NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 185.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge

i Aaret 1891.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1891.)

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE IV, LISTE DES TABLEAUX PAGE CLI.)

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co.

1893.

Pris: Kr. 1.00.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.
Tredie Række No. 185.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge 1891.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1891.)

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

KRISTIANIA.

I Kommission hos H. Aschehoug & Co.

1893.

For Aarene 1882—1890 se Norges officielle Statistik, Tredie Række No. 10, 24, 31, 51, 75, 95, 116, 143, 162.

DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

Indhold.

(Table des matières).

Pag.

A. Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget 1891. V
(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvége pendant l'année 1891).

B. Beretninger for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.
(Rapports spéciaux pour les différentes préféctures).

I. Kristiania By 1
II. Akershus Amt 22
III. Smaalenene — 31
IV. Buskerud — 42
V. Jarlsberg og Larvik — 55
VI. Hedemarkens — 65
VII. Kristians — 78
VIII. Bratsberg — 91
IX. Nedenes — 103
X. Lister og Mandal — 115
XI. Stavanger — 123
XII. Søndre Bergenhus — 136
XIII. Bergens By 148
XIV. Nordre Bergenhus Amt 166
XV. Romsdals — 180
XVI. Søndre Trondhjems — 194
XVII. Nordre — — 212
XVIII. Nordlands — 226
XIX. Tromsø — 242
XX. Finmarkens — 254

C. Bilag (D'appendices).
I. Uddrag af Medicinalberetning for 1891 fra Distriktslæge A. Roll i Namsos 267
II. Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet i Kristiania 269
III—XVIII. Sundhedsforskrifter for Herreder i Akershus Amt ..... 275—294
XIX—XLIX. Sundhedsforskrifter for Herreder i søndre Bergenhus Amt 295—335

En 1891 l'état sanitaire du royaume a été, en général, assez satisfaisant. Parmi les maladies prédominantes de l'année il faut citer la grippe, qui a régné en épidemie au printemps dans presque tout le pays (culminant au mois d'avril), diminuant en été, mais se manifestant à la fin d'lannée de nouveau en épidemie dans divers districts du royaume. La fièvre typhoïde a gagné du terrain dans les districts occidentaux du pays et notamment dans la préfecture de Nordland, où les cas connus ont été plus nombreux que pendant l'années précedentes. La variole, importée de l'étranger, se montre en épidemie circonscrite dans la préfecture de Stavanger. La scarlatine a gagné du terrain dans les préfectures de Smaalenene, de Romsdal et de Trondhjem, tandis qu'elle a dimunué de fréquence dans la plupart des autres districts du royaume. La rougeole a continué son cours épidemique dans la ville de Christiania et se montre en épidemies circonscrites dans quelques districts des préfectures de Buskerud, de Nedenes, de Christians. La coqueluche a augmenté de fréquence dans plusieurs préfectures. La diphthérite a continué son cours épidemique dans les préfectures de Smaalenene, de Hedemarken et notamment dans celle de Trondhjem, où elle s'est manifestée très fréquentement, tandis qu'elle a diminué de fréquence dans les autres préfectures. Les affections gastriques aiguës étaient plus nombreuses que d'habitude. Les maladies catarrhales ont été de frequence générale. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidemiques a été de 189 062.

En 1891 la mortalité, calculée d'après la population présumée au milieu de l'année, c'est à dire 1 995 900, à été de 17,46 sur 1000. Le nombre des décès a été de 34 856, celui des morts-nés de 1751. Le nombre des naissances 61 721 a dépassé de 26 865 le nombre des décès.

Parmi les 19 019 décès (54,5 sur 100 de tous les décès), dont les médecins ont indiqué la cause, le plus grand nombre en dérive des maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (3 085), la pneumonie (1 719), la diphthérite (1 592), les maladies cancéreuses (1237), la décrépitude (932), la bronchite aiguë, la pneumonie catarrhale et la laryngite (873), la méningite (cérébrale) tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors du poumon (834), la diarrhoée et le choléra simple (776), les maladies organiques du coeur (697), l'apoplexie cérébrale (569), la grippe (485), la bronchite chronique (469), la maladie de Bright (465) la méningite simple (314), la scarlatine (305), la débilité congénitale (304), les convulsions de l'enfance (276), la péritonite (227), la fièvre typhoïde (210), la rougeole (187) et la coqueluche (183).

939 ont péri par suite d'accidents malheureux, 113 par suicide, 12 par homicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires a été de 47, dans ces hôpitaux ont été traités 12 518 malades, dont 9 950 sont sortis, et 1 225 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 11,0 sur 100. Dans 11 maisons d'aliénés ont été traités 2 199 individus, dont 625 sont sortis et 95 sont décédés.

Le royaume est divisé en 155 districts médicaux civils.

Le nombre total de médecins autorisés a été de 730. La vaccination a été pratiquée sur 52 107 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été de 659. Il y a 900 sages-femmes. Le nombre des pharmacies a été de 100.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1891.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.
Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des denstistes (5), des sages-femes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folkemængde 1ste Januar 1891.	Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevakcinatører.	Apotheker.
I.	1. Kristiania (By)	16,55	148 213	143	26	53	-	13
II.	Akershus Amt	5321,42	100 427	29	-	33	31	2
	2. Aker	1063,50	34 488	11	-	9	7	1
	3. Ullensaker	2141,02	33 456	8	-	11	11	-
	4. Høland	1263,28	13 609	3	-	7	8	-
	5. Follo	853,62	18 874	7	-	6	5	1
III.	Smaalenenes Amt	4142,69	120 864	36	5	45	27	7
	6. Eidsberg	1405,92	22 073	3	-	10	9	-
	7. Moss	783,91	22 785	8	1	10	5	2
	8. Sarpsborg	700,16	49 037	12	2	13	7	3
	9. Hvaler	1250,99	15 810	3	-	6	6	-
	10. Fredrikshald	1,71	11 159	10	2	6	-	2
IV.	Buskerud Amt	14996,85	105 203	33	7	43	19	5
	11. Drammen	603,18	34 664	10	5	13	2	3
	12. Ringerike	1800,92	15 680	6	1	7	4	1
	13. Modum	2858,86	25 037	8	-	9	3	-
	14. Nes	2899,46	7 603	1	-	4	3	-
	15. Aal	2723,81	5 377	1	-	2	2	-
	16. Sandsvær	1310,32	12 343	5	1	5	2	1
	17. Rollag	3300,39	4 499	2	-	3	3	-
V	Jarlsberg og Larvik Amt	2320,93	97 745	27	6	42	15	8
	18. Tønsberg	781,12	44 418	14	3	21	9	3
	19. Hof	866,53	19 423	5	-	6	2	2
	20. Larvik	673,28	33 904	8	3	15	4	3

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folkemængde 1ste Januar 1891.	Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaksinatører.	Apotheker.
VI.	**Hedemarkens Amt**	**27507,72**	**120 386**	**34**	**4**	**46**	**40**	**5**
	21. Solør og Odalen	3492,38	32 625	7	1	9	9	1
	22. Hedemarken	2688,24	42 638	11	2	13	8	2
	23. Søndre Østerdalen	3036,74	18 633	6	1	6	5	1
	24. Trysil	3759,54	5 460	2	-	4	5	-
	25. Rendalen	7093,47	9 892	3	-	7	7	-
	26. Tønset	6398,71	10 330	5	-	7	6	1
VII.	**Kristians Amt**	**25362,50**	**108 579**	**28**	**2**	**42**	**38**	**3**
	27. Hadeland og Land	2948,24	24 186	7	-	10	7	1
	28. Søndre Valdres	2495,38	10 059	4	-	5	6	-
	29. Nordre —	2943,32	7 103	2	-	4	4	-
	30. Toten	1483,89	23 916	6	1	7	7	1
	31. Faaberg	2359,26	15 337	4	1	5	4	1
	32. Ringebu	3166,69	11 659	2	-	3	3	-
	33. Lom	5799,56	9 770	2	-	4	4	-
	34. Lesje	4166,16	6 549	1	-	4	3	-
VIII.	**Bratsberg Amt**	**15189,10**	**91 410**	**30**	**3**	**43**	**38**	**6**
	35. Skien	1066,24	30 162	9	2	16	6	4
	36. Kragerø	1650,41	22 934	7	1	7	5	1
	37. Hollen	1141,81	12 137	5	-	5	5	1
	38. Sauland	1716,04	6 795	3	-	4	5	-
	39. Kviteseid	2256,07	7 890	2	-	4	7	-
	40. Laardal	4214,11	7 952	3	-	5	5	-
	41. Tinn	3144,42	3 540	1	-	2	5	-
IX.	**Nedenes Amt**	**9347,99**	**77 352**	**22**	**2**	**29**	**20**	**6**
	42. Østre Nedenes	889,43	31 652	6	-	5	4	2
	43. Vestre —	1116,72	31 558	13	2	16	7	4
	44. Aamli	1995,71	5 739	1	-	3	3	-
	45. Evje	1139,43	4 050	1	-	3	4	-
	46. Sætersdalen	4206,70	4 353	1	-	2	2	-
X.	**Lister og Mandal Amt**	**7264,34**	**76 213**	**22**	**6**	**34**	**27**	**5**
	47. Kristiansand	16,04	12 543	10	5	7	-	2
	48. Oddernes	1147,05	20 818	4	1	9	8	1
	49. Undal	1960,28	12 140	1	-	6	5	-
	50. Lyngdal	841,35	6 850	1	-	2	4	-
	51. Vanse	268,35	9 445	3	-	6	3	1
	52. Flekkefjord	3030,79	14 417	3	-	4	5	1
XI.	**Stavanger Amt**	**9147,16**	**114 223**	**22**	**3**	**55**	**39**	**8**
	53. Sogndal	790,77	5 592	1	-	2	3	-
	54. Egersund	1298,02	13 161	2	-	5	3	1
	55. Sandnes	1955,84	15 333	2	-	7	5	1
	56. Stavanger	211,24	30 851	9	2	15	5	3
	57. Finnø	1544,36	11 831	1	-	8	8	-
	58. Sand	2495,48	10 459	1	-	6	6	-
	59. Karmøen	447,24	14 528	3	-	8	5	1
	60. Haugesund	618,44	15 522	3	1	4	4	2

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folkemængde 1ste Januar 1891.	Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører	Apotheker.
XII.	Søndre Bergenhus Amt...	15606,67	127 678	21	-	60	59	1
	Sveens Herred [1]	214,23	3 054	-	-	2	2	-
61.	Indre Søndhordland	1099,50	9 160	3	-	6	6	-
62.	Ytre —	597,52	10 466	2	-	7	7	-
63.	Tysnes	1042,50	9 108	3	-	6	7	-
64.	Indre Hardanger	5554,45	10 081	3	-	7	6	-
65.	Ytre —	877,34	7 659	2	-	5	2	-
66.	Voss	2073,52	10 519	2	-	4	4	1
67.	Søndre Midthordland ...	995,42	12 997	1	-	6	6	-
68.	Nordre — ...	433,49	18 111	1	-	3	3	-
69.	Osterøen.....	1561,94	16 204	2	-	6	6	-
70.	Alversund	242,79	7 238	1	-	3	4	-
71.	Lindaas	913,76	12 991	1	-	5	6	-
XIII.	72. Bergen (By)	13,55	52 803	36	9	31	-	6
XIV.	Nordre Bergenhus Amt ..	18472,48	87 839	15	-	56	47	2
73.	Lærdal	3617,04	6 729	1	-	4	5	1
74.	Lyster.....	2225,15	5 293	1	-	4	4	-
75.	Indre Sogn	887,33	5 223	2	-	2	2	-
76.	Midtre —	1792,24	8 324	2	-	9	6	-
77.	Ytre —	1787,30	9 694	1	-	7	5	-
78.	Ytre Søndfjord.....	879,18	8 458	1	-	6	3	-
79.	Indre —	2101,29	12 030	1	-	5	7	-
80.	Kinn	1160,17	8 691	2	-	4	3	1
81.	Ytre Nordfjord	566,83	6 611	1	-	3	3	-
82.	Nordfjordeidet	662,23	4 415	1	-	3	2	-
83.	Gloppen	1031,89	5 017	1	-	3	2	-
84.	Indviken.....	1761,83	7 253	1	-	6	5	-
XV.	Romsdals Amt.....	14989,61	127 663	23	3	74	66	6
85.	Vestre Søndmør	918,51	11 907	2	-	7	7	-
86.	Indre —	1241,27	8 120	1	-	3	3	1
87.	Østre —	2040,94	6 492	1	-	6	6	-
88.	Ørskog	723,33	7 166	1	-	3	3	-
89.	Nordre Søndmør	314,82	17 883	3	1	8	8	2
90.	Ytre Romsdal.....	1164,66	17 619	3	-	12	9	1
91.	Indre —	2512,49	10 887	2	-	5	5	-
92.	Søndre Nordmør	817,52	22 806	5	2	13	8	2
93.	Sundal	1964,15	5 840	2	-	6	6	-
94.	Surendal.....	2065,16	8 829	2	-	5	5	-
95.	Nordre Nordmør	1226,76	10 114	1	-	6	6	-
XVI.	Søndre Trondhjems Amt .	18606,24	123 725	40	5	62	38	6
96.	Trondhjem.....	32,57	24 743	20	5	17	-	4
97.	Strinden.....	689,47	16 115	5	-	5	5	-
98.	Selbu.....	2545,04	5 421	1	-	2	2	-

[1]) Sveens Herred hører til Haugesunds Lægedistrikt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folkemængde 1ste Januar 1891.	Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevakcinatører.	Apotheker.
	99. Røros[1]	3439,17	6 111	2	-	3	3	1
	100. Guldalen	2972,67	12 973	1	-	8	6	-
	101. Opdal[2]	2805,14	5 275	2	-	2	1	-
	102. Orkedalen	1943,59	14 439	4	-	8	6	1
	103. Hitteren	921,83	9 669	1	-	3	3	-
	104. Hevne	1090,46	5 153	1	-	2	2	-
	105. Ytre Fosen	656,88	9 877	1	-	4	2	-
	106. Indre —	814,24	7 527	1	-	4	4	-
	107. Nordre —	1733,82	7 255	1	-	4	4	-
XVII.	Nordre Trondhjems Amt	22767,81	81 529	19	-	38	44	3
	108. Stjørdalen	2252,16	10 699	2	-	4	4	-
	109. Frosten	646,72	7 853	1	-	4	4	-
	110. Levanger	2078,50	12 347	5	-	4	5	1
	111. Inderøen	985,02	11 347	2	-	7	7	-
	112. Stenkjær	2193,89	10 821	3	-	4	6	1
	113. Grong	10285,71	7 601	1	-	4	7	-
	114. Namsos	1302,03	6 302	2	-	3	3	1
	115. Fosnes	1323,00	4 681	1	-	2	3	-
	116. Kolvereid	1085,39	4 851	1	-	3	3	-
	117. Vikten	614,88	5 045	1	-	3	2	-
XVIII.	Nordlands Amt	37598,84	132 447	27	2	68	53	3
	118. Brønnø	2642,11	11 917	2	1	5	5	-
	119. Alstahaug	1446,54	11 830	1	-	6	3	-
	120. Vefsen	6274,00	7 380	2	-	4	3	1
	121. Ranen	5064,53	13 652	3	-	5	4	-
	122. Lurø	2321,77	8 288	1	-	4	4	-
	123. Gildeskaal	1849,77	5 315	1	-	2	3	-
	124. Bodø	535,79	8 040	2	1	3	2	1
	125. Folden	2270,75	4 214	1	-	2	3	-
	126. Skjerstad	3980,19	7 148	2	-	3	3	-
	127. Steigen	433,74	3 338	1	-	2	1	-
	128. Hammerø	1058,83	2 946	1	-	1	1	-
	129. Lødingen	2832,05	5 295	1	-	4	3	-
	130. Ofoten	3046,16	5 771	1	-	4	2	-
	131. Flakstad	395,47	3 504	1	-	4	4	-
	132. Buksnes	228,30	7 901	1	-	6	2	-
	133. Østlofoten	630,20	7 074	3	-	3	3	1
	134. Hadsel	944,02	10 008	1	-	5	2	-
	135. Sortland	1594,62	8 826	2	-	5	5	-
XIX.	Tromsø Amt	26246,10	65 009	14	-	28	27	2
	136. Trondenes	1543,63	11 760	2	-	4	5	-
	137. Ibbestad	1660,95	8 033	1	-	2	2	-
	138. Tranø	1083,02	4 738	1	-	2	2	-
	139. Lenviken	609,10	1 849	1	-	2	2	-

[1]) Medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Dele af Tolgens Herred. [2]) Medregnet det til Hedemarkens Amt hørende Indset Sogn.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folkemængde 1ste Januar 1891.	Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.	Apotheker.
	140. Berg	1198,47	5 583	1	-	4	3	-
	141. Maalselven	5896,05	4 686	1	-	3	3	-
	142. Balsfjorden	1565,28	4 451	1	-	2	2	-
	143. Tromsø	1593,90	10 299	3	1	3	3	2
	144. Lyngen	3682,27	5 354	1	-	2	2	-
	145. Karlsø	1374,15	2 704	1	-	2	1	-
	146. Skjervø	6039,22	5 552	1	-	2	2	-
XX.	Finmarkens Amt	47385,34	29 341	10	-	18	31	3
	147. Alten	12119,15	5 406	1	-	3	4	-
	148. Loppen	1173,64	1 731	1	-	1	3	-
	149. Hammerfest	3397,36	3 995	2	-	2	3	1
	150. Maasø	535,80	2 508	1	-	2	5	-
	151. Kistrand	16443,78	3 354	1	-	3	4	-
	152. Tanen	3903,64	3 080	1	-	1	4	-
	153. Vardø	2257,99	3 310	1	-	2	3	1
	154. Vadsø	2565,99	4 025	1	-	3	2	1
	155. Sydvaranger	4987,99	1 932	1	-	1	3	-
	Riget	322303,39	1 988 674	631	84	900	659	100

Folkemængde. Den for Rigets Amter og Lægedistrikter opførte Folkemængde er den tilstedeværende Folkemængde [1]) angivet efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Resultaterne af Folketællingen i Norge den 1ste Januar 1891. Til Beregning af Dødelighedsforhold og andre Forholdsberegninger i Aaret er derimod benyttet den af det statistiske Centralbureau til Medicinaldirektøren meddelte Opgave over den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning i Aaret.

Sundhedstilstanden var om Vaaren og henimod Aarets Slutning mindre god paa Grund af en udbredt Influenzaepidemi, men har forøvrigt i det Hele været tilfredsstillende.

Næst Influenza, hvoraf kun et mindre Antal af de Angrebne er anført paa de indsendte schematiske Sygelister, og hvoraf de anmeldte Tilfælde udgjør 21,2 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme, har de katarrhalske Sygdomme været de hyppigste, udgjørende tilsammen 40,6 pCt. af samtlige epidemiske Sygdomstilfælde. Dernæst kommer de gastriske Sygdomme, der er steget noget i Forhold til 1890. I Hyppighed efter disse komme Lungebetændelse, Diphtherit, Kighoste og Skarlagensfeber, der samtlige er forekomne noget sjeldnere end i Aaret 1890. Mæslinger og Typhoidfeber er optraadt lidt hyppigere end Aaret forud.

[1]) I Beretningen for 1890 er Opgaven over Folkemængde i Tabel I anført efter foreløbige Opgaver over Rigets hjemmehørende Folkemængde 1ste Januar 1891.

Dødelighelen i Riget, dets Bygder og Byer.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par préfectures.

Tabel II.

	Hele Riget.				Bygderne.				Byerne.			
	Beregnet tilstedeværende Middelbefolkning.	Antal Dødsfald i 1891.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstedeværende Middelbefolkning.	Antal Dødsfald i 1891.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstedeværende Middelbefolkning.	Antal Dødsfald i 1893.	Døde af 1000 Levende.	
			1891.	1890.			1891.	1890.			1891.	1890.
Riget	1 995 900	34 856	17,46	17,88	1 528 400	25 894	16,94	17,38	467 500	8 962	19,17	19,53
Amter:												
1. Kristiania [1]	150 300	3 101	20,6	21,1	-	-	-	-	150 300	3 101	20,6	21,1
2. Akershus	100 500	1 855	18,5	16,9	97 300	1 798	18,5	16,9	3 200	57	17,8	15,0
3. Smaalenene	121 300	2 032	16,8	16,8	86 700	1 456	16,8	17,2	34 600	576	16,6	15,5
4. Buskerud	105 500	1 745	16,5	15,8	77 600	1 266	16,3	15,3	27 900	479	17,2	17,2
5. Jarlsberg og Larvik	98 100	1 662	16,9	16,0	65 800	1 080	16,4	15,2	32 300	582	18,0	17,1
6. Hedemarken	120 500	1 982	16,4	17,2	115 100	1 893	16,4	16,9	5 400	89	16,5	23,2
7. Kristians	108 600	1 739	16,0	14,9	105 300	1 682	16,0	14,9	3 300	57	17,3	14,7
8. Bratsberg	92 000	1 483	16,1	16,8	69 900	1 119	16,0	16,6	22 100	364	16,5	17,6
9. Nedenes	77 300	1 489	19,3	17,2	64 100	1 242	19,4	17,6	13 200	247	18,7	15,8
10. Lister og Mandal	75 900	1 633	21,5	20,1	56 700	1 187	20,9	19,4	19 200	446	23,2	22,0
11. Stavanger	114 300	1 857	16,2	17,0	79 500	1 229	15,5	16,9	34 800	628	18,0	17,3
12. Søndre Bergenhus	128 300	1 957	15,3	16,5	128 200	1 957	15,3	16,5	-	-	-	-
13. Bergen	53 500	907	17,0	16.1	-	-	-	-	53 400	907	17,0	16,1
14. Nordre Bergenhus	88 000	1 271	14,4	15,5	87 300	1 258	14,4	15,5	700	13	18,6	15,0
15. Romsdal	128 100	1 901	14,8	19,8	107 800	1 558	14,5	19,6	20 300	343	16,9	20,8
Deraf til Bergen Stift	51 800	706	-	-	43 400	593	-	-	8 400	113	-	-
— · Trondhjem Stift	76 300	1 195	-	-	64 400	965	-	-	11 900	230	-	-
16. Søndre Trondhjem	123 800	2 529	20,4	21,3	99 100	1 917	19,3	19,5	24 700	612	24,8	28,4
17. Nordre —	81 300	1 534	18,9	18,6	76 700	1 446	18,9	18,5	4 600	88	19,1	20,0
18. Nordland	133 600	2 556	19,1	19,2	128 500	2 432	18,9	19,0	5 100	124	24,3	19,6
19. Tromsø	65 700	1 014	15,4	18,4	59 500	913	15,3	18,3	6 200	101	16,3	18,5
20. Finmarken	29 500	609	20,6	24,4	23 300	461	19,8	22,0	6 200	148	23,9	33,4

[1]) Dødeligheden beregnet efter hvert Aars hjemmehørende Middelbefolkning.

Dødeligheden i Byerne.

La moralité dans les villes.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstedeværende Folkemængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1881.	Døde af 1000 Levende.					
				1891.	1890.	1889.	1888.	1887.	1886.
I.	Kristiania[1])	151 239	3 101	20,5	21,1	22,1	22,8	24,24	21,3
II.	Drøbak	2 147	38	17,7	13,6	21,8	26,5	21,7	21,7
	Hvitsten	149	-	-	13,4	-	21,8	16,3	27,3
	Hølen	191	3	15,7	10,4	35,0	9,0	30,4	13,0
	Son	769	16	20,8	17,4	19,5	22,6	18,0	9,0
III.	Moss	8 036	142	17,7	17,8	22,3	23,3	22,0	22,1
	Sarpsborg	2 936	50	17,0	19,8	12,7	15,9	27,9	27,2
	Fredrikstad	12 292	205	16,7	14,6	14,2	16,3	14,8	14,6
	Fredrikshald ..	11 159	179	16,0	13,8	23,1	17,0	15,4	19,6
IV.	Drammen	20 437	372	18,2	11,0	20,0	20,0	19,2	17,0
	Holmsbu	436	3	6,0	10,7	7,9	25,5	29,4	13,7
	Hønefos	1 505	20	13,3	16,2	23,5	19,5	16,4	20,3
	Kongsberg	5 291	84	15,9	20,6	23,1	26,7	26,1	22,4
V.	Svelviken	1 346	23	17,1	15,7	19,4	18,7	18,0	24,2
	Holmestrand ...	2 287	36	15,7	18,6	20,8	22,5	13,4	12,1
	Horten	6 536	104	15,9	15,7	25,0	21,3	14,0	16,4
	Aasgaardstrand.	372	4	10,8	22,6	9,7	14,6	24,2	24,5
	Tønsberg	6 818	123	18,0	14,5	11,7	13,8	14,8	16,0
	Sandefjord	3 903	74	19,0	18,8	14,4	15,1	18,6	15,7
	Larvik	10 933	218	19,9	16,2	15,4	18,8	15,3	16,6
VI.	Kongsvinger ...	1 308	20	15,3	14,4	12,5	22,6	16,6	14,8
	Hamar	4 013	69	17,2	24,9	23,1	23,6	15,6	13,2
VII.	Gjøvik	1 391	30	21,6	13,4	17,1	10,2	14,5	8,5
	Lillehammer ...	1 861	27	14,5	15,3	10,4	13,4	7,0	13,9
VIII.	Brevik	1 993	42	21,1	20,0	19,5	22,3	11,1	19,0
	Porsgrund	3 841	68	17,7	12,4	19,0	21,1	13,7	21,0
	Skien	8 959	137	15,3	17,8	23,1	20,9	16,7	17,4
	Stathelle	345	9	17,4	32,0	13,0	7,7	13,0	10,3
	Langesund	1 230	14	11,4	13,0	15,0	17,2	16,4	23,6
	Kragerø	5 492	97	17,7	18,0	18,2	15,3	14,5	24,6

[1]) Dødeligheden beregnet efter hvert Aars hjemmehørende Middelbefolkning se Tabel II.

Dødeligheden i Byerne.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstedeværende Folkemængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1891.	Døde af 1000 Levende.					
				1891.	1890.	1889.	1888.	1887.	1886.
IX.	Østerrisør	2 988	35	11,7	10,8	14,2	14,2	13,1	14,9
	Tvedestrand	1 657	42	25,3	14,7	12,3	16,0	11,7	16,6
	Arendal	4 438	88	19,8	17,4	12,8	16,5	13,0	15,8
	Grimstad	2 880	49	17,0	13,6	20,5	17,0	15,6	17,7
	Lillesand	1 372	33	24,1	17,8	22,7	16,1	10,2	15,3
X.	Kristiansand	12 543	271	21,6	21,2	23,2	26,4	18,2	17,3
	Mandal	3 616	115	31,8	20,9	18,3	18,6	19,4	20,3
	Farsund	1 518	29	19,1	21,8	29,6	24,9	20,2	28,3
	Flekkefjord	1 541	31	20,1	23,4	19,0	23,7	17,7	19,0
XI.	Sogndal	461	3	6,5	10,7	6,7	9,0	17,8	31,1
	Egersund	2 815	48	17,0	18,2	23,1	21,7	17,2	17,5
	Sandnes	1 654	38	23,0	13,3	19,6	20,2	11,4	18,3
	Stavanger	22 483	428	19,0	16,0	18,1	21,5	17,6	17,8
	Kopervik	791	20	25,3	9,9	15,5	27,4	21,5	15,0
	Skudeneshavn	1 123	21	18,7	15,1	14,0	19,3	12,3	13,1
	Haugesund	5 382	71	13,0	16,2	22,7	14,6	14,6	15,0
XIII.	Bergen	52 803	907	17,2	15,7	18,2	21,6	15,8	16,1
XIV.	Florø	674	13	19,3	13,3	17,5	24,5	24,5	14,0
XV.	Aalesund	8 349	113	13,5	19,1	25,2	14,4	16,3	12,6
	Molde	1 660	36	21,7	25,7	19,5	19,5	21,4	24,0
	Kristiansand	10 135	194	19,1	20,8	19,7	14,3	15,5	14,4
XVI.	Trondhjem	28 792	612	21,3	28,0	27,0	21,4	19,7	21,8
XVII.	Levanger	902	22	24.4	18,0	14,6	16,9	8,9	21,4
	Stenkjær	1 866	29	15,5	28,6	17,6	17,0	14,1	18,0
	Namsos	1 815	37	20,4	11,4	18,4	14,7	17,3	14,8
XVIII.	Mosjøen	1 160	34	29,3	19,1	19,0	6,9	12,1	14,7
	Bodø	3 791	90	23,7	20,2	19,8	22,3	17,3	15,5
XIX.	Tromsø	6 071	101	16,6	18,5	19,4	21,9	17,7	18,0
XX.	Hammerfest	2 238	48	21,4	36,1	22,3	22,7	13,5	41,5
	Vardø	2 217	62	28,0	34,7	16,2	21,6	27,4	29,9
	Vadsø	1 767	38	21,5	20,1	12,4	26,6	24,7	49,0

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tab. IV.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.	1886.	1885.	1884.	1883.	1882.
Riget	565	590	586	549	520	520	526	529	552	595
Byer	560	595	604	599	588	536	534	540	525	597
Bygder	566	589	580	532	507	514	523	524	560	594
Amter:										
Kristiania	559	618	611	618	658	577	597	571	491	584
Akershus	669	559	606	605	571	556	556	541	515	616
Smaalenene	517	529	529	605	500	512	524	538	492	546
Buskerud	532	517	638	566	537	538	519	557	502	508
Jarlsb. og Larvik	552	554	560	558	484	510	477	479	487	521
Hedemarken	562	571	625	525	469	445	450	405	459	514
Kristians	551	507	535	506	487	490	552	513	478	516
Bratsberg	533	540	544	531	521	564	541	498	559	546
Nedenes	662	588	617	655	519	591	569	505	564	521
Lister og Mandal	746	717	715	779	643	584	547	598	634	652
Stavanger	545	576	583	585	489	504	517	471	598	559
Søndre Bergenhus	497	547	590	531	496	466	522	515	515	613
Bergen	528	496	565	661	473	467	520	588	558	630
Nordre Bergenhus	502	541	599	475	608	523	550	523	538	528
Romsdal	515	696	591	515	501	491	500	523	600	667
Søndre Trondhjem	714	773	682	588	598	590	653	591	741	807
Nordre Trondhjem	712	732	642	510	519	539	580	560	632	786
Nordland	537	583	422	419	378	413	429	515	552	569
Tromsø	426	535	521	412	400	406	417	562	656	707
Finmarken	594	665	626	546	597	907	490	519	650	689

Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme udgjør 94,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning i Aaret og er aftaget noget fra 1890, da Antallet var 102,35 Angrebne pro mille.

Det største Antal Angrebne har Kristiania By med 231,7 pro mille og Bergen med 203,1 pro mille, dernæst kommer Jarlsberg og Larvik, Buskerud, Smaalenenes, Nedenes og Finmarkens Amter, hvor Antal Angrebne i mere og mindre Grad overstiger Gjennemsnitstallet for Riget, medens dette Tal ikke naaes i de øvrige Amter, hvor de bergenhusiske Amter har det mindste Antal Angrebne, omtrent en Fjerdedel af Gjennemsnitsantallet for Riget. Amter med større Befolkning har, som sædvanlig, størst Forholdstal.

I Forhold til Aaret forud er der nogen Stigning i de Syges Antal i et Par østlandske Amter (Buskerud Amt stærkest) og de to sydligste Amter (omend her i mindre Grad) og uforandret Forhold i denne Henseende i de bergenhusiske

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques

Tabel V.

	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Exanthematisk Typhus.		Typhoidfeber.		Cerebrospinalmeningit.		Barselfeber.	
	Angr.	Dsf.		Angr.	Dødsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
Riget	189062	6889	94,7	88	6	1941	210	14	6	459	128
Byer	109361	2762	-	3	-	613	73	2	1	104	24
Bygder	79701	4127	-	85	6	1328	137	12	5	355	104
Amter:											
1. Kristiania	34831	1153	231,7	-	-	83	13	-	-	25	9
2. Akershus	8295	413	82,5	-	-	42	6	-	-	18	8
3. Smaalenene	15878	457	130,9	-	-	64	6	1	1	18	6
4. Buskerud	14107	384	133,7	-	-	52	6	-	-	35	4
5. Jarlsb. og Larvik	13999	311	142,7	-	-	35	5	2	1	15	3
6. Hedemarken	8628	448	71,6	-	-	4	-	3	-	42	8
7. Kristians	5304	296	48,8	42	4	39	5	4	2	14	3
8. Bratsberg	7991	203	86,9	-	-	11	1	-	-	20	4
9. Nedenes	8284	221	107,2	-	-	21	4	-	-	21	4
10. Lister og Mandal	6855	262	90,2	-		35	8	-	-	13	4
11. Stavanger	8194	233	71,7	-	-	209	36	-	-	14	2
12. Søndre Bergenhus	3010	177	23,5	1	1	173	12	-	-	12	6
13. Bergen	10847	224	203,1	-	-	136	11	-	-	5	2
14. Norde Bergenhus	2529	126	28,7	-	-	26	2	-	-	13	4
15. Romsdal	7824	239	61,1	-	-	75	6	-	-	46	11
Til Bergens Stift	3762	83	-	-	-	46	4	-	-	25	4
- Trondhjem -	4062	165	-	-	-	29	2	-	-	21	7
16. Søndre Trondhjem	12035	570	93,8	1	-	57	11	-	-	25	4
17. Nordre —	5429	355	66,8	-	-	52	2	1	1	22	9
18. Nordland	7597	545	56,9	-	-	491	55	2	1	62	17
19. Tromsø	4150	153	63,2	20	-	253	20	1	-	30	15
20. Finmarken	3275	119	111,0	24	1	83	1	-	-	9	5

Amter. Fra Romsdal Amt nordover til Finmarkens Amt er, naar søndre Trondhjems Amt undtages, og hvor Antallet er det samme i dette Aar som i forrige, gjennemgaaende anmeldt færre epidemiske Syge end i 1890.

Der er ialt opgivet 189 062 Tilfælde af epidemiske Sygdomme og for 188 070 af disse kjendes Optræden i Maanederne, blandt hvilke April, Mai og December vise et forholdsvis stort Antal Tilfælde, foraarsaget ved den i disse Maaneder optraadte Influenzaepidemi. Det mindste Antal opgives for September, dernæst August og Oktober.

Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aaret findes anført paa Tabel V.

Sygdomme fordelte paa Amter.

dans les préfectures.

Børne-kopper.		Vand-kopper.	Skarlagens-feber.		Røde-Hunde.	Mæslinger.		Rosen.		Kighoste.		Diphtherit.	
Angr.	Dsf.	Angr.	Angr.	Dsf.	Angr.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.
99	14	1857	4687	305	196	3825	187	1868	59	6077	183	6870	1592
88	4	1357	1721	105	124	2451	106	693	26	3678	105	1535	327
11	10	500	2966	200	72	1374	81	1175	33	2399	78	5335	1265
19	1	277	436	36	5	767	66	68	16	1103	40	432	102
-	-	78	563	35	8	287	11	97	3	230	3	393	102
9	1	155	821	45	10	222	3	154	4	132	1	714	121
-	-	140	113	6	12	975	37	168	5	820	20	460	105
-	-	205	310	18	19	119	4	140	3	593	7	176	33
-	-	92	195	14	2	44	2	122	-	706	19	880	190
-	-	34	235	17	13	295	10	86	2	58	3	493	128
-	-	120	133	11	-	10	-	90	2	11	1	126	24
-	-	85	79	6	15	537	11	83	-	223	3	233	51
6	-	48	89	3	26	10	1	71	-	430	10	235	58
50	9	118	71	-	3	1	-	77	2	1	-	108	10
3	1	25	221	8	-	-	-	46	2	54	3	96	22
10	1	180	165	-	6	2	-	80	2	524	12	32	6
1	-	5	40	-	-	1	-	59	3	1	-	60	23
-	-	48	489	44	14	1	-	119	3	114	5	190	33
-	-	27	9	-	6	-	-	60	1	15	2	64	10
-	-	21	480	44	8	1	-	59	2	99	3	126	23
-	-	118	484	35	46	3	-	101	4	478	37	624	203
-	-	13	104	5	11	13	-	97	1	399	10	734	165
1	1	50	86	13	1	370	39	133	4	197	8	651	175
-	-	32	27	1	4	3	-	62	2	-	-	183	32
-	-	34	26	8	-	165	3	15	1	3	1	50	9

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1891: 34 856 eller 17,46 pro mille af den beregnede tilstedeværende Folkemængde ved Aarets Midte. Den er kun ubetydelig lavere end Aaret forud, da den var 17,88 pro mille.

Dødeligheden i Rigets Bygder (16,94 pro mille) er lidt lavere end Gjennemsnitsdødeligheden for hele Riget og ligesaa lidt mindre end Aaret forud (17,38 pro mille), medens den i Rigets Byer (19,17 pro mille) er noget større end Gjennemsnitsdødeligheden i Riget i dette Aar men tillige lidt mindre end Dødeligheden i Byerne Aaret forud, der var 19,53 pro mille.

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques

Tabel V. (Forts.)

	Strube-hoste.		Kusma.		Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.		Katarrhalsk og follikulær Angina.	Influenza.	
	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Angr.	Dsf.
Riget	330	162	2336	2	59400	873	17446	39994	485
Byer	105	57	1849	2	36448	509	11431	25498	236
Bygder	225	105	487	-	22952	364	6015	14496	249
Amter:									
1. Kristiania	21	15	788	2	12350	238	2878	9074	118
2. Akershus	24	9	158	-	2051	34	634	1768	33
3. Smaalenene	23	12	228	-	5194	62	1797	3061	19
4. Budskerud	20	6	307		3883	50	1025	3688	33
5. Jarlsberg og Larvik	29	6	282	-	4080	43	1210	3691	30
6. Hedemarken	18	9	143	-	2562	54	854	1004	21
7. Kristians	12	4	50	-	1396	26	410	707	7
8. Bratsberg	8	5	130	-	2612	37	829	2036	24
9. Nedenes	7	6	19	-	2545	23	824	2058	23
10. Lister og Mandal	13	9	8	-	2069	43	733	1640	31
11. Stavanger	10	6	15	-	2731	30	760	1893	22
12. Søndre Bergenhus	24	10	1	-	652	7	174	487	13
13. Bergen	1	-	177	-	4089	34	1174	1734	5
14. Nordre Bergenhus	4	2	6	-	738	10	136	481	16
15. Romsdal	40	5	9	-	2390	26	597	1480	13
Til Bergens Stift	32	3	9	-	1073	11	373	774	6
- Trondhjem —	8	2	-	-	1317	15	224	706	7
16. Søndre Trondhjem	28	26	3	-	4332	61	1577	1658	18
17. Nordre —	12	9	3	-	1368	30	538	745	22
18. Nordland	23	18	4	-	2373	32	664	722	17
19. Tromsø	12	5	2	-	1161	13	433	828	12
20. Finmarken	1	-	3	-	824	20	199	1239	8

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne (Overøvrighedsdistrikterne) med Rigets, viser den sig størst i Lister og Mandal Amt, hvor den overstiger Rigets med 4,0 pro mille, dernæst kommer Kristiania By, søndre Trondhjems og Finmarkens Amter, hvor den overgaar Rigets med omkring 3 pro mille, derefter Nedenes, Nordlands, nordre Trondhjems og Akershus Amter med mellem 1—2 pro mille større Dødelighed end gjennemsnitlig for hele Riget. Mindst har Dødeligheden været i de bergenhusiske Amter, Romsdal og Tromsø Amter (mellem 2—3 pro mille mindre end Rigets), dernæst i Kristians, Bratsberg, Stavanger, Buskerud og Hedemarkens Amter med mellem 1—2 pro mille mindre

Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les préfectures.

Lunge-betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Kold-feber.		Akut Diarrhoe og indenlansk Cholera.		Blodgang.		Skjørbug.	
Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.	Angr.	Dsf.
11032	1719	3212	95	3059	56	53	1	23963	796	181	7	75	3
3671	589	1122	26	1317	13	17	-	15492	556	23	2	19	1
7361	1130	2090	69	1742	43	36	1	8471	240	158	5	56	2
699	176	212	8	389	3	-	-	5202	309	3	1	-	-
543	126	117	6	175	2	-	-	1080	35	22	-	7	-
831	111	192	12	215	2	3	-	2020	50	9	1	5	-
486	68	123	5	207	4	1	-	1568	35	15	-	9	-
787	123	147	4	230	1	14	-	1914	30	-	-	1	-
614	96	171	7	161	3	2	-	1003	25	4	-	2	-
674	73	119	3	174	1	-	-	436	7	9	1	4	-
497	60	137	5	118	4	3	-	1091	24	2	-	7	1
285	48	125	2	120	1	12	-	979	39	4	-	9	-
298	72	109	2	100	2	-	-	921	19	1	-	-	-
547	74	203	5	146	4	11	-	1213	33	12	-	1	-
486	79	70	3	65	5	-	-	411	5	5	-	4	-
574	86	194	4	149	1	5	-	1610	60	-	-	-	-
502	44	89	2	68	3	-	-	281	17	17	-	1	-
614	71	411	5	147	3	-	-	1028	13	10	1	2	-
348	30	276	2	55	2	-	-	563	8	7	-	-	-
266	41	135	3	92	1	-	-	465	5	3	1	2	-
892	109	204	8	218	4	-	-	1165	48	9	1	11	1
565	82	137	7	149	2	-	-	429	7	34	2	3	1
644	136	241	4	121	8	-	-	743	17	15	-	3	-
332	35	141	2	68	1	2	1	545	14	10	-	1	-
162	50	70	1	39	2	-	-	324	9	-	-	5	-

Dødelighed end Gjennemsnitsdødeligheden i Riget. I de øvrige Amter er Forskjellen mindre væsentlig.

Naar undtages Kristiania By og Akershus Amt er saaledes Dødeligheden i hele det Østenfjeldske og Halvdelen af den sydlige Del af Riget mindre end Rigets Gjennemsnitsdødelighed, medens den i de andre sydlige Amter er noget større. I det Vestenfjeldske fra Stavanger Amt til og med Romsdal Amt er ligeledes Dødeligheden lavere end Rigets, hvorimod den i det Nordenfjeldske og nordligste Norge (Tromsø Amt undtagen) er større end gjennemsnitlig for hele Riget.

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøn og Alder.

Le nombre des cas maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel VI.

Sygdom.	Hele Aaret				Kjøn og Alder (par sexe et âge). 1		2		Tiden er opgiven for
	Behandlede.	Procentforholdet til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme.	Deraf Døde.	Procent Døde af Behandlede.	Børn (under 15 Aar). Mandkj.	Kvindekj.	Voxne (over 15 Aar). Mandkj.	Kvindekj.	
Typhus exanthematicus	88	0,05	6	6,8	21	15	32	20	86
Febris typhoïdea	1941	1,0	210	10,8	208	183	1030	512	1937
Meningitis cerebrospinalis	14	0,007	6	42,9	5	6	-	3	14
Febris puerperalis	458	0,2	127	27,7	-	-	-	458	447
Variolæ	99	0,05	14	14,1	19	12	27	40	98
Varicellæ	1857	1,0	-	-	814	938	44	58	1851
Scarlatina	4676	2,5	294	6,3	2156	2211	92	174	4671
Rubeolæ	196	0,1	-	-	76	102	13	5	196
Morbilli	3825	2,0	187	4,9	1678	1823	131	176	3821
Erysipelas	1868	1,0	59	3,2	129	160	614	923	1839
Tussis convulsiva	6063	3,2	169	2,8	2784	3097	72	108	6034
Diphtheritis	6826	3,6	1548	22,7	2451	2505	791	1036	6813
Angina membranacea (Croup)	329	0,2	161	48,9	190	128	2	6	320
Parotitis	2336	1,2	2	0,09	761	694	515	343	2309
Bronchitis acuta, Catarrhus	59396	31,4	869	1,5	13091	12878	17292	16060	59031
Angina catarrhalis og follicularis	17446	9,2	-	-	3281	3473	5108	5500	17377
Influenza	39991	21,2	482	1,2	4029	4088	14127	15548	39932
Pneumonia crouposa	10990	5,8	1686	15,3	2091	1718	3994	3118	10929
Pleuritis	3212	1,7	95	3,0	350	237	1585	1030	3197
Febris rheumatica	3059	1,6.	56	1,8	245	220	1228	1361	3043
— intermittens	53	0,03	1	1,9	3	2	40	7	51
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	23960	12,7	793	3,3	6583	6205	5483	5688	23833
Dysenteria	181	0,1	7	3,9	32	37	54	56	176
Scorbutus	75	0,04	3	4,0	6	4	39	25	65
Tilsammen	188948		6775						188070

Tabel VI (Forts.).

Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus	24	22	7	8	12	1	1	-	6	2	3	-
Febris typhoïdea	260	133	286	404	123	80	78	140	101	122	108	102
Meningitis cerebrospinalis	-	2	-	3	5	-	1	1	1	-	1	-
Febris puerperalis	58	54	54	34	35	32	29	24	27	34	36	30
Variolæ	1	-	1	-	-	10	17	1	1	3	29	35
Varicellæ	225	276	228	184	133	158	95	41	78	95	118	220
Scarlatina	804	632	579	418	293	297	276	262	275	234	304	297
Rubeolæ	40	32	15	24	11	12	17	17	10	5	10	3
Morbilli	81	126	142	160	169	237	270	177	252	579	913	715
Erysipelas	210	158	162	186	157	154	154	127	114	126	142	149
Tussis convulsiva	208	190	214	292	272	385	441	468	479	785	1016	1284
Diphtheritis	874	642	544	486	497	532	546	504	417	509	682	580
Angina membranacea (Croup)	40	35	31	31	23	16	11	14	16	30	34	39
Parotitis	306	298	304	307	156	174	90	66	47	140	172	249
Bronchitis acuta, Catarrhus	6841	6797	7127	6904	5699	3935	2531	2151	2676	3091	5036	6243
Angina catarrhalis og follicularis	2510	2024	1786	1622	1247	1126	928	891	998	1187	1464	1594
Influenza	759	1051	1476	14878	8717	2234	824	375	213	296	1037	8072
Pneumonia crouposa	1280	1033	1290	1588	1426	831	431	304	352	428	790	1176
Pleuritis	292	302	315	362	308	316	250	221	206	212	193	220
Febris rheumatica	445	344	341	277	280	207	188	161	178	174	220	228
— intermittens	4	5	2	5	1	4	3	-	9	11	4	3
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	1454	1575	1307	1350	1290	2066	4139	3530	2159	1766	1656	1541
Dysenteria	19	20	4	14	14	7	21	25	8	19	16	9
Scorbutus	3	7	1	6	4	9	12	9	3	4	7	1
Tilsammen	16738	15758	16216	29543	20872	12823	11353	9509	8626	9851	13991	22790

De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme.

Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VII.

Sygdom.	Behandlede.	Procentforhold til de i i hele Riget anmeldte Tilfælde af samme Sygdom.	Kjendte Dødsfald [1].	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	3	3.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Tyfoidfeber	587	30.2	73	111	49	42	81	34	22	25	61	43	52	34	33
Cerebrospinalmeningit	2	14,3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Simpel Feber	959	-	1	144	149	106	91	75	33	63	38	54	78	62	66
Barselfeber	102	22,3	24	14	7	10	5	9	10	6	6	9	5	10	11
Børnekopper	49	49,5	4	1	-	-	-	-	7	16		1	3	15	6
Vandkopper	1360	73,2	-	192	213	170	150	85	96	47	21	55	59	104	168
Skarlagensfeber	1725	36,9	105	299	234	193	130	91	100	86	107	104	116	141	124
Røde Hunde	124	63,3	-	27	22	12	15	5	6	8	14	2	4	8	1
Mæslinger	2458	64,3	106	4	2	46	70	91	109	192	103	146	462	712	521
Rosen	693	37,1	26	92	61	67	67	57	56	44	43	46	47	60	53
Septichæmi, Pyæmi	61	-	25	5	-	5	13	11	6	2	3	6	6	2	2
Kighoste	3679	60,7	105	54	68	94	120	89	199	271	283	286	548	758	909
Diphtherit	1528	22,4	327	242	158	155	123	96	105	96	105	80	110	137	121
Strubehoste	94	28,6	57	10	7	9	11	8	3	3	2	7	11	11	12
Kusma	1864	79,8	2	281	269	265	246	122	143	51	46	32	114	128	167
Influenza	25575	64,0	236	161	364	651	11649	4588	922	276	156	87	129	659	5917
Akut Katarrh i Luftv. og Bronchit	36396	61,3	509	4296	4278	4349	3865	3208	2178	1262	1237	1800	2019	3549	4355
Katarrhalsk og follikulær Angina	11432	65,5	-	1714	1399	1178	1019	812	721	528	542	645	785	1018	1071
Lungebetændelse	3668	33,3	589	381	333	465	553	434	283	142	98	118	146	274	431
Pleurit	1123	35,0	26	108	115	121	120	100	104	80	77	65	75	68	90
Gigtfeber	1319	43,1	13	206	154	142	108	122	87	79	68	75	69	109	100
Koldfeber	19	35,8	-	1	4	-	2	1	2	-	-	4	3	1	1
Akut Diarhoe og indenl. Cholera	15479	64.6	556	863	997	773	709	771	1393	2822	2379	1489	1191	1073	1019
Blodgang	23	21,7	2	5	3	-	5	1	-	5	-	1	2	-	1
Skjørbug	18	24,0	1	-	2	-	1	1	6	3	4	-	-	1	-
Tilsammen	110340		2787	9236	8888	8853	19154	10813	6591	6107	5393	5155	6036	8935	15197
Nye Tilfælde af Chanker og Syphilis	1150	-	26	105	88	93	106	90	87	84	111	101	91	102	92
Gonorrhoe og Urethrit	2160	-	-	171	152	137	181	167	163	152	196	214	240	195	192

[1]) Efter Dødslisten for Byerne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.

Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII.

Sygdom.	Ialt opgivne		Kristiania Stift.										Hamar Stift.				Kristiansands Stift.							
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Kristiania		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.		Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Exanthematisk Typhus.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	613	73	83	13	-	-	18	2	28	5	12	1	-	-	3	-	8	-	2	-	14	3	144	27
Cerebrospinalmeningit.	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsfeber	104	24	25	9	-	-	7	3	11	1	7	1	2	-	1	-	1	1	5	1	6	1	9	-
Børnekopper	88	4	19	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	50	2
Vandkopper	1357	-	277	-	-	-	120	-	86	-	186	-	25	-	5	-	96	-	57	-	33	-	110	-
Skarlagensfeber	1721	105	436	36	1	-	341	22	17	1	168	11	22	1	5	-	17	2	20	2	39	2	47	-
Røde Hunde	124	-	5	-	-	-	4	-	8	-	19	-	1	-	4	-	-	-	13	-	8	-	3	-
Mæslinger	2451	106	767	66	5	-	163	2	855	32	4	-	3	-	74	-	6	-	355	-	1	-	-	-
Rosen	693	26	68	16	2	-	92	3	74	1	91	1	10	-	3	-	36	-	33	-	45	-	38	1
Kighoste	3678	105	1103	40	-	-	74	1	613	19	426	4	164	2	-	-	3	1	127	3	294	7	1	-
Diphtherit	1535	327	432	102	5	2	211	37	41	6	63	13	38	8	37	11	37	10	63	11	118	41	83	4
Strubehoste	105	57	21	15	-	-	3	1	13	5	23	5	-	-	-	-	6	4	3	3	10	7	2	1
Kusma	1849	2	788	2	8	-	180	-	226	-	247	-	72	-	9	-	102	-	11	-	8	-	14	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	36448	509	12350	238	136	4	3294	30	1953	30	2712	20	373	6	171	5	1233	16	1189	6	1310	31	2275	24
Katarrhalsk og follikulær Angina	11431	-	2878	-	28	-	1290	-	587	-	861	-	119	-	74	-	521	-	486	-	496	-	650	-
Influenza	25498	236	9074	118	140	2	1946	6	2227	22	2668	14	131	-	98	-	1060	13	1050	11	1066	14	1713	19
Lungebetændelse	3671	589	699	176	5	-	254	43	175	18	402	43	54	5	20	-	204	24	72	11	131	45	315	32
Pleurit	1122	26	212	8	3	-	74	5	52	3	67	-	14	-	6	1	46	-	23	-	37	-	106	4
Gigtfeber	1317	13	389	3	9	-	113	1	75	2	112	1	16	-	6	-	35	-	52	-	55	-	75	4
Koldfeber	17	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	4	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	15492	556	5202	309	52	1	1434	34	856	24	1452	17	172	5	65	-	581	12	466	5	613	14	867	24
Blodgang	23	2	3	1	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Skjørbug	19	1	-	-	-	-	1	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	109361	2762	34831	1153	394	9	9626	190	7907	169	9527	132	1216	27	582	17	3994	83	4029	58	4290	165	6509	142

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.

Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII. (Forts.).

Sygdom.	Bergens Stift.						Trondhjems Stift.				Tromsø Stift.					
	13		14		15		16		17		18		19		20	
	Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Typhoidfeber	136	11	-	-	11	2	32	6	4	-	5	-	66	3	47	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	5	2	-	-	12	1	5	1	1	1	3	-	-	-	4	2
Børnekopper	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	180	-	-	-	35	-	99	-	2	-	19	-	19	-	8	-
Skarlagensfeber	165	-	-	-	271	18	152	10	13	-	1	-	6	-	-	-
Røde Hunde	6	-	-	-	13	-	32	-	3	-	1	-	4	-	-	-
Mæslinger	2	-	-	-	1	-	1	-	2	-	78	-	-	-	134	1
Rosen	80	2	1	1	42	-	33	1	7	-	26	-	5	-	7	-
Kighoste	524	12	-	-	31	2	170	11	104	2	41	-	-	-	3	1
Diphtherit	32	6	-	-	47	5	183	53	48	2	60	9	10	1	27	6
Strubehoste	1	-	-	-	7	1	2	4	1	-	10	9	3	2	-	-
Kusma	177	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	4089	34	5	-	1231	9	2580	28	269	9	328	4	452	4	498	11
Katarrhalsk og follikulær Angina	1174	-	1	-	420	-	1149	-	110	-	182	-	264	-	141	-
Influenza	1734	5	4	-	740	-	600	4	90	1	117	-	574	6	466	1
Lungebetændelse	574	86	-	-	171	26	369	38	47	2	79	13	27	6	73	21
Pleurit	194	4	-	-	118	-	85	1	8	-	19	-	17	-	41	-
Gigtfeber	149	1	1	-	54	-	130	1	10	-	9	-	12	-	15	-
Koldfeber	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1610	60	8	2	605	5	818	35	104	1	158	3	250	4	179	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	2	1	7	-	2	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	5	-
Tilsammen	10847	224	20	3	3812	69	6446	195	831	18	1138	38	1709	26	1653	44

Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Diphtherit og Lungebetændelse.

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérite et de la pneumonie par 1000 habitants.

Tabel IX.

	Typhoidfeber.		Skarlagensfeber.		Diphtherit.		Lungebetændelse.	
	1891.	1890.	1891.	1890.	1891.	1890.	1891.	1891.
Riget	1,0	0,8	2,3	3,7	3,4	5,0	5,5	6,2
Byer	-	1,0	-	6,3	-	5,5	-	8,3
Bygder	-	0,7	-	2,9	-	4,7	-	5,7
Amter:								
1. Kristiania	0,6	0,9	2,9	8,3	2,9	6,5	4,7	4,9
2. Akershus	0,4	0,6	5,6	9,0	3,9	5,0	5,4	4,1
3. Smaalenene	0,5	0,9	6,8	3,1	5,9	4,3	6,9	7,9
4. Buskerud	0,5	0,7	1,1	1,3	4,4	2,3	4,6	6,2
5. Jarlsberg og Larvik	0,4	0,4	4,2	8,1	1,8	2,3	8,0	9,3
6. Hedemarken	0,03	0,2	1,6	2,2	7,3	12,85	5,1	6,5
7. Kristians	0,4	0,5	2,2	1,8	4,5	4,4	6,2	6,4
8. Bratsberg	0,1	0,3	1,4	10,6	1,4	3,6	5,4	6,2
9. Nedenes	0,3	0,15	1,0	1,7	3,0	2,4	3,7	4,6
10. Lister og Mandal	0,5	0,3	1,2	4,7	3,1	5,1	3,9	3,2
11. Stavanger	1,8	0,9	0,6	0,6	0,9	1,1	4,8	5,1
12. Søndre Bergenhus	1,3	1,1	1,7	1,2	0,7	1,6	3,8	3,8
13. Bergen	2,5	1,2	3,1	2,2	0,6	0,8	10,7	8.7
14. Nordre Bergenhus	0,3	0,4	0,5	1,0	0,7	2,3	5,7	7,4
15. Romsdal	0,6	0,4	3,8	1,9	1,5	5,7	4,8	9,0
16. Søndre Trondhjem	0,4	0,9	3,8	4,2	4,9	8,3	7,0	8,7
17. Nordre —	0,6	0,7	1,3	2,0	9,0	8,5	6,9	8,2
18. Nordland	3,7	2,4	0,6	1,2	4,9	7,5	4,8	6,2
19. Tromsø	3,9	1,3	0,4	6,4	2,8	7,1	5,5	3,95
20. Finmarken	2,8	2,6	0,9	2,15	1,7	0,5	5,5	4,4

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden stegen i Nedenes, Akershus, Lister og Mandal og Kristians Amter med mellem 1—2 pro mille, medens den er aftagen i Romsdals Amt med omkring 5,0 pro mille, i Tromsø og Finmarkens Amter med henholdsvis 3,0 og 3,8 pro mille. I de øvrige Amter er Forskjellen mindre betydelig, i enkelte lidt over, i andre noget under den tilsvarende Dødelighed Aaret forud.

Tabel II (Side X) giver en Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i 1891 i Forhold til den beregnede tilstedeværende Befolkning ved Aarets Midte i Riget, dets Byer og Bygder med Fordeling paa Amterne.

Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskjellige Lægedistrikter.

La fièvre typhoïde dans quelsques districts civils.

Tabel X.

Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.
I.	Kristiania	83	13	XIII.	Bergen.....	136	11
II.	Akershus Amt..	42	6	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	26	2
	Ullensaker.....	23	2		Ytre Sogn.....	10	-
	Aker	11	4		Ytre Nordfjord ...	6	2
III.	Smaalenenes Amt	64	6	XV.	Romsdals Amt .	75	6
	Sarpsborg	54	5		Østre Søndmør ...	18	1
IV.	Buskerud Amt.	52	6		Ytre Romsdal	18	-
	Drammen.....	28	2		Nordre Søndmør ..	14	-
	Ringerike.....	12	1	XVI.	Søndre Trondhjems Amt ...	57	11
V.	Jarlsberg og Larvik Amt..	35	5		Trondhjem.....	32	6
	Hof	14	4		Ytre Fosen	7	1
	Larvik	14	1	XVII.	Nordre Trondhjems Amt ...	52	2
VI.	Hedemarkens Amt	4	-		Stenkjær	15	-
	Hedemarken.....	3	-		Namsos	10	-
VII.	Kristians Amt..	39	5		Frosten	8	-
	Hadeland og Land	19	3	XVIII.	Nordlands Amt.	491	55
	Toten.....	11	1		Under Lofotfisket .	206	25
VIII.	Bratsberg Amt.	11	1		Ranen	76	4
	Kragerø	10	-		Østlofoten	40	8
IX.	Nedenes Amt...	21	4		Flakstad	27	-
	Vestre Nedenes ...	17	4		Sortland	24	2
X.	Lister og Mandal Amt.....	35	8		Hadsel	23	3
	Flekkefjord	16	6		Buksnes.....	22	1
	Kristiansand	11	2	XIX.	Tromsø Amt....	253	20
XI.	Stavanger Amt.	209	36		Trondenes	110	13
	Sandnes	91	16		Tromsø	97	3
	Stavanger	79	13		Lenvik.....	13	-
	Haugesund	17	4	XX.	Finmarkens Amt	83	1
XII.	Søndre Bergenhus Amt	173	12		Hammerfest	41	-
	Nordre Midthordland	75	2		Sydvaranger	11	1
	Alversund.....	33	3		Vadsø.....	10	-
	Voss.....	17	2				

Dødsfald paa Barselseng.

Décès pendant les couches dans les préfectures.

Tabel XI.

	Antal Barsel-kvinder.	Efter Præsternes Opgaver døde paa Barsel-seng.	Af Lægerne opgivne Dødsf. paa Barsel-seng.	Barselfeber. Af Lægerne opgivne: Til-fælde.	An-grebne af 1000 Fø-dende.	Døds-fald.	Døds-procent af An-grebne.	Af 1000 Barselkvinder døde i: 1891.[1]	1890.[1]
Riget	62580	285	225	459	7.3	128	27,9	4,6	5,6
Byer	16239	45	70	104	6.4	24	23,1	2,8	4,3
Bygder	46341	240	155	355	7.7	104	29,3	5,2	6,1
Amter:									
1. Kristiania	5636	15	25	25	4,4	9	36,0	2,7	3,3
2. Akershus	2940	11	11	18	6,1	8	44,4	3,7	2,6
3. Smaalenene	3970	5	9	18	4,5	6	33,3	1,3	4,9
4. Buskerud	3315	10	8	35	10,6	4	11,4	3,0	4,6
5. Jarlsb. og Larvik	3029	13	10	15	5,0	3	20,0	4,3	3,5
6. Hedemarken	3545	12	11	42	11,8	8	19,0	3,4	3,3
7. Kristians	3169	10	7	14	4,4	3	21,4	3,1	1.6
8. Bratsberg	2840	14	8	20	7,0	4	20,0	4,9	4,5
9. Nedenes	2280	15	10	21	9,2	4	19,0	6,6	4,0
10. Lister og Mandal	2215	12	7	13	5,9	4	30,8	5,4	6,0
11. Stavanger	3453	5	3	14	4,1	2	14,3	1,4	4,7
12. Søndre Bergenh.	4014	16	7	12	3,0	6	50,0	4,0	6,2
13. Bergen	1754	5	6	5	2,9	2	40,0	2,8	5,2
14. Nordre Bergenhus	2576	9	8	13	5,0	4	30,8	3,5	7,8
15. Romsdal	3766	15	18	46	12,2	11	23,9	4,0	9,5
16. Søndre Trondhjem	3591	18	14	25	7,0	4	16,0	5,0	5,2
17. Nordre —	2183	13	12	22	10,1	9	40,9	6,0	5,2
18. Nordland	4819	37	25	62	12,9	17	27,4	7,7	10,7
19. Tromsø	2431	31	21	30	12,3	15	50,0	12,8	13,7
30. Finmarken	1054	19	5	9	8,5	5	55,6	18,0	9,1

[1]) Beregnet efter de af Præsterne opgivne Dødsfald.

Tabel III (Side XI) giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne.

Tabel IV (Side XIII) viser Døde i Forhold til levende Fødte for 1891 og nogle tidligere Aar.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V (Side XIV) gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme med Dødsfald af disse med Fordeling paa Amterne.

Dødsaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches, décès après des opérations obstétricales.

Tabel XII.

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Deraf i		Ialt.	Dødsfald efter følgende Operationer:					Døde uforløste.
		Byer.	Bygder.		Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Perforation.	Embryotomi.	
Barselfeber	128	24	104	9	5	1	-	3	-	-
Livmoderblødning	23	8	15	3	1	1	-	-	-	1
Barselkrampe	22	13	9	4	4	-	-	-	-	-
Besværlig Fødsel	13	3	10	7	3	1	-	2	-	1
Livmoderbristning	12	2	10	9	3	3	1	1	-	-
Emboli	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit	2	2	-	2	1	1	-	-	-	-
Abort	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Extrauterint Svangerskab	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrebetændelse	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetuberkulose	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Uræmi	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Hjertefeil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Aarsag	12	4	8	3	2	-	-	1	-	-
Tilsammen	235	70	165	39	20	7	1	7	2	2

I Tabel VI (Side XVIII) sees Antallet af de behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i hele Riget, Tiden for deres Optræden, de Syges Kjøn og Alder, de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme og Dødsprocenten af de Behandlede for hver Sygdom.

Tabel VII (Side XX) giver en Oversigt over de i samtlige Byer behandlede epidemiske Sygdomme med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget behandlede Tilfælde af samme Sygdom, udarbeidet efter de til Medicinaldirektøren indsendte maanedlige epidemiske Lister fra Rigets Byer.

Tabel VIII (Side XXI) giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse inden de forskjellige Amters Byer.

Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII beror paa, at simpel Feber og Septichæmi er optagne paa Tabel VII, ligesom de indsendte maanedlige Lister fra Byerne er rettede eller forandrede ved senere Opgaver og ved Indsendelsen af den aarlige Medicinalberetning.

Oversigt over Skarlagensfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskjellige Lægedistrikter.

La scarlatine dans quelques districts civils.

Tabel XIII.

Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.
I.	Kristiania	436	36	XI.	Stavanger Amt.	71	-
II.	Akershus Amt.	563	35		Stavanger	37	-
	Ullensaker.....	285	19		Sand	28	-
	Aker	147	10	XII.	Søndre Bergenhus Amt	221	8
	Høland.....	75	5		Nord. Midthordland	47	-
III.	Smaalenenes Amt	821	45		Lindaas	45	4
	Sarpsborg	351	17		Indre Hardanger..	36	2
	Moss	200	5		Sønd. Midthordland	32	2
	Fredrikshald	140	6	XIII.	Bergen	165	-
IV.	Buskerud Amt..	113	6	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	40	-
	Aal	44	2		Ytre Søndfjord ...	20	-
	Drammen.....	42	3		Ytre Sogn	16	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt.....	310	18	XV.	Romsdals Amt	489	44
	Larvik.....	211	16		Søndre Nordmør ..	360	23
	Tønsberg	67	-		Nordre Nordmør ..	72	18
VI.	Hedemarkens Amt	195	14	XVI.	Søndre Trondhjems Amt ...	484	35
	Solør og Odalen ..	91	5		Orkedalen	231	10
	Søndre Østerdalen.	47	3		Trondhjem	152	10
	Hedemarken	43	3		Hitteren.....	23	10
VII.	Kristians Amt..	235	17	XVII.	Nordre Trondhjems Amt ...	104	5
	Faaberg.....	93	4		Levanger	35	1
	Hadeland og Land	60	6		Frosten	21	1
	Ringebu.....	42	3	XVIII.	Nordlands Amt.	86	13
VIII.	Bratsberg Amt	133	11		Ranen	26	4
	Skien.....	69	6		Folden	21	2
	Kragerø	36	3		Alstahaug	18	-
IX.	Nedenes Amt ..	79	6	XIX.	Tromsø Amt....	27	1
	Vestre Nedenes...	54	4		Berg	8	-
	Østre Nedenes ...	11	1		Tromsø.....	8	-
X.	Lister og Mandal Amt	89	4	XX.	Finmarkens Amt	26	8
	Oddernes	52	1		Kistrand	17	8
	Vanse	17	-		Sydvaranger	6	-

Oversigt over Diphtherits hyppigste Forekomst amtsvis i de forskjellige Lægedistrikter.

La diphthérite dans quelques districts civils.

Tabel XIV.

Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.
I.	Kristiania.....	432	102	XII.	Søndre Bergenhus Amt	96	22
II.	Akershus Amt..	393	102		Tysnes	27	9
	Aker	147	44		Voss	17	4
	Ullensaker	125	33		Indre Hardanger..	14	2
	Høland	78	15	XIII.	Bergen.....	32	6
III.	Smaalenenes Amt	714	121	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	60	23
	Sarpsborg.....	515	83		Ytre Sogn.....	22	6
	Hvaler.....	98	17		Indviken	10	1
	Moss	50	7		Lyster	9	6
IV.	Buskerud Amt..	460	105	XV.	Romdals Amt...	190	33
	Modum	105	36		Surendal	54	10
	Aal	104	29		Søndre Nordmør ..	46	4
	Sandsvær.....	86	7		Vestre Søndmør ..	24	6
V.	Jarlsberg og Larvik Amt.....	176	33	XVI.	Søndre Trondhjems Amt ...	614	193
	Tønsberg	86	14		Trondhjem	183	53
	Larvik.....	47	12		Orkedalen	162	56
VI.	Hedemarkens Amt	880	190		Strinden.....	113	40
	Hedemarken.....	476	97		Hevne	48	15
	Søndre Østerdalen.	172	38	XVII.	Nordre Trondhjems Amt ...	734	165
	Solør og Odalen ..	131	39		Levanger.....	218	37
VII.	Kristians Amt .	493	128		Kolvereid	139	39
	Toten..... ..	185	52		Inderøen	103	17
	Hadeland og Land	113	36		Fosnes	67	16
	Søndre Valders...	87	12		Frosten	52	16
VIII.	Bratsberg Amt.	126	24	XVIII.	Nordlands Amt.	651	175
	Skien	57	11		Brønnø.....	159	53
	Kviteseid.....	35	2		Alstahaug	93	23
IX.	Nedenes Amt...	233	51		Skjerstad.....	71	20
	Vestre Nedenes...	116	24		Vefsen	62	13
	Østre — ...	80	19		Flakstad	44	15
X.	Lister og Mandal Amt.....	235	58	XIX.	Tromsø Amt....	183	32
	Oddernes	117	34		Maalselven	61	7
	Kristiansand	85	21		Lenviken	38	7
XI.	Stavanger Amt.	108	10		Karlsø	17	3
	Haugesund.....	71	5		Ibbestad.....	14	1
	Stavanger	17	1	XX.	Finmarkens Amt	50	9
					Vardø	26	6
					Tanen	12	-

Oversigt over Lungebetændelsens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskjellige Lægedistrikter.

La pneumonie dans quelques districts civils.

Amt.	Tabel XVI. Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	Angrebne.	Døde.
I.	Kristiania	699	176		Osterøen	68	11
II.	Akershus Amt.	543	126		Lindaas	55	14
	Ullensaker	299	73	XIII.	Bergen	574	86
	Aker	142	24				
II.	Smaalenenes Amt	831	111	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	502	44
	Sarpsborg	396	55				
	Moss	186	27		Midtre Sogn	89	7
	Eidsberg	132	12		Indviken	71	5
IV.	Buskerud Amt.	486	68		Indre Sogn	57	3
					Gloppen	50	10
	Drammen	204	24				
	Modum	120	19	XV.	Romsdals Amt.	614	71
	Ringerike	76	10				
					Nordre Søndmør	196	16
V.	Jarlsberg og Laurvik Amt	787	123		Søndre Nordmør	84	18
					Ytre Romsdal	60	11
	Laurvik	429	56		Nordre Nordmør	48	6
	Tønsberg	290	50	XVI.	Søndre Trondhjems Amt	888	105
VI.	Hedemarkens Amt	614	96				
	Hedemarken	304	48		Trondhjem	369	38
	Søndre Østerdalen	110	14		Røros	113	17
	Solør og Odalen	82	9		Orkedalen	111	9
					Strinden	94	8
VII.	Kristians Amt.	674	73		Ytre Fossen	46	5
	Toten	244	34				
	Hadeland og Land	148	14	XVII.	Nordre Trondhjems Amt	565	82
	Ringebu	65	5				
VIII	Bratsberg Amt.	497	60		Levanger	136	18
					Stjørdalen	91	13
	Skien	272	25		Inderøen	78	12
	Kragerø	91	13		Stenkjær	74	7
	Hollen	51	13		Namsos	64	9
IX.	Nedenes Amt.	285	48				
				XVIII.	Nordlands Amt.	644	136
	Vestre Nedenes	163	31				
	Østre Nedenes	95	15		Hadsel	97	15
	Aamli	19	2		Bodø	88	22
					Alstahaug	76	22
X.	Lister og Mandal Amt	298	72		Buksnes	55	11
					Ofoten	44	11
	Kristiansand	99	35		Ranen	43	8
	Oddernes	72	18		Vefsen	40	5
	Undal	51	7				
				XIX.	Tromsø Amt	332	35
XI.	Stavanger Amt.	547	74				
					Trondenes	121	12
	Stavanger	202	25		Ibbestad	61	9
	Sandnes	87	7		Lenviken	48	3
	Karmøen	83	12				
	Haugesund	69	8	XX.	Finmarkens Amt	162	50
XII.	Søndre Bergenhus Amt	486	70		Vadsø	69	25
					Hammerfest	25	3
	Voss	142	15		Tanen	23	5

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Cas des maladies veneriennes traités en dehors des hôpitaux.

Tabel XVII.

	Veneriske Saar og Syphilis.										Gonorrhoe.				
	Tilsammen Behandlede.	Ialt kjendte Dødsfald.	Kjøn og Alder.				Veneriske Saar.	Sygds.form for Syph.			Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
			Børn.		Voxne.			kon-stitutionel.	hereditær.	uopgiven.		Børn.		Voxne.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.						Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget	1539	38	42	30	502	230	290	970	48	231	2958	7	6	1744	216
Amter:															
1. Kristiania	[1]) 604	13	-	-	-	-	159	432	13	-	[2]) 669	-	-	-	-
2. Akershus	39	1	4	4	17	14	6	28	5	-	31	-	-	28	2
3. Smaalenene	69	2	1	4	52	12	22	46	1	-	143	-	-	133	10
4. Buskerud	34	1	2	-	19	10	8	26	-	-	65	-	-	58	7
5. Jarlsberg og Larvik	110	2	8	6	64	32	15	87	8	-	163	-	-	150	13
6. Hedemarken	46	3	2	1	22	21	6	37	3	-	68	-	-	58	9
7. Kristians	8	-	-	3	3	2	-	6	2	-	32	-	-	28	4
8. Bratsberg	64	-	5	2	35	22	5	59	-	-	87	1	-	75	11
9. Nedenes	67	-	1	1	49	16	14	53	-	-	137	-	-	127	10
10. Lister og Mandal	22	1	1	-	13	8	12	9	1	-	67	-	-	55	12
11. Stavanger	74	1	3	2	35	18	-	-	-	74	118	-	-	103	15
12. Søndre Bergenhus	8	-	1	-	4	3	-	8	-	-	13	-	1	10	1
13. Bergen	[3]) 109	2	-	-	-	-	-	-	-	109	[4]) 313	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	8	1	1	1	3	3	-	7	1	-	12	-	-	11	1
15. Romsdal	48	-	3	2	27	15	-	-	-	48	144	1	-	117	26
16. Søndre Trondhjem	80	5	1	-	64	15	32	43	5	-	263	-	-	242	21
17. Nordre —	8	1	1	1	2	4	1	6	1	-	44	-	-	35	9
18. Nordland	74	3	2	2	48	22	7	65	2	-	269	1	1	230	37
19. Tromsø	27	2	1	1	16	9		25	2	-	147	4	3	124	16
20. Finmarken	40	-	5	-	29	4	3	33	4	-	173	-	1	160	12

[1]) Deraf Mandkjøn 426 og Kvindekjøn 178. [2]) Deraf Mandkjøn 636 og Kvindekjøn 33. [3]) Deraf Mandkjøn 93 og Kvindekjøn 16. [4]) Deraf Mandkjøn 292 og Kvindekjøn 11.

Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée dans les hôpitaux.

Tabel XVIII. Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Voxne.		Fordeling paa Amternes Sygehuse.																
				1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20
		Mænd.	Kvinder.	Kristiania.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergen.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Gonorrhoe, Urethrit	205	114	91	43	4	5	11	5	2	3	8	2	6	16	12	25	4	23	17	19

I Slutningen af Beretningen er for enkelte Sygdomme indtaget Tabeller over disses Optræden i hver Maaned i de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel af Distriktets Byer og Bygder.

Exanthematisk Typhus, Flekfeber (Typhus exanthematicus) forekom lidet og kun som begrændsede Epidemier i Loms Distrikt (Kristians Amt), i Lenvikens og Balsfjordens Distrikter (Tromsø Amt) samt Vardø og Vadsø Distrikter (Finmarkens Amt) ved Siden af et Par isolerede Tilfælde i søndre Bergenhus og søndre Trondhjems Amter. Ialt er anmeldt 88 Tilfælde og 6 Dødsfald.

Typhoidfeber (Ileotyphus, Febris typhoïdea). Antallet af Angrebne er noget større end i de nærmest foregaaende Aar, og skyldes dette en noget hyppigere Optræden af Sygdomme i et Par Distrikter i Stavanger Amt, nogen Forøgelse i dens Forekomst i de fleste Distrikter i søndre Bergenhus Amt og Bergens By, men hovedsagelig en usædvanlig stærk Optræden i et af de største Fiskevær i Lofoten, hvorfra Sygdommen ved Fiskets Slutning spredtes til de fleste Distrikter i Nordlands Amt, som derfor viser det største Antal Angrebne i dette Aar, og Trondenes og Tromsø Distrikter i Tromsø Amt. Smitte fra Lofoten anføres desuden som Aarsag til isolerede Tilfælde eller lokale Epidemier i Distrikterne langs hele Kysten helt ned til Stavanger Amt, fra hvilke Egne Almuen reiser til Fisket i Lofoten. For at hindre Sygdommens Udbredelse til de østlige Distrikter i Tromsø Amt og Finmarkens Amt, hvor en stor Almue samler sig for at drive Fiskeri efter endt Lofotfiske, blev i Tromsø de fra Lofoten kommende forbireisende Fiskere, som befrygtedes at lide af Typhoidfeber indlagte paa Sygehuse dersteds og maatte i den Hensigt midlertidig Lazaret oprettes ved Siden af Sygehuset i Tromsø. I Landets øvrige Egne var Sygdommen kun lidet udbredt og paa de fleste Steder sjeldnere end Aaret forud. Fra hele Hedemarkens Amt er blot anmeldt 4 Sygdomstilfælde.

Som sædvanlig hjemførtes Sygdommen ogsaa i dette Aar ved syge Sømænd til enkelte Distrikter paa Vestlandet. Sygdommens Spredning ved inficeret Melk er ligeledes iagttaget. Dødeligheden af de Behandlede udgjorde 10,8 pCt. (Aaret forud var den 11,1 pCt.).

I Tabel IX (Side XXIII) er angivet Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter i Aarene 1891 og 1890.

Tabel X (Side XXIV) giver en Oversigt over Antallet af Angrebne i de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Cerebrospinalmeningit (Meningitis cerebro-spinalis epidemica) er kun optraadt med ganske faa enkeltstaaende Tilfælde og endog sjeldnere end Aaret forud.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel XI (Side XXV) giver en Oversigt over Antal Barselkvinder, Dødeligheden paa Barselseng, Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med Fordeling paa Amterne.

Af Barselfeber er anmeldt et noget mindre Antal end Aaret forud, for hele Riget 7,3 pro mille af 1000 Barselkvinder. I det Sønden- og Vestenfjeldske overstiger Sygdommem i Buskerud, Hedemarkens og Nedenes Amter Gjennemsnitstallet for hele Riget, hvad der ogsaa er Tilfældet med samtlige Amter fra og med Romsdals Amt nordover til Finmarkens, undtagen søndre Trondhjems Amt, hvor Antallet af Angrebne omtrent stemmer med Middeltallet for Riget. De fleste Angrebne er i Nordland, Tromsø og Romsdals Amt henholdsvis 12,9, 12,3 og 12,2 pro mille, dernæst Hedemarkens Amt med 11,8 og Buskerud med 10,6 pro mille. I de øvrige Amter er Antallet af Angrebne mindre end for Riget og lavest i Bergens By med 2,9 pro mille, søndre Bergenhus Amt med 3 pro mille. I Kristiania By var Antallet 4,4 Angrebne af 1000 Barselkvinder.

Dødeligheden paa Barselseng. Af samtlige Barselkvinder døde 4,6 pro mille (2,8 pro mille i Byerne og 5,2 pro mille i Bygderne), hvad der er 1 pro mille mindre end Aaret forud med en Dødelighed af 5,6 pro mille beregnet efter de af Presterne opgivne Opgaver over Døde paa Barselseng. Dødeligheden var størst i Finmarkens Amt 18,0 pro mille og i Tromsø Amt 12,8 pro mille, lavest i Smaalenenes Amt 1,3 pro mille og Stavanger Amt 1,4 pro mille af 1000 Barselkvinder.

I Forhold til samtlige af Presterne opgivne 285 Dødsfald paa Barselseng udgjorde de kjendte Dødsfald af Barselfeber 44,9 pCt. og af samtlige Barselkvinder sees gjennemsnitlig 2 pro mille at være døde af denne Sygdom, hvoraf i Bygderne 2,2 og i Byerne 1,5 pro mille, hvilket Forhold viser sig noget gunstigere end Aaret forud.

Af de ovennævnte 285 Døde paa Barselseng var

6	mellem	15—20	Aar
95	—	20—30	—
128	—	30—40	—
56	—	40—50	—

Dødsfaldene (Begravelserne) er saaledes fordelte paa Maanederne:

Januar	30	Mai	22	September	23
Februar	37	Juni	20	Oktober	27
Marts	17	Juli	19	November	26
April	21	August	20	December	23

Tiden i Barselseng er nærmere opgivet for 122 Dødsfald, hvoraf

i 1ste Døgn	17	i 8de Døgn	7
- 2det —	7	- 9de —	6
- 3die —	9	- 10de —	4
- 4de —	12	- 11te —	3
- 5te —	11	- 12te —	3
- 6te —	10	- 13de —	4
- 7de —	9	- 14de —	4

Tilsammen i 1ste Uge 75
- 2den — 31
- 3die — 11
- 4de — 5.

Lægerne har opgivet 235 Dødsfald paa Barselseng, hvoraf 223 med Angivelse af speciel Dødsaarsag, hvilken sees af Tabel XII (Side XXVI), hvor tillige Dødsaarsagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Kvinder er anførte.

Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XVIII.

	Tilbageliggende fra 1890.			Indkomne i 1891.			Tilsammen Behandlede.			Afgang.									Tilbageliggende ved Udgangen af 1891.			Spedalskhedens Form for Tilbageliggende.			Antal Forpleiningsdage.	Dagligt Middelbelæg.
										Udgaaede i Bedring.		Uhelbredede.			Døde.											
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	M.	K.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	Md.	Kv.	Tuberkuløse.	Anæsthet.	Blandet.		
Lungegaardshospitalet	60	28	32	12	7	5	72	35	37	1	1	3	1	2	7	4	3	61	29	32	16	28	17	21 262	58,1
St. Jørgens Hospital.	65	30	35	3	1	2	68	31	37	-	-	4	3	1	2	1	1	62	27	35	17	45	-	22 455	61,3
Pleiestiftelsen No. 1 .	118	39	79	9	5	4	127	44	83	-	-	2	1	1	16	5	11	109	38	71	41	63	5	40 867	112,0
Reknes Pleiestiftelse .	81	37	44	12	5	7	93	42	51	-	-	5	4	1	11	7	4	77	31	46	40	36	1	27 487	75,3
Reitgjerdets —	183	101	82	24	16	8	207	117	90	-	-	4	2	2	26	13	13	177	102	75	68	84	25	64 608	177,0
Tilsammen	507	235	272	60	34	26	567	269	298	1	1	18	11	7	62	30	32	486	227	259	182	256	48	176 679	482,7

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1890.

Tabel XIX. Aar.	Samlet Antal ved Aarets Begyndelse.	Til komne.	Afgang.			Tilbage ved Aarets Udgang.		Antal tilbage ved Aarets Udgang.
			Døde.	Helbredede.	Udflyttede.	Distrikterne.	Stiftelserne.	
1856	-	238	?	?	?	2598	235	2833
1857	2833	242	293	3	15	2339	427	2766
1858	2766	210	224	3	3	2294	475	2769
1859	2769	239	213	8	7	2267	523	2790
1860	2790	219	251	1	6	2218	539	2757
1861	2757	219	239	6	14	2028	711	2739
1862	2739	211	215	5	11	2009	698	2707
1863	2707	196	192	5	4	1948	749	2696
1864	2696	201	202	-	8	1914	781	2695
1865	2695	201	205	5	8	1910	772	2682
1866	2682	203	214	3	10	1879	795	2674
1867	2674	200	191	8	4	1876	787	2663
1868	2663	206	210	6	7	1865	788	2653
1869	2653	183	199	10	13	1820	787	2607
1870	2607	187	203	4	13	1762	764	2526
1871	2526	170	238	2	16	1681	747	2428
1872	2428	131	205	5	10	1627	708	2335
1873	2335	129	177	9	17	1592	672	2264
1874	2264	137	183	6	9	1566	643	2209
1875	2209	134	203	5	14	1499	623	2122
1876	2122	115	187	3	6	1440	613	2053
1877	2053	110	163	3	7	1372	629	2001
1878	2001	105	149	10	8	1341	618	1959
1879	1959	88	162	5	10	1277	602	1879
1880	1879	72	150	7	7	1178	617	1795
1881	1795	60	164	5	8	1092	608	1692
1882	1692	66	137	11	7	1061	553	1614
1883	1614	87	127	9	5	1022	535	1557
1884	1557	55	140	10	2	944	519	1463
1885	1463	71	146	9	[1]) 12	855	522	1377
1886	1377	48	135	16	9	748	522	1270
1887	1270	47	111	2	3	704	514	1218
1888	1218	27	98	8	1	631	525	1156
1889	1156	27	86	9	12	551	530	1081
1890	1081	10	122	6	2	[2])447	507	[2])954
Tilsammen		4606	6135	207	288			

[1]) Ifølge Overlægens Opgave i forrige Femaarsberetning 15. [2]) I denne Tabel er ikke medtaget Bergens By, hvor 6 opgives som gjenlevende ved Udgangen af 1890.

Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelser m. m. amtsvis, særskilt for Form og Kjøn.

Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1890.

Tabel XX. Amt.	Samlet Antal Spedalske 1856—1890.					Indlagte i Stiftelserne 1857—1890.				Døde udenfor Stiftelser 1857—1890.	Tilbage ved Udgangen af 1800.				
	Ialt.	Tuberk. Form.		Anæsth. Form.		Tuberk. Form.		Anæsth. Form.			Tilsammen.	Tub. Form.		Anæst. Form.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Akershus	5	2	1	-	2	1	-	-	-	2	1	-	1	-	-
Smaalenene	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Jarlsberg og Larvik.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hedemarken	41	12	10	9	10	1	1	-	1	29	7	2	-	2	3
Kristians	59	15	12	17	15	6	3	4	4	40	4	1	-	-	3
Nedenes	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Lister og Mandal	17	7	3	5	2	3	1	2	1	9	1	-	-	-	1
Stavanger	452	157	117	95	83	35	25	19	16	298	32	9	7	11	5
Søndre Bergenhus	1108	379	375	170	184	153	170	66	73	552	67	17	19	10	21
Bergen	93	31	12	20	30	23	7	9	20	16	6	1	1	2	2
Nordre Bergenhus	2007	701	642	346	318	402	406	170	189	677	94	29	23	21	21
Romsdal	1038	461	301	157	119	224	150	71	31	421	66	25	16	12	13
Søndre Trondhjem	695	337	179	114	65	174	87	41	35	272	47	21	14	10	2
Norde Trondhjem	622	291	148	108	75	128	63	44	32	263	44	15	10	12	7
Nordland	930	410	255	159	106	180	118	64	36	429	71	29	18	13	11
Tromsø	191	101	50	25	15	54	21	12	5	85	12	6	4	-	2
Finmarken	40	26	7	5	2	13		6		21	-	-	-	-	-
Riget	7302	2931	2112	1233	1026	1384	1052	503	443	3116	453	155	113	94	91

Børnekopper (Variolæ) er optraadt paa nogle flere Steder end Aaret forud uden nogetsteds at faa større epidemisk Udbredning. De fleste Tilfælde er anmeldte fra Stavanger Amt, hvor Sygdommen først viste sig i Stavanger By og optraadte her ialt 12 Tilfælde, hvoraf 2 endte dødeligt. Smittekilden kunde her ikke eftervises. Fra Stavanger bragtes Smitten til Sandnes Distrikt, (ligesaa i Stavanger Amt), hvor det første Tilfælde endte dødeligt uden at være erkjendt som Børnekopper. Ved stort Gravøl (over 100 Personer) efter den Afdøde bragtes Smitten omkring, saa der ialt indtraf 36 Tilfælde og 2 Dødsfald i dette Distrikt. Naar undtages 2 enkeltstaaende Tilfælde, 1 i Romsdals Amt og 1 i Nordlands Amt, hvor Smitteforholdene er uoplyste, anføres fra de øvrige smittede Distrikter, at Sygdommen er medbragt til disse ved syge Sømænd, der have smittet sine Omgivelser først.

Skarlagensfeber (Scarlatina) der i det Hele er gaaet tilbage, udgjorde 2,5 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 3,7 pCt.) og angreb i dette Aar 2,3 pro mille mod 3,7 pro mille af Befolkningen i 1890. Hyppigst er den optraadt i Smaalenenes Amt, tiltaget dersteds siden 1889 og i dette

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

(Liste des cas traités des maladies diverses).

Tabel XXI.

Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøn.				Fordeling paa Amterne.									
							1		2		3		4		5	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Børn.		Voxne.		Kristiania.		Akershus.		Smaalenene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rehumatisme	6929	19	57	54	3982	2599	310	10	324	-	610	-	720	1	453	-
Fnat	3814	-	803	849	892	694	12	-	361	-	176	-	242	-	79	-
Skurv	121	-	53	31	14	20	6	-	1	-	2	-	39	-	7	-
Kjertelsyge	4166	21	1474	1842	318	494	107	3	225	4	391	3	432	1	260	-
Rachit	1889	123	1001	783	-	-	171	65	96	2	155	3	174	7	115	4
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	1199	834	375	328	236	227	29	97	46	26	101	51	66	42	68	50
Lungetuberkulose	6926	3085	272	381	2752	3328	403	469	327	155	618	184	284	156	479	145
Kræft og Sarkom	1779	1237	6	3	849	853	55	145	99	66	142	74	133	92	122	84
Morbus Brightii	1764	465	131	88	782	723	102	53	82	26	180	36	146	26	172	36
Blegsot og Anæmi	19689	49	785	2461	1375	14811	947	6	1031	4	1624	2	2052	9	1394	2
Livmodersygdomme	4310	5	-	22	-	4228	284	1	216	2	391	-	426	1	295	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	25551	109	892	1235	10432	13921	1188	9	1140	7	2346	6	1725	8	1758	1
Ormesygdomme	558	-	194	216	72	76	46	-	11	-	39	-	38	-	24	-
Drankersygdomme	193	20	-	-	186	6	25	1	6	1	15	-	21	3	13	2
Struma	386	2	3	16	21	337	19	-	31	-	7	-	83	-	12	-
Brok	1719	71	298	95	764	370	62	5	115	3	132	6	133	6	126	6
Luxationer	599	-	82	39	280	140	24	-	40	-	75	-	48	-	51	-
Frakturer	2631	83	300	139	996	622	227	16	134	4	189	5	181	6	187	2

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

(Liste des cas traités des maladies diverses).

Tabel XXI. (Forts.).

Sygdom.	Fordeling paa Amterne.															
	6		7		8		9		10		11		12		13	
	Hedemarken.		Kristians.		Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	530	3	581	-	254	-	205	1	288	-	123	-	185	-		1
Fnat	491	-	336	-	455	-	63	-	56	-	84	-	33	-		-
Skurv	8	-	8	-	6	-	5	-	4	-	1	-	2	-		-
Kjertelsyge	218	1	241	2	286	2	222	2	187	1	172	-	197	1		-
Rachit	156	7	218	4	132	3	86	-	57	1	49	1	54	-		13
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	64	33	91	35	83	48	92	51	74	39	77	52	46	21		52
Lungetuberkulose	336	144	282	89	427	168	548	196	360	127	339	173	260	126		180
Kræft og Sarkom	145	105	133	75	129	65	77	48	64	25	53	41	83	52		42
Morbus Brightii	99	35	133	32	107	25	83	25	63	15	69	18	64	16		23
Blegsot og Anæmi	1404	1	1050	4	1151	3	836	-	719	2	646	4	505	1		3
Livmodersygdomme	324	-	236	-	180	-	254	-	194	-	113	-	112	-		-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1760	6	1691	5	1065	9	1127	4	1030	8	658	5	802	3		3
Ormesygdomme	19	-	32	-	79	-	49	-	27	-	17	-	12	-		-
Drankersygdomme	17	1	4	-	24	2	15	3	13	-	3	2	4	-		2
Struma	53	-	121	1	22	-	3	1	5	-	3	-	3	-		-
Brok	157	4	138	3	94	2	57	-	71	2	40	4	46	3	15	-
Luxationer	60	-	45	-	35	-	26	-	14	-	14	-	27	-	1	-
Frakturer	250	2	238	12	192	2	112	2	71	1	82	2	118	1	36	9

Opgave ikke meddelt.

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

(Liste des cas traités des maladies diverses).

Tabel XXI. (Forts.).

Sygdom.	Fordeling paa Amterne.													
	14		15		16		17		18		19		20	
	Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	179	-	289	1	381	2	332	-	778	-	277	-	110	-
Fnat	51	-	78	-	262	-	42	-	550	-	244	-	199	-
Skurv	-	-	7	-	5	-	1	-	5	-	8	-	6	-
Kjertelsyge	99	-	213	-	304	1	186	-	183	-	184	-	59	-
Rachit	70	-	99	2	57	1	30	4	83	-	54	5	33	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	35	15	78	61	65	54	63	27	54	38	39	27	28	15
Lungetuberkulose	158	78	671	151	517	227	308	97	346	123	180	63	83	34
Kræft og Sarkom	63	33	126	57	103	79	87	46	98	67	44	23	23	18
Morbus Brightii	50	10	114	17	72	21	72	9	101	31	33	6	22	5
Blegsot og Anæmi	751	-	1451	5	947	2	601	-	1273	-	976	1	331	-
Livmodersygdomme	111	-	271	-	188	-	196	1	244	-	188	-	87	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	882	4	1898	10	1421	8	959	10	2336	-	1252	2	513	1
Ormesygdomme	4	-	55	-	58	-	3	-	11	-	18	-	16	-
Drankersygdomme	7	-	-	-	10	3	4	-	6	-	3	-	3	-
Struma	7	-	1	-	10	-	1	-	3	-	2	-	-	-
Brok	61	2	106	5	68	8	81	3	93	5	83	4	41	-
Luxationer	29	-	20	-	22	-	18	-	36	-	9	-	5	-
Frakturer	97	5	118	3	104	7	73	-	129	2	57	2	36	-

Aar almindelig udbredt (med 6,8 pro mille Angrebne af 1000 Indvaanere), dernæst kommer Romsdals Amt med 3,8 Angrebne pro mille, hovedsagelig her begrændset til Nordmørdistrikterne med Kristiansund By, medens den øvrige Del af Amtet saa godt som gik fri. En lignende Udbredelse (3,8 pro mille Angrebne) fandt Sted i søndre Trondhjems Amt, hvor Sygdommen imidlertid var i Tilbagegang fra Aaret forud. I Bergens By er den øget lidt fra ifjor. Forøvrigt omtales den som tilbagegaaende i de øvrige Amter og særlig udpræget er dens Aftagen i Bratsberg Amt, Kristiania By og Akershus Amt. Dødeligheden af de behandlede Tilfælde svarer næsten til denne Aaret forud (6,3 pCt. mod 6,0 pCt.).

Tabel IX (Side XXIII) giver en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i 1891 og 1890 i Riget og dets Amter.

I Tabel XIII (Side XVII) er opført Antal Angrebne i de af Amternes Distrikter, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Røde Hunde (Rubeolæ) har havt meget liden Udbredelse.

Mæslinger (Morbilli) er anmeldt med en Del flere Tilfælde end i 1890, hvad der væsentligst skyldes en fornyet epidemisk Optræden i Kristiania By, fra Mai Maaned tiltagende til November, en heftig Epidemi mod Aarets Slutning i Drammens By og enkelte Distrikter i Buskerud Amt og mindre Epidemier i Smaalenene, Jarlsberg og Larvik og Kristians Amter, i hvilke 3 sidste Amter Sygdommen dog har været sjeldnere end i 1890. Ligeledes optraadte den epidemisk i Nedenesdistrikterne i Nedenes Amt og enkelte Distrikter i Nordlands og Finmarkens Amter. Fra Lister og Mandal Amt, Kysten langs helt til Nordlands Amt, nævnes fra saavel de ydre, som indre Distrikter kun nogle faa isoleret optrædende Tilfælde eller ganske lokale Epidemier.

Rosen (Erysipelas) er anmeldt med noget færre Tilfælde end i 1890 og er optraadt med den sædvanlige Hyppighed uden nogetsteds at have været epidemisk udbredt.

Kighoste (Tussis convulsiva) tiltog stærkt mod Aarets Slutning i Kristiania By og flere Steder i Akershus Amt. I Smaalenenes Amt optraadte den fra Midtsommertid udover i flere Distrikter, og i Buskerud Amt var den almindelig i Drammen og Modum Distrikt i sidste Halvaar, hvad der ogsaa var Tilfældet i Jarlsberg og Larvik Amt. Om Sommeren optraadte den paa Hamar, hvor den ikke havde været siden 1885 og udbredte sig om Høsten over de tilgrændsende Landdistrikter, særlig Stange Herred, og til søndre Østerdalens Distrikt. I Kristians Amt var den kun epidemisk i Lesje Distrikt. Fra Bratsberg Amt er den lidet omtalt, medens den var samtidig med Mæslinger i Nedenesdistrikterne og derfra udbredt til Aamli Distrikt, alle 3 Distrikter i Nedenes Amt. Kun 2 Distrikter i Lister og Mandal Amt gik fri for den (Vanse og Flekkefjord). Stavanger Amt var forskaanet for den, medens den forekom i søndre Bergenhus Amt i de Distrikter, der stode i livligst Forbindelse med Bergen, hvor Sygdommen forekom hele Aaret igjennem. Nordre Bergenhus Amt var ligeledes fri for Sygdommen, der ogsaa kun omtales fra et enkelt Distrikt i Romsdals Amt. I begge de trondhjemske Amter vedblev den epidemiske Udbredning fra Aaret forud, ligesom den viste sig i de sydligste Distrikter i Nordlands Amt. Hele Tromsø Amt var forskaanet og fra Finmarkens Amt er kun anmeldt 3 behandlede Tilfælde.

Diphtherit viser sig i det Hele at være gaaet adskilligt tilbage. Den var i rask Tilbagegang i Kristiania By fra Aaret forud, ligesom den paa et enkelt Distrikt nær (Urskog) var sjeldnere i Akershus Amt. I Smaalenenes Amt var der en heftig og ondartet Epidemi i Fredrikstad By og tilliggende Landdistrikt. I Buskerud var den hyppigere end i 1890 i flere Distrikter med spredte, lokale Epidemier, medens den i Jarlsberg og Larvik Amt var i Tilbagegang i Tønsberg og Hof, var den noget hyppigere i Larviks Distrikt, men i det Hele i Aftagen fra Aaret forud. I Hedemarkens Amt var den fremdeles temmelig hyppig med 7,0 Angrebne pro

Dødeligheden af Lungtuberkulose i de

Mortalité par la phthisie dans les préfectures

Tabel XXII.	1891.			
	Opgivne Dødsfald			
	med anført Dødsaarsag.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Riget	19019	3085	6889	12130
Byer	7911	1336	2762	5149
Bygder	11108	1749	4127	6981
Amter.				
1. Kristiania	2953	469	1153	1800
2. Akershus	1048	155	413	635
3. Smaalenene	1170	184	457	713
4. Buskerud	1115	156	384	731
5. Jarlsberg og Larvik	943	145	311	632
6. Hedemarken	1151	144	448	703
7. Kristians	844	89	296	548
8. Bratsberg	867	168	203	664
9. Nedenes	827	196	221	606
10. Lister og Mandal	673	127	262	411
11. Stavanger	751	173	233	518
12. Sendre Bergenhus	680	126	177	503
13. Bergen	886	180	224	662
14. Nordre Bergenhus	417	78	126	291
15. Romsdal	759	151	239	520
16. Søndre Trondhjem	1412	227	570	842
17. Nordre —	773	97	355	418
18. Nordland	1050	123	545	505
19. Tromsø	422	63	153	269
20. Finmarken	278	34	119	159

mille af Befolkningen, men i afgjort Aftagen fra 1890, da der var 12,85 Angrebne pro mille. I Kristians Amt holdt den sig til samme Distrikter som Aaret forud; ogsaa i dette Aar var Gudbrandsdalen fri, paa 3 Tilfælde nær paa en Fjeldgaard i Ringebu Distrikt. I Bratsberg Amt var den gaaet meget tilbage og endog ophørt ganske i et Par Distrikter. Under en Udstilling i Skien optraadte en Del Tilfælde i Byen og nærliggende Bygder. Ved noget stærkere Optræden i Nedenes og Aamli Distrikter er Antallet af Angrebne noget større i Nedenes Amt end Aaret forud. I Lister og Mandal Amt var Sygdommen gaaet tilbage. I Stavanger, de bergenhusiske Amter, Romsdals Amt og Bergens By var den sjelden og kun optraadt i smaa begrændsede Lokalepidemier eller

forskjellige Amter for Aarene 1889—1891.
pendant les années de 1889—1891.

Forhold af Dødsfald af Lungetuberkulose						Dødeligheden af Lungetuberkulose (pro mille af Befolkningen).		
til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.			til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i pCt.					
1891.	1890.	1889.	1891.	1890.	1889.	1891.	1890.	1889.
16,2	15,5	14,9	25,4	25.5	24,3	1,5	1,5	1,5
16,9 15,7	16,5 14,9	16,0 14,2	25,9 25,1	26,0 26,3	25,2 23,8	2,9 1,1	2,8 1,2	2,9 1,0
15,9	14,2	13,7	26,1	29,6	24,5	3,1	2,9	2,9
14,8	15,8	14,1	24,4	27,4	22,9	1,5	1,5	1,5
15,7	15,8	13,4	25,8	25,5	23,4	1,5	1,5	1,2
14,0	16,1	11,6	21,3	22,1	20,1	1,5	1,6	1,5
15,4	16,2	16,1	22,9	23,2	22,5	1,5	1,5	1,6
12,5	12,3	10,2	20,5	22,8	19,5	1,2	1,3	1,1
10,5	11,2	10,8	16,2	18,4	16,4	0,8	0,9	0,8
19,4	18,2	19,1	25,3	28,7	28,2	1,8	1,9	1,8
23,7	22,9	22,9	32,3	29,9	33,3	2,5	2,1	2,0
18,9	21,6	23,6	30,9	32,2	31,7	1,7	2,3	2,8
23,0	23,0	21,8	32,2	31,3	33,0	1,5	1,7	1,6
18,5	13,9	10.4	25,0	20,9	18,6	1,0	0,8	0,7
20,3	20,5	18,7	27,2	26,6	26,8	3,4	3,1	3,2
18,7	12,2	12,3	26,8	20,4	20,1	0,9	0,7	0,9
19,9	12,1	15,8	29,4	21,9	26,5	1,2	1,0	1,1
16,1	17,0	16,3	26,9	32,3	25,4	1,8	2,1	1,7
12,6	10,2	10,4	23,2	19,7	16,4	1,2	0,9	0,7
11,7	12,2	15,1	24,4	28,4	24,8	0,9	1,0	0,7
14,9	10,8	9,2	23,4	25,1	18,8	1,0	0,9	0,6
12,2	16,0	14,4	21,4	25,8	25,0	1,2	1,7	1,2

som isolerede Tilfælde. I søndre Trondhjems Amt forekom den mindre hyppig end i 1890, men omtales fra alle Distrikter undtagen nordre Fosen og optraadte ogsaa i tidligere forskaanede Egne. Nordre Trondhjems Amt har i dette Aar havt det største Antal Angrebne af 1000 Indvaanere (9,0 pro mille), og var Sygdommen her en Fortsættelse af Fjoraarets Epidemi i Amtet. I Nordland var den epidemiske Udbredning i Aftagen men Sygdommen fremdeles ikke sjelden. Ligesaa var den betydeligt aftaget fra Aaret forud i Tromsø Amt og optraadt mere sporadisk eller i Husepidemier. I enkelte Dele af Finmarkens Amt forekom spredte Tilfælde.

Tabel IX (Side XXIII) viser Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og

Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder.

Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne.

Tabel XXIII.

	Samtlige opgivne Dødsaarsager.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Bygder.		Byer.		Bygder.	
	1891.	1890.	1891.	1890.	1891.	1890.	1891.	1891.
Riget	16,9	16,5	15,7	14,9	25,9	26,0	25,1	26,3
Amter:								
1. Kristiania	15,9	14,2	-	-	26,1	29,6	-	-
2. Akershus	10,3	16,1	14,9	15,8	15,0	23,8	24,7	24,5
3. Smaalenene	12,3	14,4	18,3	16,7	19,7	21,5	30,9	29,4
4. Buskerud	12,3	14,8	15,2	16,9	19,6	19,7	22,5	23,9
5. Jarlsberg og Larvik	15,1	15,5	16,6	16,0	22,2	23,0	23,5	23,4
6. Hedemarken	20,3	13,9	12,0	12,2	30,8	26,2	19,7	22,5
7. Kristians	11,4	5,1	10,2	11,0	25,9	20,8	15,7	18,3
8. Bratsberg	14,9	18,1	22,1	18,3	20,0	28,6	28,3	28,8
9. Nedenes	19,5	18,6	25,1	24,6	26,9	22,4	34,1	33,2
10. Lister og Mandal	17,1	19,2	21,6	24,6	28,7	28,3	34,1	35,8
11. Stavanger	21,7	26,1	24,8	20,1	32,3	35,6	34,8	28,3
12. Søndre Bergenhus	-	-	18,5	13,9	-	-	25,0	20,0
13. Bergen	20,3	20,5	-	-	27,6	26,6	-	-
14. Nordre Bergenhus	-	33,3	18,9	11,9	-	66,7	27,1	19,9
15. Romsdal	23,7	15,2	18,0	11,0	32,2	23,9	27,1	21,0
16. Søndre Trondhjem	19,1	16,5	14,0	19,3	28,8	32,0	25,3	32,5
17. Nordre —	19,5	13,6	12,1	9,8	32,2	33,3	22,6	19,0
18. Nordland	8,2	18,9	11,9	12,0	21,7	30,4	24,5	28,3
19. Tromsø	26,6	15,1	11,6	9,8	36,8	29,6	13,9	23,8
20. Finmarken	15,5	18,7	9,4	12,0	23,5	28,2	18,9	21,4

Amter og Tabel XIV (Side XXVIII) giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Strubehoste (Angina membranacea, Croup) er anmeldt adskillig sjeldnere end Aaret forud og er ikke optraadt epidemisk i nogen Udstrækning.

Kusma (Parotitis) vedblev epidemisk fra 1890 i Kristiania By og efter de indkomne Opgaver over Antallet af behandlede Syge synes Sygdommen ikke at have været saa sjelden i de østenfjeldske Amter, medens den forøvrigt i Riget ikke er optraadt synderlig udenfor Bergen og dersteds som Efterslet af Epidemien i 1890.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Bronchitis, Laryngitis, Angina simplex, Angina follicularis, Pneumonia catarrhalis) er i Antal lige stort

som forrige Aar, og høre disse Sygdomme fremdeles til de i størst Antal anmeldte epidemiske Sygdomme. Dødsfaldenes Antal var 873, hvoraf 807 af akut Bronchit, 9 af Laryngit og 57 af katarrhalsk Lungebetændelse.

Influenza (Influenza), der gik som en Farsot over Landet i 1890 med stærkest Optræden i Januar, optraadte ogsaa i dette Aar epidemisk i Vaarmaanederne med April som Sygdommens Kulminationstid, hvorefter den aftog udover Sommeren og Høsten for igjen mod Aarets Slutniug paa flere Steder at blusse op i større og mindre Epidemier. Saa udbredt som i 1890 synes den ikke at have været, men til Gjengjæld anføres den at have været heftigere og mere ondartet. Dødeligheden sees at have været adskillig større at slutte efter de anmeldte Dødsfald (485), der ikke lidet overstiger de Dødes Antal i 1890, da det var 302. Dødsprocenten af de Behandlede har i 1891 været 3,0 pCt. mod i 1890 blot 0,6 pCt.

Lungebetændelsernes (Pneumonia crouposa) Antal sees at være noget aftaget. Der er anmeldt 5,5 Angrebne pro mille mod 6,3 pro mille af Befolkningen i 1890, og udgjør de behandlede Tilfælde 5,8 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 6,2 pCt.). Ogsaa i dette Aar omtales Sygdommen som komplicerende eller som Eftersygdom efter Influenza, hvad der delvis kan have havt Indflydelse paa Dødeligheden af Lungebetændelse, der i dette Aar for de behandlede Tilfælde udgjør 15,3 pCt. mod 13,9 pCt. Aaret forud.

Tabel IX (Side XXIII) viser Antal Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aarene 1891 og 1890 og Tabel XV (Side XXIX) giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Af **Pleurit** (Pleuritis) er anmeldt nogle faa flere Tilfælde og af **Gigtfeber** (Rheumatismus acutus) et noget mindre Antal end i 1890. Pleuriternes Hyppighed paa enkelte Steder, saaledes særlig et Par Steder i Romsdals Amt, sættes i Forbindelse med Influenzaepidemien.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera (Diarrhoea acuta, Cholera nostras) er anmeldt noget oftere end i 1890 og udgjorde 12,7 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme mod 10,0 pCt. Aaret forud. Nogen usædvanlig Udstrækning eller Hyppighed er ikke iagttaget. Dødeligheden af disse Sygdomme var 3,3 pCt. (Aaret forud 3,0 pCt.).

Blodgang (Dysenteria) er ikke optraadt epidemisk, ligesom **Skjørbug** (Scorbutus) heller ikke er optraadt i noget større Antal.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabellen i Slutningen af denne almindelige Beretning. Paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling udgjorde den gjennemsnitlige Behandlingstid for Syphilis i 1891: 79,5 Dage, i 1890: 85,0 Dage, i 1889: 71,5 Dage.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel XVI (XXX), der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne, samt deres Kjøn og Fordeling paa Amterne og endvidere de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit).

Paa Sygehus indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) sees af Tabel XVII (XXXI).

Spedalskhed (Lepra). Tabel XVIII (Side XXXIII) giver en Oversigt over Til- og Afgang i Aaret af de Spedalske i de for disse værende Stiftelser.

Tabel XIX (Side XXXIV) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890.

Tabel XX (Side XXXV) giver en Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelserne m. m. amtsvis særskilt for Form og Kjøn. Forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik IV Række No. 161: De Spedalske i Norge i Femaaret 1886—1890.

Liste over Døds-

Décès causés par les

Tabel XXIV.

Kræftens Sæde.
(Cancer et Sarcoma).

	Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																					
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.	
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Cancer:																										
Hoved:																										
Ansigtet	13	5	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	2
Ansigtet og Haanden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kjæverne	20	11	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	3	1	4	2
Munden	11	5	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
Læbe og Ansigt	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tungen	14	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	-	1	1
Halsen:																										
Halsen (collum)	9	3	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	2	1	1
Halskjertlerne	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glandula submaxill.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjoldkjertelen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svælget	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Spiserøret	29	9	11	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6	4	3	2	-
Brystet:																										
Brystkjertelen	46	-	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	9	-	7	-	8
Brystkassen	8	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-
Lungen	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Underlivet:																										
Underlivet (Abdomen)	48	11	20	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	6	4	6	2	3
Mavesækken	531	262	148	121	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	29	16	66	31	83	47	31	27
— og Leveren	7	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	1	-
Leveren	56	23	22	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	4	9	7	6	5	4	5
Intestina	19	10	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4	2	3	1	-	1
Bugspytkjertelen	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Nyren	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Milten	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinden (Peritoneum)	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Endetarmen	32	7	11	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	2	6	2	3
Blæren	7	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-
Mandlige Kjønsorganer	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderen	68	-	68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	16	-	11	-	8	-	6
Kvindelige Kjønsorganer forøvrigt.	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1
Lysken	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

fald af Kræft.

maladies cancéreuses.

80–90 Aar.		90–100 Aar.		Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																		
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
						Kristiania.	Akershus.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
M.	K.	M.	K.	M.	K.																			
1	-	-	-	5	3	-	1	1	1	1	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	11	7	2	1	1	-	1	2	7	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	2	-	-
1	-	-	-	5	-	1	-	2	-	-	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	5	3	-	-	2	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-
-	-	-	-	3	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	9	9	1	5	2	3	3	4	1	2	-	-	1	1	-	-	2	2	1	-	1	-
-	-	-	-	-	30	5	3	3	3	3	1	1	-	5	3	3	2	-	-	3	2	3	3	1	2
-	-	-	-	4	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	1	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	7	19	11	4	6	-	4	3	1	3	5	-	1	2	-	-	4	2	1	1	-	-
5	3	1	2	222	132	70	25	40	42	44	47	31	16	17	9	9	32	-	14	21	24	27	44	9	10
-	1	-	-	5	1	1	-	-	-	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	22	22	14	2	2	7	3	6	3	2	1	-	1	-	-	2	1	5	2	2	2	1
-	-	-	-	9	4	2	-	-	3	4	2	1	-	2	-	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	7	11	6	1	4	1	2	2	-	3	-	-	4	1	-	2	3	2	-	-	1	-
1	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	2	-	-	-	45	16	5	2	2	1	9	4	4	2	-	3	-	-	4	2	8	4	1	-	1
-	-	-	-	-	4	2	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Liste over Døds-

Tabel XXIV (Forts.). Kræftens Sæde.	Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																					
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.	
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Extremiteterne:																										
Laaret	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Knæet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Læggen	7	5	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Huden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	959	380	368	211	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	11	12	35	48	91	79	127	92	51	62
Uopgivet Sæde	258	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Samtlige Dødsfald af Cancer	1217	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma.																										
Ansigtet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjæverne	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Halshvirvlerne	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skjoldkjertelen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Brystbenet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Brystkjertelen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyren	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laaret	6	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Os ilei	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Sum	18	6	8	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	2	1	-	1	2	-	1
Uopgivet Sæde	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Samtlige Dødsfald af Sarcoma	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XXI (Side XXXVI) giver en Oversigt over en Del af Lægerne **behandlede forskjellige Sygdomme** med Fordeling paa Amterne og Opgaver over Kjøn og Alder for de af de forskjellige Sygdomme Angrebne.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgiven som Dødsaarsag for 3085 Døde og udgjorde 15,9 pCt. af samtlige opgivne Dødsaarsager og 25,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Den kjendte Dødelighed var 1,5 pro mille af den tilstedeværende Middelbefolkning for Aareti Riget.

Tabel XXII (Side XL) viser Dødsfald af Lungetuberkulose i Riget og dets Amter for Aarene 1889—1891 i Forhold (pCt.) til samtlige kjendte Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og Forhold (pro mille) til den tilstedeværende Middelbefolkning i disse Dele i Aaret.

Tabel XXIII (Side XLII) viser Procentforholdet af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for 1891 og 1890 for Byer og Bygder. Det kjendte Antal Dødsfald af tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer udenfor Lungen var tilsammen 834 og udgjorde 4,4 pCt. af samtlige kjendte

fald af Kræft.

80—90 Aar.		90—100 Aar.		Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																		
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
M.	K.	M.	K.	M.	K.	Kristiania.	Akershus.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Listerog Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	5	-	2	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	7	1	2	328	303	138	50	68	68	68	96	55	38	33	13	31	42	-	23	38	62	45	57	16	18
-	-	-	-	-	-	5	16	6	24	14	8	20	26	14	11	9	8	42	10	19	12	1	7	6	-
-	-	-	-	-	-	143	66	74	92	82	104	75	64	47	24	40	50	42	33	57	74	46	64	22	18
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	5	7	2	-	-	-	2	1	-	1	1	-	-	2	-	-	-	5	-	3	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	1	1	1	1	2	-	-	-	5	-	3	1	-

Dødsaarsager (4,8 pCt. for Byerne, 4,1 pCt. for Bygderne. Dødsfaldenes Fordeling inden Amterne vil sees af Tabel XXI, (Side XXXVI).

Af **Kræft** (Cancer, Epithelioma, Sarcoma) kjendes tilsammen 1237 Dødsfald, der udgjør 6,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager (5,3 pCt. for Byerne, 7,4 pCt. for Bygderne.

Tabel XXIV (Side XLIV) giver Oplysning om Dødsfaldenes Fordeling paa Amterne med Oplysning om dens Sæde, samt Alder og Kjøn for de af de forskjellige Kræftformer Døde, saavidt saadan Opgave foreligger.

For **Sindssygdom** (Insania) indkom paa de almindelige Sygehuse 141 Personer (i 1890: 195, i 1889: 161, i 1888: 110), og over disse behandlede Syge giver Tabellen i Slutningen af Beretningen en Oversigt. Af Sindssygdom uden Angivelse af sekundær Dødsaarsag opgives 76 Dødsfald.

Paa Rigets 11 Sindssygeasyler indkom i Aarets Løb 827. Antallet af tilsammen behandlede Syge var 2199. Antallet af Udskrevne var 720, hvoraf 95 Døde. Tilbageliggende ved Udgangen af Aaret var 1479. Det samlede An-

Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskom-

Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes

Amt.	Tabel XXV. Lægedistrikter.	Sindssyge ialt.	Sindssyge deraf paa Asyl.
II.	Akershus Amt (30te April 1892).	[2]) 171	50
	Aker	48	
	Ullensaker	35	
	Høland	18	
	Follo	20	
III.	Smaalenenes Amt (31te Marts 1892).	158	50
	Eidsberg	44	
	Moss	30	
	Sarpsborg	65	
	Hvaler	19	
IV.	Buskerud Amt (Aaret 1891).	192	56
	Drammen	26	
	Ringerike	31	
	Modum	58	
	Nes	21	
	Aal	17	
	Sandsvær	27	
	Rollag	12	
V.	Jarlsberg og Larvik Amt (Budgetaaret 91—92).	187	44
	Tønsberg	86	
	Hof	48	
	Larvik	53	
VI.	Hedemarkens Amt (21de Mai 1892).	221	65
	Solør og Odalen	96	
	Hedemarken	62	
	Søndre Østerdalen	22	
	Trysil	8	
	Rendalen	16	
	Tønset	17	
VII.	Kristians Amt (Aaret 1891).	[3]) 153	[4]) 37
	Hadeland og Land	36	
	Søndre Valders	10	
	Nordre Valders	6	
	Toten	26	
	Faaberg	28	
	Ringebu	18	
	Lom	17	
	Lesje	12	
VIII.	Bratsberg Amt (Termin 1/4 91—31/12 91).	233	84
	Skien	60	
	Kragerø	38	
	Hollen	43	
	Sauland	19	
	Kviteseid	26	
	Laardal	35	
	Tinn	12	
IX.	Nedenes Amt (30te Mai 1892).	142	72
	Østre Nedenes	29	
	Vestre —	52	
	Aamli	22	
	Evje	23	
	Sætersdalen	16	
X.	Lister og Mandal Amt (Aaret 1/4 91—31/12 91).	199	55
	Oddernes	50	
	Undal	47	
	Lyngdal	20	
	Vanse	29	
	Flekkefjord	53	
XI.	Stavanger Amt (28 Februar 1892).	165	53
	Sogndal	17	
	Egersund	23	
	Sandnes	31	
	Stavanger	16	
	Finnø	24	
	Sand	14	
	Karmøen	27	
	Haugesund	13	
XII.	Søndre Bergenhus Amt (Regnskabsaaret 1/4 91—31/3 92).	230	83
	Sveens Herred	7	
	Indre Søndhordland	11	
	Ytre —	16	
	Tysnes	26	
	Indre Hardanger	23	
	Ytre —	20	
	Voss	25	
	Søndre Midthordland	11	
	Nordre —	28	
	Osterøen	27	
	Alversund	11	
	Lindaas	25	

[1]) Opgaverne, hentet fra Amtsformandskabsforhandlinger for 1891, gjælder det forpleiede Antal Sindssyge enten i Aaret 1891 eller i Budgetterminen eller paa en enkelt Dag i 1892 herom findes Oplysning ved hvert Amt ovenfor. [2]) Hjemstavn kun opgivet for 121 privat forpleiede Sindssyge. [3]) Heri ikke medregnet 1 paa Fortegnelsen opført, Lillehammer Kjøbstad tilhørende, Sindssyg. [4]) 23 Sindssyge behandledes desuden paa Amtssygehuset og 49 Sindssyge i Sindssygekoloni i Faaberg.

munernes Regning, fordelt paa Lægedistrikterne. [1])

départementales par districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikter.	Sindssyge ialt.	Sindssyge deraf paa Asyl.
XIV.	Nordre Bergenhus Amt (31te December 1591).	86	35
	Lærdal	3	
	Lyster	4	
	Indre Sogn	6	
	Midtre —	6	
	Ytre —	9	
	Ytre Søndfjord	8	
	Indre —	13	
	Kinn	14	
	Ytre Nordfjord	6	
	Nordfjordeidet	9	
	Gloppen	5	
	Indviken	3	
XV.	Romsdal Amt (Aaret 1891).	224	70
	Vestre Søndmør	25	
	Indre —	18	
	Østre —	13	
	Ørskog	19	
	Nordre Søndmør	17	
	Ytre Romsdal	14	
	Indre —	30	
	Søndre Nordmør	27	
	Sundalen	16	
	Surendalen	26	
	Nordre Nordmør	19	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt (Aaret 1891).	247	88
	Strinden	44	
	Selbu	9	
	Røros	11	
	Guldalen	36	
	Opdal	18	
	Orkedalen	56	
	Hitteren	17	
	Hevne	13	
	Ytre Fosen	15	
	Indre —	14	
	Nordre —	14	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt. (Aaret 1891).	167	42
	Stjørdalen	20	
	Frosten	20	
	Levanger	15	
	Inderøen	42	
	Stenkjær	28	
	Grong	12	
	Namsos	6	
	Fosnes	5	
	Kolvereid	9	
	Vikten	10	
XVIII.	Nordlands Amt (1ste Mai 1891—30/4 92).	192	87
	Brønnø	22	
	Alstahaug	15	
	Vefsen	16	
	Ranen	24	
	Lurø	6	
	Gildeskaal	5	
	Bodø	4	
	Folden	15	
	Skjerstad	11	
	Steigen	6	
	Hammerø	5	
	Lødingen	7	
	Ofoten	9	
	Flakstad	5	
	Buksnes	6	
	Østlofoten	9	
	Hadsel	15	
	Sortland	12	
XIX.	Tromsø Amt (Aaret 1891).	95	51
	Trondenes	21	
	Ibbestad	13	
	Tranø	6	
	Lenviken	8	
	Maalselven	7	
	Balsfjorden	11	
	Tromsø	4	
	Lyngen	13	
	Karlsø	2	
	Skjervø	10	
XX.	Finmarkens Amt (Aaret 30/7 91—29/7 92).	49	20
	Alten	12	
	Loppen	1	
	Hammerfest	7	
	Maasø	4	
	Kistrand	8	
	Tanen	8	
	Vardø	3	
	Vadsø	6	

Antallet af Sindsyge, forpleiede for Amtskommunernes Regning, og Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til disses Forpleining og til Medicinalvæsenet i det Hele.

Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes départementales. Déboursements approximatifs des mêmes communes pour l'entretien des ces aliénés et pour l'administration médicale en géneral.

Tabel XXVI.

	Antal Sindsyge. [1])		Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til disses Forpleining. [2])		Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet forøvrigt. [3])	
	Ialt.	Deraf paa Asyl.	Ialt.	Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen i Amternes Bygder.	Ialt.	Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen i Amternes Bygder.
			Kr.	Øre.	Kr.	Øre.
Rigets Bygder	3111	1042	-	-	-	-
Akershus Amt	171	50	20 700	21	24 370	25
Smaalenenes —	158	50	13 200	15	16 500	19
Buskerud —	192	56	18 000	23	13 300	17
Jarlsberg og Larvik —	187	44	20 000	30	9 660	15
Hedemarkens —	221	65	26 700	23	26 600	23
Kristians —	153	37	16 600	16	18 200	17
Bratsberg —	233	84	28 000	40	14 600	21
Nedenes —	142	72	23 000	34	6 500	10
Lister og Mandal —	199	55	22 000	37	7 700	13
Stavanger —	165	53	15 000	19	15 900	20
Søndre Bergenhus —	230	83	20 000	16	18 336	14
Nordre — —	86	35	13 000	15	15 800	18
Romsdals —	224	70	18 000	15	17 700	16
Søndre Trondhjems —	247	88	19 000	19	14 700	16
Nordre — —	167	42	11 000	14	[4]) 40 370	53
Nordlands —	192	87	21 000	17	[5]) -	-
Tromsø —	95	51	12 000	20	[5]) -	-
Finmarkens —	49	20	5 200	23	[5]) -	-

[1]) Jfr. Anmærkning 1 paa foregaaende Tabel. [2]) Efter Amtmændenes Budgetforslag for næste Aar. [3]) Heri medtaget Udgifter til Vaccination, Jordemødre, Amtssygehuse og epidemiske Syge. [4]) Deraf 30 400 til fortsat Flytning af Skogns Sygehus. [5]) Medicinalfondets Udgifter, af hvilke der gives Amterne Bidrag til Sindssyges Forpleining, og hvis Udgifter ogsaa kommer Byerne og fremmede Fiskere tilgode, udgjorde, naar Beholdningerne fratrækkes, for Nordlands Amt i Aaret 1891—92 Kr. 205 645,00, for Tromsø Amt Kr. 25 516,00, samt for Finmarkens Amt Kr. 76,051.

tal Forpleiningsdage var 524 430 Dage og det gjennemsnitlige daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler 1436,7. For det Offentliges Regning behandledes 1834 eller 82,9 pCt. for Privates Regning 365 eller 17,1 pCt. af de i Aaret tilsammen behandlede Syge. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald er henførte under de nærmere kjendte Dødsaarsager i det Amt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed i 1891 findes i Norges officielle Statistik III Række, No. 164, udgivne i 1892.

Tabellerne XXV (Side XLVIII) og XXVI (Side L) giver en Oversigt over Antallet af de for Amtskommunens Regning forpleiede Sindssyge i de forskjellige Lægedistrikter, samt over Amtskommunernes Udgifter til de Sindssyges Forpleining og Medicinalvæsenet forøvrigt.

Ifølge Lov af 27de Juni 1891, der traadte i Kraft $^1/_1$ 1892 refunderes af Amtskommunernes Udgifter til de Sindssyge $^2/_{10}$ Dele af Statskassen og indtil $^3/_{10}$ Dele af vedkommende Fattigvæsen.

Tabel XXVII (Side LII) giver Oplysning om en Del af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** med deres Fordeling paa eller udenfor Sygehus i de forskjellige Amter.

Nedenstaaende Anmerkninger giver Oplysning om Indikationer og Udfald for de større Operationer, forsaavidt saadanne Opgaver er meddelte. Det bemerkes, at der somoftest kun foreligger Opgaver over Operationernes Antal og ikke over opererede Personer. Operationer væsentligt henhørende under Chirurgia minor, er ikke medtagne; af disse Operationer er et større Antal udførte saavel paa Sygehus som udenfor samme.

Amputation af Overarmen (Amputatio brachii). Indikation paa Sygehus: Vulnus dilaceratum 3, to helbredede, 1 død af Tetanus, Sarcoma humeri 1, Arthrocace cubiti 1, begge heldigt Udfald.

Amputation af Underarmen (Amputatio antibrachii). Indikation paa Sygehus: Tuberculosis arţiculi manus 2, Vulnus sclopetarium 1, Vulnus dilaceratum 1, alle heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Arthrocace manus 1, Vulnus dilaceratum 4, alle heldigt Udfald.

Amputation af Laaret (Amputatio femoris). Indikation paa Sygehus: Arthrocace s. Tuberculosis genus 7, fem helbredede, en tilbageliggende, en dødeligt Udfald, Osteomyelitis tibiæ 5, tre heldigt, to dødeligt Udfald, Osteosarcoma femoris 2, Necrosis femoris & tibiæ 2, Phlegmone 2, Gonitis 1, Fractura complicata 1, Pes varo-equinus paralyticus 1, alle heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Arthrocace & Tuberculosis genus 5, alle heldigt Udfald, Sarcoma femoris 2, en heldigt, en dødeligt Udfald, Luxatio complicata 1, Fractura complicata 1, begge dødeligt Udfald.

Amputation af Læggen (Amputatio cruris). Indikation paa Sygehus: Gangræna senilis 7, fem heldigt, to dødeligt Udfald, Fractura complicata 4, alle heldigt Udfald, Arthrocace & Tuberculosis articuli pedis 4, alle heldigt Udfald, Vulnus dilaceratum 2, heldigt Udfald, Sarcoma 1, Ulcus cruris 1, Pes varoequinus paralyticus 1, alle heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Tuberculosis cruris 2, Gangræna senilis 2, Ulcus cruris 2, Sarcoma pedis 1, alle heldigt Udfald, Necrosis 1, dødeligt Udfald af tuberkuløs Meningit.

Amputation af Foden (Amputatio pedis). Indikation paa Sygehus: Tuberculosis pedis 2, Vulnus sclopetarium 1, alle heldigt Udfald, udenfor Sygehus: Caries pedis 1, heldigt Udfald.

Choparts Operation. Indikation: Arthrocace 1, heldigt Udfald.

Pirogoffs Operation. Indikation paa Sygehus: Arthrocace & Tuberculosis 5, fire heldigt, en dødeligt Udfald, Osteomyelitis 1, dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Arthrocace 1, heldigt Udfald.

Symes Operation. Indikation: Tuberculosis pedis 1, heldigt Udfald.

Chirurgiske

Opérations

Tabel XXVII.

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne														
				1		2	3		4		5		6		7	
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Kristiania		Akershus.	Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.		Hedemarken.		Kristians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen .	5	5	-	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - Underarmen	9	4	5	2	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Laaret	32	23	9	5	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-
— - Læggen	29	21	8	10	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	3
— - Foden	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Choparts Amputation	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirogoffs —	7	6	1	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Symes —	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osteotomi, Opmeisling af Ben	16	12	3	9	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sequestrotomi, Udskrabninger	231	153	78	55	-	5	4	9	5	9	3	2	-	-	6	3
Bensøm	11	11	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Pseudarthrose	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trepanation.....	7	3	4	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation og Exartikulation af Fingre og Tæer..	279	44	235	12	3	8	1	50	1	13	6	27	2	9	3	13
Exartikulationer.....	8	5	3	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Resektion, Arthrektomi	145	94	51	50	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	1	5
Arthrotomi, Punktion af Led	48	15	33	7	-	-	-	8	1	2	4	-	-	-	-	1
Tenotomi	14	6	8	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Forceret Ledbevægelse.....	23	18	5	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	6	-
Operation for Klumpfod ...	11	6	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— - Hygrom, Bursitis	69	16	53	10	-	1	-	6	-	3	-	4	-	-	-	8
Underbinding af Arterier ..	16	6	10	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2
Neurotomi, Nervestrækning.	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Haremund...	27	11	16	6	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	1
— - spaltet Gane	6	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre plastiske Operationer	17	9	8	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Borttagelse af Læbekræft ..	124	21	103	10	-	3	2	1	1	5	2	8	-	12	-	8
— - Kræft i andre Organer ..	113	59	54	26	3	-	2	11	3	2	2	2	2	4	2	3
— - Svulster	450	112	338	67	10	8	1	31	1	14	7	34	1	26	1	12
— - indgroede Negle	69	3	66	-	-	1	-	2	-	2	-	5	-	2	-	3
— - Tonsillerne..	143	2	141	-	5	1	-	29	-	7	-	3	-	1	-	26
— - Polyper i Næse og Svælg .	257	2	255	-	165	2	-	3	-	1	-	14	-	1	-	14
Tracheotomi	24	7	17	-	1	2	1	1	-	2	1	1	-	1	-	2
Borttagelse af Brystkjertel	61	25	36	11	4	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	1
Torakocentese, Punktion ...	85	30	55	11	2	-	-	5	-	4	-	2	-	-	-	-

Operationer.

chirurgicales.

paa og udenfor Sygehus.

8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	
Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	1		-	-	-		-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-		-	-	2	1	2		1	3	-		3	-	-	-	5	-	3	-	1	-	-	-
-	-	-		-	-	2	1	-		1	3	-		-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	1		-	-	-		-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
7	2	1		-	-	2	12	3		8	10	-		22	6	-	5	23	4	13	2	-	5	5	-
	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-		1	1	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	13	3		-	2	-	11	9		2	9	3		-	10	1	23	8	14	5	7	-	7	3	1
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1		-	-	1	3	3		-	29	-		2	5	4	1	19	-	12	-	4	1	-	-
2	3	3		-	-	-	-	8		-	3	-		1	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	1		-	2	-		1	-	-	1	3	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-		-	-	1	-	-		-	2	-		-	-	-	2	3	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	2	-		-	-	-		-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-
1	1	2		-	-	-	-	7		1	3	-		-	9	-	1	3	-	-	1	-	7	1	-
-	2	-		1	-	-	-	-		1	1	-		-	-	-	-	2	1	-	2	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-		-	3	-	1	-		1	2	-		-	-	2	4	-	1	-	1	-	-	1	-
-	-	-		-	-	-	-	-		-	1	-		-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-		-	-	-	-	-		-	2	-		-	-	2	-	1	3	-	1	-	-	-	-
-	14	2		-	3	-	4	5		1	4	3		-	7	-	10	2	2	2	9	-	2	1	1
1	4	-		-	1	-	5	-		1	6	-		-	7	2	4	12	1	1	1	1	-	4	-
1	10	14		-	10	1	15	29		3	22	6		-	20	4	27	15	16	5	14	1	19	4	1
-	-	-		-	2	-	9	9		-	5	2		-	5	-	5	-	4	1	3	-	7	2	-
-	14	9		-	3	-	3	3		-	-	-		-	5	-	9	2	10	-	11	-	2	-	-
-	14	1		-	4	-	-	3		-	-	-		-	12	-	8	2	6	-	5	-	1	-	1
-	-	-		-	1	-	2	-		4	-	-		-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-
1	2	-		-	4	1	3	4		-	4	1		2	4	2	4	4	1	1	-	1	1	-	-
-	4	-		-	-	-	4	5		8	4	1		1	14	-	5	4	5	6	-	-	-	-	-

Chirurgiske

Tabel XXVII (Forts.).

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne																											
				1				2		3			4			5			6			7									
				Kristiania.				Akershus.		Smaalenene			Buskerud.			Jarlsberg og Larvik.			Hede-marken.			Kristians.									
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Paa Sygeh.		Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.		Paa Sygeh.		Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.		Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.		Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.		Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.		Udenf. Sygeh.							
Empyemoperation	97	54	43	7		-		2		-		-	4		1	1		1	-		2	1		4							
Laparotomi	21	13	8	8		-		-		-		1	-		1	-		-	-		-	-		1							
Gastrotomi	1	1	-	1		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Nephrektomi	1	1	-	1		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Nephrotomi	2	1	1	1		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Tarmsøm og Tarmresektion	3	5	2	5		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Operation af Anus præternaturalis	7	3	4	3		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
— - Atresia ani	3	-	3	-		-		-		-		-	-		-	-		-	-		1	-		-							
Punktion af Underlivet	71	4	67	1		1		-		3		12	-		-	-		2	-		-	-		16							
Herniotomi	122	55	67	27		-		2		2		3	2		8	2		2	-		1	-		8							
Operation Fistula ani	20	8	12	3		1		-		1		-	-		-	2		-	-		1	-		-							
— Fissura ani	21	1	20	1		2		-		-		3	-		-	-		4	-		-	-		2							
— for Hæmorrhoider	12	8	4	3		-		-		2		1	-		-	-		-	-		-	-		-							
Amputation, Exstirp. af Rectum	4	2	2	1		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Punktion af Blæren	17	5	12	1		-		-		-		-	-		-	-		-	1		2	-		-							
Lithotomi, Cystotomi	2	1	1	1		-		-		-		-	-		-	-		1	-		-	-		-							
Lithotripsi	2	1	1	1		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Operation for Ectopia vesicæ	9	9	-	9		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
— - Strictura ureth.	15	10	5	7		-		-		1		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Amputation af Penis	1	-	1	-		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Operation for Phimosis	24	7	17	-		1		-		-		-	-		-	-		1	-		-	-		-							
— - Paraphimosis	14	2	12	-		-		-		-		-	-		-	-		-	1		-	-		4							
— - Vandbrok	185	23	162	8		6		1		2		17	1		4	-		7	-		11	1		12							
Borttagelse af Testikel	28	13	15	5		-		-		-		-	-		1	-		-	-		-	-		-							
Perinæoraphi, Kolporaphi	8	4	4	-		2		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Operation for Urinfistel	18	13	5	11		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Operation paa Livmoderhalsen	14	2	12	1		5		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Udskrabning af Livmoderen	92	25	67	4		24		-		-		10	5		11	2		-	-		-	-		-							
Borttagelse af Livmoderpolyper	34	5	29	1		2		1		-		-	-		1	-		3	-		-	-		-							
Myotomi ved Laparotomi	9	1	8	-		2		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Enukleation af Myom	8	3	5	-		1		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Vaginal Livmoderexstirpation	2	-	2	-		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Operation for Livmoder-Inversion	1	1	-	-		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Livmoderexstirpation ved Laparotomi	1	1	-	1		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Salpingotomi	1	1	-	-		-		-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-							
Ovariotomi	29	10	19	5		5		-		-		-	-		1	-		-	-		-	-		-							
Punktion af Ovarialsvulst	6	2	4	-		-		1		-		-	-		-	2		-	-		-	-		-							
Sum	3255	1038	2217	453		250		41		34		210	30		95	35		129	8		76	23		153							

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8			9		10			11			12			13			14		15			16			17			18			19			20		
Bratsberg.			Nedenes.		Lister og Mandal.			Stavanger.			Søndre Bergenhus.			Bergen.			Nordre Bergenhus.		Romsdal.			Søndre Trondhjem.			Nordre Trondhjem.			Nordland.			Tromsø.			Finmarken.		
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Udenf. Sygeh.			Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	
2	-		2		-	2		-	2		9			7	1		-		-	8		3	2		18	-		6	2		4	4		1	1	
-	1		-		-	-		-	-		-			-	4		-		-	-		3	-		1	-		-	-		1	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	1		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	2		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	1		-			-	1		-		-	2		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		1			-	1		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	17		8		-	3		-	4		-			-	-		-		-	1		-	1		-	-		-	-		-	2		-	-	
-	3		2		-	3		1	5		2			9	3		1		2	15		1	3		6	4		3	1		-	1		-	-	
-	2		-		-	-		-	1		3			2	3		-		-	-		-	1		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	1		-		-	-		-	-		-			-	1		-		-	3		-	2		-	2		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	1		-	-		-			1	2		-		-	-		-	-		2	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	2		-		-	-		-	-		1	-		-	-		-	-		-	-	
1	-		2		-	-		-	-		-			1	-		-		-	-		-	1		1	5		-	-		-	1		-	1	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	1		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	1		-	-		-			-	-		-		-	-		-	4		1	-		1	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	1		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	2		-		-	-		-	1		1			4	5		-		1	-		-	2		2	1		-	1		-	2		-	-	
-	-		2		-	1		-	1		-			-	-		1		-	-		1	2		-	-		-	-		-	1		-	-	
1	13		-		-	8		1	11		19			-	5		7		1	14		-	13		2	5		6	7		-	2		-	-	
-	-		-		-	1		-	1		6			-	4		-		3	-		-	-		-	-		5	2		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	2		-	-		4	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		1			1	-		-		-	2		-	-		1	-		-	-		-	2		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	7		-		-	-		-	-		1	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	3		-		-	19		-	-		14	-		-	-		-	-		-	-	
-	3		1		-	-		1	5		1			-	5		-		1	4		-	1		1	2		1	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			1	6		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	4		-		-	-		-	-		3	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	2		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		1	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	-		-	-		1	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			3	8		-		-	4		-	1		2	-		-	-		-	-		-	-	
-	-		-		-	-		-	-		-			-	-		-		-	3		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
18	126		53		1	53		14	109		136			62	187		25		40	188		26	150		192	91		74	71		13	68		25	6	

Chirurgiske

Tabel XXVII (Forts.).

Operationer.	Hele Riget			Fordeling paa Amterne																											
				1		2		3		4		5			6			7														
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Kristiania.		Akershus.		Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.			Hedemarken.			Kristians.													
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.												
Øienoperationer:																															
Borttagelse af Øieæblet (Enukleation, Exenteration	70	48	22	26	-	-	3	3	-	-	-	1	2	-	-	-															
Extractio cataractæ	131	76	55	61	4	-	-	-	3	6	-	4	·	7	-	4															
Discisio cataractæ	20	16	4	7	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-															
Extractio lentis	5	3	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-															
Iridektomi	46	22	24	15	1	-	-	2	-	1	1	1	-	2	-	-															
Iridotomi	8	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Operation for Prolapsus iridis	11	7	4	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Punktion af Corneæ	10	3	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1															
Galvanokaustik (Ignipunktion)	17	13	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Sæmisch Operation	37	6	31	-	2	1	-	-	-	2	1	-	-	4	-	6															
Sclerotomi	11	6	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Operation for Staphylom	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
— - Pterygium	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
— - Symblepharon	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
— - Chalazion	18	-	18	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-															
— - Ectropium	5	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-															
— - Entropium	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-															
Peritomi	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Canthoplastik	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Blepharoplastik	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Operation for Sygdom i Taareveiene	275	10	265	5	17	5	-	7	-	15	-	10	-	14	-	21															
— - Skjelen, Tenotomi	15	3	12	3	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-															
— - Svulster paa Øienlaagene	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	-	-															
— - Svulster i Øienhulen	4	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Sum	706	232	474	162	28	6	4	12	3	38	2	21	2	33	-	32															
Ørenoperationer:																															
Paracentese af Trommehinden	5	1	4	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-															
Operation af Cellulæ mastoideæ	12	8	4	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-															
Sum	17	9	8	7	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-															

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8		9	10		11		12	13		14	15		16		17		18		19		20	
Bratsberg.		Nedenes.	Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.	Bergen.		Nordre Bergenhus.	Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
2	1	-	-	4	-	1	-	6	-	-	1	-	-	4	2	2	3	4	2	2	1	-
-	3	2	-	2	1	-	-	9	11	-	-	-	-	10	-	-	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	10	2	2	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	4	1	-	1	2	-	5	-	-	-	2	-	4	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	9	14	-	2	-	12	4	-	-	2	-	17	-	79	5	19	-	4	-	14	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	16	20	-	9	1	13	4	35	16	2	3	20	-	139	10	26	5	18	2	20	1	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-

Af Lægerne udførte
Opérations obstétricales

Tabel XXVIII.

	Samlet Antal Barsel-kvinder.	Samlet Antal Operationer.	Forhold i pCt.	Tang-forløsning.
Riget	62580	[1]) 1276	2,0	931
Amter:				
1. Kristiania	5636	160	2,8	110
2. Akershus	2940	58	2,0	37
3. Smaalenene	3970	112	2,8	76
4. Buskerud	3315	63	1,9	45
5. Jarlsberg og Larvik	3029	83	2,7	71
6. Hedemarken	3545	58	1,6	39
7. Kristians	3169	58	1,8	42
8. Bratsberg	2840	70	2,5	49
9. Nedenes	2280	51	2,2	41
10. Lister og Mandal	2215	41	1,9	37
11. Stavanger	3453	102	3,0	88
12. Søndre Bergenhus	4014	40	1,0	28
13. Rergen	1754	101	5,8	65
14. Nordre Bergenhus	2576	37	1,4	26
15. Romsdal	3766	64	1,7	54
16. Søndre Trondhjem	3591	47	1,3	40
17. Nordre —	2183	32	1,5	18
18. Nordland	4819	48	1,0	31
19. Tromsø	2431	34	1,4	21
20. Finmarken	1104	17	1,6	13

[1]) Hos 1256 Fødende (2 pCt.), idet ved 19 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes

Trepanation (Trepanatio). Indikation paa Sygehus: Necrosis ossis temporum 1, Meningitis purulenta traumatica 1, begge dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Tumor cerebri 1, dødeligt Udfald.

Exartikulation (Exarticulatio). Indikation paa Sygehus: Exarticulatio manus ved Vulnus manus 3, Cancer manus 1, alle heldigt Udfald; Exarticulatio femoris ved Sarcoma femoris 1, heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Exarticulatio manus ved Vulnus dilaceratum 1, heldigt Udfald, Exarticulatio pedis ved Tuberculosis pedis 1, ved Vulnus dilaceratum 1, begge heldigt Udfald.

Resektion og Arthrektomi (Resectio & Arthrectomia).

Resektion af Ben (Resectio ossium). Indikation paa Sygehus: Resectio maxillæ superioris ved Tumor 4, heldigt Udfald; Resectio maxillæ inferioris ved Cancer 2, en heldigt Udfald; Necrosis phosphorica 2, uopgivet Udfald; Resectio costarum ved Caries 2, heldigt Udfald; Resectio arcus

obstetriciske Operationer.
faites par les médecins.

Vending.	Udtrækning.	Partus præmaturus artificalis.	Perforation.	Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
124	33	19	40	15	114
11	9	4	3	4	19
7	2	1	5	1	5
17	3	1	5	-	10
8	1	-	-	3	6
9	1	-	-	1	1
5		1	-	1	12
4	2	1	5	1	3
8	1	-	2	1	9
1	2	1	-	-	6
-	2	-	-	1	1
9	1	-	2	-	2
6	2	-	2	-	2
14	4	9	3	-	6
5	-	-	-	1	5
7	-	-	-	-	3
2	-	-	2	1	2
3	-	-	3	-	8
5	2	1	3	-	6
2	1	-	5	-	5
1	-	-	-	-	3

ved kunstig Hjelp.

columnæ ved Fractura 1, uhelbredet; Resectio calcanei ved Tuberculosis 1, heldigt Udfald; Resectio ossis sacri ved Tuberculosis 1, tilbageliggende.

Resektioner af Mellemhaandens og Fodens Ben, af Fingre og Tæer er opført under Exartikulation af Fingre og Tæer.

Resektion og Arthrektomi af Led (Resectio seu Arthrectomia articulorum). Paa Sygehus: Resectio humeri ved Arthrocace 1, heldigt Udfald; Resectio cubiti: Arthrocace 6, Vulnus sclopetarium 1, alle heldigt Udfald; Resectio manus: Arthrocace 2, Pyarthrus 1, alle heldigt Udfald; Resectio coxæ: Arthrocace sive Tuberculosis 16, elleve heldigt Udfald, to uhelbredede, to tilbageliggende, en dødeligt Udfald; Resectio genus: Arthrocace s. Tuberculosis 38, niogtyve med heldigt Udfald, to tilbageliggende, de øvrige uden anført Udfald; Pyarthrus 6, fem med heldigt, en med dødeligt Udfald; Contractura 1, heldigt Udfald; Resectio pedis: Arthrocace s. Tuberculosis 7, fire heldigt Udfald, en dødeligt Udfald, de øvrige uopgivet Udfald. Indikationer udenfor

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Résultat des opérations obstétricales pour les méres et pour les enfants.

Tabel XXIX. Operation.	Samlet Antal Operationer.	Mødre [1].				Børn.			
		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde[2].	Forhold i pCt.	Forhold i pCt. i 1890.	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.	Forhold i pCt. i 1890.
Tangforløsning	931	917	20	2,2	2,9	930	124	13,3	10,7
Vending	124	121	7	5,8	8,5	124	56	45,2	54,9
Udtrækning ved Bækkenendefødsel . . .	33	30	1	3,3	-	33	17	51,5	-
Partus præmaturus artificalis	19	19	-	-	-	18	7	38,9	-
Perforation	40	40	8	20,0	-	-	-	-	-
Embryotomi	15	15	3	20,0	-	-	-	-	-
Efterbyrdsoperation .	113	111	4	3,6	6,2	-	-	-	-

[1]) Hvor begge Tvillinger er forløste ved Kunsthjelp, er Udfaldet for den Fødende som Regel opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation (se Tabel XXX, Side LXI); undtagelsesvis er i 1 Tilfælde, hvor 1ste Tvilling perforeredes og 2den Tvilling extraheredes, Udfaldet opført under Perforation. [2]) Dødsaarsagerne sees af Tabel XII, (Side XXVI).

Sygehus: Resectio maxillæ inferioris: Cancer 1, heldigt Udfald; Sarcoma 1, dødeligt Udfald; Resectio costarum: Necrosis 1, Tuberculosis 1, begge heldigt Udfald; Resectio metacarpi et metatarsi: Tuberculosis 8, heldigt Udfald; Resectio fibulæ: Osteomyelitis 1, heldigt Udfald; Resectio ossis ischii: Tuberculosis 1, heldigt Udfald; Resectio ossis coccygis 1, uopgivet Udfald; Resectio humeri: Arthrocace 1, heldigt Udfald; Resectio cubiti: Arthrocace 3, heldigt Udfald; Resectio coxæ: Arthrocace 9, sex heldigt, tre dødeligt Udfald; Resectio genus: Arthrocace 16, fjorden heldigt Udfald, en dødeligt Udfald, en uopgivet Udfald; Resectio pedis: Arthrocace 2, heldigt Udfald.

Underbinden af Arterier (Ligatura arteriarum). Paa Sygehus: Arteria brachialis 2, Arteria ulnaris 1, Arteria radialis 1, Arteria circumflexa humeri 1; udenfor Sygehus: Arteria temporalis 1, Arteria radialis 6, Arcus voalris 1, Arteria femoralis 1, Arteria tibialis antica 1.

Borttagelse af Kræftsvulster (Exstirpatio tumoris cancrosi). Paa Sygehus er Sædet opgivet i følgende Tilfælde: Cancer faciei 11, C. colli 8, C. linguæ 4, C. tonsillarum 1, C. parotis 1, C. axillæ 1, C. pectoris 1, C. uteri & genitalium feminarum 8, C. penis 3, C. recti 6, Sarcoma pharyngis 1, S. parotis 1, S. reg. deltoidei 1, S. reg. abdominis 1, S. femoris 2, S. popliteæ 1, S. pedis 1. Udenfor Sygehus: Cancer faciei 8, C. linguæ 5, C. colli 3, C. axillæ 2, C. uteri 6, C. scroti 1. Sarcoma maxillæ 2, S. parotis 1, S. humeri 1, S. manus 1, S. dorsi 1, S. femoris 1, S. pedis 2.

Borttagelse af Svulster (Exstirpatio tumorum). Paa Sygehus er Svulstens Art eller Sæde opgivet for følgende: Tumores glandularum 64, Lipoma 3, Fibroma 3, Angioma 3, Ganglion 2, Enchondroma 2, Keloid, Exostosis, Ade-

Tvillingfødsler med kunstig Forløsning af begge Tvillinger.

Jumeaux nés aprés des opérations obstétricales sur tous les deux.

Tabel XXX.

Operation.[1])	Mødre	1ste Tvilling		2den Tvilling	
	levende.	levende.	dødfødt.	levende.	dødfødt.
Tang paa begge Tvillinger	8	7	1	7	1
Tang paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling	2	2	-	2	-
Tang paa 1ste, Udtrækning paa 2den Tvilling	2	2	-	-	2
Vending paa begge Tvillinger .	2	2	-	2	-
Vending paa 1ste, Tang paa 2den Tvilling	1	1	-	1	-
Udtrækning paa 1ste, Tang paa 2den Tvilling	1	-	1	-	1
Udtrækning paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling	2	1	1	1	1
Perforation paa 1ste, Udtrækning paa 2den Tvilling	1	-	1	-	1
Ialt	19	15	4	13	6
		19		19	

[1]) Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller. Desuden opgives et af Børnene forløst ved Kunsthjelp ved 21 Tvillingfødsler, nemlig i 8 ved Tang (3 Gange af 1ste (1 dødfødt) og 4 Gange af 2den Tvilling), i 6 Tilfælde ved Vending paa 2den Tvilling, hvoraf 3 dødfødte; i 1 paa den ene Tvilling, levende; i 7 Tilfælde ved Udtrækning (2 Gange 1ste Tvilling, begge dødfødte; 5 Gange 2den Tvilling, 3 dødfødte)

noma, Tumor cysticus, Papilloma, Ranula af hver 1, Tumor faciei 2, Tumor labii inferioris 2, Tumor parotis 2, Tumor linguæ 1, Tumor colli 4, Tumor scapulæ 1 Tumor recti 1, Tumor femoris 1, Tumor plantæ 1. Udenfor Sygehus: Atheroma 71, Tumores glandularum 45, Lipoma 32, Angioma, Nævi, Teleangiectasia 25, Tumor cysticus 12, Fibroma 11, Ranula 5, Papilloma 2, Ganglion 2, Epulis, Keloid, Enchondroma, Adenoma, af hver 1.

Tracheotomia. Paa Sygehus ved Diphtheritis 5, en med heldigt, fire med dødeligt Udfald, Stenosis laryngis 1, heldigt Udfald, Tuberculosis laryngis 1, dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus ved Diphtheritis 8, fire heldigt, fire dødeligt Udfald, Oedema glottidis 3, en heldigt, to dødeligt Udfald, Croup 1, heldigt Udfald, Tumor laryngis 1, bedret, Suffucatio 1, dødeligt Udfald.

Borttagelse af Brystkjertelen (Exstirpatio mammæ) har saavel paa Sygehus som udenfor samme været paakrævet hovedsagelig af Kræftsvulst. Udfaldet angives heldigt.

Ved **Empyemoperation** (Operatio empyematis) er opført saavel Incision som udført Ribbensresektion. Paa Sygehus er Udfaldet i 28 Tilfælde anført som heldigt, i 5 som dødeligt; i to Tilfælde var den Syge bleven liggende tilbage ved Aarets Udgang. Udenfor Sygehus er Udfaldet i 25 Tilfælde opført som heldigt, i 4 Tilfælde som dødeligt.

Udfald af obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Resultat des accouchments a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par perforation, e) par embryotomie.

Tabel XXXI. Indikation.	Ialt udførte Forretninger.	Mødre		Børn		
		ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
A. Tangforløsning:						
Utilstrækkelige ell. smertef. Veer[1])	[2]) 749	725	11	675	73	1
Bækkensneverhed	74	73	1	49	25	-
Barselkrampe	24	19	5	21	3	-
Blødning og Placenta prævia	5	5	-	2	3	-
Ueftergivelige Fødselsdele	25	25	-	22	3	-
Livmoderbristning	3	-	3	1	2	-
Svulster i Fødselsveiene	2	2	-	1	1	-
Isseleie med Panden fortil	12	12	-	10	2	-
Skjævt Isseleie	11	11	-	10	1	-
Ansigtsleie	6	6	-	3	3	-
Stort Fosterhoved	3	3	-	2	1	-
Fremfald af Navlesnor	9	9	-	4	5	-
Luxatio congenita	1	1	-	1	-	-
Tvillinger	2	2	-	2	-	-
Uhørbar og svag Fosterlyd	2	2	-	2	-	-
Sidstkommende Fosterhoved	2	1	-	-	2	-
Uopgiven Indikation	1	1	-	1	-	-
Ialt	931	897	29	806	124	1
B. Vending:						
Blødning og Placenta prævia	[3]) 11	9	-	8	3	-
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[4]) 18	16	1	7	11	-
Bækkensneverhed	12	12	-	4	8	-
Livmoderbristning	1	-	1	-	1	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	1	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	1	-
Isseleie med fremfaldne Smaadele	2	2	-	2	-	-
Tverleie	[5]) 74	70	4	45	29	-

[1]) I et Tilfælde er Udfaldet for Moderen uopgivet. [2]) 8 Gange ved Tvillingfødsler af begge Tvillinger; 6 Gange blev desuden 2den Tvilling forløst ved Tang, medens 1ste Tvilling 1 Gang fødtes ved naturlig Fødsel, 1 Gang forløstes ved Vending og 1 Gang ved Udtrækning; i 3 Tilfælde er intet oplyst om 1ste Tvilling. I 7 Tilfælde blev endelig 1ste Tvilling forløst ved Tang, medens her 2den Tvilling i 2 Tilfælde forløstes ved naturlig Fødsel, 2 Gange ved Vending og 2 Gange ved Udtrækning; i 1 Tilfælde er der intet oplyst om 2den Tvilling. [3]) 1 Gang af begge Tvillinger; 1 Gang af 1ste Tvilling, 2den tangforløstes; 3 Gange af 2den Tvilling, 1ste Tvilling blev da 1 Gang tangforløst, i 2 Tilfælde er intet oplyst om 1ste Tvilling; 1 Gang gjordes Vending paa den ene Tvilling, hvilken er ikke opgivet og heller intet om den anden Tvilling. [4]) 1 Gang af begge Tvillinger. [5]) 5 Gange Vending paa anden Tvilling; i 3 Tilfælde intet anført om 1ste Tvilling, 1 Gang fødtes den naturligt og en Gang ved Udtrækning.

Tabel XXXI (Forts.). Indikation.	Ialt udførte Forretninger.	Mødre		Børn		
		ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
Sædeleie	1	1	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	3	-	1	2	-
Ialt	124	114	7	68	56	-
C. Udtrækning:						
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]) 26	24	-	15	11	-
Bækkensneverhed	[2]) 2	1	1	-	2	-
Barselkrampe	[3]) 1	-	-	-	1	-
Blødning og Placenta prævia	1	1	-	-	1	-
Fare for Fosterets Liv	[4]) 1	1	-	1	-	-
Fodfødsel	1	1	-	-	1	-
Fremfald af Navlesnor	1	1	-	-	2	-
Ialt	33	29	1	17	17	-
D. Partus præmaturus artificialis:						
Albuminuri og Hydrops	1	1	-	-	1	-
Bækkensneverhed	16	16	-	11	5	-
Blødning og Placenta prævia	1	1	-	-	1	-
Ustandselige Brækninger	1	1	-	-	-	1
Ialt	19	19	-	11	7	1
E. Perforation:						
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	26	24	2	-	-	-
Barselkrampe	3	2	1	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	1	-	-	-	-
Collaps	1	-	1	-	-	-
Fibroma uteri	1	-	1	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	2	1	1	-	-	-
Indkilet fastsiddende Fosterhoved	1	1	-	-	-	-
Stort Foster	1	1	-	-	-	-
Dødt, ufuldbaaret Foster, løst Hovedben i Collum uteri	1	-	1	-	-	-
Sidstkommende Hoved	1	1	-	-		-
Uopgiven Indikation	1	-	1	-	-	-
Ialt	40	32	8	-	-	-

[1]) 3 Gange af 1ste Tvilling, 2den Tvilling tangforløstes 1 Gang, forløstes ved Vending 1 Gang og i 1 Tilfælde er intet anført om 2den Tvilling. 5 Gange af 2den Tvilling, hvoraf der i 4 Tilfælde intet er oplyst om 1ste Tvilling, der i 1 Tilfælde forløstes ved Tang. [2]) 1 Gang af 2den Tvilling, 1ste Tvilling fødtes naturligt. [3]) 2den Tvilling, 1ste Tvilling perforeredes, hvor Udfaldet for Moderen (heldigt) er angivet. [4]) 1 Gang 1ste Tvilling, om 2den Tvilling intet oplyst.

Tabel XXXI (Forts.). Indikation.	Ialt udførte Forretninger.	Mødre ilive.	Mødre døde.
F. Embryotomi:			
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1	1	-
Bækkensneverhed	6	4	2
Tverleie og Placenta prævia	1	1	-
Tverleie	6	6	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	1	1	-
Ialt	15	13	2

Laparotomi (Laparotomia). Paa Sygehus ved Ileus 2, Peritonitis tuberculosa 2, Peritonitis suppurativa 2, Tumor abdominis 1, Abscessus pelvis 1, alle med dødeligt Udfald, Tumor uteri, Patienten udskreven i Bedring, Laparotomia exploratoria 2, begge uhelbredede. Udenfor Sygehus: Peritonitis tuberculosa 2, heldigt Udfald, Peritonitis suppurativa 2, en heldigt, en dødeligt Udfald, Ileus 2, en heldigt, en dødeligt Udfald; Tumor uteri 1, uhelbredet, Cancer intestini ilei 1, dødeligt Udfald.

Gastrotomi (Gastrotomia) ved Cancer oesophagi havde dødeligt Udfald.

Nephrektomi (Nephrectomia) ved Hydronephrosis havde heldigt Udfald.

Nephrotomi (Nephrotomia). Paa Sygehus ved Abscessus renis, den Syge tilbageliggende ved Aarets Udgang; udenfor Sygehus ved Pyonephrosis med dødeligt Udfald.

Herniotomi (Herniotomia). Paa Sygehus i 43 Tilfælde med heldigt, i 12 Tilfælde med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: i 51 Tilfælde med heldigt, i 16 Tilfælde med dødeligt Udfald.

Lithotomia. Paa Sygehus ved Tumor vesicæ (Sectio alta), den Syge tilbageliggende.

Lithotripsia. Paa Sygehus med dødeligt, udenfor Sygehus med heldigt Udfald.

Operation for Strictura urethræ udførtes paa Sygehus i 9 Tilfælde som Urethrotomia externa, hvoraf syv med heldigt Udfald, to udskrevne i Bedring.

Myotomia ved Laparotomi. Paa Sygehus 1 med heldigt Udfald; udenfor Sygehus i 5 Tilfælde med heldigt, et Tilfælde med dødeligt Udfald.

Vaginal Livmoderexstirpation ved Tumor uteri havde i begge Tilfælde heldigt Udfald.

Livmoderexstirpation ved Laparotomi udførtes med heldigt Udfald.

Operation for Livmoder-Inversion ved Laparotomi, hvorved Livmoderen exstirperedes, havde heldigt Udfald.

Salpingotomi udførtes med heldigt Udfald.

Ovariotomi. Paa Sygehus i alle Tilfælde heldigt Udfald, udenfor Sygehus i 18 Tilfælde heldigt, 1 Tilfælde dødeligt Udfald.

Brok (Hernia). Heraf opgives ialt 1719 Tilfælde og kjendes ialt 71 Dødsfald, hvilke Tilfældes og Dødsfalds Fordeling paa Amterne sees af Tabel XXI (Side XXXVI).

Brokkets Art er opgivet i 1561 Tilfælde, hvoraf Hernia inguinalis 1133, Hernia cruralis 228, Hernia umbilicalis 187, Hernia ventralis & abdominalis 8, Hernia epigastrica 4, Hernia cerebri 1. Om de for Brok opererede Syge hen-

Fødte og Døde.

Naissances et décès.

Tabel XXXII.

	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Riget	61721	1751	34856	5996	494	285	939	113	12
Amter:									
1. Kristiania	5544	163	3101	925	59	15	34	15	-
2. Akershus	2920	63	1855	298	41	11	40	8	1
3. Smaalenene	3928	103	2032	299	31	5	50	9	2
4. Buskerud	3278	87	1745	325	21	10	28	7	1
5. Jarlsb. og Larvik	3008	79	1662	254	19	13	28	5	2
6. Hedemarken	3525	81	1982	302	30	12	37	9	2
7. Kristians	3127	85	1739	223	25	10	17	9	-
8. Bratsberg	2784	84	1483	239	29	14	48	-	-
9. Nedenes	2249	65	1489	213	11	15	31	5	-
10. Lister og Mandal	2194	73	1633	246	15	12	24	7	-
11. Stavanger	3408	82	1857	294	28	5	35	5	-
12. Søndre Bergenhus	3936	134	1957	347	32	16	70	4	-
13. Bergen	1716	61	907	212	11	5	15	6	-
14. Nordre Bergenhus	2534	89	1271	210	19	9	61	-	1
15. Romsdal	3700	118	1901	260	24	15	67	4	2
Deraf til Bergens Stift	1616	50	706	91	9	7	24	1	2
— - Trondhj. —	2084	68	1195	169	15	8	48	3	-
16. Søndre Trondhjem	3551	98	2529	344	22	18	55	8	-
17. Nordre —	2153	53	1534	185	10	13	24	3	-
18. Nordland	4761	118	2556	461	43	37	168	7	1
19. Tromsø	2379	81	1014	225	19	31	47	2	-
20. Finmarken	1026	34	609	134	5	19	60	-	-

vises til den chirurgiske Operationsliste og under Anmærkninger til samme til Herniotomi.

Frakturer (Fractura) opgives behandlet hos 2631 Personer og kjendes ialt 83 Dødsfald af eller som Følge af Benbrud. Fordelingen paa Amterne sees af Tabel XXI (Side XXXVI). Bruddets Sæde er angivet i 2488 Tilfælde som:

Fractura cranii 70	Fractura antibrachii . 142	Fractura patellæ 23
— ossium faciei 15	— radii 408	— cruris 275
— vertebrarum 13	— ulnæ 61	— tibiæ 84
— sterni 3	— manus 3	— fibulæ 150
— costarum . . . 406	— digit. manus 61	— malleolorum 63
— claviculæ . . . 172	— ossium pelvis 8	— metatarsi . . 3
— scapulæ 20	— colli femoris 171	— digit. pedis . 6
— humeri 121	— femoris . . . 210	

Fødte og Døde i

Nombre des naissances et des décès

Tabel XXXIII.

	Bygderne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	dødfødte	ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.
Riget	45729	1283	25894	3905	367	240
Amter:						
1. Kristiania	-	-	-	-	-	-
2. Akershus	2812	59	1798	288	40	11
3. Smaalenene	2631	68	1456	185	21	4
4. Buskerud	2285	64	1266	194	11	9
5. Jarlsberg og Larvik	1961	53	1080	150	13	11
6. Hedemarken	3373	73	1893	288	27	11
7. Kristians	3038	83	1682	212	25	9
8. Bratsberg	2074	64	1119	167	24	11
9. Nedenes	1852	48	1242	184	10	12
10. Lister og Mandal	1615	57	1187	178	11	11
11. Stavanger	2317	63	1229	171	21	3
12. Søndre Bergenhus	3936	134	1957	347	32	16
13. Bergen	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	2515	86	1258	208	19	9
15. Romsdal	3016	91	1558	196	18	13
Deraf til Bergens Stift	1280	42	593	64	6	7
— - Trondhjems —	1736	49	965	132	12	6
16. Søndre Trondhjem	2759	78	1917	234	21	12
17. Nordre —	2000	52	1446	171	10	13
18. Nordland	4577	116	2432	432	41	37
19. Tromsø	2167	72	913	203	18	31
20. Finmarken	801	22	461	97	5	17

Luxationer (Luxatio). Heraf kjendes ialt 599 Tilfælde, hvis Fordeling paa Amterne sees af Tabel XXI. Luxationens Sæde er opgivet i disse Tilfælde som:

Luxatio maxillæ inf. . 25	Luxatio ulnæ 4	Luxatio patellæ 6
— claviculæ . . . 6	— manus 9	— tibiæ 1
— scapulæ 4	— digit. manus 43	— pedis 7
— humeri 345	— ossis pisif. . . 1	— digit. pedis . 1
— antibrachii . . 76	— femoris 15	
— radii 50	— genus 6	

Bygderne og Byerne.

dans la campagne et dans les villes.

			Byerne.								
			Fødte		Døde						
ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Mord og Drab	levende.	dødfødte.	ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Mord og Drab
788	75	10	15992	468	8962	2091	127	45	151	38	2
-	-	-	5544	163	3101	925	59	15	34	15	-
40	8	1	108	4	57	10	1	-	-	-	-
32	7	2	1297	35	576	114	10	1	18	2	-
20	6	-	993	23	479	131	10	1	8	1	1
17	3	1	1047	26	582	104	6	2	11	2	1
35	9	2	152	8	89	14	3	1	2	-	-
15	9	-	89	2	57	11	-	1	2	-	-
35	-	-	710	20	364	72	5	3	13	-	-
24	3	-	397	17	247	29	1	3	7	2	-
18	4	-	579	16	446	68	4	1	6	3	-
28	4	-	1091	19	628	123	7	2	7	1	-
70	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1716	61	907	212	11	5	15	6	-
59	-	1	19	3	13	2	-	-	2	-	-
64	4	2	684	27	343	64	6	2	3	-	-
23	1	2	336	8	113	27	3	-	1	-	-
41	3	-	348	19	230	37	3	2	2	-	-
46	5	-	792	20	612	110	1	6	9	3	-
23	2	-	153	1	88	14	-	-	1	1	-
166	5	1	184	2	124	29	2	-	2	2	-
43	2	-	212	9	101	22	1	-	4	-	-
43	-	-	225	12	148	37	-	2	7	-	-

Af **obstetriciske Operationer** opgives af Lægerne udførte 1276 hos 1256 Fødende idet ved 19 Tvillingsfødsler begge Tvillinger forløstes ved Kunsthjelp.

Tabel XXVIII (Side L) giver Oplysning om Operationernes Art og Fordeling paa Amterne.

Tabel XXIX (Side LX) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXX (Side LXI) giver Oplysning om de ved Kunsthjelp forløste Tvillinger.

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme (Bydistrikt og Landdistrikt) samt

Décès totals st décès causés par les maladies connues

Amt.	Tabel XXXIV. Lægedistrikter.	Dødsfald ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I.	Kristiania	3101	2953	98,5
II.	Akershus Amt	1855	1048	56,5
	Byer	57	29	50,9
	Bygder	1798	1019	56,9
	Ullensaker	657	407	61,9
	Høland	219	131	59,8
	Aker	649	353	54,4
	Follo	330	157	47,6
III.	Smaalenenes Amt	2032	1180	58,7
	Byer	576	515	89,4
	Bygder	1456	665	45,7
	Fredrikshald	179	165	92,2
	Sarpsborg	818	500	61,1
	Eidsberg	409	217	53,1
	Moss	365	192	52,6
	Hvaler	261	96	36,8
IV.	Buskerud Amt	1745	1115	63,9
	Byer	479	455	95,3
	Bygder	1266	660	52,1
	Drammen	603	459	76,1
	Modum	422	292	69,2
	Sandsvær	180	113	62,8
	Ringerike	223	135	60,5
	Aal	127	62	48,8
	Rollag	59	24	40,7
	Nes	131	30	22,8
V.	Jarlsb. og Laurv. Amt	1662	943	56,1
	Byer	582	411	70,6
	Bygder	1080	702	65,0
	Hof	298	188	63,1
	Larvik	636	356	56,0
	Tønsberg	728	399	54,8
VI.	Hedemarkens Amt.	1982	1151	58,1
	Byer	89	79	88,8
	Bygder	1893	1042	55,0
	Trysil	66	49	74,2
	Rendalen	137	96	70,1
	Hedemarken	745	449	60,3
	Solør og Odalen	547	318	58,1
	Søndre Østerdalen	292	158	54,1
	Tønset	181	81	44,7
	Indset Annex	7	1	14,2
	Gaarde af Tolgens Herred	7	-	-
VII.	Kristians Amt	1739	844	48,5
	Byer	57	44	77,2
	Bygder	1628	800	49,1
	Nordre Valdres	127	104	81,9
	Faaberg	219	128	58,4
	Lom	141	76	53,9
	Toten	427	210	49,2
	Lesje	81	34	41,9
	Hadeland og Land.	389	159	40,9
	Ringebu	168	64	38,1
	Søndre Valdres	187	69	36,9
VIII.	Bratsberg Amt	1483	867	58,5
	Byer	364	323	88,7
	Bygder	1119	544	48,6
	Kragerø	358	280	77,9
	Skien	524	310	59,2
	Kviteseid	91	52	57,1
	Tinn	56	28	50,0
	Sauland	104	49	47,1
	Hollen	219	103	47,0
	Laardal	131	45	34,4
IX.	Nedenes Amt	1489	827	55,7
	Byer	247	210	85,0
	Bygder	1242	617	49,7
	Aamli	106	67	63,2
	Vestre Nedenes	619	356	57,5
	Østre —	582	327	56,2
	Evje	83	29	35,1
	Sætersdalen	182	48	26,4
X.	List. og Mand. Amt	1633	673	41,2
	Byer	446	409	91,7
	Bygder	1187	264	22,2
	Kristiansand	271	269	99,3
	Oddernes	519	234	45,1
	Flekkefjord	242	69	28,5
	Vanse	164	41	25,0
	Undal	288	60	20,8
	Lyngdal	149	-	-
XI.	Stavanger Amt [1]	1857	751	40,4
	Byer	628	433	68,9
	Bygder	1229	318	25,9
	Karmøen	215	110	51,2
	Stavanger	575	280	48,7
	Haugesund	209	88	42,1
	Sandnes	249	95	38,1
	Sand	173	53	36,4
	Egersund	216	73	33,8
	Finnø	178	47	26,4
	Sogndal	84	5	5,9
XII.	Søndre Bergenh. Amt	1957	680	34,7
	Ytre Hardanger	136	95	69,9
	Voss	149	86	57,7
	Lindaas	264	137	51,9
	Ytre Søndhordland	145	68	46,9
	Osterøen	207	86	41,5
	Indre Hardanger	152	59	38,8
	— Søndhordland	132	46	34,8
	Tysnes	118	40	33,9
	SøndreMidthordland	165	37	22,4
	Alversund	113	15	13,3
	Sveen	42	4	9,8
	NordreMidthordland	334	12	3,6

[1]) Sveens Herred fraregnet.

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amter i de enkelte Lægedistrikter.

dans les préfectures et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald ialt.	Dødsfald anmeldte af Læger.	Dødsfald pCt.
XIII.	Bergen	907	886	97,7
XIV.	Nordre Bergenh. Amt	1271	417	32,8
	Byer	13	6	46,1
	Bygder	1258	411	32,7
	Gloppen	78	55	70,5
	Indviken	116	69	59,5
	Lærdal	95	43	45,3
	Lyster	89	36	40,4
	Ytre Søndfjord	120	43	35,8
	Indre Sogn	67	22	32,8
	Ytre —	129	40	31,0
	Midtre —	102	30	29,5
	Kinn	129	32	24,8
	Nordfjordeidet	71	15	21,1
	Ytre Nordfjord	99	20	20,2
	Indre Søndfjord	176	12	6,8
XV.	Romsdals Amt	1901	759	39,9
	Byer	343	253	73,5
	Bygder	1558	506	32,5
	Surendalen	120	63	52,5
	Østre Søndmør	78	40	51,3
	Søndre Nordmør	391	183	46,8
	Nordre Søndmør	255	114	45,5
	Sundal	88	39	44,3
	Vestre Søndmør	183	79	43,2
	Nordre Nordmør	186	71	38,2
	Ørskog	93	32	34,4
	Indre Romsdal	157	50	31,8
	Ytre —	253	64	25,3
	Indre Søndmør	97	24	24,7
XVI.	Søndre Trondh. Amt	2529	1412	55,8
	Byer	612	571	93,3
	Bygder	1917	841	43,9
	Røros	129	126	97,7
	Trondhjem	612	571	93,3
	Hitteren	152	117	76,9
	Orkedalen	361	204	56,5
	Indre Fosen	88	45	51,1
	Selbu	97	42	43,3
	Ytre Fosen	139	59	42,4
	Opdal	84	30	35,7
	Strinden	417	130	31,2
	Hevne	113	31	27,4
	Nordre Fosen	111	29	26,1
	Guldalen	240	28	11,7
XVII.	Nordre Trondh. Amt	1534	773	50,4
	Byer	88	46	52,3
	Bygder	1446	727	50,3
	Frosten	118	87	73,7
	Levanger	299	190	66,6
	Kolvereid	97	59	60,8
	Inderøen	202	121	59,9
	Namsos	134	67	50,0
	Stenkjær	195	84	43,1
	Vikten	74	27	36,5
	Stjørdalen	212	80	36,2
	Fosnes	84	30	35,7
	Grong	110	28	25,5
XVIII.	Nordlands Amt	2556	1050	41,1
	Byer	124	61	49,2
	Bygder	2432	989	40,7
	Ofoten	110	69	62,7
	Hammerø	47	28	59,6
	Østlofoten	168	97	57,7
	Folden	59	34	57,6
	Buksnes	179	103	57,5
	Alstahaug	230	124	53,9
	Bodø	192	97	50,5
	Hadsel	162	66	40,7
	Brønnø	265	105	39,6
	Vefsen	151	51	33,8
	Lødingen	67	22	32,8
	Ranen	245	77	31,4
	Sortland	135	38	29,6
	Lurø	152	40	26,3
	Skjerstad	141	37	26,2
	Flakstad	83	21	25,3
	Steigen	50	7	14,0
	Gildeskaal [1]	120	1	0,8
XIX.	Tromsø Amt	1014	422	41,6
	Byer	101	94	93,1
	Bygder	913	328	35,9
	Tromsø	153	103	67,3
	Lenviken	80	44	55,0
	Karlsø	41	22	53,6
	Skjervø	90	44	48,8
	Ibbestad	146	61	41,8
	Berg	30	12	40,0
	Tranø	56	21	37,5
	Maalselven	65	22	33,8
	Trondenes	194	62	31,9
	Balsfjorden	60	12	20,0
	Lyngen	99	19	19,2
XX.	Finmarkens Amt	609	278	45,6
	Byer	148	129	87,2
	Bygder	461	149	32,3
	Vardø	90	75	83,3
	Vadsø	110	65	59,1
	Tanen	64	35	54,7
	Hammerfest	77	42	54,5
	Kistrand	65	18	27,7
	Sydvaranger	90	23	25,5
	Alten	80	16	20,0
	Maasø	30	4	10,3
	Loppen	33	-	-

[1]) Ingen Medicinalberetning indkommen paa Grund af Distriktslægens Død.

De hyppigste Dødsaarsager.

Causes des décès classées par ordre de fréquence.

Tabel XXXV. Dødsaarsag.	Sum.	Deraf i		Procentforhold til samtlige opgivne Dødsaarsager.		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byer.	Bygder
Lungetuberkulose	3085	1336	1749	16,2	16,9	15,7
Lungebetændelse	1719	589	1130	9,0	7,4	10,2
Diphtherit	1592	327	1265	8,4	4,1	11,4
Kræft (Cancer et Sarcoma)	1237	417	820	6,5	5,3	7,4
Alderdomssvaghed	932	321	611	4,9	4,1	5,5
Akut Bronchit, katarrhalsk Lungebetændelse og Laryngit	873	509	364	4,6	6,4	3,3
Tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer	834	377	457	4,4	4,8	4,1
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	776	556	240	4,2	7,0	2,2
Organisk Hjertesygdom	697	322	375	3,7	4,1	3,4
Hjerneslag	569	261	308	3,0	3,3	2,8
Influenza	485	236	249	2,6	3,0	2,2
Chronisk Bronchit	469	195	274	2,5	2,5	2,5
Nephrit, Morbus Brightii	465	169	296	2,4	2,1	2,7
Hjernebetændelse	314	128	186	1,7	1,6	1,7
Skarlagensfeber	305	105	200	1,6	1,3	1,8
Medfødt Svaghed	304	199	105	1,6	2,5	0,9
Kramper i Barnealderen	276	197	79	1,5	2,5	0,7
Peritonit	227	86	141	1,2	1,1	1,3
Typhoidfeber	210	73	137	1,1	0,9	1,2
Mæslinger	187	106	81	1,0	1,3	0,7
Kighoste	183	105	78	1,0	1,3	0,7
Organisk Underlivssygdom	164	57	107	0,9	0,7	1,0
Strubehoste	162	57	105	0,9	0,7	0,9
Organisk Hjernesygdom	138	69	69	0,7	0,9	0,6
Obstructio alvi, Ileus	136	30	106	0,7	0,4	1,0
Barselfeber	128	24	104	0,7	0,3	0,9
Engelsk Syge	123	87	36	0,6	1,1	0,3
Chronisk Gastrit	109	27	82	0,6	0,3	0,7
Pyæmi	107	25	82	0,6	0,3	0,7
Atrophia infantum	103	72	31	0,5	0,9	0,3
Blærebetændelse	100	23	77	0,5	0,3	0,7
Andre Dødsaarsager	1990	812	1178	10,5	10,4	10,5
Samtlige opgivne Dødsaarsager	19019	7897	11122			

Tabel XXXI (Side LXII) giver Oversigt over Udfaldet af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** i Riget og Amterne sees af Tabel XXXII (Side LXV), der er et Uddrag af de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1891.

Vakcinerede.

Vaccination.

Tabel XXXVI.	Middeltal af levende Fødte i Treaaret 1889—1891.	Antal Vakcinerede i 1891.	Forhold i pCt.
Riget	60 339	52 107	86,2
Amter:			
1. Kristiania	5 216	4 110	78,8
2. Akershus	2 958	2 860	96,7
3. Smaalenene	3 818	3 872	101,4
4. Buskerud	3 208	2 930	91,3
5. Jarlsberg og Larvik	2 865	2 374	82,9
6. Hedemarken	3 507	3 611	103,0
7. Kristians	3 115	2 639	84,7
8. Bratsberg	2 802	2 249	80,3
9. Nedenes	2 238	2 019	90,2
10. Lister og Mandal	2 142	2 205	102,9
11. Stavanger	3 380	2 322	69,0
12. Søndre Bergenhus	3 866	4 085	105,7
13. Bergen	1 685	1 579	93,7
14. Nordre Bergenhus	2 509	2 015	80,3
15. Romsdal	3 587	3 669	102,3
16. Søndre Trondhjem	3 434	1 722	50,1
17. Nordre —	2 108	1 675	79,5
18. Nordland	4 550	3 019	66,4
19. Tromsø	2 287	1 665	72,8
20. Finmarken	1 054	1 397	132,5

Antallet af **Fødte** og **Døde** m. v. fordelte paa Rigets Byer og Bygder sees af Tabel XXXIII (Side LXVI og LXVII).

Antallet af **levende Fødte** udgjorde 61 721 og af **Døde** 34 856. For det hele Rige bliver der saaledes et Overskud af 26 865 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,5.

I Bygderne udgjorde Antallet af levende Fødte 45 729 og af Døde 25 894, der giver et Overskud af 19 835 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,6.

I Byerne udgjorde Antallet af levende Fødte 15 992 og af Døde 8 962, hvorved der bliver et Overskud af 7 030 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,1.

I de af Lægerne indsendte Opgaver over Døde opgives **Dødsaarsagen** for 19 019 Tilfælde eller 54,5 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 56,0 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (33 792).

For Bygderne er opgivet Dødsaarsag for 11 122 Døde eller 42,9 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 44,1 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (25 206).

Oversigt over de udførte

Liste des actes

Tabel XXXVII.

	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde						
		Selvmord.	Mord og Drab.	Ulykkestilfælde [1]).			Dødsfald ved Sygdom.	Fødsel i Dølgsmaal og formodet Fostermord.
				Ydre Beskadigelse.	Drukning.	Forgiftning.		
Riget	266	[2]) 4	[3]) 8	[4]) 9	17	[5]) 5	[6])17	21
Amter:								
1. Kristiania	13	-	-	2	2	1	3	-
2. Akershus	18	2	-	-	1	2	-	1
3. Smaalenene	24	-	1	2	-	-	-	3
4. Buskerud	26	1	1	-	5	-	1	2
5. Jarlsberg og Larvik	10	1	1	-	-	-	1	1
6. Hedemarken	15	-	1	-	-	-	4	4
7. Kristians	6	-	-	-	-	-	-	1
8. Bratsberg	17	-	1	-	2	-	-	1
9. Nedenes	14	-	-	1	-	-	-	-
10. Lister og Mandal	12	-	-	1	1	-	1	1
11. Stavanger	4	-	-	1	-	-	-	-
12. Søndre Bergenhus	9	-	-	-	1	1	-	-
13. Bergen	8	-	-	1	3	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	11	-	1	-	-	-	1	1
15. Romsdal	16	-	2	-	-	1	1	1
16. Søndre Trondhjem	26	-	-	1	-	-	-	4
17. Nordre —	5	-	-	-	-	-	1	-
18. Nordland	10	-	-	-	1	-	1	-
19. Tromsø	11	-	-	-	1	-	1	1
20. Finmarken	11	-	-	-	-	-	2	-

[1]) Enkelte Tilfælde er opført herunder, hvor Mord eller Selvmord ikke er bestemt paavist. [3]) Skudsaar 3, Knivstik 3, Halshugning med Øxe 1, uopgivet 1. [4]) Brud af Hjerneskallen ning fra Fjeld 1, uopgivet 1. [5]) Kulos 4, Alkohol 1. [6]) Hjerneslag 3, Hjernerystelse 2, 1, Hjertesygdom 1, Forblødning paa Barselseng 1, Forliggende Moderkage 1, Bristning derdomssvaghed 1, medfødt Svaghed 1. [7]) Brud af Hjerneskallen 1, uopgivet 1. [8]) Deraf Renskind og Renkjød til Bestemmelse af om et Hagleskud var bibragt Renen i levende

retsmedicinske Forretninger.

médicaux forenses.

betræffende:					Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af:								
Nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.													
Døde i Sengen hos Moderen.	Fortidlig Fødsel.	Kvælning.	Ydre Beskadigelse og Mishandling.	Uopgivet eller ukjendt Dødsaarsag.	Forudgaaet Fødsel.	Voldtægt eller anden Løsagtighedsforbrydelse.	Mishandling og anden Beskadigelse.	Legemlig Helbredsforfatning forøvrigt.	Sindstilstand og Tilregnelighed.	Svangerskab.	Venerisk Sygdom.	Paternitet.	Erklæring i anden Anledning.
4	1	3	[7]) 2	22	9	17	29	41	39	7	6	1	[8]) 4
-	-	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	1	-	1	3	1	-	-	-	6	-	-	-	-
2	-	-	-	3	2	1	2	1	5	1	-	1	-
-	-	-	-	3	-	3	5	3	1	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	1
-	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	1	9	1	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	6	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	4	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	2	1	2	-	-	-	-
-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	3	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	3	4	-	1	3	-	-	-	-
-	-	-	-	4	1	3	1	10	2	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	3	-	-	1
1	-	-	-	-	-	1	6	-	1	-	-	-	-

[2]) Deraf 2 ved Hængning, 1 ved Revolverskud, for en uopgivet Fremgangsmaade. 5, Brud af Hjerneskallen og Hjernebetændelse 1, Bristning af Urinblæren 1, Nedstyrt-Hjernebetændelse 1, Kongestion til Hjerne og Lunger 1, Hjerteslag 1, Hjertelammelse af Urinblæren og Bughindebetændelse 1, Bughindebetændelse 1, Blodforgiftning 1, Al- Erklæring om fundne Menneskeben 2, om et Fosters Alder 1; Synsforretning over et Live, eller efter at den var dræbt paa anden Maade.

For Byerne er opgivet Dødsaarsag for 7897 Døde eller 88,1 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 89,9 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (8771).

De af Lægerne opgivne Dødsaarsager i Forhold til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXXIV (Side LXVIII og LXIX).

De **hyppigste Dødsaarsager** sees af Tabel XXXV (Side LXX).

De af Lægerne opgivne Dødsaarsager er sammenstillede i Tabeller i Slutningen af Beretningen. Den første Tabel viser de kjendte Dødsaarsagerne i Riget og Amterne, den anden disse Dødes Kjøn og Alder, den tredie de kjendte Dødsaarsager i Byerne, den fjerde Alder og Kjøn for de i Byerne Døde.

De **Vakcineredes** Antal udgjorde ifølge Embedslægernes Indberetninger 52 017 eller 86,2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1889—1891 i 1890 var Antallet 46 730 eller 77,6 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1888—1890.

Tabel XXXVI (Side LXXI) viser Antallet af Vakcinerede i Amterne og Forholdet til Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1889—1891 for hvert Amt.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 266, hvoraf 113 Syns- og Obduktionsforretninger, 149 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 4 Undersøgelser i anden Anledning.

Tabel XXXVII (Side LXXI og LXXIII) giver Oplysning om disse Forretningers Fordeling i Amterne.

Af **Sygehuse** fandtes 47 faste, nemlig Rigshospitalet i Kristiania, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonissehuset og «Vor Frue Hospital» i Kristiania, 5 Sygehuse for Spedalske, militære Sygehuse, Amtssygehuse og kommunale Sygehuse. Desuden fandtes i Amterne i Tromsø Stift flere mindre Sygehuse eller Sygestuer, der i Regelen kun benyttedes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger, og ved de forskjellige Fattighuse og Grubeverker findes Sygelokaler.

Der var 2 **Fødselsstiftelser,** en i Kristiania og en i Bergen, begge i Forbindelse med en Skole for Jordemødre.

Antallet af **Sindssygeasyler** var 11, nemlig 3 Statsasyler, 6 kommunale og 2 private Asyler.

Strafanstalterne. Rigets Strafanstalter i Beretningsaaret 1ste Juli 1890 til 30te Juni 1891 var: Bodsfængslet, Cellefængsel for Mandsfanger i Kristiania, Akershus Strafanstalt, Fællesfængsel for Mandsfanger i Kristiania, Trondhjems Strafanstalt, Fællesfængsel for Mandsfanger i Trondhjem og Strafanstalten for Kvinder, Fællesanstalt for Kvinder i Kristiania.

Sundhedstilstanden anføres i det Hele at have været tilfredsstillende.

Tabel XXXVIII med Underafdelinger a– f (Side LXXV—LXXVIII) giver Oplysning om Sygdomsforholdene ved de forskjellige Anstalter.

Sygestatistik for Strafarbeidsanstalterne.

Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les comdamnés aux traveaux forcés.

Tabel XXXVIII.

	Samlet Antal Fanger.	Tilbageliggende fra forrige Aar[1]).	Tilkomne i Aarets Løb[2]).	Tilsammen Behandlede[3]).	Udgaaede[4]).			Døde[8]).	Tilbageliggende ved Slutningen af Aaret[9]).	Tilkomne med Sygdommen opstaaet[10]).		Sygdomstilfælde, der antages at være foraarsagede af Fængselslivet eller Opholdet i Fængslet[13]).	Behandlede i Sygecelle eller paa Sygeafdeling[14]).	Sygedage i Sygecelle eller paa Sygeafdeling[15]).
					Helbredede[5]).	I Bedring[6]).	Uhelbredede[7]).			før Indkomsten[11]).	efter Indkomsten[12]).			
Bodsfængslet	M. 330*)	2	63	65	57	5	-	**) 3	1	4	59	6	11	424
Akershus Strafanstalt	M. 331*)	15	261	246	121	81	20	3	21	98	133	10	112	6400
Trondhjems Strafanstalt	M. 165*)	5	48	53	44	6	1	-	2	11	37	1	53	1033
Strafanstalten for Kvinder	K. 215*)	7	161	168	94	54	12	-	8	92	69	10	103	3002

*) Antallet af de fra foregaaende Aar hensiddende og af samtlige i Aarets Løb indkomne Fanger.
**) Heri er iberegnet det i Fængslet indtrufne Selvmord.

[1]) Restants au 1 Juillet 1890. [2]) Tombés malades pendant l'année. [3]) Total. [4]) Sortis. [5]) Guéris. [6]) Allant mieux. [7]) Non Guéris. [8]) Décédés. [9]) Restants à la fin de l'année. [10]) Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. [11]) Avant l'entrée. [12]) Après l'entrée. [13]) Cas de maladies supposés d'être occassionés par la vie ou le séjour en prison. [14]) Traités en cellule de malade ou dans l'infirmerie de l'établissement. [15]) Nombre des yours passés en cellule de malade ou dans l'infirmerie.

De paa Strafanstalterne indtrufne Sygdomstilfælde er klassificerede i følgende Grupper:

Tabel XXXVIII a.	Epidemiske og andre smitsomme Sygdomme.		Andre indvortes Sygdomme.		Andre chirurgiske Sygdomme og Hudsygdomme.		Sindssygdomme.		Tilsammen.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	27	-	13	-	22	-	3	-	65	-
Akershus Strafanstalt	46	-	164	-	32	-	4	-	246	-
Trondhjems Strafanstalt	21	-	14	-	16	-	2	-	53	-
Strafanstalten for Kvinder	-	43	-	107	-	18	-	-	-	168
Tilsammen	94	43	191	107	70	18	9	-	364	168
	137		298		88		9		532	

Af Sindssygdomme eller sygelige Forstemninger er ialt opført 9 Tilfælde, deraf 3 i Bodsfængslet, 4 i Akershus Strafanstalt og 2 i Trondhjems Strafanstalt.

Som Sygdomstilfælde, der antages at have været foraarsagede af Fængselslivet er ved Bodsfængslet opgivet 1 Tilfælde af Tuberculosis, 2 af Cardialgia og 3 af Sindssygdom, ved Akershus Strafanstalt 2 Tilfælde af Dyspepsia, 3 af Cardialgia og 5 af Chlorosis & Anæmia, ved Trondhjems Strafanstalt 1 Tilfælde af Sindssygdom samt ved Strafanstalten for Kvinder 5 Tilfælde af Chlorosis og Anæmia og 5 af Menostasia.

De i Beretningsaaret afdøde Fangers Alder og Dødsaarsag sees af nedenstaaende Oversigt:

Tabel XXXVIIIb.	No.	Alder.	Straffetid.	havde været i Anstalten da han døde.	Dødsaarsag.
Bodsfængslet	1	21	9 Mdr. 28 D.	2 Mdr. 17 D.	Tuberculosis miliaris.
	2[1])	24	11 — 24 —	5 — 27 —	Selvmord ved Hængning.
	3	25	1 Aar 11 — 6 —	1 Aar 3 — 13 —	Tuberculosis pulmonum.
Akershus Strafanstalt	4	70	3 — 11 — - —	2 — 8 — 4 —	Anæmia.
	5	63	10 — - — - —	4 — 8 — 4 —	Melæna.
	6	49	6 — - — - —	5 — 1 — 11 —	Vitium organicum cordis.

[1]) En Lap fra Karasjok.

Afvigelser fra den sædvanlige Fangekost med Tilstaaelse af Sygekost eller Diæt har fundet Sted i efternævnte Antal Dage:

Tabel XXXVIII c.	Antal Dage.			
	Sygekost.		Diæt.	Ialt.
	hel.	halv.		
Bodsfængslet [2]	151	-	149	300
Akershus Strafanstalt	6 211	189	255	6 655
Trondhjems Strafanstalt	435	368	230	1 033
Strafanstalten for Kvinder	2 290	60	652	3 002
Tilsammen	9 087	617	1 286	10 990

[2]) Ved denne Strafanstalt er desuden uddelt ialt 1 556 særskilte Sygekostmiddage.

Sygeudgifter (ɔ: Totalbeløbet af Udgifter ved Sygebehandlingen) har i Beretningsaaret udgjort:

Tabel XXXVIII d.	Sygeudgifter.	Deraf særskilt for Medikamenter.
Bodsfængslet	[1]) 1 345,68	944,61
Akershus Strafanstalt	[2]) 3 209,43	2 315,83
Trondhjems Strafanstalt	[3]) 1 480,24	456,17
Strafanstalten for Kvinder	[4]) 1 055,15	514,37
Tilsammen	7 090 50	4 230,98

[1]) Deraf Kr. 48.20 til Bandager og Sygerekvisita, Kr. 69.34 til Sygevin m. v., Kr. 246.32 for sindsyge Fangers Forpleining og Kr. 25.00 til Vagt over syge Fanger. [2]) Deraf Kr. 194.76 for sindssyge Fangers Forpleining og Kr. 152.40 for Forpleining paa Rigshospitalet. [3]) Deraf Kr. 672.15 for sindssyge Fangers Forpleining. [4]) Deraf Kr. 59.40 for en Fanges Forpleining paa Rigshospitalet.

De i Beretningsaaret udgaaede Fangers Veining viser følgende Resultat:

Tabel XXXVIII e.	Vundet i Vægt.	Tabt i Vægt.	Uforandret Vægt.
	pCt.	pCt.	pCt.
Bodsfængslet	23,8	72,1	4,1
Akershus Strafanstalt	54,3	39,8	5,9
Trondhjems Strafanstalt	69,6	30,4	-
Strafanstalten for Kvinder	41,5	41,5	17,0
Tilsammen	40,9	52,4	6,7

Sygeligheden blandt Strafanstalternes Opsynspersonale i Beretningsaaret sees af nedenstaaende Tabel:

Tabel XXXVIII f.

	Fra forrige Aar.		Tilkomne i Aarets Løb.		Tilsammen.		Helbredede.		I Bedring.		Uhelbredede.		Døde.		Tilbageliggende ved Aarets Udgang.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	1	-	42	-	43	-	39	-	2	-	-	-	-	-	2	-
Akershus Strafanstalt	-	-	50	-	50	-	41	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Trondhjems Strafanstalt	1	-	9	-	10	-	8		-	-	1	-	1		-	-
Strafanstalten for Kvinder	-	-	1	8	1	8	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2	-	102	8	104	8	89	8	11	-	1	-	1	-	2	-
	2		110		112		97		11		1		1		2	

Ovenstaaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik, IIIdie Række, No. 117. Beretning om Rigets Strafanstalter fra 1ste Juni 1890 til 30te Juni 1891, hvortil henvises for nærmere Oplysning.

Lægedistrikter. Riget er delt i 155 Lægedistrikter.

Medicinalpersonalet. 61 examinerede Læger udgik fra Universitetet. Ifølge Fortegnelsen for 1891 ere Antallet af autoriserede Læger 730 (i 1890 696). Efter Fradrag af 104, hvis Opholdssted er ukjendt, eller som bor i Udlandet, var 373 eller 59,6 pCt. bosatte i Byerne og 253 eller 40,4 pCt. i Bygderne; 626 var bosatte i Norge, 40 i Udlandet (deraf 32 i Nordamerika, 1 i Sydamerika, 1 i Australien og 6 i forskjellige Byer i Europa). For 64 savnes Opgave om Opholdssted. Af de i Landet bosatte Læger var 8 ansatte som Professorer (af hvilke tillige 4 fungerer som Overlæger ved Rigshospitalets med. Afd. A, de 2 kirurgiske Afdelinger samt ved Fødselsstiftelsen), 1 forhenværende Professor, 2 Universitetsstipendiater, 2 Docenter, 1 Prosektor ved Universitetet, 1 Medicinaldirektør, 1 Konsulent og Overlæge for det civile Veterinærvæsen, 1 Fuldmægtig i Justitsdepartementets Medicinalafdeling, 4 Stadsfysici, 1 Stadslæge, 141 Distriktslæger (af hvilke 9 tillige var Læger ved Sygehuse), 1 Berglæge (tillige Assistentlæge ved Buskerud Amtssygehus, ligesom Distriktslægen i Røros ogsaa var Berglæge ved Røros Kobberverk), 2 Fængselslæger, 1 Politilæge, 15 var By- eller Kommunelæger i Byerne (deraf 1 tillige Læge ved Sindssygeasyl, 2 ved almindelige Sygehuse, hvoraf atter 1 tillige Politilæge), 3 Direktører for Sindssygeasyler, 1 Direktør for Rigshospitalet, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, 4 Læger ved Stiftelser for Spedalske (deraf 1 tillige Læge ved Sygehus), 22 Overlæger eller Læger ved Sygehuse, Fødselsstiftelser og Sindssygeasyler, 18 Reservelæger, Assistent- og Underlæger ved Sygehuse, Fødselsstiftelser og Sindssygeasyler, 1 Assistent ved Rigshospitalets Øienklinik, 1 Assistent ved Rigshospitalets pathologisk-anatomiske Laboratorium, 1 Sundhedsinspektør i Kristiania, 1 er opført som Verkslæge, 6 som Læger ved Badesteder og Sanatorier. I Armeen: 1 Sanitetsgeneral, 1 Sanitetsoberst, 5 Sanitetsmajorer, 33 Sanitetskapteiner (af hvilke 4 tillige var Læger ved Sygehus, 1 ved Straf-

anstalt), 13 Sanitetspremierløitnanter, 7 Sanitetssekondløitnanter. I Marinen: 1 Overlæge (tillige Læge ved Sygehus), 1 Korpslæge, 3 Marinelæger af 2den Klasse, 1 Underlæge (tillige Læge ved Sygehus). 381 opføres uden fast Ansættelse, 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden.

Antallet af **Apotheker** i Virksomhed ved Aarets Udgang var 100, hvoraf 38 med reelt og 61 med personligt Privilegium, samt 1 privilegeret Rigshospitalet som saadant. Desuden havde 4 Apotheker Filialafdelinger.

Apothekernes Fordeling i Lægedistrikterne sees af Tabel I og Tabel XXXIX giver en Oversigt over Landets Apotheker og det ved samme fungerende Personale. I 1891 underkastede 15 sig pharmaceutisk Examen.

Af **Tandlæger** var der efter Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyrlæger i 1891 ialt 108. Deres Bopæl i Lægedistrikterne, forsaavidt den er kjendt og opgivet, sees af Tabel I.

Af **Jordemødre** udexamineredes 52, deraf 39 ved Jordemoderskolen i Kristiania og 13 ved Jordemoderskolen i Bergen. Jordemødrenes Antal var efter Distriktslægens Opgaver 900, hvis Fordeling i Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Hjelpevakcinatørernes Antal var efter Distriktslægernes Opgaver ialt 659, hvis Fordeling i Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Følgende Herreders **Sundhedsforskrifter** have erholdt Kongelig Approbation i 1891:

Sem (Jarlsberg og Larviks Amt) 4de April;
Tjølling (Do.) 10de September;
Sannikedal (Bratsberg Amt) 4de April;
Skaatø (Do.) 4de April;
Aamdals Verk i Mo (Do.) 6te Juni;
Folkestad i Bø (Do.) 15de Juli;
Bø (Do.) 26de September;
Rindal (Romsdals Amt) 25de April;
Alstahaug (Nordlands Amt) 4de April;
Sortland (Do.) 4de April;
Øksnes (Do.) 20de August;
Karlsø (Tromsø Amt) 25de April.

Tillæg eller Forandring af Sundhedsforskrifter ere approberede ved Kongelig Resolution for Byer:

Bergen 17de Oktober;
Bodø 11te Juli;
Hammerfest 6te Februar;
Skien 31te Oktober;
Vadsø 6te Februar.

Herreder eller Dele deraf:

Strandstedet Sand (Stavanger Amt) 2den Mai;
Vigsnes Kobberverk (Do.) 10de Januar;
Daviken (nordre Bergenhus Amt) 11te Juli;
Strandstedet Hemnesbjerget (Nordlands Amt) 10de September.

Apotheker og Personale.

Des pharmacies et de leur personnel.

Tabel XXXIX.

	Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
I.	Kristiania:							
	Elefantapotheket	1	-	1	-	6	-	-
	Svaneapotheket	1	-	1	-	3	1	-
	Løveapotheket	-	1	-	1	3	-	-
	RigshospitaletsApothek	-	1 [1]	1	1	6	1	-
	Hjortapotheket	-	1	-	1	3	1	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-
	Falkapotheket	-	1	1	-	2	1	-
	Hygiæa	-	1	1	-	4	-	-
	Oslo Apothek	-	1	1	-	3	-	-
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	-
	Orion	-	1	1	-	3	-	-
	Idun	-	1	1	-	3	-	-
	Jernbanetorvets	-	1	1	-	4	-	-
II.	Akershus Amt:							
	Drøbak	1	-	1	-	1	-	-
	Lillestrømmen	-	1	1	-	1	-	1
III.	Smaalenene Amt:							
	Moss:							
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	2
	Fredrikstad:							
	Vestsidens Apothek ..	1	-	1	-	3	1	-
	Østsidens (Svane)	-	1	1	1	1	1	-
	Filial Selbak	-	-	-	1	-	-	-
	Sarpsborg	-	1	-	1	1	-	1
	Fredrikshald:							
	Svaneapotheket	1	-	1	-	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	2
	Filial Tistedalen.....	-	-	-	1	-	-	-
IV.	Buskerud Amt:							
	Drammen:							
	Bragernæs	1	-	1	-	1	1	1
	Strømsø	-	1	-	1	2	-	-
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	-
	Kongsberg	1	-	1	-	-	1	-
	Hønefos	1	-	1	-	-	2	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt:							
	Svelviken	-	1	1	-	-	-	1
	Holmestrand.....	1	-	1	-	1	-	-
	Horten	-	1	-	1	1	1	2
	Tønsberg:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	1
	Svaneapotheket	-	1	1	1	2	-	-

[1]) Ifølge kgl. Res. af 4de December 1856 har Rigshospitalet som saadant Ret til at drive et Apothek.

Apotheker og Personale.

Tabel XXXIX. (Forts.).

	Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
	Sandefjord	-	1	1	-	2	-	-
	Larvik: Ørnen	1	-	1	-	2	-	1
	Svanen	-	1	1	1	-	1	1
VI.	Hedemarkens Amt:							
	Kongsvinger	1	-	1	-	2	-	-
	Hamar	-	1	-	1	1	1	-
	Elverum	-	1	1	-	1	-	1
	Tønset	-	1	1	-	1	-	-
	Ringsaker	-	1	1	-	-	1	-
VII.	Kristians Amt:							
	Gran	-	1	1	-	1	-	-
	Gjøvik	-	1	1	-	1	-	1
	Lillehammer	1	-	1	-	1	-	1
VIII.	Bratsberg Amt:							
	Skien:							
	Skiens Apothek	1	-	1	-	2	-	1
	— nye —	-	1	1	-	2	-	1
	Ulefos —	-	1	1	-	1	-	1
	Porsgrund	1	-	1	-	2	-	-
	Brevik	1	-	1	1	-	-	-
	Filial Langesund	-	-	-	1	-	-	-
	Kragerø	1	-	1	-	1	1	1
IX.	Nedenes Amt:							
	Østerrisør	1	-	-	1	-	1	-
	Tvedestrand	-	1	1	1	1	-	2
	Arendal:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	2	-	1
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	1
	Grimstad	1	-	1	-	1	-	1
	Lillesand	-	1	1	-	1	-	-
X.	Lister og Mandal Amt:							
	Kristiansand:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	1
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	1	-
	Mandal	1	-	1	-	1	-	1
	Farsund	-	1	1	-	-	-	1
	Flekkefjord	1	-	-	1	-	-	1
XI.	Stavanger Amt:							
	Egersund	-	1	-	1	-	-	1
	Sandnes	-	1	1	-	-	-	1
	Stavanger:							
	Hygiæa	1	-	1	-	2	-	2
	Hjorten	-	1	1	-	1	-	2
	Svaneapotheket	-	1	1	-	2	-	1
	Kopervik	-	1	1	-	-	-	1
	Haugesund:							
	Haugesunds Apotkek	-	1	1	-	1	-	1
	Havfruen	-	1	1	-	1	-	1

Apotheker og Personale.

Tabel XXXIX. (Forts.).

	Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel
XII.	Søndre Bergenhus Amt:							
	Vossevangen	-	1	1	-	1	-	1
XIII.	Bergen:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	3	-	2
	Svaneapotheket	1	-	1	-	5	-	1
	Elefantapotheket	-	1	1	-	3	-	-
	Hjortapotheket	-	1	1	-	2	-	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	1
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	1
	Florø	-	1	1	-	-	-	1
XV.	Romsdals Amt:							
	Aalesund:							
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	1
	Svanen	1	-	1	-	1	-	1
	Volden	-	1	1	-	1	-	-
	Molde	1	-	1	-	2	-	-
	Kristiansund:							
	Gl. Apothek, Løveap.	1	-	1	1	2	-	2
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	1
	Filial Nordlandet	-	-	-	-	1	-	-
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:							
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	-	1
	Trondhjem:							
	Løveapotheket	1	-	1	1	3	-	3
	Svaneapotheket	1	-	1	1	2	1	2
	Hjortapotheket	-	1	-	1	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1
	Røros	1	-	1	-	1	-	1
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:							
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	1
	Namsos	-	1	-	1	1	-	1
XVIII.	Nordlands Amt:							
	Mosjøen	-	1	1	-	1	-	2
	Bodø	1	-	1	-	2	-	-
	Kabelvaag	-	1	1	-	2	-	-

Apotheker og Personale.

Tabel XXXIX (Forts.).

	Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
XIX.	Tromsø Amt:							
	Tromsø:							
	Renen	1	-	1	-	1	-	-
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
XX.	Finmarkens Amt:							
	Hammerfest	-	1	1	-	1	-	1
	Vardø	-	1	1	-	1	-	1
	Vadsø	-	1	1	-	1	-	1
	Tilsammen	38	62	89	24	154	19	72

Syphilis paa Syge-

La Syphilis dans

Tabel XL.

	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling [1]	76	33	43	278	130	148	354	163	191	264	129	135
Kristiania Bys Sygehus	2	-	2	15	-	15	17	-	17	8	-	8
— Garnisons —	-	-	-	5	5	-	5	5	-	5	5	-
Moss Bys —	-	-	-	5	3	2	5	3	2	4	3	1
Smaalenene Amts —	3	2	1	11	5	6	14	7	7	9	3	6
Fredrikstad Bys —	1	-	1	5	3	2	6	3	3	6	3	3
Fredrikshalds — —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Drammen — —	-	-	-	8	3	5	8	3	5	8	3	5
Buskerud Amts —	-	-	-	7	2	5	7	2	5	6	2	4
Jarlsberg og Larvik Amts og Tønsberg Bys Sygehus	7	2	5	36	16	20	43	18	25	30	11	19
Hedemarkens Amts —	3	-	3	20	11	9	23	11	12	21	10	11
Kristians — —	1	1	-	3	-	3	4	1	3	4	1	3
Bratsberg — — [2]	5	2	3	44	24	20	49	26	23	31	18	13
Arendal Bys —	4	2	2	21	13	8	25	15	10	22	15	7
Kristiansand — —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Lister og Mandal Amts —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Stavanger Amts —	3	-	3	12	2	10	15	2	13	12	2	10
— Bys —	10	3	7	19	8	11	29	11	18	23	9	14
Bergen — — [3]	7	5	2	53	27	26	60	32	28	48	26	22
Aalesund — —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Romsdals Amts —	1	-	1	20	5	15	21	5	16	14	4	10
Trondhjem Bys —	9	3	6	34	11	23	43	14	29	34	10	24
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	2	-	2	10	6	4	12	6	6	9	4	5
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	-	-	-	4	1	3	4	1	3	3	1	2
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
— — — - Bodø	-	-	-	16	7	9	16	7	9	12	6	6
— — — - Buksnes	3	2	1	17	8	9	20	10	10	17	7	10
Tromsø Amt Sygehus - Tromsø	2	1	1	13	4	9	15	5	10	10	3	7
Finmarkens — — - Alten	-	-	-	7	2	5	7	2	5	7	2	5
— — — i Hammerfest [4]	1	1	-	12	10	2	13	11	2	11	10	1
— — — - Vardø	-	-	-	8	2	6	8	2	6	5	1	4
— — — - Vadsø	2	-	2	3	3	-	5	3	2	5	3	2
Tilsammen	142	57	85	691	314	377	833	371	462	632	293	339
Fiskesygehus i Gamvik (Tanen)	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Tanens Sygestue (Tanen)	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Summa	142	57	85	693	316	377	835	373	462	634	295	339

[1]) Efter forrige Aarsliste tilbageliggende 31 Mænd og 44 Kvinder. [2]) Efter forrige 6 Mænd og 2 Kvinder. [4]) Efter forrige Aarsliste ingen tilbageliggende.

husene i 1891.

les hôpitaux.

Udgaaede i Bedring. Tils.	Md.	Kv.	uhelbredede. Tils.	Md.	Kv.	Døde. Tils.	Md.	Kv.	Tilbageliggende ved Aarets Slutning. Tils.	Md.	Kv.	Sygdomsform for indkomne Tilfælde. primær.	konstitutionel.	hereditær.	uopgivet.	Antallet af Forpleiningsdage.	Middeltal af Forpleiningsdage for hver Udskreven
14	7	7	1	1	-	7	3	4	68	23	45	12	254	12	-	22750	79,5
1	-	1	2	-	2	-	-	-	6	-	6	-	14	1	-	1494	135,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	113	22,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	277	69,2
1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3	1	-	9	2	-	1145	114,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	399	66,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	16	16,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	-		311	38,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	6	-	-	468	78,0
1	1	-	-	-	-	1	-	1	11	6	5	1	33	2	-	2340	73,1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	19	-	-	1890	90,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	479	119,7
2	1	1	-	-	-	-	-	-	16	7	9	1	43	-	-	3093	93,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	2	19	-	-	1363	61,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	23	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	29	29,0
1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	12	-	-	1095	84,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	4	-	18	1	-	4658	202,5
3	3	-	3	2	1	4	1	3	2	-	2	8	42	3	-	2524	43,5
-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	43	43,0
2	1	1	-	-	-	-	-	-	5	-	5	-	19	1	-	1264	79,0
1	1	-	1	-	1	3	1	2	4	2	2	6	28	-	-	1878	48,1
-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1	-	9	1	-	617	61,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	122	40,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	16	16,0
1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	2	14	-	-	1022	78,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	2	15	-	-	1064	62,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	3	1	12	-	-	314	31,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	687	98,1
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	11	-	-	759	63,2
1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	8	-	-	356	59,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	144	28,8
29	18	11	7	3	4	16	6	10	149	51	98	40	627	24		52753	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
29	18	11	7	3	4	16	6	10	149	51	98	42	627	24			

Aarsliste tilbageliggende 2 Mænd og 2 Kvinder. [3]) Efter forrige Aarsliste tilbageliggende

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Mouvement des aliénés

Tabel XLI.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	11	6	5	11	6	5	2	2	-
Kristiania Bys Sygehus	1	-	1	14	6	8	15	6	9	2	1	1
Kristiania Garnisons Sygehus	-	-	-	2	2	-	2	2	-	1	1	-
Diakonissehuset	1	-	1	8	1	7	9	1	8	1	-	1
Moss Bys Sygehus	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Smaalenene Amts —	2	1	1	3	1	2	5	2	3	3	1	2
Fredrikshald Bys —	2	1	1	6	4	2	8	5	3	6	5	1
Drammen - —	1	-	1	15	9	6	16	9	7	3	3	-
Jarlsberg og Larvik Amts og Tønsberg Bys Sygehus	-	-	-	4	2	3	4	2	2	-	-	-
Kristians Amts Sygehus	13	5	8	21	7	14	34	12	22	4	1	3
Bratsberg — —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Lister og Mandal — —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Stavanger — —	-	-	-	4	2	2	4	2	2	-	-	-
— Bys —	-	-	-	7	2	5	7	2	5	2	1	1
Bergen — —	-	-	-	2	1	2	3	1	2	-	-	-
Aalesund — —	-	-	-	3	-	2	2	-	2	-	-	-
Trondhjem — —	-	-	-	14	8	6	14	8	6	2	2	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	1	1	-	1	-	1	2	1	1	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
— — — - Buksnes	1	-	1	2	1	1	3	1	2	-	-	-
Tromsø — — - Tromsø	-	-	-	10	4	6	10	4	6	2	1	1
Finmarkens Amts Sygehus i Hammerfest	-		-	2	-	2	2	-	2	1	-	1
Finmarkens Amts Sygehus i Vardø	-	-	-	3	1	2	3	1	2	1	-	1
Tilsammen	22	8	14	139	58	81	161	66	95	30	18	12
Skjervø Fiskesygehus i Skjervø	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	-	1
Sum	22	8	14	141	59	82	163	67	96	31	18	13

[1]) Efter forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Mand.

dom, behandlede paa Sygehus.

dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.				
i Bedring.			uhelbredede.									Melancholia.	Mania.	Dementia.	Idiotismus.	Uopgivet.
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
-	-	-	8	4	4	-	-	-	1	-	1	1	3	2	-	5
1	-	1	7	4	3	-	-	-	5	1	4	-	-	-	-	14
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
2	-	2	5	1	4	-	-	-	1	-	1	7	-	1	-	-
1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
3	1	2	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
-	-	-	4	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3
15	7	8	7	1	6	-	-	-	8	3	5	6	7	6	2	-
1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	1	-	2	2	-	-	-
1	-	1	2	1	1	-	-	-	2	-	2	5	-	-	2	-
-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	-	1	10	6	4	-	-	-	1	-	1	6	5	3	-	-
1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-
1	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	6	2	4	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	10
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
30	9	21	79	33	46	-	-	-	22	6	16	41	21	15	4	58
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
31	10	21	79	33	46	-	-	-	22	6	16	42	22	15	4	58

Antal af de paa Sygehusene

Mouvement des maladies

Tabel XLII.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdeling.	125	61	64	891	466	425	1016	527	489	425	208	217
— chirurgiske —	117	65	52	1067	642	425	1184	707	477	698	397	301
— Hudsyge —	117	54	63	533	275	258	650	329	321	479	245	234
— Øre-, Strube, Svælgsygdomme Afdeling	-	-	-	28	17	11	28	17	11	11	8	3
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen	359	180	179	2519	1400	1119	2878	1580	1298	1613	855	755
Fødselsstiftelsens gynækolog. Afdel. [1]	1	-	1	28	-	28	29	-	29	22	-	22
— Børne — [2]	4	-	4	51	9	42	55	9	46	46	7	39
Kristiania Bys Sygehus Afdeling A..	123	107	16	679	593	86	802	700	102	313	247	66
— — — — B [3]	111	4	107	646	42	404	757	43	711	334	23	311
— — — paa Grønland	53	21	32	116	54	62	169	75	94	11	9	2
— — — ved Trondhjemsveien [4]	28	28	-	92	92	-	120	120	-	57	57	-
Kristiania Bys Sygehus ialt	315	160	155	1523	781	752	1848	941	907	715	336	379
Diakonissehuset [5]	35	5	30	252	57	195	287	62	225	110	13	97
Kristiania Garnisons Sygehus.....	7	7	-	276	276	-	283	283	-	274	274	-
Akers kommunale —	29	14	15	145	77	68	174	91	83	92	54	38
Moss Bys —	8	7	1	57	32	25	65	39	26	39	22	17
Smaalenene Amts —	21	13	8	235	134	101	256	147	109	196	112	84
Fredrikstad Bys — [6]	9	3	6	216	98	118	225	101	124	173	74	99
Fredrikshald — —	9	4	5	252	140	112	261	144	117	210	124	86
Drammen — —	10	5	5	140	76	64	150	81	69	82	45	37
Buskerud Amts — [7]	3	1	2	42	26	16	45	27	18	29	14	15
Karl Johansværns —	1	1	-	184	184	-	185	185	-	162	162	-
Jarlsberg og Larvik Amts og Tønsbergs Bys Sygehus[8].....	26	13	13	226	120	106	252	133	119	153	76	77
Hedemarkens Amts — [9]	12	3	9	157	70	87	169	73	96	128	55	73
Hamar Bys —	8	2	6	122	56	66	130	58	72	105	44	61
Kristians Amts —	30	16	14	87	43	44	117	59	58	50	26	24
Bratsberg — — [10]	31	15	16	227	144	83	258	159	99	166	107	59
Østerrisør Bys —	1	1	-	9	7	2	10	8	2	3	3	-
Arendal — —	8	2	6	110	70	40	118	72	46	82	45	37
Kristiansand — — [11]	18	12	6	168	97	71	186	109	77	112	63	49
— Garnisons —	-	-	-	134	134	-	134	134	-	131	131	-
Lister og Mandal Amts — [12]	3	3	-	22	11	11	25	14	11	11	4	7
Stavanger — —	18	3	15	101	47	54	119	50	69	68	30	38
— Bys —	43	13	30	204	105	99	247	118	129	158	83	75
Bergen — —	84	44	40	822	437	385	906	481	425	615	320	295
Aalesund — — [13]	1	-	1	22	10	12	23	10	13	17	9	8
Romsdals Amts — [14]	12	9	3	209	104	105	221	113	108	121	63	58
Trondhjem Bys —	51	31	20	715	414	301	766	445	321	484	274	210
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	18	8	10	223	117	106	241	125	116	175	96	79

[1]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 3 Kvinder. [2]) Ifølge forrige Aarsliste tilbage-
[4]) Opføres som eget Sygehus for indeværende Aar. [5]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende
[7]) Ifølge forrige Aarliste tilbageliggende 1 Mand og 3 Kvinder. [8]) Ifølge forrige Aarsliste til-
13 Kvinder. [10]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 17 Mænd og 15 Kvinder. [11]) Ifølge
liggen 2 Mænd og 1 Kvinde. [13]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 42 Mænd og 42

behandlede Syge.

dans les hôpitaux.

Udgaaede i Bedring.			Udgaaede uhelbredede.			Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Mortalitetsprocent til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forpleiningsdage.
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
228	119	109	127	71	56	135	79	56	101	50	51	14,7	115,4	46,0	13,6	42114
222	143	79	98	59	39	62	44	18	104	64	40	5,9	114,5	38,7	9,0	41789
44	26	18	9	3	3	10	5	5	111	50	61	1,8	109,0	73,8	13,4	39784
5	4	1	3	2	1	1	1	-	8	2	6	5,0	1,5	27,7	29,5	534
499	292	207	234	135	99	208	129	79	324	166	158	8,1	340,4	48.6	12,0	124250
1	-	1	4	-	4	2	-	2	-	-	-	6,9	4,5	56,3	10,1	1632
-	-	-	-	-	-	3	1	2	6	1	5	6,1	2,7	20,0	4,4	978
164	145	19	90	85	5	124	119	5	111	104	7	18,0	114,7	60,6		41849
128	3	125	44	2	42	160	13	147	91	5	86	24,0	104,0	57,0	4.0	37960
27	13	14	26	12	14	53	21	32	52	20	32	45,3	53,2	166,0		19426
20	20	-	18	18	-	5	5	-	20	20	-	5,0	22,2	81,1	5,0	8109
339	181	158	178	117	61	342	158	184	274	149	125	21,7	294,1	68,2	-	107344
84	18	66	17	6	11	45	20	25	31	5	26	17,6	37,6	53,6	5,3	13731
-	-	-	5	5	-	-	-	-	4	4	-	-	11,6	15,2	11,3	4250
23	10	13	4	-	4	31	13	18	24	14	10	20,7	23,6	57,6	12,4	8628
7	4	3	3	2	1	8	5	3	8	6	2	14,0	6,7	42,6	17,3	2428
10	8	2	5	3	2	20	10	10	25	14	11	8,5	22,7	35,4	6,5	8275
10	6	4	3	3	-	26	10	16	13	8	5	12,3	11,6	20,0	26,4	4235
1	-	1	2	-	2	24	12	12	24	8	16	10,1	19,4	29,9	6,5	7075
23	14	9	15	7	8	17	9	8	13	6	7	12,4	11,6	31,0	9,8	4243
8	6	2	-	-	-	2	2	-	6	5	1	5,1	4,7	44,0	-	1715
15	15	-	1	1	-	4	4	-	3	3	-	2,2	6,8	13,7	-	2485
29	19	10	15	7	8	27	16	11	28	15	13	12,1	30,5	49,6	10,2	11119
11	3	8	1	1	-	18	11	7	11	3	8	11,4	19,3	44,5	13,9	7033
3	3	-	1	-	1	16	7	9	5	4	1	12,8	10,1	29,5	13,3	3686
29	16	13	8	2	6	7	6	1	23	9	14	7,4	26,8	104,2	3,1	9796
27	14	13	12	8	4	18	11	7	35	19	16	8,1	38,5	63,0	10,6	14057
1	1	-	2	1	1	2	2	-	2	1	1	25,0	2,0	91,9	5,8	735
15	12	3	2	2	-	8	6	2	11	7	4	7,5	9,5	32,3	10,5	3455
11	7	4	14	8	6	32	19	13	17	12	5	18,9	17,1	37,1	8,9	6264
-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2,2	5,9	6,8	797
1	1	-	2	2	-	6	5	1	5	2	3	30,0	5,1	9,4	23,5	1873
14	7	7	9	4	5	8	2	6	20	7	13	8,1	20,2	74,6	11,8	7383
16	6	10	8	3	5	24	9	15	41	17	24	11,7	45,3	80,1	8,0	16507
89	57	32	52	28	24	56	32	24	94	44	50	6,9	89,4	40,2	12,2	32623
3	-	3	2	-	2	1	1	-	-	-	-	4,3	1,9	29,9	-	687
38	18	20	22	18	4	12	7	5	28	7	21	6,2	23,1	43,7	19,3	8442
72	49	23	46	24	22	83	51	32	81	47	34	12,1	67.8	36,1	16,4	24763
11	4	7	5	4	4	27	16	11	23	8	15	2,4	25,8	43,[1]	27,5	9431

liggende 1 Gut og 4 Piger. [3]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 6 Mænd og 105 Kvinder. 4 Mænd og 30 Kvinder. [6]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 2 Mænd og 7 Kvinder. bageliggende 13 Mand og 12 Kvinder. [9]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 3 Mænd og forrige Aarsliste tilbageliggende 13 Mænd og 5 Kvinder. [12]) Ifølge forrige Aarsliste lilbage-Kvinder. [14]) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 2 Kvinder.

Antallet af de paa Sygehusene

Tabel XLII (Forts.).

	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	26	16	10	232	105	127	258	121	137	186	84	102
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	24	10	14	272	145	127	296	155	141	185	96	89
— — — - Bodø	25	11	14	171	108	63	196	119	77	109	65	44
— — — - Buksnes	25	14	11	239	147	92	264	161	103	153	92	61
Tromsø — — - Tromsø	20	13	7	175	107	68	195	120	75	129	79	50
Karlsø kommunale Sygehus	-	-	-	20	10	10	20	10	10	7	4	3
Finmarkens Amts Sygehus i Alten	1	1	-	32	25	7	33	26	7	23	18	5
— — — - Hammerfest	25	18	7	310	249	61	335	267	68	252	209	43
— — — - Vardø	3	3	-	113	92	21	116	95	21	82	65	17
— — — - Vadsø	11	6	5	131	98	33	142	104	38	105	72	33
Tilsammen	1335	667	668	11183	6362	4821	12518	7029	5489	7573	4308	3265
Fiskesygehus i Skraaven	-	-	-	54	54	-	54	54	-	45	45	-
— - Værø [15]	-	-	-	7	7	-	7	7	-	5	5	-
— - Skjervø (Skjervø)	2	2	-	22	15	7	24	17	7	12	7	5
— - Hasvaag (Loppen)	1	1	-	23	22	1	24	23	1	17	16	1
— - Gamvik (Tanen)	-	-	-	53	52	1	53	52	1	50	49	1
Tanens Sygestue (Tanen)	-	-	-	12	9	3	12	9	3	10	7	3
Tilsammen	3	3	-	171	159	12	174	162	12	139	129	10
Summa	1338	670	668	11354	6521	4833	12692	7191	5501	7712	4437	3275

[15]) Fra 20de Januar til 20de April.

behandlede Syge.

Udgaaede i Bedring.			Udgaaede uhelbredede.			Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Mortalitetsprocent til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forpleiningsdage.
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
22	8	14	6	4	2	23	15	8	21	10	11	9,7	25,9	39,9	14,8	9452
40	15	25	29	19	10	19	14	5	23	11	12	7,0	27,9	37,4	16,9	10197
30	21	9	10	9	1	23	12	11	24	12	12	13,4	28,4	60,2	21,2	10350
46	30	16	18	13	5	23	15	8	24	11	13	9,6	31,4	47,8	20,3	11464
18	14	4	13	7	6	18	11	7	17	9	8	10,1	20,1	41,3	14,7	7359
9	4	5	1	-	1	1	1	-	2	1	1	5,6	1,3	25,3	17,8	455
6	4	2	1	1	-	-	-	-	3	3	-	-	4,6	56,0	-	1680
27	20	7	15	7	8	16	12	4	25	19	6	5,1	25,1	29,8	2,2	9226
7	7	-	5	4	1	9	8	1	13	11	2	8,7	9,1	32,2	26,1	3320
7	7	-	2	-	2	16	15	1	12	10	2	12,3	10,5	29,5	20,6	3841
1602	901	701	775	455	320	1225	677	548	1343	688	655	11,0	1417,2	46,3		517264
5	5	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	3,7	2,4	16,0	34,3	864
1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	14,3	0,3	13,1		92
8	7	1	1	1	-	2	2	-	1	-	1	8,7	1,0	15,5	31,9	356
4	4	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-	8,3	0,8	11,9	-	286
1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1,9	2,4	16,6	20,2	879
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1,0	33,7	-	371
20	19	1	5	5	-	8	8	-	2	1	1					2842
1602	920	702	780	460	326	1233	685	548	1345	689	656	10,9	1425,0	46,3		520112

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLIII

Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Kristiania Stift.										Hamar Stift.			
		Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abscessus retropharyngealis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Actinomycosis pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	20	1	-	1	-	-	-	3	-	2	-	1	-	-	-
Anæmia	29	-	1	2	2	1	1	3	5	-	-	-	-	-	1
— perniciosa	18	1	3	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	3	-
Aneurysma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	162	10	5	6	3	9	3	3	3	3	3	5	4	3	1
— phlegmonosa	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	569	35	42	18	15	19	11	15	20	19	15	29	19	9	10
Arteriosclerosis	6	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deform., Rheum. chron.	19	3	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-
Arthrocace	37	4	1	1	1	1	-	1	1	-	1	-	-	1	1
Asthma, Emphysema	65	11	6	2	2	2	-	7	6	3	4	1	1	1	-
Atrophia infantum	103	12	12	2	5	2	1	1	-	1	-	1	-	1	2
— musculor. progressiva	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	806	103	77	17	15	35	27	20	29	21	22	28	26	15	11
— chronica	469	41	45	21	22	20	22	14	20	9	7	6	11	12	13
Cancer	1224	60	82	34	32	38	36	48	44	46	36	60	44	38	37
Carditis, Endo-, Peri-	24	1	1	1	-	1	-	2	-	-	-	2	1	-	1
Caries, Necrosis, Osteomyelitis, Periostitis	18	1	1	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	2	-
Cholelithiasis	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	137	15	7	3	2	4	6	9	8	3	4	-	2	2	-
Combustio	38	2	3	4	-	-	1	3	1	1	-	-	3	-	3
Commotio cerebri	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Congelatio	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	17	3	-	-	-	1	-	-	1	2	-	1	1	-	-
Convulsiones infantum	276	41	26	6	6	10	8	10	9	6	2	6	4	2	2
Corpus alienum laryngis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis	100	3	1	5	-	4	2	8	4	6	-	10	1	3	1
Debilitas congenita	304	59	40	6	2	8	6	13	12	7	11	4	8	3	8
— senilis	932	25	35	28	24	17	23	36	21	19	39	38	45	21	32
Diabetes	54	8	4	1	1	2	-	3	4	1	2	1	1	1	2
Diarrhoea et Enterit. acuta	526	94	78	18	12	18	22	7	11	11	12	9	14	3	2
— chron. — chron.	45	3	9	3	-	-	3	1	-	-	1	1	-	2	-
Diphtheritis	1592	54	48	54	48	56	65	40	65	17	16	100	90	72	56
Dysenteria	7	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Elephantiasis	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	29	-	1	-	-	-	1	-	2	1	-	1	2	1	2
Empyema	12	3	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-, acuta	133	63	52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — toxica	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

aarsager.

par préfectures.

Kristiansand Stift.								Bergen Stift.						Trondhjem Stift.								Tromsø Stift.					
Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt. Søndmør.		Romsdal, Nordmør.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	3	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	2	2	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	2	5	1	5	4	1	5	4	6	-	-	2	-	1	2	2	-	14	12	5	4	12	6	3	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	24	24	10	11	15	8	9	15	8	16	6	7	6	6	1	8	10	16	18	11	6	11	5	5	6	8	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	3	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	7	2	2	2	-	-
1	2	3	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-
6	4	1	3	1	2	9	6	-	-	7	9	-	1	-	-	-	3	-	1	1	-	5	3	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	24	16	7	15	28	12	18	3	4	16	18	6	4	9	2	9	5	34	24	10	20	14	18	5	6	11	9
13	23	12	13	13	6	7	4	4	9	4	10	6	8	6	2	1	7	14	9	10	8	5	5	1	2	3	1
37	28	21	26	11	13	21	19	22	30	17	15	17	16	14	14	14	15	38	40	21	25	28	36	14	9	12	6
2	1	-	-	1	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1	-	-
1	2	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	3	14	6	1	1	4	5	-	2	12	7	1	-	-	-	2	1	2	3	1	1	-	-	1	-	-	-
4	-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	1	2
1	-	2	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
3	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
6	11	2	2	8	4	5	6	5	3	19	15	1	1	1	1	2	-	16	9	1	2	4	2	2	1	2	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	5	-	1	-	2	1	7	3	1	1	2	1	1	1	1	2	3	2	5	-	6	1	2	-	2	-
11	6	5	1	3	3	1	4	9	9	5	5	2	-	-	-	3	3	9	7	-	-	4	2	6	4	9	6
22	26	19	19	18	20	11	10	32	43	17	40	5	9	3	7	6	6	33	71	28	26	13	17	14	8	4	2
3	2	1	2	2	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1	1	-	1	-	-	1	-	-	1
10	6	11	8	9	8	11	13	2	1	12	11	13	3	3	5	1	1	23	20	4	1	8	9	4	9	8	1
6	-	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	-	1	1	4	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
12	12	33	18	26	32	5	5	7	15	6	-	15	8	5	5	14	9	108	95	86	79	90	85	18	14	7	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11	14	2	3	-	1	1	1	1	1	3	-	2	2	2	-	-	-
3	3	2	2	-	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLIII (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania Stift.										Hamar Stift.			
		Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Epilepsia	44	8	2	1	2	3	-	2	-	1	1	2	-	4	3
Erysipelas	59	7	9	1	2	4	-	-	5	-	3	-	-	-	2
Febris intermittens	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	56	2	1	2	-	1	1	2	2	1	-	2	1	-	1
— typhoïdea	210	8	5	1	5	4	2	2	4	1	4	-	-	2	3
— typhos. exanthematica	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Fractura	83	12	4	4	-	4	1	4	2	1	1	-	1	7	5
Furunculosis, Carbunculus	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna	71	3	2	1	3	1	1	1	5	4	2	1	1	-	-
-- pulmonum	9	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	34	-	-	4	1	2	2	1	-	-	-	2	2	3	-
— chronica	109	5	4	5	2	1	5	3	5	-	1	4	2	3	2
Hæmophilia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	18	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	2	1
— pulmonum	25	2	1	1	-	1	-	-	-	-	4	2	-	-	-
— uteri (non puerp.)	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	30	1	-	-	1	-	2	-	1	-	1	2	-	2	-
— vesicæ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	12	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Hernia	71	2	3	-	3	1	5	1	5	2	4	2	2	-	3
Hydrocephalus	14	2	-	-	-	1	1	-	-	-	1	2	-	1	1
Hydrops, Ascites	57	1	2	1	-	1	2	1	1	2	1	2	2	1	3
Hydrothorax	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hysteria, Neurasthenia	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Icterus	21	5	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	2
Influenza	485	56	62	19	14	8	11	16	17	18	12	14	7	2	5
Insania	76	5	9	8	3	1	-	1	5	2	3	4	1	1	2
Intoxicatio	8	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Laryngitis	9	2	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Leucæmia	9	1	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-
Lithiasis renum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	314	34	24	9	10	9	8	7	3	8	9	7	8	10	9
— tuberculosa	626	39	39	9	9	15	18	16	13	17	17	13	8	8	11
— cerebrosp.-epidem.	6	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
— spinalis, Myelitis	22	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Morbilli	187	34	32	3	8	2	1	17	20	1	3	2	-	6	4
Morbus Basedowi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— cutis	10	3	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	9	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— uteri	5	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— viarum uriniferarum	60	5	1	1	1	2	1	3	-	-	-	6	-	3	2
Mytoedema	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

aarsager.

Kristiansand Stift.								Bergen Stift.								Trondhjem Stift.								Tromsø Stift.					
Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Romsdal, Nordmøre.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Søndmøre.		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
2	-	-	-	-	-	2	1	-	1	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	2	1	1	2	-	-	3	1	-	2	-	4	-	-	1	-	4	1	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	2	1	-	1	1	3	1	3	2	-	1	1	2	2	-	1	-	1	3	1	1	1	7	1	-	-	-	-	2
-	1	-	4	5	3	12	24	6	6	3	8	2	-	1	3	-	2	5	6	2	-	42	13	16	4	-	-	-	1
									1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
2	-	2	-	1	-	2	-	1	-	7	2	3	2	1	-	1	1	4	3	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	3	-	3	1	-	8	1	1	-	2	1	3	5	3	-	1	1	1	3	1	2	1	-	1	-	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	2	3	-	1	-	1	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	2	-	2	1	-	-
4	5	2	2	5	3	3	2	3	-	1	2	3	1	1	2	3	4	7	1	7	3	-	-	1	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
-	1	1	2	1	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
-	1	2	-	1	1	2	1	-	-	2	-	1	1	-	3	-	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	2	-	4	1	2	-	-	2	-	-	1	2	2	3	5	1	2	1	4	3	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	2	6	-	2	-	4	2	-	-	1	2	1	-	-	1	2	4	5	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
9	15	11	12	17	14	11	11	6	7	2	3	9	7	2	4	3	4	13	5	10	12	8	9	2	10	7	1	-	-
1	3	1	4	1	-	-	-	1	1	-	4	-	-	1	1	2	3	-	2	3	2	-	-	-	-	-	1	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	6	8	5	2	3	6	7	14	7	7	9	4	5	3	6	4	1	12	12	10	5	5	7	1	1	1	-	-	-
19	24	19	19	15	16	14	29	9	7	28	23	3	5	10	14	9	8	24	16	7	10	16	15	17	7	10	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	14	-	-	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	1	1	4	-	5	-	1	-	3	-	-	-	1	-	4	3	6	-	2	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLIII. (Forts.).

Dødsaarsag). (Causes de décès).	Sum	Kristiania Stift.										Hamar Stift.			
		Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Nephritis, Morbus Brigthii	464	25	27	13	13	21	15	15	11	15	21	20	15	19	13
Noma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	136	5	4	1	-	2	3	4	4	6	2	7	-	6	2
Oedema glottidis, Spasmus	20	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	19	1	1	-	-	2	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Otitis	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	39	2	2	5	2	3	1	3	-	-	1	-	1	-	-
— agitans	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	35	7	5	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1
Parotitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	225	12	10	5	7	4	5	9	4	3	2	11	11	4	6
Phlebitis, Lymphangitis	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	55	3	3	-	-	-	2	1	-	-	1	2	2	2	2
Pleuritis	95	4	4	2	4	4	8	3	2	4	-	3	4	1	2
Pneumonia catarrhalis	57	29	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— crouposa	1719	87	89	77	49	57	54	32	36	65	58	60	36	38	35
Puerperium:															
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Eclampsia	22	-	6	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1
Embolia	9	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Febris puerperalis	128	-	9	-	8	-	6	-	4	-	3	-	8	-	3
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	23	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-
Metritis	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Partus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta retenta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ruptura uteri	12	-	1	-	1	-	2	-	1	-	1	-	1	-	-
Tuberculosis pulmonum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vitium cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Causa ignota	12	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

aarsager.

Kristiansand Stift.								Bergen Stift.						Trondhjem Stift.						Tromsø Stift.					
Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Romsdal, Nordmør.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
13	12	14	11	8	7	10	8	4	12	10	13	2	8	3	4	6	4	15	6	3	6	18	13	6	-	4	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	1	4	2	2	-	6	1	8	4	5	6	9	3	6	1	4	-	6	1	4	2	6	1	2	1	3	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	1	1	-
-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	2	2	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	1	2	2	-	-	2	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	2	2	-	-	-	3	3	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	2	2	2	1	1	6	13	6	4	5	5	-	2	2	1	2	2	13	10	4	5	10	12	5	7	3	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	4	1	1	-	1	-	5	2	1	1	-	1	-	-	1	-	5	2	-	2	3	3	-	3	1	-
2	3	1	1	-	2	4	1	1	2	1	3	2	-	1	1	2	1	5	3	3	4	4	-	-	2	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	25	31	17	38	34	37	37	49	30	46	40	25	19	19	11	28	13	58	51	55	27	86	50	17	18	36	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	-	1	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
-	4	-	4	-	4	-	2	-	6	-	2	-	4	-	4	-	7	-	4	-	9	-	17	-	15	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	2	-	2	-	1	-	2	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	1

Kjendte Døds-

Tabel XLIII (Forts.).

Dødsaarsag (Causes de décès.)	Sum.	Kristiania Stift.										Hamar Stift.			
		Kristiania By.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Larviks Amt		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Purpura	9	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmia	107	5	5	1	3	2	3	2	2	-	1	5	2	2	3
Rachitis	123	45	20	-	2	2	1	3	4	2	2	2	5	3	1
Ruptura viscerum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	13	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Scarlatina	305	16	20	21	14	27	18	3	3	10	8	7	7	9	8
Scorbutus	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	21	1	2	-	4	2	1	-	1	-	-	-	1	1	1
Strictura oesophagi	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— recti	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Syphilis	38	7	6	-	1	2	-	1	-	2	-	1	2	-	-
Tabes dorsalis	11	5	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Tetanus, Trismus	16	4	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— pulmonum	3084	219	250	74	81	86	98	74	82	73	72	59	85	41	48
— alior. organorum	205	8	9	5	3	13	5	8	5	7	9	8	4	5	10
Tumor	8	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Tussis convulsiva	183	16	24	1	2	-	1	13	7	3	4	9	10	-	3
Typhlitis, Peri-	4	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus intestinorum	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	12	3	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	31	3	2	1	1	3	-	-	-	2	1	3	-	1	1
Variolæ	14	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	14	1	4	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
— organ. abdominis	164	10	9	5	12	2	3	3	5	1	5	2	8	1	5
— — cerebri	138	17	8	5	4	4	17	1	1	6	3	4	3	2	6
— — cordis	695	55	55	18	17	25	30	31	26	20	22	12	22	16	27
— — hepatis	24	3	-	-	1	2	2	1	-	1	1	1	-	1	-
— — medullæ spinalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventric. & Can. int.	32	-	-	-	2	3	2	1	1	1	-	-	4	1	1
Vulnera	20	1	-	-	-	2	-	3	-	2	-	1	1	1	-
Causæ aliæ	11	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	19019	1518	1435	546	502	586	584	548	567	470	473	593	558	410	434

aarsager.

Kristiansand Stift.								Bergen Stift.								Trondhjem Stift.								Tromsø Stift.					
Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Romsdal, Nordmør.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Søndmør.															
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	2	3	2	1	2	2	1	4	3	1	-	-	4	1	-	1	1	4	1	6	9	5	3	7	3	1	1		
-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	5	8	-	-	1	-	1	-	1	-	2	2	-	-	4	1	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-		
9	2	2	4	2	1	-	-	2	6	-	-	-	-	-	-	22	22	17	18	5	-	7	6	1	-	3	5		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
2	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	3	2	1	-	3	-	-	2	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
64	104	82	114	53	74	79	94	52	74	85	95	44	34	25	22	53	51	102	125	54	43	67	56	25	37	15	19		
4	1	8	5	3	5	4	5	1	4	1	-	5	2	2	8	4	6	6	8	7	3	4	3	1	2	2	2		
-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	1	1	2	2	8	-	-	1	2	4	8	-	-	1	1	-	3	14	23	3	7	3	5	-	-	1	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	5	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-		
2	5	7	8	2	4	2	5	3	6	5	5	2	1	-	2	-	-	7	8	2	3	5	5	1	1	-	2		
3	4	6	4	4	3	1	4	-	1	3	1	3	1	-	-	-	-	6	1	-	2	5	4	-	1	-	-		
19	20	12	18	12	9	14	17	15	7	17	25	6	7	4	2	5	7	14	24	12	15	10	12	10	4	2	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	5	3	-	-	-	-	1	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	1	1	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	4	-	-	1	-	-	-	1	-		
2	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-		
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-		
414	453	429	398	321	352	356	395	332	348	428	458	227	190	150	139	246	224	704	708	409	364	568	482	219	203	172	106		

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLIV.

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds-aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds-aarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abscessus retropharyng ..	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Actinomycosis pulmonum.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus.....	20	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	29	-	15	14	-	-	1	-	-	-	-	-
— perniciosa	18	-	8	10	-	-	-	-	1	1	-	-
Aneurysma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea.	162	0,9	96	66	9	9	54	42	18	10	7	5
— phlegmonosa.....	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Apolexia cerebri.....	569	3,0	311	258	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosclerosis.....	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deform., Rheum. chron.....	19	-	4	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	37	-	23	14	-	1	-	1	2	1	3	-
Asthma, Emphysema	65	-	37	28	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	103	0,5	51	52	50	50	1	2	-	-	-	-
— musculor. progres	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta.....	806	4,2	412	394	219	166	115	112	9	15	2	4
— chronica.....	469	2,5	222	247	2	2	6	4	1	1	-	1
Cancer	1224	6,4	611	613	-	-	-	-	-	-	1	1
Carditis, Endo-, Peri-.....	24	-	16	8	-	1	-	-	1	-	2	-
Caries, Necrosis, Osteomyelitis, Periostitis ...	18	-	9	9	-	-	1	1	1	-	-	-
Cholelithiasis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	137	0,7	79	58	56	33	14	12	-	-	1	-
Combustio	38	-	22	16	1	3	9	9	-	1	1	1
Commotio cerebri.....	11	-	10	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Congelatio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	17	-	14	3	-	-	1	1	1	-	1	-
Convulsiones infantum ...	276	1,5	155	121	133	87	21	33	1	1	-	-
Corpus alienum laryngis .	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Cystitis.....	100	0,5	78	22	-	-	-	-	-	-	1	-
Debilitas congenita.....	304	1,6	167	137	163	134	4	3	-	-	-	-
— senilis.....	932	4,9	409	523	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	54	-	32	22	-	-	4	-	-	-	-	2
Diarrhoea & Enterit acut	526	2,8	279	247	191	163	53	39	2	4	-	-
— chronica	45	-	27	18	7	4	6	2	-	-	1	1
Diphtheritis.....	1592	8,4	826	766	43	28	380	345	228	247	96	91
Dysenteria	7	-	2	5	1	1	-	1	-	1	-	-
Elephantiasis	45	-	23	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	29	-	11	18	-	-	-	1	1	-	-	-
Empyema	12	-	7	5	-	1	-	1	1	1	1	-

[1]) Deraf 1 over 100 Aar.

aarsager.

par sexe et par âge.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																		Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	6	-	8	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	20	-
-	2	1	1	1	1	3	1	3	2	4	4	2	2	-	-	-	-	15	14
1	1	1	1	2	2	1	4	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	8	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96	66
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1	-	3	-	10	5	15	10	44	29	91	88	102	88	43	34	2	4	311	258
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	1	-	-	-	6	-
-	-	-	-	-	-	2	1	1	5	-	5	1	4	-	-	-	-	4	15
3	-	8	-	2	-	-	-	3	3	1	3	1	4	-	1	-	-	23	14
-	-	2	-	-	-	2	-	12	4	12	14	8	7	1	3	-	-	37	28
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	52
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1	3	4	7	1	4	5	5	7	7	16	28	24	24	7	15	2	4	412	394
-	-	2	2	3	2	5	10	25	22	55	73	91	96	30	32	2	2	222	247
-	3	2	2	14	37	68	91	156	154	223	194	126	106	20	23	1	2	611	613
4	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	2	1	-	-	-	-	16	8
-	-	1	-	3	1	-	5	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	9	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	2	1	1	1	3	-	-	2	2	2	3	-	1	-	-	78	58
5	2	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	22	16
1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	9	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2	-	4	-	2	-	-	-	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	14	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	155	121
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	1	2	-	3	6	-	15	6	36	5	17	4	[1]) 2	1	78	22
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	167	137
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	18	143	164	199	251	[1]) 55	86	409	520
2	2	-	4	3	-	6	-	6	5	7	1	3	6	1	1	-	1	32	22
-	3	2	3	5	6	3	2	6	5	5	10	8	7	4	4	-	1	279	247
-	-	-	-	2	1	1	1	2	3	3	2	2	4	3	-	-	-	27	18
51	34	24	14	1	1	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	826	764
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	5
1	-	5	2	3	4	3	3	3	6	5	-	3	6	-	1	-	-	23	22
-	-	1	2	-	5	2	3	4	-	1	4	1	2	1	1	-	-	11	18
-	1	2	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	5

Kjendte Døds-

Tabel XLIV. (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds-aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds-aarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Enteritis, Gastro-, acut...	133	0,7	75	58	64	41	9	11	1	-	-	1
— — chron..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	44	-	32	12	-	-	1	-	-	3	2	-
Erysipelas	59	-	25	34	8	15	2	1	1	-	-	1
Febris intermittens	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	56	-	28	28	-	-	1	-	3	3	3	4
— typhoïdea	210	1,1	112	98	1	1	-	-	5	5	5	10
— typh. exanthemat..	6	-	5	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Fractura	83	-	60	23	2	-	4	-	1	-	2	-
Furunculosis, Carbuncul..	5	-	2	3	1	3	-	-	-	-	-	-
Gangræna	71	-	35	36	-	1	-	-	-	1	-	-
— pulmonum.....	9	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta.....	34	-	20	14	9	6	5	1	1	2	-	2
— chronica	109	0,6	62	47	-	1	-	-	-	1	-	-
Hæmophilia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	18	-	7	11	-	3	-	1	-	1	-	-
— pulmonum....	25	-	13	12	-	-	-	-	1	1	-	-
— uteri (non puerp.)	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	30	-	17	13	1	1	-	-	-	-	-	1
— vesicæ	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	12	-	7	5	-	-	1	-	-	-	-	-
Hernia	71	-	21	50	1	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	14	-	11	3	6	2	3	1	1	-	1	-
Hydrops, Ascites	57	-	22	35	-	-	-	-	-	2	2	-
Hydrothorax	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hysteria, Neurasthenia...	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	21	-	12	9	7	4	-	-	-	-	1	1
Influenza	485	2.6	243	242	21	16	13	9	7	3	4	4
Insania.....	76	-	32	44	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	8	-	4	4	-	-	1	-	-	1	1	-
Laryngitis	9	-	3	6	2	3	1	3	-	-	-	-
Leucæmia	9	-	4	5	-	-	-	1	-	1	-	1
Lithiasis renum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	314	1,7	169	145	29	28	38	35	25	25	17	18
— tuberculosa...	626	3,3	317	309	60	50	125	120	68	76	30	30
— cerebrosp.-epid.	6	-	2	4	-	-	-	-	-	2	2	1
— spinal., Myelit.	22	-	13	9	-	-	1	-	-	1	-	2
Morbilli	187	1,0	98	89	26	30	52	42	12	11	2	2
Morbus Basedowi	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis.....	10	-	6	4	6	4	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii.	3	-	2	1	-	-	1	-	-	-	1	-
— ovarii	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri.....	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer. ...	60	-	51	9	-	-	-	-	-	-	-	-

aarsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																			Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	75	58
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2	1	9	2	6	3	4	1	3	1	2	1	3	-	-	-	-	-	32	12
-	1	2	3	2	-	-	1	3	3	5	5	2	3	-	1	-	-	25	34
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	1
5	5	6	2	1	3	2	3	1	2	2	1	3	5	-	-	1	-	28	28
17	19	47	16	19	19	10	10	4	10	-	7	1	-	-	1	-	-	109	98
-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	1
7	-	3	-	10	-	7	-	5	2	6	2	10	9	3	7	-	1	60	23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	1	-	1	-	1	1	2	2	4	7	5	9	7	13	13	3	-	35	36
-	-	1	1	-	-	-	-	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	5	3
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	20	14
1	1	1	-	2	1	5	4	11	11	20	15	17	10	5	3	-	-	62	47
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2	1	2	-	-	3	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	7	11
-	1	4	-	3	4	2	-	1	2	1	2	1	2	-	-	-	-	13	12
-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	2	-	1	3	2	2	4	3	2	5	-	2	-	1	-	-	-	17	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	2	-	2	1	2	2	-	1	-	-	-	-	7	5
-	-	-	2	3	3	2	10	4	6	1	16	9	10	1	2	-	1	21	50
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	3
2	1	-	2	-	2	-	4	4	9	7	8	6	4	1	3	-	-	22	35
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	2	-	-	-	12	9
4	4	15	13	11	12	17	18	20	21	44	52	57	64	28	23	2	3	243	242
1	-	1	5	3	3	8	8	6	9	5	12	2	4	6	3	-	-	32	44
-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	4	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	4	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
19	10	13	13	6	6	13	3	4	2	3	1	2	4	-	-	-	-	169	145
20	10	9	14	4	3	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	317	307
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
-	-	1	-	1	1	1	1	3	1	5	1	1	1	-	-	-	-	13	8
3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96	87
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	1	-	2	-	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	9
-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5
-	1	1	-	-	1	2	1	4	-	13	4	20	1	9	-	2	-	51	9

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Myxoedema	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	464	2,4	244	220	2	2	13	6	8	10	11	7
Noma	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	136	0,7	98	38	1	2	4	-	2	-	1	1
Oedema glottidis, Spasmus	20	-	12	8	6	4	1	-	-	1	1	1
— pulmonum	19	-	11	8	-	-	1	-	1	-	-	-
Otitis	3	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
Paralysis	39	-	21	18	-	-	1	-	1	-	-	1
— agitans	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	35	-	20	15	-	1	-	-	-	1	1	1
Parotitis	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	225	1,2	113	112	4	1	9	10	5	11	6	5
Phlebitis, Lymphangitis	2	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	55	-	30	25	6	3	2	2	1	2	2	-
Pleuritis	95	-	47	48	3	-	2	7	1	3	5	4
Pneumonia catarrhalis	57	-	32	25	21	10	10	13	1	-	-	-
— crouposa	1719	9,0	976	743	101	73	93	87	28	17	10	9
Puerperium:												
Abortus	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	13	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	22	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	128	0,7	-	128	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	23	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus cordis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Partus	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta retenta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	12	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitium cordis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	12	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	9	-	6	3	-	1	2	-	-	1	-	-
Pyæmia	107	0,6	56	51	1	2	1	1	3	1	5	6
Rachitis	123	0,6	71	52	29	26	42	26	-	-	-	-

aarsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																		Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
8	11	20	24	25	25	24	27	35	32	54	46	38	26	6	3	-	-	244	219
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	2	4	-	7	1	10	3	16	9	30	9	15	8	6	3	-	-	98	38
-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	12	8
-	-	1	-	1	1	1	1	2	2	3	1	1	2	-	1	-	-	11	8
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
-	-	1	2	1	3	3	3	6	2	4	3	2	4	2	-	-	-	21	18
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	3	-	2	3	3	4	2	7	-	3	2	2	-	-	-	20	15
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
8	6	14	21	15	19	14	13	14	13	15	4	7	5	2	4	-	-	113	112
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	4	1	1	2	2	2	1	4	3	5	5	3	2	1	-	-	-	30	25
-	2	8	7	4	5	3	7	3	3	9	5	7	5	2	-	-	-	47	48
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	32	25
29	11	54	38	67	64	95	76	122	81	195	121	148	120	30	41	4	4	976	742
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	-	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
-	1	-	12	-	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
-	-	-	1	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	3	-	50	-	56	-	16	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	226
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	7	-	9	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	-	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	3
5	3	4	5	6	14	11	8	10	2	6	5	2	3	2	1	-	-	56	51
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71	52

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Ruptura viscerum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	13	-	6	7	-	-	-	1	-	-	-	-
Scarlatina	305	1,6	163	142	18	16	90	92	43	21	9	10
Scorbutus	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	21	-	8	13	2	4	3	5	2	1	-	-
Strictura oesophagi	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
— recti	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
Syphilis	38	-	23	15	12	6	2	1	-	-	1	-
Tabes dorsalis	11	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	16	-	15	1	3	-	1	-	-	-	1	-
Tuberculosis miliaris	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	3084	16,2	1426	1658	14	17	38	33	47	49	60	93
— organ.aliorum	205	1,1	106	99	3	4	11	8	8	16	7	19
Tumor	8	-	6	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Tussis convulsiva	183	1,0	72	111	44	45	27	54	1	11	-	-
Typhlitis, Peri-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-
Ulcus intestinorum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	12	-	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	31	-	13	8	-	-	-	-	-	-	1	-
Variolæ	14	-	9	5	2	1	2	1	-	-	-	-
Vitia conformationis	14	-	4	10	3	9	1	1	-	-	-	-
— org. abdominis	164	0,9	62	102	-	1	3	-	3	-	-	-
— - cerebri	138	0,7	70	68	1	1	1	2	1	2	-	2
— - cordis	695	3,7	329	366	2	2	3	2	9	8	12	19
— - hepatis	24	-	16	8	-	-	-	-	-	-	-	-
— - medul. spin.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - ventr. et can. int.	32	-	16	16	1	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	20	-	18	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	11	-	6	5	-	2	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	19019		9646	9373	1398	1126	1294	1188	561	580	326	360

Anmærkning. Ved Aldersfordelingen opføres ligesom i de tidligere Beretninger d
det i Aldersrubrikken 1—5, 20 gammel, i Aldersklassen 20—30 o. s. v.

aarsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																		Alder er opgivet for	
15–20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	-	-	1	-	1	2	2	-	1	1	-	3	-	-	-	-	6	7
2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163	142
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	2	2	-	-	-	-	4	2	-	1	2	2	-	-	-	-	23	15
-	-	2	-	-	-	3	-	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	11	-
2	-	-	1	3	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	14	1
1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
148	213	403	426	286	327	159	228	137	138	103	90	24	37	4	5	-	-	1423	1656
14	9	28	18	11	15	11	5	5	2	6	1	1	2	-	-	1	-	106	99
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	6	2
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	111
-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	2	2	-	1	3	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	7
-	-	-	2	6	1	2	1	3	1	3	2	5	1	2	-	1	-	23	8
-	-	-	1	2	1	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	9	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10
1	3	2	4	10	10	14	18	10	19	11	25	8	15	-	5	-	1	62	102
1	2	7	3	3	5	6	3	14	7	16	22	13	17	6	1	-	-	69	67
15	17	24	25	14	32	37	41	58	54	65	72	75	72	14	20	-	2	328	366
-	-	-	-	1	-	2	1	3	2	5	-	5	3	-	1	-	-	16	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	1	-	2	2	1	5	3	2	4	4	2	1	3	-	-	-	-	16	16
3	-	3	-	2	-	2	1	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	18	2
-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	6	5
408	405	775	804	611	783	629	723	838	728	1157	1028	1078	995	479	514	79	113	9633	9353

Døde efter det fyldte Aarstal. Naar en Død saaledes opgives at være 1 Aar gammel, anføres

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLV.

Dødsaarsag[1]).
(Causes de décès).

| | Tilsammen. | Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager. | Kristiania Stift. | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | Hamar St. | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

aarsager i Byerne.

dans les villes.

Kristiansand Stift.												Bergen Stift.										Trondhjem Stift.							Tromsø Stift.						
			IX						X				XI						XIII	XIV	XV			XVI	XVII			XVIII		XIX	XX					
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	2	1	-	5	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-	9	2	-	-	-	-	-	-
-	-	8	2	4	5	1	-	12	-	2	4	-	-	-	8	1	2	2	22	-	2	1	8	17	-	2	1	-	1	3	3	-	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	13	-	1	1	16	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
1	-	5	-	3	1	2	-	19	10	-	2	-	2	1	18	2	-	1	34	-	5	1	3	28	2	5	2	2	2	4	2	7	2	-	-	-
-	2	5	-	1	1	2	3	6	9	-	-	-	-	-	4	-	2	-	14	1	1	-	-	7	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	1	4	1	2	6	-	1	9	4	-	2	-	1	2	8	1	-	4	42	-	9	2	5	37	-	1	1	2	-	5	5	3	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	6	19	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	5	-	1	1	-	-	10	-	-	-	-	3	1	4	1	-	1	34	-	1	1	1	12	-	-	-	-	-	3	1	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
-	-	5	-	1	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	2	10	-	-	2	2	12	-	-	-	-	-	3	5	1	-	-	-	-
1	1	9	1	-	5	3	-	15	13	1	1	-	-	-	10	2	-	4	57	-	2	1	7	29	1	1	-	-	-	7	-	2	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	1	2	-	-	11	1	-	-	-	3	1	9	1	-	1	23	2	2	-	-	35	-	-	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	5	4	1	21	20	-	-	-	-	-	1	-	-	3	6	-	3	-	2	53	-	1	1	4	5	1	-	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLV (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).

	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	Kristiania Stift. I Kristiania.	II Drøbak.	II Son, Høien, Hvitsten.	III Moss.	III Sarpsborg.	III Fredrikstad.	III Fredrikshald.	IV Drammen.	IV Holmsbu.	IV Hønefos.	IV Kongsberg.	V Svelviken.	V Holmestrand.	V Horten.	V Aasgaardstrand.	V Tønsberg.	V Sandefjord.	V Larvik.	Hamar St. VI Kongsvinger.	VI Hamar.	VII Gjøvik.	VII Lillehammer.	VIII Skien.	VIII Porsgrund.	VIII Brevik.
Erysipelas	26	-	16	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	13	-	3	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— typhoïdea	73	-	13	-	-	-	-	2	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	42	-	16	-	-	2	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Furunculosis. Carbunculus	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna	26	-	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— pulmonum	6	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	8	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	27	-	9	-	-	-	-	-	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmophilia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
— pulmonum	12	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	11	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— vesicæ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	20	-	5	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	5	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, Ascites	16	-	3	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hysteria, Neurasthenia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	9	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	236	3,0	118	-	2	3	1	2	-	20	1	-	1	3	2	6	-	2	1	-	-	-	-	9	1	1
Insania	24	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Laryngitis	5	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leucæmia	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis renum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	128	1,6	58	-	-	-	2	2	4	6	-	-	-	-	-	3	-	-	1	5	-	1	1	-	1	1	4
— tuberculosa	305	3,9	78	-	1	4	-	7	1	5	-	3	2	-	-	2	-	1	3	11	2	2	-	-	6	4	2
Meningitis cerebrosp. epidem.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis spinalis, Myelitis	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	106	1,3	66	-	-	2	-	-	-	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus cutis	9	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofü	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
— ovarii	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer.	14	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myxoedema	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brigthii	168	2,1	52	-	2	2	2	4	6	3	-	-	3	-	4	3	1	-	1	3	1	4	1	-	4	3	2

aarsager i Byerne.

Kristiansand Stift.												Bergen Stift.											Trondhjem Stift.						Tromsø Stift.								
			IX					X				XI							XIII	XIV	XV			XVI	XVII			XVIII		XIX	XX							
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.					
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	13	13	-	-	1	11	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	3	-	-	-				
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	1	-	1	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-				
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	2	1	-	10	-	-	11	2	-	1	-	1	-	16	-	-	2	5	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	6	-	-	1				
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	3	2	2	-	-	-	-	16	1	3	-	-	5	-	1	-	-	1	-	1	-	-				
-	-	4	3	1	1	-	-	16	4	-	-	3	-	22	-	-	1	51	-	11	1	11	28	1	-	-	4	2	4	2	-	1				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLV (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).

Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	Kristiania Stift. I Kristiania.	II Drøbak.	II Son, Hølen, Hvitsten.	III Moss.	III Sarpsborg.	III Fredrikstad.	III Fredrikshald.	IV Drammen.	IV Holmsbu.	IV Hønefos.	IV Kongsberg.	V Svelviken.	V Holmestrand.	V Horten.	V Aasgaardstrand.	V Tønsberg.	V Sandefjord.	V Larvik.	Hamar St. VI Kongsvinger.	VI Hamar.	VII Gjøvik.	VII Lillehammer.	VIII Skien.	VIII Porsgrund.	VIII Brevik.
Noma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	30	-	9	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oedema glottidis, Spasmus	10	-	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum.	9	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	15	-	4	-	-	-	-	1		-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	28	-	12	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parotitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	84	1,1	22	-	-	1	-	1	1	1	-	-	5	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	2
Phlebitis, Lymphangitis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	20	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	26	-	8	-	-	-	-	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pneumonia catarrh.	54	-	54	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— crouposa	589	7,5	176	-	-	6	3	23	11	14	-	1	3	1	-	4	-	8	16	14	-	5	-	-	8	6	2
Puerperium:																										
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	13	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Embolia	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febr. puerperalis	24	-	9	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Gravidit. extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vit. cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Purpura	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	24	-	10	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	87	1,1	65	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Ruptura viscerum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	105	1,3	36	-	-	3	3	-	16	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	9	1	-	-	-	-	1	1
Scorbutus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	7	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

aarsager i Byerne.

Kristiansand Stift.												Bergen Stift.													Trondhjem Stift.						Tromsø Stift.								
			IX					X				XI							XIII	XIV	XV			XVI	XVII			XVIII	XIX	XX									
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.							
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	11	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	6	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-							
-	-	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	2	-	1	10	-	1	-	1	17	-	1	-	-	-	-	-	2	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	7	-	-	-	1	-	-	-	1	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	1	7	2	-	5	2	2	35	8	1	1	-	3	1	24	2	1	1	86	-	11	2	13	38	1	1	-	-	13	6	3	5	13							
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-							
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-							
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLV (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	Kristiania Stift. I	II		III				IV				V							Hamar St. VI		VII		VIII		
			Kristiania.	Drøbak.	Son, Høien, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbu.	Hønefos.	Kongsberg.	Svelviken.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Strictura oesophagi	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— recti	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	26	-	13	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis.....	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus..	10	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tubercul. miliaris .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmon..	1336	16,9	469	2	1	15	6	26	15	46	-	2	8	1	3	14	1	9	7	27	5	11	2	5	21	5	6
— alior, org.	70	-	17	-	-	1	1	1	-	4	-	-	-	-	1	-	-	2	1	6	1	1	-	2	1	-	-
Tumor	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva..	105	1,3	40	-	-	1	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	1	-	-
Typhlitis, Peri-....	4	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi...	7	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Uræmia.....	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformat...	8	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vitia org. abdomin.	57	-	19	-	-	1	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri .	69	-	25	-	-	5	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	2	1	-	4	-	-
— — cordis..	320	4,1	110	3	2	4	4	9	10	24	-	1	6	1	1	4	-	4	2	5	-	1	-	-	3	1	-
— — hepatis .	12	-	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — medullæ spin.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventric. & can int..	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vulnera	5	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	8	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	7897	-	2953	12	17	91	43	206	165	361	2	16	76	20	29	83	2	49	58	170	17	62	25	19	119	53	37

aarsager i Byerne.

Kristiansand Stift.												Bergen Stift.									Trondhjem Stift.						Tromsø Stift.					
			IX						X				XI						XIII	XIV	XV			XVI	XVII			XVIII	XIX	XX		
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	13	4	8	13	13	3	42	21	3	4	1	5	3	72	2	-	11	180	-	9	5	46	109	1	5	3	1	4	25	4	9	7
-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	4	-	-	3	1	-	2	2	3	8	-	-	-	-	-	-	1	3	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	1	1	11	-	1	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	2	-	1	-	3	-	1	-	1	1	2	-	-	-	10	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	2	7	4	2	2	4	-	10	2	-	2	-	2	2	8	1	4	2	42	-	4	1	1	16	-	1	-	-	1	3	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	14	97	34	34	82	41	19	269	110	8	22	1	36	36	276	21	11	52	886	6	78	26	149	571	8	22	16	18	43	94	42	55	32

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Causes de décès par sexe

Tabel XLVI (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abscessus retropharyng...	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Actinomycosis pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	13	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	15	8	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
— perniciosa	5	2	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Aneurysma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	57	31	26	7	5	17	18	5	2	2	1	-	-
Apoplexia cerebri	261	129	132	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosclerosis	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deform., Rheum. chron.	15	4	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	16	11	5	-	1	-	1	2	-	2	1	1	1
Asthma, Emphysema	31	19	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	72	38	34	37	33	1	1	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	450	237	213	146	108	58	53	4	5	1	1	-	-
— chronica	195	92	103	1	1	2	2	1	-	-	-	-	-
Cancer	412	175	237	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Carditis, Endo-, Peri-	11	9	2	-	1	-	-	1	-	1	-	4	1
Caries, Necrosis, Periost. Osteomyelitis	5	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Cholera nostras	85	50	35	36	22	8	7	-	-	-	-	-	1
Combustio	13	6	7	1	-	4	3	-	1	1	1	-	2
Commotio cerebri	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Contusio	6	5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	197	114	83	103	63	11	19	-	1	-	-	-	-
Cystitis	23	16	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	199	113	86	111	83	2	3	-	-	-	-	-	-
— senilis	321	122	199	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	26	15	11	-	-	4	-	-	-	-	1	-	1
Diarrhoea & Enterit. acut.	335	172	163	139	124	22	20	-	1	-	-	-	-
— chron. — chron.	22	11	11	3	3	5	2	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis	327	175	152	9	6	106	86	42	35	10	11	4	9
Dysenteria	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis	25	11	14	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Embolia, Thrombosis	12	2	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	4	3	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-, acuta	136	78	58	65	41	9	11	1	-	-	1	-	1
Epilepsia	25	19	6	-	-	1	-	-	1	2	-	1	1
Erysipelas	26	13	13	6	4	1	-	-	-	-	1	-	-
Febris rheumatica	13	6	7	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2
— typhoïdea	73	31	42	1	1	-	1	2	2	1	1	4	6
Fractura	42	32	10	2	-	2	-	-	-	1	-	3	-
Furunculosis, Carbuncul.	5	2	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna	26	16	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	6	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

et par âge dans les villes.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	5	-	4	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	13	-
1	-	-	2	2	-	3	-	-	3	1	1	-	-	-	-	8	7
-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	26
-	-	3	2	7	6	25	15	37	38	38	48	18	22	1	1	129	132
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	5	-
-	-	-	-	2	1	1	3	-	4	1	3	-	-	-	-	4	11
4	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	11	5
1	-	1	-	1	-	4	2	7	6	4	4	1	-	-	-	19	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	34
2	3	1	2	1	3	3	4	7	10	11	14	3	7	-	3	237	213
1	1	2	2	4	1	11	8	20	26	35	44	14	17	1	1	92	103
1	1	6	14	27	35	47	70	64	68	27	47	3	10	-	1	175	237
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	9	2
-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	4
-	2	1	-	-	2	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	49	35
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	7
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-
3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	114	83
-	-	1	1	-	1	2	-	-	1	10	3	3	1	-	-	16	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	113	86
-	-	-	-	-	-	-	1	7	8	58	67	51	95	6	26	122	197
-	2	1	-	1	1	4	2	3	-	2	2	-	2	-	-	15	11
2	2	-	1	1	2	2	2	1	4	4	4	1	2	-	1	172	163
1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	4	-	-	-	-	11	11
4	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	175	152
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
2	-	2	2	2	3	1	4	2	-	1	5	-	-	-	-	11	14
-	1	-	3	-	1	1	-	-	1	1	3	-	-	-	-	2	10
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
-	1	1	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	78	58
3	1	2	1	4	1	2	-	2	1	2	-	-	-	-	-	19	6
2	2	-	-	-	-	-	1	3	2	1	1	-	2	-	-	13	13
2	-	1	1	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	6	7
13	10	6	11	3	4	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	31	42
3	-	5	-	5	2	3	1	2	-	5	3	1	3	-	1	32	10
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	-	2	5	2	4	2	6	4	1	-	16	10
1	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XLVI. Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Gastritis acuta	8	4	4	2	2	1	1	1	1	-	-	-	-
— chronica	27	11	16	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Hæmophilia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	5	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
— pulmonum	12	6	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— ventriculi	11	5	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
— vesicæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	20	7	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	5	3	2	2	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Hydrops, Ascites	16	5	11	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Hysteria, Neurasthenia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	9	6	3	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	236	113	123	15	13	4	5	2	2	1	1	1	-
Insania	24	5	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	5	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Laryngitis	5	3	2	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Leucæmia	3	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Lithiasis renum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	128	63	65	22	21	19	14	5	13	3	4	2	5
— tuberculosa	305	147	158	37	35	63	76	30	32	6	10	5	2
— cerebrosp. epid.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— spin., Myelitis	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	106	54	52	16	16	34	32	3	4	1	-	-	-
Morbus cutis	9	6	3	5	3	1	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhoff.	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	14	11	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Myxoedema	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	168	88	80	1	-	6	1	3	6	4	3	3	5
Noma	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	30	16	14	1	2	1	-	1	-	-	-	-	1
Oedema glottidis, Spasmus	10	6	4	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	9	5	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	2	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Paralysis	15	8	7	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
— cordis	28	18	10	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Parotitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	84	41	43	3	1	5	3	3	7	5	3	2	2
Phlebitis, Lymphangitis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	20	12	8	3	2	2	1	-	1	-	-	-	-
Pleuritis	26	13	13	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Pneumonia catarrhalis	54	29	25	18	10	10	13	1	-	-	-	-	-
— crouposa	589	301	288	61	44	45	46	12	8	3	3	9	3

[1]) Deraf 1 Kvinde 100 $^{8}/_{12}$ Aar.

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
-	-	-	-	1	1	3	3	3	6	1	4	2	1	-	-	11	16
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4
1	-	2	2	1	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	6	6
-	1	1	-	1	3	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	5	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
1	-	1	2	1	2	2	2	1	2	1	3	-	2	-	-	7	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	-	-	-	-	3	-	2	1	4	1	1	-	-	-	-	5	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3
7	4	4	6	7	7	10	11	21	23	26	35	15	14	-	2	113	123
1	2	-	1	3	1	1	5	-	5	-	3	-	2	-	-	5	19
1	1	-	-	-	1	-		-	-	-	-	-	-	1	-	3	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
3	2	2	2	5	1	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	63	65
5	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	147	158
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	52
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	2	-	4	-	4	1	1	-	-	-	11	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
10	9	9	7	5	12	11	6	20	17	13	12	3	2	-	-	88	80
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	2	-	-	2	-	4	2	4	4	-	1	1	3	-	16	14
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	2	2	-	-	-	-	5	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1	-	-	-	1	3	4	1	1	1	-	1	-	-	-	-	8	7
-	1	-	2	3	2	3	1	6	-	3	2	2	-	-	-	18	10
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
2	5	6	10	7	3	4	3	1	3	2	1	1	2	-	-	41	43
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	2	1	1	-	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	12	8
3	1	-	1	-	2	2	2	3	3	3	2	1	-	-	-	13	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	29	25
14	9	20	17	24	23	35	20	36	37	29	55	9	20	2	[1]) 3	299	288

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XLVI (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Puerperium:													
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Embolia	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	24	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitium cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	24	12	12	-	-	-	-	-	-	1	-	3	2
Rachitis	87	52	35	25	20	27	15	-	-	-	-	-	-
Ruptura viscerum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	5	3	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	105	52	53	7	5	26	40	18	5	1	2	-	-
Scorbutus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	7	2	5	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-
Strictura oesophagi	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— recti	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	26	14	12	10	6	1	1	-	-	-	-	-	1
Tabes dorsalis	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	10	10	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Tuberculosis miliaris	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— pulmonum	1336	624	712	11	13	26	25	24	25	32	42	56	80
— alior. organ.	70	34	36	3	2	4	2	3	10	3	12	4	1
Tumor	5	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	105	42	63	24	25	18	32	-	5	-	-	-	-
Typhlitis, Peri-	4	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Ulcus ventriculi	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uræmia	10	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	4	2	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	8	3	5	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-
— org. abdominis	57	26	31	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	69	35	34	-	1	1	1	-	2	-	1	-	-
— — cordis	320	149	171	1	1	1	1	5	3	4	9	7	6
— — hepatis	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— — medull. spin.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — vent. & can. int.	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	8	4	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Sum	7897	3902	3995	957	745	558	551	177	181	93	112	115	139

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	6	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	10	-	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	3	-	4	1	3	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	12	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	35
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3	2
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	53
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	14	12
1	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	6	-
-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	10	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
150	145	129	142	77	95	66	63	38	58	12	23	3	1	-	-	624	712
6	7	4	2	4	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	34	36
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	5	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	63
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
1	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4
-	1	1	1	1	-	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	7	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5
-	1	2	2	3	7	10	6	7	8	2	5	1	-	-	1	26	31
3	1	3	3	3	1	5	1	9	13	9	9	2	1	-	-	35	34
13	11	7	10	19	22	31	23	25	29	33	41	3	14	-	1	149	171
-	-	1	-	1	-	2	-	2	-	3	1	-	1	-	-	9	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	4	4
279	271	247	301	243	272	330	287	364	401	372	463	149	228	15	41	3899	3992

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegner de enkelte Amter, saaledes som det paa Indholdsfortegnelsen (Side III) er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Lægedistrikter og Maaneder omfatter ikke altid alle behandlede Tilfælde.

a. Exanthematisk Typhus *(Typhus exanthematicus)*.

Tabel XLVII.

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII.	Lom	14	19	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIX.	Lenviken	-	-	-	-	10	1	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Tanen	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-
	Vadsø:												
	Bygder	1	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber *(Ileotyphus)*.

I.	Kristiania By	15	4	2	4	5	5	5	21	8	7	3	4
II.	Aker	2	-	-	1	-	-	-	-	-	7	1	-
	Ullensaker	8	1	3	6	1	-	1	1	1	-	-	1
	Høland	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Follo	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
III.	Eidsberg	-	-	-	2	-	-	4	1	1	-	1	-
	Moss:												
	Moss By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	-	-	1	-	-	2	1	2	1	2	6	2
	Bygder	1	2	4	3	5	-	1	5	4	6	6	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	4	3	4	4	-	2	1	1	1	-	1	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	1	1	3	-	1
	Ringerike:												
	Hønefos By	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1	-
	Bygder	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	2
	Modum	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Aal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Horten —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
	Hof:												
	Svelviken By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Holmestrand—	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Bygder	-	2	-	-	-	2	4	2	1	-	-	-
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	Sandefjord—	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	4	-	-	-	1	-	-	2	-	-
VI.	Solør og Odalen:												
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Bygder	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	-	1	-	-	-	-	1	1	1	2	8	5
	Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	-	2	1	1	-	2	-	1
	Ringebu	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lom	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Vestre Nedenes:												
	Lillesand By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	1	-	-	-	3	-	-	3	7	1
X.	Kristiansand By	-	-	-	1	3	1	1	2	2	1	-	-
	Undal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	7	-	3	-	-	-	-	-	2

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Sandnes:												
	Sandnes By	38	8	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	17	14	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	50	14	8	2	-	-	-	-	1	2	2	-
	Finnø:	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sand:	-		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Karmøen:												
	Kopervik By	-	-	1	-	-		-	-	-		-	-
	Bygder	-	1	1	1	1	2	1	-	-	1	-	4
	Haugesund:												
	Haugesund By	1	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Bygder	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	7	-
XII.	Ytre Søndhordland	2	-	5	2	-	-	4	-	-	-	2	-
	Tysnes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Indre Hardanger	1	1	-	-	-	-	-	1	3	-	2	-
	Voss	3	2	5	1	2	1	-	-	2	-	-	1
	Søndre Midthordland	2	-	1	-	-	-	-	5	-	-	1	4
	Nordre —	23	3	15	2	1	1	-	5	12	6	3	4
	Osterøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
	Alversund	1	-	3	1	2	1	1	1	2	8	4	9
	Lindaas	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen By	11	15	8	5	1	1	6	20	16	26	9	18
XIV.	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Ytre —	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4
	Kinn:												
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	3	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
	Gloppen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Indviken	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	5	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
	Indre —	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
	Østre —	-	-	-	-	2	-	-	-	1	5	-	10
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	4	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	6	3	-	4	-	-	-	-	1	-	4	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sundal	-	-	6	2	1	1	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	4	2	6	-	1	1	-	4	4	4	3	3
	Strinden	-	-	-	-	1	-	-	1	2	2	-	-
	Selbu	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Guldalen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Opdal	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Orkedalen	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Hitteren	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	1	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Frosten	-	1	-	-	-	1	2	1	2	-	-	1
	Levanger:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Inderøen	-	-	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-
	Stenkjær:												
	Bygder	-	-	2	-	-	3	1	3	4	1	-	1
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	1	1	-	2	-	1
	Fosnes	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Kolvereid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Vikten	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Alstahaug	-	-	1	6	-	1	-	-	-	-	2	4
	Vefsen:												
	Bygder	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-
	Ranen	-	-	7	42	10	5	3	5	4	-	-	-
	Lurø	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Steigen	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	-	1	1	4	-	-	-	1	-	-	1	-
	Ofoten	7	3	-	5	-	-	3	-	-	-	1	-
	Flakstad	1	4	-	15	1	1	2	-	-	2	1	-
	Buksnes	8	4	3	2	-	-	2	3	-	-	-	-
	Østlofoten	1	1	18	12	2	-	-	3	1	-	2	-
	Hadsel	5	-	-	4	2	-	-	5	1	6	-	-
	Sortland	3	-	2	5	5	5	2	2	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	-	7	134	65	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	7	8	4	48	14	14	4	7	2	1	1	-
	Ibbestad	4	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1
	Tranø	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenviken	-	1	-	5	4	-	3	-	-	-	-	-
	Berg	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	1	1	45	12	3	1	-	1	1	-	1
	Bygder	-	-	-	25	5	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Karlsø	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Skjervø	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.). c. Børnekopper. d. Skarlagensfeber.

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	4	1	9	8	1	4	8	-	-	3	3
	Kistrand	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	-	5	1	-	-	-	-	1	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-

c. Børnekopper *(Variolæ)*.

I.	Kristiania By	-	-	-	-	-	-	15	1	-	1	2	-
II.	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
X.	Kristiansand By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XI.	Sandnes:												
	Sandnes By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	23
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	7	3
XII.	Osterøen.....	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen By.....	1	-	-	-	-	7	2	-	-	-	-	-
XIV.	Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVIII.	Under Lofotfisket	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber *(Scarlatina)*.

I.	Kristiania By.....	90	63	32	32	22	25	17	48	34	26	26	21
II.	Aker.....	38	12	16	3	7	6	8	16	21	13	7	-
	Ullensaker.....	82	31	37	29	25	22	17	11	9	3	7	12
	Høland.....	21	5	18	2	-	-	14	5	2	2	-	6
	Follo:												
	Drøbak By.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	14	3	-	2	8	4	9	6	-	-	1	8

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
III.	Eidsberg	3	20	12	5	-	4	9	7	13	1	5	-
	Moss:												
	Moss By	17	13	12	13	-	19	12	18	11	7	2	5
	Bygder	12	1	14	7	-	3	5	11	4	1	8	5
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	17	14	2	1	1	2	1	7	7	3	-	-
	Fredrikstad—	-	4	7	1	-	2	8	-	-	2	1	2
	Bygder	21	35	38	47	13	23	22	23	21	16	11	9
	Hvaler	2	-	-	-	1	-	7	3	1	3	12	22
	Fredrikshald By	3	3	4	1	7	8	11	12	12	12	36	31
IV.	Drammen:												
	Drammen By	1	4	1	-	1	1	-	-	-	4	3	-
	Bygder	13	4	6	1	-	-	-	-	-	1	-	2
	Ringerike:												
	Hønefos By	-	-		-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-
	Modum	-	1	2	1	5	2	1	-	1	2	-	-
	Aal	6	10	3	-	-	5	2	-	4	-	7	7
V.	Tønsberg:												
	Horten By	6	7	7	1	3	1	1	-	-	2	-	-
	Aasgaardstrand—	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Tønsberg —	1	1	3	-	1	1	-	1	-	-	2	2
	Bygder	6	6	3	1	1	5	1	1	-	-	-	1
	Hof:												
	Svelviken By	-	-	-	-	3	2	-	9	-	-	1	-
	Bygder	-	1	6	1	1	2	-	-	3	3	-	-
	Larvik:												
	Sandefjord By	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik —	24	20	14	7	3	-	5	5	4	6	8	7
	Bygder	42	13	20	11	7	-	3	-	-	3	-	1
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	1	1	1	-	-	1	2	4	3	-	-	-
	Bygder	20	16	7	13	13	7	1	1	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By	1	-	2	-	-	-	1	-	-	1	1	3
	Bygder	8	3	1	3	6	-	-	-	4	5	2	2
	Søndre Østerdalen	9	4	4	2	2	10	2	7	4	2	1	-
	Trysil	2	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Rendalen	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	2	-
VII	Hadeland og Land	11	7	4	6	6	1	-	-	4	2	11	8
	Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	2	3	3	4	1	1	-	4	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	12	18	18	10	14	3	4	-	2	2	-
	Ringebu	14	5	11	-	1	3	2	-	-	1	5	-
	Lom	-	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-
	Lesje	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	1	5

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VIII.	Skien:												
	Porsgrund By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skien —	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brevik —	-	-	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	13	18	1	4	4	5	3	1	-	1	2	1
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	7	7	11	2	6	2	-	-	-	-	-	-
	Hollen	16	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Bygder	-	-	-	4	3	-	1	-	2	-	-	1
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Grimstad —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lillesand —	2	2	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	15	3	6	1	-	1	1	1	-	-	1	5
	Aamli	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	-	-	3	2	2	1	2	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand By	1	8	-	-	1	-	1	-	-	1	2	-
	Oddernes:												
	Mandal By	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	13	17	4	8	-	-	-	2	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	3	-	4	3	-	3	3	-	1	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1
XI.	Sandnes:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	-	8	1	-	-	-	-	5	5	8	9
	Sand	1	-	-	-	-	-	-	2	-	6	13	1
	Karmøen:												
	Kopervik By	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	3	-
XII.	Tysnes	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-
	Indre Hardanger	4	8	6	4	1	-	5	-	8	-	-	-
	Ytre —	2	-	-	2	1	4	3	-	-	-	-	-
	Voss	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Søndre Midthordland	-	-	4	6	-	-	-	-	-	8	2	12
	Nordre —	-	-	4	-	1	-	18	4	1	13	6	-
	Osterøen	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
	Alversund	4	3	3	1	2	-	-	-	5	-	-	4
	Lindaas	3	4	8	4	5	5	9	-	4	-	-	-
XIII.	Bergen By	11	12	12	9	13	14	13	5	12	21	32	11
XIV.	Ytre Sogn	-	-	-	-	-	2	1	4	5	4	-	-
	Ytre Søndfjord	5	8	-	4	-	-	-	-	-	5	-	-
	Indviken	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV.	Vestre Søndmør	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	5	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	69	43	46	40	29	18	3	2	1	2	5	9
	Bygder	-	10	19	23	14	26	-	-	1	-	-	-
	Sundalen	-	1	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	5	6
	Nordre Nordmør	2	1	1	2	3	7	25	12	4	6	7	2
XVI.	Trondhjem By	27	40	13	11	4	1	2	1	7	14	15	17
	Strinden	3	14	1	2	6	5	1	2	5	2	-	1
	Røros	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	6	-
	Orkedalen	34	70	36	18	13	3	8	6	5	8	11	19
	Hitteren	-	-	-	11	1	2	-	1	-	-	3	1
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5
	Indre —	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
	Nordre —	7	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-
	Frosten	-	10	1	3	4	2	-	-	1	-	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Bygder	7	2	1	1	6	3	-	-	3	-	2	7
	Inderøen	1	-	-	1	-	2	-	1	1	1	-	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	5	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	3	-	4	-	-	-		-	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Fosnes	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
	Kolvereid	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-
	Vikten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
XVIII.	Alstahaug	-	2	5	6	-	-	2	-	-	-	2	1
	Ranen	-	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lurø	5	2	4	-	-	-	-	-	6	-	-	-
	Bodø:												
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	13
	Buksnes	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibbestad	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Lenviken	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	2	-	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Karlsø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (Forts.). e. Mæslinger.

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XX.	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Kistrand	9	-	2	-	-		-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	2	1	-	-	-	2	1	-

e. Mæslinger *(Morbilli)*.

I.	Kristiania By	-	-	-	2	39	54	64	20	52	130	249	157
II.	Aker	-	-	-	1	6	16	1	-	-	2	6	43
	Ullensaker	1	-	16	12	17	15	27	18	4	14	24	29
	Høland	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-
	Bygder	4	3	3	1	1	9	-	4	1	-	-	-
III.	Eidsberg	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-
	Moss:												
	Moss By	-	-	-	-	-	1	2	1	6	10	22	110
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	2	-	4	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	1	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
	Fredrikstad —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Bygder	-	1	2	1	1	4	1	2	-	4	3	2
	Hvaler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	21	5
	Fredrikshald By	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	-	-	-	4	11	10	26	173	394	236
	Bygder	1	1	-	-	-	1	1	-	-	12	8	10
	Ringerike:												
	Bygder	-	-	26	10	-	-	-	-	-	-	10	4
	Modum	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	26
	Nes	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Bygder	1	29	6	4	-	-	-	-	-	-	32	27
	Hof:												
	Holmestrand By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	12
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	1	3	1	1	2	5	3	9	6	9

e. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII.	Hadeland og Land	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4	1
	Søndre Valdres	17	17	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	15	12	6	-	4	3	1	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	1	1	2	39	26	4	-	-	-	-
	Bygder	19	40	18	15	3	3	1	8	4	4	3	7
	Faaberg:												
	Lillehammer By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	-	-	-	-	-	7	47	30	30	40	11	3
	Tvedestrand —	-	-	44	65	37	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	10	20	1	29	29	16	5	6	12	5	9	3
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	10	9
	Grimstad —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	4	-	6	8	15	3
X.	Kristiansand By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Oddernes:												
	Bygder	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Undal	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Karmøen:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIII.	Bergen By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
XIV.	Lærdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XVII.	Levanger:												
	Levanger By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	3	3	-	-	-	3	-	-	-	-
	Inderøen	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	4	3
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	2	5	3	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	9	-	3	2	4	3	-	-
	Ranen	-	-	-	5	11	49	14	5	-	-	-	1
	Gildeskaal	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-

e. Mæslinger (Forts.). f. Kighoste.

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	-	-	2	27	29	8	1	-	1
	Bygder	-	-	-	-	-	-	6	3	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-
	Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Flakstad	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
	Buksnes	-	-	-	-	-	-	8	9	58	38	14	8
XIX.	Tromsø:												
	Tromsø By	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	-	4	-	-	7	19	76	25	1
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	14	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	3

f. Kighoste *(Tussis convulsiva)*.

I.	Kristiania By	5	3	3	3	13	26	33	53	83	174	265	442
II.	Aker	-	-	-	-	-	4	2	3	4	8	9	17
	Ullensaker	1	-	3	-	-	-	-	1	8	39	35	73
	Follo:												
	Bygder	5	1	7	2	1	-	-	-	-	-	5	2
III.	Eidsberg	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
	Moss:												
	Moss By	-	-	-	-	-	-	-	2	3	16	10	30
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad —	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	3	2	4	4	6	3	3	3	9
	Hvaler	-	-	-	-	2	4	1	1	2	1	1	-
	Fredrikshald By	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	3	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	2	47	34	4	43	77	89	50	68	118	53
	Bygder	-	-	-	-	-	7	24	19	7	5	7	19
	Ringerike:												
	Bygder	1	-	1	3	1	1	1	-	1	1	-	-
	Modum	8	5	1	6	13	7	-	-	-	-	3	22
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	12	13
	Bygder	2	6	5	2	-	-	-	-	-	1	12	15
V.	Tønsberg:												
	Horten By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	11	40
	Tønsberg —	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	11	11
	Bygder	4	2	2	6	1	1	3	-	-	2	3	12
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	-	2	-	-	-	2	-	5	1	-
	Bygder	2	5	4	8	-	4	2	11	3	1	5	4

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Larvik:												
	Sandefjord By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	20	38
	Larvik —	-	-	-	-	-	9	15	25	6	63	84	71
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	2	23	22	35
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	17	13	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By	-	-	-	-	1	37	64	34	15	6	2	-
	Bygder	-	-	-	-	-	2	11	16	6	8	22	17
	Søndre Østerdalen	16	10	2	15	23	24	17	25	22	16	8	2
	Rendalen	34	25	21	18	10	13	5	4	-	1	1	3
	Tønset	-	3	-	10	14	34	17	-	2	-	1	-
VII.	Søndre Valdres	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Bygder	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Faaberg:												
	Bygder	10	7	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
	Lesje	-	-	1	1	3	8	2	6	3	1	1	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Brevik —	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	2	-	-	-	3	1	-	-	2
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	34	46
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	5	5	10	5	5
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	-	-	-		-	1	1	-	-	1
	Lillesand —	-	-	-	-	-	1	2	-	-	4	5	6
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	4	-	2	13	6
	Aamli	-	-	-	-	-	-	-	-	7	15	15	3
X.	Kristiansand By	7	-	2	14	16	14	14	12	27	44	47	43
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	3	7	9	9	13	9	4
	Bygder	4	2	-	-	1	5	-	9	19	23	18	17
	Undal	-	-	-	-	-	-	-	1	8	3	13	6
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
XI.	Stavanger:												
	Stavanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XII.	Ytre Hardanger	-	-	1	-	-	2	-	1	7	-	-	-
	Søndre Midthordland	1	2	3	7	1	1	-	-	-	-	-	-
	Osterøen	Epidemi.											
	Alversund	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Lindaas	-	-	-	-	7	-	11	4	-	-	-	-

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIII.	Bergen By	11	37	26	35	18	15	17	15	46	91	115	98
XIV.	Midtre Sogn	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	-	2	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	Udbredt i Harham.											
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	-	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	2	1	2	1	-	-	2	-	1	-	-	3
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	8	1	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-
	Bygder	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sundal	-	1	1	1	-	-	1	-	-	3	3	5
	Surendal	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
	Nordre Nordmør	17	1	3	2	1	2	-	-	1	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	14	21	12	27	22	2	9	14	19	11	9	10
	Strinden	-	9	7	5	4	4	6	2	-	3	-	1
	Selbu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	16
	Røros	1	-	-	-	-	4	4	3	1	-	-	-
	Guldalen	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Opdal	-	14	12	15	18	2	-	1	1	-	1	-
	Orkedalen	-	5	3	11	1	3	14	9	6	11	2	8
	Hitteren	3	-	-	2	2	16	1	10	3	-	1	-
	Ytre Fosen	-	-	7	10	8	1	6	-	1	3	-	4
	Indre —	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
XVII.	Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	3	2	16	30	32	1	3	2	4	2	-	2
	Inderøen	-	-	2	-	-	-	1	3	1	6	6	7
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	6	4
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	9	17	4	1	1
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	-	8	49	31	7	3	-	-	-
	Bygder	-	-	1	5	7	7	9	10	12	8	4	2
	Fosnes	-	-	-	-	12	9	6	-	-	1	-	-
	Kolvereid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Vikten	-	-	-	-	-	-	5	4	11	4	1	-
XVIII.	Alstahaug	-	-	1	-	19	10	1	5	14	7	-	20
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	-	-	-	11	12	10	1	3
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	4	3	4	7	4
	Ranen	-	-	1	-	-	-	-	-	2	10	18	16
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flakstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-

g. Diphtherit *(Diphtheritis)*.

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Kristiania By	95	42	48	37	27	33	23	24	24	23	20	26
II.	Aker	24	8	16	5	8	14	23	5	7	5	4	6
	Ullensaker	24	15	24	14	14	8	21	12	6	4	3	2
	Høland	16	10	8	8	8	1	5	9	7	2	1	3
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Son —	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Bygder	8	4	3	-	3	1	8	3	-	-	3	5
III.	Eidsberg	14	1	2	1	3	2	1	9	1	5	2	1
	Moss:												
	Moss By	1	1	2	-	-	-	-	4	5	-	1	-
	Bygder	3	2	2	1	2	1	4	5	3	7	2	4
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	3
	Fredrikstad —	9	21	13	13	9	18	18	31	8	16	13	10
	Bygder	31	24	20	19	21	18	26	35	26	36	46	25
	Hvaler	4	21	3	2	3	40	4	1	4	-	1	15
	Fredrikshald By	1	-	3	2	2	-	-	-	1	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	3	1	5	-	-	4	-	-	1	-	4
	Ringerike:												
	Bygder	17	2	1	2	1	5	1	11	6	5	16	7
	Modum	20	19	10	7	9	5	3	5	2	9	14	2
	Nes	-	13	6	14	7	11	4	4	-	7	4	-
	Aal	-	5	-	-	-	-	1	1	-	40	49	8
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	3	-	6	4	1	4	4	2	5	3	5
	Bygder	8	2	3	4	11	4	3	2	-	3	8	-
V.	Tønsberg:												
	Horten By		2	7	-	-	-	-	-	-	-	7	1
	Tønsberg -	4	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	13	6	9	3	2	8	7	2	4	1	2	4
	Hof:												
	Holmestrand By	-	2	1	4	4	1	3	2	3	1	1	-
	Bygder	4	5	1	1	1	1	1	2	-	-	2	3
	Larvik:												
	Sandefiord By	4	1	3	-	3	-	3	-	-	-	2	-
	Bygder	12	10	-	-	-	-	2	1	1	-	2	3
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	16	16	14	6	17	11	15	12	1	9	4	7
	Hedemarken:												
	Hamar By	5	4	8	5	3	5	-	1	2	-	3	1
	Bygder	42	22	41	29	29	64	45	38	29	26	21	39
	Søndre Østerdalen	22	16	15	13	5	6	27	28	16	11	7	6
	Trysil	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Rendalen	9	10	6	1	1	1	-	9	1	6	-	1
	Tønset	5	1	3	4	1	10	3	-	1	10	10	2

g. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII.	Hadeland og Land ...	2	3	4	15	14	6	2	11	9	1	26	19
	Søndre Valdres	6	-	-	1	3	5	7	-	21	4	33	7
	Nordre —	11	10	10	3	14	1	11	1	1	-	2	1
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	1	1	6	-	4	4	5	6	1	7
	Bygder	12	16	12	6	20	11	11	22	9	10	2	8
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Bygder	2	7	3	-	2	-	4	3	5	7	-	-
	Ringebu	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Lesje.....	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	-	-	-	-	-	-	6	5	2	11	7	3
	Porsgrund —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	1	1	-	-	3	7	2	-	1	-	-	6
	Kragerø:												
	Langesund By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hollen.....	-	1	1	-	1	1	1	-	6	-	-	-
	Kviteseid	-	-	-	-	-	1	2	-	-	4	-	28
	Laardal	-	-	-	-	-	-	4	6	6	2	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By.....	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
	Tvedestrand—.....	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	5	1	1	8	9	8	3	9	11	10	8	2
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By.....	6	-	5	4	-	-	5	3	1	-	1	-
	Grimstad —	14	11	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lillesand —	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	13	11	6	9	5	2	5	-	-	-	7	-
	Aamli	-	-	2	1	9	10	6	-	-	-	2	3
	Evje	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
X.	Kristiansand By.....	23	20	7	5	6	3	3	1	2	2	8	5
	Oddernes:												
	Mandal By	1	6	3	4	6	2	-	-	-	5	3	1
	Bygder	11	11	3	12	19	3	9	2	-	-	4	12
	Undal	9	3	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Bygder	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord;												
	Flekkefjord By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	-	3	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XI.	Egersund:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Sandnes:												
	Sandnes By	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Stavanger:												
	Stavanger By.....	3	1	4	5	1	-	-	-	1	-	2	-
	Finnø	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Sand	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Karmøen:												
	Bygder	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	9	10	13	6	6	8	2	1	1	3	2	1
	Bygder	-	-	-	1	4	1	-	1	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	2	3	7	3	-	-	-	10	-	1	1	-
	Indre Hardanger	-	-	3	2	2	5	2	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	2	3	-	-	1	-	-	-
	Voss	2	2	1	8	1	1	1	-	-	-	2	-
	Søndre Midthordland	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
	Osterøen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alversund	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	4	-
	Lindaas	1	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIII.	Bergen By	1	2	2	1	1	6	1	4	-	-	10	4
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Lyster	5	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Midtre Sogn	-	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-
	Ytre —	2	1	-	-	1	1	2	4	3	8	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	3	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	1
	Indviken	-	-	-	3	-	-	7	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	7	6	-	-	-	-	1	3	3	-	1	3
	Indre —	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1
	Ørskog	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	2	2	2	2	1	1	3	-	2	2	5	3
	Bygder	-	1	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	-	1	1	1	3	1	-	4	1	5	-	-
	Bygder	1	11	-	4	8	-	1	1	1	1	1	-
	Sundal	1	-	-	4	-	2	3	-	-	1	3	-
	Surendal	4	6	2	5	2	6	2	4	-	4	9	10
	Nordre Nordmør	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	51	18	13	14	5	7	6	10	6	6	18	29
	Strinden	9	12	20	7	6	7	4	12	3	2	10	17
	Selbu	6	1	1	3	-	-	-	-	-	7	3	1
	Røros	3	1	-	-	3	1	6	5	-	-	1	10
	Guldalen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Opdal	-	1	-	-	-	-	-	-	4	2	1	3
	Orkedalen	14	12	15	7	26	12	16	9	2	9	27	9
	Hitteren	2	-	-	-	-	6	2	2	2	3	7	7

g. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Hevne	-	-	-	-	-	-	3	1	12	19	8	5
	Ytre Fosen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Indre —	1	4	2	3	-	-	-	2	2	2	-	2
XVII.	Stjørdalen	-	1	2	-	2	2	4	4	1	-	4	5
	Frosten	14	11	10	5	1	1	-	1	-	2	-	5
	Levanger:												
	Levanger By	2	1	5	2	2	6	5	4	-	2	-	-
	Bygder	31	20	18	9	16	18	17	11	8	6	15	20
	Inderøen	12	6	4	8	6	4	12	17	14	7	8	5
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	8	11	2	3	3	1	-	6	4	6	2	3
	Grong	-	-	-	-	5	2	-	-	1	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	2	-	2	1	-	3	1	-	-	-	1	1
	Bygder	2	-	3	1	-	2	-	6	2	3	2	4
	Fosnes	11	-	-	-	-	-	3	-	2	4	25	22
	Kolvereid	10	9	2	14	2	3	4	4	9	23	43	16
	Vikten	10	5	1	-	-	-	-	-	1	3	1	4
XVIII.	Brønnø	6	10	12	5	17	27	2	3	23	14	21	19
	Alstahaug	16	8	4	9	20	13	4	2	-	-	3	14
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	1	-	-	-	5	3	-	3	9	8	5
	Bygder	-	-	3	3	-	1	1	7	5	1	6	1
	Ranen	-	1	7	1	-	4	-	-	-	2	4	2
	Lurø	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	4	-	-	-	4	-	-	-	-	4	6	8
	Bygder	10	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
	Folden	1	-	-	-	-	2	4	-	1	-	-	1
	Skjerstad	-	-	-	-	-	5	-	1	12	17	23	13
	Steigen	2	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	4
	Lødingen	2	5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ofoten	3	5	1	6	3	3	-	1	2	-	-	10
	Flakstad	4	-	-	22	2	2	11	2	1	-	-	-
	Buksnes	-	-	-	6	1	1	1	-	4	1	-	1
	Østlofoten	2	1	1	1	-	-	19	-	2	-	8	2
	Hadsel	5	3	7	-	-	1	4	-	-	-	5	-
	Sortland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	5	9	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	2	-	3	2	-	2	-	-	-	2	-	-
	Ibbestad	2	-	-	-	-	-	-	-	6	4	2	-
	Tranø	2	1	-	4	-	-	-	1	2	1	-	-
	Lenviken	-	5	-	-	-	3	6	12	4	6	-	2
	Maalselven	26	6	1	10	2	7	-	1	7	1	-	-
	Balsfjorden	2	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	1	4	-	1	-	-	3	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Lyngen	1	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Karlsø	-	-	-	-	6	2	-	-	1	1	7	-
	Skjervø	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-

g. Diphtherit (Forts.). h. Strubehoste.

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XX.	Alten	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1
	Tanen	-	-	-	-	-	-	4	2	2	4	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	-	-	1	-	2	7	10	1	2
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Vadsø:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sydvaranger	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

h. Strubehoste *(Croup, Angina membranacea).*

I.	Kristiania By	2	3	3	1	2	3	-	1	-	-	6	-
II.	Aker	2	3	1	-	-	-	-	-	2	3	3	-
	Ullensaker	2	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
	Høland	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
III.	Fidsberg	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Moss:												
	Bygder	5	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	1	1	-	-	3	1	1
	Hvaler	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Fredrikshald By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ringerike:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Modum	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	1	1	-	2	-	2	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
V.	Tønsberg:												
	Horten By	1	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Larvik:												
	Sandefjord By	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	10
	Larvik —	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	1
VI.	Solør og Odalen:												
	Bygder	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Hedemarken:												-
	Bygder	4	1	-	1	1		-	-	-	1	2	-
	Søndre Østerdalen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Trysil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tønset	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

h. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII.	Hadeland og Land	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Nordre Valdres	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Bygder	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-
	Faaberg:												
	Bygder	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Porsgrund By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
	Langesund —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Vestre Nedenes:												
	Grimstad By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Aamli	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand By	1	2	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Sandnes:												
	Sandnes By	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Finnø	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Sveen	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	«	-
	Indre Hardanger	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Voss	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Søndre Midthordland	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
	Alversund	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kinn:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indviken	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

h. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV.	Vestre Søndmør	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	6	1
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	4
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	2	1
XVI.	Trondhjem By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Strinden	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Guldalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Opdal	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	1	3	1	-	1	-	2	1	1	-	1	2
	Hitteren	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
XVII.	Stjørdalen	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2
	Levanger:												
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
	Inderøen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bodø:												
	Bodø By	1	-	-	-	2	-	-	1	1	4	-	1
	Folden	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Flakstad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibbestad	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tranø	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Skjervø	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
XX.	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

i. Lungebetændelse *(Pneumonia)*.

I.	Kristiania By	48	50	107	92	103	58	23	23	22	39	60	74
II.	Aker	6	21	9	25	27	9	8	2	9	1	14	11
	Ullensaker	32	31	31	45	39	30	11	11	13	14	12	30
	Høland	6	3	2	12	9	2	1	1	1	2	3	1
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Son —	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	7	7	4	10	3	1	3	2	3	6	2

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
III.	Eidsberg	22	16	13	16	18	6	6	6	3	2	16	8
	Moss:												
	Moss By	3	8	7	10	10	8	-	2	8	7	4	13
	Bygder	16	16	14	14	9	5	3	3	4	2	10	10
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	4	3	2	2	2	-	-	1	1	2	2	3
	Fredrikstad —	5	14	13	8	8	5	3	-	1	-	5	10
	Bygder	13	34	59	46	30	21	17	6	16	12	13	35
	Hvaler	5	5	4	5	2	3	1	-	2	4	3	3
	Fredrikshald By	10	12	8	7	6	4	2	2	7	1	4	17
IV.	Drammen:												
	Drammen By	15	16	8	17	13	9	4	7	4	3	24	25
	Holmsbo —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	4	4	6	14	4	1	1	1	7	1	10
	Ringerike:												
	Hønefos By	2	2	5	3	3	-	-	-	-	-	1	1
	Bygder	6	6	5	8	5	4	-	-	3	2	11	7
	Modum	9	15	16	13	32	6	6	1	3	4	4	11
	Nes	3	3	1	1	-	3	-	-	-	1	-	-
	Aal	5	2	-	1	2	-	1	-	1	1	2	6
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	-	3	2	2	-	2	-	-	-	1	1
	Bygder	2	2	6	2	6	-	-	4	-	-	3	3
	Rollag	-	2	2	5	2	1	1	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Horten By	6	3	3	4	18	1	-	1	2	-	2	1
	Aasgaardstrand —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tønsberg —	13	4	11	15	5	3	2	2	1	5	8	2
	Bygder	33	14	25	32	24	9	4	4	3	5	15	18
	Hof:												
	Svelviken By	-	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	1
	Bygder	7	7	4	5	8	6	2	1	-	4	4	5
	Larvik:												
	Sandefjord By	13	8	10	23	6	8	2	-	3	2	4	23
	Larvik —	17	19	31	30	18	12	9	4	7	8	12	14
	Bygder	25	16	28	33	11	1	2	1	3	4	11	11
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	10	17	10	10	5	5	2	-	2	3	2
	Hedemarken:												
	Hamar By	2	2	17	10	3	2	-	-	2	1	4	7
	Bygder	33	14	40	32	35	17	16	13	8	14	15	17
	Søndre Østerdalen	15	11	10	12	10	8	5	3	2	8	8	17
	Trysil	3	2	2	1	1	1	-	1	-	1	3	5
	Rendalen	7	5	6	11	4	6	4	-	5	1	1	2
	Tønset	6	3	4	2	13	6	2	1	-	2	3	4
VII.	Hadeland og Land	24	10	24	31	21	11	6	3	3	4	6	5
	Søndre Valdres	2	4	9	8	13	1	-	1	-	-	1	3
	Nordre —	3	3	1	3	9	2	5	-	6	3	6	3
	Toten:												
	Gjøvik By	1	1	1	3	3	-	3	-	-	-	-	-
	Bygder	19	10	30	35	39	22	2	1	2	5	10	9

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	1	2	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-
	Bygder	9	6	5	8	12	2	3	-	1	-	2	-
	Ringebu	8	7	11	6	9	11	3	1	3	-	2	4
	Lom	1	1	9	9	13	2	2	1	-	1	-	5
	Lesje.....	8	6	4	1	3	1	2	-	2	1	-	3
VIII.	Skien:												
	Skien By	17	7	10	11	14	11	5	3	-	4	6	11
	Porsgrund —	6	7	7	11	11	4	1	-	1	2	2	8
	Brevik —	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1
	Bygder	14	11	11	21	22	3	4	4	4	-	5	7
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	2	2	7	1	4	3	6	1	1	-	3	1
	Langesund	3	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1
	Bygder	8	5	8	8	10	-	1	4	2	2	1	4
	Hollen..... ...	11	2	8	4	1	2	2	6	2	5	3	5
	Sauland	8	2	5	7	3	2	-	-	-	2	-	3
	Kviteseid	2	8	4	3	1	2	-	1	2	1	1	1
	Laardal.....	4	1	3	2	1	1	1	-	-	-	-	2
	Tinn	1	1	1	2	-	1	3	1	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By.....	1	1	2	1	3	3	1	-	-	2	2	2
	Tvedestrand —	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	14	5	7	12	11	5	-	5	2	1	8	4
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By.....	2	3	4	6	6	4	-	-	-	2	-	2
	Grimstad—	2	2	3	-	2	-	1	1	-	2	1	-
	Lillesand—	-	1	3	-	2	-	-	1	-	1	1	-
	Bygder	14	7	18	16	22	11	4	3	3	3	-	10
	Aamli	3	4	2	5	1	-	-	-	-	-	-	4
	Evje	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Sætersdalen.....	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
X.	Kristiansand By	14	6	12	8	10	19	-	1	3	4	11	11
	Oddernes:												
	Mandal By	-	2	2	8	-	1	-	-	-	-	3	3
	Bygder	8	5	6	4	5	5	-	1	2	2	6	8
	Undal	10	2	3	6	3	6	1	1	1	1	5	12
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Vanse:												
	Farsund By.....	4	1	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	4	-	5	2	-	1	1	1	-	1	2	6
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By.....	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	2
	Bygder	5	5	5	4	3	4	3	-	-	-	3	4
XI.	Egersund:												
	Egersund By	5	-	5	2	2	1	1	1	-	-	2	8
	Bygder	-	-	-	1	-	4	1	-	-	-	4	5
	Sandnes:												
	Sandnes By.....	-	2	4	5	2	5	1	-	-	-	-	4
	Bygder	7	6	14	9	10	3	2	1	2	-	4	6

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Stavanger:												
	Stavanger By	18	25	24	43	21	10	4	2	11	6	11	25
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Finnø	-	1	3	5	6	2	-	1	-	2	1	1
	Sand	3	1	2	13	5	5	1	-	-	2	2	8
	Karmøen:												
	Kopervik By	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skudeneshavn —	4	1	1	8	5	-	-	-	-	-	1	1
	Bygder	5	5	4	14	12	8	2	1	-	2	1	6
	Haugesund:												
	Haugesund By	6	2	3	13	3	4	-	-	-	1	2	6
	Bygder	2	-	3	6	3	4	-	-	1	2	2	6
XII.	Indre Søndhordland	1	1	-	3	3	-	-	-	-	-	4	3
	Ytre —	3	-	2	1	7	1	-	-	4	2	2	5
	Tysnes	3	4	4	2	6	-	2	-	-	1	1	2
	Indre Hardanger	5	3	2	9	4	9	1	1	-	-	5	6
	Ytre —	4	1	2	2	2	-	1	-	1	1	2	3
	Voss	22	13	8	23	31	13	9	2	1	4	12	3
	Søndre Midthordland	7	1	1	10	3	4	1	2	1	1	1	3
	Nordre —	1	-	-	-	3	3	-	-	-	-	1	-
	Osterøen	3	8	6	12	6	3	1	4	2	2	3	7
	Alversund	4	3	6	4	10	5	4	1	-	-	2	2
	Lindaas	4	1	1	16	3	1	4	3	-	-	7	10
XIII.	Bergen By	55	54	69	104	63	38	19	19	18	19	35	81
XIV.	Lærdal	10	4	4	7	4	4	4	-	2	1	1	5
	Lyster	2	5	7	4	9	-	3	-	1	-	10	3
	Indre Sogn	12	4	8	17	8	3	2	-	-	2	1	-
	Midtre —	16	7	6	9	-	4	4	2	1	4	22	10
	Ytre —	4	3	1	5	4	10	3	1	-	3	3	3
	Ytre Søndfjord	1	2	1	1	4	1	1	-	1	-	1	1
	Indre —	13	2	6	8	-	-	-	2	-	-	3	8
	Kinn:												
	Bygder	3	-	8	8	2	4	2	2	1	-	-	2
	Ytre Nordfjord	-	4	-	4	2	1	-	-	1	-	1	2
	Nordfjordeidet	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	16	11	4	-	2	-	1	4	-	1	3	4
	Indviken	16	12	7	4	4	8	4	4	2	3	2	5
XV.	Vestre Søndmør	6	3	8	6	3	4	-	-	2	3	3	4
	Indre —	6	2	8	3	4	3	-	-	-	4	4	9
	Østre —	5	1	2	3	3	1	-	2	-	4	2	3
	Ørskog	11	3	1	7	3	2	2	1	1	4	3	3
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	14	11	9	10	10	6	5	6	5	7	10	14
	Bygder	11	10	7	5	4	6	7	3	9	10	4	13
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	8	8	7	15	1	4	1	1	2	2	3	8
	Indre Romsdal	3	6	-	1	8	1	-	1	-	-	4	6
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	14	7	7	16	5	6	-	-	1	3	3	2
	Bygder	3	3	1	5	-	2	-	1	-	-	1	4
	Sundal	-	-	-	7	2	1	-	-	1	-	-	3
	Surendal	1	1	6	1	4	-	-	-	2	1	9	5
	Nordre Nordmør	5	5	5	9	7	1	1	-	2	1	6	6

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVI.	Trondhjem By	54	42	46	60	41	32	12	5	6	8	33	30
	Strinden	15	12	8	7	11	9	7	3	2	1	6	13
	Selbu	5	3	1	5	7	4	1	-	-	5	5	5
	Røros	17	10	8	8	33	8	2	1	3	6	1	16
	Guldalen	2	5	2	4	3	1	2	2	2	1	-	2
	Opdal	2	-	1	1	2	-	1	1	-	-	-	-
	Orkedalen	15	24	16	12	14	4	4	5	5	5	4	3
	Hitteren	4	6	6	2	3	-	-	-	1	1	1	2
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	4
	Ytre Fosen	7	3	8	2	4	4	3	1	1	3	1	10
	Indre —	7	4	2	1	2	1	1	2	2	1	3	3
	Nordre —	1	1	1	1	2	1	1	-	2	2	-	4
XVII.	Stjørdalen	12	20	15	15	9	3	1	1	2	2	6	4
	Frosten	12	3	9	10	5	2	-	-	-	2	2	4
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	15	14	18	19	14	5	-	5	6	8	13	13
	Inderøen	6	16	10	12	10	9	2	1	1	-	6	5
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	3	5	1	1	1	2	3	-	-	-	-	1
	Bygder	8	7	5	8	4	2	1	1	5	2	5	9
	Grong	4	2	3	-	-	1	-	-	-	1	1	2
	Namsos:												
	Namsos By	2	1	3	1	4	3	4	-	-	1	1	4
	Bygder	4	5	5	6	8	2	4	2	-	-	-	1
	Fosnes	-	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	3
	Kolvereid	5	2	2	5	5	6	2	1	2	-	3	2
	Vikten	2	-	1	2	3	1	2	-	-	1	-	1
XVIII.	Brønnø	3	-	2	7	4	6	3	1	-	-	-	4
	Alstahaug	9	1	3	5	21	9	6	4	4	2	6	6
	Vefsen:												
	Mosjøen By	1	1	2	-	5	-	-	1	1	-	-	2
	Bygder	2	3	4	5	2	4	-	-	2	1	3	1
	Ranen	4	4	3	2	6	4	5	2	-	2	2	8
	Lurø	1	1	-	1	2	1	-	1	1	-	3	2
	Bodø:												
	Bodø By	4	3	-	5	5	9	9	4	2	6	8	11
	Bygder	2	-	2	2	3	3	-	3	-	-	7	-
	Folden	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	1
	Skjerstad	-	3	1	2	1	1		-	1	3	3	3
	Steigen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Hammerø	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2
	Lødingen	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-
	Ofoten	2	2	-	1	6	10	2	1	2	4	5	9
	Flakstad	3	5	10	6	3	2	-	1	3	2	-	2
	Buksnes	6	1	3	8	7	12	4	1	2	1	3	7
	Østlofoten	-	2	4	7	1	-	2	-	1	4	3	8
	Hadsel	15	14	2	15	23	10	4	2	3	1	3	5
	Sortland	3	1	2	5	3	2	2	-	3	1	2	2
	Under Lofotfisket	5	8	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	2	3	3	10	15	16	12	6	6	7	11	30
	Ibbestad	4	1	2	4	8	5	5	4	1	6	10	11
	Tranø	4	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	1

i. Lungebetændelse (Forts.). k. Influenza.

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Lenviken	1	2	1	1	7	6	-	8	2	2	11	7
Berg	1	-	-	-	1	-	2	2	3	1	-	1
Maalselven	5	3	2	3	4	3	-	-	-	-	-	1
Balsfjorden	-	2	-	-	2	4	-	-	-	-	-	1
Tromsø:												
Tromsø By	2	2	2	9	3	1	-	1	-	2	2	3
Bygder	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Lyngen	-	-	-	2	1	2	-	1	-	-	3	-
Karlsø	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
Skjervø	1	1	2	2	-	1	-	1	1	1	1	-
XX. Alten	-	4	-	2	2	1	-	1	-	-	1	-
Hammerfest:												
Hammerfest By	3	-	3	3	2	1	2	3	2	2	2	2
Maasø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Tanen	-	-	1	4	6	2	-	-	-	2	4	4
Vardø												
Vardø By	-	-	-	-	2	5	2	-	1	-	1	-
Vadsø:												
Vadsø By	-	-	-	-	-	4	16	6	5	2	1	3
Bygder	-	-	1	1	1	-	1	1	6	5	5	11
Sydvaranger	-	-	-	-	1	1	2	1	-	2	3	5

k. Influenza.

I.	Kristiania By	13	16	48	7297	1286	-	9	6	6	37	32	324
II.	Aker	2	-	1	310	225	18	2	2	1	-	2	10
	Ullensaker	1	2	5	131	438	91	19	9	5	1	5	64
	Høland	1	-	-	55	77	9	1	-	-	-	-	6
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	76	19	1	5	-	-	-	-	4
	Son —	-	-	-	21	9	1	-	1	-	-	1	2
	Bygder	5	4	2	52	42	7	1	3	-	1	-	18
III.	Eidsberg	2	1	4	92	116	22	15	3	1	1	2	14
	Moss:												
	Moss By	5	-	2	536	216	7	-	5	4	3	3	17
	Bygder	2	-	1	80	55	8	1	4	-	-	1	2
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	4	2	42	67	22	13	5	1	4	4	91
	Fredrikstad —	-	-	3	90	116	-	2	3	-	1	4	269
	Bygder	17	9	18	103	100	20	10	7	9	10	18	287
	Hvaler	2	4	3	5	5	-	1	1	-	1	6	53
	Fredrikshald By	10	7	4	87	61	19	2	4	6	2	-	201
IV.	Drammen:												
	Drammen By	29	26	14	333	273	85	19	7	11	24	138	987
	Holmbo —	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	5
	Bygder	6	5	3	58	80	36	10	6	2	9	23	111
	Ringerike:												
	Hønefos By	2	1	7	15	18	1	6	-	3	-	5	34
	Bygder	54	5	3	65	67	38	13	6	8	4	14	105

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Modum	7	14	22	137	163	42	15	6	3	4	-	236
Aal	-	-	-	13	7	2	2	1	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg By	2	-	-	36	69	22	9	2	3	-	8	30
Bygder	2	-	-	5	9	4	8	-	1	-	2	12
V. Tønsberg:												
Horten By	-	-	-	390	315	84	32	-	-	-	21	94
Tønsberg —	-	-	94	311	29	3	-	-	-	-	5	32
Bygder	4	6	84	266	99	14	4	-	1	8	21	77
Hof:												
Svelviken By	-	-	1	15	24	7	-	-	3	2	22	20
Holmestrand —	-	-	-	24	31	2	-	-	-	-	7	32
Bygder	4	3	5	27	18	18	4	2	5	-	16	45
Larvik:												
Sandefjord By	-	-	22	95	6	8	1	-	-	2	5	21
Larvik —	1	-	20	494	196	15	6	-	-	-	5	171
Bygder	33	20	12	118	48	11	-	-	-	-	12	38
VI. Solør og Odalen:												
Kongsvinger By	-	-	-	13	11	1	-	-	-	-	-	-
Bygder	7	11	8	25	70	38	22	9	1	2	-	32
Hedemarken:												
Hamar By	-	-	-	38	39	20	3	4	-	-	2	-
Bygder	2	3	5	36	46	59	72	23	5	4	11	29
Søndre Østerdalen	-	1	-	3	5	1	-	-	-	-	-	-
Rendalen	4	13	7	21	31	35	15	7	4	2	1	11
Tønset	-	-	-	19	133	14	1	-	-	1	-	6
VII. Hadeland og Land	4	7	9	26	61	11	3	2	3	1	-	14
Toten:												
Gjøvik By	-	-	-	13	40	18	7	-	-	-	-	-
Bygder	1	-	-	29	190	127	29	2	1	2	4	6
Faaberg:												
Lillehammer By	-	-	-	4	11	5	-	-	-	-	-	-
Bygder	4	1	1	6	21	8	1	-	-	-	1	6
Ringebu	9	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Lesje	-	-	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien By	-	-	-	86	136	-	3	8	-	3	9	110
Porsgrund —	-	5	4	159	154	2	-	-	-	6	11	23
Brevik —	-	-	-	17	24	4	-	-	-	-	-	-
Bygder	-	2	-	111	196	23	-	2	-	-	4	41
Kragerø:												
Kragerø By	-	-	50	76	47	4	-	-	-	-	-	22
Langesund —	-	-	-	24	35	2	1	3	-	3	2	3
Stathelle —	-	-	-	7	7	1	-	-	-	-	-	-
Bygder	15	18	21	85	109	13	7	5	-	-	1	9
Hollen	-	-	3	40	41	8	4	-	1	-	-	-
Sauland	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	46
Kviteseid	9	4	6	2	9	3	-	-	-	-	-	7
Laardal	2	7	6	28	30	13	3	2	2	4	2	6
Tinn	-	-	1	2	2	1	1	-	-	1	-	-

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	-	10	55	85	31	33	8	-	-	-	-	113
	Bygder	11	30	23	111	142	33	3	-	-	1	3	50
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	-	173	190	25	1	-	-	-	4	26
	Grimstad —	-	-	-	38	51	11	2	-	-	-	14	68
	Lillesand —	-	-	-	-	84	25	3	-	-	-	-	-
	Bygder	-	2	1	94	215	40	4	2	-	-	15	43
	Aamli	4	2	5	10	35	2	-	-	-	1	1	17
	Evje	2	1	-	2	19	12	7	2	1	1	6	28
	Sætersdalen	-	-	6	1	1	4	4	-	-	8	-	-
X.	Kristiansand By	9	6	5	45	116	54	11	-	-	2	99	314
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	-	25	38	5	1	-	-	-	11	56
	Bygder	4	3	-	25	36	14	3	3	4	6	71	191
	Undal	3	5	3	6	9	5	3	1	1	-	7	41
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
	Vanse:												
	Farsund By	-	-	-	23	35	6	-	-	-	-	4	22
	Bygder	-	-	-	8	9	1	-	-	-	1	-	35
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	26	30	-	-	-	3	-	28	92
	Bygder	9	3	1	4	7	4	1	-	-	-	15	26
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Egersund:												
	Egersund By	-	-	-	4	29	7	-	-	-	-	-	93
	Bygder	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	11
	Sandnes:												
	Sandnes By	-	-	-	9	2	3	2	-	-	2	-	32
	Bygder	2	1	1	17	24	5	3	-	-	-	12	41
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	-	8	113	156	57	4	-	6	5	157	885
	Bygder	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	7
	Karmøen:												
	Kopervik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Skudeneshavn —	-	-	1	14	8	2	-	1	-	-	1	18
	Bygder	-	1	2	-	2	1	1	1	-	-	9	22
	Haugesund:												
	Haugesund By	-	-	-	2	9	12	-	-	-	-	3	61
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	9
XII.	Indre Søndhordland	2	3	1	12	22	3	4	4	2	2	4	11
	Tysnes	-	3	2	16	10	5	3	3	-	-	-	34
	Indre Hardanger	1	-	1	6	25	12	9	2	-	-	-	13
	Ytre —	-	-	-	25	25	11	-	4	2	3	2	3
	Voss	-	-	-	9	18	9	9	-	-	-	-	23
	Søndre Midthordland	-	9	5	18	1	6	-	-	1	-	-	3
	Lindaas	3	2	2	25	19	11	2	4	2	-	-	16
XIII.	Bergen By	-	47	69	353	87	41	4	1	-	-	-	1132

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Lærdal	3	2	1	13	9	27	15	15	13	10	8	21
	Indre Sogn	-	-	-	12	-	-	-	-	-	1	1	2
	Ytre Søndfjord	1	1	7	8	16	4	1	1	-	7	10	2
	Indre —	-	-	20	16	-	-	-	-	1	1	1	1
	Kinn:												
	Florø By	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	2	1	-	2	4	7	4	-	1	-	7
	Nordfjordeidet	Epidemi.		4	5	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gloppen	60	40	10	-	-	-	-	-	-	-	-	10
	Indviken	-	16	17	16	10	-	-	-	-	-	-	4
XV.	Vestre Søndmør	-	58	22	6	8	-	1	1	-	1	1	2
	Indre —	8	6	19	27	2	-	-	-	-	-	-	-
	Østre —	5	3	1	1	3	2	-	-	1	1	2	-
	Ørskog	21	32	18	10	4	4	-	-	-	-	7	4
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	18	159	131	23	8	-	-	-	-	-	-	100
	Bygder	9	21	10	6	1	-	-	-	-	-	2	5
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	-	18	14	1	5	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	2	31	20	6	12	3	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	1	1	8	6	1	-	-	-	-	-	1
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	15	9	21	53	82	41	5	-	1	-	1	34
	Bygder	12	8	19	23	16	14	13	5	5	-	3	11
	Sundal	-	-	-	14	7	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	3	3	16	50	9	1	2	2	-	-	-	2
	Nordre Nordmør	1	2	2	35	8	15	4	2	1	4	-	1
XVI.	Trondhjem By	43	30	21	62	97	66	22	-	-	-	15	244
	Strinden	-	25	23	16	11	19	2	2	-	-	-	4
	Selbu	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	2	2
	Røros	30	39	39	94	353	39	7	3	-	8	9	23
	Guldalen	3	9	5	4	12	6	1	-	4	-	-	9
	Orkedalen	8	39	70	32	6	5	4	1	-	1	5	8
	Hitteren	1	10	12	2	8	2	-	-	-	-	-	4
	Hevne	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	1
	Ytre Fosen	-	-	-	4	12	2	2	-	-	-	-	2
XVII.	Stjørdalen	4	4	3	6	4	5	3	2	3	2	2	2
	Frosten	11	1	5	7	14	3	2	1	6	1	1	8
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	3	2	2	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	22	17	10	32	8	10	3	2	-	3	1	9
	Inderøen	4	5	9	24	17	3	2	-	2	2	3	11
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	1	11	14	3	5	2	-	-	3	2	2
	Bygder	20	29	48	34	17	11	4	4	3	24	12	17
	Grong	1	6	10	16	3	1	1	1	-	-	-	1
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	8	13	9	-	-	-	-	-	8
	Bygder	1	7	11	7	22	6	-	-	-	-	-	-
	Fosnes	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Kolvereid	3	5	-	1	7	10	5	1	-	1	1	2

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVII (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Brønnø	-	-	-	7	18	10	2	-	-	-	1	6
	Alstahaug	-	-	-	-	10	7	12	7	-	1	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	2	11	6	6	4	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	5	2	2	1	1	1	1	-	-	2	-
	Ranen	9	4	6	7	32	25	-	-	-	-	-	5
	Lurø	1	7	7	5	12	5	1	2	-	-	1	4
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	18	45	21	3	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	3	2	8	5	1	2	-	-	-	-
	Skjerstad	-	-	-	6	6	-	4	-	1	-	-	3
	Steigen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Hammerø	1	2	-	3	14	5	5	1	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	3	-	3	1	-	1	-
	Ofoten	3	10	6	16	34	27	-	-	-	-	-	-
	Flakstad	7	-	-	-	-	2	25	2	-	-	-	-
	Østlofoten	2	1	5	16	4	3	2	-	-	-	-	3
	Sortland	-	-	-	13	23	16	6	4	2	-	-	10
	Under Lofotfisket	1	6	31	13	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	-	4	3	17	6	2	-	-	1	3
	Tranø	-	-	-	6	3	2	-	4	-	-	1	1
	Lenviken	-	-	-	-	11	2	-	8	-	-	-	2
	Maalselven	-	-	-	2	2	-	1	-	3	1	2	3
	Balsfjorden	-	-	-	5	-	1	-	-	-	1	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	30	23	39	142	81	66	15	7	11	25	37	98
	Bygder	1	-	8	14	7	4	5	-	1	-	4	3
	Lyngen	-	-	-	-	16	28	4	-	-	-	-	11
	Karlsø	1	-	-	5	14	-	-	-	-	1	5	2
	Skjervø	-	-	-	2	-	9	9	-	1	-	1	-
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	5	5	13	54	16	14	74	23	-	-	5
	Maasø	-	-	-	3	2	2	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	-	13	7	-	-	-	-	-	-	1
	Tanen	25	38	51	198	171	102	28	2	8	6	5	-
	Vardø:												
	Vardø By	4	1	1	47	18	19	9	3	-	1	-	9
	Bygder	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	5	3	3	5	40	10	49	22	6	2	-	-
	Bygder	45	14	4	3	8	10	16	1	3	1	-	-
	Sydvaranger	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Register over Tabellerne.

Tabel.		Side.
I.	Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale	V
II.	Dødeligheden i Riget, dets Byer og Bygder	X
III.	Dødeligheden i Byerne	XI
IV.	Døde i Forhold til 1000 levende Fødte	XIII
V.	Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske Sygdomme, fordelte paa Amter	XIV
VI.	De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøn og Alder	XVIII
VII.	De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme	XX
VIII.	Epidemiske Sygdomme i Byerne efter Amter	XXI
IX.	Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Diphtherit og Lungebetændelse	XXIII
X.	Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i forskjellige Lægedistrikter	XXIV
XI.	Dødsfald paa Barselseng	XXV
XII.	Dødsaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer	XXVI
XIII.	Oversigt over Skarlagensfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i forskjellige Lægedistrikter	XXVII
XIV.	Oversigt over Diphtheritens hyppigste Forekomst amtsvis i forskjellige Lægedistrikter	XXVIII
XV.	Oversigt over Lungebetændelsens hyppigste Forekomst amtsvis i forskjellige Lægedistrikter	XXIX
XVI.	Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme	XXX
XVII.	Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene	XXXI
XVIII.	Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne	XXXIII
XIX.	Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890	XXXIV
XX.	Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Form og Kjøn	XXXV
XXI.	Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme	XXXVI
XXII.	Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskjellige Amter for Aarene 1889—1891	XL
XXIII.	Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder	XLII
XXIV.	Liste over Dødsfald af Kræft	XLIV
XXV.	Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes Regning, fordelt paa Lægedistrikterne	XLVIII

Tabel.		Side.
XXVI.	Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes Regning, og Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til deres Forpleining og til Medicinalvæsenet i det Hele	L
XXVII.	Chirurgiske Operationer	LII
XXVIII.	Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer	LVIII
XXIX.	Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn	LX
XXX.	Tvillingfødsler med kunstig Forløsning af begge Tvillinger	LXI
XXXI.	Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer	LXII
XXXII.	Fødte og Døde	LXV
XXXIII.	Fødte og Døde i Bygderne og Byerne	LXVI
XXXIV.	Procentforholdene mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amter (Byer og Bygder) samt i de enkelte Lægedistrikter	LXVIII
XXXV.	De hyppigste Dødsaarsaager	LXX
XXXVI.	Vakcinerede	LXXI
XXXVII.	Oversigt over de udførte retsmedicinske Forretninger	LXXII
XXXVIII.	Sygestatistik for Strafanstalterne	LXXV
XXXIX.	Apotheker og deres Personale	LXXX
XL.	Syphilis paa Sygehusene	LXXXIV
XLI.	Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus	LXXXVI
XLII.	Antal af de paa Sygehusene behandlede Syge	LXXXVIII
XLIII.	Kjendte Dødsaarsager	XCII
XLIV.	Kjendte Dødsaarsager i Riget efter Kjøn og Alder	C
XLV.	Kjendte Dødsaarsager i Byerne	CVIII
XLVI.	Kjendte Dødsaarsager i Byerne efter Kjøn og Alder	CXVI
XLVII.	De af Lægerne behandlede Tilfælde af enkelte epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter (Byer og Bygder) og Maaneder.	CXXII

Liste des tableaux.

Tableaux.		Page.
I.	Section médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies	V
II.	La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par préfectures	X
III.	La mortalité dans les villes	XI
IV.	Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants	XIII
V.	Les maladies épidémiques dans les préfectures	XIV
VI.	Le nombre des cas maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge	XVIII
VII.	Les maladies épidémiques dans les villes par mois	XX
VIII.	Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures	XXI
IX.	Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérite et de la pneumonie par 1000 habitants	XXIII
X.	La fièvre typhoïde dans quelques districts civils	XXIV
XI.	Décès pendant les couches dans les préfectures	XXV
XII.	Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales	XXVI
XIII.	La scarlatine dans quelques districts civils	XXVII
XIV.	La diphthérite dans quelques districts civils	XXVIII
XV.	La pneumonie dans quelques districts civils	XXIX
XVI.	Cas de maladies veneriennes traités en dehors des hôpitaux	XXX
XVII.	Cas nouveaux de gonorhée dans les hôpitaux	XXXI
XVIII.	Tableau des lépreux dans les hospices	XXXIII
XIX.	Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1890	XXXIV
XX.	Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1890	XXXV
XXI.	Liste des cas traités des maladies diverses	XXXVI
XXII.	Mortalité par la phthisie dans les préfectures pendant les années de 1889—1891	XL
XXIII.	Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidemiques dans les villes et dans la campagne	XLII
XXIV.	Décès causés par les maladies cancéreuses	XLIV
XXV.	Nombre des aliénés, entretenus aux frais des communes départementales par districts civils médicaux	XLVIII
XXVI.	Nombre des aliénés, entretenus aux frais des communes départementales. Déboursements approximatifs des mêmes communes pour l'entretien des ces aliénés et pour l'administration médicale en géneral	L
XXVII.	Opérations chirurgicales	LII

Tableaux.		Page.
XXVIII.	Opérations obstétricales, faites par les médecins	LVIII
XXIX.	Résultat des opérations obstétricales pour les méres et pour les enfants	LX
XXX.	Jumeaux nés après des opérations obstétricales sur tous les deux	LXI
XXXI.	Résultat des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématures artificiels, e) par perforation, f) par embryotomie — d'après les indications différentes	LXII
XXXII.	Naissances et décès	LXV
XXXIII.	Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes	LXVI
XXXIV.	Décès totals et décès causés par les maladies connues dans les préfectures et dans les districts civils médicaux	LXVIII
XXXV.	Causes des décès classées par ordre de fréquence	LXX
XXXVI.	Vaccination	LXXI
XXXVII.	Liste des actes médicaux forenses	LXXII
XXXVIII.	Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les comdamnés aux traveaux forcés	LXXV
XXXIX.	Des pharmacies et de leur personnel	LXXX
XL.	La syphilis dans les hôpitaux	LXXXIV
XLI.	Mouvements des aliénés dans les hôpitaux	LXXXVI
XLII.	Mouvements des malades dans les hôpitaux	LXXXVIII
XLIII.	Causes de décès par préfectures	XCII
XLIV.	Causes de décès par sexe et par âge	C
XLV.	Causes de décès dans les villes	CVIII
XLVI.	Causes de décès dans les villes par sexe et par âge	CXVI
XLVII.	Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois	CXXII

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Kristiania By

med et Fladeindhold af 1 629,39 Hektarer, (iberegnet Akershus Fæstning 30,60 Hektarer) havde ved den af Magistraten 31te December 1891 foranstaltede Tælling 156 535 Indbyggere. Folkemængden 1ste Januar samme Aar var 151 130.

Sundhedstilstanden. Sygeligheden var noget mindre end Aaret forud, men dog fremdeles temmelig stor, hvad der væsentlig skyldtes en alvorlig Influenzaepidemi i April og Mai. Kighoste og Mæslinger var ligeledes hyppigere end i 1890, medens Diphtherit og Skarlagensfeber var aftaget.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne Tabeller over Folkemængdens Bevægelse 3 101 og Dødeligheden 20,16 pro mille af Byens hjemmehørende Middelbefolkning, beregnet efter de af Magistraten foranstaltede Tællinger ved hvert Aars Udgang (153 832).

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Dødeligheden pro mille af Folkemængden ved hvert Aars Udgang efter de til Sundhedskommissionen indkomne Opgaver over indtrufne Dødsfald:

Aar.	Folkem.[1] 31te December.	Dødelighed pro mille.	Aar.	Folkem.[1] 31te December.	Dødelighed pro mille.	Aar.	Folkem.[1] 31te December.	Dødelighed pro mille.
1861	53 784	29,40	1872	70 469	20,62	1883	124 155	16,74
1862	54 384	25,32	1873	72 725	21,53	1884	128 300	18,90
1863	55 125	23,33	1874	75 042	22,76	1885	130 790	20,57
1864	56 253	19,80	1875	76 866	22,86	1886	134 036	20,30
1865	57 382	20,39	1876	79 022	22,76	1887	135 615	23,74
1866	59 445	24,25	1877	81 801	19,50	1888	138 319	22,17
1867	61 510	23,93	1878	112 997	17,12	1889	143 347	21,08
1868	63 504	24,25	1879	116 801	17,49	1890	151 130	20,06
1869	64 935	17,77	1880	119 407	20,11	1891	156 535	19,20
1870	66 514	20,19	1881	122 036	18,44			
1871	68 698	17,96	1882	122 424	20,39			

[1]) 1861—62, 1864 og 1886 efter Beregning, de øvrige Aar efter Tælling.

Til Sundhedskommissionen er indkommen Dødsanmeldelser for 3 006 Dødsfald, hvorom henvises til efterstaaende Liste over Dødsaarsager.

Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Menigheder og Dødelighedsforholdene inden disse efter Folkemængde ved Aarets Udgang sees af nedenstaaende Tabel:

Dødeligheden i Byens 12 Menigheder.

Menigheder.	Hjemmehørende Folkemængde 31te Decbr. 1891.	Til Sundhedskommissionen anmeldte Dødsfald.	Dødelighedsforhold pro mille.
Vor Frelsers	10 973	179	16,31
Jakobs	10 300	216	20,97
Trefoldigheds	22 111	278	12,57
Johannes	12 754	203	15,92
Gamle Akers	12 099	204	16,86
Paulus	18 326	372	20,30
Grønlands	18 479	438	23,70
Oslo	13 523	320	23,66
Kampens	11 801	296	25,08
Petrus	7 880	209	26,52
Sagenes	8 938	175	19,58
Uranienborgs	9 351	116	12,41
Samtlige Menigheder	156 535	3 006	19,20

Af de opførte 3 006 Dødsfald indtraf i Maanederne:

Januar	224	Mai	337	September	195
Februar	200	Juni	202	Oktober	176
Marts	268	Juli	266	November	224
April	361	August	252	December	301

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel, der er udarbeidet efter de til Sundhedskommissionen indsendte maanedlige Lister fra Lægerne og Sygehusene.

Af **Typhoidfeber** anmeldtes 83 Tilfælde. Det største Antal forekom i Januar og August. De fleste Tilfælde optraadte i Kampens og Oslo Sogne, tildels i Huse, hvor Sygdommen tidligere havde optraadt epidemisk. Sygdommen forekom spredt. I 3 Tilfælde var Smitten sandsynligvis erhvervet udenfor Byen. Af de Anmeldte behandledes 11 i Hjemmet, de øvrige indlagdes paa Sygehus. Der døde 13 eller 15,7 pCt. af de Anmeldte.

Omstaaende Tabel viser Sygdommens Fordeling inden de forskjellige Aldere (se Tabel Side 4).

Barselfeber anmeldtes med 25 Tilfælde og 9 Dødsfald. Af andre Dødsfald paa Barselseng opgives 16. Der indtraf ikke i nogen Jordemoders Praxis mere end 4 Tilfælde. Det samlede Antal Barselkvinder var 5 738 og Dødeligheden blandt disse har saaledes været 4,3 pro mille, hvoraf Barselfeber 1,6 pro mille og andre Dødsaarsager 2,7 pro mille.

Børnekopper anmeldtes med 17 Tilfælde. Sygdommen optraadte 1ste Gang 3die Juli, idet der fra en større Arbeiderbolig anmeldtes og indlagdes paa Lazaret 9 Syge, og der angrebes ialt 14 Personer i Gaarden. Ved Undersøgelse

Epidemiske Sygdomme i Kristiania By.

	Ialt opgivne		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.												
Typhoidfeber	83	13	15	4	2	4	5	5	5	21	8	7	3	4
Barselfeber	25	9	6	2	2	-	3	3	1	2	3	2	1	-
Børnekopper	19	1	-	-	-	-	-	-	15	1	-	1	2	-
Vandkopper	277	-	33	65	43	28	17	10	3	5	14	10	18	31
Skarlagensfeber	436	36	90	63	32	32	22	25	17	48	34	26	26	21
Røde Hunde	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-
Mæslinger	767	66	-	-	-	2	39	54	64	20	52	130	249	157
Rosen	68	16	15	4	12	8	1	4	3	7	3	3	6	2
Kighoste	1103	40	5	3	3	3	13	26	33	53	83	174	265	442
Diphtherit	432	102	95	42	48	37	27	33	23	24	24	23	30	26
Strubehoste	21	15	2	3	3	1	2	3	-	1	-	-	6	-
Kusma	788	2	162	190	172	120	52	59	11	4	2	4	7	5
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	12350	[1])238	1421	1591	1535	1013	1107	658	324	429	673	718	1333	1548
Katarrhalsk og follikulær Angina	2878	-	423	391	294	193	218	223	135	125	197	179	264	236
Influenza	9074	118	13	16	48	7297	1286	-	9	6	6	37	32	324
Lungebetændelse	699	176	48	50	107	92	103	58	23	23	22	39	60	74
Pleurit	212	8	16	22	28	9	22	21	18	17	15	14	10	20
Gigtfeber	389	3	71	51	43	18	32	24	18	17	22	22	27	44
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	5202	[3])309	253	248	234	180	231	541	1267	790	457	339	339	323
Blodgang	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	34831	1153	2671	2745	2606	9037	3180	1747	1969	1594	1615	1728	2682	3257

[1]) Bronchitis acuta 180. Laryngitis 4. Pneumonia catarrhalis 54. [2]) Cholera nostras 22. Diarrhoe acuta 172. Gastroentritis acuta 115.

Fortegnelse over de i 1891 af Typhoidfeber Angrebnes og Dødes Alder og Kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøn.
1ste Maaned	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4—5—6—	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2det Halvaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 Aar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4—5 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6—10 —	2	2	4	-	-	-	-	-	-
11—15 —	5	4	9	1	1	2	20,00	25,00	22,22
16—20 —	4	3	7	1	-	1	25,00	-	14,28
21—25 —	13	6	19	2	-	2	15,38	-	28,57
26—30 —	6	4	10	1	-	1	16,66	-	10,00
31—35 —	8	2	10	-	-	-	-	-	-
36—40 —	6	4	10	2	1	3	33,33	25,00	30,00
41—45 —	-	3	3	-	1	1	-	33,33	25,00
46—50 —	1	1	2	1	-	1	-	-	100,00
Over 50 Aar	2	3	5	-	2	2	-	66,66	40,00
Uopgivet Alder	[1] 2	[2] 2	4	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	49	34	83	8	5	13	16,32	14,70	15,66

[1]) 2 voxne Mænd. [2]) 1 voxen Kvinde og 1 Barn.

Fortegnelse over de i 1891 af Skarlagensfeber Angrebnes og Dødes Alder og Kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøn.
1ste Maaned	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	-	-		-	1	1	-	-	-
4—5—6—	2	-	2	-	-	-	-	-	-
2det Halvaar	8	4	12	3	1	4	37,50	25,00	33,33
2—3 Aar	57	47	104	8	7	15	14,03	14,89	14,42
4—5 —	49	53	102	4	7	11	8,16	13,20	10,78
6—10 —	66	67	133	1	2	3	1,51	2,98	2,25
11—15 —	21	23	44	-	1	1	-	4,34	2,27
16—20 —	8	10	18	-	-	-	-	-	-
21—25 —	2	8	10	-	-	-	-	-	-
26—30 —	-	3	3	-	1	1	-	33,33	33,33
Over 30 Aar	-	3	3	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Alder	[1] 4	[2] 1	5	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	217	219	436	16	20	36	7,37	9,13	8,25

[1]) Heraf 1 Voxen og 3 Børn. [2]) 1 Barn.

Fortegnelse over de i 1891 af Mæslinger Angrebnes og Dødes Alder og Kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøn
1ste Maaned	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	1	-	1	1	-	1	100,00	-	100,00
4—5—6—	1	-	1	-	-	-	-	-	-
2det Halvaar	19	18	37	6	10	16	31,57	55,55	43,24
2—3 Aar	82	99	181	20	18	38	24,39	18,18	20,99
4—5 —	70	79	149	4	2	6	5,71	2,53	4,02
6—10 —	164	135	299	2	2	4	1,21	1,48	1,33
11—15 —	17	25	42	1	-	1	5,88	-	2,38
16—20 —	7	12	19	-	-	-	-	-	-
21—25 —	5	7	12	-	-	-	-	-	-
26—30 —	4	4	8	-	-	-	-	-	-
Over 30 Aar	-	4	4	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Alder	[1]) 5	[2]) 9	14	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	375	392	767	34	32	66	9,06	8,16	8,60

[1]) Børn. [2]) 1 voxen Kvinde, 8 Børn.

viste det sig, at en af de indlagte Personer (en Arbeiderkone) havde været syg i 3 Uger, at Sygdommen var bleven miskjendt, hvorved den havde faaet Anledning til at spredes. Den omskrevne Arbeiderkones Mand havde 5 Uger tidligere havt et pustuløst Udslet uden at søge Lægehjelp og havde delvis arbeidet som Kornbærer paa Kornskibe fra Sortehavet, saa det er muligt, at Epidemien, ligesom Aaret forud, skyldtes Import ved Kornladninger fra Sortehavet. En af Sygepleierskerne ved Lazaretet (Ullevold) blev smittet. Noget senere og i mulig Forbindelse med disse Tilfælde angrebes en Vaagekone ved Byens Sygehus samt et Barn. I Oktober angrebes en Fyrbøder paa et mellem Kristiania og Bergen gaaende Dampskib, af hvem en Patient, der medfulgte Skibet for at indlægges paa Rigshospitalet til Operation, smittedes, idet Sygdommen brød ud efter heldigt fuldbyrdet Operation. Den sidst Angrebne i November var en Vaskekone, for hvem Smitteforholdet ikke kunde paavises.

Skarlagensfeber, der i 1890 viste en ikke ubetydelig epidemisk Opblussen med 1 220 Tilfælde, er i 1891 igjen gaaet tilbage. Der anmeldtes 436 Tilfælde, mest udbredt i Sagenes Sogn samt Paulus, Grønlands, Vor Frelsers og Petrus. Der døde 36 eller 8,25 pCt. af de Angrebne. Omstaaende Tabel meddeler Oplysning om Sygdommens Optræden inden de forskjellige Aldersklasser (se Tabel Side 4).

Mæslinger. Der anmeldtes 767 Tilfælde mod 503 Aaret forud, men det maa antages, at Antallet af virkelig Angrebne har været meget større. I Aarets første Maaneder anmeldtes ingen Tilfælde, som derimod fra Mai jevnt tiltog til November. Der døde 66 eller 8,6 pCt. af de Anmeldte. Ovenstaaende Tabel viser Sygdommens Optræden inden de forskjellige Aldersklasser.

Rosen. Heraf er anmeldt 68 Tilfælde og 16 Dødsfald (i 1890: 65 Tilfælde og 8 Dødsfald).

Fortegnelse over de i 1891 af Diphtherit Angrebnes og Dødes Alder og Kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøn.
1ste Maaned	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4—5—6—	-	1	1	-	-	-	-	-	-
2det Halvaar	6	7	13	4	2	6	66,66	28,57	46,15
2—3 Aar	38	41	79	24	30	54	63,15	73,17	68,35
4—5 —	34	31	65	16	7	23	47,20	22,58	35,38
6—10 —	37	39	76	8	6	14	21,62	15,38	18,42
11—15 —	14	21	35	-	-	-	-	-	-
16—20 —	15	38	53	-	1	1	-	2,63	1,88
21—25 —	14	30	44	2	1	3	14,28	3,33	6,81
26—30 —	8	23	31	-	1	1	-	4,34	3,22
31—35 —	6	7	13	-	-	-	-	-	-
36—40 —	-	4	4	-	-	-	-	-	-
41—45 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46—50 —	1	4	5	-	-	-	-	-	-
Over 50 Aar	2	3	5	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Alder	[1] 3	[2] 5	8	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	178	254	432	54	48	102	30,33	18,89	23,61

[1] 1 Voxen, 2 Børn. [2] 3 Voxne, 2 Børn.

Kighoste, der var optraadt epidemisk i 1889 og delvis forekom i 1890, tiltog stærkt mod Aarets Slutning. Ialt anmeldtes 1 103 Tilfælde med 40 Dødsfald (i 1890: 320 Tilfælde med 27 Dødsfald og i 1889: 1 884 Tilfælde med 118 Dødsfald).

Diphtherit var i Aarets Løb i rask Tilbagegang. I 1890 angrebes 6,4 af hvert 1000 Indvaanere, i 1891 kun 2,75. Den har været mest udbredt i Petrus og Sagene, men forøvrigt nogenlunde ligelig fordelt over alle Sogne. Der døde 102 eller 23,6 af de Anmeldte. Dødeligheden har været betydeligt større blandt Mand- end Kvindekjøn. Ovenstaaende Tabel viser Sygdommens Fordeling inden de forskjellige Aldersklasser.

Af **akut Bronchit** og **katarrhalsk Lungebetændelse** anmeldtes et noget mindre Antal Tilfælde end Aaret forud. De fleste Anmeldelser forekom i Februar, derefter Marts og Januar.

Angina er ligeledes anmeldt sjeldnere end i 1890, 2 878 Tilfælde mod 3 821 Aaret forud. Det største Antal er opgivet for Januar.

Af **Lungebetændelse** (krupøs) anmeldtes omtrent det almindelige Antal som i de senere Aar, de fleste i Vaarmaanederne. Der er opgivet 176 Dødsfald eller 25,1 pCt. af de Anmeldte.

Influenza anmeldtes i Aarets første Maaneder med spredte Tilfælde, men fra Begyndelsen af April fik Sygdommen en mere epidemisk Udbredning, saaledes som omstaaende Oversigt udviser. (Se Side 7). Epidemien kan derefter paa det nærmeste ansees ophørt. Henimod Aarets Slutning anmeldtes dog atter igjen

Angrebne af Influenza.

	Mænd.	Kvinder.	Gutter.	Piger.	Sum.
Ugen fra 4de til 11te April	267	350	158	119	894
— - 12te - 18de —	636	969	297	251	2153
— - 19de - 25de —	730	1135	326	297	2488
— - 26de April til 2den Mai	619	796	118	215	1748
— - 3die til 9de Mai	232	322	91	85	730
— - 10de - 16de —	126	192	51	39	408
— - 17de - 23de —	29	51	3	2	85

flere Tilfælde. I det Hele er der anmeldt et noget mindre Antal end i Epidemien i 1889, men Forholdet mellem de Angrebne er forøvrigt det samme som dengang, idet der angrebes flere voxne Personer end Børn og mere Kvinder end Mænd. Epidemien skiller sig derimod meget fra den foregaaende ved sin store Ondartethed. Dødeligheden var betydelig større og frembragte saa høie ugentlige Mortalitetszifre, som man vistnok sjelden, om nogensinde, har seet i Kristiania; saaledes i Ugen 26de April til 2den Mai 44,94 pro mille; 3die til 9de Mai 44,11 pro mille. Som primær Dødsaarsag er Influenza anført i 118 Tilfælde, men den maa desuden antages i et stort Antal Tilfælde at have foraarsaget eller fremskyndet Døden hos tidligere syge og svagelige Personer, fornemlig har dette været Tilfældet ved chroniske Lungesygdomme som Tæring og Bronchit. Dødeligheden har været ikke saa liden blandt Børn, idet der er død 11 Gutter og 10 Piger under 1 Aar og 6 Gutter og 6 Piger mellem 1—15 Aar. Det største Antal var dog ældre Personer over 60 Aar. De af Lægerne anførte sekundære Dødsaarsager efter Influenza har været: Krupøs Lungebetændelse 28, katarrhalsk Lungebetændelse 15, Bronchit 26, Hjernebetændelse 6, Hjertelammelse 6, Lungetuberkulose 2, Kramper og Strubehoste, af hver 1. Influenza uden Angivelse af sekundær Dødsaarsag er opgivet i 30 Tilfælde. Ogsaa de Tilfælde, der endte med Helbredelse, fulgtes ofte af en langvarig Svækkelsestilstand.

Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** er anmeldt hyppigere end i 1890, men Aaret kan i denne Henseende dog ikke siges at have været ugunstigt. Det største Antal Anmeldelser forekom i Juli. En betydelig større Dødelighed i de østre Bydele er i dette Aar meget iøinefaldende.

Veneriske Sygdomme. Omstaaende Tabel (Side 8) giver Oplysning om de fra de praktiserende Læger og Sygehusene anmeldte nye Tilfælde, fordelte paa Maanederne. Af de anmeldte Tilfælde af Syphilis er Sygdommen betegnet som «uforskyldt» erhvervet hos 13 Mænd, hvoraf 2 Børn, blandt hvilke det primære Saar havde sit Sæde paa Læben 5 Gange, Tungen 2 Gange, Fauces 2 Gange, Tonsillen 1 Gang, uopgivet 3 Gange — samt hos 15 Kvinder, hvoraf 6 Børn, blandt hvilke det primære Saar sad paa Læben 5 Gange, Tonsillen 1 Gang, Mamma 1 Gang, Huden paa Forfladen af Brystet 1 Gang, uopgivet 7 Gange. Blandt uforskyldt er her ikke henregnet saadanne Tilfælde, hvor den ene Ægtefælle har smittet den anden. Ifølge den af Sundhedskommissionen til Kontrol med de veneriske Sygdomme ansatte Læges Aarsberetning har han selv foretaget 200 Lægeundersøgelser og foranlediget 13 foretaget af andre Læger. De af Sundhedsinspektøren undersøgte Personers Antal var 174, saaledes at nogle Personer er undersøgt mere end en Gang. Efter de anstillede Undersøgelser er

De af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Maaned.	Blennorrhagiske Tilfælde.			Ikke inficerende Chanker.			Nye Tilfælde af Syphilis.			Hereditær Syphilis.			Sum.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
Januar	42	2	44	14	2	16	25	14	39	1	1	2	101
Februar	55	1	56	10	2	12	22	8	30	-	-	-	98
Marts	42	2	44	11	-	11	21	13	34	1	-	1	90
April	54	1	55	12	-	12	33	16	49	2	2	4	120
Mai	54	-	54	10	-	10	29	11	40	1	1	2	106
Juni	59	2	61	12	1	13	21	8	29	-	-	-	103
Juli	36	-	36	11	1	12	12	8	20	-	-	-	68
August	64	3	67	17	1	18	26	20	46	2	1	3	134
September	59	4	63	18	1	19	23	20	43	-	-	-	125
Oktober	68	7	75	6	2	8	21	16	37	-	1	1	121
November	55	10	65	12	2	14	20	14	34	-	-	-	113
December	48	1	49	14	-	14	19	12	31	-	-	-	94
Sum	636	33	669	147	12	159	272	160	432	7	6	13	1 273

34 Mænd og 68 Kvinder indlagte paa Sygehusene som lidende af venerisk Sygdom, og 1 Mand og 9 Kvinder tillodes behandlede udenfor Sygehus. Forøvrigt henvises til Sundhedsinspektørens Beretning Bilag 8 i «Beretning om Folkemængden og Sundhedstilstanden i Kristiania Aaret 1891», udgiven efter Foranstaltning af Sundhedskommissionen i Kristiania.

Andre Sygdomme. Tabel (Side 9) giver en Oversigt over en Del i Lægernes Praxis behandlede Sygdomstilfælde efter de til Stadsfysikatet indkomne Beretninger.

Af **Lungetuberkulose** opgives 469 Dødsfald, 15,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede Dødsfald med kjendt Dødsaarsag (2 953) og 26,05 pCt. af Dødsfald foranledigede ved ikke epidemiske Sygdomme.

Sindssyge. Af nye Tilfælde opgives 31, hvoraf 12 hos voxne Mænd og 19 hos voxne Kvinder. Ifølge Meddelelse fra Fattigkommissionen behandledes for Kommunens Regning ved Udgangen af 1891 i privat Forpleining 195, i Asyl 190. Udgifterne havde i Aarets Løb udgjort for privat Forpleiede Kr. 34 376,85, for Asylforpleiede Kr. 91 854,09.

Brok (Hernia). Af Privatlægerne og paa Sygehusene er opgivet 62 Tilfælde; Sædet er opgivet for 61, som Hernia inguinalis for 37, Hernia cruralis for 19, Hernia umbilicalis for 4, Hernia ventralis for 1. 30 vare af Mandkjøn, 32 af Kvindekjøn. Alder for Kjønnene ikke anført. Af Brok kjendtes 5 Dødsfald.

Benbrud (Fractura). Af Privatlægerne og paa Sygehusene opgives behandlede 227 Tilfælde; for de paa Sygehusene indkomne have enkelte havt Brud af flere forskjellige Ben, i hvilket Tilfælde det betydeligste Benbrud er opført. Kjøn kjendes for 157 af Mandkjøn og 70 af Kvindekjøn. Alderen kan derimod ikke opgives for Kjønnene. Benbrud anførtes som Dødsaarsag for 16.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøn,			
			Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).	
	Tilfælde.	Dødsfald[1]).	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	310	-	-	1	161	148
Fnat	12	-	3	2	4	3
Skurv	6	-	4	1	-	1
Kjertelsyge	107	3	34	46	11	16
Rachit	171	65	103	65	-	3
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	29	97	16	5	5	3
Lungetuberkulose	403	469	18	21	170	194
Kræft og Sarkom	55	145	4	-	23	28
Morbus Brigthii	102	52	9	10	31	52
Blegsot og Anæmi	947	5	45	144	93	665
Menstruationsuordener og Livmodersygdomme	284	-	-	5	-	279
Kardialgi og chronisk Gastrit	1188	9	36	49	418	685
Ormesygdomme	46	-	14	19	3	10
Drankersygdomme	25	1	-	-	23	2
Sindssygdomme (nye Tilfælde)	31	-	-	-	12	19
Struma	19	-	-	-	-	19

[1]) Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser.

Bruddets Art er opgivet som:

Fractura cranii 17	Fractura antibrachii . . . 10	Fractura patellæ 6
— ossium faciei . 4	— radii 18	— cruris 37
— vertebrarum . . 5	— ulnæ 2	— tibiæ 11
— costarum 18	— digit. manus . 1	— fibulæ 8
— claviculæ 6	— ossium pelvis . 2	— malleolorum . . 13
— scapulæ 2	— colli femoris . 29	— digit. pedis . . . 1
— humeri 10	— femoris 23	

Luxationer (Luxatio). Paa Sygehusene og af Privatlægerne opgives 24 Tilfælde hos 3 Smaagutter, 5 Smaapiger, 10 voxne Mænd og 6 voxne Kvinder. Luxationens Sæde er opgivet som: Luxatio maxillæ inferioris 2, L. claviculæ 1, L. humeri 10, L. antibrachii 2, L. radii 6, L. digit. manus 1, L. femoris 1, L. patellæ 1.

Fødselsstiftelsen. Antallet af Fødende og Barselkvinder var 718, heri ikke medregnet 39, som indkom og udgik uden at føde, og 5, som ikke havde født ved Aarets Udgang.

Af disse 718 Kvinder var 340 gifte og 378 ugifte, af de sidste 14 Enker eller fraskilte. Førstefødende var 382, flerfødende 336. 8 Kvinder havde født før Indkomsten; 9 fødte Tvillinger og 3 aborterede.

Af 706 enkelte Fødsler var:

1ste Issefødsel	450,	deraf 2 med Panden fortil.
2den —	218,	— 8 - — —
Ubestemt—	8	
1ste Ansigtsfødsel	1	
2den —	1	
Pandefødsel	1	
1ste Sædefødsel	6	
2den —	7	
1ste Fodfødsel	8	
2den —	4	
Tverleie og Skulderfødsel	2	

Ved de 9 Tvillingfødsler var Fosterleierne:

Fødsel.	1ste Tvilling.	2den Tvilling.
1	1ste Fodfødsel.	2den Issefødsel.
2	1ste Issefødsel.	1ste Fodfødsel.
3	2den Sædefødsel.	1ste Issefødsel.
4	1ste Issefødsel.	1ste Sædefødsel.
5	1ste Issefødsel.	1ste Issefødsel.
6	2den Issefødsel.	2den Sædefødsel.
7	2den Issefødsel.	2den Issefødsel.
8	1ste Issefødsel.	1ste Fodfødsel.
9	1ste Issefødsel (Panden fortil).	1ste Issefødsel.

7 Kvinder døde paa Barselseng, nemlig 2 af Livmoderbristning, 3 af Barselkrampe, 1 af Lungebetændelse, uden at puerperal Infektion for dennes Vedkommende kunne paavises.

Af Børnene var 38 dødfødte, 15 Børn døde i Løbet af 1ste Døgn, og 6 Børn døde under Opholdet paa Stiftelsen; 25 laa igjen ved Aarets Udgang. Forpleiningsdagenes Antal var 10 996.

Fra den i Forbindelse med Stiftelsen staaende Jordemoderskole udexamineredes 39 Elever; af disse vare fra

Kristiania By	1	Stavanger Amt	2
Akershus Amt	3	Bergens By	1
Smaalenenes —	1	Nordre Bergenhus Amt	2
Buskeruds —	4	Romsdals —	3
Hedemarkens —	3	Søndre Trondhjems —	3
Kristians —	2	Nordre — —	3
Bratsberg —	2	Nordlands —	4
Nedenes —	1	Tromsø —	2
Lister og Mandals —	2		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes ialt 160, hvoraf paa Fødselsstiftelsen 66. Følgende Tabel (se Side 12) giver en Oversigt over Indikationer og Udfald.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 15 Kvinder paa Barselseng. Lægerne havde opgivet Dødsaarsag for 25 Kvinder, hvoraf 9 af Barselfeber, 6 af Barselkrampe, 2 af Peritonitis, 1 af hver af følgende Dødsaarsager: Abort, Anæmia perniciosa, extrauterint Svangerskab, Nyrebetændelse, Livmoderbristning; for 3 er Dødsaarsag ikke nærmere betegnet.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa næste Side.

Der var saaledes et Overskud af 2443 Fødte over Døde, og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 55,9.

Fødte og Døde.

	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Kristiania Stadsfysikat	5544	163	3101	925	59	15	34	15

De af Lægerne opgivne **Dødsaarsager** sees af Tabel (Side 14—19). Dødsaarsager i de 5 første Leveaar sees af nedenstaaende Tabel:

Dødsaarsager i de 5 første Leveaar 1891.

	Antal Dødsfald.						Af 100 Dødsfald skyldtes.					
	Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.		Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Af Sygdomme i Tarmkanalen (Diarrhoe, Cholera nostras, Gastro enterit, akut & chron.)	107	151	9	31	-	2	43,67	24,67	23,68	9,06	-	2,00
- Sygdomme i Aandedrætsorganerne, (Bronchit, krupøs og katarrhalsk Lungebetændelse, Lungetæring)	39	157	8	95	1	19	15,91	25,65	21,05	27,77	25,00	19,00
- medfødt Svaghed	41	79	-	3	-	-	16,73	12,90	-	0,87	-	-
- Kramper	16	45	2	4	-	2	6,51	7,35	5,26	1,16	-	2,00
- Syphilis	7	4	-	1	-	-	2,85	0,65	-	0,29	-	-
- Kighoste, Strubehoste, Diphtherit, Børnekopper, Skarlagensfeber, Mæslinger	5	47	9	119	2	46	2,04	7,67	23,68	34,79	50,00	46,00
- Rachit, og Scrophulose	5	25	4	31	-	2	2,04	4,08	10,52	9,06	-	2,00
- Hjernebetændelse	5	36	2	35	1	14	2,04	5,88	5,26	10,23	25,00	14,00
- andre Sygdomme	13	60	4	22	-	15	5,30	9,80	10,52	6,43	-	15,00
- ukjendt Dødsaarsag	7	8	-	1	-	-	2,85	1,30	-	0,29	-	-
Tilsammen	245	612	38	342	4	100						

De **hyppigste Dødsaarsager** vare: Lungetuberkulose 469, akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera 194, akut Bronchit 180, Lungebetændelse 176, Kræft og Sarkom 145, Influenza 118, akut Gastroenteritis 115, organisk Hjertesygdom 110, Diphtherit 102, medfødt Svaghed 99, tuberkuløse Betændelser 97.

Obstetriciske Operationer i Kristiania.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.		Exviscération.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.		Moder.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Paa Fødseselsstiftelsen.																		
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	27	-	27	-	-	-	-	-	[3]) 7	[5]) 5	[6]) 2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	[7]) 4	3	1	1	-	-	-
Barselskrampe	3	[1]) 2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fibroma uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[8]) 1	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[9]) 1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	[2]) 1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie og Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Uhørbar og svag Fosterlyd	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	[4]) 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	36	2	38	-	2	1	-	2	8	5	3	4	3	1	1	2	1	9
Udenfor Fødselsstiftelsen.																		
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	62	-	62	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
Bækkensneverhed	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Issleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	8	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	72	-	71	1	8	-	6	2	1	-	1	-	-	-	3	-	10	10

[1]) Dødsaarsag: Barselkrampe. [2]) Dødsaarsag: Livmoderbristning. [3]) Udtrækning paa Sædet 3, paa Fod 4. [4]) Udtrækning paa Fod. [5]) 2 Gange 2den Tvilling. [6]) 1 Barn dødfødt, 1 døde 48 Timer efter Fødselen. [7]) 1 Gang forløb Fødselen normalt, 1 Gang afsluttedes den med Tang, 1 Gang med Udtrækning, 1 Gang med Vending og Udtrækning. [8]) Dødsaarsag: Barselfeber. [9]) Dødsaarsag: Livmoderbristning.

Veirliget. Aarets Middeltemperatur var noget høiere end Normalen. Januar var koldere end normalt, medens de følgende Maaneder til og med Juli viste noget Overskud af Varme, August og November var noget kjøligere end normalt, men September, Oktober og December igjen noget varmere. Den maanedlige Middeltemperatur sees af nedenstaaende Tabel, der er meddelt af det meteorologiske Institut:

Den maanedlige Middeltemperatur i Kristiania.

	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Aar.
Normalværdi.	÷ 4,8	÷ 4,9	÷ 1,6	+ 3,8	+ 9,8	+14,7	+16,6	+15,4	+11,2	+ 5,3	÷ 0,2	÷ 3,9	+ 5,1
1891.	÷ 5.8	÷ 1,7	÷ 1,7	+ 4,7	+10,1	+15,4	+17,6	+14,5	+11,7	+ 8,0	÷ 0,6	÷ 2 3	+ 5,8

Fattigsygepleien. Nedenstaaende Tabel indeholder en Fortegnelse over Kristiania Fattigvæsens Syge i 1891:

Kristiania Fattigvæsens Syge i 1891.

	Behandlede.	Indlagte paa Sygehusene.	Døde i Hjemmene.
I. Distrikt	772	167	15
II. —	1017	292	18
III. —	1086	141	18
IV. —	1170	188	15
V. —	552	280	33
VI. —	567	137	45
VII. —	1080	224	68

Strafanstalterne. Om Sundhedstilstanden og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

I **Arbeidsanstalten,** i hvilken det daglige Antal af indsatte Mænd var 176 og indsatte Kvinder 32, var det daglige Middeltal af Sygmeldte og for Arbeide aldeles eller for Størstedelen fritagne $7^1/_4$, nemlig $5^3/_4$ Mænd og $1^1/_2$ Kvinder. Sygedagenes Antal var 2534, af hvilke falder paa Mænd 2204 og paa Kvinder 530. Fra Arbeidsanstalten indlagdes i Byens Sygehus 15 Mænd og 19 Kvinder. Paa Rigshospitalet indlagdes 1 Mand og 1 Kvinde og paa Rosenbergs Sindssygeasyl i Bergen 1 Mand. I Arbeidsanstalten døde i 1891 2 Mænd, den ene 66 Aar gl. Dødsaarsag: Hjerneapoplexi, den anden 70 Aar: Alderdomssvækkelse. Arbeidsanstaltens Udgifter til Medikamenter og Sygerekvisita udgjorde i forløbne Aar Kr. 905,78.

Liste over de af Lægerne

Dødsaarsag [1]).	Sum.	Deraf vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Actinomykosis pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	15	10	5	-	-	-	-	-	-	2	1	6	2
Apoplexia cerebri	77	35	42	-	-		-	-	-	-	-	-	-
Arterio-sclerosis	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis, Rheum. chronic.	10	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Asthma, Emphysema	17	11	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	24	12	12	6	3	5	3		3	1	3	-	-
Bronchitis acuta	180	103	77	3	2	20	10	23	8	25	26	28	16
— chronica	86	41	45	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Cancer (v. Sarcoma)	142	60	82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carbunculus, Furunculosis	5	2	3	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Caries, Necrosis, Osteomyelitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	22	15	7	-	1	2	2	7	1	3	1	2	1
Combustio	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Commotio, Compresio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	67	41	26	12	5	5	4	12	7	9	5	1	5
Cystitis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	99	59	40	35	24	12	11	6	2	4	2	2	1
— senilis	60	25	35		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	11	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoea	172	94	78	7	8	28	18	20	21	25	18	12	9
— chronica	12	3	9	-	1	-	-	-	1	-	1	1	2
Diphtheritis	102	54	48	-	-	-	-	-	-	4	2	24	30
Dysenteria	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	1	-	1	-	-	-	-	-		-	-	-	-
Empyema	4	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Epilepsia	10	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Erysipelas	16	7	9	2	1	1	-	1	1	-	2	-	-
Febris rheumatica	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoïdea	13	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	16	12	4	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Gangræna	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastroenteritis acuta	115	63	52	4	2	13	9	11	13	26	16	5	8
Gastritis chronica	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmophilia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Alle Dødsfald paa Barselseng findes samlede nedenfor under Puerperium.

meddelte Dødsaarsager.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	10	4	8	15	9	11	5	9	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	1	1	2	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	6	4	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1	2	1	4	-	2	-	2
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4	-	3	3	8	15	17	16	4	9	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	9	12	18	26	20	20	9	17	3	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	14	11	9	18	1	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	3	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-
16	7	8	6	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	-	3	-	2	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	2	2	-	1	-	2	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.). Dødsaarsag.	Sum.	Deraf vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Hæmorrhagia pulmonum	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	2	2	-		-	-	-	-	-	2	-	-	-
Hydrops, Ascites	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	7	5	2	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	118	56	62	-	-	1	3	4	-	6	7	1	3
Insania	14	5	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Leucæmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis renum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lymphoma malignum	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	58	34	24	-	-	2	1	3	5	6	5	9	4
— spinalis, Myelitis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— tuberculosa	78	39	39	-	-	2	-	4	3	4	6	10	14
Morbilli	66	34	32	-	-	1	-	-	-	6	10	20	18
Morbus cutis	6	3	3	2	3	-	-	-	-	1	-	-	-
— uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferarum	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myxoedema	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brightii	52	25	27	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Noma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio, Ileus	9	5	4	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Oedema, Spasmus glottidis	7	4	3	1	1	-	2	-	-	2	-	1	-
— pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis, Otorrhoea	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	12	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parotitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	22	12	10	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Phlebitis	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Pleuritis	8	4	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Pneumonia catarrhalis	54	29	25	1	1	-	1	4	4	13	4	8	11
— crouposa	176	87	89	3	1	-	2	7	1	13	14	12	14
Puerperium:													
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa indeterminata	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-		-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	2	1	1	1	-	1	-	2	-	3	5	5	3	6	7	8	11	8	11	6	8	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	3	-	1	2	-	1	-	1	-	2	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
4	-	2	7	2	-	1	-	2	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
7	4	6	6	1	4	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	4	1	-	1	3	4	1	2	3	6	5	1	5	4	1	5	1	1	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-	1	-	1	2	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	2	-	1	2	1	1	1	-	-	1	2	2	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-
2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
1	3	5	5	-	1	1	-	3	6	6	3	7	7	10	5	11	7	7	13	1	7	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.). Dødsaarsag.	Sum.	Deraf vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Pyæmia	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rachitis	65	45	20	1	1	-	2	5	2	14	4	24	1(
Ruptura viscerum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sarcoma	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scarlatina	36	16	20	-	-	-	1	-	-	3	1	8	
Scrophulosis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Strictura oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— recti	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Syphilis	13	7	6	2	1	2	1	1	2	1	1	1	
Tabes dorsalis	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus, Trismus	4	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberculosis miliaris	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— pulmonum	469	219	250	-	-	-	-	2	1	1	4	6	
— organ. alior.	17	8	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tumor mediastini	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tussis convulsiva	40	16	24	-	-	4	-	1	3	4	8	6	
Typhlitis, Peri-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus ventriculi	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uræmia	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Variolæ	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Vitia org. abdominis	18	10	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
— — cerebri	25	17	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — conformationis	5	1	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	
— — cordis	110	55	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — hepatis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — medullæ spinal.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — pancreatis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vulneræ	1	1	-	-	-	-	-	-		-	-	-	
Causæ aliæ	5	2	3	-	1	-	-	-	-	-	1	1	
Sum	2953	1518	1435	88	62	100	71	113	82	180	145	198	18
Mors accidentalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Suicidum	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Submersio [1])	9	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Suffocatio	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Suspensio	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Causæ mortis ignotæ	26	11	15	1	-	4	5	2	1	1	1	-	
Sum	3006	1553	1453	89	62	104	76	116	83	181	146	197	18

[1]) Mand ukjendt Alder.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	3	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	7	1	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	6	8	8	12	10	17	24	50	69	51	53	31	27	21	16	13	18	3	7	1	-	-	-
-	-	-	2	-	5	3	-	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-		1	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-		-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	3	3	4	-	2	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	2	-	5	4	5	2	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	2	2	4	3	2	3	3	4	4	10	8	14	7	9	8	8	12	-	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
56	49	44	51	32	30	35	34	92	119	92	96	92	86	122	94	122	125	109	136	41	67	2	8
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-
56	49	44	53	33	31	36	34	99	121	95	97	95	87	127	95	125	126	110	137	42	67	2	8

I **Sundhedskommissionen** har i Aarets Løb været afholdt 20 Møder. Dens Journaler udviser tilsammen 2448 Nummere. Der er indkommet 323 Bygningsanmeldelser. — — — Der blev afgivet Erklæringer angaaende Opførelsen af 3 nye Folkeskoler, nemlig ved Wahlsgade, paa Grünerløkken og paa Vaalerengen. Der blev ogsaa afgivet foreløbig Erklæring angaaende Opførelsen af et Centralslagteri paa Loengen, som Kommissionen betingelsesvis antog kunde blive skikket til Tomt for et saadant Anlæg. Kontrollen med Renlighedsforholdene har i det forløbne Aar været udført ved Sundhedskommissionens Ingeniør og det ham underlagte Personale. Der er af Personalet ialt bleven udført 31 961 Undersøgelser eller gjennemsnitlig 2 663 om Maaneden. Specielt var Undersøgelsernes Antal stort i Juni og Juli, da der foretoges en Mængde Undersøgelser af Søppelkasser. Der er foretaget 524 Undersøgelser i Gaarde, hvor der har forekommet Diphtherit eller Typhoidfeber. De af Ingeniøren afgivne Anmeldelser om sanitære Misligheder sees i 1 285 Tilfælde at have foranlediget Beslutninger af Sundhedskommissionen. Ved den senere af Ingeniøren foretagne Kontrolundersøgelse er de paaklagede Mangler rettede i 1 173 Tilfælde. Ifølge Meddelelse fra Politiadjutanten er 19 Sager vedkommende Sundhedsvæsenet bleven indankede for Meddomsretten. — — — Byen har i Aarets Løb faaet offentlige Priveter. — — Modarbeidelsen af de smitsomme Sygdomme er ligesom de foregaaende Aar skeet under Ledelse af Stadsfysikus af Sundhedsinspektøren og Bylægerne. De smitsomme Sygdomme er blevne indlagte paa Ullevolds Lazareter samt for Typhoidfeberens Vedkommende ogsaa paa Rigshospitalet. De sædvanlige smitsomme Sygdomme er i Aarets Løb gaaet stærkt tilbage, fornemmelig er dette Tilfældet med den i alle Henseender farligste af disse, nemlig Diphtherit. De i foregaaende Aarsberetning offentliggjorte Regler til Modarbeidelse af de smitsomme Sygdomme har fremdeles været befulgt. — — — Efter Initiativ af Ordføreren foreslog Sundhedskommissionen for Magistraten bevilget de nødvendige Midler til vagthavende Læger om Søndagene i Sommermaanederne, hvilket Forslag bifaldtes, saaledes at der i Løbet af Sommeren hver Søndag var engageret 2 Læger, som sikkert var at træffe, og hvis Navne og Boliger bekjendtgjordes i Bladene. — — — — De i foregaaende Aarsberetning meddelte Bestemmelser sigtende til forbedret Kontrol med Melkehandelen, er i Aaret traadt i Virksomhed — Sundhedskommissionen har i Løbet af Aaret gjennem Sundhedsinspektøren ladet anstille Undersøgelse af Pleiebørnsforholdene i Byen. — — Efter Initiativ af «Forening for Sundhedspleie» blev der af Kommunen bevilget de nødvendige Midler til et Folkebad, hvilket aabnedes den 10de December. Badet, der er beliggende ved Aakebergveien og saaledes nærmest er beregnet for Arbeiderbefolkningen i de østlige Bydele, leverer et Duschbad eller Dampbad for 10 Øre og har fra Aabningen indtil Aarets Udgang været besøgt af ca. 1 200 Personer. — — Sundhedskommissionen har ogsaa i det forløbne Aar ladet anstille forskjellige kemiske og bakteriologiske Undersøgelser, ved Hr. Kemiker Schmelck, af hvis Aarsberetning sees, at der er undersøgt 772 Prøver af Tøier, hvoraf 61 arsenholdige, — 142 Farver, hvoraf 15 arsenholdige, 192 Tapeter, hvoraf 4 arsenholdige, 27 Dekorationsgjenstande, Legetøi og lignende, 67 Prøver af Levnetsmidler, hvoraf 48 af Melk, samt 18 Prøver af Sukkertøi. De bakteriologiske Undersøgelser af Byens Drikkevand er fortsatte og er udvidede til ogsaa at omfatte kemiske Undersøgelser, nemlig af Surstofforbruget (organisk Substants) og af faste Bestanddele. — — — Kontrollen med det paa Torvene falbudte Kjød har været udført af Stadsdyrlægen i Forening med Tilsynsmanden ved Kjødkontrollen, som ogsaa er Dyrlæge. Der er i Aarets Løb nedlagt Forbud mod Salg af Kjødet af 176 Kjør, 57 Kalve, 99 Faar, 16 Heste, 28 Svin, 2 Gjeder, 1 Elg og 1 Ren. Deraf er konfiskeret 13 Kjør (Tuberkulose 7, bedærvet Tilstand og Kalvningsfeber hver 2, Bughindebetændelse og Kræft hver 1) 24 Kalve (bedærvet Tilstand 17, Diarrhoe 4, Selvdød 2 og

Bughindebetændelse 1). 2 Heste (bedærvet Tilstand og Brysthindebetændelse hver 1), 8 Faar (bedærvet Tilstand), 4 Svin (bedærvet Tilstand 2, Bughindebetændelse og Leverbetændelse hver 1). Endvidere blev der konfiskeret 2 Partier saltet Hestekjød og et Parti saltet Flesk, indført fra Udlandet, i bedærvet Tilstand, samt et Parti saltet Faarekjød ogsaa bedærvet. Af Tilsynsmanden ved Kjødkontrollen er der foretaget følgende Antal Undersøgelser i Byen: i Pølsemagerier 342, i Slagterier 354, paa Kvægtorvet 118, i Kjødbazarerne 70, tilsammen 884. I Byen er i Aarets Løb optraadt 5 Tilfælde af Miltbrand, samtlige blandt Kjør. En fra Gøteborg søværts indført Hest, der var bleven dræbt underveis, viste sig at have lidt af Miltbrand. — — —

Den **offentlige Vakcination** udførtes af Bylægerne i de sædvanlige Lokaler. Tilstrømningen var usædvanlig stor, og der vakcineredes 3 658 Børn. Af de privat praktiserende Læger opgives vakcineret 452 Børn og revakcineret 113 Personer.

Af **retsmedicinske Forretninger** forekom 9 legale Obduktioner, udførte af Læreren i Retsmedicin.

Sygehuse. Der fandtes i Byen 6 offentlige Sygehuse, nemlig Rigshospitalet, Fødselsstiftelsen, Byens Sygehus med Underafdelinger, Garnisonssygehuset, Diakonissesygehuset samt «Vor Frues Hospital» (det katholske Sygehus). Nogle Læger havde ogsaa Sygestuer forbundne med sine Kliniker. Akers Sygehus ligger indenfor Bygrændsen. Til Modarbeidelsen af smitsomme Sygdomme har Byens Lazareter paa Ullevold med Underafdelinger (Tostrupløkken, Hovedøens Lazaret, Møllergaden 46) staaet til Disposition samt Byens Interneringslokaler paa Ankerløkken og i Bjerggaden No. 1. Af Sindssygeasyler findes 2, nemlig Kristiania kommunale Asyl og Oslo Asyl.

Badeindretninger. Der fandtes i Byen 4 offentlige Badeanstalter, nemlig Kristiania kommunale Badeanstalt, hvor der solgtes 46 409 Badebilletter, Ruseløkkens varme Søbad, hvor der solgtes 15 147 Billetter og Kristiania Bad, hvor der solgtes 45 325 Badebilletter. Desuden oprettedes efter Initiativ fra Foreningen for Sundhedspleie af Kommunen et Folkebad, beliggende i de østlige Bydele, beregnet for Arbeiderbefolkningen. Et Dusch- eller Dampbad koster 10 Øre. Der blev i Aarets Løb solgt ca. 1 200 Badebilletter.

Af **Apotheker** fandtes 13, der visiteredes i Løbet af Høsten.

Medicinalpersonale. Ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger være 143 bosatte i Kristiania, hvoriblandt Distriktslægen i Aker. Ca. 28 af disse Læger antages dog ikke eller kun i ringe Grad at praktisere. Tandlægernes Antal udgjorde 26. Dyrlægernes Antal udgjorde 12. De praktiserende Jordemødres Antal udgjorde 53.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold km²)	Tilstedev. Indb. 1ste Januar 1891.	Antal Læger[1]).	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		5 321,42	100 427	29	33	31
1. Aker		1 063,50	34 488	[2]) 11	9	7
	Aker	431,98	15 295	4	4	3
	Asker	103,21	4 029	1	1	1
	Bærum	185,00	6 566	2	1	1
	Nittedalen	196,13	2 466	1	1	1
	Skedsmo	147,18	6 132	2	2	1
2. Ullensaker		2 141,02	33 456	8	11	11
	Ullensaker	249,12	5 574	2	2	2
	Sørum	109,39	2 540	-	1	1
	Gjerdrum	85,44	1 760	-	1	1
	Nannestad	337,70	4 046	1	1	1
	Nes	641,84	8 092	3	2	2
	Eidsvold	345,83	8 303	2	2	2
	Hurdalen	261,47	2 051	-	1	1
	Fering	110,23	1 090	-	1	1
3. Høland		1 263,28	13 609	3	7	8
	Høland	684,78	5 789	2	3	3
	Urskog	367,76	3 998	1	2	3
	Fet	210,74	3 822	-	2	2
4. Follo		853,62	18 874	7	6	5
	Drøbak, Kjøbstad	0,80	2 147	3	-	1
	Hølen, Ladested	0,13	191	-	-	-
	Son, —	0,20	769	-	-	-
	Hvitsten —	134,44	138	-	-	-
	Vestby		2 740	-	1	1
	Kraakstad	164,48	2 956	1	1	1
	Enebak	268,45	3 325	1	1	1
	Aas	105,76	2 743	2	1	-
	Frogn	86,54	2 081	-	1	-
	Nesodden	92,82	1 784		1	1

[1]) Ved Distriktslægens Bopæl er her, ligesom for de øvrige Amter, Herredet udhævet med spærrede Typer. [2]) Distriktslægen bor i Kristiania; 2 Læger ved Gaustad Sindssygeasyl og en privat Læge beskjæftiger sig ikke med privat Lægepraxis.

Sundhedstilstanden har været mindre tilfredsstillende, da flere epidemiske Sygdomme har været udbredte, ligesom Influenza optraadte epidemisk i Vaarmaanederne og mod Aarets Slutning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1855 eller 18,5 pro mille af den beregnede Middelbefolkning for Aaret (100500). Aaret forud var Dødeligheden 16,9 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** se Tabel Side 24 og 25.

Typhoidfeber forekom sjeldnere end Aaret forud. I Nittedalen i Akers Distrikt optraadte i Oktober og November en liden Husepidemi med temmelig gravt Forløb, da to voxne Kvinder af ialt 6 Angrebne døde. Smitteforholdene kunde ikke udredes. I Ullensakers Distrikt forekom de fleste Tilfælde (18) i Nannestad Herred.

Skarlagensfeber anmeldtes sjeldnere end i 1890, hvorimod kjendte Dødsfald er omtrent ligt stort som Aaret forud. Fra Eidsvold, Ullensaker Distrikt, bemærkes, at den var tilstede det hele Aar og optraadte i Løbet af Sommeren og de første Høstmaaneder med ualmindelig mild Karakter, og først i December blev Nyresygdomme meget almindelige. (N. W. Thoresen.) Fra andre Herreder i dette Distrikt som ogsaa fra Hølands og Follo Distrikt omtales ligeledes Sygdommens milde Forløb.

Mæslinger, der optraadte epidemisk fra 1888 og 1889, forekom fremdeles i enkelte Herreder i de forskjellige Distrikter, men uden synderlig stor Udbredning.

Kighoste er ligeledes optraadt flere Steder, især mod Aarets Slutning.

Diphtherit er optraadt sjeldnere end Aaret forud i Akers, Hølands og Follos Distrikter, medens den i Ullensakers omtrent har havt samme Udbredning som i 1890. Kun fra Urskog i Hølands Distrikt anføres Formen som ondartet. Paa Grund af Frygt for den er Befolkningen behjelpelig med at begrænse den. Den væsentligste Aarsag til Udbredelsen ligger i Vanskeligheden ved at bringe istand en betryggende Desinfektion af de med Smittestoffet befængte Gang- og Sengklæder. (N. W. Thoresen.)

De **katarrhalske Sygdomme** optraadte med omtrent samme Hyppighed som Aaret forud, men med noget mindre Dødelighed.

Influenza optraadte over hele Amtet som en udbredt Epidemi i Vaarmaanederne. Om dens Forløb i Eidsvold Herred udtaler Distriktslæge Thoresen, at Sygdommen bragtes til Eidsvold ved Jernbanebetjeningen og udbredte sig strax over hele Bygden. Den blev først i April Gjenstand for Lægebehandling og havde i Løbet af Sommeren nogle Dødsfald tilfølge hos ældre Individer, der bukkede under for den under Udvikling af Lungebetændelse. Man var nu fri for Influenza fra Juni til December Maaned, da en Jernbanebetjent og hans Kone først indsygnede, og herfra udbredte Sygdommen sig til de nærliggende Huse med Angriben af de fleste Beboere, saavel Voxne som Børn, hvorefter den fortsatte i 1892 med en større Sygelighed og Dødelighed end almindelig.

Lungebetændelsernes Antal mod Aaret forud er steget og Dødsfaldenes Antal ligeledes tiltaget, særlig i de af Influenza hjemsøgte Distrikter.

Gastriske Sygdomme sees anmeldt med det sædvanlige Antal.

Gulsot (Icterus catarrhalis) anføres at have været adskilligt udbredt i den sydligste Del af Udenes Sogn (Nes Herred, Ullensaker Distrikt) udover hele Høsten. Den gjorde Indtrykket af at skyldes en Infektion, nærmest af miasmatisk Natur. Den optraadte ualmindelig pludselig med undertiden stærke Febersymptomer og Hold i venstre Side, uden at Miltsvulst kunde paavises. Tilfældene forløb let. (P. L. Nissen.) Ogsaa fra Enebak (Follo Distrikt) omtales nogle Tilfælde i Februar Maaned.

I Akershus Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	42	6	42	10	4	3	8	3	-	1	1	1
Barselfeber	18	8	17	1	4	2	1	5	-	-	-	2
Vandkopper	78	-	78	4	11	4	-	6	20	16	5	3
Skarlagensfeber	563	35	563	156	51	71	36	40	32	48	38	32
Røde Hunde	8	-	8	-	-	-	-	2	1	2	1	1
Mæslinger	287	11	287	6	3	20	14	24	41	32	23	5
Rosen	97	3	97	11	10	17	11	5	7	6	5	-
Kighoste	230	3	230	6	1	10	2	1	4	2	4	12
Diphtherit	393	102	393	72	38	51	27	33	24	58	30	20
Strubehoste	24	9	23	5	4	2	2	-	-	-	1	2
Kusma	158	-	158	12	9	10	23	10	6	10	2	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2051	[1])34	2051	204	242	245	267	248	110	105	66	92
Katarrhalsk og follikulær Angina	634	-	634	102	61	57	60	41	35	58	37	32
Influenza	1768	33	1768	9	6	8	645	810	127	28	15	6
Lungebetændelse	543	126	543	49	62	51	87	86	44	21	17	25
Pleurit	117	6	117	5	9	13	16	10	7	10	5	10
Gigtfeber	175	2	175	30	18	15	12	12	14	9	10	11
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1080	35	1080	58	57	56	90	68	78	248	171	65
Blodgang	22	-	22	6	2	1	-	1	2	3	3	2
Skjørbug	7	-	7	-	-	-	2	-	1	2	1	-
Tilsammen	8295	413	8293	746	592	636	1303	1405	553	659	435	322

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1	2		3	4
			Aker.	Ullensaker.		Høland.	Follo.
			Tilfælde.	Tilf.	Dødsf.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	6	-	2	3	-	-	1
Syphilis konstitutionel	28	1	13	7	1	-	8
— hereditær	5	-	1	3	-	-	1
Gonorrhoe	21	-	11	2	-	3	15

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:							
					1		2		3		4	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
7	3	1	42	6	11	4	23	2	3	-	5	-
-	2	-	18	8	4	4	11	1	-	-	3	3
1	-	8	78	-	51	-	11	-	4	-	12	-
18	15	26	563	35	147	10	285	19	75	5	56	1
-	1	-	8	-	1	-	-	-	-	-	7	-
16	31	72	287	11	75	11	177	-	4	-	31	-
8	12	5	97	3	15	1	46	-	4	-	32	2
47	49	92	230	3	47	2	160	1	-	-	23	-
11	11	18	393	102	125	33	147	44	78	15	43	10
3	4	-	24	9	14	6	6	1	3	1	1	1
6	16	53	158	-	99	-	19	-	8	-	32	-
123	162	187	2051	[1])34	798	12	794	12	150	2	309	8
45	59	47	634	-	318	-	169	-	47	-	100	-
2	8	104	1768	33	573	15	771	9	149	3	275	6
20	37	44	543	126	142	24	299	73	43	17	59	12
8	13	11	117	6	21	3	51	-	10	1	35	2
16	14	14	175	2	48	1	81	-	11	1	35	-
64	71	54	1080	35	485	29	394	3	80	-	121	3
-	2	-	22	-	13	-	-	-	-	-	9	-
1	-	-	7	-	-	-	2	-	-	-	5	-
396	510	736	8295	413	2987	155	3446	165	669	45	1193	48

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 26.

Fnat. Heraf behandledes et større Antal end paa mange Aar har været Tilfældet i Hølands Distrikt. (L. F. Lossius.)

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 24,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; i Bygderne var Forholdet henholdsvis 14,9 pCt. dg 24,7 pCt, i Byerne henholdsvis 10,3 pCt. og 15,0 pCt.

Sindssyge. Ifølge Lægernes Opgaver over nye Tilfælde af Sindssygdom er ialt behandlet 23, 10 hos Mænd og 13 hos Kvinder, hvoraf 3 i Akers, 9 i Ullensakers, 8 i Hølands og 3 i Follo Distrikter. Paa Grund af en udbredt religiøs Vækkelse har der været ikke faa Mennesker, der har været i en unaturlig overspændt Sindsstemning, væsentlig af melankolsk Art. Fuldt udviklet Sinds-

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
							1		2		3		4	
							Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
	Tilfælde	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	324		6	5	183	130	84		105		97		38	
Fnat	361		80	72	90	72	26		182		133		20	
Skurv	1				1		1							
Kjertelsyge	225	4	87	102	9	18	51	3	116	1	34		24	
Rachit	96	2	49	45			16	1	37	1	28		15	
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	46	[1] 26	11	10	12	13	9	6	20	10	8	2	9	8
Lungetuberkulose	327	155	17	30	100	143	92	53	139	54	44	23	52	25
Kræft	99	66	1	-	49	49	16	13	54	36	9	6	20	11
Morbus Brightii	82	27	7	6	36	33	13	7	46	7	7	5	16	7
Blegost og Anæmi	1031	4	48	144	105	732	184	1	630	3	115		102	
Livmodersygdomme	216			2		214	52		96		33		35	
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi.	1140	7	41	47	503	549	231	2	578	4	81	1	250	
Ormesygdomme	11		2	4	4	1	11		-		-		-	
Drankersygdomme	6	1			6				3		1		2	
Struma	31		1	2	-	28	4		18		4		5	
Brok	115	3	15	6	66	28	23	1	64	2	8		20	
Luxationer	40		3	1	17	18	17		17		-		6	
Frakturer	134	4	16	8	64	37	35		50	4	20		29	

[1]) Meningitis tuberculosa 18. Tuberculosis organor. aliorum 8.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	353	53	155	198
Ullensaker	407	54	165	242
Høland	131	23	45	86
Follo	157	25	48	109
Byer	29	3	9	20
Bygder	128	22	39	89
Akershus Amt.	1048	155	413	635
Byer	29	3	9	20
Bygder	1019	152	404	615

sygdom indtraadte hos to, der dog begge helbrededes. (L. Harboe.) Om de for offentlig Regning forpleiede Sindssyge se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia). Brokkets Sæde er angivet for 93, deraf som Hernia inguinalis 63, Hernia cruralis 18, Hernia umbilicalis 1, Hernia abdominalis 1. Der kjendes 3 Dødsfaldaf Brok.

Benbrud. (Fractura). Sædet er i 128 Tilfælde angivet som

Fractura cranii	3	Fractura digit. manus	1
— costarum	19	— colli femoris	7
— claviculæ	14	— femoris	14
— scapulæ	2	— patellæ	1
— humeri	6	— cruris	10
— antibrachii	7	— tibiæ	9
— radii	16	— fibulæ	12
— ulnæ	5	— maleoli	2

Luxationer (Luxatio). Sædet er i 39 Tilfælde angivet saaledes:

Luxatio maxillæ inferioris	2	Luxatio ulnæ	3
— humeri	22	— digit. manus	4
— antibrachii	3	— femoris	1
— radii	2	— patellæ	2

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Lægerne 58, hvoraf 8 i Akers, 26 i Ullensakers, 8 i Hølands og 16 i Follo Distrikter. Udfald og Indikationer for disse Operationer sees af Tabel paa næste Side.

Antal af **Fødte** og **Døde** sees af omstaaende Tabel (se Side 29).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 065 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 66,9.

Døde paa Barselseng. Presterne har opgivet 11 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne har ligeledes opgivet Dødsaarsager for 11 Kvinder, hvoraf 8 af Barselfeber, 2 af Barselkrampe og 1 af Livmoderbristning.

De **hyppigst opgivne Dødsaarsager** sees af Tabel paa Side 29.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Exviscera tion.	Efterbyrds-operatinon.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.		Moder.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	27	[1])26	[1])3	1	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	[2])2	[3])1	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta præria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indkilet fastsiddende Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Isseleie med fremfaldne Smaadele	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fremfalden Arm og Navlesnor	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Fastvoxen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sum	35	31	6	7	4	3	2	1	1	1	1	4	1	1	5
		37			7			2				5			

[1]) En Gang begge Tvillinger ilive, en Gang 1ste Tvilling dødfødt, 2den Tvilling ilive. [2]) En Gang rachitisk Bækken, en Gang Bækkensneverhed og Isseleie med Panden fortil. [3]) Dødsaarsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Mord og Drab.
Aker	1105	21	649	136	19	5	25	3	-
Ullensaker	975	16	657	81	13	4	8	3	-
Høland	334	11	219	34	6	1	2	-	-
Follo	506	15	330	47	3	1	5	2	1
Drøbak By	66	2	38	7	1	-	-	-	-
Hvitsten, Ladested	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Son —	32	1	16	3	-	-	-	-	-
Hølen —	7	1	3	-	-	-	-	-	-
Bygder —	398	11	273	37	2	1	5	2	1
Akershus Amt	2920	63	1855	298	41	11	40	8	1
Byer	108	4	57	10	1	-	-	-	-
Bygder	2812	59	1798	288	40	11	40	8	1

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	155	3	152
Lungebetændelse	126	-	126
Diphtherit	102	2	100
Kræft	66	2	64
Alderdomssvaghed	52	2	50
Chronisk Bronchit	43	2	41
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera (tilsammen)	35	1	34
Organisk Hjertesygdom	35	5	30
Influenza	33	2	31
Hjerneslag	33	2	31

Veirliget. Fra Ullensakers Distrikt anføres at Vaaren var kold og regnfuld, Tællen ualmindelig dyb. Sommeren kjølig. Høhøsten gav middels Udbytte. Kornet sent modent og let i Vægt, saa Udbyttet for Aaret for Landmanden var mindre heldigt.

Levemaade og hygieniske Forhold. Distriktslæge Thoresen i Ullensakers Distrikt anfører: «Paa Grund af Skovenes Udhugning, hvori Træsliberierne har en stor Andel, formindskes for hvert Aar Antallet af de Gaardbrugere, der kunne siges at leve af Skoven og af denne erholde det Nødvendige

til sine Fornødenheder, medens dette paa den anden Side ogsaa har sin Indflydelse paa de aldeles skovløse Gaardbrug, der nu har vanskeligere Adgang til Fortjeneste ved Kjørsel med Hestene om Vinteren til Fremdrift af Skovprodukter. Disse har i Mangel heraf maattet ty til anden Kjørsel nemlig ved vore Træsliberier, som paa Grund af manglende Konkurrence faa fremkjørt sine Produkter for en Betaling, der maa siges at være ruinerende og ikke kan give Erstatning for Slitage paa Redskaber og for Føde til de Heste og Folk, der frembringe Varerne. Dette synes Landmanden nu selv at have indseet, og som Følge heraf indskrænkes Besætningen af Heste næsten overalt til det høist nødvendige for Gaardens Drift, og Kreaturbesætningen søges forøget til Produktion af en større Melkemængde.

I Forbindelse hermed staar Opførelsen af Meierier, hvoraf der i hvert Herred opbygges flere og flere og paa ikke lange Afstande fra hverandre, for at ikke Transporten af Melken skal blive altfor besværlig. Dette maa ansees for at være en heldig Forandring og vil bidrage til Jordbrugets Fremkomst baade paa Grund af den større Nettofortjeneste, som jeg tror Melkeproduktionen giver i Sammenligning med den elendige Fortjeneste ved Kjørsel og paa Grund af den større Produktion af Gjødning, der før for en stor Del faldt paa Landeveien, begge Dele Momenter, der vil komme Jordbruget tilhjelp. — —

— — Ungdommen er bleven heldig paavirket af den overalt tiltagende Sport, hvoraf Skiløbningen er den vigtigste, og hvori man ser baade Gutter og Piger deltage med største Iver. Før tilbragtes Dagene om Vinteren i Kakkelovnskrogen, nu derimod færdes Ungdommen i Skibakkerne.

Uagtet gjentagen Paavirkning har samtlige Herredsstyrelser i Distriktet vedblevet at negte Udsalg af spirituøse Drikke paa Skydsstationerne, og dette har bidraget meget til at indskrænke Fylderiet, og det er sjelden nu at se en beruset Mand. Den økonomiske Stilling, som dels paa Grund af misligt Aar og andre Omstændigheder er mere trykket end før, tør ogsaa have sin Grund med til, at Enhver kvier sig for at bortkaste Skillingen til saa unødvendige Ting som Øl og Brændevin».

Badeindretninger. Grefsen og Eidsvold Bad var begge i Virksomhed, det sidstnævnte væsentligst som Sanatorium uden Ansættelse af nogen Badelæge.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Amtet	22	2695	46	2860	17
Aker	5	699	[1]) 20	1103	10
Ullensaker	8	1356	[2]) 14	871	4
Høland	4	326	[3]) 3	396	2
Follo	5	314	[4]) 9	490	1

[1]) Aker 8, Skedsmo 6, Bærum 3, Nittedalen 2, Asker 1 [2]) Fering 4, Eidsvold 3, Ullensaker 3, Sørum 2, Gjerdrum 1, Nannestad 1. [3]) Høland 1, Fet 1, Urskog 1. [4]) Drøbak 6, Enebak 1, Nesodden 1, Frogn 1.

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold km².	Tilstedev. Indb. 1ste Januar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
Amtet		4142,83	120 864	36	5	45	27
1. Eidsberg		1405,92	22 073	3	-	10	9
	Rødenes	385,61	2 132	-	-	2	2
	Rakkestad	416,32	5 579	1	-	2	1
	Eidsberg	229,26	5 369	1	-	2	2
	Trøgstad	205,73	4 127	1	-	2	2
	Askim	67,64	2 428	-	-	1	1
	Skiptvet	101,36	2 438	-	-	1	1
2. Moss		783,91	22 785	8	1	10	5
	Moss, Kjøbstad	1,51	8 036	6	1	4	-
	Moss Landsogn	56,67	1 168	-	-	[1]) 1	-
	Spydeberg	138,86	2 622	1	-	1	1
	Hobøl	143,68	2 338	-	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 574	1	-	1	1
	Raade	113,73	2 884	-	-	1	1
	Rygge	80,29	3 163	-	-	1	1
3. Sarpsborg		700,16	49 037	12	2	13	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	3,84	2 936	4	-	3	-
	Fredrikstad, —	9,41	12 292	6	2	2	-
	Tune	177,62	6 888	-	-	1	1
	Varteig	69,34	1 216	-	-	1	1
	Skjeberg	192,68	4 389	-	-	1	1
	Borge	77,49	5 179	1	-	1	1
	Onsø	121,17	6 033	1	-	2	2
	Glemminge	48,61	10 104	-	-	[2]) 2	1
4. Hvaler		1250,99	15 810	[3]) 3	-	6	6
	Hvaler	86,39	3 180	1	-	2	2
	Berg	255,46	4 408	-	-	[4]) 1	1
	Id	382,35	4 304	1	-	1	1
	Aremark	526,79	3 918	1	-	2	2
5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt	Fredrikshald, Kjøbstad	1,85	11 159	10	2	6	-

[1]) Jordemoderen bor i Moss. [2]) 1 Jordemoder bor i Fredrikstad. [3]) Distriktslægen bor i Fredrikshald. [4]) Jordemoderen bor i Fredrikshald.

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som noksaa tilfredsstillende, uagtet Skarlagensfeber, Diphtherit og Influenza optraadte epidemisk over største Delen af Amtet. Af akute gastriske Sygdomme opgives et noget større Antal end Aaret forud, medens Typhoidfeber, akute Katarrher i Luftveiene og Lungebetændelse forekom noget sjeldnere. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (15 878) er usædvanlig stort, omend mindre end Aaret iforveien (17 318). Dødeligheden af epidemiske Sygdomme var omtrent den samme som i 1890.

I Smaalenenes Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	64	6	64	1	3	5	5	5	2	6	8	6
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	-		-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	18	6	18	1	-	2	1	1	2	2	2	2
Børnekopper	9	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	155	-	155	29	15	24	28	9	14	12	5	7
Skarlagensfeber	821	45	821	75	80	89	75	22	61	75	81	69
Røde Hunde	10	-	10	1	-	-	6	-	2	-	1	-
Mæslinger	222	3	222	1	1	2	1	1	6	13	7	6
Rosen	154	4	154	11	11	21	15	8	21	16	14	3
Kighoste	132	1	132	-	1	-	3	4	8	11	12	10
Diphtherit	714	121	714	63	70	48	38	40	79	53	85	51
Strubehoste	23	12	23	7	1	-	1	1	1	3	2	1
Kusma	228	-	228	16	29	55	58	14	7	12	2	8
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	5194	62	5194	455	511	645	614	493	346	272	227	243
Katarrhalsk og follikulær Angina	1797	-	1797	223	180	188	179	135	104	84	106	114
Influenza	3061	19	3061	38	25	37	1035	736	98	44	32	21
Lungebetændelse	831	111	831	78	108	120	108	85	52	32	20	42
Pleurit	192	12	192	25	15	23	18	30	14	11	11	12
Gigtfeber	215	2	215	24	25	32	18	19	18	9	12	14
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	2020	50	2020	112	99	105	109	103	113	363	363	205
Blodgang	9	1	9	1	2	-	1	-	-	-	-	1
Skjørbug	5	-	5	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Tilsammen	15878	457	15878	1161	1176	1396	2314	1707	948	1019	990	815

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 032 eller 16,8 pro mille af den beregnede Middelbefolkning (121 300). Aaret forud var Dødeligheden 16,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Typhoidfeber forekom sjeldnere end, saavidt vides, nogensinde tidligere; i det Hele opgives 64 Tilfælde, hvoraf 54 i Sarpsborgs Distrikt. Fra Eidsbergs Distrikt omtales en mindre Husepidemi paa Gaarden Hvammer i Baastad, Annex til Trøgstad, hvor paa en Gaard omtrent samtidig en Enke og hendes 3 Børn angrebes; en Maaned senere indsygnede Sygepleiersken og atter en Maaned senere en Mand, der ved Desinfektionen havde været behjelpelig med at

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.		Fredrikshald.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
8	13	2	64	6	9	1	1	-	54	5	-	-	-	-
-	1	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
2	2	1	18	6	-	-	2	-	12	4	2	1	2	1
-	1	8	9	1	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-
4	2	6	155	-	2	-	48	-	78	-	13	-	14	-
45	75	74	821	45	79	4	200	5	351	17	51	3	140	16
-	-	-	10	-	-	-	6	-	2	-	-	-	2	-
21	46	117	222	3	4	-	159	2	29	-	27	1	3	-
8	14	12	154	4	14	-	27	-	71	1	8	1	34	2
26	18	39	132	1	6	-	64	1	41	-	12	-	9	-
64	65	58	714	121	42	13	50	7	515	83	98	17	9	2
3	1	2	23	12	2	-	8	5	10	6	2	1	1	-
13	2	12	228	-	8	-	43	-	24	-	19	-	134	-
324	431	633	5194	62	403	10	1000	11	1987	22	237	5	1567	14
148	176	160	1797	-	53	-	333	-	757	-	120	-	534	-
33	28	934	3061	19	273	10	952	4	1351	5	80	-	405	-
30	57	99	831	111	132	12	186	27	396	55	37	6	80	11
8	11	14	192	12	27	2	27	-	89	8	16	-	33	2
9	21	14	215	2	21	1	36	-	91	-	20	-	47	1
1	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
183	124	141	2020	50	100	4	553	6	660	25	112	2	595	13
1	2	1	9	1	-	-	1	-	5	1	-	-	3	-
1	2	-	5	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-
932	1093	2327	15878	457	1175	57	3697	69	6537	233	856	36	3613	62

slaa de faste Sengesteder fra Væggen (Borgen). Ellers forekom inden Distriktet kun 3 Tilfælde, 2 i Rakkestad og 1 i Skiptvet hos en Gut, der blev syg efter et Besøg i Fredrikstad. I Moss By angrebes en Mand i Februar. De fra Sarpsborgs Distrikt anmeldte 54 Tilfælde vare saaledes fordelte: Fredrikstads By 17, hvoraf de fleste i Aarets anden Halvdel, Sarpsborgs Omegn 13 og Fredrikstads Omegn 20, hvoraf 17 i Glemminge, 6 i Borge og 1 i Onsø. Fra Hvaler Distrikt og Fredrikshald omtales ikke Sygdommen.

Af **Cerebrospinalmeningit** opgives et dødeligt Tilfælde hos en voxen Kvinde i Moss Landdistrikt.

Barselfeber forekom sjelden og spredt.

Børnekopper optraadte inden Sarpsborgs Distrikt med 9 Tilfælde,

hvoraf 3 i Byen og 6 i Omegnen. Den først Angrebne var en 18-aarig Kvinde, der antoges smittet af sin Broder, en Sømand, der nylig var hjemkommen fra Udlandet med et koppesmittet Skib. Fra hende overførtes Smitten til 3 andre, nemlig Moderen, der pleiede hende paa Lazarettet, en Mand, der havde været behjelpelig med hendes Transport derhen, og en Tante, der var i Besøg hos hende umiddelbart før Indlæggelsen; hos de to sidstnævnte bemærkedes intet Udslet, men fra dem overførtes Sygdommen til 4 andre, hvoriblandt et 2 Aars gammelt, uvakcineret Barn, der døde. Uagtet Smitten ved de ovennævnte Syge var bragt ind i en af de store Arbeiderbarakker ved Borregaards Brug, hvor ca. 400 Mennesker boede Væg i Væg under et Tag, lykkedes det ved Isolation af de Syge, Internering, Desinfektion og Revakcination at hindre Sygdommens Udbredelse. Som Isolationslokale benyttedes dels nogle Værelser i det gamle Borregaards Hovedgaard, dels et mindre Hus udenfor Byen i Nærheden af Elven.

Af **Vandkopper** opgives omtrent det samme Antal Angrebne som Aaret forud, de fleste fra Moss By.

Skarlagensfeber, der siden 1889 har været i Tiltagende, forekom temmelig almindelig; ialt opgives 821 Angrebne, hvoraf 45 døde. I Eidsbergs Distrikt vandt Sygdommen navnlig i 1ste Kvartal stor Udbredelse, men, ligesom i Moss Distrikt, hvor den største Delen af Aaret var hyppig baade i By og Bygd, forløb den som Regel let. Inden Sarpsborgs Distrikt optraadte den spredt hele Aaret igjennem i mindre Lokalepidemier enten hjemført fra Byerne ved Besøg eller opblussende i Arbeiderboligerne og de bymæssig bebyggede Landstrøg; de fleste Tilfælde anmeldtes fra Sarpsborg By og Omegn, medens Sygdommen i Fredrikstad var forholdsvis sjelden. I Hvalers Distrikt forekom i 1ste Halvaar kun enkelte spredte Tilfælde; men i November og December udviklede der sig en temmelig udbredt Epidemi, der, skjønt tilsyneladende mild, gav Anledning til mange Dødsfald ved komplicerende Nephrit. Mange Tilfælde kom ikke under Lægebehandling, for en Del foranlediget ved Frygt for at Melkesalg skulde forbydes, om Sygdommen blev bekjendt. I Fredrikshald forekom Sygdommen hele Aaret igjennem, dog i størst Antal sidst paa Aaret; i det Hele anmeldtes 140 Angrebne, hvoraf 16 døde; paa Sygehuset indlagdes 72.

Mæslinger, hvoraf der i 1889 anmeldtes 1 758 og i 1890: 727 Angrebne, var fremdeles i Tilbagegang overalt undtagen inden Moss Distrikt, hvor der mod Aarets Slutning udviklede sig en Epidemi inden selve Byen. I Sarpsborg Distrikt havde Sygdommen allerede i sidste Halvdel af 1890 aftaget betydelig og var dette Aar kun lidet udbredt. Inden Hvalers Distrikt foraarsagedes ved Smitte fra Sverige en begrændset Epidemi med 26 Angrebne ved Øhrs Glasverk i Id. I Fredrikshald iagttoges kun et Par Tilfælde midtsommers.

Kighoste var i Aarets første Halvdel meget sjelden, men optraadte fra midtsommers flere steds hyppigere.

Diphtherit var almindeligere end i de nærmest 3 foregaaende Aar (1888: 493, 1889: 293, 1890: 526, 1891: 714 anmeldte Tilfælde), men Dødeligheden noget mindre, (17 pCt. mod 21 pCt. Aaret forud). Inden Eidsbergs Distrikt forekom foruden spredte Tilfælde en Del mindre Husepidemier, saaledes paa Lunder i Skiptvet og paa et Par Gaarde i Askim Herred. Ogsaa fra Moss Distrikt omtales nogle lokale Epidemier, ellers optraadte der spredte Tilfælde det hele Aar igjennem, navnlig i Landdistriktet. Ulige hyppigere var Sygdommen inden Sarpsborgs Distrikt, hvor den navnlig i Fredrikstad By og de bymæssig bebyggede Strøg i Omegnen rasede temmelig voldsomt. I Fredrikstad By kom 179 Personer under Behandling, saagodtsom udelukkende Børn; de fleste hørte hjemme i den østre Bydel, navnlig i den væsentligst af Arbeiderfamilier beboede Forstad paa det saakaldte Sindingbjerg. Epidemien lod sig inden denne trangt boende Arbeiderbefolkning meget vanskelig bekjæmpe, saameget mere som der hverken

fandtes Epidemilazaret eller Interneringslokale; Desinfektionen af de Angrebnes Gang- og Sengklæder kunde heller ikke rundt om i Hjemmene udføres tilfredsstillende. Paa det almindelige kommunale Sygehus, hvor ved Sundhedskommissionens Foranstaltning 2 større Rum var forbeholdt Diphtheritpatienter, indlagdes 116 Personer, hvoraf 15 døde; af de 63 i Byen behandlede forholdsvis flere, nemlig 14. Medens Epidemien i Fredrikstad varede hele Aaret igjennem, forekom i Sarpsborg By kun 9 Tilfælde, fordelte paa Maanederne Marts, September og December. Fra Sarpsborgs Landdistrikt opgives 327 Behandlede, hvoraf 271 i Fredrikstads Omegn (201 i Glemminge, 52 i Borge og 18 i Onsø) og 56 i Sarpsborgs. Tilfældene optraadte i disse Bygder spredt gjennem det hele Aar, ofte grupperede i mindre Lokalepidemier med Smittekilde i Byerne; saaledes skyldtes en Epidemi, der i Oktober—November udviklede sig i flere Huse i «Stenhuggerbyen» i Torsnes Annex til Borge, formentlig Smitte fra Frederikstad. Dødeligheden var ligesom Aaret forud noget mindre i Bygderne (15 pCt.) end i Byerne (18 pCt.). Paa Smaalenenes Amtssygehus behandledes 95 Diphtheritpatienter, hvoraf 8 døde. I Hvalers Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra foregaaende Aar paa Asmalø af Hvaløerne som en temmelig udbredt Epidemi, især i det første Halvaar; paa de andre Øer forekom den mere sporadisk; Dødeligheden var fremdeles temmelig stor. I Fredrikshald kom kun 9 under Behandling, deraf 7 i Maanederne Marts—Mai.

Kusma, der i det Hele var temmelig udbredt, herskede epidemisk paa Romskogen (Annex til Rødenes) af Eidsbergs Distrikt. De fleste Tilfælde anmeldtes forøvrigt fra Fredrikshald, hvor Sygdommen i Maanederne Februar—April optraadte epidemisk. Komplikationer med Orchit omtales fra flere Kanter.

Akute Katarrher i Luftveiene var ligesom Aaret forud meget hyppige og optraadte ofte i Forbindelse med Influenza.

Influenza, der i Høstmaanederne Aaret forud havde vundet nogen Udbredelse, fortsatte sig med et forholdsvis ringe Antal Angrebne i de 3 første Maaneder af dette Aar; i April antog den epidemisk Karakter (1035 Angrebne), men allerede i Mai aftog Tilfældene i Hyppighed (736 Angrebne) for senere i Løbet af Sommeren og Høsten næsten at forsvinde (21 i September) og i December atter at tiltage (934 Angrebne). Sygdommen opnaaede dog i det Hele ikke den Udbredning som Aaret forud (3 061 Angrebne mod 4 273 i 1890), medens de opgivne Dødsfalds Antal er noget større (19 mod 10 Aaret forud). I Eidsbergs Distrikt kom forholdsvis faa af de Angrebne under Behandling, uagtet Komplikationer med Katarrher i Luftveiene ikke var sjeldne. I Moss By, hvor Sygdommen i Slutningen af 1890 var saagodtsom ophørt, angrebes i April og Mai henholdsvis 536 og 216 Personer; fra Landdistriktet, hvor den var meget udbredt, anmeldtes kun 154, deraf 80 i April og 55 i Mai. Som Dødsfald af Influenza er kun opført 4, men antagelig kan en Del af de paa Lungebetændelse opførte Dødsfald skrives paa dens Regning (U. J. Høst). I Sarpsborgs Distrikt var den, bortseet fra Exacerbationen i Vaarmaanederne og i December, meget sjelden paa Fredrikstadkanten, medens der i Sarpsborg og navnlig i Omegnen forekom spredte Tilfælde hele Aaret igjennem. Om Sygdommens Optræden i Fredrikstad By anføres, at den vistnok maa siges helt igjennem at have optraadt temmelig mildt og gjennemsnitlig med kort Varighed; de fra andre Byer saa hyppig omtalte voldsomme Tilfælde vare sjeldne, og Rekonvalescentsen trak sig kun sjelden ud i maanedsvis. Behandlingen bestod hovedsagelig i Roborantia og lokale Anæsthetica, hvor der var stærkere nervøse Smerter, især Rygsmerter, tilstede (Giebelhausen). Inden Hvalers Distrikt optraadte Sygdommen i December som en almindelig udbredt Epidemi overalt undtagen paa Hvaløerne; de færreste søgte Lægehjelp. I Fredrikshald anmeldtes 405 Tilfælde, det største Antal (201) i December; kun 1 Dødsfald, ikke opført under Influenza

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikter: 1 Eidsberg.		2 Moss.		3 Sarpsborg.		4 Hvaler.		5 Fredrikshald.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	610	-	15	1	357	237	95	-	129	-	218	-	66	-	102	-
Fnat	176	-	32	54	48	42	99	-	7	-	31	-	29	-	10	-
Skurv	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	391	3	135	174	35	47	30	-	77	-	157	1	36	2	91	-
Rachit	155	3	73	81	-	1	12	-	31	-	65	1	12	-	35	2
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	101	[1]) 51	31	22	26	22	55	19	12	7	21	20	7	4	6	1
Lungetuberkulose	618	184	18	27	259	315	145	55	63	32	287	56	56	26	67	15
Kræft	142	74	-	-	75	67	33	15	21	15	47	25	18	8	23	11
Morbus Brightii	180	36	26	23	71	60	22	7	12	3	74	15	23	5	49	6
Blegsot og Anæmi	1624	2	86	239	116	1183	220	-	121	-	723	1	136	-	424	1
Livmodersygdomme	391	-	-	4	-	387	44	-	77	-	129	-	39	-	102	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	2346	6	138	205	918	1085	373	2	383	1	829	-	251	-	510	3
Ormesygdomme	39	-	13	15	5	6	-	-	-	-	23	-	-	-	16	-
Drankersygdomme	15	-	-	-	15	-	2	-	2	-	5	-	1	-	5	-
Struma	7	-	-	-	2	5	1	-	-	-	2	-	-	-	4	-
Brok	132	6	19	12	68	33	35	1	29	1	27	1	13	1	28	2
Frakturer	189	5	24	19	92	54	50	-	44	2	39	2	20	1	36	-
Luxationer	75	-	15	4	38	11	10	-	24	-	14	-	7	-	20	-

[1]) Meningitis tuberculosa 33, Tuberculosis organ. alior, 18.

paa Dødslisten, tilskrives Sygdommen. I det Hele optraadte den ei saa voldsomt som Aaret iforveien, men efterlod dog langvarige og tildels smertefulde Eftersygdomme. (F. A. Zimmer).

Lungebetændelse forekom noget sjeldnere end Aaret forud; Dødsprocenten af Behandlede inden Amtet var 13,5 (Aaret forud 14,3).

Akut Diarrhoe og indenlandsk **Cholera** var hyppigere end i 1890 og anmeldtes hyppigst i Juli og August.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Eidsberg. Tilf.	1 Eidsberg. Dsf.	2 Moss. Tilf.	3 Sarpsborg. Tilf.	3 Sarpsborg. Dsf.	4 Hvaler. Tilf.	5 Fredrikshald. Tilf.
Veneriske Saar	22	-	1	-	10	10	-	1	-
Syphilis konstitutionel	46	1	2	-	-	34	1	-	10
— hereditær ...	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	143	-	5	-	22	67	-	4	45

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabellen Side 36.

Fnat, der i Eidsbergs Distrikt i 1890 havde vist sig i den østligste Bygd, Rødenes, fik en stor Udbredelse over hele Distriktet.

Lungetuberkulose og **andre tuberkuløse Sygdomme** kom i Eidsbergs Distrikt under Behandling ualmindelig hyppigt og medførte et stort Antal Dødsfald; den hurtig forløbende Lungetæring var stærkt repræsenteret. (Scharffenberg). De ved Lungetuberkulose foranledigede Dødsfald (se Tabel Side 39) udgjorde for hele Amtet 15,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald og 25,8 af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 12,3 pCt. og 19,7 pCt.; i Bygderne henholdsvis 18,3 pCt. og 30,9 pCt.

Af **Brok** (Hernia) behandledes 132. Sædet for 127 opgives saaledes: Hernia inguinalis 95, H. cruralis 18, H. umbilicalis 12, H. ventralis 1 og H. abdominalis 1. Der opføres 6 Dødsfald af Brok.

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 189 og kjendes 5 Dødsfald. Af 176 var:

Fractura cranii	6	Fractura femoris	11
— costarum	24	— coll. femoris	9
— sterni	1	— patellæ	2
— scapulæ	3	— cruris	15
— claviculæ	22	— tibiæ	10
— humeri	10	— fibulæ	5
— antibrachii	17	— malleolorum	4
— ulnæ	2	— digit. pedis	1
— radii	26	— metatarsi	1
— digitorum manus	7		

Af **Luxationer** (Luxatio) behandledes 75 Tilfælde, hvoraf var: L. maxillæ 7, L. humeri 37, L. cubiti 15, L. radii 5, L. manus 2, L. digitor. 7, L. femoris 1 og L. genus 1.

Obstetriciske Operationer i Smaalenenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udstrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	52	-	[2])48	[3]) 5	2	-	[5]) 2	-	2	2	[3]) 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	12	-	7	5	3	[4]) 1	1	3	-	-	-	1	1	3	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[6]) 1	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bristning af Livmoderen	-	[1]) 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-
— med fremfalden Arm	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sidstkommende Hoved	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[7]) 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Tilsammen	74	1	57	19	16	1	8	9	2	2	1	1	1	5	10
	75		76		17		17			3					

[1]) Dødsaarsag: Livmoderbristning. [2]) 1 Gang af begge Tvillinger. [3]) 1 Gang af 2den Tvilling, 1ste forløstes dødfødt ved Udtrækning. Udfaldet for Moderen (heldigt) anført ved 2den Tvilling. [4]) Døde 4 Dage efter Operationen af Peritonit, sandsynlig fremkaldt ved Livmoderbristning. Vendingen havde været meget besværlig, idet Vandet var afgaaet 2 Dage før Lægens Ankomst. [5]) 1 Gang 2den Tvilling, om første intet oplyst. [6]) Det perforerede Hoved forløstes med Tang. [7]) Efter forudgaaet Vending.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lunge-tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	217	55	57	160
Moss	192	32	69	123
Moss By	91	15	27	64
Bygder	101	17	42	59
Sarpsborg	500	56	233	267
Sarpsborg By	43	6	15	28
Fredrikstad —	206	26	86	120
Bygder	251	24	132	119
Hvaler	96	26	36	60
Fredrikshald	165	15	62	103
Smaalenenes Amt	1170	184	457	713
Deraf i Byer	505	62	190	315
— - Bygder	665	122	267	398

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven-de.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykke-lige Hæn-delser.	ved Selv-mord.	ved Drab.
Eidsberg	603	19	409	40	6	2	5	1	1
Moss	730	25	365	59	6	-	8	2	-
Moss By	367	10	142	36	3	-	5	2	-
Bygderne	363	15	223	23	3	-	3	-	-
Sarpsborg	1784	42	818	142	11	1	22	2	1
Sarpsborg By	110	4	50	9	-	-	5	-	-
Fredrikstad —	455	14	205	33	2	-	4	-	-
Bygder	1219	24	563	100	9	1	13	2	1
Hvaler	446	10	261	22	3	1	11	4	-
Fredrikshald	365	7	179	36	5	1	4	-	-
Smaalenenes Amt	3928	103	2032	299	31	5	50	9	2
Deraf i Byer	1297	35	576	114	10	1	18	2	-
— - Bygder	2631	68	1456	185	21	4	32	7	2

Af Lægerne opgives 58 nye Tilfælde af **Sindssygdom**, hos 1 Gut, 11 voxne Mænd og 36 voxne Kvinder. Af disse tilhøre 12 Eidsbergs Distrikt, 9 Moss, 20 Sarpsborgs, 9 Hvalers og 8 Fredrikshald.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Lægerne tilsammen 112, hvoraf 13 i Eidsbergs, 19 i Moss, 55 i Sarpsborgs, 12 i Hvalers Distrikt og 13 i Fredrikshald. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 38.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgiver Dødsaarsag for 9, hvoraf 6 døde af Barselfeber, 2 af Livmoderbristning og 1 af Livmoderbetændelse.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 39.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1896 Fødte over Døde og Forholdene mellem hine og disse = 100 : 51,7.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	184	62	122
Diphtherit	121	37	84
Lungebetændelse	111	43	68
Kræft (Cancer)	74	29	45
Akut Bronchit	62	30	32
Organisk Hjertesygdom	55	27	28
Tuberkuløse Betændelser	51	15	36
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	50	34	16
Skarlagensfeber	45	22	23
Chronisk Bronchit	42	15	27
Alderdomssvaghed	40	23	17
Nephrit, Morbus Brightii	36	14	22
Hjerneslag	30	16	14

Veirliget. Fra Hvalers Distrikt skildres Vinteren som kold med lidet Sne; Vaaren var kjølig, Sommeren varm, men kort, Høsten mild og overmaade regnfuld. Paa Grund af den regnfulde Høst blev meget Korn skadet og Potetes-høsten liden og slet.

Levemaade og hygieniske Forhold skildres fra Eidsbergs Distrikt som i det Hele og Store taget gode, om der end findes adskillige Undtagelser baade med Hensyn til Boliger og Levesæt. (Scharffenberg). I Fredrikstad By er en Kommunen tilhørende stor og heldigt beliggende Tomt paa Vestsiden bleven anvist til paa samme senere at opføre et tidsmæssigt Epidemilokale, og Magistrat og Formandskab er bemyndiget til at erhverve de nødvendige Tegninger og Overslag. Paa Grund af Diphtheritepidemien maatte Sundhedskommissionen

skjærpe Reglerne for tvungen Indlæggelse paa Sygehus. Af Kommunebestyrelsen indvilges nu fri Behandling af smitsom Syge, hvorhos Mødre ligeledes uden Godtgjørelse faar følge sine Børn, naar disse er under 2 Aar. Afhentningen af smitsomme Syge til Sygehuset sker for Kommunens Regning i en til saadant Brug anskaffet egen Sygevogn. Al Desinfektion i Husene foregaar ogsaa for offentlig Regning og under Sundhedskonstabelens Opsyn. Den kommunale Dyrlæges Løn er forhøiet, og han er knyttet nærmere til Sundhedskommissionen, hvorved en mere effektiv Kontrol end tidligere med tiltorvs bragte Fødemidler er bleven mulig; Nytten heraf har vist sig ved det ikke ganske ringe Antal Konfiskationer af falbuden saavel Fisk som Kjød. Sundhedskommissionen vedtog skjærpede Regler for Anlæg og Drift af Slagtehuse og Pølsemagerier. (Giebelhausen). Inden Hvalers Distrikt siges de hygieniske Forhold at være temmelig gode og Husene noksaa renlige; Misbrugen af Brændevin aftager, hvorimod Nafta og Hofmannsdraaber bruges mere end tidligere. (Dauchertsen). Om Sundhedskommissionens Virksomhed i Fredrikshald oplyses, at der blev givet 26 Paalæg til Hus- eller Grundeiere, deraf 11 angaaende Binger og Priveter og 5 angaaende Grisehuse, af hvilke sidste navnlig i Tistedalen forefindes et betydeligt Antal. Sild er forbudt anvendt som Gjødning inden Byens Grund, ligesom der er vedtaget Paabud om Kaalhavers Behandling og Renhold. Kogning af Svovlbalsam (oleum lini sulphuratum) er forbudt inden Byens Territorium, medmindre der træffes af Sundhedskommissionen godkjendte Forholdsregler til Undgaaelse af Stank. Der er udfærdiget en trykt «Veiledning til Forebyggelse af Skarlagensfebers Udbredning» samt vedtaget Instrux for, hvorledes Sundhedskommissionens Desinfektionsassistent har at paase Desinfektion af Husleiligheder udført. For at lette smitteførende Patienters Indlæggelse paa Byens Isolationssygehus er Betalingen for de Syges Forpleining foranlediget nedsat til de for Kristiania Lazaretter nu gjældende Taxter. Man har opnaaet Bevilling til Anlæg af en Vandledning til Byens Kreaturmarkedsplads, for derved lettere at kunne rense Kreaturstaldene. Den direkte Kontrol med Byens Renhold har som hidtil været ført af Politiet, Kjød- og Slagtekontrollen af Kommunens Dyrlæge. Der har i Aarets Løb været konfiskeret eller bortvist 12 Koskrotte, 10 Kalveskrotte og 1 Gris. Byens Vandindtag, der tidligere lod meget tilbage at ønske paa Grund af Bebyggelse ovenfor langs Elven, er besluttet lagt høiere op. (J. Tandberg).

Badeindretninger. Moss Badehus var aabnet i 93 Dage; der toges ialt 5 714 Strømbad, 636 Karbad, 485 Duschbad, 603 Karbad med Styrt og 102 Styrtebad. Paa Arbeidernes Badehus for Strømbad var Søgningen omtrent som ifjor (omtr. 4 000 Bad), ligesaa paa Dampvaskeriets Badehus for varme Bad. Inden Sarpsborgs Distrikt var Thorsøkilens Bad og Hankø Bad og Kystsanatorium i Virksomhed. Ved den i Fredrikstad By i 1889 aabnede Badeanstalt, hvortil der af Brændevinssamlaget i Løbet af nogle Aar var bevilget Kr. 26 000, har i den forløbne Tid været leveret følgende Antal Bad: I 1889: 4 927 Badstubad og 1 188 Karbad, i 1890: 4 446 Badstu- og 1 418 Karbad, i 1891: 3 429 Badstu- og 1 571 Karbad. I de to første Aar leveredes 12—1500 Badstubad gratis til Folkeskolebørn; dette vil atter blive Tilfældet fra 1892. (E. Bjørneby). Fredrikshalds Badehus var aabent i den sædvanlige Tid fra Begyndelsen af Juni til Slutningen af September og i Vintermaanederne hver Fredag og Lørdag; der toges ialt 3 575 Bad, hvoraf 3 200 varme Karbad, 75 Dampbade og 300 Styrtebad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Fredrikstad, desuden findes i Moss, Fredrikstad og Fredrikshald kommunale Sygehuse; paa det sidstnævnte behandles nu efter det militære Sygehus's Nedlæggelse de Syge af Militær-

etaten. I Fredrikshald findes desuden et lidet Sygehus tilhørende den katholske Menighed.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	20	3 067	79	1	3 872	24
Eidsberg	6	409	[3]) 4	-	635	7
Moss	4	[1]) 931	[4]) 22	-	632	3
Sarpsborg	5	[2]) 1 091	[5]) 21	[7]) 1	1 639	9
Hvaler	4	149	[6]) 6	-	645	3
Fredrikshald	1	487	26	-	321	2

[1]) I Moss By 700. [2]) I Sarpsborg By 107, i Fredrikstad 417. [3]) Eidsberg 1, Askim 1, Rakkestad 1, Skiptvet 1. [4]) Moss By 15, Landsogn 1, Spydeberg 1, Rygge 3, Raade 2. [5]) Sarpsborg By 5, Fredrikstad By 13, Tune 1, Varteig 1, Skjeberg 1. [6]) Hvaler 3, Berg 1, Id 1, Aremark 1. [7]) I Fredrikstad By.

IV. Buskerud Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flaade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Januar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevakcinatører.
Amtet		14996,85	105 203	33	7	43	19
1. Drammen		603,18	34 664	10	5	13	2
	Drammen, Kjøbstad	6,86	20 437	9	5	9	-
	Lier	319,97	7 710	1	-	2	-
	Røken	114,07	3 447	-	-	1	1
	Hurum	161,97	2 634	-	-	1	1
	Holmsbu, Ladested	0,31	436	-	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Januar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
2. Ringerike		1 800,92	15 680	6	1	7	4
	Hønefoss, Kjøbstad.	1,06	1 505	3	1	2	-
	Hole	304,04	3 683	1	-	2	1
	Norderhov	855,54	7 906	-	-	2	2
	Aadalen	640,28	2 586	2	-	1	1
3. Modum		2 358,86	25 037	8	-	9	3
	Nedre Eker	109,07	3 510	1	-	1	-
	Øvre —	477,39	7 491	3	-	3	1
	Modum	519,17	7 918	2	-	2	1
	Sigdal	1 253,23	6 118	2	-	3	1
4. Nes		2 899,46	7 603	1	-	4	3
	Nes	1 539,74	3 708	1	-	2	1
	Gol	1 359,72	3 895	-	-	2	2
5. Aal		2 723,81	5 377	1	-	2	2
	Aal	1 169,83	3 470	1	-	1	1
	Hol	1 553,98	1 907	-	-	1	1
6. Sandsvær		1 310,32	12 343	5	1	5	2
	Kongsberg, Kjøbstad	63,08	5 291	5	1	3	-
	Sandsvær	670,58	4 671	-	-	1	1
	Flesberg	576,66	2 381	-	-	1	1
7. Rollag		3 300,30	4 499	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 543	1	-	1	1
	Nore	2 864,91	2 956	1	-	2	2

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende, om end Sygeligheden var større end sædvanlig paa Grund af tvende Influenzaepidemier, der i Aarets Løb udbredte sig over Amtet. Kighoste, Mæslinger og Kusma optraadte epidemisk inden nogle Distrikter, Diphtherit inden andre; af akute gastriske Tilfælde anmeldtes et noget større Antal end Aaret forud. De fleste andre epidemiske Sygdomme var derimod i Tilbagegang, navnlig akute Katarrher i Luftveiene og Lungebetændelse. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde var større end, saavidt vides, nogensinde tidligere (14 075 mod gjennemsnitlig 9 300 i det foregaaende Tiaar), men det opgivne Antal Dødsfald af disse Sygdomme var ikke forøget i Forhold hertil (384 mod 363 gjennemsnitlig i den nævnte 10-aars Periode).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 745 eller 16,5 pro mille af den beregnede Folkemængde ved Aarets Midte (105 500). Aaret forud var Dødeligheden 16,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Beretninger sammendragne Tabel. (Se Side 44—45).

I Buskerud Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	52	6	52	6	5	8	5	-	2	6	6	4
Barselfeber	35	4	32	4	1	7	3	3	-	3	2	1
Vandkopper	140	-	140	10	19	29	27	2	16	5	5	4
Skarlagensfeber	113	6	113	21	20	14	7	7	9	4	-	5
Røde Hunde	12	-	12	-	2	-	5	-	1	2	-	-
Mæslinger	975	37	975	2	1	29	12	-	5	12	10	27
Rosen	168	5	168	18	18	13	25	16	14	19	13	11
Kighoste	820	20	819	11	13	54	45	18	58	102	111	58
Diphtherit	460	105	460	46	47	22	39	33	26	20	27	10
Strubehoste	20	6	20	-	2	1	1	2	2	2	-	4
Kusma	307	-	307	2	7	24	46	40	57	19	29	14
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3883	50	3870	538	434	443	421	323	228	151	173	171
Katarrhalsk og follikulær Angina	1025	-	1025	173	97	99	117	56	69	54	60	49
Influenza	3688	33	3675	102	51	50	662	688	230	82	28	31
Lungebetændelse	486	68	484	48	52	50	58	80	27	15	13	12
Pleurit	123	5	123	17	18	12	9	8	11	4	6	8
Gigtfeber	207	4	207	32	21	22	17	26	15	16	7	16
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	1568	35	1568	124	77	71	96	68	126	240	263	156
Blodgang	15	-	15	-	-	-	-	2	-	3	1	2
Skjørbug	9	-	9	-	-	-	-	-	5	1	3	-
Tilsammen	14107	384	14075	1154	885	948	1595	1372	901	760	757	583

[1]) Bronchitis acuta 49, Laryngitis 1.

Typhoidfeber, der Aaret forud optraadte usædvanlig sjelden, var fremdeles i Aftagende. De fleste (21) Tilfælde opgives fra Drammens By, hvor der navnlig i Maanederne Januar—April optraadte en Del spredte Tilfælde; 12 af disse behandledes paa Sygehus. Fra Landdistriktet opføres 7 Angrebne, hvoraf 2 paa Gaarden Jensvold i Lier. Inden Ringerikes Distrikt forekom spredte Tilfælde saavel i Hønefos By (5) som i Bygderne (7). Fra Modum omtales kun 4 Angrebne, hvoraf de 2 behandledes af Læger udenfor Distriktet. I Ustedalen af Aals Distrikt indsygnede en Person, der var bleven smittet under et Ophold i Hardanger. Fra Sandsvær opføres 7 Tilfælde, hvoraf 2 i Kongsberg By.

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
					1		2		3		4		5		6		7	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
					Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
4	3	3	52	6	28	3	12	1	4	1	-	-	1	-	7	1	-	-
2	4	2	35	4	12	2	3	1	3	-	3	-	-	-	14	1	-	-
12	-	11	140	-	45	-	45	-	5	-	-	-	-	-	45	-	-	-
7	10	9	113	6	42	3	12	1	15	-	-	-	44	2	-	-	-	-
1	-	1	12	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-
186	415	276	975	37	888	35	50	2	30	-	5	-	-	-	2	-	-	-
9	5	7	168	5	77	2	33	1	28	1	2	-	2	-	20	1	6	-
75	152	122	820	20	673	19	10	-	66	1	-	-	-	-	71	-	-	-
70	94	26	460	[1])105	21	7	74	11	105	36	70	15	104	29	86	7	-	-
2	3	1	20	6	7	1	2	-	3	-	-	-	-	-	8	5	-	-
16	19	34	307	-	205	-	28	-	25	-	-	-	-	-	46	-	3	-
204	346	438	3883	50	1625	28	493	3	777	13	54	-	30	-	868	6	36	-
62	102	87	1025	-	482	-	131	-	170	-	17	-	12	-	194	-	19	-
41	190	1520	3688	33	2303	24	474	1	662	7	-	-	25	-	224	1	-	-
18	47	64	486	68	204	24	76	10	120	19	12	-	21	8	40	5	13	2
19	6	5	123	5	51	3	16	1	27	1	3	-	5	-	20	-	1	-
14	15	6	207	4	84	2	27	-	54	1	10	-	10	1	18	-	4	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
137	114	96	1568	35	692	20	234	2	299	4	13	1	8	-	319	8	3	-
-	7	-	15	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
-	-	-	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-
880	1532	2708	14107	384	7442	173	1728	34	2394	84	189	16	262	40	2007	35	85	2

Barselfeber optraadte hyppigere end Aaret forud, men kun spredt.

Skarlagensfeber, der siden 1888 har været i Tilbagegang, forekom sjelden og synes ikke at have vist sig i Numedal og Nes Distrikt af Hallingdal. Fra Drammens Distrikt opgives, foruden 15 Tilfælde i Drammens By, 27 fra Landdistriktet, de fleste fra Hurum og Røken Herreder. Paa Ringerike optraadte nogle spredte Tilfælde blandt Arbeiderfamilierne ved Follums Sliberi; i Hønefos angrebes et Barn, der nylig havde været i Kristiania. Fra Modum opgives 15 Tilfælde, hvoraf 11 behandlede af Lægen i Vestfossen og 4 af den i Vikersund bosatte Læge. Inden Aals Distrikt, hvor Sygdommen optraadte forholdsvis hyppigst, var den for det meste mild; mest Besvær voldte komplice-

rende Ørelidelser, der i et Tilfælde hos en 5 Aar gammel Gut aldeles ødelagde Hørelsen.

Mæslinger, der siden Epidemien i 1888 og 1889 havde været i Tilbagegang og i 4de Kvartal af 1890 endog syntes ganske forsvunden, fik i andet Halvaar adskillig Udbredelse, navnlig inden Drammens Distrikt. I selve Drammens By, hvor de første Tilfælde iagtoges i Juni, udviklede der sig i Løbet af Høsten en udbredt og ondartet Epidemi (834 Angrebne og 32 Døde), medens Sygdommen i Landdistriktet var forholdsvis sjelden (22 i Lier og Røken, 12 i Hurum). Inden Ringerikes Distrikt optraadte i Marts og April en Epidemi i Aadalen ved Smitte fra Valders med mange Angrebne baade blandt Børn og Voxne, de sidste i Regelen alvorligst (Øiestad); mod Slutningen af Aaret forekom en Del Tilfælde paa Ringerike. I Modums Distrikt antog Sygdommen epidemisk Karakter i Aarets første Maaneder, men holdt sig udelukkende til Skotselven og Vestfossen. I Nes optraadte en ganske ubetydelig og begrændset Epidemi i Vaarmaanederne, ellers synes Sygdommen ikke at have optraadt i Hallingdal; fra Numedal opføres kun 2 Tilfælde, det ene fra Kongsberg, det andet fra Byens Omegn.

Kighoste optraadte almindelig i Drammens By, navnlig i 2det Halvaar; fra Holmsbu nævnes den ikke, derimod forekom den om Sommeren og Høsten i Bygderne omkring Drammen. Fra Ringerikes Landdistrikt opgives kun nogle spredte Tilfælde, medens Sygdommen inden Modums Distrikt optraadte temmelig almindelig sammen med Mæslinger mod Aarets Slutning. Fra Hallingdal og Rollags Distrikt omtales den ikke, medens den i 1ste Kvartal synes at have forekommet almindelig i Sandsvær Herred og i 4de Kvartal i Kongsberg By og Omegn (Sandsværs Distrikt).

Af **Diphtherit** anmeldtes 460 Tilfælde og 105 Dødsfald mod 242, hvoraf 47 dødelige, i 1890 og 607, hvoraf 139 dødelige, i 1889. I Drammens Distrikt var Sygdommen fremdeles i Aftagende; foruden 3 Tilfælde inden selve Byen Drammen opgives 18 spredte fra Lier og Røken Herreder, men ingen fra Holmsbu og Hurum. Inden Ringerikes Distrikt herskede Sygdommen især i Lunder Annex til Norderhov og i Hole Hovedsogn, hvor den stadig i Aarets Løb dukkede op paany; i det hele opgives 74 Angrebne, hvoraf 11 døde; Skolerne blev tildels lukkede, hvor Sygdommen havde nogen Udbredelse i disses Nærhed, saaledes i Stadum Kreds, efter at Smitten var bragt hid ved Arbeidsmænd fra Gaarden Bønsnes i Hole, hvor der flere Gange i Løbet af Aaret trods Desinfektion var forekommet nye Tilfælde. Inden Modums Distrikt spredte Sygdommen sig tildels i smaa lokale Epidemier over Eker, Modum og Krødsherred, medens den ikke er opgivet fra Sigdal. Den strenge Isolation og Desinfektion, der bragtes i Anvendelse overalt, hvor Smitten var bragt ind, syntes at gjøre god Nytte. Flere steds kunde med Vished Smitteimport fra Kristiania eller Drammen paavises. I Nes Distrikt optraadte 3 særskilte Epidemier, hver Gang indført fra Nabosognene. Under den første, der varede fra Februar til August, angrebes tildels med lange Mellemrum 59 Personer, hvoraf 12 døde, paa 14 forskjellige, ofte spredtliggende Gaarde i Flaa og Nes; Smitten, der fra først af var indbragt fra Krødsherred, spredte sig paaviselig ofte ved tilsyneladende friske Mellemled. Den anden Epidemi indførtes fra Aal til 2 Huse i den nordligste Del af Distriktet (9 Angrebne, 3 døde). Endelig forekom 2 Tilfælde i et Hus sydligst i Distriktet med Smitteimport fra Nabosognet, Krødsherred. I Aals Distrikt forekom i Februar 5 Tilfælde paa 2 af Trinterudgaardene i Aal; sandsynligvis skyldtes Smitten Sønnen paa den ene Gaard, der var Handelskarl, og som var kommen hjem fra Byen kort Tid før Jul. I August Maaned optraadte Sygdommen i Torpe Sogn, som det syntes ved Smitte fra Helgelandsmoen ved en hjemvendende Rekrut, der under en Dandsemorro havde smittet et Par Piger; fra de først angrebne Familier spredtes Smitten til hele Sognet. I næsten hvert eneste angrebet Hus bortreves et til flere (indtil 4) Børn.

Ogsaa i Aals Hovedsogn forekom i 10—30 Kilometers Afstand fra de øvrige nogle Tilfælde; i et Par af disse syntes Smitteoverførselen fra Torpe gjennem friske Mellemled sandsynlig. I December viste et Par Tilfælde sig i Hol. I det Hele angrebes inden Distriktet 104 Personer, hvoraf 29 døde. I Sandsværs Distrikt forekom 38 Tilfælde i Kongsberg By og 48 i Bygderne. Sygdommen optraadte væsentlig som smaa Husepidemier med liden Dødelighed (7 af 88 Angrebne), ofte iagtoges Lammelser, der dog alle helbredes.

Kusma forekom flere steds meget hyppig saavel i Byerne som i Landdistrikterne; fra Hallingdal nævnes ikke Sygdommen.

Akute Katarrher i Luftveiene opgives noget sjeldnere end Aaret iforveien; men Dødeligheden af disse Sygdomme var større (50 Døde mod 44 i 1890).

Influenza optraadte i alle Aarets Maaneder spredt over største Delen af Amtet; i April antog den Karakteren af Epidemi og varede som saadan til ud i Juni, hvorefter den aftog udover Sommeren og Høsten, indtil den mod Aarets Slutning igjen optraadte epidemisk. Af de tilsammen anmeldte 3688 Tilfælde kan 1580 regnes til Vaarepidemien og 1710 til den i November—December; 2227 anmeldte fra Byerne og 1461 fra Landdistrikterne. Inden Drammens Distrikt opgives 1946 Tilfælde fra Drammens By, 8 fra Ladestedet Holmsbu og 349 fra Bygderne; af Døde opføres kun 24, men ad indirekt Vei forøgedes Dødeligheden, der i Drammens By især i November og December var meget stor, aabenbart ganske betydelig ved Sygdommen. Inden Ringerikes Distrikt var den meget udbredt i Hønefos, Norderhov og Hole, medens der fra Aadalen kun opgives et enkelt Tilfælde midtsommers. I Modums Distrikt var Sygdommen visselig overalt meget udbredt, men et høist forskjelligt Antal opgives af de enkelte Læger, formentlig begrundet i en afvigende Opfatning af Diagnosen; almindeligst synes den at have optraadt i øvre og nedre Eker, samt en Del af Modum, medens den fra Vikersunds Trakter og Sigdal end ikke nævnes. Ligesom ellers i Amtet var der en betydelig Stigning af Tilfældenes Antal om Vaaren og i December. Sygdomssymptomerne var meget vekslende, dog oftest af katarrhalsk Natur. Den egentlige Sygdomsperiode varede ikke længe, men Rekonvalescentsen drog længe ud, og et Særkjende for den var, at de chroniske, navnlig tuberkuløse Sygdomme i og efter Rekonvalescentsen antog et hurtigere Forløb (Collett). Fra Nes Distrikt omtales ikke Sygdommen; derimod forekom i Aals Distrikt om Vaaren og Sommeren adskillige Tilfælde med for det meste nogenlunde let Forløb. I Sandsværs Distrikt optraadte Sygdommen baade i Kongsberg (181 Tilfælde og 1 Dødsfald) og i Landdistriktet (43 Angrebne); fra Rollags Distrikt omtales enkelte Tilfælde uden Angivelse af deres Antal.

Lungebetændelse forekom sjeldnere end vanlig, navnlig i Numedalsdistrikterne og Nes Distrikt af Hallingdal. Dødeligheden var 14,7 mod 11,4 Aaret forud.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** optraadte hyppigere end Aaret forud, navnlig i Juli—August.

Af **Blodgang** opgives en Del Tilfælde, 8 fra Ringerike og 7 fra Sandsværs Distrikter, uden Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel paa Side 49. I Lyngdal — Sandsværs Distrikt — smittede et af hereditær Syphilis lidende Drengebarn sin Bedstemoder og Fader; det afgik siden 4 Maaneder gammelt ved Døden. (L. Hansen).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabellen paa Side 48.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
							1		2		3		4		5		6		7	
							Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
	Tilfælde.	Dødslald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	720	-	6	4	438	272	164	-	247	-	231	-	3	-	22	-	44	-	9	-
Fnat	242	-	74	64	53	51	80	-	48	-	46	-	-	-	20	-	22	-	26	-
Skurv	39	-	21	9	4	4	3	-	1	-	4	-	7	-	15	-	-	-	9	-
Kjertelsyge	432	1	137	184	44	67	197	-	96	-	98	1	6	-	13	-	15	-	7	-
Rachit	174	7	98	74	-	-	84	5	36	-	22	2	7	-	5	-	19	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	66	[1]) 42	23	15	13	15	25	16	9	6	17	13	2	2	1	1	8	3	4	1
Lungetuberkulose	284	156	17	32	112	122	102	56	30	15	106	57	9	4	6	5	24	15	7	4
Kræft	133	92	-	1	59	61	42	26	19	15	47	31	5	4	9	5	9	9	2	2
Morbus Brightii	146	26	10	6	75	54	58	7	24	4	47	7	6	2	2	-	4	4	5	2
Blegsot og Anæmi	2052	9	105	376	146	1425	1047	6	472	1	354	1	21	-	21	-	111	1	26	-
Livmodersygdomme	426	1	-	5	-	421	139	-	37	-	158	-	7	-	18	-	58	1	9	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1725	8	52	106	718	849	601	6	335	-	516	2	74	-	44	-	99	-	56	-
Ormesygdomme	38	-	9	17	5	7	21	-	7	-	5	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Drankersygdomme	21	3	-	-	20	1	12	1	2	1	3	1	-	-	-	-	2	-	2	-
Struma	83	-	2	8	6	65	17	-	21	-	27	-	3	-	3	-	11	-	1	-
Brok	133	6	22	5	43	31	51	2	16	2	38	2	4	-	6	-	12	-	6	-
Luxationer	48	-	6	3	13	12	17	-	5	-	19	-	2	-	1	-	4	-	-	-
Frakturer	181	6	24	8	92	39	72	2	39	3	48	-	2	-	3	-	11	1	6	-

[1]) Meningitis tuberculosa 29, Tuberculosis organ. aliorum 13.

Veneriske Sygdomme.

	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Drammen.	2 Ringerige.	3 Modum.	4 Nes.	5 Aal.	6 Sandsvær.		7 Rollag.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Veneriske Saar	8	-	5	-	2	-	-	1	-	-
Syphilis konstitutionel	26	1	9	2	9	1	2	3	1	-
Gonorrhoe	65	-	44	6	8	-	-	3	-	4

For **Fnat** behandledes i Rollag 26 Personer; Sygdommen har vistnok i de senere Aar været meget udbredt i Numedal, men kommer i mange Tilfælde ikke til Lægens Kundskab, idet Befolkningen selv «klusser» med Behandlingen. (L. Hansen, Kjær).

Skurv. I Aals Distrikt blev Arbeidet med Skurvpatienters Behandling uforandret fortsat, og der opnaaedes ikke faa fuldstændige Helbredelser; en enkelt Patient blev sendt paa Amtssygehuset. Bestemmelsen om skurvede Mandskabers Fritagelse for Værnepligten har sin store Del i Skylden for at enkelte, især Gutter, unddrager sig Behandling. (Rømcke). I Rollags Distrikt behandledes 9 Patienter for offentlig Regning, og der synes at være Udsigt til, at Sygdommen snart vil være udryddet i Numedal. Den gammeldagse Behandling med Beghætte har været anvendt og gjort udmærket Tjeneste. (Kjær).

Lungetuberkulose anføres at være hyppig i Modums Distrikt med dets forholdsvis store Arbeiderbefolkning og talrige Fabrikker. Døde af Lungetuberkulose sees af omstaaende Tabel (se Side 51).

I det hele Amt foranledigede Lungetuberkulose 14 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 21,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; i Byerne var Forholdet henholdsvis 12,3 og 19,6 pCt., i Bygderne 15,2 og 22,5 pCt.

Chirurgiske Tilfælde. Af 133 opgivne Tilfælde af **Brok** (Hernia) anføres Sæden for 122 saaledes: Hernia inguinalis 84, H. cruralis 24, H. umbilicalis 12, H. abdominalis 1 og H. epigastrica 1.

Af 181 opgivne Tilfælde af **Benbrud** (Fractura) anføres Sædet for 175:

Fractura cranii	6	Fractura femoris	14
— costarum	32	— coll. femoris	9
— claviculæ	14	— patellæ	2
— humeri	4	— cruris	10
— antibrachii	10	— tibiæ	12
— ulnæ	3	— fibulæ	19
— radii	30	— malleol.	1
— digitor. manus	6	— tarsi	1
— pelvis	1	— metatarsi	1

Af 48 opgivne Tilfælde af **Luxationer** (Luxatio) anføres Sædet for 47.

Luxatio maxillæ inferioris	5	Luxatio digit.	2
— claviculæ	1	— os. pisiform	1
— humeri	24	— genus	2
— cubiti	6	— pedis	1
— radii	5		

Obstetriciske Operationer i Buskerud Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.		Efterbyrds-operation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Moder	Barn	Mødre		Mødre
	lev.	døde.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	29	[1]) 1	[3])[4])31	1	1	[4]) 1	-	1	1	[5]) 2	[6]) 1	-
Bækkensneverhed	6	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelig Modermund	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	[2]) 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	3	2	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	41	2	42	3	8	5	3	1	1	2	1	6
	43		45			8				3		

[1]) Dødsaarsag: Blødning. [2]) Dødsaarsag: Livmoderbristning. [3]) Deraf en Gang begge Tvillinger og [4]) en Gang 1ste Tvilling; i det andet Tilfælde 2den Tvilling forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført som godt. [5]) a. Osteomalacisk Bækken. Fosteret, hvis Navlesnor var fremfalden, blev først vendt, hvorefter Perforation paa sidstkommende Hoved. b. Rachitisk forsnevret Bækken. [6]) Rachitisk betydelig forsnevret Bækken. Konen laa efter Forløsningen i en halv soporøs Tilstand med nogen Anasarka og blodblandet Urin, uden Krampe, og døde efter 8 Timers Forløb. Opført Dødsaarsag: Uræmia.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen	459	56	273	286
Drammens By	361	46	139	222
Holmsbu —	2	-	1	1
Bygder	96	10	33	63
Ringerike	135	15	34	101
Hønefos By	16	2	2	14
Bygder	119	13	32	87
Modum	292	57	84	208
Nes	30	4	16	14
Aal	62	5	40	22
Sandsvær	113	15	35	78
Kongsberg By	76	8	27	49
Bygder	37	7	8	29
Rollag	24	4	2	22
Buskerud Amt	1115	156	384	731
Deraf i Byer	455	56	169	286
— - Bygder	660	100	215	445

Lægerne opgive 43 nye Tilfælde af **Sindssygdom**; Kjøn anføres for 43, 19 voxne Mænd og 24 voxne Kvinder. I Drammens Distrikt forpleies ca. 100 Sindsyge, heraf de allerfleste i Tranby Annex til Lier, hvor Forpleiningen af saadanne Syge næsten har antaget Karakteren af en formelig Levevei. Paa Fattiggaarden forpleies 6—7 af Bygdens egne fattige Sindssyge og hos flere Gaardbrugere et lignende Antal; desuden findes 2 større Kolonier, den ene under Gaustad Asyl med 6—8 sindssyge Kvinder, den anden under Kristiania kommunale Sindssygeasyl med 15 Kvinder i en dertil indredet Bygning; begge inspiceres af og til af vedkommende Asylers Læger. Om Amtets Sindssyge forøvrigt se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 63, hvoraf 10 i Drammens, 14 i Ringerikes, 13 i Modums, 4 i Næs, 5 i Aals, 13 i Sandværs og 4 i Rollags Distrikter. Om Indikationer og Udfald se Tabel Side 50.

Om **Jordemoderhjelpen**, uddragen af en Del Jordemødres Opgaver til Distriktslægerne, se efterfølgende Tabel (Side 52).

Om **Fødte** og **Døde** se Tabel paa Side 52.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 533 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 ; 53,2.

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 10 Kvinder som døde paa Barselseng Lægerne angiver Dødsaarsag for 8: Barselfeber 4, Blødning 1, Emboli 1, Livmoderbristning 1 og Uræmi 1.

Jordemoderhjelpen, Uddrag af en Del Jordemødres Opgaver:

	Have bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf opgives: Tvillingfødsler.	Isseleie.	Ansigtsleie.	Tverleie.	Sædeleie.	Fodleie.	Dødfødte: Ialt.	Deraf opgives: Fuldbaarne.	Ufuldbaarne.	Aborter.	Mola.
9 Jordemødre i Drammens By	[1])794	5	759	3	4	15	5	22	4	5	10	1
4 — - — Landdistrikt .	[2])242	7	226	2	3	6	5	16	6	7	-	-
Drammens Distrikt: 13 Jordemødre	1036	12	985	5	7	21	10	38	10	12	10	1
Modums Distrikt: 8 Jordemødre	451	6	445	1	3	6	2	27	16	6	5	-
Aals Distrikt: 2 Jordemødre	42	2	40	1	-	2	1	2	1	-	1	-

[1]) Ved 13 Fødsler Leiet uopgivet. [2]) Ved 7 Fødsler Leiet uopgivet.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte: levende.	Fødte: dødfødte.	Døde: ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Mord og Drab.
Drammen	1109	29	603	148	9	4	9	2	-
Drammens By	641	14	372	108	7	1	8	1	-
Holmsbu —	14	-	3	1	-	-	-	-	-
Bygder	454	15	228	39	2	3	1	1	-
Ringerike	476	8	223	37	-	1	5	-	-
Hønefos By	126	3	20	4	-	-	-	-	-
Bygder	350	5	203	33	-	1	5	-	-
Modum	777	20	422	63	1	1	9	4	-
Nes	236	4	131	27	7	1	-	-	-
Aal	145	7	127	16	1	-	1	-	-
Sandsvær	414	13	180	30	3	2	2	1	1
Kongsberg By	212	6	84	18	3	-	-	-	1
Bygder	202	7	96	12	-	2	2	1	-
Rollag	121	6	59	4	-	1	2	-	-
Buskerud Amt	3278	87	1745	325	21	10	28	7	1
Deraf i Byer	993	23	479	131	10	1	8	1	1
— - Bygder	2285	64	1266	194	11	9	20	6	-

De hyppigste Dødsaarsager vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	156	56	100
Diphtherit	105	6	99
Kræft	92	26	66
Lungebetændelse	68	18	50
Organisk Hjertesygdom	57	31	26
Akut Bronchit og Laryngit	50	30	20
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungen	42	14	28
Mæslinger	37	32	5
Hjerneslag	35	16	19
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	35	24	11
Chronisk Bronchit	34	14	20
Influenza	33	22	11

Veirliget. Fra Rollag anføres, at Vinteren var kold, ligesaa Vaaren, der kom sent; Forsommeren var varm med liden Nedbør, senere kom rigelig Regn og Høsten var saa fugtig, at meget Hø tog Skade under Indbjergningen. Rodfrugtavelen rigelig, men store Mængder raadnede i Kjælderne; Udbyttet af Jordbrug var som et Middelsaars.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Drammen fremhæves den beklagelige Mangel af et Epidemilazaret, der fremdeles gjør Benyttelsen af det gamle, yderst mislige Sygehus paa Strømsø nødvendig. Opførelsen af en ny Folkeskolebygning paa Strømsø paabegyndtes. Inden Ringerikes Distrikt siges de hygieniske Forhold at være i det Hele taget gode; kun i Lunder Annex hersker megen Fattigdom iblandt Husmandsklassen, der ogsaa gjennemgaaende har slette Boliger. — I Aadalen er Nydelsen af Brændevin væsentlig indskrænket til Julehelgen og den nærmest paafølgende Tid, da der vistnok konsumeres store Kvanta; derimod benyttes neppe Nafta som Rusdrik. — For Prestegjeldene Hole og Norderhov samt for Hønefos By har Kommunebestyrelserne bevilget Løn til en fast Desinfektør for epidemiske Sygdomme. Paa Eker af Modums Distrikt udføres Desinfektionen af en dertil ansat Mand, der under Diphtheritepidemien var til megen Nytte. (Collet). I Krødsherred er der inden Arbeidsklassen stor Tilbøielighed til Drik. Fra Aals Distrikt anfører Distriktslæge Rømcke: «Sport» befatter man sig her ikke med i dette Ords almindelige Betydning. Alle Mandfolk kan dog staa paa Ski, særlig i Distriktets Udkanter er dette en Dyd af Nødvendighed, som saaledes er fælles baade for Mænd og Kvinder. Man hører her dog ikke om Øvelser i at klare storartede Hop, beregnede efter Meters Fart gjennem Luften. Naar man derimod hører om den Tid Skiløberexpresser stundom i godt Føre bruge forat tilbagelægge 20—30 Kilometer, kan man forbauses over den Dygtighed, hvortil de ere naaede. Jeg kan ikke erindre i de ca. 7 Aar, som jeg nu har virket her, at have behandlet noget Ulykkestilfælde foranlediget ved Skirend. Skøiteløbning driver Ungdommen med paa de smaa Fjorde, her findes, men da her selvfølgelig ingen Baner findes, kan denne Sport sædvanligvis kun dyrkes i korte Tidsrum. Her er ikke Tale

om Kunstløb eller Hurtigløb; imidlertid morer man sig kostelig ved at løbe ret og slet, især Maaneskinsaftener. — Distriktslæge C. A. Kjær anfører fra Rollags Distrikt: De hygienske Forhold lader vistnok meget tilbage at ønske, men det maa dog siges til Befolkningens Ros, at den staar adskilligt høiere, end Tilfældet er blandt Indvaanerne i mange andre af vore Fjelddistrikter. Jordbruget er Befolkningens Hovednæringsvei, men drives ikke saaledes, at Produktionen afgiver noget tilsalgs, alt medgaar til Husholdningen endog hele Sæterafkastningen. Skal der slaaes Mynt, maa Skoven holde for, og her er virkelig ikke saa liden Trælastudførsel, men man mærker, at der længe har været trukket store Vexler paa Skoverne, da Dimmensionerne af Tømmeret gjennemgaaende ere smaa. Her er trange Tider for Kontanter, hvortil ikke saa lidet store Konkurser i Rollag og Vaglid samt tildels i Nore har bidraget; mange ere de, der har maattet gaa fra Gaard og Grund. I Opdal ere de pekuniære Forhold ulige bedre, ja man kan endog trygt sige, at Opdal udmærker sig ved jevn Velstand. Opdølen drager ud som omreisende Handelsmænd, helst til Nordland, eller slaar sig paa Fæhandel, og naar han har samlet saamange Kontanter, at han har faaet en solid Grundvold at stole paa, slaar han sig ned i sin Hjembygd og tager fat paa Jordbruget.

Amtet har 2 **Sygehuse,** Amtssygehuset paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus; Gjennemsnitsbelægget paa det Sidstnævnte har været forholdsvis lidet, endog lidt mindre end Aaret forud (11,6 mod 12,8 gjennemsnitlig i 1890), medens Antallet af Patienter har været omtrent det sædvanlige.

Bade. I Drammen findes en privat Badeanstalt med Damp- og Karbad. I Hønefos Folkeskolebygning staar en Badeindretning til almen Afbenyttelse; Styrtebad hist her og omtales fra Ringerikes og Modums Distrikter. Modums Bad og Sanatorium var i Virksomhed; det søgtes af 300 Syge; af disse var 158 norske, 59 danske, 62 svenske, 9 finske, 3 engelske, 4 amerikanske og 5 andetstedsfra i Udlandet.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Buskerud Amt	23	3351	29	2930	25
Drammen	5	[1]) 1165	[2]) 10	1214	5
Ringerike	4	511	[3]) 2	550	4
Modum	6	839	[4]) 6	509	8
Nes	1	132	[5]) 2	41	2
Aas	1	201	[6]) 8	120	3
Sandsvær	4	429	[7]) 1	310	2
Rollag	2	74	-	186	1

[1]) Deraf 879 i Drammen By. [2]) Drammen 6, Lier 2, Røken 2. [3]) Hole 1, Hønefos 1. [4]) Øvre Eker 2, nedre Eker 1, Modum 2, Sigdal 1. [5]) Nes 1. [6]) Hol 4, Aal 4. [7]) Kongsberg.

V. Jarlsberg og Larvik Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb- 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		2320,93	97 745	27	6	42	15
1. Tønsberg		781,12	44 418	14	3	21	9
	Tønsberg, Kjøbstad	1,62	6 818	6	2	4	-
	Horten, Ladested	3,71	6 536	5	1	4	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0,18	372	-	-	2	1
	Vaale	82,30	2 682	-	-	1	1
	Borre	63,86	2 883	-	-	-	1
	Sem	103,03	5 627	-	-	-	1
	Andebu	176,97	2 632	-	-	1	1
	Stokke	119,24	5 049	1	-	4	1
	Nøtterø	54,85	5 560	-	-	2	1
	Ramnes	137,97	3 158	-	-	1	1
	Tjømø	37,39	3 101	2	-	2	1
2. Hof		866,53	19 423	5	-	6	2
	Holmestrand, Kjøbstad	0,42	2 287	2	-	1	-
	Svelvik, Ladested	0,50	1 346	1	-	1	-
	Hof	158,55	2 238	1	-	1	-
	Lardal	278,88	2 629	1	-	1	-
	Skoger	114,37	3 565	-	-	-	-
	Strømmen	54,19	1 518	-	-	-	-
	Sande	172,59	3 651	-	-	1	1
	Botne	87,03	2 189	-	-	1	1
3. Larvik		673,28	33 904	8	3	15	4
	Larvik, Kjøbstad	2,60	10 933	4	2	10	-
	Sandefjord, —	1,12	3 903	3	1	1	-
	Sandeherred	116,85	5 943	-	-	-	-
	Tjølling	66,69	3 574	-	-	1	1
	Hedrum	298,95	3 887	-	-	2	2
	Brunlanes	185,11	4 611	-	-	1	1
	Fredriksværn	1,96	1 053	1	-	-	-

Sundhedstilstanden var i det Hele mindre tilfredsstillende. Influenza optraadte 2 Gange i Aarets Løb epidemisk over hele Amtet. Kighoste, Kusma og akute gastriske Sygdomme forekom hyppigere end Aaret forud, Mæslinger, Skarlagensfeber og Lungebetændelse noget sjeldnere; Typhoidfeber optraadte lige-

I Jarlsberg og Larvik Amt

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	35	5	35	-	3	5	1	-	5	6	3	5
Cerebrospinalmeningit	2	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Barselfeber	15	3	15	1	1	2	1	-	2	2	-	2
Vandkopper	205	-	205	43	46	21	5	3	8	11	3	6
Skarlagensfeber	310	18	310	85	48	55	21	19	11	10	16	9
Røde Hunde	19	-	19	6	1	5	2	-	3	1	-	-
Mæslinger	119	4	119	2	29	6	4	-	-	-	-	-
Rosen	140	3	140	15	23	6	14	7	6	10	5	12
Kighoste	593	7	593	6	7	6	16	1	14	20	39	14
Diphtherit	176	33	176	37	26	23	8	11	11	16	7	8
Strubehoste	29	6	29	2	1	1	5	-	2	-	-	1
Kusma	282	-	282	1	3	13	3	3	9	2	15	7
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	4080	43	4080	506	414	522	516	323	241	170	132	169
Katarrhalsk og follikulær Angina	1210	-	1210	208	149	143	91	76	67	54	52	64
Influenza	3691	30	3691	42	29	238	1740	766	162	47	2	9
Lungebetændelse	787	123	787	114	72	112	144	92	40	21	13	20
Pleurit	147	4	147	16	12	19	23	13	15	7	10	14
Gigtfeber	230	1	230	27	28	25	21	23	17	18	12	14
Koldfeber	14	-	14	1	2	-	2	-	1	-	-	1
Diarrhoe akut og indenlandsk Cholera	1914	30	1914	91	302	119	72	104	146	302	239	125
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	13999	311	13999	1203	1196	1321	2689	1443	760	697	548	480

som i 1890 forholdsvis sjelden. Af samtlige epidemiske Sygdomme opgives 13 999 Behandlede og 311 Døde mod henholdsvis 14 250 og 274 Aaret iforveien.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 662 eller 16,9 pro mille af den beregnende Middelbefolkning (98 100). Dødeligheden Aaret forud var 16,0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Typhoidfeber optraadte sjeldnere end, saavidt vides, nogensinde tidligere. I Tønsbergs Distrikt forekom kun 7 spredte Tilfælde, 1 i hver af Byerne Horten og Tønsberg samt 5 i Landdistriktet. Fra Hofs Distrikt opgives 14 Angrebne, hvoraf 3 paa Strømsgodset i Skoger; 2 af disse indlagdes paa Sygehus i Drammen. Inden Larviks Distrikt forekom i Marts 4 Tilfælde paa Gaarden Aasrum i

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.					
					1		2		3	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
4	1	2	35	5	7	-	14	4	14	1
-	-	-	2	1	2	1	-	-	-	-
1	2	1	15	3	9	1	1	1	5	1
11	27	21	205	-	72	-	10	-	123	-
14	11	11	310	18	67	-	32	2	211	16
1	-	-	19	-	4	-	14	-	1	-
2	36	40	119	4	101	4	17	-	1	-
10	17	15	140	3	64	-	14	2	62	1
102	157	211	593	7	114	1	59	2	420	4
2	16	11	176	33	86	14	43	7	47	12
5	1	11	29	6	6	1	2	1	21	4
65	77	84	282	-	34	-	15	-	233	-
241	354	492	4080	43	2242	14	376	8	1462	21
84	107	115	1210	-	708	-	116	-	386	-
12	114	530	3691	30	1994	19	337	10	1360	1
28	56	75	787	123	299	50	59	17	429	56
5	6	7	147	4	81	4	17	-	49	-
13	14	18	230	1	135	-	26	-	69	1
4	1	2	14	-	11	-	1	-	2	-
118	114	182	1914	30	867	12	127	9	920	9
-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
722	1112	1828	13999	311	7004	121	1180	63	5815	127

Hedrum. I Larviks By angrebes i September 4 Personer. Af Læger i Sandefjord behandledes 6 spredte Tilfælde, hvoraf 3 i Byens Omegn.

Af **Cerebrospinalmeningit** indsygnede i Tønsberg By i Mai 2 Kvinder, den ene voksen, den anden, der døde, 10—15 Aar gammel.

Vandkopper forekom temmelig almindelig, navnlig i første Kvartal; de fleste Tilfælde opgives som vanlig fra Byerne.

Skarlagensfeber, hvoraf der Aaret forud anmeldtes 796 Tilælde, var i betydeligt Aftagende, men optraadte fremdeles inden alle Distrikter næsten hele Aaret igjennem. Nogen større Epidemi udviklede sig ikke nogetsteds, og Sygdommen synes som Regel at have optraadt godartet. Fra Tønsbergs Distrikt opgives 67 Tilfælde, hvoraf 28 vaa Horten, 2 i Aasgaardstrand, 12 i Tønsberg og 25 i Bygderne. Dødsfald af Sygdommen kjendes ikke og Lægehjelp søgtes

sjelden. Fra Hofs Distrikt opføres 32 Tilfælde, hvoraf 15 i Svelvik Ladested; i Landdistriktet forekom de fleste i Skoger og Laurdal, medens der af Læderne i Holmestrand kun nævnes 1 Tilfælde (udenfor Byen). Inden Larviks Distrikt var Sygdommen i 1ste Kvartal temmelig almindelig, særlig i Larviks By og Omegn; som Regel havde den et meget mildt Forløb, om der end forekom flere den var bleven især hos Børn, som havde gaaet oppe med Sygdommen, uden at Tilfælde af Nefrit, paaagtet.

Mæslinger var i Aarets Begyndelse noksaa udbredt i Stokke, Andebu og en Del af Sems Herred af Tønsbergs Distrikt; allerede tidlig paa Sommeren døde Epidemien ud paa disse Kanter, men i November—December viste der sig flere Tilfælde paa Nøtterø og Tjømø. Af 99 i Landdistriktet behandlede Personer døde 4, hvoraf 3 Kvinder, 1 Voxen og 2 Piger i 14 Aars Alderen. Fra Tønsberg By opgives 2 Tilfælde, Horten og Aasgaardstrand intet. Inden Hofs Distrikt, hvorfra der nævnes nogle Tilfælde i den nordligste Del, antog Sygdommen epidemisk Karakter mod Aarets Slutning. Fra Larviks Distrikt omtales kun 1 Tilfælde i Larviks By i December.

Kighoste, der fra Aarets Begyndelse havde optraadt spredt paa de fleste Kanter af Amtet, blev udover Høsten almindeligere og var i sidste Kvartal meget hyppig særlig i Larviks Distrikt.

Diphtherit, hvoraf der i 1889 og 1890 behandledes henholdsvis 223 og 221 Tilfælde, var i Tilbagegang i Tønsbergs og Hofs Distrikter, medens den i Larviks Distrikt var noget hyppigere; i det Hele opgives 176 Tilfælde med 33 (19 pCt.) døde; Aaret forud var Dødelighedsprocenten over 16. Inden Tønsbergs Distrikt forekom i alle Aarets Maaneder spredte Tilfælde, de fleste i Andebu Herred, hvor Sygdommen begyndte i Januar paa Gaarden Kjæraas; Smittekilden blev ikke opklaret, men henførtes af Gaardens Folk til Sandefjord, hvor samtidig en Del Tilfælde forekom. I Arendals Annex til Stokke angrebes i Marts—Mai 4 Personer paa øvre Borgen, i September—Oktober 4 paa Myrer og i December 2 paa Vennerød; til disse Husepidemier indskrænkede Sygdommen sig her som ellers. Fra Bygderne tilsammen opføres 61 Tilfælde, fra Byerne Horten og Tønsberg henholdsvis 17 og 8. Af de i Hofs Distrikt anmeldte 43 Tilfælde faldt 22 paa Holmestrand By, 21 paa Bygderne i Omegnen. Inden Larviks Distrikt synes Sygdommen kun at have optraadt i Sandefjord By og omliggende Landdistrikt, medens den ikke nævnes fra Larvik By og Omegn.

Kusma forekom almindelig inden alle Distrikter og udbredte sig om Høsten epidemisk inden flere Herreder. Metastaser (Epididymit, Meningit og Mastit) forekom leilighedsvis.

Af **akute Katarrher** opgives et noget mindre Antal end forrige Aar inden Tønsbergs Distrikt.

Influenza, hvoraf der Aaret iforveien behandledes 3892 Tilfælde med 2 Dødsfald, optraadte med 3691 Angrebne og 30 Døde. I Modsætning til Aaret forud, da Sygdommen i Løbet af en Maaneds Tid naaede sit Høidepunkt i Januar, temmelig hurtig aftog udover Vaaren og siden kun viste sig sporadisk, optraadte den nu som 2 Epidemier, hvoraf den første begyndte i Januar, kulminerede i April og tabte sig udover Sommeren, og den anden udviklede sig i Løbet af Oktober—December for at fortsætte sig over i det næste Aar. Af de opførte Tilfælde faldt 2668 paa Amtets Byer og 1023 paa Bygderne, af Dødsfaldene 14 paa Byerne og 16 paa Landdistrikterne. Fra Stokke Herred i Tønsbergs Distrikt omtales, at man under Epidemien i Forhold til Fjoraarets langsomme Udvikling sikkert kunde iagtage dens Udbredelse fra Grænd til Grænd; denne var dog ogsaa dette Aar ganske betydelig hurtigere end nogen anden epidemisk Sygdom. (W. Larsen). Inden Hofs Distrikt faldt Vaarepidemiens Kulmination senere end i Tønsbergs og Larviks. Af de anmeldte Tilfælde var flere ledsagede af sterk Feber, Prostration samt Otiter;

gamle Folk var ilde farne. Desuden var en stor Del af Befolkningen angrebet af Sygdom med ubestemte Symptomer som Mathed, Ulyst til Arbeide, Hovedpine og katarrhalske Symptomer, for hvilke i Regelen ikke Læge søgtes (kst. Distriktslæge Graarud). Fra Skoger anføres, at Sygdommens Intensitet under Høstepidemien var stærkere end i den om Vaaren, ligesaa dens Komplikationer (Otiter, Gastroenteriter) hyppigere og alvorligere; den større Dødelighed blandt Oldinge antages muligens at staa i Forbindelse med Influenzaen (J. C. Holst). Inden Larviks Distrikt, hvor Sygdommen hurtig naaede sit Høidepunkt allerede i April, var der en Mængde Angrebne saavel i Byerne som i Landdistriktet. Som en Mærkelighed anfører Distriktslæge Hansteen, at i Hvarnes Annex til Hedrum, hvor Sygdommen fandtes i næsten hvert Hus, opgaves alle de første Angrebne at være blevne syge paa en Dag, Langfredag den 27de Marts, uagtet flere Huse laa 10—11 Kilometer fjernede fra hverandre. Der havde heller ikke været nogen Forretning i Kirken den Dag eller nogen anden større Forsamling i Bygden.

Lungebetændelse forekom adskillig sjeldnere end Aaret forud i Tønsbergs og Hofs Distrikter, medens Antallet i Larviks kun er lidet mindre. Dødeligheden, der Aaret i forveien var 12,2 pCt., udgjorde i 1891 15,6 pCt.

De af **Koldfeber** angrebne 14 Personer vare alle voxne Mandfolk, de fleste fra Bygderne omkring Tønsberg og Sandefjord. Et Tilfælde i Stokke indtraf hos en fra Ostindien hjemkommen Matros, der først havde ligget syg paa Hospitalet i Rangoon af den saakaldte «Javafeber» og senere var hjemvendt i Bedring. Sygdommen optraadte efter Hjemkomsten som Quotidian intermittens, hvortil kom en længe vedvarende, ofte blodig Diarrhoe, forbunden med voldsomme Smerter. Han helbredes fuldstændig; saagodtsom hele den øvrige Besætning paa Fartøiet, han havde faret med, døde siden i Ostindien af «Feber». (W. Larsen).

Af **Diarrhoe og indenlandsk Cholera** opføres et større Antal Angrebne end Aaret forud i samtlige Distrikter. Som sædvanlig forekom disse Sygdomme almindeligst i 3die Kvartal; Forskjellen mellem Vinter- og Sommermaanederne er dog forholdsvis liden paa Grund af et paafaldende stort Antal fra Larviks By i Februar (225) og Marts (64) anmeldte Tilfælde, der syntes at skyldes Infektion gjennem Drikkevandet og i Regelen vare af en meget alvorlig Beskaffenhed, oftest ledsagede af blodige Afføringer. Larviks Vandforsyning kommer fra to forskjellige Tjern, hvoraf det ene, Klevervandet, ligger i en Myr, omgivet af dyrkede og gjødslede Marker; det andet, Ulsbakvandet, er et Fjeldvand, der indeholder udmærket godt Drikkevand, men ikke tilstrækkeligt for hele Aarets Vandforsyning, hvorfor man har været nødt til at bruge det mindre gode Vand fra Klevervandet om Vinteren Sandsynlig er Gjødselvand under det kort iforveien indtrufne Tørveir flydt ned i Tjernet; da Vandledningen fra dette efter Distriktslægens Ordre afstængtes, bedredes Tilstanden betydelig, uagtet der endnu ud i Marts Maaned forekom enkelte Diarrhoetilfælde. (Hansteen). Jfr. Forhandl. i med. Selsk. 1891, Side 51. En lignende Epidemi forekom i Larvik og Omegn i Begyndelsen af 1879, hvorom nærmere i Beretn. om Sundhedstilstanden i Norge i 1879, Side 52.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 60).

Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** findes paa Tabellen Side 61.

Døde af Lungetuberkulose sees af Tabellen Side 62.

For det hele Amt udgjorde Lungetuberkulose 15,4 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 22,9 pCt af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; i Byerne var Forholdet henholdsvis 15,1 pCt. og 22,2 pCt. i Bygderne 15,6 pCt. og 23,5 pCt.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Tønsberg. Tilf.	1 Tønsberg. Dødsf.	2 Hof. Tilf.	2 Hof. Dødsf.	3 Larvik. Tilfælde.
Veneriske Saar	15	-	3	-	2	-	10
Syphilis konstitutionel	87	2	50	1	3	1	34
— heredit.	8		3	-	-	-	5
Gonorrhoe	163	-	76	-	13	-	74

Sindssyge. Ifølge Lægernes Indberetninger er der behandlet af ny opstaaet Sindssygdom, 13 hos Mænd og 18 hos Kvinder, deraf 12 i Tønsbergs, 9 i Hofs og 10 i Larviks Distrikt. Om Amtets Sindssyge forøvrigt se den almindelige Beretning.

Chirurgiske Tilfælde. Af 126 Tilfælde af **Brok** (Hernia) opgives Sædet for 117 saaledes: Hernia inguinalis 81, Hernia cruralis 15 og Hernia umbilicalis 21. Der kjendes 6 Dødsfald af Brok.

Af **Luxationer** (Luxatio) behandledes 51 Tilfælde, hvis Sæde er opgivet saaledes:

Luxatio scapulæ	1	Luxatio radii	9
— claviculæ	1	— manus	3
— humeri	23	— dig. manus	9
— antibrachii	4	— tibiæ	1

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 187 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet er saaledes angivet:

Fractura cranii	2	Fractura radii	35
— maxillæ inferioris	2	— dig. manus	12
— vertebr.	1	— femoris	16
— costarum	38	— colli femoris	8
— claviculæ	17	— cruris	15
— humeri	10	— fibulæ	1
— antibrachii	13	— tibiæ	2
— ulnæ	3	— maleoli	11

Sjeldne Tilfælde, Under Diagnosen **Varioloider** er anført et Tilfælde af børnekoppelignende Udslæt hos en voxen Kvinde paa Gaarden Løveid i Botne; Kjørene havde samtidig Kopper paa Yverne. (Graarud).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 83, hvoraf 34 i Tønsbergs, 7 i Hofs og 42 i Larviks Distrikt. Indikationer og Udfald sees af omstaaende Tabel, Side 63.

Om **Fødte** og **Døde** se Tabel Side 62.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1346 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 55,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsag for 10: Barselfeber 3, Barsel-

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Tønsberg.		2 Hof.		3 Larvik.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	453	-	1	2	282	168	175	-	28	-	250	-
Fnat	79	-	15	23	16	25	37	-	20	-	22	-
Skurv	7	-	-	3	2	2	1	-	-	-	6	-
Kjertelsyge	260	-	74	118	21	47	119	-	35	-	106	-
Rachit	115	4	66	49	-	-	30	1	9	1	76	2
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	68	[1] 50	23	20	13	6	23	16	17	6	28	28
Lungetuberkulose	479	145	20	18	207	234	192	69	39	15	248	61
Kræft	122	[2] 84	-	1	56	65	52	35	22	18	48	31
Morbus Brightii	172	36	19	21	63	69	96	16	10	10	66	10
Blegsot og Anæmi	1394	2	40	205	31	1118	757	1	218	-	419	1
Livmodersygdomme	295	-	-	-	-	295	174	-	26	-	95	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1758	1	56	86	649	967	924	1	196	-	638	-
Ormesygdomme	24	-	4	8	4	8	7	-	1	-	16	-
Drankersygdomme	13	2	-	-	12	1	2	1	6	-	5	1
Struma	12	-	-	-	1	11	1	-	2	-	9	-
Brok	126	6	25	9	42	23	30	-	35	1	61	3
Luxationer	51	-	7	5	23	14	27	-	9	-	15	-
Frakturer	187	2	33	19	64	66	98	-	43	-	46	-

[1]) Meningitis tuberculosa 34, Tuberculosis organ. aliorum 16. [2]) Cancer 82, Sarcoma 2.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	399	69	121	278
Tønsberg By	49	9	18	31
Horten —	83	14	15	68
Aasgaardstrand —	2	1	-	2
Bygder	265	45	88	177
Hof	188	15	63	125
Holmestrand By	29	3	9	20
Svelvik —	20	1	8	12
Bygder	139	11	46	93
Larvik	356	61	127	229
Larvik By	170	27	51	119
Sandefjord —	58	7	31	27
Bygder	128	27	45	83
Jarlsberg og Larvik Amt	943	145	311	632
Deraf i Byer	411	62	132	279
— - Bygder	532	83	179	353

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Mord og Drab.
Tønsberg	1326	30	728	103	9	3	17	1	1
Tønsberg By	197	3	123	23	2	-	2	-	-
Horten —	234	5	104	16	2	1	5	-	1
Aasgaardstrand —	9	1	4	-	-	-	-	-	-
Bygder	886	21	497	64	5	2	10	1	-
Hof	617	14	298	56	2	2	3	1	1
Holmestrand By	67	2	36	4	-	-	-	-	-
Svelvik —	42	-	23	5	-	-	-	-	-
Bygder	508	12	239	47	2	2	3	1	1
Larvik	1065	35	636	95	8	8	8	3	-
Larvik By	379	11	218	42	1	1	3	1	-
Sandefjord —	119	4	74	14	1	-	1	1	-
Bygder	567	20	344	39	6	7	4	1	-
Jarlsb. og Larvik Amt.	3008	79	1662	254	19	13	28	5	2
Deraf i Byer	1047	26	582	104	6	2	11	2	1
— - Bygder	1961	53	1080	150	13	11	17	3	1

Obstetriciske Operationer i Jarlsberg og Larvik Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Dekapitation.	Efterbyrds-operation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn		Moder	Barn	Moder	Moder
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	60	[1]) 1	58	3	-	-	-	1	[4]) 1	-	-
Bækkensneverhed	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-
Barselkrampe	1	[2]) 1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	4	[3]) 2	-	-	[5](1	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	69	2	64	7	9	5	4	1	1	1	1
	71		71			9					

[1]) Som Dødsaarsag opført Dystokia (Kræftetab). [2]) Dødsaarsag: Barselkrampe. [3]) Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet oplyst. [4]) 1ste Tvilling, 2den afdød før Fødselen (forraadnet). [5]) Fosteret, hvis Navlesnor var fremfalden, dødt før Operationen. Moderen led af Krampe under Fødselen, men kom sig.

krampe 2, Dystoki 1, Blødning 1, Livmoderbristning 1, Hjertefeil 1 og Pyæmi 1. Den sidstnævnte Kvinde havde lidt af influenzalignende Symptomer, med høi Feber, hvorunder hun fødte i 7de Maaned et velskabt Barn, der døde 8 Dage gammelt; den høie Feber vedvarede; Patienten led samtidig af en Værkefinger, hvorfra sandsynligvis Infektion, thi der udviklede sig efterhaanden pyæmiske Symptomer, purulent Ophthalmi paa høire Øie, og hun døde 6 Uger efter Fødselen. (Graarud).

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	145	62	83
Lungebetændelse	123	43	80
Kræft (Cancer & Sarcoma)	84	35	49
Alderdomssvaghed	58	25	23
Tuberkuløse Betændelser	50	27	23
Akut Bronchit	43	10	23
Organisk Hjertesygdom	42	17	25
Nephrit, Morb. Brigthii	36	12	24
Hjerneslag	34	19	25
Diphtherit	33	13	20
Diarrhoe og indenlandsk Cholera	30	17	13
Influenza	30	14	16

Veirliget. Fra Hofs Distrikt skildres Vinter og Vaar som middels kolde og fugtige. Sommeren var varm og tør indtil Slutningen af Juni; Juli var middels varm og fugtig; senere rig Nedbør, der tiltog udover Høsten og vanskeliggjorde Indhøstningen. Høhøsten kan regnes for middels, Korn-, Potetes- og Frugthøsten for mislig (Graarud).

Levemaade og hygieniske Forhold skildres fra Hofs Distrikt som gode. Den for Larviks By anskaffede Desinfektionsovn har jevnlig været benyttet, ikke alene for selve Byen, men ogsaa for Landistrikterne.

Badeindretninger. Holmestrand besidder en tidsmæssig Badeindretning, hvor foruden kolde og varme Søbad, leveres Gytje-, Tanglud- og Furunaalsbade samt andre medicinske Bade; Badet er meget søgt særlig i Juli—August (gjennemsnitlig 300 Gjæster). I Svelvik og Sandebugten findes 2 mindre Badeindretninger. Sandefjords og Larviks Bade var i Virksomhed.

Amtet har **2 Sygehuse,** Carl Johansværns militære Sygehus og et fælles Sygehus i Tønsberg for Amtet og denne By. I Fredriksværn er et Kysthospital for kjertelsyge Børn.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver en Oversigt over behandlede fattige Syge, Vakcinerede, Antal Møder i Sundhedskommissioner og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	13	1499	41	2374	10
Tønsberg	3	[1]) 566	[4]) 14	1238	5
Hof	6	[2]) 223	[5]) 7	611	5
Larvik	4	[3]) 710	[6]) 20	[7]) 525	uopg.

[1]) Horten 113, Aasgaardstrand 6, Tønsberg uopg. [2]) Svelvik 26, Holmestrand uopg. [3]) Larvik 421. [4]) Tønsberg 2, Horten 1, Sem 3, Stokke 3, Andebu 1, Borre 1, Ramnes 1, Tjømø 1, Aasgaardstrand 1. [5]) Svelvik 2, Botne 1, Hof 2, Lardal 1, Skoger 1. [6]) Larvik 7, Sandefjord 4, Sandeherred 2, Fredriksværn 1, Tjølling 3, Hedrum 2, Brunlanes 1. [7]) Opgave fra Landdistriktet foreligger ikke undtagen fra Sandeherred.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe-vakcinatører.
Amtet		27507,72	120 386	34	4	46	40
1. Solør og Odalen		3492,38	32 625	7	1	9	9
	Kongsvinger, Kjøbstad	0,80	1 308	1	1	-	-
	Vinger	494,44	4 938	2	-	2	2
	Eidskogen	641,00	5 793	1	-	2	2
	Søndre Odalen	525,76	6 851	1	-	1	1
	Nordre —	488,66	4 137	1	-	1	1
	Brandval	517,12	3 707	-	-	1	1
	Grue	824,60	5 891	1	-	2	2
2. Hedemarken		2688,24	42 638	11	2	13	8
	Hamar, Kjøbstad	1,11	4 013	4	2	2	-
	Vang	531,12	4 901	-	-	2	2
	Furnes		3 749				
	Stange	338,82	6 678	1	-	3	2
	Romedal	385,46	4 630	1	-	1	1
	Løiten	368,07	4 705	1	-	1	-
	Nes	164,58	3 655	1	-	1	-
	Ringsaker	899,08	10 307	3	-	3	3

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
3. Søndre Østerdalen		3036,74	18 633	6	1	6	5
	Elverum	1366,05	7 857	3	1	2	1
	Vaaler	648,80	3 589	1	-	1	1
	Aasnes	604,88	4 272	1	-	3	3
	Hof	417,01	2 915	1	-		
4. Tryssil		3759,54	5 460	2	-	4	5
	Tryssil	3101,41	4 931	2	-	3	4
	Drevsjø Kapeldistrikt af øvre Rendalen	658,13	269	-	-	-	-
	Øvre Engerdalens Kapeldistrikt af ytre Rendalen		260	-	-	1	1
5. Rendalen		7093,47	9 892	3	-	7	7
	Aamot	1326,08	3 384	1	-	2	-
	Stor-Elvedalen	1565,43	3 065	1	-	2	
	Sollien	477,36	433	-	-	1	uopgivet.
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapeldistrikt undtaget)	3 724,60	1 409	-	-	1	
	Ytre Rendalen (øvre Engerdalens Kapeldistrikt undtaget)		1 601	1	-	1	
6. Tønset		6398,71	10 330	5	-	7	6
	Lille-Elvedalen	2208,26	3 186	1	-	2	2
	Tønset	1126,97	3 062	2	-	3	2
	Tolgen Prestegjeld af Tolgen	2095,63	3 370	1	-	1	1
	Kvikne Sogn af Kvikne (fraregnet Indset Annex)	967,85	712	1	-	1	1

Anm. Indset Annex til Kvikne med 542 Indbyggere hører til Opdals Lægedistrikt; en Del af Tolgen Herred (med 275 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt — hvilke Distrikter begge tilhører Søndre Trondhjems Amt.

Opgaverne over Fladeindholdet af Tryssil og Rendalen Lægedistrikter ere kun tilnærmelsesvis rigtige.

Sundhedstilstanden skildres temmelig gjennemgaaende for det hele Amts Vedkommende som mindre god, væsentlig paa Grund af Epidemier af Diphtherit, Skarlagensfeber og Kighoste; Influenza har fortsat sine Herjinger fra det foregaaende Aar, og Lungebetændelsen har ogsaa havt stor Udbredelse.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1982 eller 16,4 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (120 500). Aaret forud var Dødeligheden 17,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 68 og 69).

Typhoidfeber synes nu i flere Aar saagodtsom at være forsvundet fra Hedemarkens Distrikt. Et af de herfra opgivne 3 Tilfælde optraadte paa den for Nervefeber bekjendte Gaard Frenning i Romedal. Det synes, som om Smitten her skrev sig fra en gammel Skindfæld, som Patienten havde ude og rystede og

børstede. Skindfælden var benyttet et Aar før af Nervefeberpatient, men var dog senere svovlrøget, luftet ude og havde siden hængt paa Loftet i omtrent 1 Aar. (A. J. Søyland).

Af **Barselfeber** er behandlet 42 Tilfælde. Alle disse forekom spredt og antages for en stor Del at skyldes Urenslighed.

Skarlagensfeber optraadte som sædvanlig i Aarets første Maaneder i Solør og Odalens Distrikt; den var mild og voldte faa Dødsfald. I nordre Odalen, hvor Sygdommen det foregaaende Aar næsten udelukkende havde hersket i Sand, optraadte den iaar mere i Annexet Mo. Et Tilfælde i Sand, der i Modsætning til det ellers lette Forløb artede sig voldsomt, skyldes muligens et nyimporteret Smittestof. Distriktslægen antager, at der til at frembringe en virkelig Epidemi fordres Momenter, der ikke altid er tilstede. Sygdommen slæbes ogsaa ikke sjelden omkring af vandrende Tiggere eller Kræmmere; hvor disse slaar sig ned i nogen Tid, deponerer de Smitten. I de øvrige Distrikter har Sygdommen ogsaa været saa godartet, at mange Tilfælde vistnok ikke er kommet til Lægernes Kundskab. De behandlede Tilfælde var alle spredte.

Mæslinger er kun forekommet sporadisk i Hedemarkens Distrikt, naar undtages Ringsaker, hvor Sygdommen i Aarets sidste Maaneder fik nogen epidemisk Udbredelse; den førtes til Ringsaker fra Vardal i August Maaned med en Arbeiderfamilie, udbredte sig stadigt, men paafaldende langsomt.

Kighoste var temmelig hyppig i Hamar i Sommermaanederne og bredte sig udover Høsten og Vinteren udover Landsbygden. I Hamar havde Sygdommen ikke været siden 1885. I Hedemarkens Distrikt var den især udbredt i Stange. I søndre Østerdalens Distrikt var den jevnt udbredt og forløb som overalt ellers mildt. I Hof angrebes paa Glommens Vestside næsten hvert Hjem. Sygdommen var her kommen fra Grue, naaede sin største Udbredelse i 1ste Kvartal af Aaret.

Diphtherit har overalt været i Tilbagegang. Ialt er behandlet 863 Tilfælde imod 1 549 foregaaende Aar. I Solør og Odalens Distrikt er de forholdsvis fleste Tilfælde forekommet i Vinger, hvor Dødeligheden af Sygdommen heller ikke var liden. Efter at Sygdommen i 4 Maaneder ikke havde vist sig i nordre Odalen, blev en 40-aarig Mand angreben; han havde sandsynligvis faaet Sygdommen i Vinger, hvor han havde arbeidet som Tømmerhugger. Sygdommen blev i Begyndelsen betragtet som en almindelig Halsaffektion, men senere kom der en universel Lammelse; da han ikke kunde svælge, blev der gjort Forsøg paa at ernære ham gjennem Svælgsonde, men herunder døde han. Som Desinfektion er af Distriktslægen i den senere Tid anvendte Vaskninger med Carbol- og Sublimatopløsning; Desinfektion og Svovlrøgning finder han illusorisk i den fattigere Befolknings Boliger paa Grund af deres Utæthed; den kan heller ikke overalt iværksættes, da Familien kun har et eneste Beboelsesrum. I Hedemarkens Distrikt var Sygdommen udbredt overalt, hyppigst forekom den i Ringsaker, hvor der i Aarets Løb var 250 behandlede Syge. For hele Distriktet er opgivet 476 Tilfælde imod 921 det foregaaende Aar. I Epidemilazaretet er behandlet 121 Tilfælde med 13 Dødsfald. I Ringsaker er det nu kun de færreste Gaarde, hvor Sygdommen ikke har været, i enkelte Huse har den optraadt flere Gange med Maaneders indtil 1 Aars Mellemrum; sjelden er dog samme Person angrebet flere Gange. Diphtherit optraadte i Ringsaker stødvis paa en Maade, der ikke fuldt og tilfredsstillende kan forklares udelukkende ved Kontagiøsitet, men lægger det nær at tænke paa midlertidig optrædende Potentser, der forøger Modtageligheden hos Individerne eller Smittestoffets Kraft. De lokale Epidemiers Optræden synes ligesaa umotiveret som deres Forsvinden (U. Bugge). Efter at Sygdommen i Modalen og Aasmarken i omtr. $1^1/_2$ Aar kun havde vist sig som spredte Tilfælde, optraadte den i Juni iaar paa engang paa 7 forskjellige Steder,

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	4	-	4	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	3	-	3	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	42	8	37	3	7	3	4	4	2	2	4	-	5	2	1
Vandkopper	92	-	86	15	15	8	5	11	8	10	-	-	5	2	7
Skarlagensfeber	195	14	195	44	25	19	18	21	19	6	12	12	8	6	5
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mæslinger	44	2	44	1	-	1	3	1	4	2	5	3	9	6	9
Rosen	122	-	111	10	7	14	11	14	8	5	5	4	12	8	13
Kighoste	706	19	684	68	52	33	48	48	110	114	79	45	31	34	22
Diphtherit	863	173	861	101	69	87	58	57	97	90	89	50	62	45	56
Strubehoste	18	9	18	6	4	-	1	2	-	-	-	-	1	2	2
Kusma	143	-	133	4	10	10	25	8	10	7	4	1	11	23	20
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2562	54	2455	372	282	301	320	183	185	122	105	114	137	165	169
Katarrhalsk og follikulær Angina	854	-	827	133	93	86	73	51	54	52	53	54	46	57	75
Influenza	1004	21	986	13	28	20	155	335	168	113	43	10	9	14	78
Lungebetændelse	614	96	609	77	47	96	79	76	45	32	20	17	29	37	54
Pleurit	171	7	167	17	14	16	25	19	15	11	10	8	10	11	11
Gigtfeber	161	3	159	23	19	17	12	16	15	11	5	9	7	10	15
Koldfeber	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Diarrhoe (akut) og indenl. Cholera	1003	25	959	85	59	44	59	46	98	223	121	64	46	54	60
Blodgang	4	-	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Skjørbug	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8611	431	8346	974	731	756	900	894	839	800	555	391	428	479	599

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1		2		3		4		5		6	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Tryssil.		Rendalen.		Tønset.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	42	8	16	2	8	3	12	1	2	-	3	1	1	1
Vandkopper	92	-	19	-	45	-	13	-	1	-	14	-	-	-
Skalagensfeber	195	14	91	5	43	3	47	3	6	2	8	1	-	-
Røde Hunde	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	44	2	1	-	43	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	122	-	25	-	63	-	21	-	2	-	9	-	2	-
Kighoste	706	19	69	9	241	2	180	2	-	-	135	1	81	5
Diphtherit	880	190	131	39	476	97	172	38	3	1	45	6	53	9
Strubehoste	18	9	2	-	10	7	3	1	1	-	-	-	2	1
Kusma	143	-	14	-	116	-	8	-	-	-	5	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2562	54	638	24	1022	14	493	10	59	2	202	3	148	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	854	-	143	-	428	-	171	-	12	-	75	-	25	-
Influenza	1004	21	268	9	401	5	10	-	-	-	151	2	174	5
Lungebetændelse	614	96	82	9	304	48	110	14	20	4	52	9	46	12
Pleurit	171	7	33	1	60	2	31	2	14	-	16	1	17	1
Gigtfeber	161	3	39	1	60	1	23	-	3	1	30	-	6	-
Koldfeber	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1003	25	248	7	427	8	134	2	27	-	133	5	34	3
Blodgang	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Skjørbug	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	8628	448	1821	106	3756	192	1428	73	151	10	882	29	590	38

der tildels laa i stor Afstand, lige til 20 km. fra hverandre, saa at direkte Smitte fra Sted til Sted her kunde udelukkes. Rimeligvis har her Smittestoffet været latent tilstede, og ved den lange, intense Varme i Juni er det blevet smittedygtigt eller paa Grund af Tørken frigjort. (V. Hille). Der anføres, at mange kvier sig for at hente Læge, naar de er bange for at have faaet Sygdommen i Huset, af Frygt for de Forholdsregler, der paalægges dem. Huset skyes i lang Tid, Anledning til Erhverv standses, saa der ofte opstaar stor Nød. Saamange Patienter som muligt sendes til Amtssygehuset, men de lange Veie lægger ofte Hindringer iveien. Der har nu i Ringsaker reist sig en stærk Opinion for Oprettelse af Epidemilazaret i Bygden, saa denne Plan snart kan ventes realiseret. I Nes fortsatte Sygdommen sig fra foregaaende Aar. En Tjenestegut, der havde pleiet en Patient paa Hoel, blev sendt til Amtssygehuset for Desinfektionens Skyld. Han havde ved Afreisen intet synligt Belæg i Halsen, blev paa Sygehuset en Uges Tid, kom da tilbage og kort efter blev en Budeie, der sad ved Siden af ham ved Maaltiderne angreben og døde. En af Gaardens Dagleiere, der boede sammen med sin Moder og 2 Søstre blev saa smittet, og derpaa blev hans Søster syg. En anden Dagleier blev ogsaa smittet; han sendtes til Amtssygehuset og dermed var Epidemien over for den Gang. I Oktober angrebes atter et Par, sandsynligvis var da Smitten importeret fra Ringsaker. I søndre Østerdalens Distrikt var Sygdommen temmelig udbredt i Vaaler i Aarets første 9 Maaneder; derpaa ophørte den pludselig. I Elverum har især nordre Skovbygd frembudt de fleste Tilfælde. I Vaaler var Mortaliteten 26,8 pCt., i Elverum 20,6 pCt. I Tryssil var Sygdommen mild; de tre Tilfælde optraadte til forskjellige Tider og paa tildeels langt fra hinanden liggende Steder og syntes ikke at bero paa Smitteoverførelse fra hinanden. I Tønsets Distrikt var Sygdommen ikke sjelden. De fleste Tilfælde forekom i Vingelen, men den var der nogenlunde mild. Paa Strømmen, en Grænd af Lille-Elvedalen, optraadte en mere begrænset, men meget ondartet Epidemi. Sygdommen optræder forøvrigt hyppigt paa Jernbanestationen, maaske ved ny Smitteimport, og i Vogterboligerne, her muligens indført ved Bøger fra det meget benyttede Jernbanebibliothek. (H. Bull).

Kusma viste sig især i Hedemarkens Distrikt, forekom her overalt, undtagen i Løiten. I Romedal angreb den saagodtsom udelukkende voxne Gutter i 16—24 Aars Alderen og førte næsten altid til Metastaser til Testiklerne.

Under **akute katarrhalske Tilfælde** findes af nogle Læger opført de af dem behandlede Tilfælde af Influenza.

Influenza optraadte ogsaa iaar med ikke liden Heftighed og Udbredelse over hele Solør og Odalens Distrikt. Sygdommen var her paa sin Høide i Mai og Juni, var omtrent borte i Høstmaaderne for saa igjen at dukke op i Aarets sidste Maaned. I nordre Odalen, hvor Sygdommen ikke var iagttaget siden Februar ifjor, optraadte den fra April til August med en Masse Tilfælde, især i Annexet Mo, hvor der i Mai og Juni neppe var et Hus uden en eller flere Syge. Efter fuldstændigt Ophør fra September til November, brød en ny Epidemi ud i Aarets sidste Dage. I Mai var den bronchitiske Form udtalt overveiende, i Juni var der flest Tilfælde af de rheumatiske og gastriske Former. I Hedemarkens Distrikt var Tilfældene mere spredt end ifjor; i Vaar- og Sommermaanederne fik Sygdommen dog temmelig stor Udbredelse. Den var mild, udbredte sig langsommere og holdt sig længere end ifjor. Den hyppigste Form, ialfald blandt de Behandlede, var den nervøse, rheumatiske, derefter kom den katarrhalske, medens den gastriske Form var den sjeldneste. Der paafulgte selv efter de mildere Former en lang Svækkelse. Modtageligheden for Sygdommen syntes at blive større, naar man

engang har været angreben. Mod Aarets Slutning tiltog Antallet af Angrebne som Forbud paa den store Udbredelse, Sygdommen skulde faa i Begyndelsen af 1892. I søndre Østerdalens Distrikt var den i Aarets 3—4 første Maaneder udbredt over hele Distriktet. I Aasnes varede den til Midsommer og havde ondartede Eftersygdomme. Dette var ogsaa Tilfældet i Tryssil; efterat Sygdommen var overstaaet, blev der igjen Mathedsfornemmelse, jævnlig Svedning, neuralgiske Smerter, Ømfindtlighed for Temperaturforandringer o. l.

Lungebetændelse var i Solør og Odalens Distrikt som sædvanligt paa sit Høidepunkt i April og Mai. Som Eftersygdom efter Kighoste fik flere Børn i nordre Odalen Lungebetændelse. I Hedemarkens Distrikt viste den sig meget ondartet og ofte utvivlsomt smitsom. Paa en Gaard i Stange, Sylje, døde saaledes 3 Personer lige efter hverandre af denne Sygdom. Den store Dødelighed skyldes vistnok forøvrigt ofte den Svaghedstilstand, der blev igjen hos dem, der først havde lidt af Influenza. I Hof er der en Mængde Tilfælde gjennem hele Aaret; Distriktslægen antager, at de her hver Vaar stedfindende Oversvømmelser muligens gjør Klimatet usundt.

Katarrhalsk Gulsot optraadte som Epidemi i de varmeste Sommermaaneder i Hof. I og omkring Kongsvinger viste den sig paa lignende Maade, den ene ledsaget af heftige gastriske Fænomener, endog med stærke Blødninger fra Mavesækken.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Solør og Odalen.		2 Hedemarken.	3 Søndre Østerdalen.	4 Tryssil.	5 Rendalen.	6 Tønset.
			Tilf.	Dødsf.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar....	6	-	1	-	3	1	-	1	-
Syphilis, konstitutionel.....	37	3	28	3	7	2	-	-	-
Syphilis, hereditær.	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, Urethrit	68	-	30	-	12	18	4	2	2

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** hidsættes foranstaaende Tabel (se Side 72 og 73).

Fnat udbredte sig i Solør og Odalens Distrikt, udgaaende væsentlig fra Grændsetragterne. Ogsaa i Hedemarkens Distrikt og i Tryssil har Sygdommen iaar faaet større Udbredelse.

Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde 12,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 20,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 20,3 pCt. og 30,8 pCt. og i Bygderne henholdsvis 12,0 pCt. og 19,7 pCt. Fra Solør og Odalens Distrikt anføres, at Tuberkolosens Udbredelsesmaade ved Smitte trænger mere og mere ind i Folks Erkjendelse, og

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	530	-	1	10	246	250
Fnat	491	-	111	102	104	111
Skurv	8	-	5	1	-	-
Kjertelsyge	218	1	71	90	7	29
Rachit	156	7	84	64	-	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliær-tuberkulose	64	33	19	16	11	18
Lungetuberkulose	336	144	11	24	141	155
Kræft	145	104	-	-	74	65
Morbus Brightii	99	35	4	4	48	42
Blegsot og Anæmi	1404	13	70	195	128	991
Livmodersygdomme	324	-	-	-	-	264
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspesi	1760	6	84	99	680	878
Ormesygdomme	19	-	7	10	-	2
Drankersygdomme	17	1	-	-	17	-
Struma	53	-	-	1	3	40
Brok	157	4	31	8	57	30
Luxationer	60	-	7	2	31	10
Frakturer	250	2	34	13	110	74
Stær	17	-	-		5	12

der iagtages nu langt større Forsigtighed i Omgang med og i Behandlingen af Tæringssyge end før.

Af **Sindssygdomme** behandledes ialt 52 nye Tilfælde, hvoraf Kjøn og Alder er opgivet for 18 voxne Mænd 30 voxne Kvinder; deraf behandledes i Solør og Odalen 19, Hedemarken 16, søndre Østerdalen 11, Tryssil 2, Rendalen 1 og Tønset 3. Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning.

Sjeldnere Tilfælde. Chorea angreb i kort Tid i en Skole i Aasnes 7 Pigebørn. Af Distriktslægen i Solør og Odalen omtales 5 Tilfælde af Pyæmi, hvoraf 4 paa samme Sted, som Aarsag kunde tænkes paa Forurensning af Drikkevandet med Lemænexcrementer; store Sværme af disse Dyr oversvømmede Distriktet, men Sygdommen optraadte dog ikke oftere. Den ytrede sig ved akut Opsvulmen af Glandlerne paa flere Steder af Legemet, Bullæ hist og her i Ansigtet, paa Extremiteterne samt i Munden med paafølgende gangrænøse Ulcerationer, senere Bevidstløshed undertiden Kramper, Coma og Død efter kort Tid, fra 1 til 3 à 4 Døgn efter Sygdommens Begyndelse.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:											
1		2		3		4		5		6	
Solør og Odalen.		Hede-marken.		Søndre Østerdalen.		Tryssil.		Rendalen.		Tønset.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
156	-	217	-	36	-	30	-	81	-	10	-
201	-	188	-	60	-	10	-	32	-	-	-
-	-	5	-	-	-	1	-	2	-	-	-
72	1	65	-	29	-	7	-	34	-	11	-
39	3	54	3	26	-	3	-	28	1	6	-
16	12	28	15	10	3	-	-	5	1	5	2
99	45	97	47	58	26	7	3	45	10	30	3
39	30	52	38	26	15	4	3	19	14	5	4
27	11	41	12	19	4	3	1	5	4	4	3
310	-	610	15	199	-	4	-	199	-	82	-
68	-	165	-	40	-	15	-	29	-	7	-
394	3	714	2	328	-	30	-	182	-	112	1
-	-	9	-	-	-	-	-	10	-	-	-
2	-	10	-	2	-	-	-	2	1	1	-
5	-	35	-	9	-	-	-	4	-	-	-
50	1	45	-	32	2	3	-	21	1	6	-
11	-	26	-	12	-	2	-	8	-	1	-
55	-	109	2	46	-	11	-	24	-	5	-
-	-	11	-	2	-	-	-	1	-	3	-

Af **Brok** (Hernia) behandlede 157 Tilfælde. Formen var i 118 Tilfælde Hernia inguinalis, i 12 Hernia cruralis, i 17 Hernia umbilicalis, i 2 Hernia ventralis og i 8 Tilfælde er Formen uopgivet.

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 250 Tilfælde. Sædet er opgivet for 249 Tilfælde saaledes:

Fractura cranii 2
— ossium faciei 1
— vertebrarum 1
— costarum 59
— scapulæ 1
— claviculæ 13
— humeri 15
— antibrachii 9
— ulnæ 5
— radii 46

Fractura digit. manus 6
— femoris 14
— colli femoris 14
— patellæ 1
— cruris 33
— fibulæ 15
— tibiæ 6
— maleoli 7
— metatarsi 1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter:	Opgivne Dødsaarsager:			
	ialt.	af Lunge-tuberkulose.	af epidemiske. Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	318	45	106	212
Kongsvinger	17	5	5	12
Bygder	301	40	101	200
Hedemarken	449	47	192	257
Hamar	62	11	22	40
Bygder	387	36	170	217
Søndre Østerdalen	158	26	73	85
Tryssil	49	3	10	39
Rendalen	96	10	29	67
Tønset	81	13	38	43
Hedemarkens Amt	1151	144	448	703
Deraf i Byer	79	16	27	52
— i Bygder	1072	128	421	651

Af **Luxationer**, hvoraf behandledes 60 Tilfælde, opgives Sædet for 58 saaledes:

Luxatio maxillæ inferioris	3	Luxatio pollicis	3
— claviculæ	1	— digitorum manus	1
— humeri	39	— femoris	1
— antibrachii	5	— pedis	1
— radii	4		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 58, hvoraf 10 i Solør og Odalens, 27 i Hedemarkens, 13 i søndre Østerdalens, 3 i Tryssil, 3 i Rendalens og 2 i Tønsets Distrikt. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 75.

Fra Stange omtales en Firlingfødsel. Moderen, 34 Aar gammel, en ugift Kvinde, havde for 12 Aar siden havt Tvillinger, senere ikke været gravid. Kl. 2 Eftermiddag fødtes en dødfødt Pige (begyndende Forraadnelse), Kl. 2 næste Morgen en Pige, der levede i 4 Timer, Kl. 1 Eftermiddag en Gut, der viste svage Livstegn i ca. $^1/_2$ Time og Kl. 3 fødtes en dødfødt Pige. Lægen, der hentedes paa Grund af Blødning, kom først tilstede, efterat alle var fødte. Moderen døde af Barselfeber ca. 8 Dage efter. (A. J. Søyland).

Fødte og Døde (se Tabel Side 76.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 543 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 12 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsag for 11, hvoraf 8 af Barselfeber, 2 af Livmoderblødning og 1 af Livmoderbristning.

De **hyppigste Dødsaarsager** sees af Tabel Side 96.

Obstetriciske Operationer i Hedemarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Partus præmaturus artificialis.		Mutilatio.	Efterbyrds-operation.	
	Mødre	Børn		Mødre		Børn		Moder	Barn	Moder	Mødre	
	levende.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	dødf.	død.	lev.	døde.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	30	[1] 28	[2] 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	4	1	-	-	-	-	1	1	[5] 1	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	[3] 1	2	[4] 3	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	[6] 2
Tilsammen	39	35	4	4	1	2	3	1	1	1	10	2
		39		5		5					12	

[1]) Heraf 1 2den Tvilling. [2]) Heraf 1 1ste Tvilling, 2den Tvilling levende, naturlig Fødsel. [3]) Dødsaarsag: Blødning. [4]) Heraf 1 2den Tvilling. [5]) Dødsaarsag: Livmoderbristning. [6]) 1 døde af Blødning, 1 af Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Drab.
Solør og Odalen	933	21	547	82	8	5	14	2	2
Kongsvinger	29	4	20	3	1	1	-	-	-
Bygder	904	17	527	79	7	4	14	2	2
Hedemarken	1248	32	745	108	10	4	10	2	-
Hamar	123	4	69	11	2	-	2	-	-
Bygder	1125	28	676	97	8	4	8	2	-
Søndre Østerdalen	543	12	292	51	7	1	3	2	-
Tryssil	169	1	66	11	-	1	-	-	-
Rendalen	297	9	137	17	3	-	3	2	-
Tønset	317	6	181	33	2	1	6	-	-
Gaarde af Tolgens Herred[1]	7	-	7	-	-	-	1	-	-
Indset Annex af Kvikne[2]	11	-	7	-	-	-	-	1	-
Hedemarkens Amt	3525	81	1982	302	30	12	37	9	2
Deraf i Byer	152	8	89	14	3	1	2	-	-
— - Bygder	3373	73	1893	288	27	11	35	9	2

[1]) Tilhører Røros Distrikt i søndre Trondhjems Amt. [2]) Tilhører Opdals Distrikt i søndre Trondhjems Amt.

De hyppigste Dødsaarsager vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Diphtherit	190	8	182
Lungetuberkulose	144	16	128
Kræft	104	4	100
Lungebetændelse	96	5	91
Alderdomssvaghed	83	4	79
Akut Bronchit	54	6	48
Hjerneslag	48	3	45
Morbus Brightii	35	5	30
Organisk Hjertesygdom	34	1	33
Tuberkuløse Betændelser	33	6	27

Veirliget. Fra Hedemarkens Distrikt anføres, at Vinteren var mild og snefattig, temmelig stormfuld; Vaaren kom sent, var kold og regnfuld ligesom Sommeren. Indbjergningen var vanskelig paa Grund af Fugtighed. Aarsudbyttet var noget under et Middelsaars, især slog Vaarsæden ikke godt til. I Tryssil var Veiret gunstigt undtagen under Indhøstningen, og i Tønsets Distrikt skildres Forsommeren som mild og regnfuld (hvad der her er sjeldent), medens Sommeren var tør og kjølig.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Solør og Odalens Distrikt berettes, at der hvert Aar foregaar om end smaa Fremskridt i Folkets Levemaade og Kultur. Hvad Boligerne angaar, gaaes der nu ved Bygning af Huse frem efter andre Fordringer til Bekvemlighed og Hensigtsmæssighed. Kjøkken, Dagligværelse og et «Kammers» forlanges nu som Regel af et nogenlunde velindredet Hus. Med de bedre Boliger følger forbedret Renlighedsstel. Det Liv, som Tømmerhuggere og -kjørere fører i Skovene, er eiendommeligt. Er Arbeideren saa heldig at kunne ligge i Hus om Natten, er Forholdet omtrent som ellers, men maa han — som saa ofte — tilbringe Natten i en Køie i Skogen, opbygget af Granbar og Stokker for Tilfældet, er det et surt Liv, han fører. Udrustet for en 3 à 4, ofte flere Uger ad Gangen tilbringer han Natten i Køien, hvor han ligger paa en Brisk i fulde Klæder, varm, saa han næsten steges paa den mod Ilden, midt i Køien, vendende Side, stivfrossen paa den, der vender mod Væggen. Ilden vedligeholdes da hele Natten. Det skal gaa noksaa bra, naar man bliver vant til denne Maade at leve paa, og man sover trygt og godt, selv om man 2 à 3 Gange om Natten maa ud for at tilse og fodre Hesten, der staar ude alene med et Bartag over sig. Kjøreren maa derfor sørge for, at den er forsvarligt dækket med Klæder samt altid har noget at spise. Hestene sover aldrig, ligger aldrig ned, de spiser ustandseligt; kun derved kan de holde det ud, men om Morgenen er de ofte saa stive, at de knapt kan bevæge sig, naar de skal ud, og ofte maa Kjøreren om Natten gjøre en Tur ud med dem for at holde den for Livet nødvendige Varme i dem. Hvad Sædeligheden angaar, synes Forholdet omtrent uforandret i de sidste 30 Aar. (H. Juell). I Hamar udvides Kloaknettet jevnlig, og Sandsen for Renlighed i Gaardsrummene skal være i Tiltagende. Torvningen af Priveterne, i hvilke der anvendes Buttesystemet, besørges af omboende Gaardbrugere og i Regelen tilstrækkeligt hyppigt, undtagen i Aannetiderne. Der klages over, at Boligerne for de mindre Bemidlede er usunde og overfyldte, og at der er Mangel paa Husrum for Arbeiderne paa Grund af den stadige Indflytning.

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Stange findes i Amtet et kommunalt Sygehus i Hamar og i Kongsvinger et lidet, privat Sygehus. I Elverum skal der bygges et kommunalt Epidemilazaret og i Ringsaker er, som før nævnt, et lignende paatænkt. Amtet har nu selv overtaget Økonomien ved Amtssygehuset, med hvilken Forandring man er meget tilfreds.

I Hamar findes et offentlig og et privat **Badehus,** som begge flittig benyttes.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Antal Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Moder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Hedemarkens Amt	28	4756	35	3611	15
Solør og Odalen	5	1211	[1]) 2	920	6
Hedemarken	11	1760	[2]) 16	1114	3
Søndre Østerdalen	5	983	[3]) 7	665	5
Tryssil	1	98	2	227	1
Rendalen	3	649	[4]) 6	358	-
Tønset	3	55	[5]) 2	327	-

[1]) Grue 1, Søndre Odalen 1. [2]) Ringsaker 4, Nes 1, Vang 2, Furnes 1, Hamar 8, [3]) Vaaler 1, Elverum 4, Aasnes 1, Hof 1. [4]) Aamot 2, ytre Rendalen 2, øvre Rendalen 1, Stor-Elvedalen 1. [5]) Lille-Elvedalen 1, Tolgen 1.

VII. Kristians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe-vakcinatører.
Amtet		25362,50	108 579	28	2	42	38
1. Hadeland og Land		2948,24	24 186	7	-	10	7
	Jevnaker	444,09	6 192	1	-	5	2
	Gran	837,98	8 634	4	-	2	2
	Søndre Land	781,35	4 846	1	-	1	1
	Nordre —	884,82	4 514	1	-	2	2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaksinatører.
2. Søndre Valdres		2 495,38	10 059	4	-	5	6
	Søndre Aurdal	1 453,07	5 153	2	-	3	3
	Nordre —	1 042,31	4 906	2	-	2	3
3. Nordre Valdres		2 943,32	7 103	2	-	4	4
	Østre Slidre	869,50	2 285	-	-	1	1
	Vestre —	467,37	2 652	2	-	1	1
	Vang	1 606,45	2 166	-	-	2	2
4. Toten		1 483,89	23 916	6	1	7	7
	Gjøvik, Kjøbstad	0,34	1 391	2	1	1	1
	Østre Toten	402,57	7 448	2	-	2	2
	Vestre —	415,05	6 952	1	-	2	2
	Vardal	261,59	3 539	-	-	-	-
	Biri	403,74	4 586	1	-	2	2
5. Faaberg		2 359,26	15 337	4	1	5	4
	Lillehammer, Kjøbstad	2,25	1 861	2	1	1	-
	Faaberg	478,02	5 127	-	-	1	1
	Øier	689,22	3 125	1		1	1
	Østre Gausdal	223,29	2 833	1	-	1	1
	Vestre —	966,48	2 391	-	-	1	1
6. Ringebu		3 166,69	11 659	2	-	3	3
	Ringebu	1 256,27	4 262	-	-	1	1
	Søndre Fron	547,04	3 042	1	-	1	1
	Nordre —	1 363,38	4 355	1	-	1	1
7. Lom		5 799,56	9 770	2	-	4	4
	Lom	1 948,35	2 865	1	-	1	1
	Skiaaker	2 154,70	2 483	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sels Annex)	1 696,51	4 422	1	-	2	2
8. Lesje		4 166,16	6 549	1	-	4	3
	Lesje	2 277,95	2 700		-	2	1
	Dovre	1 442,17	2 109	1	-	1	1
	Sels Annex af Vaage	446,04	1 740	-	-	1	1

Sundhedstilstanden synes i Amtets sydligere Distrikter (Hadeland og Land, søndre og nordre Valdres) at have været mindre god, bedre i de nordligere (Faaberg, Ringebu og Lesje). Af epidemiske Sygdomme have forekommet i mere fremtrædende Grad, Diphtherit, Skarlagensfeber, Influenza og Lungebetændelse, tildels Mæslinger, medens Kighoste synes at være saagodtsom standset som Epidemi.

I Kristians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	42	4	42	14	19	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	39	5	39	-	1	4	1	2	3	4	2	4	4	8	6
Cerebrospinalmeningit	4	2	4	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	14	3	14	-	5	3	1	2	-	-	2	1	-	-	-
Vandkopper	34	-	34	6	5	8	-	1	3	7	4	-	-	-	-
Skarlagensfeber	235	17	235	34	29	37	27	26	20	7	7	9	7	19	13
Røde Hunde	13	-	13	1	2	-	-	4	-	1	-	3	2	-	-
Mæslinger	295	10	292	51	69	35	18	9	45	28	12	5	5	7	8
Rosen	86	2	78	11	6	2	4	10	8	11	4	4	4	7	7
Kighoste	58	3	58	16	9	1	1	3	8	3	9	4	2	1	1
Diphtherit	487	122	480	33	39	31	26	60	24	40	44	50	30	64	42
Strubehoste	12	4	11	-	1	2	2	2	1	-	-	1	-	2	-
Kusma	50	-	33	2	3	3	6	5	10	2	1	-	1	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1396	26	1208	173	139	139	178	113	98	54	38	32	49	85	110
Katarrhalsk og follikulær Angina	410	-	372	56	28	29	49	30	31	26	28	20	20	30	25
Influenza	707	7	701	18	11	11	83	325	171	40	4	4	3	5	26
Lungebetændelse	674	73	626	76	50	96	105	122	53	26	8	17	14	27	32
Pleurit	119	3	111	7	9	8	14	8	21	8	9	7	5	7	8
Gigtfeber	174	1	163	17	21	17	18	12	11	10	9	9	9	12	18
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	436	7	372	33	22	27	30	21	29	69	52	23	18	22	26
Blodgang	9	1	6	-	-	-	-	1	-	2	-	-	2	-	1
Skjørbug	4	-	4	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Tilsammen	5298	290	4896	548	467	456	570	757	536	340	234	194	175	296	323

(Forts.).

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	42	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	4	-	-
Typhoidfeber	39	5	19	3	3	-	1	1	11	1	-	-	2	-	3	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	2	2	2	-
Barselfeber	14	3	2	-	2	1	2	-	2	-	-	-	1	-	2	-	3	2
Vandkopper	34	-	1	-	-	-	-	-	16		15	-	-	-	-	-	2	-
Skarlagensfeber	235	17	60	6	3	-	-	-	21	2	93	4	42	3	6	2	10	-
Røde Hunde	13	-	-	-	-	-	1	-		-	10	-	-	-	2	-	-	-
Mæslinger	295	10	7	-	45	1	41	5	201	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	86	2	26	1	2	-	5	-	22	-	19	-	5	-	4	1	3	-
Kighoste	58	3	-	-	6	-	1	-	5	-	20	3	-	-	-		26	-
Diphtherit	493	128	113	36	87	12	66	14	185	52	35	13	3	1	-	-	4	-
Strubehoste	12	4	3	2	-	-	1	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	50	-	3	-	9	-	4	-	33	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1396	26	292	1	133	3	62	2	375	6	358	10	56	2	100	1	20	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	410	-	91	-	32	-	20	-	99	-	141	-	11	-	12	-	4	-
Influenza	707	7	146	6	1	1	-	-	469	-	69	-	15	-	-	-	7	-
Lungebetændelse	674	73	148	14	42	4	44	6	244	34	56	3	65	5	44	4	31	4
Pleurit	119	3	33	-	2	-	8	-	34	1	26	1	9	1	6	-	1	-
Gigtfeber	174	1	42	-	9	-	28	-	40	-	22	-	20	1	9	-	4	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	436	7	75	1	38	1	32	-	145	3	120	1	4	1	17	-	5	-
Blodgang	9	1		-	-	-	-	-	4	-	1	-	3	-	-	-	1	1
Skjørbug	4	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5304	296	1064	70	414	23	316	28	1912	105	989	35	237	13	249	14	123	8

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1 Hadeland og Land.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	581	-	5	2	133	141	58	-
Fnat	336	-	56	64	38	47	18	-
Skurv	8	-	2	4	-	2	-	-
Kjertelsyge	241	2	84	100	19	38	22	-
Rachit	218	4	120	97	-	-	18	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær-tuberkulose	91	[1]) 35	18	16	22	35	20	8
Lungetuberkulose	282	89	4	15	132	131	49	14
Kræft	133	75	-	-	60	73	31	12
Morbus Brigthii	133	32	7	1	63	62	44	12
Blegsot og Anæmi	1050	4	45	3	55	790	197	1
Livmodersygdomme	236	-	-	1	-	235	41	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspesi	1691	5	46	50	677	918	232	-
Ormesygdomme	32	-	14	8	5	5	26	-
Drankersygdomme	4	-	-	-	4	-	-	-
Struma	121	1	-	2	7	112	11	-
Brok	138	3	10	8	78	38	20	1
Luxationer	45	-	2	3	29	9	14	-
Frakturer	238	12	21	9	108	86	58	1

[1]) Deraf tuberkuløs Meningit 19, Tuberkulose i andre Organer 15, akut Miliær-

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 739 eller 16,0 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (108 600). I 1890 var den 14,9 pro mille.

Af **exanthematisk Typhus** forekom en Epidemi i Vaage i Loms Distrikt, uden at nogen Smittekilde for det første Tilfælde kunde opdages. Den begyndte paa Pladsen Stendalen, hvor en gammel Mand skulde være død før Julen 1890 uden Lægebehandling under Symptomer, der lignede dem hos de senere Angrebne. Fra den nævnte Plads udbredte Sygdommen sig med rivende Fart til 6 andre Steder i Skaarvaagen, hvor ialt 30 Individer angrebes; 2 døde, Mænd i sin kraftigste Alder. I Midten af Februar viste den sig, uden paaviselig Smitteoverførelse fra Skaarvaagen, paa en afsides Gaard i Vaage Skovbygd, Spaakerud, hvor 12 Individer blev syge, og 2 døde; den trak sig her adskillig i Langdrag, saa Epidemien ikke var slut før i Juni. (M. Øvergaard).

Af **Typhoidfeber** opføres for Amtet tilsammen kun 39 Tilfælde, deraf de fleste i Hadeland og Lands samt Totens Distrikter.

Cerebrospinalmeningit optraadte med 2 dødeligt endende Tilfælde i Lom og 2 Tilfælde i Lesje.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
2		3		4		5		6		7		8	
Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
32	-	20	-	319	-	118	-	7	-	16	-	11	-
51	-	17	-	150	-	53	-	38	-	3	-	6	-
2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-
18	-	29	-	79	-	43	1	23	-	27	1	-	-
13	-	24	2	128	1	16	-	6	-	7	-	6	1
10	4	13	1	13	7	14	5	10	5	6	6	5	2
24	9	29	10	79	19	31	13	19	5	33	11	18	2
5	3	16	11	27	12	27	16	14	11	6	6	7	8
5	3	8	4	51	6	7	-	5	2	9	3	4	4
51	-	102	-	381	3	161	-	63	-	57	-	38	2
17	-	20	-	72	-	53	-	9	-	15	-	9	-
156	-	78	2	547	-	444	1	76	-	118	2	40	-
-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
4	1	-	-	78	-	22	-	2	-	3	-	1	-
14	-	7	-	50	-	24	-	4	-	11	1	8	1
1	-	2	-	12	-	9	-	3	-	4	-	-	-
9	2	25	-	55	4	43	1	17	1	18	2	13	1

tuberkulose 1.

Skarlagensfeber viser omtrent samme Hyppighed som i 1890; de fleste Tilfælde anføres fra Hadeland og Land, Faaberg og Ringebu Distrikter. I nordre Valdres kan den ikke sees at være forekommet. I Faaberg iagttoges de fleste Tilfælde i Øier. Forløbet var mildt; denne sidste Omstændighed fremkaldte nogen Slaphed i Overholdelse af Isolationen, saa Sundhedskommissionen maatte ved Lensmanden lade sine Paabud oplæse paa Kirkebakkerne.

Mæslinger optraadte fremdeles i de sydligere Distrikter, i Faaberg dog blot med et enkelt Tilfælde. I søndre Valdres fortsatte Epidemien fra Aaret forud gjennem 1ste Kvartal, udbredte sig ogsaa til Bagn og Bægnadalen. I nordre Valdres var de ogsaa meget almindelige i Aarets 1ste Halvdel. De fleste Tilfælde anføres fra Totens Distrikt, hvor Sygdommen, saavidt Oplysninger forreligge, synes at have været mest udbredt paa østre Toten i Aarets 1ste Halvdel, ligesom den blev strengere og ledsagedes af slemme Følger og Eftersygdomme.

Kighoste forekom epidemisk i Lesje; den optraadte om Vaaren i Dovre og vandrede langsomt op igjennem Dalen. Forløbet var mildt.

Diphtherit viser næsten samme Antal Angrebne og samme Dødelighed som i

1890. I Hadeland og Lands Distrikt var i Gran Tilfældenes Antal mindre, men Sygdommen mere ondartet. Distriktslægen bemærker, at Troen paa dens Udbredelse ved Smitte vinder mere og mere Indgang hos Befolkningen. Til Desinfektion er i Gran ansat en dertil oplært Mand; den vanskeliggjøres dog meget ofte ved de uheldige Lokaliteter. Paa mange Steder maatte der saaledes lægges nye Gulve, ligesom Vægge og Tag overstrøges med en Blanding af Kalkmelk, Hornlim og Linolie, der danner et ganske fastsiddende og varigt Overtræk. Almuebibliothekets Bøger blev besluttet desinficerede paa Kristiania Bys Sygehus. (C. Støren). I søndre Valdres fortsatte Epidemien fra Aaret forud nogenlunde jævnt over Ulnes, Svenes og Skrutvold. I Bægnadalen optraadte Sygdommen alene hos en Familie. I nordre Aurdal herskede Diphtherit det hele Aar, særlig i dets 1ste Halvdel, baade i østre og vestre Slidre. I Totens Distrikt synes den fremdeles at have været meget udbredt. Østre Totens Epidemilazaret kan sees at have været i Virksomhed. I Ringebu Distrikt forekom de 3 Tilfælde paa en Fjeldgaard uden paaviselig Smittekilde; Sygdommen spredte sig her ikke videre.

Kusma omtales som hyppig i nordre Valdres, ligesaa synes der i Totens Distrikt at være forekommet ikke saa faa Tilfælde.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** samt **katarrhalsk** og **follikulær Angina** var noget sjeldnere end Aaret forud.

Influenza opføres ogsaa med et mindre Antal Angrebne end i 1890. I Hadelands og Lands Distrikt optraadte den paany udover Vaaren i Gran, søndre og nordre Land. I Gran, hvor den ophørte udpaa Sommeren, begyndte den atter i December og udbredte sig paa faa Dage over hele Herredet, ligesom den da ogsaa først viste sig i dettes nordligste Del (Brandbo) og gik sydover, modsat dens tidligere Gang. (C. Støren). I Faabergs Distrikt forekom mest spredte Tilfælde i Lillehammer, Faaberg og Øier.

Lungebetændelse var ogsaa i 1891 en hyppig Sygdom, medens **Pleurit** og **Gigtfeber** forekom omtrent som i Aaret forud, ligesaa **akut Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera.**

Et Tilfælde af **Miltbrand** omtales fra Faabergs Distrikt, idet en Hest fra Gaarden Leikvam i Gausdal styrtede af Sygdommen i et Hotel paa Lillehammer. Nogle Svin fik en Del af Hestekjødet at spise, hvorved 5 af dem døde. En Slagter, som havde været med ved Hestens Slagtning, fik Pustula maligna, men helbrededes, ligesaa Dyrlægen ved en Obduktion 3 Uger efter. I Lillehammer opstod ingen flere Tilfælde efter de trufne Foranstaltninger mod Smittens Udbredelse, medens Sygdommen et Par Gange senere viste sig paa Leikvam. (J. Torp).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikter:					
		1	2	3	4	5	6
		Hadeland og Land.	Søndre Valdres.	Nordre Valdres.	Toten.	Faaberg.	Ringebu.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis, konstitutionel	6	4	-	-	1	1	-
— hereditær	2	1	-	-	-	-	1
Gonorrhoe	32	1	2	9	13	6	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lunge-tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land	159	14	70	89
Søndre Valdres	69	9	23	46
Nordre —	104	10	28	76
Toten	210	19	105	105
Gjøvik By	25	2	12	13
Bygder	185	17	93	92
Faaberg	128	13	35	93
Lillehammer By	19	5	5	14
Bygder	109	8	30	79
Ringebu	64	5	13	51
Lom	76	11	14	62
Lesje	34	8	8	26
Kristians Amt	844	89	296	548
Deraf i Byer	44	7	17	27
— - Bygder	800	82	279	521

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 82 og 83.

Døde af Lungetuberkulose sees af ovenstaaende Tabel.

Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 10,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 16,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 11.4 pCt. og 25,9 pCt. og for Bygderne 10,2 pCt. og 15,7 pCt.

Sindssyge. Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning. I Sindssygekolonien i Faaberg er i 1891 forpleiet 41 Personer, deraf 20 Mænd og 21 Kvinder; de er samtlige indbragte til Forpleining fra Amtets forskjellige Bygder undtagen Faaberg Herred. I Aarets Løb udgik af Amtsforpleiningen i Kolonien 5 Personer, deraf 3 Mænd og 2 Kvinder, medens 2 Mænd og 1 Kvinde døde. Paa Amtssygehuset i Lillehammer har været behandlet 38 Sindssyge i 1891, hvoraf 16 Tilbageliggende fra 1890 og 22 Indkomne i Aarets Løb (J. Torp).

Af **Spedalskhed** observeredes et Tilfælde i Nærheden af Lillehammer. Det var en 50 Aar gammel Mand, født i Norderhov paa Ringerike. Ingen Spedalske i Familien. For over 20 Aar siden drog han til Bergens Stift, hvor han opholdt sig i 2 Aar paa forskjellige Steder, senere en Tid i Sogndal i Dalerne. I de sidste 22 Aar har han dog boet ved Lillehammer. Sygdommen observeredes først Sommeren 1891 paa Rigshospitalet i Kristiania. Den antages paadraget i Bergens Stift med meget lang Inkubationstid (J. Torp).

For **Brok** (Hernia) behandledes 138 Tilfælde, og kjendes 3 Dødsfald. Sædet var følgende: Hernia inguinalis 110, Hernia cruralis 20, Hernia abdominalis 1, Hernia umbilicalis 7.

Obstetriciske Operationer i Kristians Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Embryotomi.	Kephalotripsi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Moder.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	lev.	dødf.	levende.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	levende.	levende,	lev.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	39	[1]) 1	32	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Barselkrampe	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom og Vatersot	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Sæde- og Fodfødsel	-	-	-	-	-	-	-	1	1	[3]) 1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	1	[2]) 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Arm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Dødt, ufuldbaaret Foster, løst Hovedben i collum uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	41	1	33	9	4	2	2	1	1	1	1	1	4	1	1	3
	42		42			4			2		2					

[1]) Dødsaarsag: Dystokia. [2]) Deraf en 2den Tvilling, 1ste forløst ved Udtrækning paa Bækkenenden. [3]) 1ste Tvilling, 2den forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen findes anført, (se Note 2).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Hadeland og Land	769	23	389	56	4	3	3	3
Søndre Valdres	268	7	187	28	3	-	1	1
Nordre —	222	6	127	15	-	1	-	-
Toten	727	16	427	58	6	3	9	2
Gjøvik By	47	1	30	10	-	1	2	-
Bygder	680	15	397	48	6	2	7	2
Faaberg	375	12	219	19	3	1	2	1
Lillehammer By	42	1	27	1	-	-	-	-
Bygder	333	11	192	18	3	1	2	1
Ringebu	329	8	168	23	4	1	-	2
Lom	257	7	141	14	3	-	1	-
Lesje	180	6	81	10	2	1	1	-
Kristians Amt	3127	85	1739	223	25	10	17	9
Deraf i Byer	89	2	57	11	-	1	2	-
— - Bygder	3038	83	1682	212	25	9	15	9

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 238 Tilfælde, og kjendes 12 Dødsfald. Sædet var følgende:

Fractura cranii 4	Fractura antibrachii . . 15	Fractura femoris 15
— maxillæ 2	— ulnæ 4	— patellæ 1
— vertebrarum 2	— radii 37	— cruris 30
— costarum . . . 35	— digitorum . . 3	— tibiæ 5
— claviculæ . . . 13	— pelvis 3	— fibulæ 19
— humeri 8	— colli femoris . 25	— malleolorum . 12

For **Luxationer** behandledes 45 Individer. For 43 er opgivet følgende Sæde: L. claviculæ 2, L. humeri 25, L. cubiti 5, L. radii 1, L. ulnæ 1, L. manus 2, L. pollicis 2, L. genus 1, L. patellæ 1, L. pedis 1.

Af Lægerne udførtes 58 **obstetriciske Operationer**, deraf i Hadeland og Land 18, søndre Valdres 3, nordre Valdres 4, Toten 6, Faaberg 12, Ringebu 5, Lom 2, Lesje 8. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 86.

Antallet af **Fødte** og **Døde**, se ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1388 Fødte over Døde og Forholdet mellem og disse = 100: 55,1.

Døde paa **Barselseng**. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 7, hvoraf 3 af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, 1 af Emboli og 2 af Dystokia.

De **hyppigste opgivne Dødsaarsager** sees af Tabel Side 88.

De hyppigste Dødsaarsager vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Diphtherit	128	11	117
Lungetuberkulose	89	7	82
Kræft	75	2	73
Lungebetændelse	73	-	73
Alderdomssvaghed	53	3	50
Organisk Hjertesygdom	43	-	43
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	35	2	33
Nyresygdomme	32	1	31
Akut Bronchiit	26	5	21
Chronisk —	25	1	24

Veirliget. Tabel Side 99 giver Oplysning om meteorologiske Forhold paa Gaarden Granheim i vestre Slidre, 307 Meter over Havet, efter Distriktslæge Printz's Iagttagelser. Beretning om Veirliget foreligger forresten kun fra Vaage i Loms Distrikt og fra Lesje Distrikt, saa nogen almindelig Oversigt for det vidstrakte Amt ikke kan gives.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Hadelands og Lands Distrikt bemærkes, at i Grans Herred er Befolkningens Renlighed og Ordenssands ganske vel udviklet paa de større Gaarde, men staar sørgeligt tilbage paa Smaabrugene og Husmandspladsene. Disse sidstes Vaaningshuse forsømmes meget ofte af Verterne og forfalder paa ret mange Steder i den Grad, at de frembyder yderst usle Boliger for Mennesker i Vintertiden. Efterhvert som nye, større Vaaningshuse opføres, bliver disse bedre indrettede, og specielt mangler det lille »Midtkot« (mellem et stort Kjøkken paa den ene Side og en stor Stue paa den anden), der før sædvanlig benyttedes som Sygelokale. Peis er endnu sædvanlig i Kjøkkenet, men paa ret mange Steder benyttes ikke denne, medens man derimod — væsentlig for at spare paa Veden — anskaffer en stor Komfur eller Kogeovn, med dens sundhedsfarlige Virkninger, hvor ikke Damphætte og fornøden Ventilation anbringes. Kostholdet er paa de fleste Gaarde noksaa godt og kraftigt, dog som oftest noget ensartet. Smaabrugerne leve igrunden solidest, medens Husmænd, Leilændinger og Løsarbeidere vistnok leve rigeligt den Tid af Aaret, de har Arbeide, som de bryder sig om at overtage, idet de da næsten aldrig tage sin Løn in natura hos Arbeidsgiveren, men kjøber Alt hos de stedse talrigere Landhandlere, rigtignok med stort Procenttab, og vrager Maden hos Verten. Men under de flauere Arbeidstider faar de saa leve Smalhans. «Sort Kaffe» og «Lompe» er forøvrigt hos mange en staaende Ret hele Dagen. Arbeidsklassen i det Hele taget spiser og drikker op alt, hvad den slider for hele Aaret rundt, og det er sjeldent at se nogen Arbeider «slaa sig op». Fattigydelserne maa stedse ske rigeligere. Drikkeondet, der i Begyndelsen af 80-Aarene var meget udbredt, aftog betydeligt, da de saakaldte «Udtag» ved Bygdens 2 Brænderier bleve stoppede. Men i de senere Aar er Øldrikningen traadt isteden og i det sidste Aar tiltaget i en foruroligende

Veirliget paa Granheim i vestre Sildre.

Maaned.	Temperatur (C).					Antal Dage med									Sky-dække. [1]	Nedbør. Millim.
	Middel-Temp.	Maximum.	Dag.	Minimum.	Dag.	Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Skyet.	Klart.	Storm.	Stille.		
Januar	÷ 11,2	7,8	13de	÷ 28,3	6te	0	15	0	1	31	14	5	1	20	6,2	45,1
Februar	0,2	8,3	15de	÷ 12,9	1ste	0	3	0	1	21	3	5	5	2	4,4	1,4
Marts	÷ 5,5	6,0	1ste	÷ 21,5	14de	1	13	0	0	30	9	9	3	5	4,9	31,8
April	1,5	8,3	27de	÷ 18,0	1ste	1	4	4	0	25	9	4	0	6	5,6	16,8
Mai	7,8	18,4	31te	÷ 4,0	6te	8	1	5	0	15	8	3	0	1	6,1	39,9
Juni	14,1	25,8	24de	÷ 2,0	12te	6	0	1	0	3	3	7	0	0	4,3	14,1
Juli	16,2	24,3	14de	5,1	4de	17	0	0	1	0	19	3	0	4	6,5	88,0
August	12,8	19,6	19de	÷ 0,4	31te	22	0	0	3	1	18	2	2	2	7,3	100,5
September	9,2	17,8	10de	÷ 3,4	23de	15	0	0	4	4	10	3	1	5	6,4	69,0
Oktober	5,3	13,2	1ste	÷ 8,0	26de	18	3	0	1	12	13	1	2	3	7,5	140,6
November	÷ 3,6	7,3	3die	÷ 20,0	22de	0	11	0	4	28	18	4	0	16	7,6	41,7
December	÷ 8,5	6,6	22de	÷ 28,7	18de	1	8	0	2	29	12	4	1	17	5,9	56,6
Det hele Aar	3,2	25,8	24de Juni.	÷ 28,7	18de December.	89	58	10	17	199	136	50	15	81	6,0	645,5
Til Sammenligning kan anføres, at Normalværdien for de foregaaende 20 Aar var:																
	2,4	-	-	-	-	81	52	7	18	198	103	43	12	64	5,8	554,5

[1]) Klart = 0,0, overskyet = 10,0.

Grad, siden flere Kristiania Bryggerier har ordnet sig med fastboende Agenter i forskjellige Dele af Bygden, hos hvem der er Anledning til den saakaldte «Spleisning af 1/2 Kasse». Det hele Aar har der hersket og hersker fremdeles flaue Tider og Pengemangel. De private Skove er i Løbet af flere Aar udhuggede til et sørgeligt Lavmaal, og der bliver snart ikke mere at hente i denne Gaardbrugernes vigtigste Sparekasse. I det Hele synes Bygdens økonomiske Stilling at være i Forfald. «Amerikafeberen» hersker hver Vaar, og som oftest er det Bygdens Ungdom og bedste Arbeidskraft, der drager bort til det «forjættede Land». (C. Støren). I Lom bærer Befolkningen for Størstedelen en Nationaldragt: Manden om Hverdagene en Skindbuxe samt Skindlapper paa Bonjourærmene, Kvinderne et Slags kulørt Liv paa et stort Skjørt samt om Helligdagene af og til en hvid Trøie af Lærred, der for Uindviede nærmest ser ud som Linned. Underbenklæder bruges sjelden. — Renligheden staar ikke meget høit. Priveter existerer kun paa Skydsstationerne og hos de Konditionerede. Ikke engang Jordemødrene og Skolelærerne have anskaffet sig saadanne i sine Hjem. Distriktslægen har faaet det Indtryk, at mange Bønder finder det usundt ikke at udføre den Slags naturlige Funktioner rundt Husvæggene i den fri Natur. Selv for Amtsskolen var det umuligt at faa et Privet, da den var i Lom. Grise, Sauer og Gjeder passe omhyggeligen paa at spise Exkrementerne efter Folk. (J. Brunes).

Sygehuse. Kristians Amts Sygehus ligger paa Lillehammer. Epidemilazarettet paa østre Toten sees at have været i Brug. Et mindre Sygehus findes desuden paa Gjøvik. Sanatorierne i Gausdal, paa Tonsaasen og paa Breidablik i søndre Valdres fortsatte sin Virksomhed, det paa Tonsaasen ogsaa i Vintermaanederne.

Badeindretninger. Ved de 3 Sanatorier findes Indretninger for kolde og varme Bad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Kristians Amt	22	2731	33	2639	6
Hadeland og Land	4	564	[1]) 4	661	2
Søndre Valdres	3	162	[2]) 3	143	-
Nordre Valdres	2	43	[3]) 3	149	-
Toten	4	762	[4]) 13	664	3
Faaberg	3	592	[5]) 9	321	2
Ringebu	2	323	uopg.	272	-
Lom	2	187	uopg.	293	-
Lesje	2	98	[6]) 1	136	-

[1]) Gran 2, Søndre Land 2. [2]) Nordre Aurdal 2, søndre Aurdal 1. [3]) Vang 1, vestre Slidre 1, østre Slidre 1. [4]) Gjøvik 2, Vardal 2, Biri 4, østre Toten 1, vestre Toten 1. [5]) Lillehammer 5, Faaberg 2, østre Gausdal 1, Øier 1. [6]) Lesje 1.

VIII. Bratsberg Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlager.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
Amtet		15189,10	91 410	30	3	43	38
1. Skien		1 066,24	30 162	9	2	16	6
	Skien, Kjøbstad	2,13	8 959	4	2	5	-
	Porsgrund —	1,26	3 841	2	-	2	-
	Brevik —	0,76	1 993	2	-	1	-
	Eidanger	139,50	3 451	-	-	1	1
	Solum	317,82	5 529	1	-	5	3
	Gjerpen	380,91	5 538	-	-	1	1
	Slemdal	223,86	851	-	-	1	1
2. Kragerø		1 650,41	22 934	7	1	7	5
	Kragerø Kjøbstad	1,17	5 492	4	1	1	-
	Langesund, Ladested	0,88	1 230	1	-	-	-
	Stathelle —	0,24	345	-	-	-	-
	Bamle	286,83	5 375	1	-	2	2
	Sannikedal	196,83	2 493	-	-	1	1
	Skaatø	109,61	3 948	-	-	1	1
	Drangedal	1 054,85	4 051	1	-	2	1
3. Hollen		1 141,81	12 137	5	-	5	5
	Hollen	257,54	3 837	3	-	2	1
	Lunde	259,65	2 540	-	-	1	1
	Bø	281,66	2 646	1	-	1	1
	Saude	342,96	3 114	1	-	1	2
4. Sauland		1 716,04	6 795	3	-	4	5
	Hitterdal	407,44	3 155	2	-	2	1
	Hjartdal	891,84	2 397	1	-	1	2
	Gransherred	416,76	1 243	-	-	1	2
5. Kviteseid		2 256,07	7 890	2	-	4	7
	Seljord	665,83	3 147	1	-	Uop-givet.	Uop-givet.
	Kviteseid	712,08	3 115	1	-		
	Nissedal	878,16	1 628	-	-		
6. Laardal		4 214,11	7 952	3	-	5	5
	Laardal	287,76	1 328	2	-	1	1
	Fyresdal	1 253,19	1 902	-	-	1	1
	Mo	694,49	2 181	1	-	1	1
	Vinje	1 215,87	1 751	-	-	1	1
	Rauland (Møsstrandens Sogn undtaget)	762,80	790	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevakcinatører.
7. Tinn	.....	3 144,42	3 540	1	-	2	5
	Tinn	1 774,36	2 516	1	-	1	
	Hovin	302,46	876	-	-	1	Uopgi. vet.
	Møsstrandens Sogn af Rauland.....	1 067,60	148	-	-	-	

Sundhedstilstanden beskrives som mindre god i Skiens Distrikt i Aarets første Halvdel, forøvrigt som nogenlunde god, i de øvrige Distrikter betegnes den som meget god eller ganske god. Af epidemiske Sygdomme er det særlig Influenza og dens Komplikationer og Eftersygdomme, der har bevirket den tildels mindre gode Sundhedstilstand, ligesom Katarrh i Luftveiene og Lungebetændelse har været temmelig hyppige.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1483 eller 16,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (92 000). Dødeligheden Aaret forud var 16,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 94 og 95).

Typhoidfeber anføres med tilsammen kun 11 Tilfælde fra Skiens og Kragerø Distrikter; af disse forekom de 8 i Kragerø By, hvor 6 behandledes paa Sygehus. Sikker Smitteimport kunde ikke paavises, men fra den først Angrebne kunde Smitten forfølges til de Øvrige.

Skarlagensfeber viser en stærk Nedgang i de Angrebnes Antal mod Aaret forud; Sygdommen, der i 1890 forekom i alle Distrikter undtagen Laardals, optraadte i 1891 kun i Skiens, Kragerøs og Hollens Distrikter med tilsammen 133 Tilfælde, af hvilke omtrent Halvdelen forekom i Skiens Distrikt. I Skiens By var den usædvanlig sjelden, idet der kun i det Hele anmeldtes 6 Tilfælde, i Landdistriktet var den derimod temmelig hyppig i Aarets første Maaneder, især i Gjerpen omkring Fossum og Aas, i hvilken sidste Kreds Skolen en Tid lukkedes, hvorefter Epidemien, der ikke var meget ondartet, snart hørte op. Forøvrigt forekom Sygdommen hele Aaret igjennem hist og her i Herrederne. I Kragerø Distrikt fortsattes den i Aarets Begyndelse fra 1890, særlig i Kil i Sannikedal, hvorfra den udbredte sig til enkelte Nabogaarde, Rinde, Egehaugen og Nesland, uden at den dog fik nogen Udbredning. Forløbet var i Regelen mildt.

Af **Mæslinger** og **Kighoste** opføres ganske faa Tilfælde fra Skiens og Kragerø Distrikter.

Diphtherit viser betydelig Aftagen mod Aaret forud, men omtales dog fremdeles fra alle Distrikter undtagen Saulands og Tinns. I Skiens By forekom en Del Tilfælde under Tilstrømningen til Udstillingen sammesteds i Juli, August og September og senere paa Høsten, efter Mikkelsmarkedet, i Oktober,

November og December. I Landdistriktet forekom ogsaa en Del Tilfælde paa forskjellige Steder og til forskjellige Tider, saaledes Midtsommers blandt de talrige Fabrikarbeidere ved Skotfos Fabrik ved Løveid i Solum; dels ved Oprettelsen af et lidet midlertidigt Lazaret, dels ved de Syges Anbringelse i en nyopbygget, tom Barakke, lykkedes det at begrændse Sygdommen. I Kviteseid indtraf 4 Tilfælde i Oktober i Nissedals Prestegaard; herfra bragtes sandsynlig Smitten til Vraadal, idet Sygdommen udbrød i et Hus, hvor Tjenestegutten kort forud var tilflyttet fra Nissedal; hans Brødre havde Sygdommen Aaret før. 25 Tilfælde forekom paa 4 hverandre nærliggende Gaarde, de fleste kom som en let Angina, men enkelte med Belæg saavel i Svælg som Næse. Ingen døde. I Seljord viste sig kun 2 Tilfælde, 2 voxne Brødre, der begge døde. I Laardals Distrikt opdagedes i Juli tilfældigt 2 Syge med Diphtherit paa Skydsstationen Mogen, uden at Smittekilden her kunde opdages. I August udbrød den paa en isoleret beliggende Gaard 1 Mil fra Mogen, uden at der kunde paavises nogen Samfærdsel mellem Beboerne. Her døde af 6 Angrebne de 3. I September viste Sygdommen sig ved Aamdal Kobberverk, hvor 2 døde af 8 Angrebne, ogsaa her uden paaviselig Smitteimport.

Kusma var ikke sjelden i Skiens Distrikt, især iagttog Lægen i Brevik hele Aaret igjennen en udbredt Epidemi, der dog viste en særdeles godartet Karakter. I 3 Tilfælde iagttoges Orchit. I Saulands Distrikt viste sig i Slutningen af 1ste og 2den Halvdel af Aaret spredte Tilfælde af godartet Natur i Hitterdal.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit samt **katarrhalsk og follikulær Angina** viser omtrent samme Hyppighed som Aaret forud.

Influenza. De kjendte Tilfældes Antal af denne Sygdom er lidt mindre end i 1890, medens Antallet af Døde er noget større (24 i 1891, 16 i 1890). I Skiens By anmeldtes af Lægerne ialt 364 Tilfælde, hvoraf i April 86, i Mai 136, Juli 3, August 8, Oktober 3, November 9, December 119; i Landdistriktet forekom de fleste Tilfælde i April, Mai, Juni og December. Ligesom i 1890 var Influenzaen nu ogsaa ofte forbunden med og efterfulgt af langvarig og stærk Svækkelse og angreb ofte saavel Bryst- som Fordøielsesorganerne. I Kragerø Distrikt var den i Kragerø By hyppigst i Marts, April og Mai, ophørte saa til December, da den tog fat igjen. I Landdistriktet kom ikke mange til Behandling, da Sygdommen optraadte med mildt og hurtigt Forløb. I Sauland herskede den i 1ste Kvartal, men faa kom til Lægebehandling, ligesom noget Dødsfald ikke er opgivet. Mod Aarets Slutning viste den sig paany og fik Udbredning især i Hitterdal og Gransherred. I Kviteseid havde den langtfra saa stor Udbredelse som Aaret forud, ligesom Eftersygdomme heller ikke var saa almindelige. I Laardal viste den sig ogsaa mindre udpræget, optraadte af og til, hist og her. Gjennemgaaelse af Sygdommen syntes ikke at beskytte mod Gjentagelse, ligesom Smitteoverførelsen hyppig var lunefuld og regelløs. Den syntes i det Hele at have optraadt med Mildhed, at have været nogenlunde kortvarig og uden væsentlige Eftersygdomme.

Lungebetændelse var ikke fuldt saa hyppig som Aaret forud, idet de kjendte Tilfældes Antal er mindre i alle Distrikter undtagen Saulands.

Af akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera kjendtes omtrent samme Antal Angrebne som i 1890.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af Tabel Side 97.

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	11	1	11	2	-	-	-	-	-	4	4	1	-	-	-
Barselfeber	20	4	20	1	6	1	4	-	3	-	1	-	2	1	1
Vandkopper	120	-	120	9	27	16	13	13	13	3	-	4	-	9	13
Skarlagensfeber	133	11	132	40	33	15	19	10	7	3	1	-	1	2	1
Mæslinger	10	-	10	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4	-
Rosen	90	2	90	11	5	6	5	9	7	9	7	6	7	7	11
Kighoste	11	1	11	2	-	-	2	-	-	-	3	2	-	-	2
Diphtherit	126	24	125	5	3	1	-	4	9	15	11	15	17	8	37
Strubehoste	8	5	6	1	-	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-
Kusma	130	-	130	-	-	2	1	4	13	25	5	12	17	25	26
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2612	37	2601	330	321	402	314	226	158	109	98	127	149	169	198
Katarrhalsk og follikulær Angina	829	-	829	95	91	79	54	70	50	69	54	62	71	72	62
Influenza	2036	24	2024	26	36	92	642	790	74	19	20	3	17	29	276
Lungebetændelse	497	60	497	76	48	65	71	68	29	23	20	13	18	22	44
Pleurit	137	5	137	18	18	19	7	17	13	4	9	11	7	4	10
Gigtfeber	118	4	118	9	16	12	20	13	7	11	5	8	8	7	2
Koldfeber	3	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1091	24	1089	81	69	79	77	73	106	167	123	84	87	77	56
Blodgang	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Skjørbug	7	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Tilsammen	7991	203	7958	712	674	790	1233	1298	489	462	361	358	402	437	742

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragerø.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	11	1	1	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	20	4	5	2	7	2	2	-	-	-	1	-	5	-	-	-
Vandkopper	120	-	23	-	83	-	4	-	8	-	-	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	133	11	69	6	36	3	28	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	10	-	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	90	2	40	-	11	-	13	-	7	-	7	-	9	1	3	1
Kighoste	11	1	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	126	24	57	11	5	1	11	5	-	-	35	2	18	5	-	-
Strubehoste	8	5	3	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	130	-	77	-	32	-	1	-	20	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2612	37	1306	13	717	14	285	9	64	-	90	1	75	-	75	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	829	-	438	-	258	-	16	-	19	-	41	-	44	-	13	-
Influenza	2036	24	1153	16	570	7	108	1	52	-	40	-	105	-	8	-
Lungebetændelse	497	60	272	25	91	13	51	13	32	3	26	4	15	1	10	1
Pleurit	137	5	54	-	34	-	16	2	8	-	6	1	9	-	10	2
Gigtfeber	118	4	39	1	30	1	14	-	15	-	10	1	8	-	2	1
Koldfeber	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1091	24	553	16	367	5	24	2	12	-	44	-	81	1	10	-
Blodgang	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	7	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	4	-	-	-
Tilammen	7991	203	4108	95	2264	58	575	44	237	3	301	10	375	8	131	5

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
							1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Skien.		Kragerø.		Hollen.		Sauland.		Kvites-eid.		Laardal.		Tinn.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	254	-	1	2	138	99	73	-	39	-	22	-	24	-	36	-	50	-	10	-
Fnat	455	-	44	47	34	33	35	-	63	-	6	-	8	-	78	-	265	-	-	-
Skurv	6	-	1	3	1	1	2	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	286	2	87	125	28	40	98	-	81	1	25	1	24	-	31	-	20	-	7	-
Rachit	132	3	70	62	-	-	40	1	33	-	20	-	16	-	8	2	12	-	3	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	83	48	23	39	8	13	28	24	23	13	7	2	2	2	12	1	8	3	3	3
Lungetuberkulose	427	168	12	29	175	209	134	48	132	61	68	20	31	14	30	13	27	10	5	2
Kræft	129	65	-	-	70	54	38	16	27	17	11	9	17	13	15	4	14	2	7	4
Morbus Brigthii	107	25	5	3	51	46	33	12	29	6	21	1	8	2	7	1	8	3	1	-
Blegsot og Anæmi	1151	3	27	123	76	925	405	1	226	-	115	-	48	2	170	-	125	-	62	-
Livmodersygdomme	180	-	-	-	-	180	76	-	37	-	22	-	10	-	18	-	15	-	2	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1065	9	24	31	459	551	412	1	206	3	64	2	52	-	120	1	155	1	56	1
Ormesygdomme	79	-	28	26	11	14	16	-	42	-	-	-	5	-	1	-	15	-	-	-
Drankersygdomme	24	2	-	-	24	-	7	-	3	2	-	-	6	-	6	-	2	-	-	-
Struma	22	-	-	2	1	19	1	-	12	-	3	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Brok	94	2	15	6	43	19	27	1	23	1	5	-	14	-	16	-	4	-	5	-
Luxationer	35	-	2	1	12	5	15	-	12	-	-	-	3	-	2	-	2	-	1	-
Frakturer	192	2	19	5	82	26	69	2	55	-	17	-	12	-	10	-	21	-	8	-
Stær	12	-	-	-	5	7	2	-	-	-	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdomme.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Skien.	2 Kragerø.	3 Hollen.	4 Sauland.	5 Kviteseid.	6 Laardal.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	5	2	2	-	-	-	-
Syphilis konstitutionel	59	35	22	1	-	-	1
Gonorrhoe	87	37	47	-	2	4	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager: ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke-epidemiske Sygdomme.
Skien	310	48	95	215
Skien By	119	21	41	78
Porsgrund -	53	5	15	38
Brevik -	37	6	8	29
Bygder -	101	16	31	70
Kragerø	280	61	48	232
Kragerø By	97	13	16	81
Langesund -	14	2	2	12
Stathelle -	3	1	1	2
Bygder -	166	45	29	137
Hollen	103	20	34	69
Sauland	49	14	3	46
Kviteseid	52	13	10	42
Laardal	45	10	8	37
Tinn	28	2	5	23
Bratsberg Amt	867	168	203	664
Deraf i Byer	323	48	83	240
— - Bygder	544	120	120	424

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabel Side 96.

Fnat og **Skurv** siges i Skiens Distrikt at forekomme mere og mere sjeldent, eftersom Renligheden tiltager (A. Backer). I Laardals Distrikt er Medicin mod Fnat paa Amtets Bekostning udleveret til 64 Familier, altsaa nogen Stigning fra 1890.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 19,4 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 25,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 14,9 pCt. og 20,0 pCt. og for Bygderne 22,1 pCt. og 28,3 pCt. Se forøvrigt ovenstaaende Tabel.

Obstetriciske Operationer i Bratsberg Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Exviseration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	levende.	dødf.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	41	-	[2] 39	[3] 3	1	[4] 1	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-
Bristning af Livmoderen	1	[1] 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	1	-	-	-	7	[5] 5	[6] 2	-	-	-	1	-
Misfoster med for stort Hoved	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	4
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	47	1	39	10	8	6	2	1	1	2	1	9
	48		49			8						

[1]) Dødsaarsag: Peritonit. [2]) Af disse var en 2den Tvilling, 1ste fødtes ved Naturens Hjelp; en var 1ste Tvilling, 2den forløstes ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen findes opgivet. [3]) Af disse var et Foster allerede afdødt, et andet døde kort efter Forløsningen. [4]) 2den Tvilling, om 1ste intet anført. [5]) I et Tilfælde Vending paa Hovedet, hvorefter spontan Fødsel. [6]) Deraf en 2den Tvilling, 1ste født ved Naturens Hjelp

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde				
	levendefødte.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.
Skien	976	23	524	98	7	4	26
Skien By	333	5	137	30	2	2	7
Porsgrund -	122	3	68	14	1	-	2
Brevik -	56	1	42	7	-	-	1
Bygder	465	14	277	47	4	2	15
Kragerø	740	20	358	58	4	5	13
Kragerø By	151	7	97	18	1	1	1
Langesund -	40	3	14	2	-	-	1
Stathelle -	8	1	6	1	1	-	-
Bygder	541	9	241	37	2	4	11
Hollen	332	18	219	34	5	1	5
Sauland	180	6	104	15	6	1	-
Kviteseid	215	5	91	8	1	1	2
Laardal	239	11	131	20	3	2	1
Tinn	102	1	56	6	3	-	1
Bratsberg Amt	2784	84	1483	239	29	14	48
Deraf i Byer	710	20	364	72	5	3	13
— - Bygder	2074	64	1119	167	24	11	35

Angaaende **Amtets Sindssyge**, se den almindelige Beretning.

For **Brok** (Hernia) behandledes 94 Personer, og kjendes 2 Dødsfald. Kjøn og Alder er opgivet for 83 saaledes: 15 Gutter, 6 Piger, 43 voxne Mænd og 19 voxne Kvinder. Sædet var hos 91 følgende: Hernia inguinalis 61, Hernia cruralis 16, Hernia epigastrica 3, Hernia umbilicalis 11.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 192 Tilfælde, og kjendes 2 Dødsfald. Kjøn og Alder anføres for 132 saaledes: 19 Gutter, 5 Piger, 82 voxne Mænd, 26 voxne Kvinder. Sædet var hos 182 følgende:

Fractura cranii 3	Fractura radii 36	Fractura patellæ 3
— nasi 1	— ulnæ 5	— cruris 32
— claviculæ . . . 12	— manus 2	— tibiæ 5
— costarum . . . 34	— digit. manus 3	— fibulæ 12
— scapulæ 2	— pelvis 1	— malleoli 2
— humeri 10	— colli femoris 5	
— antibrachii . . 10	— femoris 14	

For **Luxationer** behandledes 35 Personer. Kjøn og Alder er for 20 opgivet saaledes: 2 Gutter, 1 Pige, 12 voxne Mænd, 5 voxne Kvinder. Sædet var hos 35 følgende. Luxatio humeri 26, Luxatio antibrachii 1, Luxatio radii 1, Luxatio digit. manus 3, Luxatio femoris 2, Luxatio pedis 2.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 70, deraf i Skiens Distrikt 32, i Kragerø 15, Hollen 3, Sauland 9, Kviteseid 3, Laardal 4, Tinn 4. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 98.

Fødte og Døde, se Tabel Side 99.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1 301 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,3.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 14 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsaarsager for 8 saaledes: Dystokia 1, Barselfeber 4, Livmoderblødning 2, Bristning af Livmoderen 1.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	168	48	120
Kræft	65	18	47
Lungebetændelse	60	24	36
Alderdomssvaghed	48	13	35
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	48	17	31
Hjerneslag	45	22	23
Organisk Hjertesygdom	39	13	26
Akut Bronchit	37	16	21
Chronisk Bronchit	36	16	20
Nephrit, Morbus Brightii	25	13	12
Akut Diarhoe og indenlandsk Cholera	24	12	12
Diphtherit	24	10	14
Influenza	24	13	11

Veirliget. Vinteren synes i det Hele at have været kold, tildels snefuld, Vaaren var kjølig og regnfuld, Forsommeren dels kjølig, dels varm og tør, Sommeren dels varm, dels kjølig og regnfuld; Høsten regnfuld, hvorved Udbyttet af Jorden forringedes, særlig i Kvalitet. Paa Utsund i Kviteseid, 200 Fod over Havet, er gjort følgende meteorologiske Observationer af Distriktslæge J. Heidenreich (se Side 101).

Levemaade og hygieniske Forholde. Fra Skiens Distrikt bemerkes, at Drukkenskab der ikke kan betragtes som nogen sjelden Last. Synet af drukne Mennesker paa Gader og Veie er altfor hyppigt og Brug af berusende Drikke til Overmaal og til Vane synes at være i stærkt Tiltagende blandt de bedre Klasser, især i Skiens By, hvor Restaurationslivet synes at have faaet Indpas, især siden Udstillingen sammesteds 1890. Fra Saulands Distrikt omtales Vanskeligheden ved at faa Sundhedsforskrifterne efterlevede. Lungetuberkulosens mulige Farlighed for Omgivelserne synes saa smaat at gaa ind i Folks Bevidsthed, og der kan spores større Forsigtighed og Villighed til at efterkomme i den Henseende givne Paabud. Samtlige Kirker i Distriktet er nu opvarmede om Vinteren. Ædruelighedsforholdene er fremdeles i det Store og Hele i Fremgang; Afholdssagen har paatagelig bevirket større Maadehold i Nydelsen af Spirituosa. Misbrugen af Kaffe er derimod steget tilligemed de den ledsagende Onder, medens Tobaksrøg-

Meteorologiske Iagttagelser paa Utsund i Kviteseid, 200 Fod over Havet.

Middel-Temperatur (R).							Barometerstand.				Antal Dage.	
Maaned.	Morgen.	Mini-mum.	Aften.	Maxi-mum.	Høiest.	Lavest.	Morgen.	Aften.	Høiest.	Lavest.	Klart.	Nedbør.
Januar	÷ 7,4	÷ 9,1	÷ 6,9	÷ 3	+ 7	÷17	766	767	777	749	9	16
Februar	÷ 3,8	÷ 6,3	÷ 3,2	+ 1,8	+ 5,5	÷11	771	772	777	752	11	2
Marts	÷ 1,8	÷ 7,3	÷ 4	+ 2,7	+12,5	÷16,5	758	758	772	744	18	15
April	+ 1,4	÷ 3,2	+ 0,7	+ 6,6	+10	÷11	769	769	776	751	18	14
Mai	+ 5,6	+ 1,1	+ 5,1	+10,6	+17	÷ 2,5	762	762	775	747	12	13
Juni	+12,7	+ 5,6	+ 7,3	+16,5	+24	0	767	767	776	758	15	3
Juli	+13	+ 7,3	+11,2	+16,3	+20	+ 4	764	764	775	752	10	14
August	+10,6	+ 6	+ 9,2	+13,2	+17	+ 2	757	760	767	747	9	18
September	+ 7,7	+ 5	+ 7,6	+11,3	+16	÷ 2,5	762	762	771	746	12	9
Oktober	+ 4	+ 2,2	+ 4,7	+ 7,1	+12	÷ 8,5	762	764	778	747	10	18
November	÷ 1,8	÷ 4,1	÷ 1,9	+ 0,6	+ 5	÷11,5	767	767	782	748	12	6
December	÷ 4,5	÷ 6,2	÷ 4,5	+ 0,8	+ 6	÷11	761	761	784	729	13	11
Hele Aaret	+2,92	÷0,67	+2,11	+6,92	+ 24	÷ 17	764	764	784	729	149	139

ningen blandt den yngre kvindelige Befolkning er i Aftagende (L. Paulssen). Fra Laardal berettes, at i den senere Tid forskrives Brændevin og Spiritus hyppigt i Pakkepost (O. Prydz).

Sygehuse. Bratsbergs Amtssygehus ligger i Solum nær Skien. I Skiens Fattighus holdes fremdeles et Par Værelser disponible for Personer lidende af chroniske Sygdomme. Ligesaa har Skien et Epidemilazaret, der dog mangler saagodtsom alle ydre Bekvemmeligheder samt Desinfektionsovn (A. Backer). I det midlertidige Sygehus for epidemiske Syge i Kragerø har der i Aarets Løb været forpleiet 6 Patienter med Typhoidfeber i Juli, August og September. Forpleiningsdagenes antal var 177. En Diakonisse er ansat ved Sygehuset (C. Hartwig).

Badeindretninger. I Skiens Festivitetslokale findes en Anstalt for varme og kolde Bad, Damp- og Douchbade. I Amtssygehuset findes 2 Baderum for Patienterne. I Eidangerfjorden er der flere mindre Badehuse for Søbade. I Brevik findes 2 Badehuse, hvoraf det ene ogsaa leverer Styrt og varme Karbad. I Kragerø er et Badehus for varme Bad; om Vinteren holdes det aabent 1 Gang ugentlig. Det har ogsaa 1 Gang ugentlig været disponeret over af Folkeskolens Børn, hvortil Brændevinsbolaget har givet Midler. I Kviteseid findes 3 private Styrtebade og i Laardal et Styrtebad paa Triset.

Om **Amtets Apotheker,** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsmedi-cinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Bratsberg Amt . .	19	1677	49	3	2249	17
Skien	3	866	[1]) 16	2	840	4
Kragerø	5	*) 199	[2]) 19	1	475	5
Hollen	4	160	[3]) 4	-	412	-
Sauland	2	151	[4]) 2	-	**) 194	1
Kviteseid	3	143	-	-	154	-
Laardal	1	99	[5]) 6	-	168	7
Tinn	1	59	[6]) 2	-	***) 6	-

[1]) Skien 5, Porsgrund 3, Brevig 5, Solum 1, Gjerpen 1, Eidanger 1. [2]) Kragerø 9, Langesund 7, Stathelle 1, Bamle 2. [3]) Bø 2, Sande 2. [4]) Hjartdal 1, Gransherred 1. [5]) Laardal 1, Tyrisdal 1, Mo 3, Rauland 1. [6]) Tinn 1, Hovind 1. *) Opgivet af 4 Læger (privat praktiserende). **) I Tuddals, Gransherred og Gransherred—Jondalens Kredse er ikke vakcineret paa Grund af forlidet Materiale. ***) I forrige Aar var vakcineret i 2 Kredse, og i den 3die Kreds skulde 2 nye Hjælpevakcinatører indsættes, idet Kredsen er delt i 2.

IX. Nedenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
Amtet		9 347,99	77 352	22	2	29	20
1. Østre Nedenes		889,43	31 652	6	-	5	4
	Østerrisør, Kjøbstad	0,25	2 988	3	-	1	-
	Tvedestrand, Ladested	0,09	1 657	2	-	-	-
	Gjerstad	312,66	2 567	-	-	-	-
	Søndeled	189,78	3 740	-	-	1	1
	Dybvaag	70,50	5 196	1	-	2	2
	Holt	184,52	4 473	-	-	-	-
	Østre Moland	86,34	2 263	-	-	1	1
	Barbu	15,27	6 558	-	-	-	-
	Tromø	30,02	2 210	-	-	-	-
2. Vestre Nedenes		1 116,72	31 558	[1])13	2	16	7
	Arendal, Kjøbstad	0,34	4 438	7	2	6	-
	Grimstad —	0,22	2 880	3	-	1	-
	Lillesand, Ladested	0,39	1 372	2	-	1	-
	Froland	294,97	2 295	-	-	1	1
	Øiestad	109,33	4 337	1	-	1	-
	Hisø	8,74	2 771	-	-	-	-
	Fjære	59,67	4 546	-	-	1	1
	Landvig	190,68	2 286	-	-	1	1
	Eide	32,36	760	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 276	-	-	1	1
	Birkenes	238,34	1 759	-	-	1	1
	Høvaag	79,22	1 838	-	-	1	1
3. Aamli		1 995,71	5 739	1	-	3	3
	Aamli	1 181,95	2 558	1	-	1	1
	Vegaarsheien	349,29	1 840	-	-	1	1
	Mykland	299,86	680	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	661	-	-		
4. Evje		1 139,43	4 050	1	-	3	4
	Vegusdal	333,57	910	-	-	1	1
	Evje	176,85	882	-	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 173	1	-		1
	Iveland	236,39	1 085	-	-	1	1
5. Sætersdalen		4 206,70	4 353	1	-	2	2
	Bygland	1 356,90	2 070	1	-	1	1
	Valle	2 849,80	2 283	-	-	1	1

[1]) Deraf 1 ikke praktiserende.

I Nedenes Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	21	4	21	1	-	2	2	-	-	3	-	-
Barselfeber	21	4	21	2	4	2	1	-	3	1	1	-
Vandkopper	85	-	85	-	7	1	26	18	8	1	1	7
Skarlagensfeber	79	6	79	17	6	24	8	7	2	4	1	3
Røde Hunde	15	-	15	-	3	1	4	1	-	4	1	-
Mæslinger	537	11	536	10	20	45	94	66	23	56	36	49
Rosen	83	-	83	11	13	9	11	9	10	5	4	5
Kighoste	223	3	223	-	-	-	-	-	2	2	10	13
Diphtherit	233	51	233	38	25	16	27	25	20	22	14	12
Strubehoste	7	6	5	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Kusma	19	-	19	-	2	-	1	3	1	1	1	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2545	23	2531	310	270	308	308	349	223	119	82	99
Katarrhalsk og follikulær Angina	824	-	822	115	113	90	80	65	72	46	58	48
Influenza	2058	23	2055	17	45	90	514	768	185	32	4	1
Lungebetændelse	285	48	284	38	24	40	41	48	25	7	10	5
Pleurit	125	2	124	7	15	13	9	13	7	5	7	11
Gigtfeber	120	1	117	17	14	15	14	18	4	7	5	8
Koldfeber	12	-	12	1	1	1	2	-	2	3	-	1
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	979	39	978	65	70	70	70	77	96	134	124	74
Blodgang	4	-	4	-	1	-	-	-	1	2	-	-
Skjørbug	9	-	6	1	-	1	-	-	1	1	1	-
Tilsammen	8284	221	8253	651	634	729	1213	1467	685	455	360	336

Sundhedstilstanden synes i det Hele taget at have været mindre god, væsentlig paa Grund af Epidemier af Influenza, Mæslinger og Diphtherit.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1489 eller 19,3 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (77 300). Aaret forud var den 17,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Af **Typhoidfeber** forekom tilsammen kun 21 Tilfælde i østre og vestre Nedenes Distrikter.

Skarlagensfeber viser fremdeles Nedgang i de Angrebnes Antal (79 kjendte Tilfælde mod 138 i 1890), men forekom dog i alle Distrikter undtagen Sætersdalen. I Evje havde Sygdommen hersket i Vegusdal allerede en Maaneds Tid, før den kom til Distriktslægens Kundskab, men saa særdeles mildt, at den ikke blev erkjendt. I Skolen i Hovlandsdalen sammesteds fandtes Børn

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
4	8	1	21	4	4	-	17	4	-	-	-	-	-	-
-	2	5	21	4	6	1	12	3	1	-	1	-	1	-
10	-	6	85	-	17	-	65	-	3	-	-	-	-	-
-	1	6	79	6	11	1	54	4	4	-	10	1	-	-
-	1	-	15	-	4	-	11	-	-	-	-	-	-	-
74	45	18	537	11	460	10	77	1	-	-	-	-	-	-
1	3	2	83	-	15	-	63	-	4	-	1	-	-	-
57	72	67	223	3	136	3	47	-	40	-	-	-	-	-
10	19	5	233	51	80	19	116	24	33	6	4	2	-	-
-	-	1	7	6	-	-	6	5	1	1	-	-	-	-
3	2	5	19	-	9	-	10	-	-	-	-	-	-	-
118	164	181	2545	23	1056	14	1390	7	48	2	47	-	4	-
38	48	49	824	-	296	-	502	-	8	-	7	-	11	-
11	43	345	2058	23	742	2	1134	16	77	5	81	-	24	-
12	12	22	285	48	95	15	163	31	19	2	4	-	4	-
14	12	11	125	2	63	-	55	1	1	-	5	-	1	1
4	6	5	120	1	41	-	69	-	6	-	3	-	1	1
1	-	-	12	-	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-
80	56	62	979	39	413	9	501	10	20	1	8	-	37	19
-	-	-	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	9	-	3	-	3	-	-	-	-	-	3	-
438	494	791	8284	221	3458	74	4304	106	265	17	171	3	86	21

med Afskalling. Den spredte sig herfra til Evje og enkelte Steder i Hornnes. 2 Gange observeredes, at i en stor Sødskendekreds kun en enkelt angrebes trods manglende Isolation.

Mæslinger herskede epidemisk i østre og tildels vestre Nedenes Distrikter, men omtales ikke fra de øvrige. Ved Juletider kom et Barn hjem til østre Nedenes fra Amerika og fik Udslet strax efter Hjemkomsten; fra dette Individ bredte Sygdommen sig først inden den respektive Skolekreds og kom derfra videre ved paavist Smitteoverførelse til Tvedestrand, hvor der angrebes 147 Individer. I Landdistriktet var Udbredelsen langt større end det paa Sygelisten opførte Antal viser. Epidemien syntes i det Hele ikke at vise sig saa godartet som tidligere saadanne. (F. Vogt).

Kighoste sees atter at have blusset op som Epidemi i østre og vestre Nedenes samt Aamli, de fleste Tilfælde anføres fra førstnævnte Distrikt.

I Aamli fik den en betydelig Udbredelse, da den bragtes ind i Distriktet fra flere Kanter omtrent paa en Gang. Forløbet var i det Hele godartet.

Diphtherit viser ogsaa forøget Udbredning mod Aaret forud. I østre Nedenes omtales en begrændset Epidemi i Østersaat Skolekreds, saa Skolen en kortere Tid maatte lukkes. Epidemien herskede fornemlig i September og Oktober. Flere Tilfælde af Paralyse, tydeligvis af diphtherisk Oprindelse, kom ogsaa til Behandling. I Aamli Distrikt herskede den egentlige Epidemi i Juni og Juli i østre Del af Aamli og fik sin væsentligste Udbredelse ved, at de første Tilfælde vare meget lette og derfor ikke paaagtede. Distriktslægen angrebes selv noksaa alvorligt.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit samt **katarrhalsk og follikulær Angina** optraadte med omtrent den i de sidste Aar vanlige Hyppighed.

Influenza anføres med næsten nøiagtig det samme Antal Angrebne som Aaret forud; der viser sig nogen Forøgelse for Kystdistrikterne, men Aftagen for de øvriges Vedkommende. I Tvedestrand og Landdistriktet omkring i østre Nedenes beretter Dr. F. Vogt, at Sygdommen var overmaade hyppig (opført paa hans Sygeliste under akut Katarrh og Bronchit). I Aamli fik den betydelig Udbredelse i hele Distriktet; de færreste kom dog under Lægebehandling. Medens Aaret forud Eftersygdomme, særlig Lungebetændelse, var meget voldsomme, var selve Sygdommen nu mere ondartet og satte i det Hele sit Stempel paa hele Sygdomskonstitutionen. Sit Maximum af Udbredelse naaede Influenzaen i Mai, ophørte i 3 à 4 Maaneder, for saa atter at tage fat. (E. B. Hansen). I Evje Distrikt begyndte den i April i Hornnes, men var formentlig allerede da ogsaa begyndt i de andre Sogne, indført fra Byerne. Den naaede sit Maximum i Mai, ophørte i Juli. En Dame kom syg hjem fra Arendal; 2 Dage efter Ankomsten udbrød Sygdommen hos de andre i Huset. Som differential-diagnostiske Mærker anser Distriktslægen Smerter i og om Øinene samt i Nakken og indvendig i Halsen. I November begyndte den paany, observeredes omtrent samtidig i Evje og den sydlige Del af Hornnes og udbredte sig meget i December. Nu var den gastriske Form fremherskende med stærk Diarrhoe, især hos Børn. Ved Sammenligning med Epidemien Aaret forud, syntes den i 1891 at vise aftagende Intensitet; der kom ingen Lungebetændelser eller lignende betydeligere Eftersygdomme, heller ingen døde, uagtet mange gamle Folk angrebes. Tidligere Anfald syntes hverken at disponere eller fritage for Sygdommen. Tilfældene i samme Husstand indtraf med noksaa lange Mellemrum. (A. C. Bull). Fra Sætersdalen bemærkes, at i 8 Tilfælde af Influenza optraadte et urticarialignende Udslet. (J. Stang).

Af **Lungebetændelse** anføres et noget mindre Antal Angrebne end i 1890. Fra Tvedestrand i østre Nedenes Distrikt bemærkes, at den, uagtet Influenzaen, var paafaldende sjelden.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera. Fra Sætersdalen omtales en Epidemi af indenlandsk Cholera, der viste sig først i Distriktets nedre Del i Begyndelsen af Februar og udbredte sig efterhaanden opover Dalen. I Juli siges den at have været slem i Hyllestad, i August optraadte den i Oveneinangen og kom derfra til Vallebygden i September, men blev først almindelig der i Oktober og November. (J. Stang).

Gulsot (Icterus catarrhalis) var i Aarets sidste Maaneder forholdsvis hyppig i Tvedestrand og omtrent hele Aaret i Landdistriktet. Temmelig jævnlig vare flere Søskendepar syge samtidig. Kun faa Voxne angrebes. (Fr. Vogt). Fra Sætersdalen meddeles, at i en Gaardsmandsfamilie ere af 7 Søskende de 5 døde i en spæd Alder af Icterus, uden at nogen plausibel Aarsag har været at

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
							1		2		3		4		5	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
							Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	205	1	-	-	165	140	125	1	167	-	7	-	-	-	6	-
Fnat	63	-	15	17	16	15	21	-	27	-	13	-	-	-	2	-
Skurv	5	-	3	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-
Kjertelsyge	222	2	66	96	22	37	69	1	129	-	11	-	7	1	6	-
Rachit	86	-	51	35	-	-	45	-	38	-	3	-	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	92	51	37	24	14	17	50	25	32	19	5	4	5	3	-	-
Lungetuberkulose	548	196	18	39	205	286	237	75	250	81	20	20	18	7	23	13
Kræft	77	48	-	-	34	39	39	18	33	26	3	3	2	1	-	-
Morbus Brightii	83	25	5	4	33	41	26	8	45	12	8	1	2	-	2	4
Blegsot og Anæmi	836	-	20	109	21	686	352	-	440	-	21	-	10	-	13	-
Livmodersygdomme	254	-	-	3	-	251	89	-	135	-	9	-	10	-	11	-
Kardialgi, chronisk Gastri og Dyspepsi	1127	4	55	86	342	644	404	2	620	1	54	-	44	1	5	-
Ormesygdomme	49	-	21	24	2	2	12	-	37	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	15	3	-	-	14	-	3	1	9	-	-	-	-	-	3	2
Struma	3	1	-	1	-	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Brok	57	-	15	6	21	15	28	-	26	-	2	-	1	-	-	-
Luxationer	36	-	7	3	18	5	20	-	14	-	1	-	-	-	1	-
Frakturer	112	2	24	8	30	14	59	1	44	1	3	-	2	-	4	-

finde hverken hos Forældrene, i Børnenes Stel, Drikkevand, Jordbund, Beboelsesrum eller andre Forholde. (J. Stang).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Østre Nedenes. Tilfælde.	2 Vestre Nedenes. Tilfælde.
Veneriske Saar	14	6	8
Syphilis, konstitutionel	53	12	41
Gonorrhoe	137	22	115

Til Oplysning om nogle af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabel Side 107.

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjør Dødsfald af denne Sygdom 23,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 32,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 19,5 pCt. og 26,9 pCt. og for Bygderne 25,1 pCt. og 34,1 pCt. Se Tabel Side 109.

Under Rubriken **Menstruationsuordener** omtales fra Sætersdalen en Pige, der endnu i 24 Aars Alderen ikke var menstrueret, men i det sidste $^1/_2$ Aar havde havt taalelige Molimina. Vagina kjendtes som en blot 4 cm. lang Blindsæk. Der var ikke Spor af Uterus. Mammæ var godt udviklede, og ellers var hun ogsaa vel udviklet. En Del af de saa hyppige Menstruationsuordener antages at skyldes, at Kvinderne under Menstruationen deltager i alleslags ogsaa tungt Arbeide. Herimod er der baade i Sundhedskommissionsmøder og ellers advaret af Distriktslægen (J. Stang).

Af **Brok** (Hernia) opgives 57 Tilfælde. Sædet var følgende hos 53: Hernia inguinalis 33, Hernia cruralis 9, Hernia umbilicalis 11.

Af **Luxationer** (Luxatio) behandledes 36 Tilfælde. Sædet var hos 35 følgende: Luxatio maxillæ inf. 1, Luxatio humeri 21, Luxatio antibrachii 4, Luxatio radii 5, Luxatio manus 1, Luxatio digitorum 1, Luxatio femoris 2.

Af **Benbrud** (Fracrura) opgives 112 Tilfælde. Sædet var hos 111 følgende:

Fractura cranii 2	Fractura ulnæ 2	Fractura tibiæ 6
— vertebrarum .. 1	— digit. manus . 3	— fibulæ 7
— claviculæ 12	— costarum 13	— malleolorum .. 1
— humeri 4	— colli femoris .. 5	— digit. pedis ... 1
— antibrachii ... 10	— femoris 12	
— radii 21	— cruris 11	

Om Amtets **Sindsyge,** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Lægerne udførtes 51, hvoraf i østre Nedenes 27, i vestre Nedenes 21, i Evje 1, i Sætersdalen 2. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 110.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	Ialt.	af Lunge-tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenes	327	75	74	253
Østerrisør By	34	4	10	24
Tvedestrand —	34	8	8	26
Bygder	259	63	56	203
Vestre Nedenes	356	81	106	250
Arendal By	82	13	27	55
Grimstad —	41	13	9	32
Lillesand —	19	3	4	15
Bygder	214	52	66	148
Aamli	67	20	17	50
Evje	29	7	3	26
Sætersdalen	48	13	21	27
Nedenes Amt	827	196	221	606
Deraf i Byer	210	41	58	152
— - Bygder	617	155	163	454

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte.		Døde.					
	leven-de.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved-ulykke-lige Hæn-delser.	ved Selv-mord.
Østre Nedenes	977	22	582	87	5	6	12	2
Østerrisør By	88	2	35	6	-	-	-	1
Tvedestrand —	91	3	42	10	1	1	1	-
Bygder	798	17	505	71	4	5	11	1
Vestre Nedenes	849	30	619	76	6	7	10	2
Arendal By	100	5	88	9	-	1	4	-
Grimstad —	82	6	49	2	-	-	2	1
Lillesand —	36	1	33	2	-	1	-	-
Bygder	631	18	449	63	6	5	4	1
Aamli	174	6	106	17	-	2	2	-
Evje	117	3	83	13	-	-	3	1
Sætersdalen	132	4	99	20	-	-	4	-
Nedenes Amt	2249	65	1489	213	11	15	31	5
Deraf i Byer	397	17	247	29	1	3	7	2
— - Bygder	1852	48	1242	184	10	12	24	3

Obstetriciske Operationer i Nedenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.				Partus præmaturus artificialis.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.		Børn.		Moder.	Børn.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	31	-	26	[1]) 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	2	1	-	-	-	[2])1	-	1	[4]) 1	1	-
Barselkrampe	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjevt Hovedleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	-	-	-	-	-	-	1	-	[3]) 1	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	40	1	34	7	1	1	1	1	1	1	1	1	6
	41		41				2		2				

[1]) Hos 1 Foster Navlesnoren 3 Gange om Halsen, 1 dødt før Fødselen. [2]) Dødsaarsag: Livmoderbristning hos 5te Gang Fødende; Fosteret var 2den Tvilling, 1ste levende, født i 1sseleie ved Naturens Hjelp. [3]) 1ste Tvilling, om 2den intet anført. [4]) I 36—37 Uge.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 109.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 760 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 66,2.

Døde vaa **Barselseng.** Efter Presternes Opgave døde 15 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaarsag for 10 Barselkvinder, hvoraf Dystokia 1, Barselkrampe 1, Barselfeber 4, Livmoderblødning 2, Livmoderbristning 2. Den ene af de under Livmoderblødning opførte Kvinder døde uforløst; hun led af Phthisis og døde, før Fødsel var begyndt. En anden Barselkvinde i vestre Nedenes (opført under Dystokia) døde ligesaa uforløst. Hun var en 8-para; Fosterhovedet var høitstaaende, vilde ikke rykke ned. Forgjæves gjordes Tang- og Vendingsforsøg, der kom pludselig Collaps og Død ca. 11 Timer efter Lægens Ankomst, ca. 36 Timer efter Vandets Afgang. Konen var en Gang før forløst ved Tang, de øvrige Gange fødte hun ved Naturens Hjelp.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	196	41	155
Diphtherit	51	11	40
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	51	7	44
Lungebetændelse	48	11	37
Kræft	48	11	37
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	39	5	34
Alderdomssvaghed	38	9	29
Hjerneslag	34	12	22
Organisk Hjertesygdom	30	12	18
Chronisk Bronchit	25	7	18
Nyresygdom	25	3	22
Akut Bronchit	23	6	17
Influenza	23	11	12

Veirliget. Efter Dr. F. Vogts Optegnelser, var Regnmængden i Tvedestrand i 1891: 559 mm.; den overstiger den i 12 Aar observerede Regnmængde med 460 mm. Regnmængden i 2det Halvaar var endog lidt høiere end Regnmængden tidligere for det hele Aar. Forresten foreligger Meddelelser om Veirliget kun fra Evje og Sætersdalens Distrikter. Efter disse betegnes Vinterveiret i Evje i 1ste Kvartal som godt, i 2det Kvartal var Veiret kjøligt til midt i Juni, 3die Kvartal bragte meget Regn og en høist kjølig Sommer, ligesom Høsten ogsaa var usædvanlig regnfuld, saa Aarsudbyttet blev daarligt. Tabel Side 112 giver Oplysning om nogle meteorologiske Forhold paa Gaarden Fennefos i Hornnes Sogn ca. 550 Fod over Havet efter Optegnelser af Distriktslæge A. C. Bull. I Sætersdalen var Sommeren varm til Skade for Ager og Eng, Høsten regnfuld, hvorved Aarsudbyttets Kvalitet formindskedes.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Aamli berettes, at disse forandres stadig til det bedre. Ligeoverfor smitsomme Sygdomme har Sundheds-

Temperatur og Veirlig i Evje, Gaarden Fennefos i Hornnes Sogn, ca. 550 Fod over Havet.

Maaned.	Thermometerstand (R).									Antal Dage med								
	Middel-Temperatur.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 1 Eftermiddag.	Kl. 10 Aften.	Høiest.	Lavest.	Minimum om Natten. Middel-Temperatur.	Høiest.	Lavest.	Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Torden.	Klart.	Halvklart.	Overskyet.	Vindstille.
Januar	÷ 4,7	÷ 6,1	÷ 2,8	÷ 5,2	13de: + 5	9de: ÷ 18	÷ 8	27de: + 1	9de: ÷ 19	1	6	1	1	26	-	8	4	19	18
Februar	÷ 0,2	÷ 2,2	+ 2,2	÷ 0,8	16de: + 7	7de: ÷ 8	÷ 3,8	15de: + 3	7de: ÷ 9	4	-	-	-	22	-	10	7	11	14
Marts	÷ 2,7	÷ 4,5	+ 0,4	÷ 4	1ste: + 8	9de: ÷ 13	÷ 8	2den: + 3	13de: ÷ 17	1	9	3	-	27	-	12	4	15	11
April	+ 2	+ 1,6	+ 3,4	+ 1	26de: + 8	1ste: ÷ 6	÷ 2	12te: + 1	1ste: ÷ 12	5	3	1	-	6	-	5	8	17	2
Mai	+ 7	+ 6,6	+ 9,9	+ 4,8	12te: + 16	5te: + 1	+ 2	31te: + 8	18de: ÷ 3	9	-	-	-	-	-	5	13	13	3
Juni	+ 12	+ 12	+ 15,7	+ 8,7	26de: + 22	3die: + 4	+ 5	28de: + 10	8de: ÷ 0	6	-	-	-	-	2	11	16	3	1
Juli	+ 12,5	+ 12	+ 15	+ 10,6	14de: + 21	27de: + 10	+ 7,9	18de: + 12	4de: + 5	19	-	-	-	-	2	-	16	15	9
August	+ 10,7	+ 9,7	+ 13	+ 9,3	5te: + 17	31te: + 6	+ 6,7	4de: + 10	31te: + 1	24	-	-	-	-	2	-	11	20	9
September	+ 8,8	+ 7,7	+ 11,2	+ 7,5	10de: + 16	23de: + 2	+ 4,9	15de: + 9	23de: ÷ 2	12	-	-	-	-	1	6	8	16	7
Oktober	+ 5,8	+ 4,6	+ 7,4	+ 5,4	2den: + 11	28de: ÷ 4	+ 2,8	12te: + 9	28de: ÷ 5	19	-	-	-	4	3	6	5	20	12
November	÷ 0,3	÷ 2,1	+ 1,4	÷ 0,3	1ste: + 7	22de: ÷ 7	÷ 2,8	12te: + 1	29de: ÷ 12	6	4	1	1	17	-	10	1	19	14
December	÷ 1,3	÷ 2	÷ 0,5	÷ 1,4	5te: + 4	18de: ÷ 14	+ 3	5te: + 2	18de: ÷ 15	8	6	2	1	20	-	8	3	20	24
Gjennemsnit for hele Aaret	+ 4,1	+ 3,1	+ 6,3	+ 3	26de Juni + 22	9de Januar ÷ 18	+ 0,1	18de Juli + 12	9de Januar ÷ 19										
										114	28	8	3	122	10	81	96	188	24

kommissionen taget ganske energiske Forholdsregler. Hvor der har været Diphtherit og Gulvene var gamle og umulige at male, har man indlagt nye Gulv, ellers har man paabudt Malning og Gipsning af Væggene. Til Desinfektionsovne benyttes fremdeles de saakaldte Badstuer, hvor man vistnok ikke har strømmende Damp, men hvor til Gjengjæld Heden bringes op til en saadan Høide, at Klæde svides, og Træværket næsten forkulles, altsaa Temperaturer, som langt overskrider Sterileringsapparaternes 150 ° C. Det har hændt, at der er gaaet Ild i Badstuvæggen eller Tøiet, og at baade Badstuen og det, som skulde desinficeres, er brændt op. Ifølge Undersøgelser af Professor O. E. Schiøtz, hvis Resultater han velvilligen har meddelt mig, «tænder tørt Træ under almindelige Omstændigheder først ved en Temperatur paa over 310 ° C., tørt Filtrerpapir ved lidt over 300 ° C. og Knusk mellem 230—240 ° C. Imidlertid bliver Træet ved den høie Temperatur tildels forkullet før Antændelsen». Da Fjærdyner her er sjeldne, og Befolkningen har megen Øvelse i at benytte Badstuerne, gaar Desinfektionen meget godt for sig, og kan jeg ikke i Løbet af 15½ Aar paavise et eneste Tilfælde, hvor Smitte er optraadt efter Benyttelsen af badstuebehandlede Klæder. Fra gammel Tid har det været fast Skik efter Dødsfald at «døie» d. e. badstuebehandle den Afdødes Sengklæder og andre Klæder. (E. B. Hansen).

Angaaende den sexuelle Hygiene i Sætersdalen skriver Distriktslæge J. Stang: «Efter den offentlige Statistik over uægte Børn skulde man af disses ringe Antal tro, at Sædeligheden var god i Amtet. Hvad Sætersdalen angaar, kan det dog neppe siges, naar man kjender Bygdeskikkene i Anledning Forlovelse og Bryllup. Dans ansees utilladelig for Børn, men saasnart Jenten er konfirmeret, begynder hun at deltage i Ungdommens Dansemoroer paa Landeveien udover Sommerkvældene og i Kaffeslaberaserne om Vinteren. Herfra begiver de Par, som har godt Øie for hinanden, sig til Fjøset eller Laden, hvor da de 2 Unge tilbringer Natten i Enrum, taler og sover sammen og kommer vel da ofte i altfor intim Berørelse med hinanden, hvilket især er antageligt, naar man erindrer, at Kvinderne — med Stakken tilknæs — ikke bærer Bukser, og at Kvinderne drikke sig drukne ligesaavel som Mændene. (Cfr. min Medicinalberetning for 1887). Dette er Skikken: «at ligge ude» og herunder nydes ofte Brændevin. Nægter en Jente at tage imod en Frier i Enrum om Natten, saa er det forbi med Lejken. Det ansees desto gjævere, jo flere Friere en Jente har, thi da kan hun vælge den rigeste. Formodentlig for i det længste at have frit Valg vedkjender Ingen sig at være forlovet, før det er lyst og ofte ikke da engang. Gutten tør ikke erklære sig forlovet af Frygt for at blive kastet i Næsen, at han blev vraget for en anden. Hermed hænger det sammen, at det ansees for et Karsstykke, at en Mand snapper Bruden bort fra en anden — og det lige til Dagen før Vielsen. Gjentagne Lysninger for samme Individer med eller uden Personforandringer er derfor ikke ukjendt. Ja det hender, at Brudgommen svarer Nei i Kirken. Det sidste ansees dog for utilbørligt. Men Sætersdølerne ere indbyrdes meget overbærende, saaat en saadan Slyngel ude blandt sine Sambygdinger bliver lige artigt behandlet for det. Derimod vil ingen Dalekarl have en Jente, som midt paa lyse Dagen har gaaet sammen med en Bymand paa aabne Landeveien. Bruden flytter til Brudgommen senest Dagen før Vielsen. Naar de da blive uenige, flytter Bruden hjem igjen, som om Ingenting var iveien. Paa den Maade har enkelt Rigmand havt 2—3 Brude tillaans. Af dette Forhold resulterer dog sjeldent Børn. En Del Kvinder er jo sterile. Derfor vil nogle Mænd, at det skal vise sig, om Kvinden er forplantningsdygtig, før han bestemmer, enten han vil ægte hende eller ei. Det gjælder for disse at faa en Arving til Gaarden. — — Naar man kommer tilgaards om Natten, bliver man budt at lægge sig i Ægtefællernes Soverum, om end Manden er fraværende. Af- og Paaklædning foregaar alligevel noksaa ugenert. Uagtet al Mistillid og

Troløshed i Forlovelsestiden og uagtet alle de Fristelser, som Bygdeskikkene medføre, og uagtet den raadende Slaphed i de moralske Begreber, skal den ægteskabelige Troskab være upaaklagelig. For den Rene er alting rent. Ja — det er jo muligt, at den moralske Kraft hos en Del er stærk nok til at hindre de naturlige Følger af de forkjerte Bygdeskikke, og man støder virkelig paa megen Uskyldighed og naiv Fromhed ved Siden af megen aabenbar Forvorpenhed og Ryggesløshed, men Flerheden var utvivlsomt bedst tjent med Natteløberiets Afskaffelse. Dog — de fleste gode Bestræbelser bliver her af Mange stemplede som «Hykleri».

Sygehuse. I Østerrisør findes i Forbindelse med Fattighuset 2 Stuer til Modtagelse af Syge fra Byen og Omegn; ligesaa er der et afsondret lidet Hus med 4 Rum til Optagelse af epidemiske Sygdomstilfælde. Det bliver ikke ofte benyttet. (Tandberg). I Arendal er der et kommunalt Sygehus. Efter Indberetning fra Læge P. Blich er der i Aarets Løb paa Arendals Lazaret paa Høgedal behandlet 16 Patienter for Diphtherit af hvilke 7 døde. Grimstad Kommune leier fremdeles Sygehus i Byen og et Par Værelser udenfor Byen for Koppesyge.

Badeindretninger. I Østerrisør findes et lidet privat Badehus. I Tvedestrand er en mindre Anstalt for Karbad og Dampkassebad. Af Søbadehuse findes et offentligt og flere private.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske For-
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	11	853	29	2019	14
Østre Nedenes	4	411	[1]) 9	877	4
Vestre —	4	295	[2]) 10	797	6
Aamli	1	84	[3]) 4	147	1
Evje	1	31	[4]) 2	114	2
Sætersdalen	1	32	[5]) 4	84	1

[1]) Risør 4, Søndeled 3, Dybvaag 1, Østre Moland 1. [2]) Arendal 2, Grimstad 2, Lillesand 1, Froland 1, Hisø 1, Høvaag 2, Birkenes 1. [3]) Aamli 1, Vegaarsheien 1, Mykland 2. [4]) Hornnes 1, Vegusdal 1. [5]) Valle 2, Bygland 1.

X. Lister og Mandal Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
Amtet		7264,34	76 213	22	6	34	25
1. Kristiansands Stadsfysikat	Kristiansand, Kjøbstad	16,04	12 543	10	5	7	-
2. Oddernes		1147,05	20 818	[3])4	1	9	8
	Mandal, Ladested	0,92	3 616	3	1	1	-
	Oddernes	139,48	4 126	-	-	2	2
	Tveid	111,59	1 669	-	-	2	2
	Vennesla	106,17	1 499	-	-	1	1
	Øvrebø og Hægeland	319,10	1 742	-	-	1	1
	Søgne	239,83	3 596	-	-	1	1
	Holme	113,07	1 433	-	-	-	1
	Halsaa og Hartmark	116,89	3 137	-	-	1	-
3. Undal		1960,28	12 140	1	-	6	5
	Søndre Undal	235,06	4 428	-	-	1	1
	Nordre Undal	195,80	1 836	-	-	2	2
	Øislebø og Laudal	251,49	1 843	1	-	1	1
	Finsland	114,15	789	-	-	-	-
	Bjelland og Grindum	295,30	1 892	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 352	-	-	1	[4]) -
4. Lyngdal [1])		841,83	6 850	1	-	2	4
	Lyngdal	380,24	4 717	1	-	1	3
	Hægebostad	461,59	2 133	-	-	1	1
5. Vanse [2])		268,35	9 445	3	-	6	3
	Farsund, Ladested	0,24	1 518	2	-	2	-
	Vanse	139,29	5 693	1	-	2	1
	Herred	128,82	2 234	-	-	2	2
6. Flekkefjord		3030,79	14 417	3	-	4	5
	Flekkefjord, Kjøbstad	0,20	1 541	3	-	2	-
	Nes og Hitterø	240,31	3 638		-	-	1
	Kvinesdal	364,09	3 912	-	-	2	1
	Fjotland	489,05	1 094	-	-	-	1
	Bakke	420,21	2 446	-	-	-	1
	Siredalen	1 516,93	1 786	-	-	-	1

[1]) Fra Lyngdals Distrikt foreligger som Medicinalberetning fra den konst. Distriktslæge kun schematisk Sygeliste omfattende December Maaned. [2]) For Vanse Distrikt mangler Medicinalberetning fra en privatpraktiserende Læge i Farsund, hvorved Statistiken for Distriktet, særlig Farsund By, er ufuldstændig. [3]) Distriktslægen bosat i Kristiansand. [4]) Bestillingen ledig.

I Lister og Mandal Amt

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	35	8	34	1	1	1	9	3	5	1	2	4
Barselfeber	13	4	13	3	2	2	-	1	-	1	-	-
Børnekopper	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	48	-	48	4	5	9	13	3	-	2	-	-
Skarlagensfeber	89	3	89	22	26	9	11	2	3	4	2	1
Røde Hunde	26	-	26	14	2	3	-	1	3	1	2	-
Mæslinger	10	1	10	2	-	-	-	-	4	4	-	-
Rosen	71	-	71	8	1	5	10	11	6	2	3	8
Kighoste	430	10	430	11	2	2	14	17	22	21	31	63
Diphtherit	235	58	235	44	43	22	22	35	8	12	3	2
Strubehoste	13	9	13	3	3	1	2	-	1	2	-	-
Kusma	8	-	8	1	6	-	-	1	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2069	43	2069	195	207	194	259	208	184	70	68	103
Katarrhalsk og follikulær Angina	733	-	733	99	83	112	78	42	46	19	27	60
Influenza	1640	31	1640	25	17	9	162	280	89	19	4	8
Lungebetændelse	295	69	295	45	21	35	34	22	36	5	4	7
Pleurit	109	2	108	11	8	14	10	8	4	8	6	12
Gigtfeber	100	2	100	27	6	11	9	6	8	3	2	7
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	921	19	921	70	95	64	62	58	90	98	95	91
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6852	259	6850	585	528	493	695	698	509	272	249	366

Sundhedstilstanden har været mindre god, paa Grund af optrædende Epidemier af Influenza, Diphtherit, Skarlagensfeber og tildels Kighoste.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1633 eller 21,5 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (75,900). Aaret forud var den 20,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Af **Typhoidfeber** opføres tilsammen 35 Tilfælde med 8 Dødsfald, de fleste fra Kristiansand og Flekkefjords Distrikter.

Børnekopper optraadte med 5 Tilfælde i Kristiansand og 1 i Oddernes Distrikt. Til Kristiansand bragtes Smitten med en Skipper, der kom fra Santos over Hamburg, idet der paa Dampskibet, hvormed han kom til Hamburg, indtraf nogle Koppetilfælde. Han smittede 3 af sin Familie, samt en Vaskekone, som deltog i Desinfektion og Rensning af Tøi og Værelser hos samme.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
					1		2		3		4	5		6	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Kristiansands Stadsfysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.	Vanse.		Flekkefjord.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
3	2	2	35	8	11	2	-	-	1	-	-	7	-	16	6
-	4	-	13	4	4	1	2	-	3	2	-	2	-	2	1
-	6	-	6	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	1	48		20	-	13	-	3	-	-	8	-	4	-
2	6	1	89	3	14	2	52	1		-	-	17	-	6	-
-	-	-	26	-	6	-	8	-	12	-	-	-	-	-	-
-	-	-	10	1	1	-	2	1	6	-	-	-	-	1	-
8	5	4	71	-	22	-	18	-	6	-	-	15	-	10	-
84	87	76	430	10	240	6	152	4	32	-	6	-	-	-	-
9	15	20	235	58	85	21	117	34	19	-	-	2	1	12	2
-	1	-	13	9	7	5	5	4	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	8	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
111	246	224	2069	43	973	19	648	14	115	5	2	120	1	210	4
64	54	49	733	-	407	-	255	-	18	-	-	23	-	30	-
9	235	783	1640	31	661	11	496	15	84	4	6	144	-	249	1
10	28	48	298	72	99	35	72	18	51	7	2	32	4	42	8
8	13	6	109	2	24	-	30	-	22	-	-	12	2	21	-
11	7	3	100	2	35	-	24	1	7	1	-	11	-	23	-
76	72	50	921	19	415	12	304	2	60	3	1	65	-	76	2
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
403	785	1267	6855	262	3036	114	2200	94	439	22	17	460	8	703	24

Tilfældet i Mandal, Oddernes Distrikt, var ogsaa en Skipper, der paa Reise fra Drammen til Skotland blev syg ombord og derfor anløb Mandal, hvor han isoleredes; om Smittekilden er intet oplyst. I Drammen var der ikke Kopper under hans Ophold der. Ingen flere Tilfælde indtraf ombord.

Skarlagensfeber viser en stærk Tilbagegang mod Aaret forud; den anføres ikke fra Undals og Lyngdals Distrikter. I Oddernes Distrikt viste den sig paa en Gaard i Greipstad Sogn og paa 2 Gaarde i Hægelands Sogn i Februar. I Undals Distrikt antages den ikke saa lidet udbredt i den første Del af Aaret, men faa Tilfælde kom til Behandling paa Grund af dens milde Optræden.

Af **Mæslinger** behandledes i det hele Amt kun 10 Tilfælde.

Kighoste var meget udbredt i Kristiansand, Oddernes og Undals Distrikter. I Kristiansand var den hyppigst i Aarets 3 sidste Maaneder. I Oddernes forekom Sygdommen spredt hele Aaret. I søndre Undal begyndte

den i Eftersommeren og udbredte sig i Løbet af Høsten og Vinteren over det hele Distrikt. I Vanse og Flekkefjords Distrikter kan den ikke sees at være forekommet.

Diphtherit viser adskillig Tilbagegang mod i 1890. I Kristiansand forekom den det hele Aar, ligesaa i Oddernes Distrikt, hvor den optraadte paa flere Gaarde i Oddernes, Greipstad, Tveid og Vennesla Sogne samt ved Hunesfos Fabriker. I Undals Distrikt var der en begrændset Epidemi med mildt Forløb i søndre Undal, rimeligvis en Fortsættelse af Epidemien i 1890 paa samme Sted; fremdeles forekom den paa et Par Steder i Øislebø, rimeligvis indført fra Kristiansand. I et Hus i Vatne paa Lister, Vanse Distrikt, blev 2 Børn syge, hvoraf det ene døde; Smitten var sandsynlig bragt ved en Mand, der reiste om med et Panorama og havde Natteleie i Huset; han havde klaget over Saarhed i Halsen. Sygdommen fik ingen videre Udbredelse. I Flekkefjords Distrikt forekom 8 Tilfælde paa en Gaard i Kvinesdal, der alle helbrededes.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** var noget hyppigere end Aaret forud, medens **katarrhalsk** og **follikulær Angina** opviser omtrent det samme Antal Angrebne.

Af **Influenza** opføres ikke saa lidet flere Tilfælde end i 1890. I Kristiansand optraadte den hele Aaret, hyppigst og heftigst i December. I Oddernes viste de fleste Tilfælde sig i April og Mai samt i Aarets sidste Maaneder. I Flekkefjords Distrikt var den almindeligst i Januar, November og December, var meget variabel i sine Komplikationer, der dog, som ellers, hyppigst bestod i Bronchit, Pleurit og Lungebetændelse. (J. Kraft).

Lungebetændelse, Brystbetændelse, akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** var noget hyppigere end Aaret forud, **Gigtfeber** derimod lidt sjeldnere.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. behandlede.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Kristiansand.	2 Oddernes.	3 Undal.	5 Vanse.		6 Flekkefjord.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Veneriske Saar	12	-	5	1	2	2	-	2
Syphilis, konstitutionel	9	1	8	-	-	1	1	-
— hereditær . . .	1	-	-	1	-	-	-	-
Gonorrhoe	67	-	30	22	1	10	-	4

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, forskjellige Sygdomme, hidsættes følgende Tabel Side 119.

Lungetuberkulose. Angaaende Dødsfald af denne Sygdom se Tabel, Side 120. De udgjorde for det hele Amt 18,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 30,9 pCt af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 17,1 pCt. og 28,7 pCt., og for Bygderne 21,6 pCt. og 34,1 pCt..

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Kristiansand.		2 Oddernes.		3 Undal.		4 Lyngdal.		5 Vanse.		6 Flekkefjord.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	288	-	-	1	165	122	112	-	71	-	44	-	2	-	22	-	37	-
Fnat	56	-	14	23	9	10	22	-	21	-	-	-	-	-	-	-	13	-
Skurv	4	-	2	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	187	1	69	81	17	20	83	1	48	-	27	-	-	-	10	-	19	-
Rachit	57	1	31	26	-	-	11	-	20	-	14	-	-	-	7	1	5	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	74	[1]) 39	26	23	12	10	17	17	15	9	26	8	-	-	2	-	14	5
Lungetuberkulose	360	127	13	19	134	190	50	42	140	49	76	18	-	-	25	11	69	7
Kræft og Sarkom	64	[2]) 25	-	-	29	34	13	9	20	9	9	1	-	-	3	2	19	4
Morbus Brigthii	63	15	2	2	37	20	15	3	26	6	13	3	-	-	2	1	7	2
Blegsot og Anæmi	719	2	9	88	15	607	209	1	231	-	88	-	3	-	76	-	112	1
Livmodersygdomme	194	-	-	-	-	194	56	-	66	-	30	-	-	-	5	-	37	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1030	8	24	39	353	614	431	3	280	2	105	-	4	-	69	3	141	-
Ormesygdomme	27	-	5	12	6	4	1	-	-	-	9	-	-	-	-	-	17	-
Drankersygdomme	13	-	-	-	13	-	6	-	3	-	1	-	-	-	2	-	1	-
Struma	5	-	-	-	1	5	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Brok	71	2	12	1	34	12	12	1	9	1	10	-	1	-	8	-	31	-
Luxationer	14	-	4	3	5	1	1	-	7	-	-	-	-	-	1	-	5	-
Frakturer	71	1	12	6	24	16	13	1	30	-	4	-	-	-	6	-	18	-
Stær	6	-	-	-	3	3	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Deraf tuberkuløs Meningit 31, Tuberkulose i andre Organer 8. [2]) Cancer 24, Sarcoma 1.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	Ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Kristiansands Stadsfysikat	269	42	114	155
Oddernes	234	49	94	140
Mandal By	110	21	44	66
Bygder	124	28	50	74
Undal	60	18	22	38
Lyngdal	-	-	-	-
Vanse	41	11	8	33
Farsund By	8	3	1	7
Bygder	33	8	7	26
Flekkefjord	69	7	24	45
Flekkefjord By	22	3	6	16
Bygder	47	4	18	29
Lister og Mandal Amt	673	127	262	411
Deraf i Byer	409	70	165	244
— - Bygder	264	57	97	167

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Moder.	Moder.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødt.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	28	[1]) 27	2	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	4	2	1	1	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	1	-
Fodfødsel	-	-	-	1	1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	36	33	4	2	2	1	1
		37					

[1]) 2 Tvillingfødsler; i den ene fødtes 2den Tvilling ved Naturens Hjelp.

Af **Brok** (Hernia) opgives 71 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 58 følgende: Hernia inguinalis 50, Hernia cruralis 5, Hernia umbilicalis 3.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn,	paa Barsel-Seng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Kristiansands Stadsfysikat....	384	14	271	45	3	-	1	1
Oddernes	619	20	519	76	8	4	11	5
Mandal By.....	99	1	115	17	-	1	3	2
Bygder.....	520	19	404	59	8	3	8	3
Undal	341	12	288	38	-	1	3	-
Lyngdal	200	8	149	25	-	-	2	1
Vanse	300	12	164	31	1	6	3	-
Farsund By	70	1	29	5	1	-	2	-
Bygder.....	230	11	135	26	-	6	1	-
Flekkefjord	350	7	242	31	3	1	4	-
Flekkefjord By	26	-	31	1	-	-	-	-
Bygder.....	324	7	211	30	3	1	4	-
Lister og Mandal Amt	2194	73	1633	246	15	12	24	7
Deraf i Byer.....	579	16	446	68	4	1	6	3
— - Bygder.....	1615	57	1187	178	11	11	18	4

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 71 Individer med 1 Dødsfald. Sædet var hos 58 følgende:

Fractura cranii.....	2	Fractura antibrachii ..	5	Fractura patellæ	1
— ossium nasi .	1	— radii.....	12	— cruris	2
— claviculæ ...	4	— ulnæ.....	2	— tibiæ	1
— costarum ...	9	— colli femoris	2	— fibulæ	5
— humeri.....	6	— femoris.....	5	— malleoli	1

Af **Luxationer** opgives 14 Tilfælde. Sædet var hos 11 følgende: Luxatio humeri 6, Luxatio antibrachii 1, Luxatio radii 4.

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

For Kristiansands Fattigvæsens Regning forpleiedes ved Udgangen af 1891 67 Sindssyge (deraf 33 Mænd og 34 Kvinder). Af Flekkefjords Fattigvæsen forsørgedes 5 Sindssyge.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 41, deraf i Kristiansand 12, i Oddernes Distrikt 16, i Undal 5, i Vanse 3, i Flekkefjord 5. Indikationer og Udfald sees af foranstaaende Tabel (se Side 120).

Antal **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 561 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 74,6.

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 12 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 7 Kvinder, deraf for 4 Barselfeber, for 1 Barselkrampe, for 1 Emboli, for 1 Livmoderblødning.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	127	70	57
Lungebetændelse	72	45	27
Diphtherit	58	41	17
Akut Bronchit	43	31	12
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	39	21	18
Alderdomssvaghed	39	30	8
Influenza	31	14	17
Hjerneslag	26	18	8
Kræft	25	15	10
Organisk Hjertesygdom	21	14	7

Veirliget. Kun fra Vanse Distrikt foreligger Opgaver, ifølge hvilke Vinteren skal have været kold, Sommeren kjølig og Høst og Eftervinter regnfuld.

Angaaende **Levemaade** og **hygieniske Forhold** er der ingen væsentligere Forandring at bemærke.

Amtets Sygehuse ere: Kristiansands Bys Sygehus med Isolationslokale, Kristiansands Garnisonssygehus samt Statens Kvarantæneanstalt, Mandal Bys Sygehus og Isolationslokale, Amtssygehuset i Flekkefjord. Fremdeles ligger Egs Sindssygeasyl (Statsasyl) og Kristiansands Bys Sindssygeasyl begge i Kristiansands By.

Af **Badeindretninger** findes i Kristiansand 4 Søbade, nemlig 1 for Militæretaten, 1 med Adgang til varme Søbad og 2 (en for hvert Kjøn) til gratis Afbenyttelse, desuden er der en Varmbadeanstalt, Dampbad paa det militære Sygehus, samt Badeindretninger ved de forskjellige Sygehuse og Kvarantæneanstalter. I Farsund og i Flekkefjord findes Sø-Badehuse, der begge eies af Interessentskaber, paa sidstnævnte Sted og i Omegnen flere private Badehuse.

Om **Amtets Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner og Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsmedi-cinske Forret-ninger.
	Antal anmel-dende Læger.	Fattige Syge.				
Lister og Mandal Amt ..	8	672	47	9	2205	12
Kristiansand	1	171	17	7	899	5
Oddernes	3	232	[1]) 11	-	328	2
Undal	1	89	-	-	197	-
Lyngdal	1	3	[2]) 1	-	146	-
Vanse	1	78	[3]) 10	-	246	5
Flekkefjord	1	99	[4]) 8	2	389	-

[1]) Oddernes 1, Holme 3, Mandal 7. [2]) Hægebostad 1. [3]) Farsund 6, Vanse 3, Herred 1. [4]) Flekkefjord 1, Nes og Hitterø 2, Kvinesdal 1, Fjotland 1, Bakke 1, Siredalen 1.

XI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vakcinatører.
Stavanger Amt	.....	9147,16	114 223	22	-	55	39
1. Sogndal	.....	790,77	5 592	1	-	2	3
	Sogndal, Ladested..	0,19	461	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 682	-	-	-	1
	Lund	292,59	1 545	-	-	1	1
	Heskestad	206,36	904	-	-	-	1
2. Egersund	.....	1298,02	13 161	2	-	5	3
	Egersund, Ladested	0,32	2 815	2		2	-
	Egersund	207,57	2 612	-	-	-	-
	Ogne	107,57	1 128	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 149	-	} -	1	1
	Bjerkreim	693,29	2 033	-			
	Haa	146,01	3 424	-	-	1	1

	Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
3.	Sandnes		1955,84	15 333	2	-	7	5
		Sandnes, Ladested	0,81	1 654	2	-	2	-
		Høiland	170,63	3 808	-	-	1	1
		Klep	128,49	2 507	-	-	1	1
		Time	184,71	2 701	-	-	1	1
		Gjesdal	218,04	1 503	-	-	1	1
		Høle	109,58	1 101	-	-	1	1
		Fossan	1143,58	2 059	-	-		
4.	Stavanger		211,24	30 851	9	2	15	5
		Stavanger, Kjøbstad	6,26	22 483	9	2	13	-
		Hetland	114,97	4 587	-	-	-	2
		Haaland	85,24	3 301	-	-	1	1
		Kvitingsø Sogn af Mosterø	4,77	480	-	-	1	1
5.	Finnø		1544,36	11 831	1		8	8
		Mosterø (undtagen Kvitingsø Sogn)	23,18	728	-	-	1	1
		Rennesø	40,82	1 111	-	-		
		Finnø	42,42	1 506	1	-	1	1
		Strand	195,58	2 226	-	-	1	1
		Aardal	505,26	927	-	-	1	1
		Hjelmeland	535,06	2 218	-	-	1	1
		Fister	42,56	812	-	-	1	1
		Nerstrand	122,04	1 458	-	-	1	1
		Sjernerø	37,44	845	-	-	1	1
6.	Sand		2495,48	10 459	1	-	6	6
		Jelse	257,27	2 236	-	-	2	2
		Sand	213,78	1 494	1	-	1	1
		Suldal	1 219,46	2 261	-	-	1	1
		Saude	514,20	1 897	-	-	1	1
		Vikedal	290,77	2 571	-	-	1	1
7.	Karmøen		447,24	14 528	3	-	8	5
		Skudeneshavn, Ladested	0,48	1 123	1	-	1	-
		Kopervik, Ladested	0,36	791	1	-	1	-
		Skudenes	100,64	4 590	-	-	2	2
		Avaldsnes	150,78	5 327	1	-	2	1
		Bokn	46,92	848	-	-	1	1
		Tysvær	148,06	1 849	-	-	1	1
8.	Haugesund[1]		404,21	12 468	3	1	4	4
		Haugesund, Kjøbstad	0,91	5 382	3	1	2	-
		Skaare	73,15	1 929	-	-	1	2
		Torvestad	31,08	1 872	-	-		1
		Skjold	168,73	2 118	-	-	1	1
		Vass	130,34	1 167	-	-		

[1]) Til Haugesunds Distrikt hører Sveens Herred 214,23 km² med 3 054 tilstedeværende Indb. af Søndre Bergenhus Amt, saa Haugesunds Distrikt udgjør 618,44 km² med 15 522 Indb.

Sundhedstilstanden angives i det Hele som god. Influenza optraadte epidemisk i Vaarmaanederne og mod Aarets Slutning, men temmelig mild. Ligesaa optraadte Typhoidfeber i begrændsede Epidemier i Sandnes og Stavanger Distrikter, hvor ogsaa forekom en Del Tilfælde af Børnekopper.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 857 eller 16,2 pro mille af Aarets beregnede Middelbefolkning. Aaret forud var Dødeligheden 17,0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes omstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 126 og 127).

Typhoidfeber i Sogndal skyldtes Smitte fra Vaarsildfisket; senere paa Aaret angrebes ogsaa den første Syges Broder og Søster. En Syg i Egersund medbragte Sygdommen fra Stavanger. Epidemien i Aarets Begyndelse i Sandnes skyldtes antagelig Smitte fra en Gaard i Høiland, hvor der Høsten 1890 havde været Typhoidfeber, fra hvilken Gaard leveredes Melk til Sandnes Meieri. Da Sygdommen i Begyndelsen forvekseledes med Influenza, fik den nogen Udbredning i Ladestedet, hvor et Epidemilazaret maatte oprettes. Paa dette behandledes ialt 64 Syge, hvoraf 8 døde i Løbet af Epidemiens første 4 Uger, mest af tilstødende Komplikationer, medens de senere Tilfælde var mildere. Lazaretet var i Virksomhed til 30te Mai. Foruden i Ladestedet forekom Sygdommen spredt i Distriktet, dels med paaviselig Forbindelse med Epidemien i Ladestedet, dels ved Smitte fra Stavanger. I Landdistriktet behandledes 27 Tilfælde med 3 Dødsfald, og i Sandnes Distrikt kjendes ialt 91 Tilfælde og 16 Dødsfald. Ved Melk fra Sandnes Meieri overførtes Sygdommeu til Stavanger, hvor det viste sig, at samtlige de Familier, der blev angrebne af Typhoidfeber, havde faaet Melk fra dette Meieri. 20 Dage efter at Melketrafiken paa Sandnes var stoppet, ophørte Sygdommen at vise sig i nye Huse, og i de følgende Tilfælde var der Smitte fra Individ til Individ inden samme Familie eller Husstand. Epidemien stod paa til Udgangen af Marts. Med en Del spredte Tilfælde senere i Aarets Løb er Antallet af Angrebne inden Distriktet 79 og ialt anmeldt 13 Dødsfald. Tilfældene paa Finnø stod i Sammenhæng med Sygdom paa Stedet Aaret forud. Af de i Karmøens Distrikt optraadte Tilfælde hørte 8 til samme Smittekilde, idet 3 Gutter, der havde været paa samme Logisfartøi under Vaarsildfisket, kom syge hjem og bragte Smitten til sine Familier. Det 10de Tilfælde var en ung Mand, der ogsaa kom syg hjem fra Fisket. I det 11te Tilfælde antages Sygdommen at skyldes Smitte fra ikke tilstrækkelig desinficerede Sengklæder i et for henved 3 Aar siden smittet Hus. 4 Tilfælde i 2 Arbeiderfamilier ved Viksnes Kobberverk skyldtes Smitte ved Melk, tilbragt fra en typhoidfebersmittet Gaard i Haugesunds Distrikt. Forbud mod Melkesalg var nedlagt. I Haugesunds Distrikt stod et Par Tilfælde paa Landsbygden i Forbindelse med Sygdom fra Aaret forud, og paa et andet Sted, hvor 7 Tilfælde optraadte, maa Smitten antages indbragt ved en fra Danzig hjemkommen syg Sømand.

Børnekopper. I November bragtes disse til Fossan i Høgsfjord (Sandnes Distrikt) ved Smitte fra Stavanger. Det første Tilfælde forløb uden at være erkjendt og endte dødeligt. Der holdtes stort Gravøl paa over 100 Personer fra Nær og Fjern, hvorved Smitten bragtes til de Familier, der havde havt Forbindelse med det smittede Hus. Blandt disse var en frugtsommelig Kone, som fik Koppeudslet 21de Dag efter Hjemkomsten fra Fossan. Dagen før Udslettet brød frem, fødte hun levende Gut i 9de Maaned, og Dagen efter Udbruddets Fremkomst døde hun. Gutten fik floride Kopper 12te Dag efter Fødselen og døde 7de Dag i Sygdommen. Distriktslægen smittedes. Ialt kjendes 36 Tilfælde og 2 Dødsfald. (Schumacher). I Stavanger optraadte 14 Tilfælde, og indtraf 2 Dødsfald. Smittekilden ukjendt uden for et Tilfælde, en syg, fra Rio kommen Sømand, hvilket Tilfælde ikke stod i Sammenhæng med de øvrige.

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	209	36	207	107	38	24	8	1	2	1	-	2	7	11	6
Barselfeber	14	2	14	5	1	-	1	1	1	-	-	-	1	3	1
Børnekopper	50	9	49	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	20	26
Vandkopper	118	-	118	14	10	2	11	18	7	6	2	6	5	18	19
Skarlagensfeber	71	-	71	3	-	10	2	-	1	-	4	5	12	24	10
Røde Hunde	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rosen	77	2	77	12	2	3	6	8	8	8	7	9	2	7	5
Kighoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diphtherit	108	10	106	13	15	19	16	11	13	3	2	2	5	6	1
Strubehoste	10	6	9	1	-	1	-	3	3	-	-	-	-	1	-
Kusma	15	-	15	10	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2731	30	2731	443	400	296	392	259	121	75	47	107	118	176	297
Katarrhalsk og follikulær Angina	760	-	760	90	70	96	128	64	59	25	13	26	56	60	73
Influenza	1893	22	1893	2	2	12	162	238	89	10	2	6	7	183	1180
Lungebetændelse	547	74	547	51	43	63	120	69	46	12	6	14	16	30	77
Pleurit	203	5	203	17	26	18	34	19	18	11	14	14	12	10	10
Gigtfeber	146	4	146	18	12	17	15	15	10	7	9	8	8	11	16
Koldfeber	11	-	10	1	-	-	-	1	-	-	-	4	3	1	-
Diarrhoe og indenlandsk Cholera	1213	33	1213	66	68	64	81	70	90	133	156	176	113	105	91
Blodgang	12	-	12	-	1	-	4	3	1	-	-	2	1	-	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8194	233	8187	853	691	625	980	781	469	291	262	384	371	667	1813

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1	2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sogndal.	Egersund.		Sandnes.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	209	36	3	-	-	91	16	79	13	2	-	2	-	15	3	17	4
Barselfeber	14	2	-	-	-	1	1	2	-	4	-	-	-	4	1	3	-
Børnekopper	50	9	-	-	-	36	7	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	118	-	4	-	-	8	-	97	-	-	-	-	-	8	-	1	-
Skarlagensfeber	71	-	-	-	-	2	-	37	-	-	-	23	-	3	-	6	-
Røde Hunde	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	77	2	1	5	-	7	-	26	1	-	1	16	-	5	-	17	-
Kighoste	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	108	10	-	3	1	7	1	17	1	4	-	1	-	5	2	71	5
Strubehoste	10	6	-	-	2	4	2	1	1	2	-	-	-	-	-	3	1
Kusma	15	-	-	-	-	1	-	8	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2731	30	12	74	4	136	3	1864	18	6	-	128	-	212	3	299	2
Katarrhalsk og follikulær Angina	760	-	2	27	-	59	-	555	-	-	-	18	-	44	-	55	-
Influenza	1893	22	3	150	1	156	1	1398	16	-	-	-	-	88	2	98	2
Lungebetændelse	547	74	-	42	11	87	7	202	25	22	7	42	4	83	12	69	8
Pleurit	203	5	2	6	-	34	1	81	3	2	-	25	-	31	-	22	1
Gigtfeber	146	4	1	4	1	12	-	49	3	1	-	25	-	12	-	42	-
Koldfeber	11	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	5	-	-	-	2	-
Diarrhoe og indenlandsk Cholera	1213	33	26	84	3	89	3	616	11	3	4	85	-	216	4	94	8
Blodgang	12	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	6	-	-	-	3	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8194	233	54	396	23	732	42	5055	94	46	12	376	4	733	17	802	31

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		1 Sogndal.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	123	-	3	1	70	49	-	-
Fnat	84	-	12	14	11	9	-	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	172	-	77	76	15	24	1	-
Rachit	49	1	-	-	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	77	52	21	30	13	9	-	2
Lungetuberkulose	339	173	25	24	117	162	3	-
Kræft	53	41	-	-	27	23	-	-
Morbus Brightii	69	18	1	3	33	30	-	-
Blegsot og Anæmi	646	4	22	87	51	486	3	-
Livmodersygdomme	113	-	-	-	-	113	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	658	5	15	29	224	385	1	-
Ormesygdomme	17	-	2	5	5	5	-	-
Drankersygdomme	3	2	-	-	3	-	-	-
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-
Brok	40	-	6	1	14	15	2	-
Luxationer	14	-	1	2	3	3	-	-
Frakturer	82	-	-	-	-	-	2	-

Skarlagensfeber var i Sandnes begrændset til en Husmandsplads i Klep. I Stavanger By kjendtes 36 Tilfælde. I Sands Distrikt forekom to Tilfælde i Strandstedet Sand, der isoleredes. Fra Oktober var den derimod almindelig i nedre Del af Saude, antagelig indført ved Grubearbeidere, og havde den her holdt til fra Aarets Begyndelse paa afsidesliggende Pladse. Sygdommens milde Karakter gjorde den lidet paaagtet. Dødsfald var ikke bekjendt (Østvold).

Diphtherit forekom med 2 Tilfælde i Bjerkreim Sogn af Egersunds Distrikt. I Finnø optraadte nogle faa paa Finnø. Et i Sands Distrikt i Januar indtruffet Tilfælde var det 9de Tilfælde i samme Hus, hvor Sygdommen var begyndt i November 1890. I Karmøens Distrikt indtraf Tilfælde paa 2 Gaarde i Skudenes Herred; paa den ene af Gaardene havde flere voxne Personer kort før havt ondt i Halsen uden at søge Læge. 5 Børn blev syge, 2 døde. I Haugesunds Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Haugesund By og hyppigst i 1ste Kvartal; senere aftog den i Hyppighed og Intensitet, uagtet den forekom hele Aaret.

Katarrhalske Tilfælde sees at have været sjeldnere end Aaret forud.

Influenza havde nogen Udbredelse i Egersund i Begyndelsen af Aaret og optraadte paany i December, tiltagende mod Aarets Slutning; samtidig hermed

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
2		3		4		5		6		7		8	
Egersund.		Sandnes.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
33	-	15	-	-	-	-	-	32	-	25	-	18	-
-	-	2	-	-	-	-	-	40	-	29	-	13	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
7	-	33	-	-	-	3	-	66	-	53	-	29	-
22	-	4	1	-	-	-	-	10	-	9	-	4	-
9	4	8	7	27	27	2	2	9	3	7	5	15	4
46	10	24	16	73	72	14	11	43	23	81	22	55	17
8	5	7	6	9	9	3	3	5	3	13	8	8	7
8	2	9	2	2	2	1	1	6	1	31	8	12	2
92	-	69	-	2	-	9	1	148	1	111	1	212	1
13	-	18	-	1	-	3	-	18	-	26	-	34	-
85	-	149	2	3	-	12	2	104	-	107	1	197	-
-	-	2	-	-	-	-		7	-	2	-	6	-
1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
3	-	8	-	-	-	-	-	6	-	14	-	7	-
-	-	2	-	-	-	-	-	7	-	2	-	3	-
3	-	19	-	2	-	2	-	7	-	26	-	21	-

og paa lignende Maade optraadte den ogsaa i Sandnes Distrikt. Fra Stavanger anføres, at Sygdommen medførte flere Dødsfald denne Gang end ved dens forrige Optræden i 1890. I Sands Distrikt optraadte den i November næsten samtidig i Saude og Jelse Herreder. Den udbredte sig paa alle Kanter og var endnu ved Aarets Slutning i fuld Gang og optraadte i det Hele heftigere end forrige Gang. Tilfældene ere opførte under katarrhalske Sygdomme eller ogsaa under Lungebetændelse. Fra Marts—Mai var den udbredt over Karmøens Distrikt og optraadte ogsaa her paany imod Aarets Slutning, begge Gange mildere end ved dens forrige Forekomst; forholdsvis faa kom under Behandling.

Af **Lungebetændelse** er for det hele Amt anmeldt kun nogle faa Tilfælde færre end i 1890. Dens Optræden i Sammenhæng med Influenza omtales fra Sands Distrikt.

Gastriske Sygdomme er i enkelte Distrikter anmeldt noget oftere end i forrige Aar, hvorved Antallet for det hele Amt er steget, ligesom der er indtruffet en Del flere Dødsfald end i 1890.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel paa næste Side.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 2 Egersund.	3 Sandnes.	4 Stavanger.	5 Finnø.	6 Sand.	7 Karmøen.	8 Haugesund.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.
Veneriske Saar	74	1	1	6	56	1	2	2	6	1
Syphilis, konstitutionel.										
— hereditær										
Gonorrhoe.....	118	-	-	4	80	-	2	12	20	-

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 128 og 129.

Fnat holder sig fremdeles i Fjeldgaardene i Suldal og Jelse, og skylder man i førstnævnte Herred paa Import fra Sætersdalen. (Østvold).

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 23,0 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald og 32,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 21,7 pCt. og 32,3 pCt., i Bygderne 24,8 pCt. og 34,8 pCt.

Sindssyge. Af nye Tilfælde opgives 29, 12 hos Mænd, 17 hos Kvinder, deraf 1 Tilfælde i Sogndals, 4 i Egersunds, 4 i Sandnes, 3 i Finnø, 10 i Sands, 5 i Karmøens og 2 i Haugesunds Distrikter. Om de for offentlig Regning forpleiede Sindssyge se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) opgives 40 Tilfælde. Kjøn og Alder kjendes for 36, nemlig 6 Smaagutter, 1 Smaapige, 14 voxne Mænd og 15 voxne Kvinder. 25 Tilfælde opgives som Hernia inguinalis, 14 som Hernia cruralis. Af Dødsfald af Brok opgives 4.

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 82 Tilfælde. Kjøn og Alder kjendes for 75, nemlig 16 Smaagutter, 9 Smaapiger, 38 voxne Mænd, 12 voxne Kvinder. Bruddets Sæde er angivet i 79 Tilfælde som:

Fractura cranii	2	Fractura ulnæ	7
— ossium faciei	1	— digitorum manus	3
— vertebrarum	1	— colli femoris	4
— costarum	6	— femoris	14
— claviculæ	8	— patellæ	1
— scapulæ	2	— cruris	4
— humeri	8	— tibiæ	1
— antibrachii	3	— fibulæ	3
— radii	8	— malleoli	3

Af Dødsfald af eller efter Benbrud kjendes 2.

Af **Luxationer** (Luxatio) kjendes 14 Tilfælde, nemlig: Luxatio humeri 8, L. cubiti 2, L. manus 1, L. pollicis 2, L. radii 1. Kjøn og Alder kjendes for 9. 1 Gut, 2 Smaapiger, 3 voxne Mænd og 3 voxne Kvinder.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	5	2	-	5
Sogndal By	1	1	-	1
Bygder	4	1	-	4
Egersund	73	10	23	50
Egersund By	36	5	10	26
Bygder	37	5	13	24
Sandnes	95	16	42	53
Sandnes By	36	3	18	18
Bygder	59	13	24	25
Stavanger	280	72	94	186
Stavanger By	276	72	93	183
Bygder	4	-	1	3
Finnø	47	11	12	35
Sand	53	23	4	49
Karmøen	110	22	27	83
Skudeneshavn By	21	2	5	16
Kopervik —	11	-	1	10
Bygder	78	20	21	57
Haugesund	88	17	31	57
Haugesund By	52	11	15	37
Bygder	36	6	16	20
Stavanger Amt	751	173	233	518
Deraf i Byer	433	94	142	291
— Bygder	318	79	91	227

Om **Jordemoderhjelpen** i Sands Distrikt henvises til omstaaende Tabel (se Side 132).

Af **obstetriciske Operationer** er ialt udført af Læger 102, hvoraf 9 i Egersunds, 9 i Sandnes, 46 i Stavanger, 4 i Finnø, 3 i Sands, 12 i Karmøens og 19 i Haugesunds Distrikter. Udfald og Indikationer for disse Operationer sees af Tabel (se Side 133).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 134.

For det hele Amt bliver er saaledes et Overskud af 1551 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 54,5.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 3 Kvinder, hvoraf 2 af Barselfeber og 1 af Livmoderbristning.

De **hyppigste Dødsaarsager** sees af Tabellen Side 135.

Sammendrag af Jordemødrenes Indberetning for 1891 i Sands Lægedistrikt, ved Distriktslæge Østvold.

Jordemoderdistrikter.	Antal anmeldende Jordemødre.	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf opgives:					Tvillingfødsel.	Trillingfødsel.	Af Børnene vare:		Af Komplikationer indtraf:		Antal Fødsler, hvor Læge tilkaldt.	Operationer:				Død paa Barselseng.
			Isseleie.	Bækkenendeleie.	Fodleie.	Tverleie.	Abort.			dødfødte.	ufuldbaarne.	Blødning.	Livmoderbristning.		Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Efterbyrdsoperation.	
Sand	1	32	31	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	2	2	-	-	-	-
Saude	1	36	34	1	3	1	-	1	[1]) 1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Suledal	1	37	36	1	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	-	1	1	-	[2]) 1
Vikedal	1	35	34	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erfjord	1	22	19	1	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Jelse	1	29	28	-	-	-	3	2	-	6	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	6	191	182	3	6	2	4	4	1	14	3	4	1	3	2	1	3	2	1

[1]) Alle tre døde inden 36 Timer. [2]) Livmoderbristning.

Obstetriciske Operationer i Stavanger Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	66	[1]) 64	4	1	-	[2]) 3	-	1	[3]) 1	-	-
Bækkensneverhed	4	2	2	-	-	-	-	-	-	[4]) 2	-
Barselkrampe	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-
Bristning af Livmoderen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	86	81	7	6	1	7	2	1	1	2	2
		88		7		9					

[1]) 1 Gang begge Tvillinger, 1 Gang 2den Tvilling (1ste Tvilling ved Vending.) 1 Gang 1ste Tvilling (2den Tvilling dødfødt ved Udtrækning). [2]) 1 Gang begge Tvillinger, 1 Gang 1ste Tvilling (2den Tvilling ved Tang, hvor Udfaldet (heldigt) for Moderen er anført. [3]) 2den Tvilling, 1ste Tvilling (levende ved Tang). [4]) 1 Gang ved Kranioklast. [5]) Dødsaarsag: Livmoderbristning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Sogndal	174	5	84	17	4	-	1	-
Sogndal By	13	-	3	1	-	-	-	-
Sygder	161	5	81	17	4	-	1	-
Egersund	417	10	216	29	1	1	4	1
Egersund By	96	1	48	5	-	-	-	-
Bygder	321	9	168	24	1	1	4	1
Sandnes	470	11	249	38	5	1	6	-
Sandnes By	55	-	38	6	-	-	1	-
Bygder	415	11	211	32	5	1	5	-
Stavanger	924	18	575	106	5	-	5	3
Stavanger By	683	14	428	82	5	-	5	1
Bygder	241	4	147	24	-	-	-	2
Finnø	329	6	178	17	2	-	2	1
Sand	300	10	173	17	3	1	3	-
Karmøen	421	14	215	29	2	2	10	-
Skudeneshavn By	48	2	21	5	-	1	-	-
Kopervik By	28	1	20	3	-	1	-	-
Bygder	345	11	174	21	2	-	10	-
Haugesund[1])	466	10	209	49	6	-	7	-
Haugesund By	168	1	70	21	2	-	1	-
Bygder	298	9	139	28	4	-	6	-
Stavanger Amt[1])	3408	82	1857	294	28	5	35	5
Byer	1091	19	628	123	7	2	7	1
Bygder	2317	63	1229	171	21	3	28	4

[1]) Sveens Herred af søndre Bergenhus Amt, henhørende til Haugesunds Lægedistrikt (93 levende Fødte, 2 Dødfødte, 42 ialt Døde, 9 Døde i 1ste Døgn, 3 omkomne ved ulykkelige Hændelser er ikke medtaget i Summen for Amtet og Bygderne; men medtaget under Haugesunds Distrikt.

Veirliget. Fra Sands Distrikt anføres Vaaren at have været kold, saa det varede længe, før der kom Liv i Vegetationen; Sommeren varm med ønskelig Nedbør; Høhøsten blev god, medens Korn og Potetesagre led af det langvarige Høstregn. Sildefisket anføres fra Haugesund at havde givet noksaa godt Udbytte.

Levemaade og hygieniske Forhold. Heri er ikke indtraadt nogen nævneværdig Forandring.

Af **Sygehuse** haves Amtssygehuset i Stavanger, Stavanger Bys Sygehus og Sindssygeasyl, Egersunds Sygehus, hvor 8 Syge behandledes, Vaarsildafgiftsfondets Sygehus ved Haugesund, der for Tiden leies af Haugesunds Kommune mod Forpligtelse til at modtage syge Fiskere under Vaarsildfisket.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	173	94	79
Lungebetændelse	74	32	42
Tuberkuløse Betændelser	52	34	18
Kræft og Sarkom	41	16	25
Typhoidfeber	36	27	9
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	33	24	9
Organisk Hjertesygdom	31	18	13
Akut Bronchit	30	24	6
Influenza	22	19	3
Alderdomssvaghed	21	16	5

Badeindretninger. Ved Egersunds Fayancefabrik er oprettet varmt Kar- og Dampbad til Benyttelse for Fabrikkens Arbeidere. Ved Sygehusene findes Badeindretninger, og i Stavanger 2 Badeanstalter, der støttes af Brændevinssamlaget.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner, Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Stavanger Amt	11	1032	82	3	2322	4
Sogndal	1	9	[1]) 4	-	91	-
Egersund	2	174	[2]) 4	-	233	1
Sandnes	2	175	[3]) 19	-	[9]) 483	2
Stavanger	1	436	[4]) 36	3	474	-
Finnø	1	43	[5]) 5	-	113	-
Sand	1	80	[6]) 2	-	307	1
Karmøen	2	101	[7]) 11	-	331	-
Haugesund	1	14	[8]) 1	-	290	-

[1]) Sogndal 4. [2]) Helleland 1, Bjerkreim 1, Haa 1, Egersund Landsogn 1. [3]) Sandnes 10, Høgsfjord 3, Høiland 2, Gjesdal 2, Time 2. [4]) Stavanger By 36. [5]) Finnø, Hjelmeland, Rennesø, Sjernerø, Nerstrand, paa hvert Sted 1 Møde. [6]) Sand 1, Jelse 1. [7]) Kopervik By 2, Skudeneshavn By 1, Skudenes 3, Avaldsnes 3, Bokn 1, Tysvær 1. [8]) Torvestad 1, desuden «flere» Møder i Haugesund By. [9]) I Sandnes By foretoges 52 Revakcinationer.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km.²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
Amtet		15606,67	127 678	21	60	59
1. Indre Søndhordland		1099,71	9 160	3	6	6
	Skaanevik	588,27	3 189	1	3	1
	Etne	318,01	2 312	-	1	1
	Fjelberg	193,43	3 659	2	2	1
2. Ytre Søndhordland		597,52	10 466	2	7	7
	Stord	130,35	2 207	2	1	1
	Valestrand	58,81	1 042	-	1	1
	Finnaas	225,15	4 835	-	4	4
	Fitje	183,21	2 382	-	1	1
3. Tysnes		1042,50	9 198	3	6	7
	Tysnes	260,59	4 451	1	2	3
	Kvinnherred	781,91	4 747	[1] 2	4	4
4. Indre Hardanger		5554,45	10 081	3	7	6
	Ullensvang	2583,94	5 375	2	3	2
	Graven	841,42	1 410			
	Eidfjord	189,04	1 336	1	3	3
	Ulvik	1269,20	1 015			
	Røldal	670,85	945	-	1	1
5. Ytre Hardanger		877,34	7 659	2	5	2
	Strandebarm og Varaldsø	190,45	2 467	1	2	1
	Jondal	233,07	2 017	-	1	-
	Vikør	453,82	3 175	1	2	1
6. Voss		2073,52	10 519	2	[2] 4	4
	Voss	928,01	6 410	2	2	3
	Ævanger	590,55	2 097			
	Vossestranden	554,96	2 012	-	1	1
7. Søndre Midthordland		954,53	12 524	1	6	6
	Os	411,75	4 529	1	2	2
	Fuse	365,64	3 464	-	2	2
	Sund	94,40	2 203	-	2	2
	Austevold	82,74	2 328			

[1]) Deraf en privat Læge, der ikke praktiserer. [2]) For en privat praktiserende er ingen Bopæl opgivet.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
8. Nordre Midthordland		474,38	18 584	[1]) 1	3	3
	Fane	218,03	5 004	-	-	-
	Fjeld	141,20	3 208	-	-	-
	Askøen	93,78	6 474	-	-	-
	Aarstad	21,37	3 898	-	-	-
9. Osterøen		1561,94	16 204	2	6	6
	Haus	200,13	5 195	1	1	1
	Bruvik	392,26	3 340	-	2	1
	Hosanger	804,10	3 580	-	1	2
	Hammer	165,45	4 089	1	2	2
10 Alversund		242,79	7 238	[1]) 1	3	4
	Alversund	105,58	3 212	-	1	2
	Herlø	112,33	3 160	-	1	1
	Ytre Bø af Manger	24,88	866	-	1	1
11. Lindaas		913,76	12 991	1	5	6
	Rest af Manger	94,18	4 218	-	1	2
	Lindaas	276,52	6 422	1	3	3
	Masfjorden	543,06	2 351	-	1	1

[1]) Distriktslægen bor i Bergen.

Anm. Sveen Herred 214,23 km.² med 3 054 tilstedeværende Indb., hører til Haugesunds Lægedistrikt i Stavanger Amt, cfr. Side 124, er medregnet i Summen for Amtet.

Sundhedstilstanden synes i det Hele taget at have været ganske god. Af epidemiske Sygdomme har alene Influenza og Lungebetændelse havt nogen større Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1957 eller 15,3 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (128 200). I 1890 udgjorde den 16,6 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 138 og 139).

Exanthematisk Typhus opføres med et dødeligt endende Tilfælde i ytre Hardanger, hvor en Tjenestepige blev angrebet paa Gaarden Jondal i Lyse i September. Om Smitteforholde foreligger ingen Oplysninger.

Typhoidfeber omtales fremdeles fra alle Distrikter undtagen Sveens Herred og indre Søndhordland. I ytre Søndhordland indtraf en Del Tilfælde i Marts, April og Mai, de første var smittede i Fiskeværet Espevær; alle forløb let. I November kom en Gut syg hjem til Fitje fra Fiske i Nordland; han smittede 6 Personer i sit Hjem. Gutten selv og 2 Voxne døde. I indre Hardanger kom i November ligeledes 2 Patienter hjem med Sygdommen fra Nordlandsfisket. Paa Gaarden Langesæter i Kinserviks Sogn viste sig i August og September nogle Tilfælde, uden at Sygdommen fik videre Udbredelse. Fra søndre Midthordland omtales flere mindre Husepidemier; til 2 Gaarde

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for:												
	Behandlede.	Deraf Døde.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Typhoidfeber	173	12	172	36	6	29	6	5	3	5	12	19	14	14	23
Barselfeber	12	6	12	-	1	1	-	1	2	1	-	-	3	-	2
Børnekopper	3	1	3	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	25	-	25	1	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	19
Skarlagensfeber	220	7	218	13	15	31	17	10	9	35	7	35	21	9	16
Rosen	46	2	45	4	3	1	1	5	6	5	2	5	1	4	8
Kighoste	52	1	52	-	2	7	7	-	3	11	5	7	-	1	-
Diphtherit	92	18	92	1	9	18	15	8	11	6	12	1	1	7	-
Strubehoste	24	10	24	5	6	6	2	7	1	1	2	2	-	-	2
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	652	7	622	78	61	80	108	78	58	34	16	12	24	24	49
Katarrhalsk og follikulær Angina	174	-	172	24	17	7	17	24	15	16	4	6	15	9	18
Influenza	487	13	487	6	17	11	111	120	57	27	17	7	5	6	103
Lungebetændelse	475	68	466	57	35	32	82	78	39	23	13	12	11	40	44
Pleurit	70	3	70	5	7	8	8	5	10	6	8	4	4	4	1
Gigtfeber	65	5	65	8	7	6	5	2	5	6	2	1	4	8	11
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	410	4	410	17	40	18	13	13	17	77	74	37	42	34	28
Blodgang	5	-	5	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-
Skjørbug	4	-	4	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-
Tilsammen	2991	158	2946	256	227	255	393	361	241	256	177	149	145	161	325

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
			1a		1b		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sveens Herred.		Indre Søndhordland.		Ytre Søndhordland.		Tysnes.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Voss.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Osterøen.		Alversund.		Lindaas.	
			Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Exanthematisk Typhus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	173	12	-	-	-	-	15	2	2	-	8	-	1	1	17	2	13	2	[1])75	2	5	-	33	3	4	-
Barselfeber	12	6	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	5	3
Børnekopper	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Vandkopper	25	-	-	-	19	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Skarlagensfeber	221	8	-	-	-	-	-	-	14	-	36	2	12	-	7	-	32	2	47	-	6	-	22	-	45	4
Rosen	46	2	-	-	5	-	-	-	7	-	3	-	9	-	6	-	5	-	2	1	2	1	2	-	5	-
Kighoste	54	3	-	-		-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	15	-	-	-	epidemisk.		4	-	24	3
Diphtherit	96	22	-	-	1	-	1	-	27	9	14	2	6	1	17	4	5	-	[2])4	-	2	1	9	1	10	4
Strubehoste	24	10	3	3	1	1	6	2	1	1	2	1	-	-	2	-	4	1	-	-	-	-	4	-	1	1
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	652	7	-	-	38	2	30	-	46	1	154	3	49	-	30	-	63	-	-	-	98	-	109	-	35	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	174	-	-	-	10	-	-	-	7	-	62	-	35	-	25	-	9	-	-	-	7	-	11	-	8	-
Influenza	487	13	-	-	70	2	-	-	76	-	69	-	75	3	68	1	43	1	-	-	-	-	-	-	86	6
Lungebetændelse	486	70	-	-	15	4	27	4	25	3	45	6	23	9	142	15	35	7	10	3	68	11	41	3	55	14
Pleurit	78	3	-	-	8	-	1	-	-	-	12	-	12	1	18	1	3	-	-	-	12	-	1	-	3	1
Gigtfeber	65	5	3	-	6	-	6	-	2	1	4	-	11	1	15	2	7	-	1	-	5	1	1	-	4	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	411	5	-	-	41	1	29	-	23	1	30	-	87	-	57	-	40	-	4	-	33	1	16	1	51	1
Blodgang	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Skjørbug	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3010	177	6	3	215	10	115	8	232	17	441	14	338	18	404	25	275	13	144	6	242	16	261	9	337	38

[1]) Deraf 44 indlagte i Sygehus. [2]) Deraf 2 indlagte i Sygehus.

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1a Sveens Herred.		1b Indre-Søndhordland.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Df.
Chronisk Rheumatisme	185	-	-	-	100	85	-	-	20	-
Fnat	33	-	8	5	8	12	-	-	11	-
Skurv	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Kjertelsyge	197	1	73	81	12	10	-	-	11	-
Rachit	54	-	17	7	-	-	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	46	21	18	12	5	8	-	-	3	2
Lungetuberkulose	260	126	9	10	73	128	1	-	15	9
Kræft og Sarkom	[1]) 83	52	-	-	40	39	-	-	8	8
Morbus Brigthii	64	16	3	-	24	35	-	-	3	-
Blegsot og Anæmi	505	1	9	52	24	342	-	-	48	-
Livmodersygdomme	112	-	-	-	-	112	-	-	21	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspesi	802	3	37	36	238	448	-	-	69	-
Ormesygdomme	12	-	3	7	1	1	-	-	7	-
Drankersygdomme	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Brok	46	3	7	4	17	15	-	-	2	-
Luxationer	27	-	5	-	7	7	-	-	1	-
Frakturer	118	1	18	3	37	25	-	-	9	-

bragtes Sygdommen ved hjemvendte Fiskere fra Nordland. Det største Antal Angrebne (75) anføres fra nordre Midthordland væsentlig fra Laxevaag i Askøens Herred, Solheimsviken i Aarstad og Bjorøen i Fjeld; 44 indlagdes paa Sygehus i Bergen. Mindre Husepidemier optraadte ogsaa i Alversunds Distrikt i Seim og Herlø.

Barselfeber. I Alversunds Distrikt druknede en Kone sig i Søen 4 Dage efter sin Nedkomst; hun led af Barselfeber og antoges tillige at have puerperal Melancholi.

Børnekopper forekom i Osterøens Distrikt med 3 Tilfælde paa Gaarden Mundal i Hammer, hvor en hjemkommen Sømand smittede sin Familie. Hans Fader, mellem 50 og 60 Aar, døde. Et 1/2 Aar gammelt uvakcineret Barn kom sig uden Ardannelse efter (Borge).

Skarlagensfeber viser en ringe Forøgelse i de Angrebnes Antal mod Aaret forud. Sygdommen forekom i alle Distrikter undtagen Sveens Herred, indre og ytre Søndhordland. Alene i nordre Midthordland omtales en mere udbredt Epidemi, ellers synes Sygdommen i de øvrige Distrikter at have været indskrænket til mere eller mindre udbredte Husepidemier.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Ytre Søndhordland.		Tysnes.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Voss.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Osternes.		Alversund.		Lindaas.	
Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
10	-	15	-	63	-	14	-	22	-	14	-	-	-	-	-	14	-	13	-
5	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	4	-	18	-	24	-	67	1	2	-	-	-	54	-	-	-	17	-
-	-	-	-	7	-	2	-	30	-	2	-	-	-	13	-	-	-	-	-
-	-	3	1	5	4	2	2	17	6	-	-	-	-	7	6	4	-	5	-
10	10	7	4	20	10	39	24	72	16	13	7	2	2	49	27	11	3	21	14
6	6	3	2	11	6	7	6	23	5	4	4	4	3	8	8	6	1	3	3
1	1	3	2	3	1	3	3	21	4	1	1	-	-	13	1	10	-	6	3
14	-	51	-	79	-	20	1	123	-	11	-	12	-	117	-	16	-	14	-
-	-	-	-	11	-	14	-	37	-	5	-	-	-	9	-	5	-	10	-
99	-	22	-	126	-	80	1	103	-	38	-	meget	alm.	148	1	78	-	39	1
-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	6	1	9	-	6	-	9	-	1	-	3	-	1	1	1	-	5	1
3	-	1	-	1	-	5	-	5	-	3	-	1	-	2	-	2	-	3	-
1	-	5	-	7	-	19	-	34	-	4	-	2	-	14	-	13	1	10	-

Kighoste synes ikke at have været saa ganske sjelden i 1ste Halvdel af Aaret i søndre Midthordland. I Osterøen forekom den epidemisk. Nogle faa Tilfælde anføres fra ytre Hardanger, Alversunds og Lindaas Distrikter.

Diphtherit viser fremdeles betydelig Tilbagegang mod Aaret forud, men optraadte dog i alle Distrikter undtagen Sveens Herred, omend i flere af dem ganske enkeltvis. I Tysnes Distrikt fortsattes Sygdommen fra Aaret forud. Skolen i Husnes standsedes i flere Uger, ligesom Desinfektion foretoges af samtlige Gaarde i Grænden om Skolebygningen. I de øvrige Distrikter synes der kun at have været mindre, begrændsede Husepidemier.

Af **Strubehoste** opføres i det Hele 24 Tilfælde med 10 Døde. I Sveens Herred vare 3 Børn døde af Sygdommen før Distriktslægens Ankomst.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** samt **katarrhalsk** og **follikulær Angina** vise omtrent samme Hyppighed som Aaret forud.

Influenza opføres med et lidt mindre Antal Angrebne end i 1890. I indre Søndhordland var den i April og Mai udbredt over det hele Distrikt, men med mildt Forløb. (Østberg). I Tysnes Distrikt holdt den sig hele Aaret igjennem, men tog især voldsomt til i November og December, gik fra Gaard til

Gaard, angreb næsten samtlige Personer i Huset, store og smaa, ogsaa dem, som havde havt den før. Forløbet var i det Hele noget mildere end i tidligere Epidemier, men mange flere angrebes. (B. Lange). Fra indre Hardanger bemærker Distriktslægen, at i Aarets 1ste Halvdel kom intet Tilfælde af Influenza til hans Observation; der herskede da meget udbredt almindelige Forkjølelsestilfælde, men disse havde efter hans Mening ikke for Influenza karakteristiske Symptomer. Fra December Maaneds Begyndelse var den derimod utvivlsom. (Joh. Hagemann). I ytre Hardanger var den meget udbredt især i April og Mai, viste sig meget ondartet, paafulgte, flere Gange af dødeligt endende Lungebetændelse. (Th. Kinck). I høi Grad herskede den ogsaa i Voss Distrikt. (Gjestland). I Begyndelsen og Slutningen af Aaret var den heller ikke lidet udbredt i søndre Midthordland; blandt Komplikationer vare Ørebetændelser og Lungebetændelser. Hos en middelaldrende Kone optraadte et stærkt Erythem over hele Legemet med paafølgende Hudskiftning i store Plader, ogsaa i Vola manus og Planta pedis. (Krüger). Influenza omtales ogsaa fra nordre Midthordland, men Læge tilkaldtes i almindelig ikke, ligesaa fra Osterøen, hvor den holdt sig i Aarets første Maaneder med tiltagende Udbredning og vanlige Følgesygdomme, men en betydelig mere afsvækket Form mod i 1890. Den ophørte i Sommer- og Høstmaanederne for atter at begynde mod Aarets Slutning. (Borge). Distriktslægen i Alversund bemærkede, foruden de vanlige Symptomer, hos ældre Individer ogsaa Hjertefænomener, Palpitationer, Anhelation, yderlig Mathed, i flere Tilfælde stærke Ødemer. Adskillige Tilfælde af Hysteri, Hypochondri og Melancholi maatte antagelig betragtes som Eftersygdomme af Influenza. (J. Falkenberg). I Lindaas Distrikt behandledes et stort Antal Lungebetændelser, af hvilke de fleste utvivlsomt vare Kompliktioner af Influenza; det samme maa antages om det usædvanlig store Antal Meningiter. (A. Habel).

Lungebetændelse var omtrent lige hyppig som Aaret forud og som ovenfor under Influenza anført meget ofte komplicerende denne Sygdom. Det store Antal (142) Tilfælde fra Voss Distrikt antager Distriktslægen tildels har sin Grund i at flere Patienter formenes samtidig opførte paa begge de anmeldende Lægers Lister. (Gjestland).

Pleurit og **Gigtfeber** vare sjeldnere.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** derimod noget hyppigere end i 1891.

Erythema nodosum forekom som før temmelig hyppigt i indre Hardanger, hvor den kaldes «Flekkasot»; den siges der at være vel kjendt og frygtet paa Grund af den lange efterfølgende Svækkelsestilstand. En 16 Aars Pige, der under Reconvalescentsen vovede sig ud paa en Seiltur, fik tuberkuløs Meningit med dødelig Udgang. (Garmann-Andersen).

I Osterøens Distrikt optraadte **Icterus catarrhalis** epidemisk i November og December, men med godartet Forløb.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Indre Søndhordland.	3 Tysnes.	4 Indre Hardanger.	5 Ytre Hardanger.	6 Voss.	7 Søndre Midthordland.	8 Nordre Midthordland.	9 Osterøen.	11 Lindaas.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis, konstitutionel	8	-	1	1	-	1	-	3	-	2
Gonorrhoe	13	1	1	3	3	2	1	-	1	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lunge-tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sveens Herred	4	-	3	1
Indre Søndhordland	46	9	10	36
Ytre —	68	10	8	60
Tysnes	40	4	17	23
Indre Hardanger	59	10	14	45
Ytre —	95	24	18	77
Voss	86	16	25	61
Søndre Midthordland	37	7	13	24
Nordre —	12	2	6	6
Osterøen	86	27	16	70
Alversund	15	3	9	6
Lindaas	132	14	38	94
Søndre Bergenhus Amt	680	126	177	503

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** hidsættes de efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel se Side 140 og 141.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 18,5 pCt. af samtlige opgivne Dødsaarsager og 25,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. (I 1890 henholdsvis 13,9 pCt. og 20,9 pCt.)

Hyppigheden af **Blegsot** og **Anæmi** samt **chronisk Gastrit** sætter Distriktslægen i Tysnes, som før, i Forbindelse med Befolkningens tunge Arbeide og med for ensartet og daarlig tillavet Kost. Poteter er Bondens væsentlige Næring; de koges som Regel uden Salt i Vandet, og den hyppigste Form for Brødet er den saakaldte Poteteskage. I kogte knuste Poteter knades Mel, helst Rugmel nu; denne Deig formes til lillefingertykke, runde Kager, som kun halvsteges ved at vendes nogle Gange paa Kogeovnen, saa de stivner lidt udvendig. Fladbrødet, som nu ofte bages af Rug, er finere, volder mere Arbeide at bage. I Grøden maa der være en Masse Klumper, ellers er den ikke god. Melken nydes sur, raa eller om Vinteren «blænkt», skilt, og Osten koges da adskillig ind, saa den bliver endnu tungere at fordøie. Saltet Sild eller Brisling, lidt Flæsk og skal det være fint, Ludefisk er da den øvrige Føde. Grøntsager er det ikke Tale om. Speget Faarekjød findes dog i de fleste Huse, men fersk Fisk er en meget sjelden Føde. Kaffe bruges lidet og yderst tynd. Spirituosa er sjeldne Sager her, og der existerer ikke Misbrug, kan man næsten sige. De ovenstaaende Sygdomme indfinder sig især om Vaaren «Vinna» Vaararbeidet paa Jorden begynder, og her maa Kvinderne være med. De maa bære Gjødselen ud, og de maa grave og saa ved siden af sit Husstel og sine vaagne Nætter med Børnene. Om Høsten maa de atter være med at faa Avlingen ind; thi Mændene er paa Fiske, eller mange reiser nu paa Langfart fra Bergen og Stavanger. I Kvinnherred er Forholdene lidt bedre; Gaardene er lidt større og bedre dyrkede, der er flere Veie og Hestehjelp kan mere benyttes. Den slette Luft i Husene er jo ogsaa en væsentlig Faktor til ovennævnte Sygdomme. Der er her som ofte andetsteds Misforhold mellem Beboernes Antal og Værelsets Kubikrum, dertil kommer Kogeovne, Tørring af vaade

Obstetriciske Operationer i søndre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Moder.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	24	[1] 1	23	[2] 3	1	-	-	[5] 1	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-		-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe og snever Fødselsvei	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[6] 1	1	-
Skjevt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	1	-	[4] 1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	[3] 1	-	2	-	-	-	-	-
Hydrocephalus hos Fosteret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	26	1	25	3	5	1	1	5	1	1	1	2	2
	27		28		6		6			2			

[1]) Barselkvinden døde Dagen efter Forløsningen af ukjendt Dødsaarsag. [2]) 1 Tvillingfødsel. [3]) Dødsaarsag: Livmoderbristning [4]) 2den Tvilling der vendtes og extraheredes i Isseleie; 1ste Tvilling extraheredes i Sædeleie. [5]) Fosteret dødt ved Lægens Ankomst. [6]) 2den Tvilling, 1ste perforeredes, hvorunder Udfaldet for Moderen findes opgivet.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Sveens Herred	93	2	42	9	-	-	3	-
Indre Søndhordland	267	12	132	17	3	1	5	-
Ytre —	299	12	145	21	3	-	6	-
Tysnes	287	12	118	17	2	1	3	-
Indre Hardanger	235	2	152	14	2	-	1	1
Ytre —	218	7	136	24	3	1	3	1
Voss	343	8	149	17	1	-	6	-
Søndre Midthordland	345	12	165	28	3	2	7	1
Nordre —	637	23	334	95	3	5	14	1
Osterøen	517	14	207	36	7	1	5	-
Alversund	240	15	113	15	1	2	11	-
Lindaas	455	15	264	54	4	3	6	-
Søndre Bergenhus Amt	3936	134	1957	347	32	16	70	4

Klæder, osende Lamper; man brænder Lamper uden Glas for at spare paa Oljen. (B. Lange).

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) opgives 46 Tilfælde. Sædet var hos 45 følgende: Hernia inguinalis 31, Hernia cruralis 9, Hernia umbilicalis 5.

Benbrud (Fractura) behandledes 118 Personer med 1 Dødsfald. Sædet var hos 117 følgende:

Fractura cranii 2	Fractura humeri 11	Fractura femoris 6
— claviculæ 4	— antibrachii 5	— patellæ 1
— scapulæ 3	— radii 21	— cruris 8
— sterni 2	— ulnæ 9	— tibiæ 5
— costarum 16	— digit. manus 2	— fibulæ 13
— columnæ 1	— colli femoris 5	— malleoli 3

Luxationer opføres med 28 Behandlede. Sædet var følgende: Luxatio humeri 19, Luxatio antibrachii 3, Luxatio radii 3. Luxatio digitor manus 1, Luxatio patellæ 1, Luxatio genus 1.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger tilsammen 40, hvis Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 144. Af disse udførtes i ytre Søndhordland 2, Tysnes 6, indre Hardanger 5, ytre Hardanger 2, Voss 5, søndre Midthordland 3, nordre Midthordland 2, Osterøen 5, Lindaas 10.

Jordemoderhjelpen. Fra Alversund oplyses, at Distriktets 3 Jordemødre har tilsammen bistaaet ved 81 af i det Hele 249 Fødsler.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1979 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 49,7.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Præsternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 7 Barselkvinder, deraf Barselfeber 6, Bristning af Livmoderen 1.

De **hyppigste Dødsaarsager** var:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.
Lungetuberkulose	126
Lungebetændelse	79
Alderdomssvaghed	75
Kræft og Sarkom	52
Hjerneslag	23
Diphtherit	22
Organisk Hjertesygdom	22
Simpel Meningit	21
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	21

Om **Veirliget** foreligger Beretning kun fra 3 af Amtets 11 Lægedistrikter. Efter disse synes Vaaren at være kommet sent, Sommeren var tør og varm, Høsten regnfuld, tildels stormende.

Levemaade og hygieniske Forhold. Distriktslægen i Voss anfører i sin Indberetning. «Vossebygderne maa i det Hele og Store taget med Hensyn til Renlighed siges at staa langt tilbage, saa Vossingen i sit Hjem som omkring i sit Tun, men særlig dog med Hensyn til sin egen Krop, er skiddenfærdig. Badning eller Vaskning af hele Legemet hører til de sjeldne Operationer, og en stor Del Kvinder gaa under hjemlige Forhold flere Dage itræk uden at vaske sit Ansigt eller sine Hænder. Men tager Vossingen det let med Rensligheden inde i Familien, er hans Opmærksomhed saa meget stærkere rettet paa Hesten. Den er Vossingens Stolthed. Kommer en Fremmed tilgaards og finder en skidden Kone og en Flok smudsige Børn, vil Ingen falde paa at føle sig generet, slet ikke Manden, men er Hesten upudset og vanskjøttet, vil man nok helst undgaa at lade den vise sig. Det lidet udviklede Renslighedsstel, seet i Forbindelse med Hesten, giver et vist Billede af Vossingens Udvikling og Karakter. Hestehandelen har i umindelige Tider været en Hovedforretning her paa Voss. Mange af Bygdens bedste Mænd har samlet sig Ære og Penge ved den. En rig Hestehandler er en brav Kar, idet selv større moralske Uregelmæssigheder ere gaaede ind under Begrebet Dygtighed, medens Ærlighed og Sandhedskjærlighed ere blevne synonyme med Enfoldighed. Med Hestehandelen følger da gjerne ogsaa en vis Tilbøielighed til Drik og brutal Optræden. Nu skal det indrømmes, at der paa Voss og særlig i Ævanger Herred findes megen Hæderlighed, men man vil dog overmaade hyppig over hele Distriktet træffe paa Mennesker af en upaalidelig Karakter, for hvilke Sandhedskjærlighed, Paalidelighed og Ordholdenhed kun har Betydning, naar de ere til Nytte og Fordel, og for hvilke den gamle Sætning: «Et Ord, et Ord — en Mand, en Mand» er ukjendt. Ligesom jeg

sætter denne Karakterens Løshed og Upaalidelighed i Forbindelse med Hestehandelen, saaledes tror jeg ogsaa, at Vossingens Tilbøielighed til Drik og Voldsomhed er Frugten af det samme Frø. — Med disse fremtrædende Feil er dog den vossiske Befolkning i det Hele intellectuelt vel udrustet. Der er Raskhed i baade aandelig og legemlig Virksomhed. Vossebygdernes Fremtid burde derfor blive forholdsvis rig paa Udvikling og give Løfter om større økonomisk Fremgang end de fleste andre Distrikter paa Vestlandet. Jeg har saameget større Grund til at antage dette, som særlig Voss og Vossestrandens Herreder indeholde betydelige Strækninger dyrkbar, god Jord, som venter paa en kultiverende Haand og paa en Jernbanestyrelse, som gjør det muligt for Bonden at hente Gjødningsemner fra Kysten eller Byen, uden at Fragten overstiger Varens Værdi. Et Agerbrug, som det burde være her paa Voss, vilde forædle Karakteren, mildne Sind og Sæder og fremelske Sans for Renslighed og Orden i Hjemmene. (Gjestland)». Fra Osterøen bemærkes, «at Levemaaden holder sig paa samme primitive Standpunkt med Hovedpræg af Tarvelighed og Ensformighed. Melken sælges, Kaffe og dens Surogater faa mere og mere Indpas. Kjøbebrød fortrænger det fortræffelige Havrefladbrød. Klædedragten er af gjennemgaaende godt, maaske vel tykt og tæt Vadmel. Fordringerne til Livet ere smaa. Den økonomiske Evne er derfor efter Forholdene paa Vestlandet jævnt god. Sædeligheden og Ædrueligheden fortjener Ros. Derimod staar det i mange Henseender tilbage med de hygieniske Forhold, som dog, eftersom Udskiftningen skrider frem, synlig forbedres. Med den tiltagende Udvikling af Landkommunikationerne — tildels er Distriktet godt forsynet med rutegaaende Dampskibe i daglig Fart — bliver Udsigterne for Hygienen i mange Henseender lysere. (Borge)».

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antal fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Søndre Bergenhus Amt.....	14	548	50	4085	9
Sveens Herred	1	5	-	85	-
Indre Søndhordland	1	38	[1]) 1	231	-
Ytre —	1	47	[2]) 2	183	1
Tysnes.....	1	31	[3]) 6	352	1
Indre Hardanger	2	76	[4]) 8	137	1
Ytre —	2	73	-	148	-
Voss	1	92	[5]) 9	362	1
Søndre Midthordland	1	51	[6]) 8	365	-
Nordre —	1	24	[7]) 10	681	3
Osterøen.....	1	51	[8]) 3	628	2
Alversund.....	1	28	[9]) 2	227	-
Lindaas.....	1	132	[10]) 1	686	-

[1]) Fjelberg 1. [2]) Finnaas 1, Fitje 1. [3]) Tysnes 3, Kvinnherred 3. [4]) Ullensvang 1. Ulvik 2, Eidfjord 2, Graven 2, Røldal 1. [5]) Voss Herred 2. [6]) Os 2, Fuse 2, Sund 2, Austervold 2, [7]) Aarstad 1, Fane 1, Fjeld 1, Askøen 4. [8]) Haus 1, Hammer 1, Hosanger 1. [9]) Alversund 2. [10]) Lindaas 1.

Sygehuse. I Aarstad Herred ligger Møllendals Sindssygeasyl. Ved Arne Fabriker findes et Isolationslokale for epidemiske Sygdomme.

Badehuse. I Godøsund, Tysnes Distrikt findes Badehus for kolde og varme Søbade. I indre Hardanger er ved Hovland Uldvarefabrik indrettet en Badeanstalt for Arbeiderne, der ogsaa benyttes meget af de Omboende. (Garman-Andersen). Paa Vossevangen i Voss Distrikt er Badehus med Damp- og Karbadindretning, ligesom der i Fleischers Hotel er Anledning til at erholde varme Bad. I Osterøens Distrikt findes nogle private Badehuse.

Om **Amtets Apothek,** se den almindelige Beretning.

XIII. Bergens By.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amtet.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.
Bergens By	13,55	52 803	[1]) 36	9	31

[1]) Foruden Distriktslægerne i nordre Midthordland og Alversund, der er bosatte i Bergen.

Sundhedstilstanden har været afhængig af Influenzaens Optræden. Fra Mai og med Oktober maa den betegnes som særdeles god, i den øvrige Del af Aaret mindre tilfredsstillende.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 907 eller 16,9 pro mille af den beregnede. Middelbefolkning (53 400). Til Sundhedskommissionen er anmeldt ialt 908 Dødsfald, hvoraf 40 blandt udenbys Folk, hvoriblandt 25 Spedalske, 14 vare Ulykkestilfælde og 6 Selvmord. Blandt Byens Befolkning er saaledes anmeldt 848 Dødsfald paa Grund af Sygdom. I Arbeidsanstaltens kroniske Sygehus og Fattighusene er ialt indtruffet 66 Dødsfald, paa Neevengaardens Sindssygeasyl 7, 1 var uden Hjem; de øvrige 774 opføres paa Kredsene, saaledes som disse er beskrevne i det i forrige Beretning om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i 1890 indtagne Bilag med den Forandring, at et Kvartal, mellem Nordal-Bruns Gade og Maartmannshaven med 10 Huse og 130 Indbyggere, er frataget 4de Kreds og tillagt 3die Kreds, og at Indbyggerantallet i 2den Kreds er formindsket med ca. 200 Indbyggere ved Sindssygeasylets Overflytning

til 6te Kreds. Dødsfaldenes Fordeling paa Kredsene vil sees af nedenstaaende Tabel, hvor de oven omtalte Stiftelsers Dødsfald er noteret i Parentes:

Kreds.	Antaget Indbyggerantal.	Antal Dødsfald.	Døde af 1000 Levende.	
			1891.	1890.
I	8711	136	15.6	14.6
II	12820	179	14.0	14.7
III	7022	80	11.4	7.83
IV	8330 (+ 800 paa Hospitaler og Sygehuse)	124 (+66+25)	14.8(23.6)	12.4
V	13720	204	14.9	15.5
VI	2840 (+ 200)	51 (+7)	17.9 (19)	12.1
		774	13.1	

De anmeldte Dødsaarsagers Fordeling paa Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald paa Grund af Sygdom blandt Byens Indvaanere	848	84	55	81	85	62	64	61	66	69	63	70	88
Udenbys døde paa de spedalske Hospitaler	25	4	1	2	4	2	3	3	1	-	3	1	1
— » » Sygehuse[1])	11	2	-	1	1	2	1	1	-	-	-	2	1
— » » Sindssygeasyler[2])	4	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Ulykkestilfælde[3])	14	2	3	-	1	1	1	1	-	-	1	2	2
Selvmord[4])	6	1	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-
Samtlige for Stadsfysikatet anmeldte Dødsf.	908	93	60	85	94	67	70	66	69	69	67	76	92

[1]) Febris typhoidea 3, Erysipelas faciei 1, Diarrhoea 1, Pneumonia 1, Meningitis tuberculosa 1, Nephritis suppurativa 1, Cancer 1, Meningitis purulenta post fracturam cranii 1, Hyperæmia cerebri 1. [2]) Debilitas senilis 1, Meningitis chronica 1, Tuberculosis pulmonum 1, Cancer ventriculi 1. [3]) Submersio 3, Suffocatio 2, Fractura cranii 7, Commotio cerebri 1, Combustio 1. [4]) Intoxicatio chromatis kalici 1, Suspensio 2, Submersio 2, Vulnus sclopet. capitis 1.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes omstaaende Tabel, der er udarbeidet efter de til Sundhedskommissionen fra Lægerne og Sygehusene indsendte maanedlige Lister. (Se Side 150).

Af **Typhoidfeber** er ialt behandlet 136 Tilfælde, og kjendes 11 Dødsfald. Ikke mindre end 51 af disse Tilfælde er udenbys, idet 19 indlagdes paa Sygehuset fra Laxevaag, 19, der alle synes at skyldes Smitte fra et og samme Melkeudsalg, fra Solheimsvigen, 2 fra Askøen og de øvrige fra 10 forskjellige tilstødende Landdistrikter samt 1 fra sin i Strandebarm hjemmehørende Jagt. 3 Tilfælde er ilandbragte fra Skibe, der hørte hjemme i Byen. Der er saaledes blandt Byens

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.												
Typhoidfeber	136	11	11	15	8	5	1	1	6	20	16	26	9	18
Barselfeber	5	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1
Børnekopper	10	1	1	-	-	-	-	7	2	-	-	-	-	-
Vandkopper	180	-	21	15	18	14	11	36	6	4	9	6	9	31
Skarlagensfeber	165	-	11	12	12	9	13	14	13	5	12	21	32	11
Røde Hunde	6	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Rosen	80	2	11	10	8	9	8	4	7	7	4	3	4	5
Kighoste	524	12	11	37	26	35	18	15	17	15	46	91	115	98
Diphtherit	32	6	1	2	2	1	1	6	1	4	-	-	10	4
Strubehoste	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kusma	177	-	96	31	13	15	12	1	-	3	1	-	-	5
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	4089	34	455	470	486	506	339	248	95	109	183	201	422	575
Katarrhalsk og follikulær Angina	1174	-	143	120	118	119	94	66	45	64	60	74	107	164
Influenza	1734	5	-	47	69	353	87	41	4	1	-	-	-	1132
Lungebetændelse	574	86	55	54	69	104	63	38	19	19	18	19	35	81
Pleurit	194	4	21	24	20	20	9	16	17	12	5	14	12	24
Gigtfeber	149	1	18	21	13	8	14	13	10	8	7	6	18	13
Koldfeber	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Diarrhoe (akut) indenlandsk Cholera	1610	60	77	90	86	60	72	188	248	279	190	123	116	81
Tilsammen	10847	224	933	949	949	1261	746	695	490	550	555	587	889	2243

Befolkning forekommet 85 Tilfælde med 8 Dødsfald, hvoraf de 82 var saaledes fordelt over Kredsene og Maanederne.

Typhoidfeber i Bergen.

Kreds.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Sum	Angrebne pro mille af Befolkningen.
I	3	1	-	2	-	-	-	4	2	2	1	-	15	1.7
II	-	2	2	2	-	-	-	2	-	5	3	2	18	1.4
III	-	2	1	-	-	-	-	3	1	-	1	-	8	1.1
IV	1	1	1	-	-	-	-	3	-	9	-	5	20	2.1
V	-	-	-	-	-	1	2	2	-	1	-	-	6	0.4
VI	-	-	-	-	-	-	3	4	-	-	2	6	15	4.5
Sum	4	6	4	4		1	5	18	3	17	7	13	82	

Smitteforholdene har det ikke altid været muligt at paavise. Foruden direkte Smitte, formentlig paadraget i Laxevaag og Solheimsvigen, Import ved hjemkomne syge Søfolk og deres Tøi, fortjener følgende Overførelsesmaader at nævnes: Vaskning af smittet Tøi, i et Par Tilfælde med videre Forplantning af rent Tøi fra Vaskekonen (formentlig 3 Tilfælde i 3die Kreds); Udbredelse gjennem et Spisekvarter (5 Tilfælde); Overførelse ved Melk og ved Rømme (sur Flødemelk i egne Spand). Saavidt vides skyldes Udbredelse af Sygdommen ikke i noget Tilfælde de for Byen eiendommelige Privetforhold.

Af **Barselfeber** er anmeldt 5 Tilfælde med 2 Dødsfald, der indtraf hos Kvinder, der havde født under meget mislige hygieniske Forhold, at en Autoinfektion maa antages. De øvrige Tilfælde var lette.

Børnekopper importeredes 2 Gange, nemlig i Januar, da en syg Sømand bragtes iland fra et i Aalesund hjemmehørende Dampskib, uden videre Udbredelse af Sygdommen, og i Mai ved Tømmermanden paa et fra Malta kommende Dampskib. Hans Sygdom var i England erklæret for Vandkopper. Efter Ankomsten til Byen reiste Tømmermanden til sit Hjem (Hammer Herred), hvor senere 3 Tilfælde af Børnekopper opstod. Imidlertid var en Matros paa samme Dampskib smittet, og ved Smitte fra ham kunde Sygdommen for en Del Tilfælde udledes, medens den blev ukjendt for andre, om den ikke maa antages at være overført ved friskt Mellemled eller ved saa let angrebne Syge, at disse ikke selv har havt Idé om at være syge. I saa Henseende fortjener at bemærkes, at Lægen, der var revakcineret 3 Aar forud, den 13de Dag efter hans Internering paa Lazaret sammen med de Syge, fik Hovedpine, Rygsmerter samt et Par Vesikler paa Forarmene, hvilke efter nogle Dages Forløb tørrede ind men efterlod karakteristiske Ar. Ogsaa Desinfektøren, der ligeledes nogen Tid forud var vakcineret, fik 13de Dag Hovedpine, Rygsmerter og Kvalme men intet Udslet.

Af **Skarlagensfeber** indtraf 165 Tilfælde = 3 pro mille af Befolkningen uden Dødsfald.

Mæslinger indbragtes med 2 Tilfælde, der begge isoleredes, uden at udbrede Smitte.

Kighoste optraadte med 524 Tilfælde og kjendes 12 Dødsfald. Flere Dødsfald af Bronchopneumoni er ogsaa foranlediget ved den.

Af **Diphtherit** behandledes 32 Tilfælde, hvoraf 2 udenbys, med 6 Dødsfald. Fordelingen over Kredsene var i 1ste Kreds 1, i 2den 7, i 3die 3, i 4de 8, i 5te 9 og i 6te 2. Kun 2 Gange forekom mere end et Tilfælde i samme Hus.

Af **katarrhalske Sygdomme** er akut Bronchit anmeldt noget hyppigere end Aaret forud (4089 Tilfælde mod 3213 i 1890). Dødsfaldenes Antal 34 er det samme som forrige Aar.

Lungebetændelse er anmeldt med 574 Tilfælde og 86 Dødsfald, hvad der udgjør 10,6 pro mille Angrebne af Befolkningen og giver 14,0 pCt. Dødsfald af de opgivne Tilfælde.

Influenza sees igjen at være optraadt i Februar, vedvarende udover Sommeren, hvorpaa den ophørte i August Maaned. I December optraadte den igjen meget stærkt med 1132 Tilfælde anmeldte i denne Maaned. Den er som direkte Dødsaarsag angivet kun for 5 Tilfælde, men den har sikkerlig været den foranledigende i mange flere.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera er anmeldt adskilligt hyppigere end i 1890. 1610 Tilfælde ere anmeldte (Aaret forud 1251) med tilsammen 65 Dødsfald. Dødeligheden var 4,0 pCt. af de anmeldte Tilfælde (i 1890: 3,4 pCt.).

Veneriske Sygdomme. Disse Sygdommes Optræden i Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Syphilis.....	144	9	8	11	14	6	13	16	21	13	13	12	8
Gonorrhoe.....	345	28	35	23	39	24	27	17	34	35	30	21	32

Af Syphilis er kun opgivet 2 Dødsfald hos Børn fra 0—1 Aar.

De veneriske Sygdomme i Aarene 1886—1891 sees af nedenstaaende Tabel:

Aar.	Syphilis.						Gonorrhoe (Urethrit).						Tilsammen.		
	Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.					
	Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Veneriske Sygdomme.	Syphilis.	Gonorrhoe.
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1891..	35	10	25	109	93	16	32	8	24	313	292	11	489	144	345
1890..	22	10	12	119	93	26	47	11	36	310	298	12	498	141	357
1889..	39	12	27	104	83	21	47	9	38	238	226	12	428	143	285
1888..	36	10	26	116	74	42	59	12	47	294	236	58	505	152	353
1887..	36	19	17	76	65	11	36	12	24	277	268	9	425	112	313
1886..	33	10	23	67	56	11	28	7	21	244	230	14	372	100	272

Af **Lungetuberkulose** er ialt opgivet 180 Dødsfald, 20,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 27,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Desinfektion forlanges almindelig ogsaa for Tæring, men de benyttede Methoder (Svovlrøgning og Sublimatvaskning er neppe effektive paa Grund af Forholdene: Overveiende Træhuse med Sprækker og Væggespringer paa Kryds og Tvers. Glædeligt er det, at en afdød Tæringspatients Effekter, fast uden Undtagelse, fordres desinficerede, men for kraftigt at modarbeide denne Plage finder Stadsfysikus det nødvendigt ogsaa at desinficere alle brugte Klæder, der falbydes, og Effekterne fra Pantelaanerkontorerne samt for indført Orden og Renlighed paa de simple Spisekvarterer, fra hvilke Smitte af Tæring sikkerlig udbredes i betydelig Grad.

Brok. Af en Læge og fra Sygehuset er opgivet 15 Tilfælde hos 1 Gut, 2 Piger, 8 voxne Mænd og 4 voxne Kvinder. Brokkets Art er opgivet 5 Gange som Hernia inguinalis, 4 som Hernia umbilicalis; for 6 er Art uopgivet men betegnet som incarcereret.

Benbrud. Af en Læge og fra Sygehuset er opgivet 36 Tilfælde hos 4 Gutter, 2 Piger, 24 voxne Mænd og 6 voxne Kvinder. Sædet var:

Fractura cranii	4	Fractura pelvis	1
— costarum	5	— femoris	6
— claviculæ	1	— cruris	8
— humeri	1	— colli femoris	3
— antibrachii	2	— maleoli	1
— radii	2	— potti	2

Luxationer. 1 Luxatio humeri hos en voxen Mand opføres paa Sygehusets Liste.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes 93, hvoraf 8 paa Fødselsstiftelsen. Indikationer og Udfald sees af Tabel paa næste Side.

Paa Fødselsstiftelsen indkom 110 Kvinder, 5 udgik uden at have født og indkom senere som Fødende; 3 laa tilbage fra det foregaaende Aar. Antal Fødende bliver saaledes 105, hvoraf 3 laa tilbage ved Aarets Udgang. Af de Fødende vare 71 gifte og 34 ugifte. Forpleiningsdagenes Antal var 1411 foruden 10 for de fra det foregaaende Aar overliggende. Overliggedagene var 149, hvoraf 64 foranledigedes af Sygdom og deraf 21 paa Børnene paa Grund af Conjunctivalblenorrhoe. Sundhedstilstanden har været meget god. Der fødtes 108 Børn, 3 Gange Tvillinger, 1 Barn døde 9de Dag efter Fødselen af Stivkrampe, 5 var dødfødte.

Fosterleierne opgives saaledes:

1ste Isseleie	69	(1 Gang Arm ved Siden)
2det —	30	
Ansigtsleie	2	
1ste Sædeleie (Ryg fortil)	4	
Bækkenendeleie (Ryg fortil)	1	
Tverleie	2	

Tvillingernes Leier var følgende:

	1ste Tvilling:	2den Tvilling:
Fødsel 1	1ste Sædeleie (Ryg fortil)	2det Sædeleie.
— 2	1ste Isseleie.	2det Sædeleie.
— 3	Tverleie.	2det Bækkenendeleie.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.
Paa Fødselsstiftelsen.														
Vesvækkelse, langsom Fødsel	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[1])4	3	1	-	-
Tverleie af 2den Tvilling	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3	-	3	-	1	1	-	-	-	4	3	1	-	-
Udenfor Fødselsstiftelsen.														
Svage Veer, langsom Fødsel	39	[2]) 1	37	2	-	-	3	4	4	[3])5	-	-	-	-
Bækkensnæverhed	8	-	8	-	5	2	-	-	-	-	4	1	3	-
Barselkrampe	2	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og forliggende Moderkage	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - fremfalden Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelig Modermund	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Arm ved Siden	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-
Sidstkommende Hoved, Bækkensneverhed	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvillinger	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning i 4de Tidsrum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	60	1	57	5	13	8	5	4	4	5	4	1	3	6
	61		62			13		13			5			

[1]) 2 Gange foretoges Vending og Udtrækning: 1 Gang ved Tverleie med godt Udfald for Barnet, 1 Gang ved Isseleie med Arm ved Siden af Hovedet med dødfødt Barn. Conj. diag. opgives 1 Gang 10 ctm., 1 Gang 10—10,5 Ctm. [2]) Dødsaarsag: Barselkrampe. [3]) I et Tilfælde tillige Barselkrampe.

Ved den til Stiftelsen knyttede **Jordemoderskole** udexamineredes 13 Elever, deraf 1 fra Stavangers Amt, 2 fra søndre Bergenhus Amt, 2 fra Bergens By, 2 fra nordre Bergenhus Amt, 3 fra Romsdals Amt, 1 fra søndre Trondhjems Amt, 2 fra Nordlands Amt og 1 fra Tromsø Amt.

Antal af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Bergens By	1716	61	907	212	11	5	15	6

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 809 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 52,8.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 6, hvoraf 2 af Barselfeber, 2 af Livmoderblødning, 1 af Barselkrampe og 1 efter besværlig Forløsning (Dystokia).

De **hyppigste Dødsaarsager** vare: Lungetuberkulose 180, Lungebetændelse 86, Diarrhoe og indenlandsk Cholera samt Gastroenterit (akut) tilsammen 80, Alderdomssvaghed 57, tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer 52, Kræft 42, organisk Hjertesygdom 42, akut Bronchit 34, Kramper i Barnealderen 34, Spedalskhed 25, Nyrebetændelse og Morbus Brigthii 23, Hjerneslag 22. Om de indtrufne Dødsfald se omstaaende Tabel paa Side 156 o. fl.

Veirliget. De klimatiske Forhold sees af Tabellen, der er udarbeidet efter Lungegaardshospitalets meteorologiske Observationer (se Tabel Side 160).

Aarets Middeltemperatur var 1,70 høiere end sædvanlig.

Hygieniske Forhold vil sees anført under Sundhedskommissionens Virksomhed.

Af **Sygehuse** findes Kommunens almindelige Sygehus; desuden er det nye Epidemilazaret og Sindssygeasylet paa Neevengaarden tagne i Brug i dette Aar. En Beskrivelse af Sindssygeasylet findes optaget i Norges officielle Statistik No. 164 om Sindssygeasylernes Virksomhed i 1891. Beskrivelse af Epidemilazarettet er ogtaget i Medicinsk Revue 1892. Desuden findes inden Byen Rosenbergs private Sindssygeasyl, Lungegaardshospitalet, St. Jørgens Hospital og Pleiestiftelsens No. 1, disse sidstnævnte 3 Sygehuse for Spedalske. Paa Bergens private Klinik indkom 278, og behandledes tilsammen 288, hvoraf 9 døde. Forpleiningsdagenes Antal udgjorde 7004.

Liste over de af Lægerne

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf.		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Arthritis deformanus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	22	16	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	2	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Asthma	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	16	7	9	7	9	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	34	16	18	10	7	2	3	-	1	-	-
— chronica	14	4	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	42	17	25	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	19	12	7	7	5	4	1	-	-	-	-
Combustio	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	34	19	15	16	10	3	4	-	1	-	-
Cystitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	10	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-
— senilis	57	17	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	23	12	11	9	10	3	-	-	-	-	-
Diphtheritis	6	6	-	1	-	2	-	1	-	1	-
Elephantiasis	25	11	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	18	12	6	10	1	2	3	-	-	-	1
Epilepsia	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoïdea	11	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	9	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna, Decubitus [1]	4	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Gastritis acuta	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— chronica	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmonum	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Hydrops	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Gangræna senilis 3, Gangræna pulmonum 1.

meddelte Dødsaarsager.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	4	1	5	4	1	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	3	2	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	6	-	1	-	1
-	1	-	-	1	-	1	4	4	4	8	12	3	3	-	-	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5	13	10	19	1	6
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	2	-	2	2	2	3	1	4	2	-	1	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	3	1	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Insania	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	16	7	9	1	2	1	-	-	1	-	1
— tuberculosa	51	28	23	9	3	11	13	4	5	1	2
— spinalis, Myelitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brigh.	23	10	13	-	-	-	-	-	1	-	-
Obstructio alvi, Ileus	11	5	6	-	-	1	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	4	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	10	5	5	1	-	-	-	1	1	-	1
Phlegmone, Abscessus	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	86	46	40	16	8	7	9	2	1	-	-
Puerperium:											
Dystokia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	13	5	8	5	7	-	1	-	-	-	-
Syphilis	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Tetanus	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	180	85	95	3	5	6	2	4	3	6	9
— coxæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tussis convulsiva	12	4	8	3	4	1	4	-	-	-	-
Uræmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	42	17	25	-	1	-	-	1	-	-	-
— — prostatæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	886	428	458	108	80	46	42	14	15	10	14
Submersio	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Suffocatio	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidum	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ mortis ignotæ	11	9	2	4	1	-	-	-	-	-	-
Sum	908	444	464	112	81	47	42	14	15	10	14

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-
-	1	1	-	-	1	2	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	2	-	-	-	1	-	2	4	4	3	3	1	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	1	2	2	1	1	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	3	-	-	4	6	2	5	1	5	4	2	8	-	3	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	11	22	9	13	17	8	18	6	8	4	8	2	5	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	1	1	-	1	1	-	-	1
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
1	1	2	2	-	-	2	3	3	5	4	7	4	4	-	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
16	19	38	23	23	33	31	39	39	36	44	49	40	67	17	31	2	10
-	1	-	-	-	-	1	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	1	-	-
16	20	39	24	25	33	32	40	45	37	45	49	40	67	17	32	2	10

Oversigt over meteorologiske Observationer i Bergen 1891.

(Udarbeidet efter Lungegaardshospitalets.)

	Barometerstand i Milimeter.					Luftens Temperatur i Grader.					Vindens overveiende Retning har under nedenstaaende Antal Dage været									Regnmængde i Millimeter.
	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	N	NO	O	SO	S	SV	V	NV	Stille	
Januar	759.4	774.1	17	733.8	20	÷ 0.1	+ 6.8	21	÷ 8.8	17	-	1	-	1	11	3	-	1	14	217.2
Februar.....	763.3	776.0	4	747.1	28	+ 3.6	+ 8.4	23	÷ 4.6	13	-	-	-	-	9	1	-	1	17	253.8
Marts	749.2	763.2	17	733.8	4	+ 4.0	+ 8.2	1	÷ 6.8	13	3	-	-	-	8	1	-	5	14	113.6
April	762,7	771.8	20	745.6	29	+ 6.0	+12.2	28	÷ 4.2	1	5	1	2	5	4	-	-	1	12	19.4
Mai	754.8	769.9	11	738.2	1	+10.1	+17.8	11	+ 5.8	2	5	1	1	-	6	2	1	5	10	113.6
Juni.....	761.2	770.9	21	750.1	28	+14.5	+26.0	23	+ 8.0	11	12	-	-	1	3	1	-	1	12	94.2
Juli	758.9	770.4	14	742.9	28	+16.9	+27.0	15	+11.6	10	9	-	1	-	6	3	-	1	11	164.4
August	751.7	759.9	18	731.2	26	+14.7	+22.0	4	+ 9.6	30	4	-	1	4	1	4	-	2	15	171.2
September ...	754.8	768.1	23	733.0	2	+12.2	+22.0	14	+ 7.8	22	-	-	-	-	15	2	-	5	8	347.1
Oktober.....	753.7	775.9	31	731.6	14	+ 9.7	+18.8	12	+ 0.4	29	-	-	-	5	10	6	-	3	7	316.6
November ...	753.8	778.3	1	731.5	12	+ 4.9	+ 9.4	12	+ 0.4	20	-	-	-	4	11	1	-	-	14	81.7
December....	752.8	775.3	18	710.8	10	+ 3.9	+ 8.8	4	÷ 5.4	16	-	-	-	-	10	4	1	3	13	218.8
Hele Aaret..	756.3	771.1		735.8							38	3	5	20	94	28	2	28	147	2108.6

365

Badeindretninger. Af Søbadeanstalter findes, foruden Militærets, 1 offentlig og 2 private, der har været flittig benyttede. Angaaende Søgningen til Sygehusets Badeindretning og Folkebadet henvises til nedenstaaende Tabel:

Antallet af Bade tagne i Sygehusets Badeanstalt.

Af	Karbad.		Romer-bad.	Damp-bad.	Styrte-bad.	Vaadt Lagen.
	Ferskt Vand.	Sø-bad.				
Folk fra Byen	8608	1201	654	1330	5436	14
Sygehusets Patienter	1686	-	65	272	90	80
Tilsammen	11394	1201	719	1702	5526	94

I «Wieseners» Folkebad er i Aarets Løb taget 37381 Bad (28580 af Mænd, 8801 af Kvinder), altsaa 123 Bad pr. Badedag. Desuden er af Folkeskolens Børn taget 4409 Bad (2124 af Gutter og 2285 af Piger). Tilsammen 41790 Bad eller gjennemsnitlig 138 Bad pr. Badedag.

Om Byens **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Fattigsygepleien. For Fattigvæsenets Regning er af Bylægerne behandlet i de Syges Hjem af nye Tilfælde i Aarets Løb:

		Gutter	Piger	Mænd	Kvinder
i 1ste Distrikt (omtrent 1ste og 2den Kreds	290 =	27	45	65	153
i 2det Distrikt (3die Kreds)	301 =	53	70	55	123
i 3die — (4de —)	491 =	40	51	104	296
i 4de — (5te og 6te Kreds)	978 =	142	208	192	436
Tilsammen	2060 =	262	374	416	1008
		636 Børn.		1424 Voxne.	

I Sygehuset behandledes for Fattigvæsenets Regning:

	488 =	247 Mænd,	241	Kvinder
i Sindssygeasylet	122 =	60 —	62	—
i Arbeidsanstalten	126 =	69 —	57	—
i Arbeidsanstaltens Kurafdeling	25 =	- —	25	—
Sindssyge i privat Forpleining	48 =	28 —	20	—
Tilsammen	809 =	404 Mænd,	405	Kvinder

Ved den offentlige **Vakcination** er beven vakcineret 1 159 (hvoraf 81,1 pCt. var under 7 Aar) og revakcineret 47, de sidste væsentlig af Bylægerne paa Grund af Koppeepidemien. Ialt er vakcineret 1 579 og revakcineret 91. — Til Distriktslæger og Vakcinatører er bleven forsendt 321 Rør Lymfe. Rørene er før Paafyldningen steriliserede. Den hyppige Import af Kopper ved vore Søfolk synes at maatte gjøre en tvungen Revakcination af disse til en Pligt, ligesom den vilde blive en stor Besparelse baade for Redere og Kommuner.

Af **retsmedicinske Forretninger** er udført 5 legale Obduktionsforretninger, 2 Synsforretninger over et Lig og over en Pige, der var mistænkt for at have født i Dølgsmaal.

Sundhedskommissionen, der foruden de 3 faste Medlemmer Stadsfysikus, 2den Raadmand og Stadsingeniøren, har 3 kommunevalgte Medlemmer, har i Aarets Løb afholdt 27 Møder, i hvilke er bleven behandlet 63 Sager. De vigtigste af disse er: Vedtagelse af nedenstaaende **Bestemmelser om Sundhedsvæsenets Organisation og Personale:** «I Henhold til Lov af 16de Mai 1860 er Sundhedskommissionen Stadens øverste Myndighed i Alt, hvad der angaar dens Sundhedspleie og i Afgjørelsen af de dermed foranledigede Spørgsmaal i den Udstrækning, som Forskrifterne fastsætter. Dens lovmedholdeligt fattede Beslutninger kan derfor alene forandres af vedkommende Regjeringsdepartement eller i fornødent Fald af Kongen (Lovens § 7). Ansøgning om Dispensation fra dens Beslutninger bør være indgivet, inden den af Sundhedskommissionen satte Frist for Paalæggets Udførelse er forløben. Enhver Klage til Sundhedskommissionen over sanitære Misligheder indsendes til Stadsfysikus, der lader den undersøge og forelægger den for Kommissionen, forsaavidt Klagen ikke ligefrem falder ind under bestemte Paabud i Sundhedsforskrifterne, i hvilket Fald han paa Kommissionens Vegne afgjør Sagen. Stadsfysikus er Sanitetspersonalets direkte Foresatte. Dette bestaar af a) Bylægerne. De er Distriktets øverste Sanitetsbetjente og er som saadanne forpligtede til, naar særlige Forhold gjør det ønskeligt, at fungere som Formænd for i Tilfældet opnævnte Distriktskommissioner. De skal have sin Opmærksomhed henvendt paa samtlige Sundhedspleien vedkommende Forhold, strax foretage Undersøgelse og afgive Rapport til Stadsfysikus, naar sanitære Misligheder kommer til deres Kundskab. Specielt har de at foretage saadanne Undersøgelser og føre den Kontrol, hvortil lægevidenskabelig Indsigt udfordres, navnlig med Sundhedstilstanden i de Huse, hvor smitsom Sygdom har vist sig. I saadanne Huse har de at optage Fortegnelse over skolepligtige Børn og at anstille Undersøgelse om, hvorvidt der paa Grund af Melkeudsalg, Skole, Værksted eller lignende kræves særegne Forholdsregler. De har ligeledes at paase, at de til enhver Tid gjældende Regler for Isolation af smitsomme Sygdomme overholdes. Endvidere har de paa Havnefogdens og Logisværters Varsel at undersøge mistænkelige Sygdomstilfælde hos Tilreisende samt at foretage Ligskue over Døde, som ikke har været behandlet af Læge. Efter Tur har de at assistere Stadfysikus ved den offentlige Vakcination. Angaaende Anmeldelser og Undersøgelser, der ikke strax giver Anledning til Forføining, har de inden den 3die i hver Maaned til Stadsfysikus at indsende Rapport, hvori ogsaa opgives de for Fattigvæsenets Regning behandlede Syge. b) Epidemilazaretlægen, naar saadan er ansat. c) Kommunedyrlægen har Overtilsynet med Byens Veterinærvæsen og med Salg af Kjød og Fisk, samt derhos at bistaa Sundhedskommissionen ved Undersøgelse af animale Fødemidler. I Tilfælde, at Fødemidler findes bedærvede, har han at nedlægge Forbud mod Salget og strax at underrette Stadsfysikus derom. Inden den 3die i hver Maaned har han til Stadsfysikus at indgive Rapport om smitsomme Sygdomme blandt Husdyrene i den forløbne Maaned samt over de i samme foretagne Undersøgelser og Konfiskationer. Han fører Katalog over Laboratoriets Instrumenter og afgiver aarlig til Sundhedskommissionen Fortegnelse over Af- og Tilgang af samme. d) Sundhedsbetjentene. De har efter Stadsfysikus's Anvisning at føre Tilsynet med Overholdelsen af Sundhedsforskrifterne. Sundhedsbetjenten, som har at føre Tilsyn med Handelen af Fødemidler, skal midlertidig forbyde Salget af disse, naar de befindes at være mistænkelige, og har i saa Fald uopholdelig at underrette Kommunedyrlægen derom. Sundhedsbetjentene optræder altid under sin Funktion i Uniform. e) Desinfektørerne. Lazaret- og Bydesinfektøren modtager daglig

sine Ordrer fra Stadsfysikus. Lazaretdesinfektøren har foruden at desinficere det Tøi, som bringes ham af Bydesinfektøren, at føre Protokol over dette, samt at føre Tilsyn med Epidemilazarettets Bygninger og at forrette som Fyrbøder og Portør ved samme. Bydesinsfektøren udfører efter nærmere Ordre Desinfektion af smittede Hjem samt overfører Tøi fra disse til Desinfektionsovnen og afleverer det atter i Hjemmet. Bydesinfektøren er tillige Sundhedskommissionens Bud. f) Lazarethusholdersken, der har at føre Tilsyn med det Bohave og Tøi samt at tilberede Mad for Internerede, Syge og de for Tilfældet engagerede Sygevogtere samt Tjenerpersonalet. — —

Nedenstaaende **Bestemmelser for Kontrol med Kjød** ere vedtagne. «a) Kjød af Dyr, slagtede paa Grund af Sygdom, skal forevises Sundhedsbetjenten eller Kommunedyrlægen, før det udlægges til Salg. Findes noget mistænkeligt, der gjør en nøiere Undersøgelse nødvendig, er Vedkommende forpligtet til at besørge Kjødet indbragt til Kommunedyrlægens Kontor. b) Foruden Kjødet maa tillige forevises Lunger, Hjertet samt Leveren af saadanne for Sygdom dræbte Dyr. Har Dyret været behandlet af en Dyrlæge, forlanges hans Erklæring om Sygdommens Art, samt om Dyret har faaet Medicin, og i Tilfælde hvad Slags. c) For Dyr, som er dræbte paa Grund af Kalvningsfeber (Melkefeber) forlanges desuden Dyrlægens Erklæring for, at Sygdommen har været feberfri og ikke ledsaget af andre Sygdomme (specielt Lungebetændelse). Endvidere maa angives, hvor længe Dyret har været sygt. d) Kjød af Dyr, der har lidt af Sygdomme, som maa antages at gjøre Kjødet sundhedsfarligt, konfiskeres og tilintetgjøres. e) Kjød, som har en meget ringe Næringsværdi og tillige et i høi Grad uappetitligt Udseende, paastemples «forbudt Salg» og overlades Eieren til Afbenyttelse. f) Kjød af syge Dyr, der ikke kan ansees uanvendeligt til Menneskeføde, men som kun bør nydes i vel kogt eller stegt Tilstand, samt Kjød, som har en meget ringe Næringsværdi, forsynes med et Stempel «2den Kl.» (anden Klasse)». Disse Bestemmelser er bleven opslaaede paa samtlige Dampskibsanløbssteder og Jernbanestationer inden Stiftet samt paa Lokaldampskibene.

Tillæg til Sundhedsforskrifternes § 44 saalydende: «Bedømmelsen og i Tilfælde Konfiskationen af Kjødet af syge Dyr og bedærvet Kjød og Fisk samt af enhver anden Vare udføres, naar Afgjørelsen maa ske strax, paa Kommissionens Vegne af Stadsfysikus i Forening med Kommunedyrlægen, dog skal Eieren have Ret til at fordre Kommissionens Overskjøn;» — hvilket under 17de Oktober 1891 er bleven stadfæstet ved Kgl. Resolution.

Ved **Kjødkontrollen** er i 1891 udtaget og

	konfiskeret		St. forbudt Salg		St. 2den Kl.	
	helt.	delvis.	helt.	delvis.	helt.	delvis.
Oxer	20	26	42	14	25	9
Kalve og Lam	44	4	29	1	32	0
Faar	4	0	8	1	5	1
Svin	1	3	2	1	0	1
Hest	1	0	0	0	0	0
Tilsammen	70	33	81	17	62	11

Blandt de væsentligste Sygdomme, der har foraarsaget Kjødets Klassificering nævnes: Miltbrand konfiskeret 2, Septikemi konfiskeret 6, Tuberkulose konfiskeret 12, forbudt Salg 1, stemplet 2den Klasse, 3, Kalvningsfeber konfiskeret 3, forbudt Salg 3, stemplet 2den Klasse 10, Fordærvet, konfiskeret 30, forbudt Salg 10, stemplet 2den Klasse 2, Umoden konfiskeret 15, forbudt Salg 12, stemplet 2den Klasse 30, Forskjelligt konfiskeret 22, forbudt Salg 46, stemplet 2den Klasse 20. Tilsammen er 103 Dyr konfiskeret, 86 stemplet forbudt Salg, 73 stemplet 2den Klasse. — —

Betegnelsen «Forskjelligt», rummer alle de Tilfælde, hvor Kadaveret viste tydelige Tegn paa, at Dyret var dræbt i kollaberet Tilstand, og hvor Kjødet i Regelen tillige, som Følge af en lang Transport, havde et væmmeligt Udseende og ofte var begyndt at forraadne. Under denne Rubrik er fremdeles opført alt det saakaldte «Kantrakjød», d. v. s. Kjød af Kreatur, der er dræbte for Beskadigelser, de har paadraget sig ved at styrte udfor. — — «Søndre og nordre Muren har i Regelen været inspiceret hver Dag fra Kl 8—10 Formiddag og 6—7 Eftermiddag. — — I Muren er siden August Maaned bleven undersøgt 2853 Oxer, 89 Gjødkalve, 1095 Spædkalve, 9140 Faar, 68 Lam, 575 Grise og 948 Bukke. Ved Kjødudsalgene har intet væsentligt været at bemærke. Af disse er siden April Maaned undersøgt 400. — — Sundhedskommissionen har fattet Beslutning om at offentliggjøre Navnene paa Forfalskere af Melk, har givet Forbud mod, at Melkeudsalg bestyres af en Spedalsk og har givet Advarsel mod at anvende Melk, transporteret i Trækjørler, dækkede med Skind, til Føde for Spædbørn. Kontrol med Melk er udført dels hos Bønderne, dels hos Melkeforhandlerne og i Meierierne. Der er udført 625 Melkeundersøgelser. For bedre Kontrol med Melkeudsalgene vilde det være ønskeligt at faa vedtaget Bestemmelse om, at der for Fremtiden maa søges Bevilgning til at drive et saadant. — — **Ronovationsvæsenet.** Nedenstaaende Bestemmelser om Indredning af Priveter er vedtagne i Repræsentantskabets Møde den 31te August 1891: «§ 1. I Henseende til Priveter, som herefter indrettes, bliver følgende Bestemmelser at iagttage: a) Kaggerummet bør have et uigjennemtrængeligt Gulv af Heller, lagte i et mindst 25 cm. tykt Lag af stampet Ler eller af tjærebredte, pløiede 2" Planker. b) For hver Privetkagge indrettes en Luge, hvorigjennem Kaggen kan anbringes paa sin Plads i Kaggerummet 2, uden at dette betrædes. Denne Bestemmelse skal dog ikke gjælde Kaggerum, der overalt har en Høide af 180 cm. samt er forsynet med en Dør af samme Høide, og, forsaavidt flere Kagger opstilles deri, er saa bredt, at der er Gangplads ved Siden af hver Kaggerække. c) Under Privetets Sæde anbringes, i Tilfælde af at Kaggen ikke naar fuldstændig op under dette, en Tragt af Stentøi eller Metal, der enten maa være saa lang, at Spild af Urin og Exkrementer undgaaes, eller fortsættes med en Rørledning; i sidste Fald maa Tragtens nederste Aabning være noget trangere end Ledningens Gjennemsnit. Tragten skal være stillet saaledes, at den bagerste Væg er lodret. Paa den ene Side af Tragten lige under Sædet bør være anbragt en Aabning, der staar i Forbindelse med Trækpiben. d) Rørledningen skal bestaa af Jernrør af mindst 25 cm.s Gjennemsnit og føres lodret ned til en Haandsbredde fra Kaggen, som opstilles lige under samme. e) Kagge maa ikke anbringes i Privet, før der foreligger Erklæring fra Stadsfysikus for, at foranstaaende Bestemmelser er iagttagne. § 2. Hvor Renovationsvæsenets Bestyrelse finder det fornødent, kan den med Sundhedskommissionens Approbation paabyde, at ældre Priveter, Rørledninger deri indbefattede, skal indrettes overensstemmende med Forskrifterne i § 1, og at Grunden i fornødent Fald skal udgraves. § 3. Nærværende Forskrifter træder i Kraft den 1ste Januar 1892». — — At paase Overholdelsen af Sundhedsforskrifterne i Leiehuse med mange Beboere, er meget vanskeligt, særlig naar Eieren ikke selv bor i Huset; den ene skylder da

paa den anden, og man har ingen bestemt at holde sig til. For at raade Bod herpaa har man i enkelte Tilfælde faaet det ordnet saaledes, at Eieren har maattet faa en bestemt Leier til paa sine Vegne at føre Tilsyn og bære Ansvar. Foranstaltningen har vist sig saa hensigtsmæssig, at den bør optages i de nye Sundhedsforskrifter. — — «Ved Aarets Begyndelse var underlagt Renovationsvæsenets Drift 3687 Huse, hvori anbragt 8424 Privetkagger. — — Ved Udgangen af Driftsaaret var i 3805 Huse i Brug 8920 Kagger. Ifølge Reglementet er Ombytning af Kagger foregaaet hver 14de Dag for hvert Hus. Hvor Kaggen fyldes inden den reglementerede Tur, sker Ombytning efter Anmeldelse til Kontoret. Af saadanne anmeldte Kagger er i Aarets Løb ombyttet 4023. Ved Tilfælde af Tyfus, hvor Patienten behandles i Hjemmet, er stadig anvendt de dertil anordnede Kagger af Jern, og hvor Patienten er bragt til Sygehuset, er de Kagger, der har været benyttede af samme, strax bortbragt. Hver Nat er i Gjennemsnit ombyttet og udført 743 Kagger. Som Desinfektionspulver er i Aarets Løb anvendt ca. 7000 Hl. Myrjord. Dagrenovationen — Affald fra Husholdningen og Feieskarn — er daglig bortført i saadan Udstrækning, at det hentes 2 Gange hver Uge fra hvert Hus. I Aarets Løb er hentet og bortført ca 93 660 Hl. Renovationsvæsenet fører ogsaa Tilsyn med de offentlige Pissoirers og Priveters Renhold. — 1206 Kloakkasser er i Aaret renset 14 412 Gange. Feining af Torvet og Almindinger er daglig foregaaet, og de brolagte Gadeovergange, hvormed Renovationsvæsenet fører Tilsyn, er feiet 4 Dage hver Uge. Feining af Kjørebanen i de stærkest befærdede Gader, er udført daglig — tildels 2 Gange. Til Arbeidets Udførelse er i Virksomhed 76 Mand, 17 Heste og 2 Arbeidsformænd. Ved Pudretfabriken er i Arbeide 15 Mand og 1 Formand. Her foregaar Karrenes Tømning og Rensning. Hver Kagge renses fuldstændig ved Overskylning af Søvand og ved Brug af Karskrubbert. Mindst 1 Gang hvert Aar overstryges samtlige Kagger med en Blanding af Kreosotolje og Tjære. Den solgte Gjødning har bragt en Indtægt af Kr. 15 505,54. Sundhedstilstanden blandt Arbeiderne har været særdeles god. Kloaknettet er i det forløbne Aar bleven udvidet med 1 752,80 m. Tørmur. Desuden er bleven anlagt 321 m. Rørledning, mens 4 tidligere Kloakkers Rørledning til en Længde af 251 m. er bleven sløifede. Den samlede Forøgelse udgjør saaledes 1 527,30 m. og Rørnettets samlede Længde 40 104,70 m. — — Uddybning af Lille-Lungegaardsvandet og fornemmelig af dets Udløb har været fortsat især i Høstmaanederne. — — Den i tidligere Beretninger omtalte Fiskebazar paa Zakariasbryggen er tagen i Brug. Det oppumpede Vand viser sig at være upaaklagelig rent og saltholdigt. — —

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		18472,48	87 839	15	56	47
1. Lærdal		3 617,04	6 729	1	4	5
	Lærdal	583,66	2 328	1	1	1
	Borgund	569,13	833	-	-	-
	Aardal	994,60	1 341	-	1	1
	Aurland	1 455,95	2 166	-	2	2
	Af Leikanger: Gaardene Frønningen og Tingestad af Fresvik Sogn	13,70	61	-	-	1
2. Lyster		2 225,15	5 293	1	4	4
	Lyster	1 559,87	3 257	1	2	2
	Jostedalen	529,20	907	-	1	1
	Af Hafslo: Joranger Sogn	136,08	450	-	1	1
	Fet — samt af Solvorn Sogn Gaarden Ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn)		352			
			327	-	-	-
3. Indre Sogn		887,33	5 224	2	2	2
	Sogndal	440,66	3 567	2	1	1
	Af Hafslo: Hafslo Sogn	446,67	1 279	-	1	1
	Solvorn (undtagen Gaarden Ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn)		378	-	-	-
4. Midtre Sogn		1 792,24	8 324	2	9	6
	Leikanger (med Undtagelse af det, som tilhører Lærdals Distrikt)	451,43	2 429	-	-	-
	Balestrand	626,15	2 272	1	-	-
	Vik	714,66	3 623	1	-	-
5. Ytre Sogn		1 787,30	9 694	1	7	5
	Gulen	416,64	3 232	-	-	-
	Sulen	213,25	1 929	-	-	-
	Lavik og Brekke	425,22	2 231	1	-	-
	Kirkebø	666,99	1 718	-	-	-
	Bø Sogn af Hyllestad	65,20	584	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
6. Ytre Søndfjord		879,18	8 458	1	6	3
	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	195,55	1 924	-	2	1
	Askvold	178,27	2 688	-	1	1
	Ytre Holmedal	505,36	3 846	1	3	1
7. Indre Søndfjord		2 101,29	12 030	1	5	7
	Indre Holmedal	560,74	3 768	-	2	2
	Jølster	652,64	2 827	-	1	2
	Førde	887,91	5 435	1	2	3
8. Kinn		1 160,17	8 691	2	4	3
	Florø, Ladested	0,72	674	2	1	-
	Kinn	687,05	4 676	-	1	1
	Bremanger	347,24	2 154	-	1	1
	Vevring	125,16	1 187	-	1	1
9. Ytre Nordfjord		566,83	6 611	1	3	3
	Selje	322,19	4 845	1	2	2
	Rugsund Sogn af Daviken	244,64	1 766	-	1	1
10. Nordfjordeidet		662,23	4 515	1	3	2
	Eid	252,40	3 105	1	1	-
	Daviken (undtagen Rugsund Sogn)	409,83	1 410	-	2	2
11. Gloppen		1 031,89	5 017	1	3	2
	Gloppen	673,63	3 042	-	-	-
	Breim	358,26	1 975	-	-	-
12. Indviken		1 761,83	7 253	1	6	5
	Hornindalen	370,32	1 648		1	-
	Indviken	502,31	2 991	1	2	-
	Stryn	889,20	2 614	-	3	-

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som mindre god, kun i indre Sogn og ytre Nordfjord siges den at have været god. Influenza og Lungebetændelse, særlig den første, har af epidemiske Sygdomme voldt den største Sygelighed.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1271 eller 14,4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (88 000). I 1890 var den 15,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabel Side 168 og 169).

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	26	2	26	6	3	2	1	1	-	-	1	1	3	1	7	26	2
Barselfeber	13	4	13	-	2	1	1	1	1	2	1	2	-	-	2	13	4
Børnekopper	1	-	1	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Vandkopper	5	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	5	-
Skarlagensfeber	40	-	40	7	8	-	4	-	2	1	4	5	9	-	-	40	-
Mæslinger	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	59	3	58	2	4	8	6	4	11	3	6	2	4	5	3	59	3
Kighoste	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diphtherit	60	23	60	10	6	-	5	1	1	15	6	5	9	-	2	60	23
Strubehoste	4	2	4	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	4	2
Kusma	6	-	6	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	6	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	738	10	738	86	105	96	110	49	55	44	23	24	32	58	56	738	10
Katarrhalsk og follikulær Angina	136	-	136	10	10	9	12	18	8	4	15	11	9	10	20	136	-
Influenza	481	16	476	67	62	60	70	37	35	24	20	14	20	20	47	481	16
Lungebetændelse	497	39	493	94	54	52	67	39	35	24	15	9	14	47	43	502	44
Pleurit	89	2	89	7	7	3	6	12	8	13	9	7	5	5	7	89	2
Gigtfeber	68	3	68	9	5	10	7	5	2	6	8	1	4	4	7	68	3
Diarrhoe akut og indenlandsk Cholera	281	17	281	35	21	14	37	10	31	30	37	17	17	21	11	281	17
Blodgang	17	-	17	2	1	-	1	1	1	1	10	-	-	-	-	17	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Tilsammen	2524	121	2514	336	291	255	330	180	190	167	157	99	127	172	210	2529	126

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Lærdal.		Lyster.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Sønd-fjord.		Indre Sønd-fjord.		Kinn.		Ytre Nord-fjord.		Nord-fjord-eidet.		Gloppen.		Ind-viken.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	-	-	-	-	2	-	-	-	10	-	-	-	-	-	3	1	6	1	-	-	2	-	3	-
Barselfeber	4	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	2	1	-	-	1	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	6	-	1	-	10	-	1	-	1	-	1	-	6	1	2	-	2	-	5	-	23	2
Kighoste	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	1	-	9	6	-	-	6	2	22	6	2	1	1	1	-	-	1	2	-	-	8	4	10	1
Strubehoste	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	33	1	52	2	83	1	90	-	61	-	33	1	8	-	82	1	26	-	60	1	139	3	71	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	19	-	7	-	-	-	31	-	6	-	9	-	3	-	14	-	4	-	4	-	11	-	28	-
Influenza	137	9	-	-	16	-	-	-	-	-	58	2	40	-	8	5	28	-	11	-	120	-	63	-
Lungebetændelse	46	3	44	5	57	3	89	7	41	4	14	-	42	2	32	3	15	1	1	1	50	10	71	5
Pleurit	2	-	6	1	6	-	12	-	9	-	10	-	5	-	3	-	3	-	5	1	17	-	11	-
Gigtfeber	10	2	10	1	3	-	16	-	1	-	1	-	5	-	6	-	3	-	5	-	5	-	3	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	12	-	6	1	62	5	30	2	26	-	26	-	16	1	11	4	13	-	20	1	35	3	24	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	268	17	140	16	231	10	297	11	193	10	176	4	134	4	167	15	108	5	111	6	392	20	312	8

Af **Typhoidfeber** forekom i Amtet kun 26 Tilfælde, de fleste i ytre Sogns og ytre Nordfjords Distrikter. I ytre Sogn viste de 10 Tilfælde sig paa Gaarde i Gulen og Sulen; ingen døde. I Gloppen indtraf et Tilfælde paa Gaarden Skarsten i Breim i samme Hus, hvor Sygdommen herskede Vinteren 1886—87. En 14-Aars gammel Pige, som den Gang var den eneste ikke Angrebne, blev nu syg i November. Ingen flere bleve nu syge; Smitteindførsel kunde ikke paavises.

Børnekopper. Et enkelt Tilfælde forekom paa Gaarden Løken i Eids Herred i Nordfjordeidets Distrikt; angaaende Smittekilden foreligger ingen sikker Oplysning.

Vandkopper skulde have hersket blandt Børn i indre Sogn om inderste Del af Sogndalsfjorden, uden at Lægehjelp søgtes.

Diphtherit viser en betydelig Nedgang, fortsat fra 1890. Enkelte Tilfælde forekom i Lysters Distrikt i Lyster, Hafslo og Jostedalen, men vandt ingen større Udbredelse. I ytre Sogn viste de fleste (22) Tilfælde sig spredt over de fleste af Aarets Maaneder og paa forskjellige Steder i forskjellige Prestegjeld. Hvor Distriktslægen i Tide fik Kundskab om Sygdommen, saa de nødvendige Foranstaltninger kunde træffes, lykkedes det som oftest at standse dens videre Udbredning; den største Smittefare ligger efter hans Mening i de lette ambulerende Tilfælde, hvilke ogsaa danne den største Anstødssten med Hensyn til Udryddelsen af Diphtheritsmittestoffet. (J. Fr. Nielsen). I Indvikens Distrikt iagttoges de første Tilfælde hos en Landhandler, hos hvem 3 Aar forud flere af Børnene vare angrebne. Herfra førtes Sygdommen til et Par Huse paa Gaarden Lyslo, men standsede saa.

Kusma forekom temmelig hyppig i enkelte Dele af Lærdals Distrikt.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit var hyppigere end Aaret forud.

Angina Ludovici siges at have angrebet 7 Individer, deraf 6 Gutter og 1 voxen Mand, i indre Søndfjord i Oktober; 1 døde. Tilfældene holdt sig til en liden Grænd, Kvamme, der ligger for sig selv paa den nordre Side af Viksvandet i indre Holmedal. (Th. Gløersen).

Influenza har været Aarets store Epidemi. Fra Lærdal bemærkes, at den var meget forskjellig med Hensyn til Ondartethed i de enkelte Dele af Distriktet, idet den dels viste sig ganske let i enkelte Strøg, i andre igjen, f. Ex. Lærdalsøren og de nærmeste Dele af Bygden østover, lignede den mere en Typhoidfeber. Aftentemperaturen kunde i 2—3 à 5 Uger holde sig paa 39,5 ° til 40 ° Celsius uden at paavirkes af de forskjellige febernedsættende Midler, der forsøgtes. Patienterne afmagredes, Sensoriet var forstyrret, langvarig Diarrhoe, Øresus, fuldstændig Døvhed uden Øreflod, enkelte Gange svækket Syn forekom. Hos Nogle optraadte Influenza til en Tid som en rheumatisk Feber med sukcessive Angreb af nogle enkelte, især de større, Led. De værste Tilfælde af disse viste sig i de varmeste Sommermaaneder. Forresten optraadte de utænkeligste Komplikationer, alle lige upaavirkelige af Medikamenter. Under Rekonvalescentsen kunde der efter længere Tids Forløb optræde slemme Tilfælde af Phlebit i den ene eller begge Underextremiteter; hos Børn optraadte i nogle Tilfælde Coxalgier. Hos Folk, beskjæftigede med Kontor- eller andet aandeligt Arbeide, fremkaldtes, selv efter at god Bedring var indtraadt, Recidiver i Form af Hovedpine, Søvnløshed, rigelig Sved og Appetitmangel, saa at alt Arbeide for længere Tid maatte stanses. I de fleste langvarige Tilfælde forekom Angina, Laryngit, Bronchit. I Slutningen af Aaret viste spredte Tilfælde sig igjen i og om Lærdalsøren, i December begyndte Sygdommen at blive hyppig i Aurland. Her optraadte der sædvanlig Lungebetændelse, men Massen af Angrebne slap med nogle Dages heftig Sygdom, efter hvilken Tid de dog

længe var arbeidsudygtige. (Joh. Møinichen). I Lyster forekom Influenza fra Vaaren af hele Aaret igjennem, men kom sjelden under Behandling. Forløbet var som Regel let; udpaa Høsten optraadte dog hyppig Lungebetændelse som Følgesygdom, men med liden Dødelighed. I indre Sogn forekom den hist og her i Distriktet, hyppig ledsaget af Lungebetændelse. I midtre Sogn foranledigede Influenza en almindelig udbredt Sygelighed det hele Aar; Antallet af Angrebne er det ikke muligt tilnærmelsesvis at opgive, ligesom Sygdommens forskjellige Ytringsmaade og Følgesygdomme vilde bevirke, at den samme Patient maatte opføres flere Gange. De almindeligste Følgesygdomme var Lungebetændelse, Brystbetændelse og Ørelidelser, sjeldnere Neuralgier og andre Nervesygdomme. (C. Benneche). I ytre Sogn optraadte Influenza i Aarets sidste Halvdel først ude i Gulen og Sulen, hvor den for en stor Del stansede ved Aarets Udgang, medens den for den indre Del af Distriktets Vedkommende først begyndte i November og strakte sig ind i 1892. I det overveiende Antal Tilfælde herskede den katarrhalske Form, men hyppig optraadte alvorlige og langvarige Bronchiter og i Forbindelse med disse ikke sjelden Lungebetændelse, hvilken sidste foraarsagede de kjendte Dødsfald. Disse Tilfælde af Lungebetændelse havde ofte et atypisk Forløb med en snigende Begyndelse, de fysikalske Tegn optraadte sent, og Lysis var langvarig. Heftige og haardnakkede Ørebetændelser optraadte i flere Tilfælde. (J. Fr. Nielsen). Fra ytre Søndfjord bemærkes af Distriktslægen, at medens han i 1889 og 1890 vel havde hørt om, men ikke seet noget til Influenza i Distriktet, var dette derimod Tilfældet i 1891. Sygdommens Smittemaade syntes forandret, idet ikke en hel Grænd angrebes paa en Gang som før, ja ikke engang alle i et Hus, idet kun en enkelt blev syg eller flere med kortere eller længere Mellemrum. Forresten var Symptomerne de vanlige. I ikke faa Tilfælde havde de en ren typhuslignende Karakter. Af Eftersygdomme nævnes Gigtfeber, Pleurit, Pneumoni, Keratit, Ischias, og andre Neuralgier, Hjerneaffektion. (Th. Herlofsen). I indre Søndfjord var Influenza hyppig særlig i Aarets første Maaneder uden synderlig direkte Dødeliged, men ofte efterladende ikke alene brydsomme og betænkelige Svækkelsestilstande, men ogsaa dødelige Sygdomme. (Th. Gløersen). I Kinn rasede Sygdommen ligesaa i Aarets første Maaneder snart sagt i hvert Hus; største Delen af Familien laa tilsengs, og de lettere Syge maatte pleie de sværere Syge. Eftersygdomme var hyppige. (Bendeke). I ytre Nordfjord optraadte Influenza med meget vexlende Sygdomsbillede, saa Diagnosen ofte var usikker navnlig ligeoverfor Typhoidfeber. (Otto Hiorth). I Gloppen var den udbredt over det hele Distrikt og efterfulgt af stor Depression hos de Angrebne. (J. C. Bugge). I Indviken viste den vig i Februar, syntes at udbrede sig fra Vest mod Øst, altsaa fra Fjorddistriktet og opover Dalførene. Da der i December indtraadte meget Regn efter en tør og kold Høst, begyndte Sygdommen at optræde hyppigere og med gravere Tilfælde. Den udbredte sig da fra Dalførene, særlig Stryndalen, udover til det indre Fjorddistrikt. I Hornindalen var Tilfældene sjeldnere og lettere. Den katarrhalske Form var den fremherskende. Neuralgier var ikke sjeldne, Ørelidelser hyppige. (H. Klouman).

Af **Lungebetændelse** opføres et noget færre Antal Angrebne end i 1890, men den var dog i det Hele ret hyppig og, som ovenfor under Influenza bemærket, ofte ledsagende denne Sygdom. I ytre Sogn optraadte de fleste Tilfælde i Juni Maaned. Fra indre Søndfjord anføres, at den oftere syntes at udbrede sig som en smitsom Sygdom. (Th. Gløersen). Fra Gloppen bemærkes, at de senere paa Aaret optrædende Lungebetændelser var meget langvarige og ondartede. (J. C. Bugge.) I Indviken var Tilfældene sjeldnere end Aaret forud, ligesaa de gravere Former. Af 71 Tilfælde endte 5 dødeligt.

Pleurit og **Gigtfeber** var noget sjeldnere end Aaret forud; **akut Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera** havde omtrent samme Hyppighed.

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	1 Lærdal.		2 Lyster.		3 Indre Sogn.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	M.	K.	M.	K.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	179	-	3	3	80	93	10	18	-	-	-	17	-
Fnat	51	-	12	15	9	15	6	-	-	-	-	7	-
Kjertelsyge	99	-	43	42	5	9	13	5	-	1	-	8	-
Rachit	70	-	44	26	-	-	10	-	-	13	-	4	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	35	15	9	8	7	8	9	1	-	1	1	1	1
Lungetuberkulose	158	78	9	9	55	71	13	20	7	4	5	10	5
Kræft	63	33	-	-	26	37	13	2	1	2	2	3	2
Morbus Brightii	50	10	3	3	22	22	12	3	2	1	-	3	1
Blegsot og Anæmi	751	-	24	72	63	592	13	74	-	55	-	65	-
Livmodersygdomme	111	-	-	-	-	111	10	18	-	3	-	8	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	882	4	40	28	349	465	13	67	1	3	-	58	1
Ormesygdomme	4	-	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	7	-	-	-	7	-	3	5	-	-	-	-	-
Struma	7	-	-	-	-	8	2	-	-	-	-	-	-
Brok	61	2	12	7	28	14	11	2	-	4	-	5	-
Luxationer	29	-	5	3	16	9	12	6	-	2	-	4	-
Frakturer	97	5	11	10	47	23	12	12	1	9	-	6	-

Blodgang viste sig i en begrændset Grænd øverst i Haukedalen i indre Søndfjord, 10 angrebes; Forløbet var godartet og let.

Af **Lymphangit** kom i Kinns Distrikt flere alvorlige Tilfælde til Behandling, uden at der kunne paavises nogen fælles Aarsag i Arbeide eller Smitte. Den efterlod gjerne langvarig Svækkelse i det angrebne Lem. (Bendeke).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Lærdal.	2 Lyster.	3 Indre Sogn.	4 Mitre Sogn.	6 Ytre Søndfjord.	8 Kinn.	10 Nordfjordeidet.	12 Indviken.
				Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis, konstitutionel	7	-	4	1	-	1	4	1	-	-	-
— hereditær	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	12	-	8	3	2	1	3	-	1	1	1

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																						
4		5		6		7		8		9		10		11		12						
Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Sønd-fjord.		Indre Sønd-fjord.		Kinn.		Ytre Nord-fjord.		Nord-fjord-eidet.		Gloppen.		Indviken.						
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					
49	-	19	-	-	-	1	-	11	-	3	-	-	-	19	-	42						
1	-	-	-	5	-	-	-	8	-	8	-	-	-	-	-	22	-					
28	-	2	-	1	-	2	-	1	-	7	-	4	-	22	-	18	-					
25	-	4	-	-	-	-	-	3	-	6	-	1	-	8	-	6	-					
13	-	5	4	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-	4	3	5	5					
25	3	21	10	18	10	8	1	10	4	2	6	5	4	10	7	25	16					
15	3	4	2	5	6	3	2	3	1	2	-	1	1	10	4	13	9					
12	2	3	1	8	-	1	-	7	-	2	1	-	-	4	-	6	3					
147	-	74	-	29	-	33	-	67	-	64	-	28	-	46	-	69	-					
26	-	-	-	16	-	-	-	7	-	3	-	-	-	10	-	20	-					
236	-	80	-	41	-	30	-	75	-	32	-	25	-	110	-	125	-					
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-					
7	-	7	1	5	1	-	-	-	-	2	-	1	-	8	-	20	-					
8	-	2	-	3	-	-	-	2	-	1	-	1	-	6	-	4	-					
12	-	7	-	5	2	-	-	13	-	2	-	4	1	4	1	20	1					

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Fnat siges at blive sjeldnere og sjeldnere i indre Sogns Distrikt. (Engh).

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjorde Dødsfald af denne Sygdom 18,7 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede, kjendte Dødsfald og 26,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Bygderne udgjorde Forholdet henholdsvis 18,9 pCt. og 27,1 pCt. Tabel Side 174.

Af **Brok** (Hernia) opgives 61 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 54 følgende: Hernia cerebri 1, Hernia umbilicalis 9, Hernia inguinalis 35, Hernia cruralis 9. Fra Indvikens Distrikt bemerkes, at en ikke liden Del af Befolkningen lider af Broktilfælde. Aarsagen hertil formenes at være, at Folket lige fra Barneaarene stadig paa sin Ryg maa bære tunge Byrder, idet saagodtsom al Avling paa den Maade befordres opad Bakke ind i Laderne, ligesaa alle Varer, som kommer Søveien, høit op til Gaardene, mangesteds op til 1000 endog 1500 Fod over Havfladen. (H. Klouman).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	43	7	17	26
Lyster	36	5	16	20
Indre Sogn	22	5	10	12
Midtre —	30	3	11	19
Ytre —	40	10	10	30
Ytre Søndfjord	43	10	4	39
Indre —	12	1	4	8
Kinn	32	4	15	17
Florø By	6	-	3	3
Bygder	26	4	12	14
Ytre Nordfjord	20	6	6	14
Nordfjordeidet	15	4	5	10
Gloppen	55	7	20	35
Indvikèn	69	16	8	61
Nordre Bergenhus Amt	417	78	126	291
Deraf i Byer	6	-	3	3
— - Bygder	411	78	123	288

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 97 Tilfælde og kjendes 5 Dødsfald. Sædet var hos 96 følgende:

Fractura cranii 7	Fractura antibrachii . . . 3	Fractura patellæ 2
— maxillæ inf. . . 1	— radii 20	— cruris 11
— costarum 11	— ulnæ 2	— tibiæ 1
— claviculæ . . . 4	— digitor. manus 4	— fibulæ 4
— scapulæ 3	— colli femoris . 5	
— humeri 5	— femoris 13	

For **Luxationer** (Luxatio) behandledes 39 Tilfælde. Sædet var hos 38 følgende: Luxatio maxillæ inf. 1, Luxatio humeri 25, Luxatio antibrachii 8, Luxatio radii 1, Luxatio femoris 1, Luxatio patellæ 1, Luxatio pedis 1.

Af sjeldnere Sygdomstilfælde omtales et af **Oestrus hominis** af Distriktslæge Th. Herlofsen i ytre Søndfjord. Denne Affektion kan vel endnu neppe regnes blandt de hyppigt anmeldte, om end Antallet af offentliggjorte Observationer i de sidste Aar er tiltaget. Der er heller ikke Tvivl om, at denne Larve optræder temmelig hyppig hos Befolkningen her paa Vestlandet. Jeg for min Part har seet mange Tilfælde og hørt om mange, jeg ikke selv har seet; Affektionen er almindelig kjendt blandt Publikum. Symptomerne er konstante og enkle: flugtende, rheumatismelignende Smerter snart hist snart her, samt Optræden af en større eller mindre Tumor under Huden, der ser ud som en begyndende Absces, men hyppigst svinder efter 1 eller et Par Dages Forløb uden Abscesdannelse for efter forbausende kort Tid (1 Dag) at optræde paa et andet Sted, i mange Tilfælde temmelig langt fra det først angrebne Sted. Tilsidst aabner dog en saadan Tumor sig — tildels under saare liden Pusdannelse — og der kommer ud en Larve, der er meget

Obstetriciske Operationer i nordre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.				Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.		Børn.			Mødre.		Børn.		Moder.	Mødre.		
	lev.	uopg.	lev.	dødf.	uopg.	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	lev.	død.	uopg.
Utilstrækkelige og smertefulde Veer	20	1	15	5	1	[2]) 1	-	-	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	[1]) 3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjevt Isseleie	1	-	-	1	-	-	[3]) 1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	3	-	3	-	1	-	-	-
Fastvoxning	-		-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[4]) 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1
Tilsammen	25	1	18	7	1	4	1	3	2	1	3	1	1
	25		26			5		5			5		

[1]) Hos en af disse bød Fosteret sig i Pandeleie. [2]) Forgjeves Forsøg med Tang, under Extraktionen fremfalden Navlesnor. Efter Extraktionen stærk Blødning. Løsning af Placenta. [3]) Forgjeves flere Gange Tangforsøg. Fosteret i begyndende Forraadnelse. Fremfalden Navlesnor. Barselkonen, en flerfødende, havde ved Lægens Ankomst ligget flere Dage i Fødselsarbeide, var yderlig medtagen, næsten pulsløs, døde nogle Timer efter Forløsningen af Kræftetab. [4]) Død af Hjertefeil og Morbus Brightii (Paralysis cordis).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Drab.
Lærdal	200	7	95	16	-	1	5	-
Lyster	134	4	89	11	-	1	3	-
Indre Sogn	160	1	67	15	2	1	2	-
Midtre —	234	7	102	18	1	-	6	1
Ytre —	281	17	129	26	3	1	9	-
Ytre Søndfjord	210	6	120	18	4	1	5	-
Indre —	344	15	176	29	5	-	7	-
Kinn	267	13	129	21	2	1	17	-
Florø By	19	3	13	2	-	-	2	-
Bygder	148	10	116	19	2	1	15	-
Ytre Nordfjord	223	10	99	20	-	1	1	-
Nordfjordeidet	134	4	71	11	-	1	3	-
Gloppen	135	3	78	8	1	-	2	-
Indviken	212	2	116	17	1	1	1	-
Nordre Bergenhus Amt	2534	89	1271	210	19	9	61	1
Deraf i Byer	19	3	13	2	-	-	2	-
— - Bygder	2515	86	1258	208	19	9	59	-

uanselig: farveløs med et lidt mørkere Hoved, leddet, jevnt rund af ca. 1 cm. Længde. Dermed er Historien over, hvis der ikke tilfældigvis skulde være 2 Larver paafærde, hvad imellem kan forekomme. Det er formentlig klart, at Larven spadserer i det intermuskulære Bindevæv — dog aldrig synderlig langt fra Legemets Overflade —, af og til nærmer sig denne, danner Infiltrationer og Tumor omkring sig, vender om igjen og spadserer videre, indtil den endelig — frivillig eller kanske heller nødtvungen — siger Værten Farvel for Alvor. Desværre siger den samtidig Verden Farvel. Saavidt jeg ved, har der aldrig været observeret, at den er kommet fra det med Livet. Jeg selv har aldrig faaet Anledning til at gjøre Forsøg med at holde Larver ilive og faa den til at forpuppe sig; det er jo ogsaa et Slump, at man netop kan være ved Haanden, naar Larven kommer frem eller kan excideres. Desuden er naturligvis ikke dette nok; der maa sikkert træffes særegne Foranstaltninger for at skaffe gunstige Livsbetingelser for Larven — særlig maa man vel antage, at Temperaturovergangen kan være kritisk for dens Liv. Det er mig bekjendt, at min forrige Nabolæge, afdøde Distriktslæge Schou i Førde, gjorde gjentagne Forsøg under muligst betryggende Kauteler (ialfald under særlig Hensyn til Temperatur og Renlighed) og under særlig gunstige Forholde forøvrigt (han holdt ialfald i et Tilfælde Patienten i sit Hjem under stadig Observation). Hans Bestræbelser var, saavidt jeg ved, frugtesløse; det eneste, jeg ved, han opnaaede, var at holde Larven ilive en ganske kort Stund efter dens Fremkomst. Det er vel paa Grund af denne samme Vanskelighed for at holde Larver ilive, at de Lærde har været — og saavidt jeg ved endnu er — i Uvished om, hvorvidt

man har med Hestebremsens Larve at bestille, eller der foreligger en egen Art. Til det menneskelige Legeme maa vel Larven antages at faa Adgang under Søvnen, idet Bremsen da lægger Æg paa exkorieret Hud eller Slimhinde; denne Antagelse støttes af den Omstændighed, at de nævnte Tumores næsten altid forekommer paa eller i Nærheden af ubedækkede Legemsdele (Ansigt, Hals, Skuldre, Arme, øverste Dele af Bryst og Ryg). Det af mig paa Listen for iaar opførte Tilfælde er i saa Henseende en Undtagelse, da den af mig observerede Svulst var paa Nates (tidligere angivelig paa en Hofte). Den viste sig ogsaa mere som en diffus Rødme og Hidsighed i Huden end som den sædvanlige Tumor, saa Tilfældet ubetinget vilde have narret mig, hvis jeg ikke havde havt saavidt Oestruspraksis tidligere. Da de rheumatoide Smerter var tilstede, og lignende Hudinfiltrationer havde forekommet andensteds tidligere, stillede jeg Diagnosen Oestrus og fik ganske rigtig en Tid efter Besked om, at Larven var kommen ud.

Obstetriciske Operationer. Af Læger er tilsammen udført 37 saadanne, deraf i Lærdal 3, Lyster 1, indre Sogn 3, midtre Sogn 5, ytre Sogn 5, ytre Søndfjord 4, indre Søndfjord 1, Kinn 2, ytre Nordfjord 4, Gloppen 6, Indviken 3. Desuden er af 3 Jordemødre 4 Børn forløste med Tang i Ladviks Prestegjeld i ytre Sogn. Angaaende Indikationer og Udfald for de af Lægerne udførte Operationer, se Tabel Side 175.

Jordemoderhjelpen. I Lysters Distrikt har 4 Jordemødre bistaaet ved tilsammen 85 Fødsler.

Om **Fødte Døde** se Tabel Side 176.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1263 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 50,2.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 9 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 8 saaledes: Dystokia 1, Embolia 1, Barselfeber 4, Livmoderblødning 2.

De **hyppigste Dødsaarsager** var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	78	-	78
Lungebetændelse	44	-	44
Kræft	33	-	33
Diphtherit	23	-	23
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	17	2	15
Influenza	16	-	16
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	15	1	14

Veirliget. Forsaavidt der kan sluttes noget i sin Almindelighed efter Indberetning om Veirforholdene fra kun 3 af Amtets 12 Lægedistrikter, synes Vaaren at have været tør og tidlig, Sommeren var dels regnfuld og kold (Lyster), dels tør og varm (indre Søndfjord).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Lærdal bemærker Distriktslægen, at de hygieniske Forholde maa siges at være mindre gode. Der

mangler især Renlighed baade ind- og udvendig. Næringsmidlerne tillaves paa en upraktisk og usund Maade. De fleste Gaardbrugere sende i den travleste Aannetid alle sine Kreaturer tilfjelds, saa at de hele Sommeren ikke have en Kop sød Melk i Huset. De væsentligste Erhvervskilder ere Jordbrug og Fædrift. Jordbrugene ere smaa, og den væsentligste Føde for Kreaturerne maa skaffes fra langt bortliggende Fjeldslaatter, hvortil besværlig Adkomst. Denne er jo rigtignok i den senere Tid betydelig lettet ved de saakaldte «Strenge», hvorpaa Løv, Hø og Ved bringes ned, men hvis her ikke herskede stor Nøisomhed og Tarvelighed, vilde Udbyttet neppe slaa til for Familiens Underhold. De stadig stigende Skatter udredes sædvanlig af Udbyttet af Fædriften, hvorfor der hos mangen Gaardbruger maa spares mere paa Smør og Kjød end hos Husmanden og Strandsidderen. Paa Strandstederne, langs Hovedveien og Turistveiene har der i de senere Aar udviklet sig et nyt Erhverv ved de hurtig opvoxende Hoteller og den tiltagende Skydstrafik. Det er imidlertid et stort Spørgsmaal, om denne Trafik er noget Gode for Bygden. Hotellerne tage i sin Tjeneste i Løbet af 2 à 3 Maaneder ikke saa faa unge Piger og Gutter; disse leies for Ugeløn og Drikkepenge, som tilsammen udgjør et høiere Beløb end den sædvanlige Tjenerløn for samme Tidsrum. Disse unge Mennesker se om Sommeren en hel Del Mennesker, som kun synes at leve for sin Fornøielses eller Sundheds Skyld, og da de ikke vide eller tænke paa, at Belægget stadig skifter, og at Størsteparten af disse tilsyneladende saa uvirksomme og fornøielsessøgende Mennesker benytte en knap tilmaalt Ferie for at forfriske sig og gjenvinde Kræfter efter et anstrengt legemligt eller aandeligt Arbeide den øvrige Del af Aaret, sammenligne de med Misnøie og Misundelse sin tarvelige Lod med disse, der stadig synes at have en fuld, aaben Pung, og de blive let tilbøielige til Fordringsfuldhed og Optrækkeri. En stor Del af Tjenerpersonalet og Kjørekarlene bestille den øvrige Del af Aaret saagodtsom Intet. Kun en enkelt af dem kan tage Tjeneste for Vinteren, medens Resten de 9 Maaneder af Aaret tære paa Sommerfortjenesten, idet de fordrive Tiden med at hekle, brodere eller drive. Dette dovne Liv medfører ikke sjelden ubesindige Ægteskaber, grundet paa en enkelt god Sommerfortjeneste, som maaske aldrig kommer tilbage, og medens Tjenerhjelpen bliver vanskelig og kostbar at bekomme for Gaardbrugeren, opvoxer samtidig en Mængde Ungdom, som er lidet vant til Arbeide, og som, naar Reisestrømmen paa Grund af en ny Vei eller en ny Jernbane tager en anden Retning, tildels falder det Offentlige til Byrde. I Sogn har der i de forskjellige Bygder, men især i enkelte, været ikke saa faa Folk, som have levet af Handel med levende Kreaturer eller disses Produkter. Disse saakaldte Handelskarle have hidtil været anseede for etslags Matadorer i Bygderne, og forunderlig nok have ogsaa de fleste af dem tjent Penge, hvorfor de i en senere Alder have kjøbt sig Gaardsbrug og slaaet sig til Ro der. Den tilsyneladende sikre Gevinst har nu fristet saamange unge Gutter, som ikke have den nødvendige Driftskapital, til at slaa sig paa det Erhverv, at Konkurrancen er bleven for stor. Indkjøbspriserne ere blevne forhøiede og den stadige Post- og Telegrafforbindelse i Forening med den rigelige Tilførsel med Dampskibe og Jernbaner til Byerne, har udjevnet Priserne mellem Land og By i den Grad, at Fortjenesten for Handelskarlene og Opkjøberne ofte bliver lig 0. Imidlertid medfører denne store Tilstrømning af Ungdom til Handelen ogsaa en Aftagen af de nødvendige Arbeidskræfter for Gaardbrugerne og en yderligere Forhøielse af Tjenerlønnen. — Misbrug af spirituøse Drikke er sjelden, væsentlig hindret ved den sparsomme Adgang til at faa dem kjøbt. At der imidlertid foregaar ulovlig Handel viser sig dog ved alle større Sammenkomster; thi da sees stadig berusede Mennesker. At disse «Gauker», saavidt mig bekjendt, stadig blive fakkede og deres Trafik hindret, og at der alligevel stadig opstaar nye, beviser kun, at man ved Forbudslove ikke kan hindre Folk fra at skaffe

sig, hvad de ville have. — (Møinichen). I Lyster er der oprettet et Meieri, hvilket vistnok paa den ene Side ansees heldigt til Fremme af en bedre Behandling og Tilvirkning af Landmandsprodukter, men paa den anden Side giver begrundet Frygt for en yderligere indskrænket Brug af Melk paa Gaardene til Skade for Befolkningens Sundhed. I indre Sogn siges Ædrueligheden fremdeles at maatte ansees tilfredsstillende; men der drives dog en fordærvelig Trafik med Hoffmansdraaber og Nafta, som indføres i store Kvantiteter under den daglige Dampskibsfart, antagelig fra Bergen. Paa Veiene og i mange Huse møder man hyppig af Nafta stinkende Personer. (C. A. Engh). Fra midtre Sogn beklages den regelløse Bebyggelse af Strandstederne, hvorved Husene sammenhobes, hvilket, i Forbindelse med Beboernes Mangel paa Renlighed, giver Anledning til sanitære Misligheder, særlig paa Vikøren. Drikfældigheden er fremdeles ikke stor, men de mere og mere i Forgrunden trædende fanatiske Afholdsmænd, de strenge Forbud mod ethvert lovligt Salg af berusende Drikkevarer og det dermed forbundne i ikke liden Grad drevne ulovlige Øl- og Brændevinssalg lader befrygte, at den nuværende gode Tilstand vil kunne ødelægges. (Chr. Benneche). I ytre Nordfjord er der søgt rettet paa Renholdet i Skolerne, hvilket mangesteds var ret misligt, ved Paabud om 2 Gange ugentlig Gulvvaskning, samt daglig Feining med vaad Sand efter endt Skole. (O. Hiorth). I Gloppen har i det sidste Aar Meieribedriften vundet adskillig Indpas, hvilket fremmer en renligere Behandling af Melken og deraf følgende bedre Beskaffenhed af det producerede Smør. Fra Indviken omtales, at Nydelsen af spirituøse Drikke fremdeles er i Aftagende (H. Klouman).

Om **Amtets Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oversigt over behandlede fattige Syge, Antal Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Amtet	13	883	28	2015	11
Lærdal	1	78	[1]) 1	131	1
Lyster	1	50	[2]) 6	117	-
Indre Sogn	1	82	[3]) 3	141	-
Midtre —	2	161	[4]) 3	191	2
Ytre —	1	199	[5]) 3	199	1
Ytre Søndfjord	1	106	[6]) 4	202	1
Indre —	1	20	[7]) 1	288	-
Kinn	1	16	-	284	3
Ytre Nordfjord	1	62	[8]) 2	192	3
Nordfjordeidet	1	25	[9]) 2	142	-
Gloppen	1	37	[10]) 1	128	-
Indviken	1	46	[11]) 2	-	-

[1]) Aardal 1, [2]) Jostedal 6. [3]) Sogndal 2, Hafslo 1. [4]) Balestrand 1, Leikanger 1, Vik 1. [5]) Ladvik og Brekke 2, Sulen 1. [6]) Ytre Holmedal 3, Hyllestad 1. [7]) Jølster 1. [8]) Selje 1, Daviken 1. [9]) Eid 2. [10]) Gloppen 1. [11]) Indviken 1, Stryn 1.

Fattigsygepleien. Distriktslægen i Lærdal omtaler, at Antallet af behandlede fattige Syge er omtrent som i det foregaaende Aar. Der er dog en bestemt Tendens hos Fattigstyrelsen til at spare for muligens at bringe Skatterne ned, men det er yderst sjelden, at jeg finder Grund til at tro, at der ved virkelig Nød og Sygdom er noget til Hinder for, at der bliver tilstaaet den Trængende Lægehjelp og Pleie. Derimod klages der hyppig af de Fattige over, at de i lang Tid have udsat med at søge Fattigvæsenet om Hjelp, fordi de nu mere end før mødes med en hel Del Indvendinger af Fattigvæsenets Tilsynsmænd, som have strengt Paalæg om at spare saameget som muligt. Uagtet Distriktets store Udstrækning har der, saavidt mig bekjendt, meget sjelden forekommet Tilfælde, hvor Lægehjelpen er kommet for sent. En god Hjelp i den Henseende er det, at Lægen i de senere Aar møder til bestemte Tider i den længst bortliggende Del af Distriktet, Aurland, og at dette er forbunden med Lærdal ved Telegraf. Jordemødrene benyttes ikke meget hyppig i sine Distrikter; man hjelper sig sædvanlig med sine Nabokoner, naar man ikke bor lige i Nærheden af Jordemoderen. (Møinichen).

Kvaksalvere. I Lærdal Distrikt siges Benyttelsen af Kvaksalvere neppe at være større end andetsteds; Distriktslægen antager, at den i de sidste Aar hellere maa være bleven mindre, siden de, der ere misfornøiede med Distriktets Læge, have saa god Anledning til at konsulere de i Nabodistrikter bosatte Privatlæger eller ved billig og hurtig Kommunikation letteligen kunne komme til Bergen. I Sogn mangler fuldstændig Sygehuse, og Almuen har en vis Sky for at modtage Syge i Logis og Forpleining, hvorfor alle de Syge, der tiltrænge et stadigt Tilsyn og længere Tids Behandling, maa henvises til Sygehuset i Bergen. (Møinichen).

Vakcination. I Vangens og Flaams Sogne i Lærdal foretoges ingen Vakcination paa Grund af Hjelpevakcinatricens Sygdom.

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevakcinatører.
Amtet		14989,61	127 663	23	3	74	66
1. Vestre Søndmør		918,51	11 907	2	-	7	7
	Vannelven	305,55	2 810	1	-	2	1
	Herø	132,85	3 140	1	-	2	2
	Sande	173,47	2 649	-	-	1	2
	Ulstein	306,64	3 308	-	-	[1] 2	2

[1]) 1 Post ubesat.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Januar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe-vaccinatører.
2 Indre Søndmør ..	.....	1241,27	8 120	1	-	3	3
	Ørsten	241,57	2 247	-	-	1	1
	Volden	520,59	3 871	1	-	1	1
	Hjørundfjord	479,11	2 002	-	-	1	1
3 Østre Søndmør ..	.....	2040,94	6 492	1	-	6	6
	Stranden	526,95	2 290	1	-	2	2
	Norddalen	947,67	2 396	-	-	2	2
	Sunnelven	566,32	1 806	-	-	2	2
4. Ørskog	.....	723,33	7 166	1	-	3	3
	Ørskog	200,85	1 774	1	-	1	1
	Søkkelven	261,05	2 346	-	-	1	1
	Skodje	261,43	3 046	-	-	1	1
5. Nordre Søndmør .	.....	314,82	17 883	3	1	8	8
	Aalesund, Kjøbstad	2,14	8 349	3	1	-	-
	Haram	90,32	2 405	-	-	-	-
	Roald	20,06	884	-	-	-	-
	Borgund	202,30	6 245	-	-	-	-
6. Ytre Romsdal ...	.....	1164,66	17 619	3	-	12	9
	Molde, Kjøbstad	0,38	1 660	3	-	1	-
	Bolsø	271,45	3 701	-	-	2	1
	Bud	152,91	2 472	-	-	2	1
	Akerø	152,46	2 402	-	-	2	2
	Frænen	220,32	2 753	-	-	2	1
	Sandø	16,04	871	-	-	1	1
	Vestnes	351,10	3 760	-	-	2	3
7. Indre Romsdal ..	.....	2512,49	10 887	2	-	5	5
	Grytten	1044,45	3 016	1	-	2	2
	Eid	36,12	613	1	-	1) -	-
	Vold	260,81	990	-	-		-
	Veø	247,14	2 554	-	-	1	1
	Nesset	165,74	1 700	-	-	1	1
	Eresfjord og Vistdalen	758,23	2 014	-	-	1	1
8. Søndre Nordmør .	.....	817,52	22 806	5	2	13	8
	Kristiansund, Kjøbstad	8,80	10 135	5	2	5	-
	Kvernes	383,94	7 438	-	-	4	4
	Frei og Grip	61,17	1 537	-	-	2	2
	Øre	245,04	2 408	-	-	1	1
	Strømsneset	118,57	1 288	-	-	1	1
9. Sundalen	.....	1964,15	5 840	2	-	6	6
	Sundalen	1229,84	1 913	1	-	2	2
	Øksendalen	408,06	1 112	-	-	2	2
	Tingvold	326,25	2 815	1	-	2	2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
10. Surendalen		2065,16	8 829	2	-	5	5
	Stangvik	578,23	3 092	-	-	3	3
	Surendalen	867,50	2 952	2	-	1	1
	Rindalen	608,07	2 656	-	-	1	1
	Heggemstranden og Staknes Bygdelag af Halse Herred	11,36	129	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør		1226,76	10 114	1	-	6	6
	Edø	273,92	3 136	-	-	-	-
	Tusteren	167,31	1 548	-	-	-	-
	Aure	660,78	4 166	1	-	-	-
	Halse (undt. Heggemstranden og Staknes Bygdelag)	124,75	1 264	-	-	-	-

Sundhedstilstanden betegnes som god fra de sydlige Søndmørdistrikter, begge Romsdalsdistrikterne og Sundalen, som mindre god fra Ørskogs, nordre Søndmør, søndre og nordre Nordmør samt Surendals Distrikter. En udbredt Influenzaepidemi gik over Amtet; de øvrige epidemiske Sygdomme optraadte ikke udbredt og sjeldnere end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1901 eller 14,8 pro mille af den beregnede Middelbefolkning for Aaret (128 100). Dødeligheden Aaret forud var 15,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 184 og 185).

Typhoidfeber optraadte i vestre Søndmør paa 2 Gaarde i Vannelven, 1 i Herø, 1 i Ulstein og 1 i Sandø; disse sidste Tilfælde var hos Rekrutter, der kom hjem fra Nordfjordeidets Exercerplads. I østre Søndmør var 2 Tilfælde i Stranden og Norddalen syge, hjemkomne Lofotfiskere. Senere optraadte Sygdommen i September paa Kornbrekke og i December paa Hole i Sunnelven, uden at Smittekilden kunde oplyses, og vedvarede ved Aarets Udgang. Fra Gaarden Hole smittedes 3 Individer ved, før Sygdommen var erkjendt, at aflægge Besøg og spise paa Stedet, hvor Melk og Mad stod i Sygeværelset, indtil Sygdommen var kundgjort som Typhoidfeber (E. Thesen). I Ørskog var der kun 2 sporadiske Tilfælde, det ene endog tvivlsomt om ikke Influenza. I nordre Søndmør er 10 Tilfælde anmeldte i Aalesund og nogle faa i Landdistriktet (Giskø). 2 fra Lofoten kommende syge Fiskere, der paa Gjennemreise konsulerede Læge, indlagdes paa Sygehus, og en tredie reiste hjem til Nabodistriktet, hvis Læge underrettedes om hans Sygdom. I ytre Romsdal indtraf 11 Tilfælde (Bjørnsund 4, Bud 3, Frænen 3, Sandø 1) i Smitteforbindelse med hverandre. De første optraadte i Januar i Bjørnsund, uden at Sygdommens Opstaaen dersteds blev oplyst. For de øvrige 7 Syge (Hustad, Akerø) blev ligeledes Smitteforholdene uopklarede. Af de 10 i Sundals Distrikt indtrufne Tilfælde stode 7

paa 2 Gaarde i Sammenhæng med Sygdommens Optræden sammesteds Aaret forud. I indre Romsdal og nordre Nordmøre er Sygdommen ikke observeret.

Skarlagensfeber viste sig i en liden godartet Epidemi paa Vartdalsstranden i vestre Søndmør, formentlig hidbragt ved omflakkende Fantefølge. Kun 4 Tilfælde er anmeldte fra Aalesund. 3 Syge i Mai i Bolsø (ytre Romsdals Distrikt) antages smittede ved en fra smittet Hus i Kristiansund hjemkommen Pige. I indre Romsdal forekom i Januar 4 Tilfælde i Rødven Sogn af Veø og i Februar 12 Tilfælde paa Meisalstranden ved Tingvoldfjorden i Nessets Herred. Alle Tilfælde meget lette. I Kristiansund var Sygdommen allerede begyndt at udbrede sig ved forrige Aars Slutning, og den optraadte epidemisk i dette Aar, især i 1ste Halvaar. 390 Tilfælde opgives behandlede, og ialt kjendes 23 Dødsfald. I Landdistrikterne i søndre Nordmør optraadte den paa mange forskjellige Steder, mest i begrændsede Epidemier, og ikke særdeles ondartet, undtagen paa nogle Gaarde i Strømsneset, hvor samtlige Børn bleve syge, og de fleste senere angrebes af Nyresygdom, Lungebetændelse og betydelige Kjertelsvulster. Tilfældene i Sundalen maa betragtes som en Fortsættelse af Sygdommen fra Aaret forud i de Strøg af Dalen, som forrige Aar gik fri. I Surendalen var der en liden Husepidemi i Mai og Juni i Stangvik og mod Slutningen af Aaret nogle spredte Tilælde i Rindalen, hvor den havde vist sig paa forskjellige Gaarde uden Tendens til at udbrede sig; kun faa kom her under Behandling. I nordre Nordmør, hvor Skarlagensfeber ikke var observeret i 1890, begyndte den med meget lette og spredte Tilfælde ved Aarets Begyndelse i Aure. Først i Juni optraadte den som Epidemi paa Tusterø og tilstødende Dele af Aure Herred samt udover Høsten paa Fiskeværet Veiholmen, didbragt af Fiskere fra Aure. De behandlede Tilfælde — mange kom ikke eller først senere under Behandling for Eftersygdomme — var gjennemgaaende meget heftige, ofte med dybe Halsabcesser og hyppig fulgt af Nyresygdom.

Naar undtages et fra Kristiansund anmeldt Tilfælde af **Mæslinger**, er denne Sygdom ikke anmeldt behandlet fra Amtet forøvrigt.

Kighoste omtales som meget udbredt i Sundalens Herred i Distriktet af samme Navn, men kun faa behandledes.

Diphtherit optraadte spredt i vestre Søndmør uden nogensteds at antage epidemisk Udbredning. Almuen kjender nu Sygdommen, henvender sig itide til Lægen og finder sig nogenlunde villig i de med Isolationen forbundne Ulemper (Kjelsberg). I Ørskog var Tilfældene ligeledes spredte; ved et Tilfælde, der var meget faretruende med paafølgende, udbredte, faretruende Lammelser, men som i over en Uge var antaget for almindelig Halsbetændelse, bragtes ikke Sygdommen videre til den Syges Sødskende eller til andre Børn i Grænden. (C. A. Randers). I Aalesund forekom i det Hele 18 Tilfælde, fordelte over hele Aaret; de Syge behandledes paa det midlertidige Lazaret, der var oprettet i Anledning af Sygdommens Optræden Aaret forud. I Landdistriktet i nordre Søndmør optraadte i Mai og Juni en mindre, men temmelig ondartet Epidemi. I Molde behandledes 5, i indre Romsdal et Par isolerede Tilfælde. I søndre Nordmør indtraf 17 Tilfælde i Kristiansund og 29 i Landdistrikterne i 1ste Kvartal, spredte paa flere Steder og i Regelen med mildt Forløb. De i Sundalen optraadte Tilfælde anføres at have været meget heftige. I Surendalen forekom den navnlig i nedre Del af Surendalen og i Stangvik Hovedsogn paa Gaarde, der stødte til Dele af Distriktet, hvor Sygdommen viste sig Aaret forud. I nogle Tilfælde var der ny Smitteimport, saaledes fra Værnesmoen i Stjørdalen. Dødsfaldene foraarsagedes i Regelen ved Sygdommens Overgriben paa Strubehovedet eller af Lammelser, der var hyppige. I nordre Nordmør stode 2 Tilfælde i Sammenhæng med Sygdommen Aaret forud paa Fiskeværet Bratvær, og i 2 andre skyldtes den antagelig Smitte fra Kristiansund.

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		I. Søndmøre. (Af Bergens Stift).	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	75	6	75	15	3	6	10	6	1	1	2	7	7	7	10	75	6	46	4
Barselfeber	46	11	45	9	2	7	2	3	2	4	3	2	7	1	3	46	11	25	4
Vandkopper	48	-	48	13	8	6	-	6	5	-	2	-	4	3	1	48	-	27	-
Skarlagensfeber	489	44	489	76	70	72	68	52	56	28	14	10	8	17	18	489	44	9	-
Røde Hunde	14	-	14	-	4	3	-	-	-	-	5	1	-	1	-	14	-	6	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	119	3	119	11	11	9	11	18	10	12	7	12	6	5	7	119	3	60	1
Kighoste	114	5	108	43	8	10	10	6	7	5	1	2	3	3	10	114	5	15	2
Diphtherit	190	33	190	20	31	6	17	17	13	16	13	7	13	19	18	190	33	64	10
Strubehoste	40	5	40	3	1	2	2	-	-	1	2	2	7	9	11	40	5	32	3
Kusma	9	-	9	-	2	2	2	1	1	-	-	-	-	-	1	9	-	9	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2390	[1]) 26	2390	220	233	205	343	201	200	134	101	126	134	248	245	2390	26	1073	11
Katarrhalsk og follikulær Angina	597	-	597	79	51	44	43	58	38	38	34	23	47	52	90	597	-	373	-
Influenza	1480	13	1480	92	302	262	305	188	85	42	13	8	6	16	161	1480	13	774	6
Lungebetændelse	614	71	614	87	60	61	88	54	37	16	15	25	39	52	80	614	71	348	30
Pleurit	411	5	411	31	42	29	48	42	53	31	33	24	25	24	29	411	5	276	2
Gigtfeber	147	3	147	22	11	22	14	18	13	7	10	9	5	5	11	147	3	55	2
Diarrhoe (akut) indenlandsk Cholera	1028	13	1028	79	65	50	85	64	76	140	185	117	77	49	41	1028	13	563	8
Blodgang	10	1	10	1	2	2	1	1	1	-	1	-	-	1	-	10	-	7	-
Skjørbug	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	7824	239	7816	801	907	798	1049	735	598	475	442	375	388	512	736	7924	238	3762	83

[1]) Bronchitis acuta 25, Pneumonia catarrhalis 1.

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	II.		Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Romsdal. Nordmøre. (Af Trondhjems Stift.)		Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmør.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.
Typhoidfeber	29	2	9	1	3	-	18	1	2	-	14	2	18	-	-	-	1	-	10	2	-	-	-	-
Barselfeber	21	7	5	1	6	-	2	1	3	-	9	2	9	4	2	-	7	1	-	-	3	2	-	-
Vandkopper	21	-	-	-	-	-	-	-	6	-	21	-	5	-	1	-	15	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	480	44	5	-	-	-	-	-	-	-	4	-	6	1	18	1	360	23	9	1	15	-	72	18
Røde Hunde	8	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	59	2	7	1	4	-	6	-	6	-	37	-	14	1	5	1	23	-	4	-	5	-	8	-
Kighoste	99	3	-	-	-	-	-	2	-	-	15	-	16	1	12	-	21	1	15	-	8	-	27	1
Diphtherit	126	23	24	6	5	-	-	-	4	-	31	4	6	1	2	-	46	4	14	3	54	10	4	5
Strubehoste	8	2	1	-	12	-	-	-	4	-	15	3	-	-	-	-	1	-	-	-	7	2	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1317	15	97	1	63	-	46	2	73	3	794	5	240	2	92	1	638	3	99	2	80	2	168	5
Katarrhalsk og follikulær Angina	224	-	11	-	21	-	14	-	13	-	314	-	46	-	12	-	105	-	31	-	20	-	28	-
Influenza	706	7	100	3	62	-	19	1	100	2	493	-	113	-	18	-	391	4	21	1	88	2	75	-
Lungebetændelse	266	41	42	7	43	3	26	3	41	1	196	16	60	11	30	3	84	18	14	2	30	1	48	6
Pleurit	135	3	21	2	26	-	13	-	15	-	201	-	24	1	8	1	62	1	14	-	14	-	13	-
Gigtfeber	92	1	1	-	7	1	6	-	13	1	28	-	15	-	11	-	37	-	2	-	15	1	12	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	465	5	26	2	37	1	22	-	57	2	421	3	113	-	53	1	226	3	9	-	45	-	19	1
Blodgang	3	1	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4062	156	349	24	293	5	176	10	340	9	2604	35	685	22	264	8	2030	59	224	11	385	20	474	36

Liste over en Del

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		I		II			
							Søndmør Fogderi (Bergens Stift).		Nordmør og Romsdals Fogderier. (Trondhjems Stift).		1 Vestre Søndmør.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	289	1	3	6	167	113	98	-	191	1	44	-
Fnat	78	-	21	19	24	14	8	-	70	-	2	-
Skurv	7	-	1	4	1	1	4	-	3	-	1	-
Kjertelsyge	213	-	78	96	20	19	59	-	154	-	13	-
Rachit	99	2	56	42	-	-	68	1	31	1	11	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	78	[1])61	19	18	21	18	35	34	43	27	12	11
Lungetuberkulose	671	151	44	34	264	328	283	47	388	104	28	9
Kræft	126	57	-	-	53	71	66	28	60	29	5	2
Morbus Brightii	114	17	9	7	41	57	45	7	69	10	10	1
Blegsot og Anæmi	1451	4	59	153	95	1144	557	1	894	3	53	-
Livmodersygdomme	271	-	-	-	-	271	142	-	129	-	21	-
Kardialgi, chronisk Gastri og Dyspepsi	1898	10	82	101	725	990	1147	3	751	7	125	-
Ormesygdomme	55	-	19	21	10	5	32	-	23	-	7	-
Struma	1	-	-	-	-	1	-	-	1		-	1
Brok	106	5	15	5	53	33	54	1	52	4	21	-
Luxationer	20	-	6	-	9	5	12	-	8	-	3	-
Frakturer	118	3	15	7	56	39	80	1	38	2	11	-

[1]) Meningitis tuberculosa 41, Tuberculosis organorum aliorum 10.

Af **Strubehoste** omtales en liden Epidemi i Oktober og November i indre Søndmør, hvor 12 Syge kom under Behandling. Ligeledes omtales en Del Tilfælde i December paa Søholt og omliggende Gaarde i Ørskogs Distrikt.

Akut Bronchit og Katarrh i Luftveiene sees at være forekommet noget hyppigerere end Aaret forud, hvorimod Halsbetændelse viser sig at være betydelig aftaget.

Influenza. I vestre Søndmør optraadte de første Tilfælde i Fiskeværet Fosnevaag blandt Fiskere fra Bergenskanten, hvor Sygdommen havde været ved deres Afreise; fra Fosnevaag spredte den sig til den omliggende Egn for senere at aflægge Besøg næsten paa hver Gaard i Distriktet. Sygdommen, der utvivlsom var kontagiøs, optraadte ikke ondartet. Pleurit synes efter Erfaringer baade fra denne og foregaaende Aars Epidemi at være en af dens hyppigste Eftersygdomme. (Kjelsberg). I østre Søndmør kom den til Lægens Kundskab i Begyndelsen af Aaret og vedblev saagodtsom det hele Aar med efterfølgende Lunge- og Ørebetændelser. I Ørskog var den hyppig i Aarets første Maaneder, hvorefter den ophørte udpaa Sommeren, men atter optraadte mod Aarets Slutning med Opblussen i det følgende Aar. Dens Optræden var ligesaa

af Lægerne behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Indre Sønd-mør.		Østre Sønd-mør.		Ørskog.		Nordre Sønd-mør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nord-mør.		Sundal.		Suren-dal.		Nordre Nord-mør.	
Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
5	-	6	-	21	-	22	-	100	1	9	-	49	-	5	-	12	-	16	-
-		1	-	-	-	5	-	20	-	2	-	24	-	6	-	15	-	3	-
3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	6	-	9	-	30	-	35	-	2	-	75	-	14	-	25	-	3	-
4	-	2	1	8	-	43	-	1	-	2	-	15	-	2	-	10	1	1	-
4	4	1	1	1	1	17	17	7	6	1	1	28	15	3	2	2	2	2	1
23	3	10	10	26	7	196	18	58	14	14	6	208	55	29	7	34	13	45	9
5	2	9	4	6	6	41	14	13	3	8	3	15	7	10	8	7	5	7	3
5	2	-	-	4	1	26	3	20	2	6	1	18	-	4	-	3	3	18	4
92	-	20	1	43	-	349	-	161	-	76	-	401	1	48	1	118	1	90	-
21	-	2	-	3	-	95	-	37	-	1	-	49	-	9	-	17	-	16	-
79	1	43	2	91	-	809	-	234	3	34	-	250	2	34	-	62	-	137	2
12	-	-	-	4	-	9	-	7	-	3	-	9	-	1	-	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	5	-	3	-	24	-	5	-	6	-	16	2	12	-	7	-	6	2
-	-	-	-	-	-	9	-	2	-	2	-	1	-	2	-	1	-	-	-
11	-	8	-	4	-	46	1	3	-	9	-	7	1	6	1	5	-	8	-

hyppig, men ikke saa dødbringende som under det foregaaende Aars Epidemi. I nordre Søndmør var den begyndt ved Udgangen af 1890 og naaede sit Kulminationspunkt i Februar, hvorefter den aftog hurtigt. Den affødte en Række Eftersygdomme, særlig Bronchit, Lungebetændelse og Pleurit og efterlod i særdeles mange Tilfælde Svækkelsestilstande, der meget sent tabte sig og for Enkeltes Vedkommende neppe nogensinde ganske forsvinder. (Lorentzen). Antallet af Angrebne i ytre Romsdal anføres at have været vistnok meget større end det opførte Antal; Sygdommen var her godartet. I søndre Nordmør forekom den hele Aaret igjennem med meget mildere Karakter end i 1890. I Surendalen begyndte den med spredte Tilfælde i Begyndelsen af Aaret, men vandt ingen Udbredelse før i Marts og kulminerede i April. Udover Sommeren iagttoges spredte Tilfælde, især paa afsidesliggende Gaarde; udover Høsten ophørte den, men begyndte saa atter at vise sig i December. I nordre Nordmøre havde den størst Udbredelse i April, den katarrhalske Form var den hyppigste.

Lungebetændelse. Fra flere Distrikter anføres den at være forekommen sjeldnere og at have forløbet mildere end Aaret forud. Der er ialt anmeldt 614 Tilfælde og 71 Dødsfald mod 1 145 Tilfælde og 140 Dødsfald i 1890.

Pleurit optraadte i nordre Søndmøre meget hyppig. Patienternes Almenbefindende var vistnok afficeret, men dog ikke værre, end at de meget ofte kom reisende til Lægen. I enkelte Tilfælde endte den med Tæring. (Lorentzen). Fra de øvrige Distrikter er anmeldt det sædvanlige Antal.

Af Diarrhoe og indenlandsk Cholera er ialt anmeldt 1 028 Tilfælde og 13 Dødsfald; disse Sygdomme var i det Hele taget noget hyppigere end i 1890 (591 Tilfælde, 21 Dødsfald), men Tilvæxten skyldes væsentligst dens hyppigere Optræden i Byerne. Fra indre Romsdal omtales, at disse Sygdomme fra Juli—September forekom i Gryten med tildels ondartet Optræden, af og til forbundne med blodige Udtømmelser. Kun de færreste Tilfælde kom under Behandling. Den syntes at være smitsom; saaledes bragte en Kone fra Veblungsnes, der havde været i Besøg i Veø, Sygdommen til den Gaard, hun kom, og smittede dersteds omtrent den hele Familie. Der foretoges Desinfektion og Nedgravning af Udtømmelserne. (C. A. D. Lund).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne: I Søndmør Fogderi.	II Nordmør og Romsdals Fogderi.	2 Indre Søndmør.	3 Østre Søndmør.	4 Ørskog.	5 Nordre Søndmør.	6 Ytre Romsdal.	8 Søndre Nordmør.	9 Sundal.	10 Surendal.	11 Nordre Nordmør.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar. .... Syphilis, konstitutionel — hereditær ...	48	12	36	-	-	1	11	-	31	3	2	-
Gonorrhoe.....	144	52	92	2	3	2	45	5	62	9	4	12

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 186 og 187.

Lungetuberkulose. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 19,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald og 29,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 23,7 pCt. og 32,6 pCt. og i Bygderne 18,0 pCt. og 27,1 pCt. Fra vestre Søndmør anføres, «at Sygdommen gjør flinke Fremskridt i Distriktet». (H. Kjelsberg). I østre Søndmør tiltager de tuberkuløse Sygdomme fremdeles, og Tuberkulose i Lungerne har grebet meget om sig. Familierne bo tæt sammenpakkede i et Værelse, hvor der kun sjeldent (som oftest ikke hele Vinteren) luftes, da frisk Luft i det Store taget ansees for Gift, og desuden gaar det ikke an at slippe Varmen ud. Tæringsplakaten, der for omtrent 2 Aar siden er uddelt over hele Distriktet, følges lidet. (E. Thesen). Fra nordre Søndmør anføres, at Tuberkulose er udbredt over hele Søndmør. Børn, unge og gamle Folk, svage og særdeles kraftige Individer, alle angribes og gaar som Regel temmelig hurtig tilgrunde af denne Sygdom. (Lorentzen). Fra ytre Romsdal bemærkes, at det lader til, at Tuberkulosen er i Tiltagende. (H. F. Smith). Tuberkulosen griber desværre foruroligende om sig i Sundalen, der hengaar intet Aar, uden at flere nye Tilfælde smittes. (W. Binneballe). I Surendalen kom et paafaldende stort Antal under Behandling, og syntes det utvivlsomt, at Influenza her var Aarsag. (L. W.

Selmer). I nordre Nordmør vinder Sygdommen stadig Terræn, især blandt unge Kvinder. Tuberkuloseplakaten har ialfald baaret Frugt i en voxende Smittefrygt, som ikke lover godt for Patienternes Forpleining. (H. C. H. Parelius).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmør	79	9	24	55
Indre —	24	3	5	19
Østre —	40	10	10	30
Ørskog	32	7	9	23
Nordre Søndmør	114	18	35	79
Aalesund By	78	9	24	54
Bygder	36	9	11	25
Ytre Romsdal	64	14	22	42
Molde By	26	5	4	22
Bygder	38	9	18	20
Indre Romsdal	50	6	8	42
Søndre Nordmør	183	55	59	124
Kristiansund By	149	46	41	108
Bygder	43	9	18	26
Sundal	39	7	11	28
Surendal	63	13	20	43
Nordre Nordmør	71	9	36	35
Romsdals Amt	759	151	239	520
Deraf i Byer	253	60	69	184
— - Bygder	506	91	170	336

Af **Brok** (Hernia) behandledes 105 Tilfælde og kjendes 5 Dødsfald. Sædet er opgivet i 95 Tilfælde, hvoraf som Hernia inguinalis 66, Hernia cruralis 19, Hernia umbilicalis 10.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 118 Tilfælde og kjendes 3 Dødsfald. Bruddets Sæde er opgivet i 116 Tilfælde saaledes:

Fractura cranii	3	Fractura digit. manus	3
— ossium faciei	1	— colli femoris	12
— costarum	25	— femoris	5
— claviculæ	9	— cruris	18
— humeri	4	— tibiæ	2
— antibrachii	5	— fibulæ	2
— radii	24	— malleolorum	1
— ulnæ	1	— digit. pedis	1

Af **Luxationer** (Luxatio) opføres 20 Tilfælde. Sædet var: Luxatio maxillæ 1, Luxatio humeri 10, Luxatio cubiti 4, Luxatio digit. manus 3, Luxatio femoris 1, Luxatio pedis 1.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Efterbyrds-operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	[1]) 48	[2]) 1	42	7	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	3	-	2	1	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Rigide, ødematøse Fødselsveie	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	([3 1	-	3	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Timeglassammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	53	1	47	7	6	1	2	5	3
	54		54		7		7		
Deraf i Bergens Stift	24		20		3			2	1
— Trondhjems Stift	29	1	27	1	3	1	2	3	2

[1]) 3 Gange Forløsningen udført af Jordemødre, 2 i vestre Søndmøre, 1 i indre Romsdal. [2]) Dødsaarsag: Barselfeber. [3]) Dødsaarsag: Barselfeber, kom ikke under Behandling.

Skudsaar. Distriktslæge Lorentzen i søndre Nordmør meddeler: Den 28de December 1890 hentedes jeg til en Gut 2 Mil Søvei herfra. Han havde været paa Jagt og var funden bevidstløs med et stort Saar i Panden et godt Stykke fra sit Hjem, oppe i en brat Li. Geværet fandtes et Stykke derfra i Stykker, idet Svanskruen var borte. Man frygtede for, at Hjerneskallen var læderet. Bevidstheden var vendt tilbage under Transporten hjem. Patienten laa paaklædt paa sin Seng, ynkende sig over stærke Smerter særlig i Baghovedet. Blod og Klumper af Hjernemassen saaes hist og her paa Klæderne. Midt i Panden saaes et ovenfra nedad gaaende, spalteformet ca. 2 Tommer langt og ca. 1/2 Tomme bredt Saar bedækket med en Blodkruste, der bevægede sig isochronisk med Pulsen. Midten af denne Kruste var svagt eleveret, og ved at føle her fik jeg Tag i Spidsen af et fremmedt Legeme, der let fulgte med et Stykke, men saa stod fast. Det Stykke, jeg fik fat i, viste sig at være af Jern, og da det forresten passede til Enden af en Svanskruen paa et Gevær, var det saaledes let at opgjøre, at den savnede Svanskrue befandt sig inde i Mandens Hoved. Svanskruen havde altsaa med sin tykkeste Ende foran perforeret Kraniet og var bleven liggende saaledes, at kun Spidsen af samme kunde føles i Saaret. Med meget Besvær lykkedes det at extrahere Skruen, nogen Blødning paafulgte, dog ikke særdeles betydelig. Saaret udskylledes grundigt, Dræn indlagdes og udenpaa dette styptisk Drev. Patienten, der hele Tiden havde været ved fuld Bevidsthed, klagede over sterke Smerter i Baghovedet samt høire Skulder, hvor han havde faaet en alvorlig Kontusion af Geværkolben, da Geværet sprang. Han havde desuden ved at ligge et

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Mord og Drab.
Vestre Søndmør	334	11	183	18	2	1	5	-	1
Indre —	231	5	97	10	-	1	2	1	1
Østre —	194	6	78	13	1	1	2	-	-
Ørskog	211	9	93	7	1	-	4	-	-
Nordre Søndmør	646	19	255	43	5	4	11	-	-
Aalesund By	336	8	113	27	3	-	1	-	-
Bygder	310	11	142	16	2	4	10	-	-
Ytre Romsdal	506	17	253	53	4	3	9	1	-
Molde By	39	-	36	4	1	-	-	-	-
Bygder	467	17	217	49	3	3	9	1	-
Indre Romsdal	283	8	157	17	2	-	1	1	-
Søndre Nordmør	661	28	391	59	5	3	6	-	-
Kristiansund By	309	19	194	33	2	2	2	-	-
Bygder	352	9	197	26	3	1	4	-	-
Sundalen	123	5	88	6	-	-	2	-	-
Surendalen	212	3	120	13	1	1	8	1	-
Nordre Nordmør	299	7	186	21	3	1	17	-	-
Romsdals Amt	3700	118	1901	260	24	15	67	4	2
Deraf i Byer	684	27	343	64	6	2	3	-	-
— - Bygder	3016	91	1558	196	18	13	64	4	2

Par Timer bevidstløs ude paa denne Aarstid paadraget sig en alvorlig Bronchit, og Hosten voldte ham store Smerter i Hovedet. Det var umuligt at flytte Patienten til Byen, og den videre Behandling maatte derfor overlades hans Paarørende. Der forordnedes flittige Udskylninger af Saaret, Dræn og Drev. Jeg anede mindst mere at skulle se denne Patient ilive, men ca. 3 Uger derefter hentedes jeg atter ind til ham. Bronchiten havde nu tabt sig betydeligt, og Patienten befandt sig taalelig vel, var feberfri, spiste godt og havde ingen synderlige Smerter undtagen ved Hoste. Saaret saa godt ud, ubetydelig Sekretion. Da det Mortificerede nu for Størstedelen var udskilt, viste der sig et imponerende stort, dybt Hul ind i Hjernemassen, Saaret strakte sig nedad til ca. 1/4 Tomme over Basis cranii og opad saa man den gabende Aabning af Sinus longitudinalis. I Saaret presenterede der sig et Par mindre Bensplinter, der fjernedes. Herefter gik Helbredelsen raskt fremad, Saaret fyldtes hurtigt, Bensplinter presenterede sig af og til og fjernedes, og i August Maaned fjernedes det sidste, men ogsaa det største Benstykke, hvorefter Saaret definitivt lukkede sig, efterladende et dybt indtrukket Ar, der ikke synderlig vanzirede Patientens Udseende. Hverken under eller efter Sygdommen har Patienten lidt den mindste Mangel i intellektuel Henseende, hvad der delvis kan begrundes i, at Projektilet traf saa nøiagtigt i Midtlinien, at det paa en Maade har trængt sig ind mellem de store Hjernelapper; det gun-

stige Forløb skyldes vistnok for en Del, at Hullet var saa stort, at Sekretet med Lethed fik komme ud. Som en Kuriositet kan bemærkes, at Aarfuglen, han skjød paa, fandtes død; han havde saaledes i alleregentligst Forstand skudt en Doublé med enkeltløbet Gevær.

Sindssygdomm. Af nye Tilfælde opgives 56 Tilfælde hos 1 Gut, 2 Smaapiger, 20 voxne Mænd, 33 voxne Kvinder, hvoraf 1 i vestre, 1 i indre, 1 i østre Søndmør, 2 i Ørskog, 5 i nordre Søndmør, 3 i ytre, 7 i indre Romsdal, 15 i søndre Nordmør, 4 i Sundal, 12 i Surendal og 4 i nordre Nordmør. Om de for offentlig Regning forpleiede Sindssyge se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Der udførtes 64 obstetriciske Operationer, hvoraf 10 i vestre, 2 i indre, 1 i østre, 15 i nordre Søndmør, 8 i ytre, 3 i indre Romsdal, 18 i søndre Nordmør, 2 i Sundalen, 3 i Surendalen, 2 i nordre Nordmør. Indikationer og Udfald sees af foranstaaende Tabel Side 190.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel paa Side 191.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1901 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 51,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 15 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 11 Kvinder, hvoraf 4 af Barselfeber, 3 af Livmoderblødning, 2 af Emboli, 1 af Barselkrampe, 1 af Anæmi.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Lungetuberkulose	151	50	101
Lungebetændelse	71	26	45
Tuberkuløse Betændelser	61	29	32
Kræft	57	16	41
Skarlagensfeber	44	18	26
Diphtherit	33	5	28
Akut Bronchit	25	9	16
Hjerneslag	25	11	14
Alderdomssvaghed	22	10	12
Organisk Hjertesygdom	18	6	12

Veirliget. Vinteren var stormende og regnfuld, Vaaren kom tidlig, men Mai noget kjølig, Sommeren tør og varm, ligesaa mild Høst. Aarsudbyttet som et godt Middelsaars. Fisket mislykkedes for en stor Del ved Storm.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra vestre Søndmør bemærkes, at Levemaaden er gjennemgaaende mindre god og skyldes ikke saameget manglende Evne til at skaffe Raasoffet, men langt mere Kvindernes Uduelighed i alt Husstel. (Gerh. Nilsen). Fra indre Søndmør meddeles, at de sanitære Forhold paa enkelte Steder er ganske gode, om der end paa de fleste Steder endnu staar meget tilbage. Der er dog stadig og jevn Fremgang. Madstellet er gammeldags og uhensigtsmæssig. Enhver Gaardbruger har sin egen Mølle; men disse er uhensigtsmæssige og Formalingen af Kornet mindre god. Disse to Faktorer sammen med anstrængende Arbeide, som sædvanlig begynder lige efter Maaltiderne, betinge det store Antal af Fordøielsessygdomme og Anæmi. Fra Ørskog omtales, at Kostholdet er

Antallet af forpleiede fattige Syge o. s. v.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	15	1549	61	3669	16
Vestre Søndmør	2	168	[4]) 6	301	-
Indre —	1	19	[5]) 5	190	1
Østre —	1	14	-	187	-
Ørskog	1	27	-	343	1
Nordre Søndmør	2	[1]) 409	[6]) 16	613	10
Ytre Romsdal	1	[2]) 87	[7]) 9	445	-
Indre —	2	62	[8]) 4	212	1
Søndre Nordmør	1	[3]) 415	[9]) 6	595	2
Sundal	2	74	[10]) 6	159	-
Surendal	1	131	[11]) 6	274	-
Nordre Nordmør	1	143	[12]) 3	350	1

[1]) Aalesund 380, Landdistriktet 29. [2]) Landdistriktet. [3]) Kristiansund 415. [4]) Vannelven 1, Sandø 1, Herø 2, Ulstein 2. [5]) Volden 3, Ørsten 2. [6]) Aalesund 15, Haram 1. [7]) Akerø 3, Bud 1, Sandø 1, Frænen 1, Bolsø 2, Vestnes 1. [8]) Grytten 1, Veø 1, Eid 1, Vold 1. [9]) Kvernes 3, Fredø 1, Øre 1, Strømnesset 1. I Kristiansund flere Møder i Anledning af Spørgsmaalet om Kjødkontrol. De daglige Forretninger besørges af Ordføreren i Forbindelse med Stadsingenieren og Politimesteren. [10]) Tingvold 3, Sundal 2, Øksnes 1. [11]) Stangvik 3, Rindalen 2, Surendalen 1. [12]) Aure 1, Tustern 1, Edø 1.

i flere Henseender ikke af det værste, om end Madens Tilberedelse og Kvindernes Renslighedssands kunde være bedre. Melk og Melkemad nydes ofte. Blandt animalsk Føde spiller Fisk, fersk og saltet, en stor Rolle. Kaffe nydes forholdsvis sjeldent misbruges end sjeldnere. Befolkningen maa forøvrigt siges at være nøisom, tarvelig vant, vindskibelig, arbeidsom. Den økonomiske Tilstand er derfor ret god og med Hensyn til Renslighed, Boliger, Husdyrenes Røgt og Pleie er der synlig Fremgang fra Aar til andet. En betydelig Udvandring til Amerika har dog fundet Sted i de sidste Aar, væsentlig blandt den ugifte Ungdom. Næsten uden Undtagelse tjener de Udvandrede gode Penge derover, og ikke ubetydelige Summer sendes aarligaars hjem til det gamle Land, hvorhen en stor Del vender tilbage, naar de har tjent nok til at sikre sig en Existense hjemme. Jeg tror derfor ikke, at Udvandringen, saadan, som den ter sig her, kan siges være til væsentlig Skade for Landet. (C. A. Randers). Fra ytre Romsdals Distrikt anføres, at Ædruelighed er i Fremgang. Totalafhold er bleven almindelig. Udenfor Molde findes ikke i Distriktet nogen Brændevinshandel. (H. F. Smith). Fra nordre Nordmøre anføres, at der er en paatagelig Forskjel i de forskjellige Dele af Distriktet. Især paa de Steder, der berøres af en stadig Dampskibsfart, er der Fremgang at merke i alle Retninger: Klædedragten bliver pynteligere, Yderfrakke kommer mere i Brug, skjønt disse vel endnu ansees som Tegn paa at være «Storkar». Kostholdet forbedres. Brændebesparende Komfürer afløser de gamle Kogeovne og aabne Ildsteder, «Gruer». Husene pyntes med Bordklædning og Maling; de nye Huse bygges bredere og kortere, istedenfor de hidtil almindelige meget lange og meget smale. Næver- og Torvtag viger for Stentag. De gamle Fjøsbygninger med smaa Glugger istedetfor Vinduer, og med Gjødselen under aaben Himmel langt opover Væggene,

afløses af store, lyse Bygninger, opførte paa Kjældere og indredede efter Nutidens Fordringer. Kjøkkenmøddingerne udenfor Husdøren forsvinder. Der oprettes smaa lokale Meierier, der foruden at spore til udvidet og tidsmæssigt Jordbrug og Forbedring af Kvægrasen, medfører en Tvang til Sands for renligt Stel, hvorpaa det i høi Grad har skortet, og hvorpaa det i allerhøieste Grad skorter i de mere afsidesliggende Dele af Distriktet. (H. C. H. Parelius).

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Amtet har **Sygehus** i Molde, hvor tillige findes Reknes Pleiestiftelse for Spedalske. I Aalesund og Kristiansund findes kommunale Sygehuse.

Tabellen paa foranstaaende Side giver Oplysning om Antallet af fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vakcinatører.
Amtet		18606,24	123 750	40	5	62	38
1. Trondhjems Stadsfysikat	Trondhjem, Kjøbstad	32,57	24 743	20	5	17	-
2. Strinden		689,47	16 115	[1]) 5	-	5	5
	Strinden	140,90	8 370	3	-	-	-
	Malvik	182,41	2 499				
	Klæbu	209,63	1 511	1	-	-	-
	Byneset	78,05	1 906	-	-	-	-
	Leinstranden	46,54	1 132	-	-	-	-
	Buviken	31,94	697	-	-	-	-
3. Selbu	Selbu	2 545,04	5 421	1	-	2	2
4. Røros		3 439,17	6 111	2	-	3	3
	Røros med Bergstaden	1 900,45	4 075	2	-	2	2
	Røros						
	Aalen	696,72	1 756	-	-	1	1

[1]) Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
	Til Røros Præstegjeld og Røros Lægedistr. hører derhos en Del af Tolgen Herred (275 Indb.) af Hedemarkens Amt	842,00	280	-	-	-	-
5. Guldalen		2 972,67	12 973	1	-	8	6
	Melhus	118,91	2 260	1	-	-	-
	Flaa	127,30	591	-	-	-	-
	Hølandet	168,33	1 074	-	-	-	-
	Horg	290,12	2 193	-	-	-	-
	Støren	266,15	1 856	-	-	-	-
	Budalen	350,45	595	-	-	-	-
	Soknedalen	434,74	1 931	-	-	-	-
	Singsaas	695,04	1 569	-	-	-	-
	Holtaalen	521,63	904	-	-	-	-
6. Opdal		2 805,14	5 275	2	-	[1]) 2	[1]) 1
	Opdal	2 398,80	4 013	1	-	2	1
	En Del af Rennebu (søndenfor Vangsgraven)	209,70	734	-	-	-	-
	Til Opdals Lægedistrikt hører derhos Inset Annex til Kvikne af Hedemarkens Amt	196,64	528	-	-	-	-
7. Orkedalen		1 943,59	14 439	4	-	8	6
	Børsen	309,49	2 170	-	-	2	2
	Børseskognen		1 365	-	-	-	-
	Orkedalen	470,33	6 115	3	-	3	2
	Meldalen	636,14	3 109	1	-	2	1
	Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)	527,63	1 680	-	-	1	1
8. Hitteren		921,83	9 669	1	-	3	3
	Hitteren	433,72	2 525	1	-	-	-
	Frøien	243,76	4 671	-	-	-	-
	Fillan	244,35	2 473	-	-	-	-
9. Hevne [2])	Hevne	1 090,46	5 153	1	-	2	2
10. Ytre Fosen		656,88	9 877	1	-	4	2
	Bjugn	460,15	4 739	-	-	1	1
	Ørlandet Hovedsogn af Ørlandet	71,67	3 628	1	-	2	-
	Jøssund Sogn af Aafjorden	125,06	1 510	-	-	1	1

[1]) Er blot opgivet for Opdals Distrikt. [2]) Fra Hevne Distrikt omfatter, paa Grund af Distriktslægens Død, Medicinalberetningen kun 2det Halvaar.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
11. Indre Fosen	.....	814,24	7 527	1	-	4	4
	Stadsbygden.....	135,77	1 887	-	-	1	2
	Rissen.....	503,53	4 212	1	-	2	1
	Sør- og Vasbygden Sogn af Ørlandet	174,94	1 428	-	-	1	-
12. Nordre Fosen ...	.....	1 733,82	7 255	1	-	4	4
	Bjørnør.....	864,27	4 826	1	-	3	3
	Aa Hovedsogn af Aafjorden	869,55	2 429	-	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som god eller nogenlunde god; i Selbu og Hitteren siges den derimod at have været mindre god. Af epidemiske Sygdomme er særlig forekommet Diphtherit, Influenza, Kighoste og Skarlagensfeber, ligesom de katarrhalske Sygdomme i Luftveiene have været noget hyppigere end vanligt.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2543 eller 21,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (123 800). I 1890 udgjorde den 21,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel, Side 198 og 199.

Af **exanthematisk Typhus** forekom et enkelt Tilfælde i Hevne Distrikt med heldig Udgang. Om Smitteforhold foreligger ingen Oplysning.

Typhoidfeber viser fortsat Nedgang, idet der for det hele Amt opføres kun 57 Angrebne mod 110 i 1890. De fleste Tilfælde, 32, forekom i Trondhjem, af hvilke 23 indlagdes i Sygehus. Forresten optraadte den ikke med epidemisk Udbredning i noget Distrikt.

Vandkopper opføres fremdeles fra Trondhjem, hvor 99 af de 118 opgivne Tilfælde forekom.

Skarlagensfeber viser omtrent samme Hyppighed som i 1890, ligesom den anføres fra alle Distrikter, undtagen Selbu, Guldalen og Opdal. Det største Antal Angrebne var i Trondhjem (152) og i Orkedalen (231). I sidstnævnte Distrikt var Sygdommen især udbredt i Orkedal og Børsen. Paa Hitteren viste den sig ondartet ved Epidemiens Begyndelse, senere blev Forløbet mildere.

Røde Hunde siges som en Farsot at have gaaet over hele Hitteren i Aarets Begyndelse; men Læge søgtes kun i 1 Tilfælde hos en voxen Mand. (E. Knutssøn).

Af **Kighoste** anføres omtrent samme Antal Angrebne som Aaret forud. I Selbu optraadte den meget almindelig i Aarets sidste Maaneder undtagen i Tydalen. I Guldalen var der sporadiske Tilfælde, medens den i Orkedalen var temmelig udbredt i 2det Halvaar, men kom ikke ofte under Behandling. I Hitterens Distrikt var Epidemien udbredt baade over Hitteren og Frøien, men kun en Brøkdel behandledes. I ytre Fosen fortsatte Epidemien fra 1890 sig langsomt mod Vest og naaede udover Vaaren Ørlandet.

Diphtherit viser betydelig Nedgang mod i 1890, men anføres dog fremdeles fra alle Distrikter undtagen nordre Fosen. I Trondhjem fortsatte Epidemien fra Aaret forud; i Januar var Dødeligheden særdeles stor. Ved Slutningen af denne Maaned ophørtes med Svovlrøgning til Desinfektion og istedet indførtes Vaskning med Sæbe og Vand eller Karbolvand af forskjellig Styrke, medens Gang- og Sengklæder som før desinficeredes i Ovn. 2 faste Desinfektører antoges. Epidemien aftog nu raskt, og Tilfældenes Antal holdt sig ganske lidet indtil Aarets 2 sidste Maaneder, da de atter tiltog uden dog paa langt nær at naa den tidligere Hyppighed. Af de anmeldte 185 Tilfælde indlagdes 152 i Lazaret. Desuden behandledes 60 Patienter fra andre Kommuner, i Byen er saaledes tilsammen behandlet 245 Patienter og indtruffet 57 Dødsfald, altsaa en Dødelighed af 23,3 pCt. (M. Bøckmann). Til Opdal bragtes Smitten ved en fra Trondhjem hjemvendt Soldat, der selv først blev syg. (H. G. Lund). I Orkedalens Distrikt var Sygdommen meget udbredt i Orkedalen, Børsen og Børseskognen. Til Hitteren, hvor den ikke forekom i 1890, indførtes den i Januar ved en Skolegut fra Trondhjem, men indskrænkedes da til det først angrebne Hus; i Juni udbrød den pludselig, uden at Smittekilden kjendtes, paa Ulvøen og holdt sig Resten af Aaret til Knarlagsund, Ulvøen og enkelte Huse i Filfjorden. Paa Ulvøen gik den fra Hus til Hus. Grunden hertil søger Distriktslægen i Indbyggernes Ligegyldighed overfor de givne Forskrifter i Forbindelse med deres fatalistiske Tro. En væsentlig Smittekilde var saaledes et paa en Plads afholdt Gravøl, uagtet der var nedlagt Forbud derimod. Dette gav Stødet til, at Vedtægter mod smitsomme Sygdommes Udbredelse blev vedtagne af Sundhedskommissionen. En Kvaksalver i Hevne, der gjaldt for Specialist i Behandling af Diphtherit, nød stor Søgning en Tid, hvilket ogsaa antoges at have bidraget til Epidemiens Udbredning. (E. Knutssøn). I Hevne Distrikt optraadte Epidemien med fornyet Heftighed i Juli og antog snart en ondartet Karakter. I et Hus, hvor kun et Beboelsesværelse fandtes for Mand, Kone og 5 Børn, døde saaledes alle Børnene. Sygdommen syntes at trives bedst i trange, skidne Bekvemmeligheder, hvor ogsaa de fleste Ofre krævedes. Efterhaanden antog den en mildere Form. (P. M. Selmer).

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit var noget hyppigere end Aaret forud, **katarrhalsk og follikulær Angina** lidt sjeldnere.

Af **Influenza** opføres for 1891 tilsammen 1658 Angrebne mod 4114 i 1890. Fra Trondhjem meddeles, at den optraadte i temmelig liden Udstrækning og med forholdsvis faa Tilfælde indtil December, da Antallet af Angrebne steg betydeligt. Forløbet betegnes som noksaa mildt; en mere ondartet Karakter antog den først i 1892. I Røros optraadte den sidst i April og Mai og var ledsaget af mange Eftersygdomme. Enkelte Tilfælde forekom hele Aaret, ligesom Epidemien i det Hele var mere ondartet end Aaret forud. (B. M. Müller). I Guldalen var den mindre udbredt end i 1890, medens dens Karakter var voldsommere, hvilket især viste sig hos dem, der angrebes paany efter at have havt den Aaret forud. Af Eftersygdomme iagtoges Neuralgier og akut Nephrit; hos en frugtsommelig Kone indtraadte Abort. (Rs. Hanssen). I Orkedalen var Influenza især hyppig i de 4 første Maaneder, men vedblev dog at vise sig hele Aaret igjennem, var udbredt over hele Lægedistriktet, men kom for en stor Del ikke under Behandling. Den viste sig ofte lunefuld og med forskjellige Symptomer og efterfulgtes af en ofte langvarig Svækkelsestilstand og andre Sygdomme, tildels mere end almindelig haarde. (Joh. Hoffmann). Fra ytre Fosen bemerkes, at Influenza kun vanskelig lod sig skjelne fra katarrhalske Sygdomme, idet den optraadte med langt mindre karakteriske Symptomer end Aaret forud. (H. R. Smith). I nordre Fosen begyndte den i Mai og optraadte udover hele Høsten, men med mildt Forløb. (H. Brodtkorb).

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Exanthematisk Typhus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Typhoidfeber	57	11	57	7	2	7	2	7	5	-	8	6	6	4	3	57	11
Barselfeber	25	4	25	3	2	4	3	1	3	1	1	1	2	1	3	25	4
Vandkopper	118	-	118	17	12	20	3	7	7	2	1	-	3	14	32	118	-
Skarlagensfeber	480	31	480	71	125	50	43	27	11	11	11	20	24	38	49	484	35
Røde Hunde	47	-	47	16	15	-	4	-	1	2	6	1	1	-	1	47	-
Mæslinger	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	3	-
Rosen	101	4	101	20	11	5	16	10	8	5	4	5	5	3	11	101	4
Kighoste	466	25	466	22	49	41	70	55	32	41	39	31	30	16	40	478	37
Diphtherit	614	193	613	87	49	51	34	40	33	39	41	31	50	75	83	624	203
Strubehoste	27	25	27	4	5	1	3	3	1	2	1	1	1	2	3	28	26
Kusma	3	-	3	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	4329	58	4329	569	539	482	445	566	347	223	121	143	151	299	444	4332	61
Katarrhalsk og follikulær Angina	1577	-	1577	319	262	162	149	90	78	70	47	59	85	104	152	1577	-
Influenza	1655	15	1654	85	152	170	214	503	139	42	7	5	9	31	297	1658	18
Lungebetændelse	888	105	888	129	110	99	103	121	64	34	20	24	34	58	92	892	109
Pleurit	204	8	204	27	19	18	18	18	23	25	13	12	9	15	7	204	8
Gigtfeber	218	4	218	35	28	19	28	19	18	16	9	13	10	12	11	218	4
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1165	48	1165	76	59	52	63	69	74	190	196	116	112	74	84	1165	48
Blodgang	9	1	8	3	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	9	1
Skjørbug	11	1	10	1	3	-	-	-	1	1	1	2	-	1	-	11	1
Tilsammen	11998	533	11994	1491	1443	1181	1200	1537	845	706	526	470	536	747	1312	12035	570

I Søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Trondhjem.		Strinden.		Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hitteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	32	6	6	1	1	-	-	-	1	-	3	-	3	1	1	1	-	-	7	1	2	1	1	-
Barselfeber	5	1	1	-	-	-	9	-	-	-	1	-	4	1	2	-	-	-	1	-	1	1	1	1
Vandkopper	99	-	1	-	-	-	9	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	152	10	42	2	-	-	9	1	-	-	-	-	231	10	23	10	5	-	8	-	3	1	11	1
Røde Hunde	32	-	2	-	-	-	8	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	33	1	3	-	3	-	27	-	7	-	4	-	8	-	3	-	-	-	4	1	2	-	7	2
Kighoste	170	11	41	1	21	-	13	-	4	1	64	1	76	7	47	12	-	-	40	1	2	3	-	-
Diphtherit	183	53	113	40	22	9	30	5	1	1	12	3	162	56	33	14	48	15	2	1	18	6	-	-
Strubehoste	2	4	1	1	-	-	5	3	1	-	3	3	14	13	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2580	28	264	5	96	3	821	6	43	3	78	4	246	5	19	3	18	1	63	1	40	1	64	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	1149	-	82	-	25	-	130	-	10	-	19	-	134	-	5	-	4	-	9	-	4	-	6	-
Influenza	600	4	102	2	10	-	644	-	53	2	-	-	180	6	42	4	5	-	22	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	369	38	94	8	41	5	113	17	26	5	8	1	111	9	30	11	9	3	46	5	29	4	16	3
Pleurit	85	1	14	3	8	-	22	-	10	-	6	-	25	3	11	-	3	1	12	-	1	-	7	-
Gigtfeber	130	1	12	-	5	1	15	-	6	-	7	-	25	1	-	-	-	-	3	-	3	1	12	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	818	35	73	5	3	-	146	1	11	1	12	-	40	3	19	1	8	-	9	1	6	-	20	1
Blodgang	2	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	3	1	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6446	195	854	68	236	18	2010	33	175	13	219	12	1268	115	238	58	105	20	228	11	111	18	145	9

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1 Trondhjem.		2 Strinden.		3 Selbu.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	381	1	4	5	215	157	132	-	14	-	3	-
Fnat	262	-	78	69	69	46	19	-	25	-	10	-
Skurv	5	-	2	-	1	2	-	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	304	1	114	151	15	24	179	1	4	-	4	-
Rachit	57	1	35	22	-	-	22	-	1	-	4	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	65	54	24	22	10	8	28	36	7	6	-	-
Lungetuberkulose	517	227	15	33	215	231	247	109	50	20	10	8
Kræft og Sarcom	103	[1])79	-	1	51	46	34	37	8	6	6	6
Morbus Brigthii	72	21	8	4	32	26	29	8	7	1	-	-
Blegsot og Anæmi	947	2	26	132	52	737	417	1	23	1	23	-
Livmodersygdomme	188	-	-	-	-	188	105	-	7	-	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1421	8	43	50	588	738	635	1	92	-	34	-
Ormesygdomme	58	-	30	22	4	2	30	-	3	-	-	-
Drankersygdomme	10	3	-	-	9	1	8	2	1	-	-	-
Struma	10	-	-	-	-	10	3	-	-	-	-	-
Brok	68	8	17	4	34	13	25	4	3	-	1	-
Luxationer	22	-	3	1	14	4	7	-	-	-	-	-
Frakturer	104	7	15	5	45	29	30	5	4	-	2	-

[1]) Cancer 74, Sarcoma 5.

Lungebetændelse var noget sjeldnere end Aaret forud, men dog i det Hele ret hyppig, hvilket i flere Distrikter sættes i Forbindelse med den samtidig herskende Influenzaepidemi.

Pleurit og **Gigtfeber** viser næsten samme Hyppighed som i 1890.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** har et noget større Antal Angrebne end Aaret forud. Fra Trondhjem bemærkes, at uagtet den usædvanlig stærke Sommervarme var Diarrhoernes Antal meget moderat.

Den saakaldte **Lemænfeber** omtales fra ytre Fosen, hvor uhyre Skarer af Lemæn, tildels i høi Grad, forurensede Brøndene i Distriktet. Det samme var Tilfældet i indre Fosen i Aarets 3 sidste Maaneder i Stadsbygden og Rissen, og i nordre Fosen i November og December. Sygdommen var ledsaget af Feber med Diarrhoe og Brækning, tildels Angina og Excoriationer i Mundhulen med Svulst af Submaxillarkjertlerne og ofte Abscessdannelse af Kjertlerne paa Halsen, i Axillen og fl. St. Sygdommens Varighed var almindelig 8 Dage, tildels efterfulgt af betydelig Mathed. (H. R. Smith, Chr. Eger og H. Brodtkorb).

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hitteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
175	1	3	-	2	-	32	-	-	-	1	-	7	-	10	-	2	-
58	-	18	-	-	-	84	-	26	-	6	-	13	-	3	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42	-	8	-	7	-	26	-	12	-	6	-	3	-	1	-	12	-
14	-	2	-	3	-	4	-	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-
3	2	6	2	2	-	6	-	-	-	1	1	6	4	3	1	3	2
31	8	7	3	18	7	63	31	35	15	2	-	29	11	3	3	22	12
21	6	3	-	1	1	18	11	4	2	-	-	3	3	2	5	3	2
10	1	2	-	-	-	8	4	1	-	3	2	5	3	-	-	7	2
238	-	13	-	34	-	102	-	25	-	1	-	31	-	4	-	36	-
33	-	2	-	6	-	12	-	5	-	3	-	8	-	6	-	1	-
350	-	16	-	24	-	100	1	68	5	12	-	36	-	39	1	15	-
23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	1	-	-	2	-	7	-	1	1	3	-	8	2	-	-	3	-
6	-	-	-	-	-	5	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
27	-	3	-	1	-	23	1	1	-	1	-	2	-	2	1	8	-

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 202).

Efter Opgave af Stadsfysikus behandledes i Trondhjem 10 Tilfælde af Syphilis, 2 af veneriske Saar og 23 af Gonorrhoe og Urethrit paa Sygehus. Offentlig Visitation af Prostituerede foretoges 57 Gange med tilsammen 257 Undersøgelser, altsaa i Gjennemsnit 4,4 Undersøgelser ved hver Visitation mod ca. 3 i Aaret forud. 25 Fruentimer have været indkaldte, hvoraf 9 er fundne syge, deraf 3 to Gange. Det hele Antal Sygdomstilfælde har saaledes været 12, deraf 9 Urethrit, 2 Syphilis og 1 Excoriatio hos en syphilitisk Patient. (M. Bøckmann).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** se ovenstaaende Tabel.

Fnat. Fra Selbu berettes, at Fnat i kort Tid har faaet stor Udbredelse baade i Selbu og Tydalen. (P. Conradi). I Guldalen siges den at udbrede sig mere og mere; i enkelte Grænde var omtrent hvert Menneske angrebet. (Rs. Hansson). I Hitterens Distrikt fortsatte Sygdommen fremdeles sin Runde. (E. Knutssøn).

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikter: 1 Trondhjems Stadsfysikat. Tilf.	1 Trondhjems Stadsfysikat. Dødsf.	2 Strinden. Tilf.	3 Selbu. Tilf.	4 Røros. Tilf.	5 Guldalen. Tilf.	7 Orkedalen. Tilf.	8 Hitteren. Tilf.	10 Ytre Fosen. Tilf.	11 Indre Fosen. Tilf.	12 Nordre Fosen. Tilf.
Veneriske Saar	32	-	[1]) 32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	43	-	[2]) 38	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-
— hereditær	5	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	263	-	[3]) 220	-	7	2	4	2	4	11	8	4	1

[1]) Efter Opgave fra Stadsfysikus behandledes af disse 2 Tilfælde paa Sygehus.
[2]) — — « — — « — 10 — « —
[3]) — — « — — « — 23 — « —

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager: ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	571	109	195	376
Strinden	130	20	68	62
Selbu	42	8	18	24
Røros	126	8	33	93
Guldalen	28	3	13	15
Opdal	30	7	12	18
Orkedalen	204	31	115	89
Hitteren	117	15	58	59
Hevne	31	-	20	11
Ytre Fosen	59	11	11	48
Indre —	45	3	18	27
Nordre —	29	12	9	20
Søndre Trondhjems Amt	1412	227	570	842
Deraf i By	571	109	195	376
— - Bygder	841	118	375	466

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom Side 203. De udgjorde for det hele Amt 16,1 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 26,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjems By var Forholdet henholdsvis 19,1 pCt. og 28,8 pCt., og for Bygderne 14,0 pCt. og 25,3 pCt.

Obstetriciske Operationer i søndre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.		Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.		Moder.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	34	[1]) 1	30	[2]) 6	1	[3]) 1	-	-	-	-	-	1	-
Bækkensneverhed	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	[4]) 1	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fodfødsel	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	38	1	33	7	2	1	1	1	1	1	1	1	1
	39		40			2				2			

[1]) Barselkvinden døde pludselig i 3die Døgn efter Forløsningen. [2]) Heraf a) en 2den Tvilling, om 1ste intet anført, b) en 2den Tvilling, c) en første Tvilling, om anden kun anført at den var ilive, d) en Tvilling om hvilken det ikke er opgivet, enten den er 1ste eller 2den; heller ikke noget om Medtvillingens Skjebne. [3]) Tvilling, om den anden intet anført. [4]) Barselkonen død 3 Uger efter Forløsningen; som Dødsaarsag opgives Diarrhoe og almindelig Debilitet.

Paa Sygehuslisten for Trondhjems Byes Sygehus findes opført 5 Barselkvinder indkomne med Barselkrampe, deraf døde 3. En af de 5 sees at være forløst med Tang og levende Foster, men Udfald for Moderen er ikke opgivet. Tillige sees en Kvinde at være død uforløst 12 Timer efter Indlæggelsen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Trondhjems Stadsfysikat ...	792	20	612	110	1	6	9	3
Strinden	451	10	417	62	2	1	2	3
Selbu	150	-	97	9	1	-	2	-
Røros	198	7	129	12	-	-	1	-
Guldal	332	11	240	25	5	-	4	-
Opdal	122	2	84	16	5	-	1	1
Orkedal	336	9	361	29	2	2	2	2
Hitteren	292	9	152	23	2	4	9	-
Hevne	146	4	113	14	-	1	3	-
Ytre Fosen	279	9	139	18	2	-	10	-
Indre —	244	6	88	12	2	1	-	-
Nordre —	227	11	111	14	-	3	13	-
Søndre Trondhjems Amt [1]) ..	3551	98	2529	344	22	18	55	8
Deraf i By	792	20	612	110	1	6	9	3
— - Bygder	2759	78	1917	234	21	12	46	5

[1]) Fraregnet de til Hedemarkens Amt hørende Indset Sogn (Opdals Distrikt), Dele af Tolgen (Røros Distrikt).

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning. For Trondhjems Fattigvæsens Regning var ved Begyndelsen af 1891 udsat til privat Forpleining 68 Sindssyge, hvoraf 6 var udsatte i Byen og 62 i Landdistriktet. Der indlagdes tilsammen 10 Individer, deraf 5 i Trondhjems og 5 i Rotvolds Asyl; før henlaa sammesteds 27 Sindssyge. Af de saaledes paa Asyl tilsammen behandlede Patienter udskreves i Aarets Løb 11, tilbageliggende vare ved Aarets Udgang 26, af hvilke 21 i Trondhjems og 5 i Rotvolds Asyl.

Af **Brok** (Hernia) behandledes 68 Tilfælde og kjendes 8 Dødsfald. Sædet var hos 59 følgende: Hernia inguinalis 44, Hernia cruralis 3, Hernia umbilicalis 12.

Af **Benbrud** (Fractura) opføres 104 Tilfælde og kjendes 7 Dødsfald. Sædet var hos 96 følgende:

Fractura cranii 2	Fractura radii 15	Fractura cruris 12
— ossium faciei 1	— ulnæ 1	— tibiæ 6
— claviculæ .. 2	— digit. manus. 1	— fibulæ 2
— costarum .. 12	— colli femoris. 14	— digit. pedis . 1
— humeri ... 8	— femoris 11	
— antibrachii . 7	— patellæ . .. 1	

For **Luxationer** behandledes 22 Tilfælde. Sædet er for 21 opgivet saaledes: Luxatio humeri 14, Luxatio antibrachii 4, Luxatio pollicis 1, Luxatio hallucis 1.

Af Lægerne udførtes 48 **obstetriciske Operationer**, deraf 14 i Trondhjem, 5 i Strinden Distrkt, 1 i Selbu, 4 i Røros, 1 i Guldalen, 1 i Opdale, 7 i Orkedalen, 4 i Hitteren, 1 i Hevne, 6 i ytre Fosen, 2 i indre Fosen, 2 i nordre Fosen. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 203.

Fødte og Døde (se Tabel Side 204).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 020 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 71,4.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 18 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsag for 14, hvoraf 5 af Barselkrampe, 2 af Emboli, 4 af Barselfeber, 2 af Livmoderblødning (deraf 1 Abort) og 1 af Hjertesygdom.

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	227	109	118
Diphtherit	203	53	150
Alderdomssvaghed	104	29	75
Kræft og Sarkom	79	37	42
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	59	28	31
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	54	36	18
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	48	35	13
Organisk Hjertesygdom	38	16	22
Kighoste	37	11	26
Skarlagensfeber	35	10	25
Hjerneslag	34	17	17

Til nærmere Oplysning om Dødsaarsagerne i Trondhjems By hidsættes den af Stadfysikus efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 206 og følgende).

Veirliget. Vinteren betegnes fra alle Distrikter undtagen Guldalens som mild med lidet Sne, Vaaren kom tidlig undtagen i Guldalens Distrikt, hvor den betegnes som sen, var dels tør, dels regnfuld (indre Fosen). Sommeren var overalt varm og for det Meste tør, Høsten mild, tildels fugtig. Middeltemperaturen paa Bergstaden Røros var for Aaret + 0,308° mod + 0,199 i 1890. Temperaturens Fordeling paa Maanederne vil sees af Tabel, (Side 210) der er udarbeidet efter Opgaver fra den derværende meteorologiske Station. Fra Trondhjems meteorologiske Station findes en lignende Tabel, (Side 210).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Trondhjem er Byens Kloaknet forlænget med 989 Meter og desuden er de i Havnen udmundende Kloaker førte saa langt ud, at deres Mundinger ved enhver Vandstand ligge under Vand. Fra Selbu omtales, at i de hygieniske Forhold er adskillig Forandring til det Bedre at spore, idet Renlighedssandsen i det Store og Hele taget i de senere Aar er tiltaget, saa at man nu ikke længer kan pege paa Selbyggen som et særlig skiddenfærdigt Folkefærd. Tydølerne har jo aldrig havt Ordet paa sig i saa Maade, og vistnok var der før i Tiden adskillig Forskjel paa disse to til et Herred forenede Bygder, men denne er nu saagodtsom udjævnet. Den stigende Oplysning, Meieriet og Meieriforeningerne samt Turiststrømmen er de Faktorer, som har betinget denne glædelige Forandring. Hvad Kosten angaar, maa denne som Regel siges at være god og kraftig, men naturligvis altfor ensformig, hvilket

Liste over de af Lægerne

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf.		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea (Croup)	4	2	2	-	-	2	2	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	17	7	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	28	16	12	9	7	3	3	-	-	-	-
— chronica	7	3	4	-	1	-	1	-	-	-	-
Cancer og Sarcoma	37	18	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	12	8	4	8	2	-	2	-	-	-	-
Debilitas congenita	12	6	6	6	6	-	-	-	-	-	-
— senilis	29	9	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	35	21	14	18	13	2	-	-	-	-	-
Diphtheritis	53	26	27	1	-	15	11	4	8	3	3
Dysenteria	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Erysipelas	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoïdea	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna, Decubitus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Insania	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Marasmus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	5	2	3	2	-	-	-	-	1	-	-
— tuberculosa	28	14	14	5	6	7	5	1	2	1	1
— spinalis, Myelitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus viarum urinifer	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brigh.	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	1
Oedema glottidis, Spasmus glottidis	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Arthrocace coxæ.

meddelte Dødsaarsager.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	3	5	2	3	-	-
-	-	-	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	2	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-
-	-	-	-	1	1	1	3	7	3	5	6	4	3	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6	6	10	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
2	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Paralysis cordis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	17	9	8	-	-	-	1	1	1	1	1
Phlegmone, Abscessus	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	38	17	21	2	1	1	2	1	-	-	-
Purpura	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Scarlatina	10	6	4	1	-	4	4	1	-	-	-
Scorbut	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Syphilis	5	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	109	59	50	-	-	2	2	3	3	2	5
— organ. aliorum	8	4	4	-	-	-	-	1	-	-	2
Tussis convulsiva	11	6	5	4	2	2	2	-	1	-	-
Vitia org. abdominis	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	16	6	10	-	-	-	-	-	-	-	-
— — hepatis	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventric. & can. intest.	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperium:											
Eclampsia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mors accidentalis	7	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Suicidium	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	8	4	4	1	1	-	-	-	-	-	-
Sum	589	300	289	61	41	39	36	13	16	7	13

[1]) Den ene 100 $\frac{8}{12}$ Aar gammel. [2]) Ved Skud. [3]) Ved Drukning. [4]) Ved

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	2	1	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	-	-	2	5	1	3	5	2	5	-	3	-	[1] 2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
4	11	13	8	5	9	12	2	8	4	8	4	2	2	-	-	-	-
-	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-
-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	1	1	2	-	2	2	3	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	[2] 1	[3] 1	[4] 1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
9	20	25	18	19	22	24	14	32	13	25	30	35	34	11	25	-	7

Hængning.

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros. (Celsius).

1891.	Maanedens Middeltemperatur.	Maanedens laveste Temp.	Maanedens høieste Temp.
Januar	÷ 11,91	÷ 34,8	+ 2,0
Februar	÷ 4,36	÷ 19,5	+ 3,8
Marts	÷ 10,79	÷ 27,8	+ 2,4
April	÷ 3,12	÷ 24,5	+ 5,0
Mai	+ 4,97	÷ 6,0	+ 14,3
Juni	+ 8,65	÷ 1,5	+ 24,4
Juli	+ 13,78	+ 2,0	+ 23,8
August	+ 9,79	+ 0,2	+ 20,2
September	+ 5,71	÷ 1,0	+ 18,0
Oktober	+ 3,70	÷ 10,0	+ 11,9
November	÷ 3,90	÷ 17,0	+ 4,8
December	÷ 8,92	÷ 27,5	+ 2,8

Uddrag af Trondhjems metereologiske Stations Journal.

1891.	Temperatur Celsius.	Rel. Fugtighed pCt.	Hyppigste Vindretninger.	Nedbør.	Skymængde.
Januar	÷ 2,5	77	SE	79,2	8,3
Februar	2,9	77	S	129,8	8,5
Marts	÷ 1,3	70	SSE	65,8	7,2
April	3,6	68	SSE	22,5	5,1
Mai	8,0	70	NW	39,0	7,6
Juni	18,4	66	NW	28,5	6,5
Juli	15,7	72	N	64,5	6,7
August	13,4	73	S	55,0	6,9
September	9,2	82	SE	108,9	8,6
Oktober	8,9	74	S	158,8	8,1
November	1,6	74	SE	46,4	7,8
December	÷ 1,3	59	S	62,4	7,2
Aaret	5,7	73	S	860,8	7,4

vel maa ansees for at være en af Aarsagerne til de hyppigt forekommende Fordøielsessygdomme og anæmiske Tilstande. Misbrug af Kaffe er almindelig, den drikkes gjerne stærk, men Kvaliteten er god. I Bygden drikkes ogsaa meget The. Naftamisbrug finder ogsaa Sted, hvorimod Brændevinsdrikken er meget aftaget. Selbyggen har havt Ord for at være et nøisomt og tarveligt Folk, og det maa vel endnu kunne siges om den ældre Slægt, men blandt den yngre har

der begyndt at indsnige sig adskillig Hang til Luxus. Hjemmevævede Stoffer bruges nok endnu i Almindelighed, men man kan heller ikke saa sjelden se Ungdommer, iførte Klæder af importerte, kostbare og daarligere Tøier. Slikkerier og deslige konsumeres ikke saa lidet af; saaledes sælges der af de mange Handlende for flere tusinde Kroner aarlig i Drops etc. Uagtet dette er de økonomiske Forhold gjennemgaaende upaaklagelige; dels har der nu i lang Tid som Regel været gode Aaringer, og desuden har Landmandsprodukterne været i høi Pris. Af Smør er der saaledes nu i Vinter exporteret for omtrent 1500 Kroner ugentlig alene fra Selbu. (P. Conradi). Fra Guldalens Distrikt bemærkes, at Fremgang utvilsomt spores, mest i Annexerne Horg, Soknedalen og Budalen mindst i Hovedsognet Støren, uagtet bedre Vilkaar her i flere Retninger skulde lade formode det Modsatte. Dette viser sig baade i Husflid, Jordbrug og tildels Bygningsvæsen. Renlighedssandsen øges. Men hvad det især skorter paa er Kyndighed i Husstel og Madlavning, hvorved selv gode Fødeemner ikke ordentlig udnyttes eller endog forringes i Næringsværdi ved uhensigtsmæssig Tillavning. Aarsagen kan tildels ligge i de hyppige Maaltider, 5 à 6 om Dagen, hvorved Kvindernes Tid uforholdsmæssig optages, naar de ogsaa skulde skjøtte andre Gjøremaal. En fornuftig ledet Husholdningsskole, afpasset efter Landsbygdens Forhold og Krav, synes derfor at maatte kunne gjøre megen Nytte. Sædelighedstilstanden siges at være nogenlunde brav. Natteløberiet aftager noget, men drives fremdeles; frugtsommelige Brude er langtfra nogen Sjeldenhed for ikke at tale om alle dem, der aldrig føres til Brudeskamlen (Rs. Hanssen). Fra Hitterens Distrikt omtales Befolkningen som dygtig og kjæk paa Søen, hvor den har sin hovedsagelige Haandtering, men ellers siges der at være noget klynkende ved den, og ligeoverfor Sygdomme er den strax færdig til at give sig over. Den mindste Bagatel udmales og overdrives med en forbausende Virtuositet. Den er gjennemgaaende neurasthenisk, tilbøielig til religiøse Grublerier og Sindssygdom. Natteløberiet florerer (E. Knutssøn). Fra nordre Fosen omtales de uheldige Skikke under Barsel, idet den Fødende skal anbringes paa gamle Filler, skidne Klæder, forat spare paa de gode og ogsaa paa skidden Halm. Det hænder, at der protesteres mod at skaffe ren Halm, da det er for godt. En rigelig Blødning ansees for et stort Gode. Den gode Ædruelighedstilstand i Bjørnør nævnes, i Aa derimod skal Drik være tiltaget i en foruroligende Grad (H. Brodtkorb).

Af **Sygehuse** haves Trondhjems Bys Sygehus og Trondhjems Sindssygeasyl, desuden et Sygelokale («St. Elisabeths Hospital») i den katholske Kirkebygning i Ilen. I Strinden er Rotvolds Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske beliggende. Røros Verk har et Sygehus paa 12 Senge. I Selbu og paa Lisbethsæter i Børseskognen, Orkedalens Distrikt, ere Sanatorier anlagte.

Om Sundhedstilstanden i Trondhjems Strafanstalt se den almindelige Beretning.

Bade. I Trondhjem findes en Badeindretning for Romerbad, Damp- og Karbad, Styrt, Basin- og Douche, hvor der i 1891 toges 33 351 Bad; desuden findes en privat Indretning for Damp- og Karbad (i «Harmonien»), hvor der toges 6 400 Bad. Fremdeles findes en Søbadeanstalt. I de to Folkeskoler paa Kalvskindet og Ilen har Eleverne almindelig faaet et Bad hver 3die Uge. I Røros findes 1 Dampbad og 2 Karbadindretninger med Douche samt 1 Styrtebad.

Af Bylægerne i Trondhjem er behandlet 1319 Patienter for Fattigvæsenets Regning; af disse indlagdes 149 i Sygehus.

Om **Amtets Apotheker** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Antal Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakcine-rede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Trondhjems Amt.....	13	2948	59	1722	26
Trondhjem	2	1319	25	291	14
Strinden	1	493	[1]) 3	204	6
Selbu	1	83	[2]) 2	159	-
Røros	1	250	[3]) 2	155	2
Guldalen	1	33	[4]) 1	-	-
Opdal	1	54	[5]) 6	*) 23	1
Orkedalen	3	396	[6]) 7	157	-
Hitteren	1	108	[7]) 4	**) 356	-
Hevne	-	-	-	-	-
Ytre Fosen	1	115	[8]) 4	141	1
Indre —	1	39	[9]) 3	236	2
Nordre —	1	58	[10]) 2	-	-

[1]) Strinden 1, Klæbu 1, Malvik 1. [2]) Selbu 2 [3]) Aalen 1, Røros 1. [4]) Soknedalen 1. [5]) Opdal 1, Rennebu 3, Indset 2. [6]) Orkedal 1, Børseskognen 2, Børsen 1, Meldalen 3. [7]) Hitteren 2, Fillan 2. [8]) Ørlandet 3, Bjugn 1. [9]) Rissen 1, Stadsbygden 2. [10]) Aa 1; Bjørnør 1,

*) Alene i Indset, da der ingen Vakcination foretoges ellers i Distriktet. **) Paa Frøien er der paa Grund af de lange Afstande og daarligt Fremmøde kun vakcineret hvert 3die Aar.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km.²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpe-vakcinatører.
Amtet	.....	22 767,81	81 529	19	38	44
1. Stjørdalen	.....	2 252,16	10 699	2	4	4
	Nedre Stjørdalen ..	339,27	6 372	2	2	2
	Hegre	613,52	2 560	-	1	1
	Meraker	1 299,37	1 767	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
2. Frosten		646,72	7 835	1	4	4
	Frosten	75,23	3 067	1	1	1
	Aasen	140,30	1 806	-	1	1
	Leksviken	431,19	2 962	-	2	2
3. Levanger		2 078,50	12 347	5	4	5
	Levanger, Kjøbstad	0,42	902	2	-	-
	Levanger	140,24	1 965	-	1	1
	Skogn	340,30	3 316	1	1	1
	Værdalen	1 597,54	6 164	2	2	3
4. Inderøen		985,62	11 347	2	7	7
	Ytterøen	28,04	1 219	-	1	1
	Mosviken og Verran	551,91	2 561	-	4	4
	Inderøen	145,32	4 934	2	1	1
	Sparbuen	260,35	2 633	-	1	1
5. Stenkjær		2 193,89	10 821	3	[1] 4	[1] 6
	Stenkjær, Ladested	0,87	1 866	3	3	-
	Egge	50,82	915	-	-	1
	Stod	633,48	2 306	-	-	3
	Beitstaden	1 082,71	4 466	-	1	1
	Skei	426,01	1 268	-	-	1
6. Grong		10 285,71	7 601	1	4	7
	Grong	4 908,93	3 543	1	2	4
	Snaasen	2 406,35	2 568	-	1	1
	Lierne	2 970,43	1 490	-	1	2
7. Namsos		1 302,03	6 302	2	3	3
	Namsos, Ladested	0,34	1 815	1		
	Klingen	352,15	1 100	-	2	2
	Vemundvik	249,55	959	1		
	Overhallen	708,99	2 428	-	1	1
8. Fosnes		1 323,00	4 681	1	2	3
	Fosnes	860,82	2 879	1	1	2
	Flatanger	462,18	1 802	-	1	1
9. Kolvereid		1 085,30	4 851	1	3	3
	Kolvereid	437,26	1 839	1	1	1
	Foldereid	513,20	1 032	-	1	1
	Nærø	134,84	1 980	-	1	1
10. Vikten		614,88	5 045	1	3	2
	Vikten	317,27	3 033	-	1	1
	Leka	297,61	2 012	-	2	1

[1]) Opgaven uklar.

Sundhedstilstanden omtales for Frostens, Stenkjærs, Fosnes og Viktens Distrikter som god, i de øvrige som mindre god, væsentlig betinget af epidemiske Sygdomme som Influenza, Diphtherit, tildels ogsaa Skarlagensfeber og Kighoste.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 534 eller 18,9 pro mille af den beregnede Middelbefolkning (81 300). Aaret forud var Dødeligheden 18,6 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 216 og 217).

Typhoidfeber opføres med omtrent samme Antal Tilfælde som Aaret forud, forekom i alle Distrikter, men kun sporadisk med tildels enkelte Tilfælde. Til Namsos skede Smitteimport ved en Fisker i Vikten; de i dette sidste Distrikt Angrebne bragte samtlige Sygdommen med fra Lofotfisket.

Af **Cerebrospinalmeningit** forekom et dødeligt endende Tilfælde i Namsos Distrikt.

Skarlagensfeber viser nogen Nedgang mod Aaret forud, men anføres fremdeles fra alle Distrikter undtagen Grongs. Til Frostens Distrikt kom Sygdommen i Februar fra Trondhjem til Frosten Herred, hvor den udbredte sig i Nesets Skolekreds, som en liden men ondartet Epidemi. Skolen lukkedes i nogle Uger. I Aasen Herred synes den at have været meget udbredt, men var godartet. I Levanger Distrikt fortsatte den fra 1890 i Aarets første Maaneder, ophørte ganske om Sommeren, men begyndte paany i December.

Kighoste, som i 1890 væsentlig forekom om de indre Dele af Trondhjemsfjorden undtagen i Stjørdalen, har i 1891 faaet en større Udbredning i Amtet. I Frostens Distrikt forekom den alene i Leksvikens Markabygd, hvor den i Høstmaanederne viste sig temmelig ondartet. I Værdalen, Levanger Distrikt, var den meget udbredt, men i det Hele noksaa godartet. Som Epidemi begyndte den i Inderøens Distrikt ved Aarets Slutning forat fortsættes ind i 1892. I Grongs Distrikt var den en Del udbredt, men godartet. I Namsos herskede den epidemisk fra Mai til September, kun faa Familier gik fri, ligesom den ikke skaanede nogen Alder. Kun i alvorligere Tilfælde med Komplikationer fra Lungernes Side, søgtes Lægehjelp. I Viktens Distrikt begyndte Kighosten i Rørvik ved Midtsommertid hos en fra Namsos indflyttet Familie og forplantedes herfra videre udover Distriktet, men i det Hele med mildt Forløb.

Diphtherit viser en ringe Forøgelse i de Angrebnes Antal mod Aaret forud. I Stjørdalens Distrikt forekom Sygdommen ikke i Begyndelse af 1891; i Meraker, hvor den i flere Aar efter hinanden har vist sig, optraadte ikke et Tilfælde det hele Aar. Fra Marts begyndte derimod i den øvrige Del af Distriktet at vise sig mindre Husepidemier, saaledes i Hegre og i Værnes, hvor den ogsaa optraadte under Rekrutskolen paa Værnesmoen; 7 Rekruter angrebes og 2 døde. Fremdeles paa Pladsen Branden under Værnes Gaard, hvor alle 4 Angrebne døde i Løbet af 14 Dage. I Skatval optraadte den ogsaa; særlig ondartet var den her paa Gaarden Forbord, hvor der er Skydsstation og Postaabneri; 6 Personer angrebes, 3 Børn døde. I Frostens Distrikt forekom i Frostens Herred flere mindre Husepidemier tildels af ondartet Natur; i Aasens Herred fortsatte Sygdommen fra 1890 sig som en betydeligere Epidemi blandt Arbeiderne ved Nydalens Fabriker. I Leksviken viste den sig paa en afsides Plads i Marts, hvor 2 Voxne angrebes. I Levanger Distrikt herskede den det hele Aar, antog mod dets Slutning en ondartet Karakter,

saaledes at Dødeligheden i Værdalen f. Ex. steg til 60 á 70 pCt. Der oprettedes Lazaretter baade i Levanger By og i Værdalen, hvilket sidste dog først traadte i Virksomhed i Januar 1892. I Inderøen forekom den som mindre Lokalepidemier over det hele Distrikt undtagen Ytterøen og fordelt over det hele Aar med Kulmination i de tidlige Høstmaaneder. De fleste Angrebne viste sig i Sparbu og Inderøens Herreder. Skolerne lukkedes midlertidig. Kun paa et af de 46 angrebne Steder mislykkedes Desinfektionen, idet der optraadte et nyt Tilfælde 6 Dage efter Rensningen. (Synnestvedt). I Stenkjær Distrikt siges Diphtherit at være optraadt sporadisk, fordelt paa Aarets samtlige Maaneder og med let Forløb. I Namsos Distrikt viste den sig i Namsos By, Vemundvik Sogn og Klingen Sogn med tilsammen 36 Tilfælde, hvoraf 11 i Byen. I Fosnes Distrikt fortsatte den fra 1890, udbredte sig paa Broum, ved Fosland og paa Allebund ved Otterøen, samt paa Joøen. Tilfældene vare en Tid spredte, men i November fik den mere Udbredelse paa Otterøen med antaget Smitteudbredelse fra Skolen paa Skornsvold, hvis Elever først angrebes, samtidig i flere Huse. Epidemien var temmelig ondartet og vedvarede ind i 1892. I Kolvereid Distrikt angrebes de fleste i Aarets første Maaneder, samt i Oktober og November, da Epidemien kulminerede, hvortil Grunden væsentlig antages at være det om Høsten foregaaende Sildefiske, da betydeligere Sammenstimlen af Folk finder Sted. Sygdommen søgtes stadigt skjult af Befolkningen af Frygt for at blive stoppet i Sildetrafiken. I den Tid, Sygdommen var paa sit Høidepunkt, var der stor Nedbør, og Jordbunden opblødtes i usædvanlig Grad; da der i Midten af November blev klart Veir med Frost, og Jorden dækkedes af et tyndt Snelag, anmeldtes en Tid ingen nye Tilfælde, og Sygdommen syntes pludselig ligesom at forsvinde. Den viste for en Del en ondartet Karakter. Saaledes døde der i Foldereid i en Familie 6 Børn i Løbet af 8 Dage. (Knutzon). I Viktens Distrikt optraadte den i Aarets Begyndelse paa 2 Gaarde paa indre Vikten, sandsynlig forplantet fra Rørvik, hvor der Høsten 1890 herskede en ondartet Epidemi. Det ved Rørvik oprettede midlertidige Sygehus nedlagdes udover Vaaren, da Epidemien ophørte. De senere paa Aaret optrædende Tilfælde viste sig dels paa Vallø paa ytre Vikten, dels paa Rørvik; Smitten var bragt ved Fiskere fra Ursfjorden i Bindalen.

Af **Strubehoste** er kun opført 12 Tilfælde med 9 Dødsfald, de fleste fra Stjørdalens Distrikt.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** samt **katarrhalsk** og **follikulær Angina** var adskilligt hyppigere end vanligt.

Af **Influenza** opføres et noget mindre Antal Angrebne end i 1890, men den var dog almindelig udbredt i alle Distrikter med de vanlige Komplikationer, særlig Lungebetændelse. Den direkte Dødelighed var noget større end Aaret forud (22 mod 13), men i det Hele beskrives Forløbet fra flere Distrikter som mildere end i den tidligere Epidemi, medens fra andre den ved Eftersygdomme nedsatte almindelige Sundhedstilstand betones.

Lungebetændelse opviser ogsaa aftagende Hyppighed mod Aaret forud, men var dog især som Komplikation af Influenza, meget almindelig. Epidemisk Optræden omtales fra Frosten i Frostens Distrikt i Januar, April og December; Dødeligheden af behandlede Tilfælde i Distriktet var 14,2 pCt. Paa to Steder viste den sig smitsom. (K. E. Nilssen).

Af **Pleurit** opføres næsten det samme Antal som i 1890, medens **Gigtfeber** var lidt sjeldnere.

Af **akut Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera** opgives omtrent samme Antal Angrebne som Aaret forud, medens **Blodgang** opføres med kun tilsammen

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	52	2	52	1	1	4	3	6	6	4	5	8	5	4	5
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	22	9	21	6	3	3	1	1	1	-	-	2	1	-	3
Vandkopper	13	-	13	-	2	-	-	5	-	2	-	3	1	-	-
Skarlagensfeber	104	5	104	13	13	3	8	11	11	8	11	5	8	2	11
Røde Hunde	11	-	11	-	2	2	-	-	-	4	-	3	-	-	-
Mæslinger	13	-	13	1	1	4	3	-	1	-	3	-	-	-	-
Rosen	97	1	97	7	7	4	6	3	5	8	9	5	16	9	18
Kighoste	399	10	399	3	2	19	35	59	66	58	37	55	29	20	16
Diphtherit	728	159	728	106	66	50	43	37	42	46	53	42	56	101	86
Strubehoste	12	9	12	3	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	4
Kusma	3	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1368	30	1368	161	212	166	163	115	76	87	76	58	58	73	123
Katarrhalsk og follikulær Angina	538	-	538	69	61	40	45	25	45	48	35	30	39	48	53
Influenza	745	22	745	66	75	110	151	112	65	23	11	14	36	22	60
Lungebetændelse	559	76	558	73	76	74	81	68	36	19	11	16	17	38	49
Pleurit	137	7	137	17	9	11	24	14	12	6	6	5	13	6	14
Gigtfeber	149	2	149	39	16	20	11	6	5	11	6	10	9	12	4
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	429	7	429	36	24	24	27	27	52	55	84	34	18	20	28
Blodgang	34	2	34	3	6	-	-	1	-	9	7	1	1	2	4
Skjørbug	3	1	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	5417	343	5415	604	577	536	603	491	423	389	355	293	307	358	479

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Stjørdalen.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	1	-	8	-	1	-	6	1	15	-	4	-	10	-	3	-	1	-	3	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	9	4	1	1	3	-	2	-	1	1	2	1	3	1	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	5	2	21	2	35	1	8	-	16	-	-	-	4	-	6	-	4	-	5	-
Røde Hunde	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	11	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	6	-	33	-	15	1	3	-	1	-	19	-	1	-	7	-	9	-
Kighoste	-	-	4	1	98	3	26	-	20	1	32	-	163	2	28	1	3	-	25	2
Diphtherit	25	15	52	16	218	37	103	19	57	7	8	-	36	6	67	16	139	39	29	10
Strubehoste	7	6	-	-	3	3	1		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	122	2	53	2	252	10	177	4	283	6	72	-	270	3	17	-	53	3	69	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	43	-	19	-	191	-	65	-	57	-	26	-	99	-	6	-	8	-	24	-
Influenza	40	-	60	-	126	1	82	-	266	11	40	8	92	2	3	-	36	-	-	-
Lungebetændelse	91	13	52	13	136	18	78	12	74	7	14	5	64	9	8	2	35	4	13	-
Pleurit	10	1	8	1	32	2	18	-	17	1	1	-	25	-	1	-	2	-	23	2
Koldfeber	13	-	6	-	26	1	11	-	19	-	29	-	23	1	8	-	10	-	4	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	35	1	12	-	99	1	51	2	79	3	25	-	92	-	9	-	9	-	18	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	2	-	8	-	-	-	24	2	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	396	41	310	39	1276	79	650	39	918	36	255	14	931	27	162	20	309	46	222	15

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1 Stjørdalen.		2 Frosten.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Df.
Chronisk Rheumatisme	332	-	3	2	191	136	32	-	2	-
Fnat	42	-	8	14	12	8	4	-	6	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	186	-	68	82	18	18	21	-	7	-
Rachit	30	4	15	15	-	-	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	63	27	17	15	16	8	3	3	1	-
Lungetuberkulose	308	97	5	6	127	153	24	17	8	8
Kræft og Sarkom	87	46	-	-	34	43	8	5	7	6
Morbus Brigthii	72	9	6	8	29	27	3	-	1	1
Blegsot og Anæmi	601	-	17	63	35	486	47	-	8	-
Livmodersygdomme	196	1	-	2	-	194	18	-	21	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	959	10	21	39	435	460	39	-	40	5
Ormesygdomme	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	4	-	-	-	4	-	1	-	1	-
Struma	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Brok	81	3	16	3	45	17	-	-	1	1
Luxationer	18	-	1	2	9	6	-	-	1	-
Frakturer	73	-	7	5	37	24	-	-	-	-

34 Angrebne mod 137 i 1890. De fleste Tilfælde af Blodgang forekom i Namsos Distrikt (24), hvor den i Byen optraadte sporadisk i Januar, Juli, September og Oktober, i Landdistriktet epidemisk paa Gaardene Hildrum og Klykken i Overhallen i Juli og August og i December paa en Plads i Vemundvik. Aarsagen antages, som Aaret forud, at være Drikkevand, inficeret af Lemæn og deres Exkrementer. Forekomsten af Lemæn omtales foruden fra Namsos Distrikt ogsaa fra Frosten og Fosnes Distrikter.

Af **akut Gastroenterit** indsygnede i Namsos Distrikt 7 Medlemmer af samme Familie samtidig, antagelig var den foranlediget ved Nydelse af bedærvet Kjød.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel paa følgende Side.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Chronisk Rheumatisme siges at være overmaade almindelig i Stenkjær Distrikt. (J. G. S. Bugge).

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjør Dødsfald af Lungetuberkulose 12,6 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede kjendte Dødsaarsager og

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																
3		4		5		6		7		8		9		10	
Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
143	-	31	-	50	-	5	-	54	-	4	-	-	-	11	-
8	-	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	13	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	-	24	-	42	-	7	-	32	-	-	-	-	-	3	-
16	3	3	-	7	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
21	15	8	4	7	2	-	-	21	3	-	-	-	-	2	-
124	23	50	15	40	15	5	2	31	7	10	6	7	1	9	3
16	7	19	11	12	4	3	2	9	4	4	2	4	1	5	4
18	2	8	1	7	1	-	-	30	3	2	1	2	-	1	-
131	-	69	-	81	-	30	-	153	-	17	-	49	-	16	-
46	1	10	-	28	-	14	-	50	-	3	-	4	-	2	-
167	2	94	-	164	1	33	1	247	-	34	-	87	-	54	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
1		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	-	18	1	5	-	6	-	9	-	4	-	5	-	6	1
2	-	3	-	2	-	4	-	4	-	-	-	2	-	-	-
21	-	13	-	14	-	5	-	10	-	3	-	4	-	3	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikter.							
			1	3	4	5	7	8	9	10
			Stjørdalen.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjær.	Namsos.	Fosnes.	Kolvereid.	Vikten.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Syphilis konstitutionel	6	-	2	1	1	2	-	-	-	-
— hereditær	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	44	-	1	8	7	5	7	1	6	9

23,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 19,5 pCt. og 32,2 pCt. og for Bygderne 12,1 pCt. og 22,6 pCt. Fra Grongs Distrikt bemærker Distriktslægen, at Tuberkulose dersteds i

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lunge-tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdalen	80	17	41	39
Frosten	87	8	39	48
Levanger	190	23	79	111
Levanger By	8	1	4	4
Bygder	182	22	75	107
Inderøen	121	15	39	82
Stenkjær	84	15	36	48
Stenkjær By	22	5	9	13
Bygder	62	18	27	35
Grong	28	2	14	14
Namsos	67	7	27	40
Namsos By	16	3	5	11
Bygder	51	4	22	29
Fosnes	30	6	19	11
Kolvereid	59	1	46	13
Vikten	27	3	15	12
Nordre Trondhjems Amt	773	97	355	418
Deraf i Byer	46	9	18	28
— - Bygder	727	88	337	390

de senere Aar viser betydelig Tilbagegang og er nu en meget sjelden Sygdom mod tidligere, hvilket ogsaa gjelder **Kjertelsyge.** (Agersborg). Se forøvrigt ovenstaaende Tabel.

Af **Brok** (Hernia) opføres 81 Tilfælde og 3 Døde. Sædet var hos 62 følgende: Hernia inguinalis 46, Hernia cruralis 6, Hernia umbilicalis 10.

Benbrud (Fractura) behandledes hos 73 Individer. Sædet var følgende:

Fractura claviculæ . . . 1	Fractura radii 16	Fractura cruris 7
— costarum . . . 14	— digit. manus 1	— tibiæ 3
— scapulæ 1	— colli femoris 9	— fibulæ 6
— humeri 4	— femoris 3	— malleoli 2
— antibrachii . . 5	— patellæ 1	

Luxationer (Luxatio) opføres med 18 Tilfælde. Sædet var følgende: Luxatio maxillæ inf. 3, Luxatio humeri 8, Luxatio antibrachii 1, Luxatio radii 1, Luxatio digit. manus 1, Luxatio femoris 3, Luxatio genus 1.

Om **Amtets Sindssyge,** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 32, deraf i Stjørdalens Distrikt 6, Frosten 1, Levanger 7, Inderøen 4, Stenkjær 3, Grong 1, Namsos 4, Kolvereid 3, Vikten 3.

Obstetriciske Operationer i nordre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Børn		Mødre	Børn	Mødre		Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	13	[1]) 2	13	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	[4]) 1	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	1	[2]) 2	[3]) 2	-	-
Polyp i Vagina	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Skjevt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Abort	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	16	2	14	4	2	3	2	1	8
	18		18				3		

[1]) Dødsaarsagen opgives hos den ene Barselskone at have været «Metrit»; hun døde 2 Dage efter Forløsningen. Er sandsynlig opført under Barselfeber paa Dødslisten. Hos den anden var Dødsaarsagen Barselfeber. [2]) Tvillingfødsel. Forløsningen endtes ved Tang. [3]) Et af Fostrene bød sig i Pandeleie. [4]) Fosteret bød sig i Ansigtsleie. Dødsaarsag: Septichæmi.

Antallet af **Fødte** og **Døde**, se omstaaende Tabel (se Side 222).

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 619 Fødte over Døde og Forholdet mellem og disse = 100: 71,2.

Døde paa **Barselseng**. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 12 saaledes: Dystokia 1, Embolia 1, Barselfeber 9, Livmoderblødning 1.

De **hyppigst opgivne Dødsaarsager** sees af Tabel paa Side 222.

Veirliget. Vinteren betegnes overveiende som mild, tildels snebar, kun i Namsos Distrikt var den barsk og i Vikten sur og stormfuld. Vaaren synes at være kommet noksaa tidligt, i Namsos var den sen, men var tildels kold, Sommeren var varm og tør, Høsten dels mild, dels kold (Vikten), i flere Distrikter regnfuld. I Frostens Distrikt var der i 1891 Nedbør i 108 Dage, Skydække i 108, Klarveir i 149 Dage, Storm eller Kuling i 106, Stille i 145 Dage. Aarets koldeste Dag var den 16de Januar, da Minimumsthermometret viste ÷ 15 ⁰ R., den varmeste Sommerdag viste + 24 ⁰ R. Angaaende meteorologiske Forhold, meddelt af Distrikslægen P. W. K. Dietrichson, i Levanger Distrikt

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Stjørdalen	287	7	221	26	-	2	6	-
Frosten	211	9	118	11	1	4	4	-
Levanger	311	5	299	41	1	1	1	-
Levanger By	28	-	22	3	-	-	-	-
Bygder	283	5	277	38	1	1	1	-
Inderøen	278	3	202	24	2	-	3	1
Stenkjær	279	5	195	22	1	-	-	1
Stenkjær By	57	1	29	5	-	-	-	1
Bygder	222	4	166	17	1	-	-	-
Grong	187	10	110	11	3	4	1	-
Namsos	167	3	134	13	-	-	3	1
Namsos By	68	-	37	6	-	-	1	-
Bygder	99	3	97	7	-	-	2	1
Fosnes	132	2	84	11	-	-	2	-
Kolvereid	166	5	97	15	1	1	3	-
Vikten	135	4	74	11	1	1	1	-
Nordre Trondhjems Amt	2153	53	1534	185	10	13	24	3
Deraf i Byer	153	1	88	14	-	-	1	1
— - Bygder	2000	52	1446	171	10	13	23	2

De hyppigste Dødsaarsager vare:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Diphtherit	165	2	163
Lungetuberkulose	97	9	88
Lungebetændelse	82	2	80
Alderdomssvaghed	54	2	52
Kræft	46	2	44
Akut Bronchit	30	4	26
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	27	1	26
Organisk Hjertesygdom	27	1	26
Influenza	22	1	21

henvises til Tabel, (Side 223). Barometerstanden er beregnet efter norske Tommer, Thermometret efter Reaumur.

Veir- og Temperaturforhold i Levanger.

Maaned.	Barometerstand. (Tommer).			Thermometerstand. (R.)					Minimum om Natten.		
	Gjennemsnit for Maaneden,	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 12 Middag.	Kl. 4 Eftermiddag.	Høiest.	Lavest.	Gjennemsnitlig.	Høiest.	Lavest.
Januar	28,2	5te: 28,8	21de: 27,6	÷ 3,1	÷ 2,2	÷ 2,5	13de: + 5	5te: ÷ 15	÷ 4,3	1ste: + 2	5te: ÷ 16
Februar	28,5	21de: 28,9	11te: 27,10	+ 1,2	+ 2,7	+ 2,8	18de: + 6,6	12te: ÷ 5	+ 0,2	18de: + 5	13de: ÷ 5,5
Marts	27,11	14de: 28,5	2den: 27,3	÷ 3,7	0	+ 0,1	28de: + 5,5	21de: ÷ 10	÷ 4,4	1ste: + 0,5	21de: ÷ 12
April	28,5	12te: 28,9	30te: 27,8	+ 1,8	+ 5,4	+ 7,7	17de: + 11	2den: ÷ 5	÷ 1,2	29de: + 4	1ste: ÷ 10
Mai	28,1	10de: 28,7	2den: 27,6	+ 3,7	+ 9,8	+ 11,5	21de: + 17	3die: + 5	+ 2,4	26de: + 7	13de: ÷ 1
Juni	28,4	22de: 28,9	27de: 28	+ 8,9	+ 11,3	+ 13,5	25de: + 24,5	14de: + 4,5	+ 4,3	25de: + 9,5	15de: ÷ 0,5
Juli	28,2	15de: 28,8	28de: 27,10	+ 13,1	+ 16,3	+ 18,4	17de: + 25	2den: + 8	+ 10,4	20de: + 18,5	2den: + 4
August	28	18de: 28,4	28de: 27,3	+ 10,9	+ 14,6	+ 16,2	3die: + 21,5	31te: + 8	+ 8,5	16de: + 11,5	31te: + 5
September	28	23de: 28,6	2den: 27,4	+ 7,3	+ 10,4	+ 10,6	14de: + 15	22de: + 2	+ 5,4	15de: + 11,5	22de: + 1,5
Oktober	28	29de: 28,8	14de: 27,6	+ 6,8	+ 8,9	+ 8,6	12te: + 15,5	21de: + 0,5	+ 5,1	12te: + 11	21de: ÷ 0,5
November.....	28,3	1ste: 28,11	12te: 27,7	÷ 0,1	+ 1,5	+ 1,3	1ste: + 9	29de: ÷ 5,5	÷ 0,7	6te: + 6,5	23de: ÷ 8
December.....	27,11	13de: 28,10	10de: 26,10	÷ 2,2	÷ 1,4	÷ 1,5	4de: + 6	17de: ÷ 12	÷ 3,4	4de: + 4	17de: ÷ 12
Gjennemsnit for hele Aaret...	28—1½	1ste Novbr. 28,11	10de Decbr. 26,10	+ 3,7	+ 7,2	+ 7,2	17de Juli + 25	5te Januar ÷ 15	+ 1,8	20de Juli + 18,5	5te Januar ÷ 16

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Stjørdalen meddeles, at de hygieniske Forhold vistnok er temmelig uforandrede, hvad saavel Boliger, som Klædedragt og Levemaade angaar; navnlig er Kosten fremdeles ikke som den burde være, selv hos Folk, som kunde have Raad til at indrette sig anderledes; thi ogsaa hos disse gaar næsten al Melken til Meierierne, og Kaffe træder istedet selv til Smaabørnene. Adgang til fast Arbeidsfortjeneste har ikke været stor inden Distriktet. I nedre Stjørdalen har nogle Skiferstensbrud været igang, ligesaa 2 Teglværk og 1 Brændevinsbrænderi, ligesom i Meraker 1 Træsliberi og nogen Grubedrift paa Kobber. Træsliberiet skaffer fornemmelig unge Mennesker Beskæftigelse, men er vistnok ingen sund Bedrift for dem, dels paa Grund af den stadige Fugtighed, de bevæge sig i, og dels paa Grund af det Natarbeide, den fordrer. Fra Stjørdalshalsen og Naboskab søge endel sin Indtægt i det nærliggende Hommelvik og Muruvik, hvor der er Sagbrug og Trælastudskibning, ligesom en Fabrik til Udvinding af Kobber ad kemisk Vei. En stor Del af Strandstedet Stjørdalshalsens Indvaanere føre forøvrigt en kummerlig Tilværelse. Ved Exercerpladsens Flytning for nogle Aar Siden til Værnesmoen har vel nogle af dem Anledning til om Sommeren at skaffe sig noget Erhverv, men denne er ikke af den solide, saa Fattigvæsenet fremdeles stadig maa træde hjelpende til og har her en stor Byrde at bære. Intet Smaasalg af Øl eller Brændevin er tilladt inden Distriktet, og Befolkningen er i det Hele taget ædruelig. 2 Afholdsforeninger er i Virksomhed med god Fremgang. Ved Dyrskuer, Markeder eller lignende større Samlinger hænder det dog, at Ungdommen fra det nærliggende Brænderi skaffer sig 40 Liter til Fordeling, men denne Trafik skal i den senere Tid være i Aftagende. (J. Angell). Som udviklede Bedrifter i Frostens Distrikt omtales Tøndefabrikationen i Leksvigen og Søgræsbedriften i Frosten. Forarbeidelse af Tønder (Kopper) foregaar i stor Udstrækning og drives saavel af Gaardbrugere som af Husmænd og Inderster. Fabrikationen foregaar om Vinteren, for at spare paa Brænde, i Regelen i Familiens Dagligværelse, der tillige er Soveværelse og undertiden endog huser en urenlig Sindssyg. En saadan kombineret Værksted-Familieboligs Interiør lader sig vanskelig beskrive; den, der af Erfaring maatte kjende det eiendommelige Aroma som en dampende Potetesgryde med en Del vaade Klæder, især tilsmudsede Spædbørnsklæder, og en høi Stabel af sur Brændeved op til en glohed Kakelovn formaar at udbrede i et lidet Rum, vil kunne danne sig en Forestilling om de her praktiserede «hygieniske Forhold». Enhver Protest mod dette uheldige System mødes med den Bemærkning, at «saadant er noget Udenforstaaende ikke begriber, det hører jo nødvendigvis med til Koparbeidet». I Frosten drives langs Kyststrækningen, ligeledes af Gaardbrugere, Husmænd, Inderster og Fiskere, en meget indbringende Forretning med at skjære, opsamle, tørre og sælge Søgræs. Denne Bedrift drives dog ikke saa letvint og lønnende, som det ved overfladisk Betragtning kan synes; disse Arbeidere fortjener temmelig surt sine Penge, thi de staar daglig, timevis, med hele Legemet op til Skuldrene i Vand og skjærer Græset. Selvfølgelig finder man hos disse meget hyppig Funktionsforstyrrelser i Cirkulationsorganerne og konsekutive Organlidelser (f. Ex. Hjertedilatationer- og Hypertrofier). Interessen for Renlighed, Orden, Komfort og god Sundhedspleie samt en frugtbringende Stræben i disse Retninger er i glædelig Tiltagende. Rusdrikke nydes sjelden til Overmaal, end ikke i Brylluperne, uagtet der ved saadanne Leiligheder nydes utrolige Mængder af fransk Brændevin, hvis berusende Virkninger imidlertid svækkes ved at Nydelsen fordeles paa de obligate 3 Døgn. Kaffemisbrugen florerer fremdeles lige stærkt, ikke mindst hos Fattigfolk, der overalt klager over Mangel paa Adgang til Melk. (K. E. Nilssen). Angaaende Levemaade og hygieniske Forhold i Namsos Distrikt henvises til Uddrag af Distriktslæge A. Rolls Beretning, indtaget som Bilag.

Sygehuse. Amtet har 2 faste Sygehuse et i Skogn, Levanger Distrikt og et i Vemundvik Sogn lige ved Grændsen af Namsos By. I Stenkjær findes et Isolationslokale for epidemiske Syge med Plads til 20 Personer.

Badeindretninger. I Stenkjær Ladested findes en Indretning for Damp- og Karbad. I Namsos leverede Sygehuset i 1891 til Private 272 Dampbad, 305 Karbad, og 13 Styrtebad, hvilket viser en betydelig Nedgang i Besøget mod Aaret forud.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	16	1831	41	1675	5
Stjørdalen	1	154	[1]) 2	159	1
Frosten	1	77	[2]) 2	*) 197	-
Levanger	4	628	[3]) 10	-	2
Inderøen	2	316	[4]) 6	510	-
Stenkjær	3	234	[5]) 9	166	2
Grong	1	109	[6]) 4	177	-
Namsos	1	83	[7]) 4	**) 12	-
Fosnes	1	75	[8]) 1	35	-
Kolvereid	1	97	[9]) 3	60	-
Vikten	1	58	-	180	-

[1]) Nedre Stjørdalen 1, Hegre 1. [2]) Frosten 1, Leksviken 1. [3]) Værdal 4, Skogn 3, Levanger Herred 3. [4]) Inderøen 4, Ytterøen 1, Sparbu 1. [5]) Stenkjær 3, Stod 2, Egge 1, Beitstaden 2, Skei 1. [6]) Grong 2, Snaasen 1, Lierne 1. [7]) Klingen 1, Namsos By 3. [8]) Fosnes 1. [9]) Kolvereid 1, Nærø 1, Foldereid 1. *) I Aasen og Leksvikstranden ingen Vakcination paa Grund af utilstrækkeligt Fremmøde. **) Vakcinationen indstillet paa Grund af Kighosteepidemien.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		37589,84	132 447	27	1	68	53
1. Brønnø		2 642,11	11 917	2	-	5	5
	Bindalen	1 504,67	2 467	-	-	-	-
	Brønnø	386,05	5 709	1	-	-	-
	Velfjorden	604,63	1 363	-	-	-	-
	Vega	146,76	2 378	1	-	-	-
2. Alstahaug		1 446,54	11 830	1	-	6	3
	Alstahaug	408,29	4 373	1	-	3	1
	Herø	176,18	3 919	-	-	1	1
	Tjøtta	862,07	3 538	-	-	2	1
3. Vefsen		6 274,00	7 380	2	-	4	3
	Mosjøen, Ladested.	0,83	1 160	2	-	2	-
	Vefsen	3 197,09	5 158	-	-	1	1
	Hatfjelddalen	3 076,08	1 062	-	-	1	2
4. Ranen		5 064,53	13 652	3	-	5	4
	Nesne	637,85	3 421	1	-	1	-
	Dønnes		1 486	-	-	1	-
	Hemnes	4 426,68	4 733	1	-	1	-
	Mo		4 012	1	-	2	-
5. Lurø		2 321,77	8 288	1	-	4	4
	Lurø	267,90	2 143	-	-	2	1
	Trænen		437	-	-	1	1
	Rødø	2 053,87	2 604	1	-	1	1
	Melø		3 104	-	-		1
6. Gildeskaal		1 849,77	5 315	1	-	2	3
	Gildeskaal	1 849,77	3 637	1		1	1
	Beieren		1 678	-	-	1	2
7. Bodø		535,79	8 040	2	1	3	2
	Bodø, Kjøbstad	0,70	3 791	2	1	1	-
	Bodø	535,09	4 249	-	-	2	2
8. Folden		2 270,75	4 214	1	-	2	3
	Sørfolden	2 270,75	2 315	1	-	1	1
	Nordfolden—Kjærringø		1 899	-	-	1	[1]) 2

[1]) 1 Post ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
9. Skjerstad		3 980,19	7 148	2	-	3	3
	Skjerstad	1 505,33	4 426	1	-	2	2
	Saltdalen	2 474,86	2 722	1	-	1	1
10. Steigen	Steigen	433,74	3 338	1	-	2	1
11. Hammerø	Hammerø	1 058,83	2 946	1	-	1	1
12. Lødingen		2 832,05	5 295	1	-	4	3
	Lødingen	2 832,05	3 312	1	-	3	2
	Tysfjorden		1 983	-	-	1	1
13. Ofoten		3 036,16	5 771	1	-	4	2
	Evenes	3 036,16	3 069	1	-	2	1
	Ankenes		2 702	-	-	2	1
14. Flakstad		395,47	3 504	1	-	4	4
	Flakstad	382,71	2 565	-	-	2	2
	Værø	12,76	939	-	-	2	2
15. Buksnes		288,30	7 901	1	-	[1] 6	2
	Buksnes	191,35	4 679	1	-	2	1
	Borge Sogn af Borge Herred	96,65	3 222	-	-	2	1
16. Østlofoten		630,20	7 074	3	-	3	3
	Vaagan	433,74	5 006	3	-	2	1
	Gimsø	51,03	1 356	-	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	145,43	712	-	-	-	1
17. Hadsel		944,02	10 008	1	-	5	2
	Hadsel	765,42	6 495	1	-	3	1
	Bø	178,60	3 513	-	-	2	1
18. Sortland		1 594,62	8 826	2	-	5	5
	Sortland	586,82	2 640	1	-	1	3
	Øksnes	408,22	2 968	-	-	2	1
	Dverberg	599,58	3 218	1	-	2	1

Fra Gildeskaal Distrikt er paa Grund af Distrikslægens Død ingen Indberetning indkommen; Beretningen fra Steigen Distrikt gjælder kun December Maaned.

[1]) Bolig uopgivet for 2 privat praktiserende.

Sundhedstilstanden anføres noksaa god for Lurø, Folden, Hammerø, Lødingen, Flakstad og Sortland Distrikters Vedkommende, medens den angives som daarlig i Alstahaug, Ranen, Bodø, Skjerstad, Ofoten, Buksnes og Hadsel. Dette skyldes især en større Udbredning af epidemiske Sygdomme, navnlig Diphtherit, Influenza, Lungebetændelse og akute katarrhalske Tilfælde.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2556 eller 19,1 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (133 600). Aaret forud var Dødeligheden 19,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 229 og fl.).

Typhoidfeber fik under Lofotfisket en ualmindelig stor Udbredelse, og efter Fiskets Slutning spredtes Sygdommen med de hjemvendende Fiskere til de fleste Distrikter i Amtet. I Alstahaug forekom der spredte Tilfælde, uden at det lykkedes at paavise, hvorledes Sygdommen var opstaaet. I Vefsen blev en Kone angreben af Sygdommen, efter at have spist Smør, som hendes Mand havde ført hjem med sig fra Lofoten, og som havde tilhørt en Del af Typhoidfeber angrebne Mænd. Hun smittede igjen 3 Personer paa samme Gaard. (J. Stockfleth). Til Ranen kom Sygdommen med Fiskere fra Lofoten. Da der iforveien var Underretning om, at der var en voldsom Epidemi af denne Sygdom i Kabelvaag, bestemte Sundhedskommissionen, at de hjemvendende Fiskere, der havde boet sammen med Typhoidfeberpatienter eller antoges at have været udsat for Smitte fra saadanne, skulde fremstille sig for nærmeste Læge. De Angrebne blev, saavidt gjørligt, henvist til Sygehus, og de andre gaves Adgang til Bad og Desinfektion. Enkelte Fiskere blev først syge efter sin Hjemkomst, uden at nogen Smitteoverførelse til dem da kunde paavises. Af Folk, som ikke havde været i Lofoten, behandledes i Nesne 6 Syge. En Mand kom syg hjem fra Fisket, smittede først Konen, derpaa blev 2 Børn angrebne og tilsidst en fra Nabogaarden tilkaldt Pleierske, der atter bragte Sygdommen til sit Hjem. Til Lurø kom ogsaa Sygdommen fra Lofoten. En af de hjemkomne Fiskere, en ung, stærk Mand døde; et Par af de andre Tilfælde var ogsaa alvorlige med langvarig Reconvalescents. De enkelte Tilfælde i Folden og Skjerstad Distrikter skyldes Lofotepidemien; til Lødingen opgives Sygdommen at være kommen dels fra Lofoten, dels fra Finmarken. I Flakstad, hvortil den var bragt fra Kabelvaag, var Sygdommen mild, saa mange Tilfælde let kunde været tagne for «Lofotfeber», hvis ikke enkelte tydelig udtalte Tilfælde havde vist Epidemiens Art (Ommundsen); i Buksnes var det ogsaa lettere Former af Sygdommen, der viste sig. I Østlofoten fik Sygdommen en enestaaende Udbredelse, som Distriktslægen antager væsentlig skyldes de mislige hygieniske Forhold i Rorboderne og paa Fiskeværene. Antallet af Angrebne var antageligvis større end det opgivne Antal Behandlede, da det under den heftigste Epidemi ikke var muligt at tilse alle. I Hadsel iagttoges Sygdommen i Januar hos et Baadmandskab under Fisket; i April kom en syg Fisker hjem og smittede en Pige. 3die August behandledes 3 Tilfælde paa en Gaard, hvor Sygdommen ogsaa Aaret forud havde vist sig. I Dverberg i Sortlands Distrikt kom først 5 Tilfælde under Behandling i et Hus, hvor Sygdommen ogsaa havde været i 1890; senere kom den atter til Bygden med 2 fra Kabelvaag hjemkomne syge Fiskere. I Øksnes optraadte Sygdommen paa en Gang paa 3 forskjellige Steder; den var da indført med 3 Lofotfiskere, som havde roet paa samme Baad i Kabelvaag. Den ene smittede efterhaanden 4 Sødskende og Moderen, der alle boede i samme Rum i en Gamme. Fra den anden Fisker smittedes 2 Piger, antageligvis ved Vaskning af den Syges Tøi. En 4de Kammerat blev syg 14 Dage efter Hjemkomsten. I August blev 2 Piger, der ikke havde havt nogen Befatning med de andre Nervefebersyge,

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	491	55	491	25	20	164	178	23	13	13	28	1	8	9	4	491	55
Cerebrospinalmeningit	2	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1
Barselfeber	62	17	62	9	5	8	7	4	4	5	3	4	3	9	1	62	17
Børnekopper	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Vandkopper	50	-	50	-	11	11	7	1	-	5	1	1	-	5	8	50	-
Skarlagensfeber	86	13	84	6	6	34	6	-	-	2	-	6	-	10	14	86	13
Røde Hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Mæslinger	370	39	370	-	1	-	7	25	54	58	52	83	48	29	13	370	39
Rosen	133	4	126	11	5	10	11	5	8	18	11	10	17	13	7	133	4
Kighoste	197	8	197	3	3	2	1	21	10	1	20	33	31	26	46	197	8
Diphtherit	651	175	651	62	43	42	56	50	64	50	17	54	48	84	81	651	175
Strubehoste	23	18	21	2	2	3	1	3	-	-	1	2	4	1	2	23	18
Kusma	4	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2373	32	2373	189	245	422	344	236	202	157	101	84	92	140	161	2373	32
Katarrhalsk og follikulær Angina	664	-	664	75	88	90	74	34	28	43	28	29	47	61	67	664	-
Influenza	722	17	722	26	46	66	114	211	131	62	22	4	1	5	34	722	17
Lungebetændelse	644	136	644	61	49	50	80	93	74	37	21	26	27	52	74	644	136
Pleurit	241	4	240	17	18	29	28	23	24	37	15	10	10	12	17	241	4
Gigtfeber	121	8	121	10	12	12	19	15	5	7	17	4	9	4	7	121	8
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	743	17	736	48	63	94	63	40	54	79	100	50	45	59	41	743	17
Blodgang	15	-	14	-	-	-	3	-	1	-	-	-	9	-	1	15	-
Skjørbug	3	-	3	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Tilsammen	7597	545	7577	544	621	1038	1000	785	672	575	438	406	399	521	578	7597	545

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Brønnø.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gildeskaal.		Bodø.		Folden.		Skjerstad.		Steigen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	4	-	14	4	4	-	76	4	6	1	7	1	6	1	1	-	1	1	2	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	3	-	4	-	3	1	5	1	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	18	2	-	-	26	4	17	3	-	-	2	1	21	2	-	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	20	7	31	1	85	7	-	-	-	-	77	-	11	-	-	-	4	4
Rosen	5	-	7	-	11	-	16	1	6	-	-	-	22	-	3	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	77	3	59	-	50	5	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	159	53	93	23	62	13	21	2	2	1	-	-	39	14	9	-	71	20	9	2
Strubehoste	-	-	4	2	-	-	-	-	1	1	-	-	10	9	2	2	2	2	-	-
Kusma	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	92	-	32	-	43	2	242	4	25	2	-	-	380	2	35	1	23	-	3	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	33	-	24	-	29	-	44	-	14	-	-	-	192	-	-	-	6	-	-	-
Influenza	44	5	37	2	45	-	88	-	45	2	-	-	87	-	21	1	20	-	3	-
Lungebetændelse	30	7	76	22	40	5	43	8	13	5	-	-	88	22	6	2	18	3	1	1
Pleurit	19	-	6	-	3	-	16	-	6	1	-	-	21	-	3	-	5	-	-	-
Gigtfeber	15	2	6	1	13	-	8	-	-	-	-	-	5	-	2	-	1	-	1	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	50	2	33	1	33	3	55	1	2	-	-	-	146	2	4	-	15	-	2	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	453	71	451	67	381	24	782	37	142	17	7	1	1100	51	120	9	162	26	25	7

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		19	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofotfisket.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	1	1	8	1	19	2	27	-	22	1	40	8	23	3	24	2	206	25
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	5	2	2	1	-	-	2	-	4	1	23	7	5	-	-	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Vandkopper	9	-	2	-	-	-	-	-	2	-	10	-	-	-	2	-	6	-
Skarlagensfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	1	-	6	-	135	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	3	-	7	-	2	-	12	2	6	-	16	-	9	1	6	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-
Diphtherit	-	-	9	1	34	6	44	15	15	2	36	14	25	8	1	1	22	-
Strubehoste	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	43	3	38	-	132	2	34	-	115	6	206	6	312	2	59	2	559	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	23	-	17	-	15	-	11	-	35	-	63	-	13	-	-	-	145	-
Influenza	31	-	8	-	96	6	36	-	-	-	36	-	-	-	74	1	51	-
Lungebetændelse	6	3	5	2	44	11	37	2	55	11	32	10	97	15	26	5	27	2
Pleurit	3	-	30	1	18	-	6	-	16	1	21	-	18	-	14	1	36	-
Gigtfeber	5	-	6	-	8	-	8	-	3	2	13	-	19	3	4	-	4	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	27	-	9	-	32	-	10	-	51	5	76	2	35	-	28	1	135	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	153	10	140	7	410	29	224	17	464	50	547	41	582	38	251	15	1203	28

angrebne; Sygdommen skyldtes denne Gang sandsynligvis Forurensning af Drikkevandet; det viste sig nemlig, at dette toges fra en vandfattig Bæk, hvortil der var Tilsig fra en Gjødselbinge paa et Sted, hvor der det foregaaende Aar havde været Typhoidfeber.

Af **Cerebrospinalmeningit** angrebes i Ofoten 2 Sødskende, hvoraf den ene døde. Der var ingen Smittekilde at opdage, og flere Tilfælde blev der ikke.

For **Barselfeber** behandledes i Lødingen 5 Tilfælde, hvoraf 2 paa samme Gaard syntes at staa i Smitteforbindelse. Jordemoder var ikke benyttet. Ved de 23 Tilfælde i Hadsel kunde ikke nogen bestemt Smittekilde paavises.

Skarlagensfeber optraadte mildt i Alstahaug; der forekom et Par Tilfælde i Februar paa et Sted, i Marts og April paa et andet, i Juli viste den sig paa de yderste Havskjær, og endelig optraadte den udpaa Høsten paa et fjerde Sted. I Februar—Marts var der en Epidemi paa Tombøen i Nesne, Ranen Distrikt. I Lurø optraadte den paa 2 forskjellige Steder med Smaaepidemier. I November Maaned behandledes 21 Tilfælde i Kjerringø og tilstødende Gaarde af Sørfolden, Folden Distrikt. Smitten antages medført af en Person, der kom reisende fra Gildeskaal, hvor Sygdommen skal have hersket.

Mæslinger bragtes Midtsommers til Alstahaug fra Vefsen, udbredte sig over hele Distriktet og var Aarsag til flere Dødsfald. I Mo i Ranen var Sygdommen ogsaa hyppig; den kom i April Maaned over fra Sverige, naaede sit Høidepunkt i Juli og ledsagedes ofte af Bronchiter og Lungebetændelser, for hvilke flere bukkede under. Fra Bodø opgives den at være bragt til Folden og Ofoten. Paa sidstnævnte Sted isoleredes den Syge ombord, og ingen flere angrebes. Til Buksnes kom den i Juli ogsaa fra Bodø; den var der i Begyndelsen godartet, men angreb næsten alle Børn og mange Voxne. Da det blev koldere, indtraadte Dødsfald, naar Børnene blev taget ud, strax Udslettet og Feberen var over. (Oxholm).

Kighoste angives udbredt hele Aaret i Alstahaug; i Vefsen optraadte den temmelig hyppig, og til Ranen kom den i Slutningen af Aaret.

Diphtherit optraadte i Brønnø som en Fortsættelse af Epidemien i 1890; værst rasede den ligesom Aaret forud i Vik Sogn. I Alstahaug var den udbredt over hele Distriktet, gik i Meisfjorden og den nærmeste Del af Lerfjorden i Stamnes Sogn tildels fra Hus til Hus og var temmelig ondartet. I September og Oktober anmeldtes intet Tilfælde, forøvrigt forekom den hele Aaret. Ligesom alle de sidste Aar forekom den ogsaa i 1891 i Vefsen. «Det kan være godt en Stund, men saa dukker den atter op et nyt Sted. De mange lette, ambulerende Tilfælde og den herskende Fatalisme lægger store Hindringer iveien for Bekjæmpelsen af Sygdommen». (J. Stockfleth). I Ranen var der smaa lokale Epidemier. I Nesne iagttoges de første Tilfælde paa en Gaard, hvor nogle fremmede, ukjendte Sildefiskere havde logeret et Par Nætter. I Bodø forekom 10 Tilfælde i Landssognet i Januar paa en Gaard, hvortil en Gut havde ført Smitten med sig hjem fra Sildefisket. Et midlertidigt Lazaret var i Brug i Bodø i Februar og i Mai; der var da Stilstand med Sygdommen til i September. Den optraadte flere Gange i Folden, men fik ingen videre Udbredelse. I Januar viste den sig paa en Gaard, hvor 2 Personer havde været syge i December 1890, forekom atter fra Juni udover Aaret med enkelte Tilfælde, som sandsynligvis alle var smittede fra Skjerstad, hvor der i Juni forekom 5 Tilfælde, antageligvis smittede fra en omreisende Person, da Sygdommen ellers ikke fandtes i Distriktet; 1 Tilfælde iagttoges endvidere i August, 1 i September og 1 i December, der alle var smittede fra den først Angrebne. En ulige større Epidemi begyndte i September i Vaterbygden, hvorunder 65 Personer angrebes, og 22 døde. Smitten var antageligvis

ført med Arbeidere fra Strinden. Ved den uafbrudte Færdsel mellem Langvandet, Tveraasnes, Finlid og Fuske fik Sygdommen hurtig Udbredelse til disse Steder. Til Norddalen kom Epidemien ved, at Manden i det Hus, hvor Sygdommen først var brudt ud, reiste did for at faa et af sine Broderbørn der til Hjelp i sit Hus. En Svenske, som havde været i Vaterbygden og paa Hjemveien overnattede i Saltdalen, skal have bragt Sygdommen dertil. (Bjerregaard). I Flakstad var Sygdommen lige ondartet som tidligere; der klages ogsaa derfra over den almindelige Fatalisme, der hindrer Foranstaltninger mod smitsomme Sygdommes Udbredelse. I Østlofoten forekom der spredte Tilfælde, ligesaa i Hadsel, hvor Sygdommen dog i Aarets Begyndelse og ved dets Slutning viste sig som Epidemi.

Af **akute katarrhalske Tilfælde** er opgivet et noget større Antal Tilfælde end ifjor. Fra Hadsel Distrikt anføres, at de har været mere ondartede end sædvanligt, Forløbet mere protraheret og Antallet af Eftersygdomme og Recidiver større. Blandt Katarrher er af Distriktslægen opført 19 behandlede Tilfælde af Cystit, en ellers her yderst sjelden Sygdom.

Influenza var i Brønnø voldsommere end i 1890. I Vefsen forekom de fleste Tilfælde om Vinteren og Foraaret; det viste sig som før, at den ofte paaskyndede en dødelig Udgang hos Kræft- og Tuberkelsyge. Lungebetændelse syntes at være en hyppigere Eftersygdom end forrige Aar og var især for ældre Folk i Regelen dødelig. Den havde stor Udbredelse i Ranen fra Januar til Juni og begyndte paany i December. I Bodø var den almindelig, og i Ofoten blev over Halvdelen af Befolkningen angreben af den. Til Andøen i Sortland Distrikt bragtes den i Midten af April Maaned med Fiskere fra Lofoten, udbredte sig med stor Hurtighed over hele Øen, vist til hvert Hus og ofte til hele Husstanden, saa det kun blev en forsvindende Brøkdel af Befolkningen, der undgik Sygdommen.

Lungebetændelse var i Vaarmaanederne hyppig i Alstahaug og skyldtes vel for en Del Influenza. I December forekom den som Epidemi i Ranen; der angrebes indtil 4 i samme Hus, og samtlige Tilfælde forekom paa nærliggende Gaarde. I Bodø var den hyppigere end sædvanlig, holdt sig til enkelte Trakter af Distriktet; nogen Smitteforbindelse var ikke paaviselig. I Ofoten var Sygdommen især hyppig henved Juletid og optraadte formelig epidemisk. I to Grænder var der en Række af Tilfælde, i ét Hus 3 Angrebne. De fleste Syge var Fiskere, og Veiret var da mere end almindelig koldt og stormende. I Hadsel var den voldsomst i Aarets Begyndelse, tog ofte et protraheret Forløb.

Akut Diarrhoe var i Skjerstad hyppig saavel blandt Børn som Voxne; i Hadsel var der en Epidemi af Diarrhoe med blodige Udtømmelser.

Af **epidemisk Icterus catarrhalis — Gulsot** — forekom flere Tilfælde i Alstahaug; fra August til Aarets Udgang angrebes i Sortland rimeligvis adskilligt over 100 Personer, især Børn, af denne Sygdom. Forløbet var i Regelen følgende: Frysninger, Hovedpine, nogen Temperaturstigning, tildels voldsomme Smerter i Leverregionen og Epigastriet, Kvalme og undertiden Brækning. Efterat disse Symptoner havde varet 2—3 eller flere Dage kom der i kort Tid en ofte meget intens ikterisk Farve af Hud- og Slimhinder, hvorefter i Regelen følтes stor Lettelse og Aftagen alle Symptomer. I enkelte Tilfælde tog dog Sygdommen et temmelig langsomt Forløb og var efterfulgt af Mathed. (Thode).

Af **Blodgang** forekom 9 Tilfælde paa en afsidesliggende Gaard i Nesne i Ranen.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af Tabel Side 236 og 237.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne: 1 Brønnø.		2 Alstahaug.		3 Vefsen.		4 Ranen.		5 Lurø.		7 Bodø.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	778	-	5	8	654	111	-	-	8	-	27	-	35	-	3	-	52	-
Fnat	550	-	102	117	235	96	4	-	26	-	-	-	9	-	-	-	31	-
Skurv	5	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	183	-	83	84	6	10	18	-	20	-	15	-	10	-	-	-	28	-
Rachit	83	-	46	30	-	-	-	-	2	-	6	-	-	-	7	-	13	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	54	38	18	15	12	9	4	4	5	5	5	5	6	2	-	-	8	3
Lungetuberkulose	346	123	11	11	171	137	23	13	19	14	14	4	64	11	12	6	24	16
Kræft	98	67	1	-	52	36	5	5	9	9	16	9	3	2	4	4	3	1
Morbus Brigthii	101	31	6	1	60	31	10	2	8	8	2	2	8	4	3	2	7	2
Blegsot og Anæmi	1273	-	74	147	144	908	58	-	77	-	87	-	90	-	34	-	114	-
Livmodersygdomme	244	-	-	-	-	244	22	-	11	-	7	-	33	-	6	-	26	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspesi	2336	-	56	87	1200	993	78	-	116	-	68	-	213	-	30	-	434	-
Ormesygdomme	11	-	4	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Brok	93	5	29	2	49	13	3	-	-	-	1	-	15	-	-	-	6	-
Luxationer	36	-	3	-	19	11	4	-	1	-	2	-	8	-	-	-	3	-
Frakturer	129	2	15	6	64	44	19	-	2	-	5	-	11	-	-	-	2	1

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	8		9		10	11		12		13		14		15		16		17		18		19	
	Folden.		Skjerstad.		Steigen.	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofotfisket.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	28	-	5	-	4	35	-	2	-	18	-	9	-	11	-	115	-	-	-	18	-	408	-
Fnat	143	-	112	-	-	-	-	-	-	25	-	10	-	29	-	11	-	-	-	53	-	97	-
Skurv	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	-	-	1	-	-	6	-	1	-	14	-	4	-	9	-	38	-	4	-	15	-	-	-
Rachit	6	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	6	-	27	-	-	-	2	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	2	2	2	2	-	-	-	-	-	4	1	1	-	4	4	7	4	1	1	4	4	1	1
Lungetuberkulose	4	3	4	4	2	5	5	11	3	30	7	12	-	10	10	59	14	18	7	15	6	20	-
Kræft	3	3	-	-	1	1	1	2	2	17	7	1	2	8	6	10	5	8	8	6	3	-	-
Morbus Brigthii	3	2	4	-	-	3	2	2	1	6	1	1	-	3	1	13	2	3	1	6	1	19	-
Blegsot og Anæmi	10	-	3	-	2	104	-	33	-	125	-	5	-	77	-	335	-	61	-	58	-	-	-
Livmodersygdomme	5	-	9	-	-	25	-	5	-	17	-	6	-	14	-	38	-	-	-	20	-	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspesi	83	-	30	-	9	115	-	28	-	95	-	52	-	141	-	221	-	103	-	63	-	457	-
Ormesygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Struma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Brok	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	14	1	9	-	8	2	20	-	11	-
Luxationer	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	7	-	2	-	2	-	-	-
Frakturer	3	-	4	-	1	3	-	-	-	16	-	-	-	10	-	13	1	14	-	9	-	12	-

Veneriske Sygdomme

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.	1 Brønnø.	2 Alstahaug.	3 Vefsen.		4 Ranen.	5 Lurø.	6 Bodø.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	7	-	-	2	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	65	2	5	4	1	1	1	1	17
— hereditær	2	1	-	-	1	-	-	-	-
Gonorrhoe	269	-	14	20	18	-	17	1	61

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke-epidemiske Sygdomme.
Brønnø	105	13	71	34
Alstahaug	124	14	67	57
Vefsen	51	4	24	27
Mosjøen By	18	1	7	11
Bygder	33	3	17	16
Ranen	77	11	37	40
Lurø	40	6	17	23
Gildeskaal	1	-	1	-
Bodø	97	16	51	46
Bodø By	43	4	31	12
Bygder	54	12	20	34
Folden	34	3	9	25
Skjerstad	37	4	26	11
Steigen	7	-	7	-
Hammerø	28	5	10	18
Lødingen	22	3	7	15
Ofoten	69	7	29	40
Flakstad	21	-	17	4
Buksnes	103	10	50	53
Østlofoten	97	14	41	56
Hadsel	66	7	38	28
Sortland	38	6	15	23
Under Lofotfisket	33	-	28	5
Nordlands Amt	1050	123	545	505
Deraf i Byer	61	5	38	23
— - Bygder	989	118	507	482

udenfor Sygehus.

Fordeling paa Lægedistrikterne:										
8	9	10		11	12	13	14	15	16	17
Skjerstad.	Hammerø.	Lødingen.		Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.	Østlofoten.	Hadsel.	Sortland.	Under Lofotfisket.
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	1
-	-	-	6	1	3	7	13	-	3	4
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
1	1	2	-	-	5	17	54	18	12	28

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede Sygdomme hidsættes foranstaaende Tabel Side 234 og 235.

Fnat er forekommen usædvanlig hyppig i Alstahaug; i Folden har den ogsaa havt en enorm Udbredelse, 143 Tilfælde har der været under Behandling. Den har næsten udelukkende vist sig i den indre Del af Sørfolden. Smitten føres især ved Omgangsskolerne omkring, og Børnene faar i Regelen først Sygdommen. I Skjerstad har den iaar ogsaa været almindelig, ligesaa i Hadsel, hvor Sygdommen i de sidste 16 Aar forud næsten har været ukjendt, og hvortil den nu synes at være kommen fra Harjangen med hjemvendende Fiskere. I Sortland har den ogsaa været almindeligere end de foregaaende Aar.

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 11,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 24,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 8,2 pCt. og 21,7 pCt. og for Bygderne 11,9 pCt. og 24,5 pCt. (Se ovenstaaende Tabel).

Blegsot og **Anæmi** siges at være meget udbredt blandt Kvinderne i Hammerø Distrikt. De er sammen med

Kardialgi og **kronisk Gastrit** de Sygdomme, hvorfor Lægen oftest konsuleres. Fra Ofoten anføres, at enten strengt Arbeide, ensformig og utilstrækkelig Kost eller hyppige Slægtsskabsforhold mellem Ægtefolk synes at være Grunden til disse Sygdomme. (H. G. Holst).

Af **Brok** (Hernia) er opgivet 93 Tilfælde, hvoraf Sædet er angivet for 66 saaledes: Hernia inguinalis 55, Hernia cruralis 4 og Hernia umbilicalis 7.

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 129 Tilfælde. Sædet var hos 79 følgende:

Fractura cranii	1	Fractura costarum	17
— claviculæ	8	— colli femoris	3
— scapulæ	1	— femoris	6
— humeri	3	— patellæ	2
— antibrachii	2	— cruris	10
— ulnæ	5	— tibiæ	1
— radii	12	— fibulæ	5
— manus	1	— maleoli	2

Obstetriciske Operationer i Nordlands Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	uopg.	lev.	død.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	27	-	[1]) 26	2	-	-	-	1	[3]) 1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	[2]) 1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Collaps	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[4]) 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Ustandselige Brækninger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[5]) 1	-
Tilsammen	29	1	28	3	5	3	2	2	2	1	1	1	1	6
	30		31			5						2		

[1]) En Gang 1ste Tvilling; 2den Tvilling, der bød sig i Bækkenendeleie, blev extraheret, men var dødfødt, se Note 3, hvor ogsaa Udfaldet for Moderen er opgivet. [2]) Dødsaarsag: Dystokia (Udmattelse). [3]) Se Note 1. [4]) Dødsaarsag: Dystokia. [5]) Dødsaarsag: Dystokia.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Mord og Drab.
Brønnø	370	7	265	23	-	8	17	-	-
Alstahaug	367	12	230	42	4	-	6	-	1
Vefsen	242	3	151	20	1	1	5	3	-
Mosjøen By	47	-	34	7	-	-	1	2	-
Bygder	195	3	117	13	1	1	4	1	-
Ranen	410	10	245	46	5	1	7	1	-
Lurø	274	13	152	20	2	2	14	1	-
Gildeskaal	177	7	120	24	-	1	6	-	-
Bodø	264	3	192	34	3	1	7	-	-
Bodø By	137	2	90	22	2	-	1	-	-
Bygder	127	1	102	12	1	1	6	-	-
Folden	142	6	59	7	-	2	7	-	-
Skjerstad	249	2	141	26	6	2	7	-	-
Steigen	126	5	50	5	1	1	-	-	-
Hammerø	90	3	47	6	1	-	2	-	-
Lødingen	226	2	67	12	-	3	4	-	-
Ofoten	214	8	110	20	2	3	10	-	-
Flakstad	146	2	83	9	-	-	23	-	-
Buksnes	365	12	179	47	5	2	16	1	-
Østlofoten	308	5	168	29	6	2	25	-	-
Hadsel	422	13	162	48	5	6	2	-	-
Sortland	369	5	135	43	2	2	10	1	-
Nordlands Amt	4761	118	2556	461	43	37	168	7	1
Deraf i Byer	184	2	124	29	2	-	2	2	-
— - Bygder	4577	116	3432	431	41	37	166	5	1

Luxationer opføres med 36 Tilfælde; af disse var Sædet opgivet i 31 Tilfælde saaledes: Luxatio scapulæ 1, Luxatio humeri 22, Luxatio antibrachii 4, Luxatio radii 2, Luxatio digit. manus 2.

Af nye Tilfælde af **Sindsygdom** behandledes 31, hvoraf 12 Mænd og 18 Kvinder, hjemmehørende i Brønnø 2, Alstahaug 4, Vefsen 1, Ranen 2, Lurø 3, Bodø 5, Folden 2, Ofoten 1, Flakstad 2, Buksnes 2, Østlofoten 2, Hadsel 1, Sortland 1 og under Lofotfisket 3. Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 48, hvoraf i Alstahaug 2, Vefsen 1, Ranen 6, Lurø 1, Bodø 12, Folden 3, Skjerstad 3, Hammerø 3, Lødingen 1, Ofoten 1, Flakstad 3, Buksnes 1, Østlofoten 5, Hadsel 1 og Sortland 5. Indikationer og Udfald sees af Tabel paa næste Side.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 2205 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,7.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 37 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsaarsager for 25 saaledes: Barselfeber 17, besværlig Fødsel (Dystokia) 5, Livmoderblødning 2 og Tilbageholdelse af Moderkagen 1.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Bygderne.
Diphtherit	175	9	166
Lungebetændelse	136	13	123
Lungetuberkulose	123	5	118
Kræft	67	2	65
Typhoidfeber	55	.	55
Mæslinger	39	-	39
Tuberkuløse Betændelser	38	6	32
Akut Bronchit	32	4	28
Nyresygdom	31	-	31
Alderdomssvaghed	30	-	30
Bughindebetændelse	22	-	22
Organisk Hjertesygdom	22	-	21

Veirliget. Vinteren beskrives som mild, men usædvanlig stormfuld. Vaaren kom noksaa tidlig og var i de fleste Distrikter regnfuld. Sommeren var de fleste Steder varm, men tør, saa Ager og Eng tildels led af Tørken. Høsten var fugtig. I de sidste Maaneder af Aaret blev Veiret i enkelte Distrikter koldt og stormende.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Vefsen klages over stærk Udvandring til Amerika. Paa Grund af det daarlige Fiske er den økonomiske Evne i Bodø Distrikt liden; Renlighedssandsen er det daarlig bevendt med, derfor har ogsaa Fnat faaet en saa stor Udbredelse, efterat den er ført til Distriktet med Fiskere. Distriktslægen i Folden anfører, at Luften i Værelserne er daarlig; der bruges Kogeovne enten uden Damphætte, eller denne munder ud paa Loftet, som almindeligvis bruges til Soveværelse. Skidne, vaade Klæder ophænges inde til Tørring, Slagvindu er en Sjeldenhed. Afskaffelsen af disse Misligheder støder paa Uvillie eller manglende økonomisk Evne; Befolkningen er fattig og lever paa Kredit. Den huslige Økonomi staar lavt; Veden brændes t. Ex. i mere eller mindre raa Tilstand. Fordøielsessygdomme er temmelig almindelige, men forøvrigt er Befolkningen dog gjennemgaaende sund. I Skjerstad har Driften ved Sulitjelma Gruber skaffet mange godt og stadigt Arbeide; for Arbeiderne er der opført Barakker, Arbeidsboliger og Dampkjøkken. I Flakstad angives Boliger og Beklædning at være god, men Levemaaden klages der over: Kjød er en Sjeldenhed, Fisken spises «buknet» (halvtør) eller med sure Tilsætninger; Potetes bruges ikke jevnt, endnu mindre Grønsager; Kaffe med sur Kage er hyppig Kost. Tobak og Spirituosa nydes nu mindre, men dette ansees for til-

fældigt og som grundet paa de daarlige Tider. Oplysningen staar lavt, Kvaksalvere har et vidt Felt for sin Virksomhed. I Hadsel har der været en betydelig økonomisk Tilbagegang siden 1885, da det sidste større Sildefiske fandt Sted; det samme anføres fra Sortland.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	20	2063	38	1	3019	10
Brønnø	1	116	[1]) 1	-	472	-
Alstahaug	1	240	-	-	240	-
Vefsen	1	114	[2]) 5	-	59	-
Ranen	3	176	[3]) 6	-	218	1
Lurø	1	103	[4]) 4	-	-	-
Gildeskaal	-	-	-	-	-	-
Bodø	1	115	[5]) 5	1	232	3
Folden	1	60	[6]) 2	-	-	-
Skjerstad	1	47	[7]) 2	-	304	-
Steigen	1	8	-	-	-	-
Hammerø	1	38	1	-	68	1
Lødingen	1	36	[8]) 1	-	-	1
Ofoten	1	233	-	-	91	-
Flakstad	1	113	-	-	130	-
Buksnes	1	291	[9]) 1	-	346	3
Østlofoten	1	144	[10]) 7	-	160	-
Hadsel	1	159	-	-	315	1
Sortland	2	70	[11]) 3	-	384	-

[1]) Bindalen1. [2]) Mosjøen 4. Hatfjelddalen 1. [3]) Hemnes 2, Mo 1, Næsne 3. [4]) Melø 1, Lurø 2, Trænen 1. [5]) Samtlige i Byen. [6]) Sørfolden 1, Nordfolden—Kjerringø 1. [7]) Skjerstad 1, Saltdalen 1. [8]) Lødingen 1. [9]) Buksnes 1. [10]) Vaagan 1, Gimsø 2. [11]) Dverberg 1.

Foruden de 3 faste **Amtssygehuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnes findes Fiskesygehuse i Kabelvaag, Skraaven, Henningsvær, Stene, Reine. Et midlertidigt Lazaret til Indlæggelse af Diphtheritsyge har været i Brug en Del af Aaret i Bodø; under Lofotfisket oprettedes Lazaret i Kabelvaag, som blev fuldt optaget af Typhoidfeberpatienter.

Badeindretninger for Damp- og Karbad findes ved Sygehusene i Alstahaug og Bodø.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
Amtet		26246,10	65 009	14	1	28	27
1. Trondenes		1 543,69	11 760	2	-	4	5
	Kvæfjord	864,31	2 939	-	-	1	1
	Trondenes	548,40	7 115	2	-	2	3
	Bjarkø	130,98	1 706	-	-	1	1
2. Ibbestad		1 660,95	8 033	1	-	2	2
	Ibbestad	1 149,25	6 022	1	-	1	2
	Salangen	511,70	2 011	-	-	1	-
3. Tranø		1 083,02	4 738	1	-	2	2
	Tranø	481,74	1 479	1	-	-	-
	Sørreisen	382,42	1 728	-	-	-	-
	Dyrø	218,86	1 531	-	-	-	-
4. Berg	Berg	609,10	1 849	1	-	2	2
5. Lenviken		1 198,47	5 583	1	-	4	3
	Lenviken	713,62	4 208	1	-	2	2
	Hillesø	384,85	1 375	-	-	2	1
6. Maalselven		5 896,05	4 686	1	-	3	3
	Maalselven	3 331,62	3 314	1	-	-	-
	Bardo	2 564,43	1 372	-	-	-	-
7. Balsfjorden		1 565,28	4 451	1	-	2	2
	Balsfjorden	1 222,48	2 869	1	-	1	1
	Malangen	342,80	1 582	-	-	1	1
8. Tromsø		1 593,90	10 299	3	1	3	3
	Tromsø, Kjøbstad	0,63	6 071	3	1	3	-
	Tromsøsundet	1 593,27	4 228	-	-	-	3
9 Lyngen	Lyngen	3 682,27	5 354	1	-	2	2
10. Karlsø		1 374,15	2 704	1	-	2	1
	Karlsø	509,99	1 605	1	-	1	1
	Helgø	864,16	1 099	-	-	1	-
11. Skjervø		6 039,22	5 552	1	-	2	2
	Skjervø	1 061,37	2 433	1	-	2	1
	Nordreisen	2 884,60	1 357	-	-		
	Kvænangen	2 093,25	1 762	-	-	2	1

Sundhedstilstanden betegnes som god fra de fleste Distrikter; alene i Ibbestad og Berg har den været mindre god. Af epidemiske Sygdomme har Influenza, Typhoidfeber samt Sygdomme i Luftveiene været de hyppigste.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1014 eller 15,4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (65 700). Dødeligheden Aaret forud var 18,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes omstaaende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 244 og 245).

Af **exanthematisk Typhus** forekom i Lenvikens og Balsfjordens Distrikter tilsammen 20 Tilfælde uden Dødsfald. I Lenviken optraadte den som en begrændset Epidemi paa Gaarden Rækvik i Hillesø i Mai. Til Balsfjorden bragtes den i Januar sandsynlig ved en Pige fra Helgø, hvor hun havde været i Bryllupsgilde, og hvor exanthematisk Typhus skulde have forekommet om Sommeren. Den indskrænkedes til mindre Husepidemier paa 3 Steder.

Typhoidfeber viser henved 3 Gange saa mange Angrebne som Aaret forud; de fleste Tilfælde forekom i Trondenes og Tromsø Distrikter. I Trondenes begyndte Epidemien i April, medbragt ved hjemvendte Fiskere fra Kabelvaag i Lofoten; Sygdommen var omtrent ligelig fordelt paa Trondenes og Kvæfjord Herreder. I Bjarkø forekom kun enkelte Tilfælde, smittede ved hjemvendte Fiskere fra Fiskeværet Holmen i Senjen. Sygdommen, der især herskede i Maanederne April—Juni, optraadte væsentlig blandt den mere velstaaende Del af Befolkningen, hvor de bedre hygieniske Forholde hindrede en videre Udbredning. (O. B. Schøyen). Til Ibbestad førtes den i Januar og Februar med 6 Fiskere fra det samme ovennævnte Vær Holmen; alle isoleredes og behandledes i et dertil leiet, lidet Hus, saa ikke flere smittedes fra disse. For nogle Tilfælde i April og Mai, i Grofjorden i en Finnefamilie, kunde ingen Smittekilde paavises. Et i December dødeligt endende Tilfælde antages smittet paa en Dampskibstur til Berg. I Tranø døde 2 Fiskere, der kom syge hjem fra Lofoten; ingen flere angrebes. Ligesaa kom enkelte syge Fiskere sammestedsfra til Lenviken, uden at Sygdommen her fik synderlig Udbredelse. Fra Bergs Distrikt anføres blot 2 Tilfælde, men Distriktslægen bemærker, at der har været en hel Del flere, der dog ikke kom under Behandling. Sygdommen brød først ud i Været Holmen, og de fremmede Fiskere, som vare blandt de først Angrebne, afreiste med sine Syge, uden at det meldtes til Distriktslægen, da Ondet antoges for Influenza, og Sygdommen først erkjendtes ved Lægeundersøgelse i de respektive Hjem. Typhoidfeber synes efter Distriktslægens Mening ikke at være endemisk i Holmen, men at være importeret ved fremmede Fiskere, specielt fra Ibbestad (cfr. ovenfor). I Holmen var Drikkevandet sparsomt, daarligt og forurensedes yderligere ved, at det hentedes i skidne Kar; overalt i fri Luft laa der Fiskeaffald og menneskelige Exkrementer omkring, da der var altfor faa Priveter (Hj. Ellefsen). Til Balsfjorden kom 4 Fiskere fra Lofoten og 3 fra Finmarken med Typhoidfeber. Alle kom sig, ingen flere angrebes. I Tromsø By behandledes 66 Tilfælde, i Tromsøsundet 31. Af de 66 Tilfælde i Tromsø By vare 51 fremmede Fiskere, af hvilke de fleste vare smittede under Fisket i Lofoten. Alle forbireisende Fiskere, der lede af eller befrygtedes at lide af Typhoidfeber, bleve stoppede i Tromsø og indlagte paa Sygehusene der; i April maatte Sundhedskommissionen oprette et særskilt Lazaret for saadanne Patienter. I selve Byen angrebes udenfor de i Lazareterne indlagte Fiskere, kun en Kone, der var smittet af sin Mand, som kom syg hjem fra Lofoten. Begge indlagdes. I Tromsøsundet blev i April og Mai 20 Personer smittede i Kalfjorden og Andersdalen fra Fiskere, der kom syge hjem, men ikke søgte Lægehjelp, før Smitten var udbredt i deres Hjem og i Nabohusene. Paa andre Gaarde, hvor der itide søgtes Lægehjelp, saa Desinfektion og Isolation kunde foretages, udbredte Sygdommen sig ikke videre. (Johs. Holmboe).

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Exanthematisk Typhus	20	-	20	9	-	-	-	10	1	-	-	-	-	-	-	20	-
Typhoidfeber	253	20	253	12	17	8	132	41	17	8	8	3	4	1	2	253	20
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselfeber	29	14	29	2	6	4	2	2	1	3	-	2	3	1	3	30	15
Vandkopper	32	-	32	3	1	8	-	2	1	-	3	5	5	1	3	32	-
Skarlagensfeber	27	1	27	11	2	-	7	2	3	-	-	-	1	-	1	27	1
Røde Hunde	4	-	4	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-
Mæslinger	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-
Rosen	62	2	61	10	6	5	5	4	3	2	5	6	3	6	6	62	2
Diphtherit	182	31	182	36	20	6	17	8	17	10	18	24	15	9	2	183	32
Strubehoste	12	5	12	-	1	4	3	1	1	-	1	-	-	1	-	12	5
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1160	12	1158	92	58	93	143	141	117	106	98	73	77	88	72	1161	13
Katarrhalsk og follikulær Angina	433	-	433	60	36	28	46	35	27	26	30	37	38	33	37	433	-
Influenza	828	12	827	32	23	47	180	137	129	40	21	16	28	51	123	828	12
Lungebetændelse	332	35	332	20	14	12	33	44	39	19	24	14	20	38	55	332	35
Pleurit	141	2	141	9	8	8	23	7	16	14	11	12	17	9	7	141	2
Gigtfeber	68	1	68	9	6	7	6	6	1	5	5	3	3	8	9	68	1
Koldfeber	2	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	545	14	536	34	32	22	28	42	29	47	48	42	53	90	69	545	14
Blodgang	10	-	10	-	3	-	3	1	-	1	2	-	-	-	-	10	-
Skjørbug	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	4147	150	4134	341	234	253	630	483	404	282	274	237	268	339	389	4150	153

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikter.																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Trondenes.		Ibbestad.		Tranø.		Berg.		Lenviken.		Maalselven.		Balsfjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjervø.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus.	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	110	13	10	1	2	2	2	-	13	-	1	-	7	-	97	3	4	-	2	1	5	-
Cerebrospinalmeningit .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	7	2	7	5	2	-	-	-	3	2	3	1	1	-	-	-	3	3	1	-	3	2
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	22	-	5	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	4	-	-	-	8	-	3	-	1	-	2	1	8	-	-	-	1	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	17	-	7	-	-	-	4	1	16	-	3	-	2	-	6	1	1	-	1	-	5	-
Diphtherit	11	2	14	1	12	6	-	-	38	7	61	7	6	1	13	1	7	1	17	3	4	3
Strubehoste	-	-	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	-	3	1
Kusma	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit .	98	-	150	3	51	1	40	-	129	3	32	-	52	-	469	4	35	2	46	-	59	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	21	-	27	-	12	-	5	-	35	-	15	-	12	-	265	-	6	-	11	-	24	-
Influenza	36	-	1	1	17	1	-	-	23	-	14	-	7	-	621	7	59	1	28	2	22	-
Lungebetændelse	121	12	61	9	9	-	11	-	48	3	21	1	9	-	29	6	9	1	3	1	11	2
Pleurit	20	1	33	-	10	-	9	.	12	-	5	-	13	-	18	-	5	-	5	1	11	-
Gigtfeber	10	1	8	-	-	-	1	-	7	-	4	-	8	-	13	-	6	-	-	-	11	-
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	23	-	46	-	26	-	10	3	58	3	9	1	14	-	270	5	45	1	14	1	30	-
Blodgang	-	-	3	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	.	-	-	-	1	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	476	31	375	21	143	11	91	4	406	18	170	11	146	2	1838	29	187	9	129	9	189	8

Liste over de forskjellige, be-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1 Trondenes.		2 Ibbestad.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	277	-	1	1	171	104	15	-	22	-
Fnat	244	-	59	71	65	49	15	-	46	-
Skurv	8	-	4	2	1	1	-	-	-	-
Kjertelsyge	184	-	72	81	12	19	34	-	13	-
Rachit	54	5	27	26	-	1	-	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	39	27	14	13	8	4	5	5	9	8
Lungetuberkulose	180	63	4	7	64	105	18	7	8	3
Kræft	44	23	-	-	25	19	3	1	6	4
Morbus Brightii	33	6	1	2	20	10	4	-	7	1
Blegsot og Anæmi	976	1	49	87	100	740	181	-	125	-
Livmodersygdomme	188	-	-	-	-	188	19	-	4	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1252	2	32	52	596	572	111	1	119	1
Ormesygdomme	18	-	6	8	4	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Struma	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Brok	83	4	23	4	46	9	16	-	14	1
Luxationer	9	-	2	1	4	2	2	-	3	-
Frakturer	57	2	7	7	21	19	12	1	12	-

Lyngens Distrikt berørtes ikke af den fra Lofoten udgaaede Epidemi. I Oktober indtraf 2 Tilfælde paa Pladsen Abaja ved Skibotten; Manden var kommet syg hjem fra Finmarken og smittede sin Hustru. (Sollied). I Karlsø bleve to Fiskere angrebne strax efter sin Hjemkomst fra Fisket i Lofoten, hvor de havde ligget i Rorbod sammen med Syge af Typhoidfeber. Paa en Gaard i Nordreisen i Skjervø Distrikt bleve 5 Personer samtidig syge, dog spredtes herfra ikke Sygdommen videre.

Af **Cerebrospinalmeningit** forekom kun et enkelt Tilfælde i Trondenes.

Barselfeber optraadte i Ibbestad ikke sjelden og paa de forskjelligste Steder i Distriktet, uden at nogen Sammenhæng mellem Tilfældene kunde paavises.

Af **Skarlagensfeber** opføres for det hele Amt kun 27 kjendte Tilfælde. Fra Bergs Distrikt meddeles, at Sygdommen dersteds viste sig som en yderst mildt forløbende Epidemi med en paaviselig langsom Vandring fra Syd mod Nord. Foruden de anmeldte Behandlede forekom sandsynlig en hel Del andre Tilfælde. Befolkningen blev gjort bekjendt med Sygdommens Natur og Farlighed, samt Isolation og Desinfektion paabudt. Da Fisketiden var forbi og derved mindre

handlede chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Tranø.		Berg.		Lenviken.		Maals-elven.		Bals-fjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjervø.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
8	-	11	-	4	-	8	-	6	-	163	-	15	-	20	-	5	-
11	-	82	-	52	-	12	-	2	-	17	-	-	-	-	-	7	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
10	-	7	-	12	-	11	-	-	-	89	-	6	-	1	-	1	-
-	-	9	-	6	1	7	1	-	-	17	-	5	-	1	1	9	2
2	1	2	1	4	4	1	-	-	-	10	4	1	-	-	-	5	4
14	3	12	1	15	3	24	2	8	2	47	25	6	2	7	5	21	10
2	2	4	3	6	2	1	-	-	-	11	7	3	1	2	1	6	2
1	-	1	-	2	-	3	1	2	-	9	2	1	-	1	1	2	1
32	-	20	-	152	1	28	-	37	-	221	-	45	-	15	-	120	-
7	-	26	-	20	-	15	-	-	-	68	-	4	-	8	-	17	-
57	-	105	-	96	-	31	-	49	-	455	-	83	-	35	-	111	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	2	1	1	-	1	-	28	1	4	1	5	-	8	-
1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	4	-	2	-	2	-	12	1	3	-	4	-	5	-

Samkvem mellem de spredt beliggende Gaarde fandt Sted, ophørte Sygdommen. (Hj. Ellefsen). I Balsfjorden døde en 4 Aar gammel Gut af Blødning fra et af Halskarrene i en Absces paa Halsen.

Rosen. Tilfælde af denne Sygdom, næsten alle Ansigtsrosen, omtales fra Bergs Distrikt at have været temmelig voldsomme med stærke Hjernefænomener.

Diphtherit viser en betydelig Aftagen i de Angrebnes Antal mod Aaret forud. I Trondenes Distrikt forekom den med spredte Tilfælde uden at antage nogen epidemisk Karakter. I Tranø viste den sig paa 4 forskjellige Steder med 11 Tilfælde. I et Hus døde af 4 angrebne Børn de 3. I Lenvikens Distrikt forekom den spredt omkring i Lenvikens Herred væsentlig i 3 Kvartal. Nogle Tilfælde i Malangen i Balsfjordens Distrikt skrev sig sandsynlig fra Smitte fra Maalsnes i Maalselven. I Tromsø optraadte sporadiske Tilfælde hele Aaret igjennem, uden at der kunde paavises Forbindelse mellem flere end 2 af dem, hvorimod Import fra andre Kanter tildels kunde paavises. I Lyngens Distrikt skulle næsten alle Børn i den afsides Grænd Signaldalen have været angrebne. I Karlsø Distrikt viste enkelte mindre Husepidemier sig i samme Grænd. De første 6 Tilfælde, alle i Mai, forekom saaledes i samme Hus, hvor 5 Børn og 1 Voxen angrebes. Den først angrebne blev syg

2 Dage efter Hjemkomsten fra Skolen, der holdtes paa en Gaard, hvor Diphtheritt-tilfælde var forekomne sidst for omtremt 1 Aar siden. (Skridshoel). I Skjervø Distrikt viste sig ogsaa i et begrændset Strøg i April flere Tilfælde. I September døde i en Familie alle 3 Angrebne, uden at nogen Forbindelse med de Syge i April kunde paavises.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit, katarrhalsk** og **follikulær Angina** vise omtrent samme Hyppighed som Aaret forud.

Influenza. De fleste Tilfælde af denne Sygdom viste sig i Aarets 2det Kvartal. Fra Trondenes bemærkes, at af Eftersygdomme var Lungebetændelse og Pleurit især hyppige. I Tranø forekom den ikke i den Udstrækning som i 1890, om end flere Tilfælde kom under Behandling; disses Antal var dog lidet, da Sygdommen ansaaes ufarlig. I Tromsø holdt den sig hele Aaret igjennem. I Tromsø By var et større Antal Tilfælde Recidiver, medens i Landdistriktet, hvor Lægehjelp forresten lidet benyttedes, Flerheden angrebes første Gang. (Joh. Holmboe). I Lyngens Distrikt bragtes Influenza til Kaafjord ved hjemvendte Fiskere fra Lofoten og Finmarken og optraadte tildels saa alvorligt, at den af Befolkningen antoges for Typhoidfeber. I Løbet af den kolde og fugtige Sommer spredte den sig over hele Distriktet. Flere Dødsfald, særlig blandt gamle eller svagelige Personer, indtraf tildels ved Lungekomplikationer. I Karlsø forekom Influenza jevnt udbredt over det hele Distrikt, men kom sjelden til Behandling. To Døde opføres; hos den ene var der stærk Bronchit med tilslut pludselig, voldsom Blodspytning, hos den anden, en 73-aarig Kvinde, optraadte Gang paa Gang stærk Næseblødning. (Skridshoel).

Lungebetændelse optraadte med noget større Hyppighed end Aaret forud, medens **Pleurit** og **Gigtfeber** ikke vise synderlig Forskjel fra ifjor.

Af **akut Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera** opføres omtrent samme Antal Angrebne som i 1890. I Bergs Distrikt optraadte paa Gaarden Kalfarnes akut Diarrhoe med et Blodgang lignende Billede; de 3 Angrebne, der tilhørte samme Husstand, døde samtlige efter et kort Sygeleie. I Tromsø By anmeldtes i sidste Kvartal 133 Tilfælde af akut Diarrhoe, hvilket Distriktslægen antager stod i Forbindelse med den samtidig herskende Influenza. I Lyngen forekom ogsaa akut Diarrhoe temmelig jevnt i Aarets Løb som smaa Epidemier snart hist snart her i Distriktet; baade Børn og Voxne angrebes, men i Regelen mildt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Ialt opgivne		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne:										
				1	2	3	4	6	7	8		9	10	11
	Tilfælde.	Dødsfald.		Trondenes.	Ibbestad.	Tranø.	Berg.	Maalselven.	Balsfjorden.	Tromsø.		Lyngen.	Karlsø.	Skjervø.
				Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis, konstitutionel	25	2	-	-	1	-	-	1	-	23	2	-	-	-
— hereditær	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Gonorrhoe.....	147	-	-	23	4	3	6	6	1	71	-	7	15	11

I Tranø Distrikt antages en Del dersteds forekommende Tilfælde af Gonorrhoe at skyldes Arbeidere ved det inden Sørreisen paagaaende Veiarbeide. I Karlsø

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenes	62	7	31	31
Ibbestad	61	3	21	40
Tranø	21	3	11	10
Berg	12	1	4	8
Lenviken	44	3	18	26
Maalselven	22	2	11	11
Balsfjorden	12	2	2	10
Tromsø	103	25	29	74
Tromsø By	94	25	26	68
Bygder	9	-	3	6
Lyngen	19	2	9	10
Karlsø	22	5	9	13
Skjervø	44	10	8	36
Tromsø Amt	422	63	153	269
Deraf i By	94	25	26	68
— - Bygder	328	38	227	201

Distrikt kom et usædvanligt stort Antal Tilfælde af Urethrit og Gonorrhoe til Behandling. De fleste bleve behandlede paa Sygehuset i Karlsø.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 246 og 247.

Fnat siges at være bleven temmelig almindelig i Tranø Distrikt; de fleste Angrebne behandle sig selv. I Berg optraadte den i Aarets Begyndelse i den sydlige Del af Distriktet, udbredte sig temmelig hurtigt nordover dels med Skolebørn og Konfirmander, dels med Fiskere. Der fandtes i Slutningen af Aaret neppe en Gaard, hvor der ikke var eller havde været Fnat. (Hj. Ellefsen).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 14,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 23,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Tromsø By var Forholdet henholdsvis 26,6 pCt. og 36,8 pCt. og for Bygderne 11,6 pCt. og 13,9 pCt. Se forøvrigt ovenstaaende Tabel.

Fra Tranø meddeles om en Familie, der tidligere var fri for Tuberkulose, at for 5 Aar siden fik Manden i Huset Tæring; medens han endnu levede fik en 14 Aar gl. Søn Lunge- og Tarmtuberkulose. Begge døde. I 1890 fik en voxen Søn Tarmtuberkulose, af hvilken han døde i Marts 1892. (Sev. Lange). I Balsfjordens Distrikt synes den at faa mere og mere Udbredelse. (A. Selmer).

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

For **Brok** (Hernia) behandledes 83 Personer, hvoraf 4 døde. Kjøn og Alder er opgivet for 82, saaledes: 23 Gutter, 4 Piger, 46 voxne Mænd og 9 voxne Kvinder. Hos 82 var Sædet følgende: Hernia inguinalis 67, Hernia cruralis 2, Hernia umbilicalis 13.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Trondenes	415	17	194	46	5	3	10	-
Ibbestad	307	6	146	30	3	7	5	-
Tranø	170	5	56	11	1	-	-	-
Berg	64	3	30	7	-	1	5	-
Lenviken	226	6	80	12	3	3	6	-
Maalselven	153	6	65	12	2	3	2	-
Balsfjorden	158	4	60	18	-	1	5	-
Tromsø	382	15	153	29	1	2	8	1
Tromsø	212	9	101	22	-	-	4	-
Bygder	170	6	52	7	2	2	4	1
Lyngen	218	8	99	26	3	6	1	-
Karlsø	107	2	41	12	1	1	2	-
Skjervø	179	9	90	22	-	4	3	-
Tromsø Amt	2 379	81	1 014	225	19	31	47	2
Deraf i Byer	212	9	101	22	1	-	4	-
— - Bygder	2167	72	913	203	18	31	43	2

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 57 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Kjøn og Alder anføres for 54 saaledes: 7 Gutter, 7 Piger, 21 voxne Mænd, 19 voxne Kvinder. Sædet var hos 53 følgende:

Fractura cranii	2	Fractura radii	9	Fractura cruri	2
— claviculæ	5	— ulnæ	3	— fibulæ	8
— costarum	9	— digit. manus	1	— malleolorum	5
— humeri	3	— colli femoris	2		
— antibrachii	1	— femoris	3		

Af **Luxationer** (Luxatio) opgives 9 Tilfælde hos 2 Gutter, 1 Pige, 4 voxne Mænd og 2 voxne Kvinder. Sædet var følgende: Luxatio humeri 3, Luxatio scapulæ 1, Luxatio antibrachii 4, Luxatio femoris 1.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger tilsammen 34, deraf i Trondenes 3, Ibbestad 8, Tranø 1, Berg 1, Lenviken 7, Maalselven 1, Balsfjorden 1, Tromsø 8, Lyngen 3, Skjervø 1. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel paa Side 251.

Om **Jordemoderhjelpen** meddeles fra Ibbestad, Lenviken, Berg, Balsfjorden, Karlsø og Skjervø følgende Opgaver (se Tabel paa Side 252).

Fødte og Døde, se ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1 365 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 42,6.

Obstetriciske Operationer i Tromsø Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Mødre.		
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	levende.	dødf.	levende.	lev.	død.	uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	15	[1]) 2	[2]) 12	[3]) 5	-	-	-	1	[4]) 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	1	1	-	-	-	-	-	[5]) 4	-	-	-
Luxatio congenita	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[6]) 1	-	-	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[7]) 1	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	19	2	15	6	2	1	1	1	1	5	3	1	1
	21		21			2					5		

[1]) For den ene Barselkvinde var Dødsaarsagen: Lungetuberkulose; hun var døende ved Forløsningen. For den anden: Barselfeber. [2]) Deraf to 2den Tvillinger, om 1ste intet anført. [3]) Deraf én 2den Tvilling, om 1ste intet anført. [4]) Sidstkommende Tvilling, Armene vare opslaaede, Navlesnoren slynget om Halsen. [5]) I et af disse Tilfælde perforeredes et hydrocephalisk Fosterhoved; Halshvirvelsøilen var afrevet før Lægens Ankomst under Forløsningsforsøg. I et andet Tilfælde foretoges Extraktionen med Kranioklast og Tang. [6]) Barselkvinden fik Blærefistel. [7]) Dødsaarsag: Barselfeber.

Jordemoderhjelpen.

Lægedistrikter.	Antal Jordemødre.	Bistaaet ved Antal Fødsler.		Issefødsel.	Ansigtsfødsel.	Sædefødsel.	Tverleie.
		Enkelt-fødsler.	Tvilling-fødsler.				
Ibbestad	2	72	1	69	1	3	-
Lenviken [1])	3	48	2	48	-	2	-
Berg	2	30	-	29	-	1	-
Balsfjorden	2	41	2	45	-	-	-
Karlsø	1	3	-	3	-	-	-
Skjervø	2	40	-	37	1	1	1

[1]) Efter Distriktslægens Liste.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 31 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 21, saaledes: Barselfeber 15, Barselkrampe 2, Livmoderblødning 2, akut Bronchit 1, Lungetuberkulose 1.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	63	25	38
Lungebetændelse	35	6	29
Diphtherit	32	1	31
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	27	4	23
Kræft	23	5	18
Alderdomssvaghed	22	7	15
Typhoidfeber	20	3	17
Organisk Hjertesygdom	14	3	11
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	14	4	10

Veirliget. Vinteren synes at have været lang og for en Del stormfuld, Vaaren kom sent, Sommeren var kort og kold, Høsten kom tidlig; Udbyttet af Aarsveksten ringe, for en ikke ubetydelig Del mislykket.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Bergs Distrikt omtales, at paa Grund af det nogenlunde gode Fiske slog Almuen i det Hele sig taalelig godt igjennem. Der byggedes stadig nye Huse, ligesom den gamle Skik at have

sit Arbeide med Fiskeredskaber og Paasætning af Agn inde i Stuen aftog mere og mere, og der lod til at være en stigende Interesse for at have pyntelige og sunde Beboelsesrum. (Hj. Ellefsen). Fra Balsfjorden omtales det betydelige økonomiske Tryk paa Grund af uheldig Høst og mislykket Fiskeri. Behandlingen af Kreaturene er dog i sidste Tid gaaet betydelig fremad, især med Hensyn til nye Fjøs, der bygges baade rummelige og lyse; Vaaningshusene bliver ogsaa lysere og rummeligere. Renlighedssandsen vokser lidt efter lidt. De gjennemførte Sundhedsforskrifter hjelper til at forbedre Forholdene. I Lyngen betegnes de økonomiske Forholde, uagtet Høstens daarlige Udbytte, dog som ganske gode, paa Grund af at Fiskerierne gav godt Udbytte. I Karlsø Distrikt synes Sandsen for bedre Boliger, bedre Beklædning og Levesæt i det Hele jevnt at vokse, ikke mindst blandt den lappiske Del af Befolkningen. Den yngre Generation af denne bytter hurtig sit nationale Sprog og Klædedragt med norsk. Saavel blandt Nordmænd som især blandt Lapperne hersker et stort og stadigt tiltagende Misbrug af Kaffe og Tobak, mindre af Brændevin og Nafta. (Skridshoel). I Skjervø antages Brændevinsdrik at være tiltaget noget. (I. Lund).

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Tromsø By findes sammesteds et Epidemilazaret. Paa dette sidste behandledes i 1891 ialt 21 Patienter, af hvilke 9 laa tilbage fra 1890. Samtlige udskrevne helbredede. Af de 21 var 11 Tilfælde Skarlagensfeber, 3 Typhoidfeber, 5 Diphterit, 2 indlagte til Observation. Liggedagenes Antal udgjorde 455. I Anledning Typhoidfeberepidemien oprettedes et midlertidigt Lazaret, hvor der for Medicinalfondets Regning behandledes 37 syge Fiskere; 32 indlagdes ved deres Ankomst fra Lofoten, 5 ved Tilbagekomsten

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Tromsø Amt.....	12	683	26	2	1665	11
Trondenes.....	1	105	[1]) 3	-	307	1
Ibbestad.....	1	114	[2]) 1	-	197	1
Tranø.....	1	44	[3]) 2	-	57	-
Berg.....	1	26	[4]) 1	-	42	1
Lenviken.....	1	35	-	-	219	-
Maalselven.....	1	54	-	-	-	-
Balsfjorden.....	1	21	[5]) 2	-	133	1
Tromsø.....	2	182	[6]) 10	2	155	6
Lyngen.....	1	40	[7]) 1	-	147	1
Karlsø.....	1	26	[8]) 4	-	62	-
Skjervø.....	1	36	[9]) 2	-	346	-

[1]) Trondenes 1, Kvæfjord 1, Bjarkø 1. [2]) Ibbestad 1. [3]) Dyrø 1, Tranø 1. [4]) Berg 1, [5]) Balsfjorden 1, Malangen 1. [6]) Tromsø By 10. [7]) Lyngen 1. [8]) Karlsø 3, Helgø 1. [9]) Skjervø 1, Kvænangen 1.

fra Finmarken. 3 lede af Influenza, hvoraf 2 med ledsagende Lungebetændelse, de øvrige havde Typhoidfeber. (I. Lønning). Ligeledes findes Sygehuse i Karlsø og Skjervø.

Badeindretninger. I Tromsø By findes en saadan ved Amtssygehuset. Desuden er under Opførelse et Badehus for Damp- og Karbad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		47 385,34	29 341	10	18	31
1. Alten		12 119,15	5 406	1	3	4
	Alten	2 997,89	2 087	1	-	-
	Talvik	1 594,63	2 446	-		
	Kautokeino	7 526,63	873	-		
2. Loppen		1 173,64	1 731	1	1	3
	Loppen og Øksfjord	752,66	931	-	-	-
	Hasvik	420,98	800	1	-	-
3. Hammerfest		3 397,36	3 995	2	2	3
	Hammerfest, Kjøbst.	4,00	2 238	2	2	-
	Hammerfest	3 393,36	1 004	-	-	2
	Kvalsund		753	-	-	1
4. Maasø		535,80	2 508	1	2	5
	Maasø	535,80	1 342	1	1	3
	Kjelvik		1 166	-	1	[1])2
5. Kistrand		16 443,78	3 354	1	3	4
	Kistrand	4 426,68	1 728	1	1	2
	Karasjok	7 539,39	559	-	1	1
	Lebesby	4 477,71	1 067	-	1	1

[1]) 1 Post ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
6. Tanen		3 903,64	3 080	1	1	4
	Tanen	2 194,20	2 618	1	1	3
	Polmak Sogn af Næsseby Herred	1 709,44	462	-	-	1
7. Vardø		2 257,99	3 310	[1])1	2	3
	Vardø, Kjøbstad[1])	3,65	2 217	1	2	-
	Vardø	2 254,34	1 093	-	-	3
8. Vadsø		2 565,99	4 025	1	3	2
	Vadsø, Kjøbstad[2])	1,84	1 767	1	2	1
	Vadsø	1 033,31	1 280	-	-	1
	Næsseby Sogn af Næsseby Herred	1 530,84	978	-	1	1
9. Sydvaranger	Sydvaranger	4 987,99	1 932	1	1	3

[1]) Foruden Distriktslægen praktiserer ved Fiskeværet Kiberg en russisk Læge, der yder sine Landsmænd Hjelp i Fisketiden. [2]) Kjøbstaden Vadsø, der ikke udgjør særskilt Kommune, hører til Vadsø Herred.

Sundhedstilstanden har i det Hele taget været upaaklagelig; i flere Distrikter har dog Sygeligheden, væsentlig paa Grund af den fra foregaaende Aar fortsatte Influenzaepidemi, været noksaa stor.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 609 eller 20,6 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (29 500). Aaret forud var den 24,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes omstaaende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 256 og 257).

Af **exanthematisk Typhus** er ialt opgivet 24 Tilfælde, hvoraf de fleste fra Vardø og Vadsø Distrikter. Til Vardø By kom Sygdommen fra Syltevig, hvor af de der boende 10 Personer de 9 blev angrebne. Sygdommen fik ingen videre Udbredelse, takket være Stedets afsides Beliggenhed og den intense Smittefrygt; en Del af de til de første Syge antagne Pleiekoner blev dog smittede. (H. Blom).

Typhoidfeber. Af de fra Hammerfest Distrikt opgivne 41 Tilfælde var over Halvparten af de Syge Fiskere, som var blevne smittede i Fiskevær i Finmarken eller havde faaet Sygdommen paa Reise fra Lofoten, hvor Sygdommen under Vinterfisket var optraadt epidemisk; de øvrige Tilfælde optraadte sporadisk, fordelte temmelig jevnt over alle Aarets Maaneder. I Vadsø Distrikt var de 5 Tilfælde i samme Hus i Paddeby, et Vær i Nordvaranger. I Sydvaranger

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Exanthematisk Typhus	24	1	22	1	3	4	2	2	-	-	-	5	2	3	-	24	1
Typhoidfeber	83	1	83	2	7	4	23	14	9	4	9	-	1	7	3	83	1
Barselfeber	9	5	9	-	-	-	-	1	1	1	2	3	-	1	-	9	5
Vandkopper	34	-	34	3	1	-	4	-	-	1	-	8	11	6	-	34	-
Skarlagensfeber	20	2	20	9	-	2	-	2	1	-	-	3	2	1	-	26	8
Mæslinger	165	3	165	-	1	-	-	4	-	-	8	21	85	42	4	165	3
Rosen	15	1	15	1	1	4	1	2	-	-	2	-	1	2	1	15	1
Kighoste	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	1
Diphtherit	50	9	50	-	2	1	-	-	1	11	4	9	14	4	4	50	9
Strubehoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Kusma	3	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	824	20	824	44	63	67	140	142	80	80	41	43	30	53	41	824	20
Katarrhalsk og follikulær Angina	199	-	199	14	23	15	15	21	11	16	21	17	20	11	15	199	-
Influenza	1239	8	1239	80	61	66	283	300	159	117	103	40	10	5	15	1239	8
Lungebetændelse	158	46	158	4	4	6	11	15	14	23	12	14	13	17	25	162	50
Pleurit	70	1	70	2	2	6	13	11	8	4	10	5	5	3	1	70	1
Gigtfeber	39	2	39	-	7	6	5	3	2	1	3	4	3	5	-	39	2
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	322	7	322	14	15	14	48	34	32	29	30	26	18	45	17	324	9
Skjørbug	5	-	5	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	5	-
Tilsammen	3263	107	3261	174	190	195	548	552	319	289	245	198	219	205	127	3275	119

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne [1]:															
	1		3		4	5		6		7		8		9	
	Alten.		Hammerfest.		Maasø.	Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilfælde.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	2	-	12	1	9	-	1	-
Typhoidfeber	-	-	41	-	-	7	-	7	-	7	-	10	-	11	1
Barselfeber	2	2	2	1	-	-	-	-	-	2	1	2	1	1	-
Vandkopper	-	-	4	-	-	-	-	25	-	4	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	3	17	8	-	-	-	-	-	-	6	-
Mæslinger	-	-	2	-	-	-	-	-	-	154	3	-	-	9	-
Rosen	1	1	4	-	2	-	-	2	-	-	-	6	-	-	-
Kighoste	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	4	-	4	-	-	-	-	12	-	26	6	1	1	3	2
Strubehoste	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	22	-	244	2	42	43	-	67	4	162	8	207	5	37	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	9	-	69	-	5	3	-	14	-	48	-	38	-	13	-
Influenza	-	-	209	-	7	21	-	634	1	115	3	250	4	3	-
Lungebetændelse	11	2	25	3	1	4	-	23	5	15	9	69	25	14	6
Pleurit	1	-	36	-	4	3	-	13	-	4	-	4	-	5	1
Gigtfeber	3	-	10	-	-	5	1	5	-	3	-	9	1	4	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	21	-	47	-	9	25	1	27	3	37	1	138	2	20	2
Skjørbug	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
Tilsammen	74	5	702	7	74	128	10	831	13	593	32	745	39	128	13

[1]) Om Loppens Distrikt se Bemærkning Side 266.

Liste over forskjellige, be-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1 Alten.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	110	-	-	-	66	44	3	-
Fnat	199	-	59	57	47	36	40	-
Skurv	6	-	2	-	2	2	-	-
Kjertelsyge	59	-	22	33	2	2	2	-
Rachit	33	1	16	17	-	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	28	15	8	5	8	3	4	4
Lungetuberkulose	83	34	2	3	31	31	-	-
Kræft	23	18	-	-	12	4	4	4
Morbus Brightii	22	5	-	-	13	7	1	1
Blegsot og Anæmi	331	-	10	42	25	254	73	-
Livmodersygdomme	87	-	-	-	-	87	5	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	513	1	10	13	360	130	11	-
Ormesygdomme	16	-	9	5	1	1	2	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	2	1	1	-
Brok	41	-	9	4	26	2	1	-
Luxationer	5	-	-	-	3	2	-	-
Frakturer	36	-	5	1	23	7	2	-

[1]) Om Loppens Distrikt se Bemærkning Side 266.

viste Typhoidfeberen en paafaldende Tiltagen i Forhold til tidligere Aar. De fleste Tilfælde (8) forekom her i Fiskeværet Bugønes.

Skarlagensfeber viste sig kun i Maasø, Kistrand og Sydvarangers Distrikter med tilsammen 26 Tilfælde mod 64 i 1890. I Maasø optraadte den om Vaaren og i August Maaned, uden at Smitteforbindelsen har kunnet paavises. I Kistrand fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar.

Mæslinger angreb i Vardø for Fode saagodtsom alle dem, der ikke før havde gjennemgaaet Sygdommen. Smitten var paaviselig medført af Russere baade ved Sygdommens første Optræden i Mai Maaned, og da den atter brød ud i August. Den var noksaa godartet, men efterlod en Del Bronchiter og Øienlidelser, som rimeligt er, naar Hensyn tages til den Kjertelsyge, som findes her, og som tiltager Aar for Aar. (H. Blom).

Af **Kighoste** er for Amtet kun opgivet 3 Tilfælde, samtlige i Hammerfest By. Sygdommen var ført med af en indflyttet Familie fra Vestlandet.

Diphtherit forekom som spredte Tilfælde i Aarets sidste Halvdel i Tanen. I Vardø optraadte den, ogsaa som spredte Tilfælde, i Mai og kulminerede i Oktober; største Delen af de Angrebne indlagdes i Epidemilazaret. I Vadsø og Sydvaranger forekom ogsaa nogle spredte Tilfælde.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** viser et noget større Antal Tilfælde end Aaret forud; en Del var vistnok lette Influenzaformer. (J. W. A. N. Keyser).

handlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne [1]):													
3		4		5		6		7		8		9	
Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
15	-	15	-	19	-	37	-	1	-	8	-	12	-
117	-	6	-	4	-	12	-	3	-	-	-	17	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-
12	-	1	-	2	-	24	-	1	-	16	-	1	-
11	-	-	-	-	-	17	-	-	-	4	1	-	-
3	3	2	1	4	-	1	-	3	3	7	3	4	1
16	4	6	-	17	3	12	4	10	10	11	11	11	2
8	5	1	1	-	-	-	-	3	3	3	3	4	2
6	1	-	-	-	-	7	1	2	2	3	-	3	-
124	-	22	-	19	-	52	-	1	-	34	-	6	-
32	-	7	-	7	-	19	-	1	-	11	-	5	-
190	-	58	-	47	-	78	-	16	-	84	1	29	-
-	-	1	-	-	-	12	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
13	-	2	-	3	-	9	-	-	-	8	-	5	-
2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
9	-	2	-	4	-	9	-	-	-	7	-	3	-

Influenza var i nogen Tilbagegang fra 1890, men opviste dog 1239 Angrebne. I Hammerfest var den paa sit høieste i August, medens den Aaret forud talte de fleste Tilfælde i Vintermaanederne. Det synes derfor, at denne Sygdom finder gunstige Betingelser for sin Trivsel baade Sommer og Vinter. (J. Aagaard). Til Kistrand kom den med Fiskerne fra Lofoten. I 1890 optraadte den her mest med katarrhalske Fænomener, men havde iaar en udpræget gastrisk Karakter, der gav Sygdommen adskillig Lighed med Typhus. (J. Nordang). I Tanen fik den en særdeles stor Udbredelse og gav Sygdomskonstitutionen sin Karakter; de øvrige Sygdomme traadte aldeles i Skyggen, det var som om denne Landeplage med sin eiendommelige, proteusagtige Karakter formaaede at assimilere og optage i sig alt andet Sygdomsstof. En stor Del af Befolkningen fik iaar et Knæk, som der vistnok vil udkræves lang Tid for at oprette. Da Sygdommen viste sin største Udbredelse i Vaartiden under Loddefisket, og Mange var nødt til at drage ud paa Søen, inden de endnu var komne sig efter Sygdommen, blev Rekonvalescentsen derved meget sinket, og Modstandskraften mod andre akute Sygdomme i den Tid betydelig nedsat; de i Aarets Slutning optrædende Dødsfald af Lungebetændelse kan saaledes vistnok for en Del skrives paa Influenzaens Regning. (J. W. A. N. Keyser). I Vadsø indlededes Aaret med en noksaa heftig Epidemi i Værene Ekerø og Kjyby i Nordvaranger. Sygdommen optraadte meget voldsomt med Hovedpine, stærk Feber og desuden ikke faa Tilfælde med Exanthem, saa Ligheden med exanthematisk Typhus var stor. (O. Caspersen).

Af **Lungebetændelse** er opgivet et temmelig stort Antal Angrebne, nemlig 162 imod 130 i 1890 og 64 i 1889. I Tanen syntes den at være af en specifik, smitsom Natur, optraadte først i den øverste Del af Distriktet ved Tanaelven og skred saa jevnt nedover langs dette Vasdrag. Den forløb meget akut, ofte i den Grad, at der ikke blev Tid til at hente Lægehjelp, inden Døden indtraadte. Ved Markedet paa Karlebunden synes den at have faaet Anledning til at udbrede sig ogsaa til Nabodistriktet Varanger (J. W. A. N. Keyser). Fra Vadsø omtales ogsaa det hurtige Forløb, Sygdommen ofte tog, med Død allerede i 2det og 3die Døgn efter Sygdommens Begyndelse. De fysikalske Fænomener, særlig Dæmpningen, var lidet fremtrædende, hvorimod Rustfarvningen af det ophostede var stærkt udtalt og undertiden antog Karakteren af formelig Hæmoptyse. Den store Dødelighed skyldtes for en stor Del den Omstændighed, at de Angrebne var forkomne, svage Individer. Hos den første Halvdel af de Angrebne var Influenza gaaet enten umiddelbart eller dog nogenlunde nær forud, men hos dem, der angrebes i Slutningen af Aaret, var dette ikke Tilfældet, ligesaalidt som nogen anden Smitte eller Forbindelse mellem Tilfældene kunde paavises, idet f. Ex. ikke noget Hus fik to Syge. (O. Caspersen). I Sydvaranger, hvor Lungebetændelse ellers er en sjelden Sygdom, indtraf 14 Tilfælde, alle spredte. (A. B. Wessel).

Pleurit var ikke nogen særdeles hyppig Sygdom i 1891. Fra Tanen, hvor der var en Del Tilfælde, opgives, at ikke saa faa af disse formentlig stod i et nært Forhold til Influenza.

Flere af Tilfældene af **akut Diarrhoe** syntes ogsaa at være Følgetilstande efter mere haardnakkede Former af Influenza. (J. W. A. N. Keyser).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

	Ialt opgivne.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1	3	4	5	6	7	8	9
	Tilfælde.		Alten.	Hammerfest.	Maasø.	Kistrand.	Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Sydvaranger.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	3	2	-	1	-	-	2	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	33	6	-	16	1	1	4	9	2	-
— hereditær	4	2	-	1	-	-	3	-	-	-
Gonorrhoe	173	8	15	79	2	3	24	41	7	2

Til Oplysning om nogle af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabel Side 258 og 259.

Af **chroniske, rheumatiske Affektioner** forekom, som rimeligt kan være under det Klima og med den Beskjæftigelse, Almuen deroppe har som Hovednæringsvei, ikke saa faa; det er dog næsten altid de samme, der gaar igjen fra Aar til Aar (J. W. A. N. Keyser).

Fnat, som i de sidste Aar har været en sjelden Sygdom i Hammerfest, vandt i Begyndelsen af Aaret stor Udbredelse paa Sørøen; paa en eneste Reise iagttoges af Distriktslægen ikke mindre end 80 Tilfælde. De første syntes at være optraadt hos voxne Fiskere, der havde erhvervet Sygdommen i Udfiskeværene i Finmarken, hvortil Fiskere langveis fra strømme hen og leve sammen i trange

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsaarsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	16	-	5	11
Loppen	-	-	-	-
Hammerfest	42	4	7	35
Hammerfest By	42	4	7	35
Maasø	4	-	-	4
Kistrand	18	3	10	8
Tanen	35	4	13	22
Vardø	75	10	32	43
Vardø By	55	9	21	34
Bygder	20	1	11	9
Vadsø	65	11	39	26
Vadsø By	32	7	16	16
Bygder	33	4	23	10
Sydvaranger	23	2	13	10
Finmarkens Amt	278	34	119	159
Deraf i Byer	129	20	44	85
— - Bygder	149	14	75	74

smudsige Rorboder (J. Aagaard). Til Tanen blev Sygdommen medbragt fra Lofoten.

Kjertelsyge og Rachit er ikke sjeldne Sygdomme i Tanen, hyppigst ude ved Fjord- og Havdistriktet; der tiltrækkes flere forkomne Existenser ved den lettere Adgang til Fortjeneste (J. W. A. N. Keyser).

Lungetuberkulose siges i Tanen og Kistrand at være i stadig Tiltagen. Særlig udbreder Tæring sig raskt og har som oftest et meget hurtigt Forløb hos Finnerne (J. Nordang). Angaaende Dødsfald af Lungetuberkulose se ovenstaaende Tabel. For det hele Amt udgjør Dødsfald af denne Sygdom 12,2 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 21,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 15,5 pCt. og 23,5 pCt. og for Bygderne 9,4 pCt. og 18,9 pCt.

Af **Blegsot** og **Anæmi** kom en større Del Tilfælde under Behandling, Fra Tanen anføres, at Mørketiden og den herunder ofte knappe Underholdning væsentlig maa bære Skylden, ligesom det sidste Moment i Forbindelse med uhensigtsmæssig Valg af Fødemidler og slet Tilberedning af disse skaffer de mange Tilfælde af

Cardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi. Fra Maasø berettes, at vistnok hvert Menneske over 25 Aar lider af Dyspepsi. Behandlingen er lidet opmuntrende; Diæt kan de fleste ikke holde, Resten vil ikke, de forstaar ikke, hvad det skal være til. (H. Arnesen).

Af **Brok** (Hernia) opgives 41 Tilfælde. Sædet var: Hernia inguinalis 27, Hernia cruralis 6 og Hernia umbilicalis 8.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde				
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.
Alten	169	4	80	18	2	5	7
Loppen	73	2	33	11	-	1	5
Hammerfest	137	7	77	20	-	4	12
Hammerfest By	69	6	48	12	-	1	6
— Bygder	68	1	29	8	-	3	6
Maasø	99	2	39	8	-	3	4
Kistrand	117	5	65	19	2	-	9
Tanen	102	1	64	13	-	1	11
Vardø	143	4	90	26	-	1	3
Vardø By	99	3	62	20	-	1	1
Bygder	44	1	28	6	-	-	2
Vadsø	128	7	110	13	1	3	1
Vadsø By	57	3	38	5	-	-	-
Bygder	71	4	72	8	1	3	1
Sydvaranger	58	2	51	6	-	1	8
Finmarkens Amt	1026	34	609	134	5	19	60
Deraf i Byer	225	12	148	37	-	2	7
— - Bygder	801	22	461	97	5	17	53

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 36 Tilfælde. Sædet angives saaledes:

Fractura colli	1	Fractura radii	4
— claviculæ	3	— digitorum	4
— costarum	10	— colli femoris	1
— humeri	1	— cruris	5
— antibrachii	3	— fibulæ	4

Af **Luxationer** (Luxatio) behandledes 5 Tilfælde. Sædet var: Luxatio scapulæ 1, Luxatio humeri 2, Luxatio hallucis 1, Luxatio femoris 1.

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 17, deraf i Alten 3, Hammerfest 8, Maasø 1, Vadsø 4 og Sydvaranger 1. Indikationer og Udfald sees af Tabellen paa næste Side.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 417 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 59,4.

Obstetriciske Operationer i Finmarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Efterbyrds-operation.	
	Mødre.		Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	
	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	dødf.	lev.	uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	11	[1]) 1	7	[2]) 5	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	1	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	12	1	8	5	1	1	2	1
	13		13				3	

[1]) Dødsaarsag: Barselfeber; Fosteret dødfødt, stinkende. [2]) Foruden før nævnte Foster var 2 af Fosterne døde ved Lægens Ankomst.

Angaaende **Jordemoderhjelpen** foreligger følgende Opgaver:

Lægedistrikter.	Antal Jordemødre.	Have bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf var:					
			Isseleie.	Ansigts-leie.	Sædeleie.	Tverleie.	Uopgivet Leie.	Abort.
Hammerfest	2	[1]) 75	39	-	2	1	33	-
Vardø	-	52	-	1	-	1	50	-
Vadsø	3	[2]) 81	68	3	9	-	-	1
Sydvaranger	1	3	3	-	-	-	-	-
Tilsammen		211	110	4	11	2	83	1

[1]) Deraf 1 Tvillingfødsel. [2]) Deraf 2 Tvillingfødsler.

Fra Maasø anføres, at Sandsen for at benytte Jordemoder istedetfor Hjelpekoner er adskilligt vakt, men de lange Afstande lægge Hindringer iveien. Jordemoderen i Maasø har i Løbet af Aarene 1886—91 indbefattet, bistaaet ved 73 Fødsler. Paa Ingø og Rolfsø, hvor Befolkning udgjør omtrent Halvparten af Herredets, har hun ikke været siden 1887. (H. Arnesen).

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 19 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 5, som samtlige er døde af Barselfeber.

De **hyppigste Dødsaarsager** sees af Tabel paa næste Side.

De **hyppigste Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungebetændelse	50	21	29
Lungetuberkulose	34	20	14
Akut Bronchit	20	11	9
Kræft	18	9	9
Medfødt Svaghed	15	6	9
Tuberkuløse Betændelse og Miliærtuberkulose	15	7	8
Hjerneslag	10	6	4

Veirliget. Naar undtages Vardø, hvor Sommeren betegnes som bedre end almindelig, har Vaaren og Sommeren været usædvanlig kolde og fugtige. Som et Særsyn nævnes fra Hammerfest, at der faldt Sne i alle Aarets Maaneder. Høsten var i de fleste Distrikter derimod noksaa mild.

Levemaade og hygieniske Forholde. For Altens Vedkommende var Loddefisket gjennemgaaende misligt, Seifisket i Altenfjorden slog ogsaa feil, og som en Følge heraf var der en mærkbar Tilbagegang af den økonomiske Evne inden Distriktet. (H. Jenssen). De hygieniske Forhold i Kistrand skildres som mislige. Hvad Boligerne angaar, er der i de sidste Aar opført adskillige Træhuse istedetfor de sædvanlig brugelige Torvgammer. Den hygieniske Nytte af denne Forandring synes dog tvivlsom. Aldrig forekommer i en Gamme en saadan forpestet Luft som i (de her nymodens) Træhuse med Kakkelovne. Ved den med Tran og anden Smurning indsatte Skindbeklædning er det utroligt, hvor gjennemtrængende forpestet Luften kan blive i kort Tid. Peisen er det naturlige, ja eneste mulige Ildsted for Finnerne. Den er vistnok dyr, da der gaar utroligt meget Brændsel med, noget man desværre ser altfor haandgribelige Tegn paa ved den stadig og raskt svindende Skov, men med den svinder den eneste Maade at ventilere paa. Finmarkens Skove og Finnerne er dog begge i Tilbagegang, og man behøver ikke at være Spaamand for at kunne forudsige, at deres Dage er talte. (J. Nordang). Ogsaa fra Tanen skildres Sommerfisket som daarligt, saa det har været vanskeligt for de fleste at skaffe sig Livets Nødvendigste, og saa har Hensynet til Sundhed, Velvære og Hygge maattet vige. (I. W. A. N. Keyser). I Vardø slog Fisket godt til, saa Velstanden hos den fiskende Befolkning efter Sigende var god; det samme berettes fra Vadsø, men de høie Melpriser forringede dog Virkningerne af det gode Fiske. Fra Vadsø anføres, at Finnerne (Lapperne) i Næsseby mere og mere søger Lægehjelp. Ordføreren i Næsseby Fattigkommission beretter saaledes, at Finnerne for kun faa Aar tilbage kun modstræbende lod sig paatvinge Lægehjelp og Sygdomsbehandling, medens han nu af økonomiske Grunde ofte maa bede dem se Sygdommen lidt an, før han efterkommer deres Anmodning om Indlæggelse paa Sygehus. Det er ikke blot Fattiglemmer og Fiskere, der benytter Læge i stigende Grad, han hentes ogsaa oftere til private, betalende Finner, noget der før hændte en enkelt Gang. Lægehjelpen synes forresten Distriktslægen er et noksaa utilfredsstillende Arbeide; han forstaar ikke deres Sprog engang saavidt,

at han kan kontrollere den ofte mere end mangelfulde Tolk. Undersøgelsen af den Syge lader ofte meget tilbage at ønske, da det ikke er saa ligetil at kravle om paa alle fire op i Renskindene paa Gulvet i Gammen, hvor den Syge ligger uden anden Belysning end den mindst mulige Parafinlampe uden Glas, og, naar Gryden, hvori Fiskehoveder etc. koges til Kreaturerne, hænger over Ilden, i en Atmosfære af Røg, undertiden saa tæt, at Taarerne triller, og en Stank, som trodser enhver Beskrivelse. Deres hele Levevis er desuden saa rent forskjellig fra vor, at man let kan begaa Feiltagelser. Al Medicin maa gives enten draabevis eller som Pulver, da saavel The- som Spiseskeer er en ukjendt Luxus i de allerfleste Finnegammer. Og saa har de saamange underlige Ideer; en Gut, hvis ene Ben var amputeret, vilde, uagtet Saaret var tilhelet, længe ikke gaa, da han ikke vilde benytte Krykker: «Han var ingen Oxe, han gik ikke paa fire». De har en hel Del Husraad, som staar høit i Kurs, som f. Ex. at applicere brændende Knusk paa Huden. En anden Derivationsmethode til Huden bestaar i med Fingerne at løfte op en liden Fold af Huden og klype denne, indtil der dannes smaa Blodudtrædelser. Disse Klyp anbringes tæt ved Siden af hverandre med 5—6 cm s Mellemrum og tildels meget symmetrisk paa begge Sider af Ryggen, saa Merkerne faar et besynderligt Udseende, og en, der ikke kjender Skikken, vanskelig vil kunne udfinde, hvad det er. Af indvendige Husraad omtales Anvendelsen af levende Pediculi; en Theskefuld af disse (hvad der i en Fingamme med største Lethed skaffes tilveie i en Fart) blandes i en Spiseske Multegrød og skal især være virksom ved Gulsot. (O. Caspersen). Fra Sydvaranger siges Drikfældigheden især blandt Lapperne at være meget stor; den norske Befolkning er gjennemgaaende ædruelig. Blandt Kvænerne har den udbredte Læstadianske Vækkelse væsentlig bidraget til at hæmme Drikketrafikken især om Vinteren, naar de holder sig hjemme paa sine Gaarde. Under og efter Fisket slaar de sig imidlertid ofte løs, og Rusen optræder da hos dem paa en meget voldsommere og brutalere Maade end hos Lapperne. (A. B. Wessel).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Behandlede for Medicinalfondets Regning.	Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner, Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.					
Finmarkens Amt	8	499	1590	22	1	1397	11
Alten	1	16	-	[1]) 4	-	239	1
Hammerfest	1	*) 110	578	[2]) 4	-	425	6
Maasø	1	9	229	-	-	112	-
Kistrand	1	11	-	[3]) 1	-	189	2
Tanen	1	44	-	[4]) 2	-	278	-
Vardø	1	92	**) 428	-	-	82	-
Vadsø	1	190	310	[5]) 10	1	38	2
Sydvaranger	1	27	45	1	-	34	-

[1]) Alten 1, Talvik 1, Kautokeino 2. [2]) Hammerfest Landsogn 1, Hammerfest By 3. [3]) Karasjok. [4]) Tanen 1, Polmak Sogn 1. [5]) Vadsø By 8, Vadsø Landdistrikt 1, Næsseby 1.

*) Deraf paa Sygehus 37. **) Deraf paa Sygehus 91.

Sygehuse. Foruden de 4 Amtssygehuse i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø findes det katholske «St. Vincents» Hospital i Hammerfest. Et Sygehus ved Lægeboligen i Kistrand er iaar traadt i Virksomhed; Sygehuset i Gamvik i Tanen har været aabent fra Begyndelsen af April til Midten af Juni, Sygehuset ved Tanens Lægebolig den øvrige Del af Aaret.

Badeindretninger. Ved begge Sygehusene i Hammerfest findes Badeindretninger, men de har liden Søgning og benyttes slet ikke af Almuen. De to Kvænbade i Vardø benyttes fremdeles flittigt.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Indberetning fra Loppens Distrikt indkom først, efterat Medicinalberetningen for Amtet var afsluttet. Sundhedstilstanden i Distriktet betegnes som god. Der har været 206 Tilfælde under Lægebehandling. Dødsaarsagen er kun kjendt for 4 Tilfælde, nemlig 2 Døde af Diphtherit, 1 af Arthrocace vertebrarum og 1 af Pleurit, begge disse sidste døde paa Hasvaag Sygehus. For Fattigvæsenets Regning er behandlet 1 Syg. Der er vakcineret 203 Personer. Hasvaag Sygehus ligger ufordelagtigt, da Veien er ufarbar for Syge om Vinteren, og det stormfulde Veir meget ofte hindrer Indseilingen til Hasvaag.

C. Bilag.

(D'appendices).

I. Uddrag af Medicinalberetningen for 1891 fra Distriktslæge A. Roll i Namsos.

De hygieniske Forhold m. V. er selvfølgelig, da Lægedistriktet indbefatter baade By og Land, ikke saa lidet forskjellige. Jeg skal iaar dvæle lidt ved, hvorledes de efter min Opfatning arter sig i Landdistriktet.

Dette bestaar af Overhallens Præstegjeld med 2 Sogne og Vemundvik og Klingen Sogne, der sammen med Byen Namsos danner Præstegjeldet af samme Navn.

I Overhallen er Skogdrift og Jordbruget de væsentligste Indtægtskilder; paa dette sidste lægges der Aar for Aar mere Kraft. Kornavling aftager vistnok i det Store og Hele taget, men desto mere lægger man sig paa Kreaturholdet, da der altid er let Afsætning paa Melken til Meierier, hvoraf der nu i Bygden findes ikke mindre end 3, hvoraf de 2 drives med Damp. Ikke smaa Summer indkommer desuden aarvist ved Bortforpagtning af den fiskerige Namsenelv til laxefiskende Engelskmænd; thi ikke alene yde disse ikke liden Forpagtningsafgift, men betale ogsaa rundeligen for sit Logis og Ophold; i de sidste Aar afgiver ogsaa Bortforpagtning af Elgjagtrettigheder til Udlændinge, og da fornemmelig Tydskere, betragtelige Indtægter. Den økonomiske Tilstand maa derfor i denne Bygd siges at være jevnt god; egentlig store Formuer findes vistnok ikke, men saa vil man paa den anden Side hos Husmandsklassen eller den løse Arbeider sjelden finde den yderlige Armod, som paa mange Steder t. Ex. i Østerdalen florerer ved Siden af Kakseväesenet. Hvad her er sagt om Overhallen gjælder delvis om Klingen og Vemundvik; disse Bygder driver, og da fornemmelig Vemundvik, adskilligt Søbrug ved Siden af Jordbrug. Jeg tror, at det Aar for Aar bliver sjeldnere, at de voxne Mænd begive sig paa de store Torskefiskerier; men at man hyrer sig som Lottekarl paa en af de Notebrug, der hver Sommer udsendes fra Namsos By og Omegn til Sildefangst, er vistnok meget almindeligt. I Klingen finder ikke faa Familiefædre og Løskarle stadigt Arbeide Aaret rundt ved 3 Dampsage. Naar undtages i en enkelt Grænd i Overhallen og i den saakaldte Bangdalen i Klingen, hvor nogen Fabrikation af Tønder finder Sted, er Husfliden ganske vist lig 0 blandt Mændene; Kvinderne derimod arbeide troligen Vinteren gjennem ved sin Væv eller Rok, saaat ialfald det væsentligste Undertøi paa denne Maade tilveiebringes inden selve Distriktet.

Boligerne er hos Gaardmændene som oftest noksaa store og rummelige Enkeltbygninger, der imidlertid fordetmeste ere utætte og trækfulde — tæt Tegl-

mur under et Hus er et Særsyn — med et Utal af Døre og Vinduer; dertil kommer at de ere temmelig uhensigtsmæssig indredede. Nedenunder i 1ste Etage findes i Almindelighed den gjennem hele Husets Bredde gaaende Stue, ved Siden af findes Husbondsfolkets Sovekammer, der ofte kun ved en tynd, gresen Bordvæg er skilt fra et tilstødende Melke- eller Spisekammer, saaat Uddunstninger saavel fra Stuen som fra Sovekammeret i Tilfælde uhindret har Adgang til den i dette hensatte Melk og øvrige Viktualier. I 2den Etage er Loftværelserne indredede til Soverum for Husets voxne Børn og Tjenerskabet, begge Kjøn om hinanden; disse Loftrum ere som Regel ikke forsynede med Ovn, men de modtage sin Varme enten fra Kjøkkenet eller igjennem en Glugge fra den nedenunder liggende Stue.

Hos Husmændene finder man en Efterligning af denne Bygnings- og Indredningsmaade i mindre Skala og hos disse desuden temmelig almindelig Kogeovn i Stuen, der gjerne ogsaa gjør Tjeneste som Sovekammer.

Renlighedssandsen staar i Overhallen overmaade høit — enkelte Undtagelser findes vistnok paa nogle Steder i Bygdens Yderkanter —, dernæst kommer Klingen og lavest staar Vemundvik, hvor forøvrigt den fattigste Befolkning findes. Urenlighedens konstante Ledsagere: Fnat og Skurv ere rene Sjeldenheder.

Madstellet er paa Grund af Kvindernes mindre gode Færdighed i Madlavning kun saa som saa, Kostholdet ensformigt og mindre hensigtsmæssigt; fersk Mad er en Sjeldenhed; ved Slagtningen om Høsten er det Regelen, at alt Kjød og Flesk om hinanden «grønsaltes» i større eller mindre Kopper. Enkelte Huse i Overhallen har i den senere Tid begyndt at nedlægge endel fersk Mad hermetisk til Brug udover Vinteren og Vaaren; men nogen almindelig Skik er dette langtfra endnu ikke blevet. Paa Melkemad knibes der paa Grund af Melkens lette Afsættelighed til Meierierne mere og mere, og forsaavidt har Meieribedriften ogsaa sin Skyggeside; værst blir dette Forhold for Fattigfolk, der ofte derigjennem mod sin Vilie tvinges til at bruge saameget mere Kaffe. Om denne tør det vistnok siges, at den misbruges; 2 à 3 Gange serveres den daglig i enhver Familie, og kommer en Fremmed eller en Gjæst tilgaards, saa er det Kaffen, der faar holde for; det er jo ogsaa det letvinteste for Husmoderen. Indrømmes skal det imidlertid, at den saakaldte Kaffe i Almindelighed er af tvivlsom Styrke; den serveres i store Kopper, men paa Bekostning af Kvaliteten. Den Sædvane at salte Kaffen, som f. Ex. findes i de Trondhjemske Trakter, har jeg ikke paatruffet her i Distriktet. Som Regel holdes hver Dag 5 Maaltider:

1. Kl. 6 om Morgenen: «Maarrabetta» bestaaende af Kaffe, hvortil den saakaldte Poteteskavring med Smør og Ost paa. Poteteskavringen bestaar af udgnedne kogte Poteter, tilsat med Rugmel og Vand til en passende Konsistens, der med Hænderne dannes til fingertykke Kager. Den steges paa Ovnspladen og er som oftest raastegt.
2. Kl. 8: Frokost; bestaaende i Almindelighed af kold Grød fra Aftenen med afkogt Melk til.
3. Kl. 12: «Dugur», hvortil som almindelig Regel stegt Sild, Poteter og Fladbrød og den saakaldte Syrsuppe, der tilberedes af Poteter, Gjær og Melkevalle; hos Gaardbrugerne træder ofte Melkesuppe istedet. Paa Søn- og Helligdage serveres salt Kjød og Flesk, hvorpaa er kogt «Saad», der er tilsat Gryn og slet kogte Erter, undertiden istedetfor Kjød og Flesk saltet Kveite og Uer. Efter en Middagshvil kommer saa Kaffen.
4. Kl. 4 «Non», der kan bestaa af forskjellige Sager f. Ex: Tyk Melk, hvori sønderbrudt Fladbrød, eller Kjød og Flesk, skiftet til hver enkelt paa Brød, eller blot Fladbrød, Smør og Ost. Hvis Suppe fremsættes til dette Maal, saa er det som Regel «Møsmørsuppe».
5. Kveldsmad Kl. 8, i Almindelighed Grød og Melk.

De stakkels Fruentimmer maa begribeligvis og da fornemmelig i Aannetiderne, hvor et lidet Tillæg til denne Naturalforpleining altid ydes, omtrent den udslagne Dag, og det uagtet Tilberedningen af disse Sager jo er høist enkel og ligefrem, kave med at dække paa og af, tilberede og sætte frem Maden, vaske op m. m, og Tiden gaar godt med for dem. Fornuftige Husfædre have derfor indset, at man har for mange Maaltider, og dette Forhold med de deraf flydende Bevisligheder og Udgifter har endog været under offentlig Diskussion paa et Samtalemøde i Overhallen ved Juletider ifjor; ogsaa om Hensigtsmæssigheden af det nuværende Kosthold har stærk Tvivl begyndt at røre sig blandt Mange, saaat en Forandring til det Bedre ialfald i Overhallen maa antages at være under Opseiling.

Misbrug af Tobak finder Sted; med Skraaen og Snadden begyndes i den tidlige Barnealder, fordetmeste vistnok i Smug, men det aflagte Konfirmationsløfte legaliserer enhver fjorten Aars Gut til aabent og uhindret at hengive sig til denne de «Voksnes» kjære og karslige Nydelse.

I de første Aar af min Virksomhed her i Distriktet gik der en stærk Afholdsbevægelse over samme; denne synes nu ganske at have tabt sig; det synes mig, som om Brændevinsdrikken ikke lidet tiltager, og det værste er, at man konsumerer saa meget og saa slet Brændevin. Øl forsælges i Distriktet kun til Reisende; men der er jo rig Anledning til af forsyne sig med baade Øl og Brændevin paa Byturene, hvorfra oftere nu end tidligere ikke alene de af alle og enhver bekjendte Vanedrikkere, men desværre ogsaa ikke faa af den mandlige Befolkning forøvrigt vende beruset tilbage til sine Hjem.

Klædedragten er god og hensigtsmæssig. Sædelighedstilstanden kan ikke ansees for at være fuldt tilfredsstillende.

II. Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet i den Kristiania.

§ 1.

Ved Udfærdigelsen af de Regler, efter hvilke Gader, Veie, offentlige Pladse, Afløbsrender, Kloaker og Kloakkummer renholdes og efter hvilke Bortskaffelsen af Affaldet foregaar, skal Sundhedskommissionens Betænkning indhentes. Det samme skal iagttages, forinden Bygningskommissionen meddeler saadan Tilladelse, som omhandles i Bygningslov af 8de Juni 1858 § 9, jfr. Lov af 19de Mai 1860, § 4.

§ 2.

Portrum og Gaardspladse skulle holdes rene og frie for Stank; de skulle have en fast Overflade, saaledes at de fuldstændig kunne renses, og være saaledes indrettede, at der er hurtigt og let Afløb for Vand. Trægulv maa ikke anbringes i Gaardsrum, som ikke ere overdækkede. Hvor de findes, maa de ikke underkastes større Udbedring, men fjernes, naar den tiltrænges.

§ 3.

Gjødsel og andre stinkende Substantser saavelsom Stoffe, hvis Uddunstninger kunne medføre Fare for Sundheden, maa ikke findes henliggende eller ophobede paa saadanne Steder og paa saadan Maade, at de frembringe generende Stank eller foraarsage sanitære Misligheder.

Forsaavidt Substantserne ere saaledes desinficerede, at de for den væsentligste Del ere berøvede sin Stank, kunne de aflæsses i Jernbanevogne eller i

Fartøi efter de Regler, som Sundhedskommissionen bestemmer, for ad Jernbane eller tilsøs at føres ud af Byen. Med Sundhedskommissionens Tilladelse kunne enkelte Substantser, saasom Ko- og Hestegjødsel, omlæsses til videre Transport ad Jernbane eller tilsøs i udesinficeret Tilstand.

De Regler, efter hvilke Transport o. s. v. af saadanne Substantser skal foregaa gjennem Byens Gader, underkastes Sundhedskommissionens Betænkning. [1])

§ 4.

Kjældere skulle være tilbørlig drænerede og holdes rene og saavidt muligt luftige; hvor Drænering ikke kan iværksættes, har Sundhedskommissionen Ret til at paabyde Opfyldning af Kjælderen til saadan Høide, at Grundvand ikke bliver stadigt staaende i den.

§ 5.

Afløbsrender, Kloaker og Lignende skulle være saaledes indrettede, at de skaffe tilstrækkeligt Afløb og let kunne renses samt holdes i forsvarlig Stand. Vaske og Kloakslug, der findes i Kjældere eller inde i Huse, skulle være forsynede med Vandlaas eller anden Indretning, der hindrer Udstrømning af Kloakgas. Hvor Kloakerne ligge saa lavt, at en Indstrømning af Kloakindholdet ved Høivande finder Sted, skulle Slugene forsynes med Apparater, der hindre dette.

§ 6.

Til de offentlige Kloaker, til Elv, Bæk, Grøft eller Rende maa herefter ikke indrettes Afløb for Exkrementer eller for flydende Substantser, der have været i Berørelse med saadanne. Hvor deslige Afløb nu findes, skulle Afløbsrenderne være forsynede med saadanne af Stadsingeniøren approberede Indretninger, at kun vandagtige Exkrementer bortføres, hvorhos bemeldte Indretninger skulle anbringes saaledes, at de med Lethed kunne kontrolleres. Fra den Tid af, at en af Kommunen ordnet Renovation er indført, gjælder den i Begyndelsen af Paragrafen givne Forskrift for alle Afløb, ældre som yngre. Sundhedskommissionen kan, ogsaa forinden den anførte Betingelse er indtraadt, paabyde Sløifning af ældre Afløb, hvor sanitære Hensyn gjøre det nødvendigt.

Til Elv, Bæk, aaben Grøft eller Rende maa heller ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse gives Afløb for andre Substantser, der frembringe Stank eller ere farlige for Sundheden. Fabriker eller lignende Anlæg, fra hvilke saadanne Substantser afledes, skulle for disse anbringe lukkede Render, der kunne tillades at udmunde i de offentlige Kloaker.

§ 7.

Hvis nogen Grund inden Byens Grændser ved sumpig Beskaffenhed eller stillestaaende Vand fremkalder Fare for den offentlige Sundhedstilstand, uden at Tilfældet henhører under Lov af 8de Juni 1858 § 8, kan Eieren ikke modsætte sig, at den dræneres eller opfyldes ved Sundhedskommissionens Foranstaltning.

§ 8.

Stald, Fjøs, Grisehus og Lignende skulle være lyse og luftige og saaledes beliggende og indrettede, at Stank ikke udbreder sig fra dem til beboede Rum, Opbevarings- og Tilberedningssteder for Næringsmidler, Nabo, Gade eller befærdet Plads. Der skal være sørget for, at Dyrenes Urin og Exkrementer ikke trænge

[1]) § 3 er forandret og givet foranstaaende Lydelse ved Kgl. Resolution af 20de November 1886.

ned i Grunden, og der skal, til at opfange disse, findes Binger eller andre Beholdere med vandtætte Vægge og Bund og tætsluttende Overdække eller Døre. De skulle være uden Afløb og saaledes indrettede, at de let kunne tømmes og renses. Fuldstændig Tømning og Rensning skal foregaa saa ofte, at de ikke overfyldes, eller oftere, om Sundhedskommissionen finder det nødvendigt. For Afløb af Urin til Kloaker gjælde de samme Bestemmelser, som i §§ 6 og 12 ere foreskrevne for Lokumbinger.

§ 9.

Foranlediger Heste-, Kreatur- eller Grisehold Misligheder i sanitær Henseende, har Sundhedskommissionen Ret til at paabyde Foranstaltninger til Fjernelse af saadanne Misligheder. Forekomme betydelige Misligheder, som ikke efter Sundhedskommissionens Paalæg fjernes, eller som paa Grund af Stedforholdene ikke kunne fjernes, har Sundhedskommissionen Ret til at forbyde det her omhandlede Kreaturhold.

§ 10.

Ethvert Hus, der benyttes til Beboelse, skal have et Vandhus med mindst eet Aflukke for hver 20de Beboer. Ligeledes skal der findes Vandhus ved ethvert Hus, hvor en større Mængde Mennesker forsamles.

§ 11.

Vandhuse maa herefter ikke anlægges umiddelbart under eller ved Siden af Beboelsesrum eller Opbevarings- og Tilberedningssteder for Næringsmidler. Alle Vandhuse skulle være ventilerede og saaledes indrettede, at der fra dem ikke udbreder sig Stank, og at hverken Bygningsværk eller Jordbund gjennemtrækkes af Exkrementer eller Urin.

§ 12.

Fra den Tid, en af Kommunen ordnet Renovation er indført, skulle Exkrementer og Urin fra Vandhuse optages af vandtætte Beholdere; disse skulle intet Afløb have og være saaledes indrettede, at hverken Grundvand eller Overvand kan bane sig Vei til dem, og at de med Lethed kunne tømmes og renses. Hvor selve Beholderen ikke bestaaer af cementeret eller asphalteret Murværk, skal den være anbragt over et tæt Gulv paa saadan Maade, at dette med Lethed kan renses.

Sundhedskommissionen kan, ogsaa forinden den anførte Betingelse er indtraadt, paabyde Anbringelse af vandtætte Beholdere for Exkrementer og Urin, hvor sanitære Hensyn gjøre det nødvendigt.

§ 13.

Indholdet af Exkrementbeholdere for Vandhuse maa ikke henligge over 48 Timer, uden at blandes eller overdækkes med en Substants, der hindrer Udvikling af Stank. Fuldstændig Tømning og Rensning skal foregaa saa ofte, at Beholderen ikke overfyldes eller oftere, om Sundhedskommissionen finder det nødvendigt.

§ 14.

Hvor der findes Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus, som ikke er indrettet paa den i §§ 8 og 11 foreskrevne Maade, eller hvor de i § 13 paabudne Forholdsregler med Hensyn til Renovation ikke lade sig gjennemføre, skulle de fornødne Ombygninger og Forandringer være foretagne inden 3 Aar, efterat nærværende Forskrifter ere traadte i Kraft.

§ 15.

Ved nye Anlæg af de i § 14 nævnte Slags maa Tegning med Forklaring om deres Indretning medfølge den lovbefalede Anmeldelse til Bygningsinspektøren, der forelægger samme for Sundhedskommissionens Formand.

§ 16.

Sundhedskommissionen kan paalægge Eiere af Bygninger, hvori en større Mængde Mennesker bo eller jevnlig samles, at anbringe Urinsteder.

§ 17.

Alle Urinsteder skulle være saaledes indrettede, at Urinen har Afløb til Kloak eller Gjødselbeholder, og til enhver Tid holdes rene og frie for Stank.

§ 18.

Sundhedskommissionen skal til Forebyggelse af skadelige og forfalskede Næringsmidlers Salg jevnlig anstille eller lade anstille Undersøgelser dels af de paa Torve, i Udsalgs- og Beværtningssteder falbudne Næringsmidler, dels af saadanne, der findes i de paagjældende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder, og er til dette Øiemed berettiget til at forlange udleveret de nødvendige Prøver, hvis Værdi, om det fordres, bliver at erstatte efter almindelig Salgspris. foraaavidt det ikke viser sig nødvendigt at skride ind mod Varens Salg. Forefindes Næringsmidler, som er skadelige for Sundheden, skal disse efter Beslutning af Sundhedskommissionen enten blive at bortskaffe, tilintetgjøre eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning.[1])

§ 19.

Udsalgs- og de Handlendes Opbevaringssteder for Kjød, Flesk og fersk Fisk samt for de af Kjød, Flesk, fersk Fisk og Blod tilberedte Næringsmidler, for Bagværk, Melk, Fløde, Smør og Ost skulle være rene, luftige og fri for Støv og Stank og maa ikke benyttes til Soverum eller Kjøkken.

Melk og Fløde samt de af ferskt Kjød, Fisk og Blod tilberedte Næringsmidler, der haves til Udsalg, maa ikke opbevares sammen med Varer, som kunne give dem Usmag eller fordærve dem.

Dersom disse Bestemmelser ikke overholdes, eller Stedet ellers af sanitære Grunde ansees uskikket til Udsalg af Næringsmidler eller enkelte Sorter af saadanne, kan Sundhedskommissionen, efter forgjæves at have givet Vedkommende Advarsel, forbyde saadant Udsalg paa Stedet.

Sundhedskommissionen kan paabyde, at Kjød og Flesk ikke maa falbydes uden forud at være undersøgt paa saadan Maade, som af Kommissionen bestemmes.

Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde Udsalg af Næringsmidler paa Steder, hvor tilstedeværende farlige, smitsomme Sygdomme kunde give Anledning til Udbredelse af disse, ligesom ogsaa Indførsel og Udsalg af Melk fra udenbys Steder, hvor saadanne Sygdomme ere optraadte blandt Mennesker eller Dyr.

§ 20.

Sundhedskommissionen skal paa samme Maade, som i § 18 bestemmes, kontrollere og efter Omstændighederne forbyde Salget af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbreden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædningsstoffe, Vortebrikker o. desl.

---

[1]) §§ 18 og 19 er forandret og givet foranstaaende Lydelse ved Kgl. Resolution af 29de Juli 1890.

§ 21.

Naar der ved Huse, Beboelsesleiligheder eller enkelte Rum findes Mislighеder, som medføre Fare for Beboernes Helbred, skulle de af Sundhedskommissionen paabudne Bestemmelser, sigtende til disse Mislighеders Fjernelse, ufortøvet iværksættes af Eieren. Om det findes nødvendigt, kan Huset, Leiligheden eller det enkelte Rum ryddes uden Godtgjørelse til Eieren, indtil de paabudne Foranstaltninger ere iværksatte.

Ligeledes kan Udflytning af hele Huse eller enkelte Leiligheder paabydes, hvor farlige Epidemier udbryde.

§ 22.

Ved Arbeiderboliger, Leiegaarde, Logishuse samt Bondestuer er Sundhedskommissionen berettiget til at paabyde Indskrænkning i Beboernes Antal saavelsom andre Forføininger, der i sanitær Henseende maatte ansees førnødne. Det samme skal ogsaa gjælde om andre Huse, som Sundhedskommissionen maatte finde at være overbefolkede. I Logishuse og Bondestuer maa Sengene ikke være indrettede til flere Personer.

§ 23.

Befindes det, at Lokaler, der ere bestemte til for kortere eller længere Tid af Døgnet at optage et større Antal Mennesker, f. Ex. Skoler, Arbeidsrum, Forsamlingssteder, Beværtningssteder, Rets- og Auktionslokaler, Theatre. Sygehuse og desl. med Hensyn til Rumforhold, Ventilation, Opvarmning og Belysning ikke ere forsvarligt indrettede, kan Sundhedskommissionen paabyde Indskrænkning i Antallet af de Personer, som tilstedes Adgang, eller andre hensigtsmæssige Foranstaltninger, eller i fornødent Fald ganske forbyde Lokalets Afbenyttelse i saadant Øiemed.

Forinden Skolelokaler og private Sygehuse tages i Brug, skal Anmeldelse ske til Sundhedskommissionen.

§ 24.

For Fabriker og Næringsbrug, hvilke formedelst den stedfindende Behandling af Gjenstande, der ere skadelige for Helbreden, eller paa Grund af Bedriftens egen Natur maa antages at være farlige for Arbeidernes eller Omboendes Sundhed, kan Sundhedskommissionen foreskrive de til Fjernelse af Faren fornødne Forholdsregler, forsaavidt Bedriftens Beskaffenhed tillader dem.

§ 25.

Større Ildsteder skulle være forsynede med saa høie Skorstenspiber eller med saadanne Indretninger, at Røgen ikke bliver skadelig for de Omboendes Sundhed.

§ 26.

Enhver praktiserende Læge skal maanedlig afgive til Sundhedskommissionen en Opgave over de af ham i den forløbne Maaned iagttagne Tilfælde af epidemiske og smitsomme Sygdomme efter et af Kommissionen affattet Schema.

§ 27.

Ved Beslutninger af Sundhedskommissionen kan det paalægges de praktiserende Læger at indsende daglige Opgaver over de af dem iagttagne Tilfælde af enkelte Sygdomme, hvis Udbredning det maa ansees af særegen Vigtighed at kontrollere.

§ 28.

Ethvert alvorligere Sygdomstilfælde, der er eller giver Anledning til Mistanke om at være frembragt ved Nydelsen af fordærvede eller forfalskede Næringsmidler eller Benyttelse af Gjenstande, som indeholde giftige eller farlige Bestanddele, eller som hentyder paa en begyndende Epidemi, skal af den tilkaldte Læge uopholdelig anmeldes for Sundhedskommissionen med Angivelse af den formodede Sygdomsaarsag og andre fornødne Oplysninger. Det samme gjælder om sanitære Misligheder, der antages at staa i Forbindelse med eller kunne give Anledning til Sygdom.

§ 29.

Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Tilreisende i Hoteller, Logishuse, Bondestuer og Lignende, skal vedkommende Vært søge at skaffe sig fornøden Underretning om, hvorvidt Tilfældet er af smitsom og farlig Art, og i saa Fald uopholdelig herom underrette Sundhedskommissionen.

§ 30.

For ethvert Fartøi, der ankommer paa Havnen med nogen Syg ombord, skal strax ved dets Ankomst Anmeldelse afgives til Havnefogden om Sygdommen, saavidt muligt med Angivelse af dens Art.

§ 31.

Om ethvert paa Byens Grund eller paa Fartøier i Byens Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelse foregaar, tilveiebringes en efter et bestemt Schema af en examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepræsten og af denne tilstilles Sundhedskommissionen. Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelse at udfærdige af vedkommende Bylæge.

§ 32.

Fartøier, der henligge i Byens Havn, og deres Besætning ere med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 33.

Sundhedskommissionen kan, om den dertil maatte finde Anledning, fritage for en kortere eller længere Tid enkelte Grund- eller Huseiere eller samtlige saadanne i enkelte Strøg i Byens Udkanter fra Bestemmelserne i §§ 8, 10, 11, 12, 13 og 14.-

§ 34.

Undlader Nogen at træffe Foranstaltning, som ifølge nærværende Forskrifter eller iøvrigt ifølge Sundhedskommissionens lovmedholdigt givne Beslutninger paaligger ham, kan Kommissionen lade udføre saavel denne Foranstaltning, som hvad der ellers fornødiges for at hindre, at Forsømmelsen afstedkommer Skade. Omkostningerne herved og ved Forføininger, som træffes for at forhindre forberedte eller standse endnu ikke fuldførte Handlinger, som stride mod nærværende Forskrifter eller Sundhedskommissionens lovmedholdigt givne Beslutninger, eller for at bortrydde Ulemper, der ere frembragte ved Brud paa ommeldte Forskrifter eller Beslutninger, blive at udrede af den Skyldige.

§ 35.

Overtrædelse af disse Forskrifter straffes i Henhold til § 26 i Lov af 16de Mai 1860 om Sundhedsvæsenet med Bøder fra 2 til 200 Spd.

§ 36.

Ovenstaaende Forskrifter vedkommende Sundhedsvæsenet træde i Kraft 3 — tre — Maaneder, efterat de have erholdt kongelig Stadfæstelse.

Foranstaaende af Christiania Byes Kommunebestyrelse under 11te December f. A. fattede Beslutning om almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet i Christiania er ved kongelig Resolution af 14de d. M. naadigst approberet i Henhold til § 4 i Lov om Sundhedskommissioner m V. af 16de Mai 1860 og § 5 i Lov indeholdende forskjellige Bestemmelser om Bygningsvæsenet af 19de Mai 1860.

Den kongelige norske Regjerings Departement for det Indre, Christiania den 20de Marts 1874.

Vogt.

T. Kierulf.

III. Sundhedsforskrifter for Akers Herred.

Approberede ved Kongelig Resolution af 20de Oktober 1881.

Inden Akers Herred skulle følgende Forskrifter gjælde:

§ 1. Sundhedskommissionen kan negte Beboelse af Huse eller Værelser, der ved Mangel paa Lys, Luft, eller ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfylden af Mennesker eller af andre Grunde findes at være skadelige for Sundheden, indtil de tilstedeværende Mangler rettes.

§ 2. Ved Opførelse af nyt eller ved betydeligere Forandring af ældre Vaaningshus skal betimelig Anmeldelse derom ske til Sundhedskommissionen, og er derved under dennes Tilsyn at iagttage:

a. at Vaaningshuset opføres paa Undermur af Sten af mindst 15 Centimeters Høide over Jordoverfladen, og at Byggegrunden med Omgivelser udjevnes og afgrøftes saaledes, at saavel Grund- som Overvand har Afløb fra Bygningen.
b. At Beboelsesrum ikke gives mindre Høide end 2 1/3 Meter fra Gulv til Loft og forsynes med mindst et Vindu, indrettet til at aabnes;
c. at der til hvert Vaaningshus, som udgjør særskilt Eiendom haves Vandhus, saaledes beliggende og indrettet, at for Sundheden skadelige Stank eller Afløb hindres.

§ 3. Huseiere og Leiere have at paase, at Feieskarn, Affald, Spildevand eller anden Urenlighed ikke henkastes saaledes, at Ulempe eller Stank derved forvoldes, men henbringes til et passende Sted.

§ 4. Brønde og Vandbeholdere, hvorfra Drikkevand tages, maa holdes rene samt fri for skadeligt Tilløb.

§ 5. Gjødselbinger, Gjødselsamlinger eller Oplag af Affaldsstoffe maa i intet Tilfælde anbringes saaledes, at derfra sker umiddelbart Tilsig til Brønd eller Vandbeholder eller Vandløb, hvorfra Drikkevand tages.

§ 6. Gjødsel maa ikke oplægges nærmere Andenmands Vaaningshus end 60 Meter, medmindre den skal benyttes til Jord, der ligger i mindre Afstand fra saadant Hus end her nævnt. I saa Fald skal der ved Paaførelse af Jord, eller paa anden Maade sørges for, at Stank ikke udbredes fra Gjødseloplaget. Undtagelser fra denne Bestemmelse kan bevilges af Sundhedskommissionen.

§ 7. Pudretfabrik og saadanne industrielle Anlæg, eller Oplag af saadanne Gjenstande, som ved Uddunstning eller paa anden Maade kan medføre Fare for Sundheden, maa kun finde Sted med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 8. Hvor Sundhedskommissionen finder Uddunstninger eller Afløb fra industrielle Anlæg, Oplag eller fra Gjødselsamlinger skadelige for Sundheden, kan den paabyde eller i Tilfælde for Vedkommendes Regning træffe saadanne Forholdsregler, at Ulempen derved fjernes.

§ 9. Ved de i nærværende Forskrifter fastsatte Bestemmelser med Hensyn til Bygningsvæsenet undtages den Strækning af Herredet, der ifølge §§ 10 og 11 i Lov af 12te Mai 1877 om Udvidelse af Kristiania Grændser i alle Anliggender og Sager Bygningsvæsenet vedkommende betragtes som henhørende til Kristiania By.

§ 10. Nærværende Forskrifter gjælde indtil videre.

Tillæg approberet ved Kongelig Resolution $^{31}/_{8}$ 92:

«Kadavere eller Affald af Dyr, døde af smitsom Sygdom i anden Kommune, maa hverken transporteres eller nedgraves inden Akers Herreds Grændser. Dog kan Opbrænding af Kadavere eller Affald tillades indtil videre, naar det sker i en dertil skikket Ovn, og naar Transporten foregaar i aldeles tætte Vogne, som ikke benyttes til noget andet Brug, og naar den foregaar under Bevogtning af en Funktionær fra Politiet eller Sundhedskommissionen».

IV. Sundhedsforskrifter for Asker Herred.

Approberede ved Kongelig Resolution af 25de Juli 1881.

---

1. Ethvert Vaaningshus skal, medmindre Sundhedskommissionen maatte fritage derfor, opføres paa Graastens Undermur af mindst 16 Centimeters Høide over Jordoverfladen. Husets nærmeste Omgivelser skulle derhos udjevnes eller afgrøftes saaledes, at saavel Grundvand som Overvand har frit Afløb fra Bygningen.

2. a. Gulvet i nederste Stokværk skal være forsvarlig tæt og frit for Træk.
   b. Beboelsesværelse maa ikke gives mindre Høide end 2.5 Meter fra Gulv til Loft og skal være forsynet med mindst 1 Vindu, indrettet til at aabnes.

3. Til hvert Vaaningshus eller for hver Opsidder paa en Gaard skal være et Vandhus (Privet), saaledes beliggende og indrettet, at Stank saavidt muligt undgaaes.

4. Ved Vaaningshuse maa ikke henkastes Feieskarn, Affald eller anden Urenlighed.

5. Huseiere skal være forpligtede til at rengjøre Grøfter langs Veie, der støde til deres Huse og Gaardsrum, saa ofte Sundhedskommissionen forlanger det.

6. Sundhedskommissionen kan negte Beboelse af Huse eller Værelser, der ved Mangel paa Lys, Luft eller ved Fugtighed, Urenlighed, Overfylden med Mennesker o. s. v. befindes at være skadelige for Sundheden, indtil de paaklagede Mangler er afhjulpne.

7. Brønde og Vandbeholdere skulle være rene og fri for forurensende Tilløb. Fra Vandhuse (Priveter) og Gjødselbinger, fra Oplag af Gjødsel, Pudret eller andre Affaldsstoffe, fra Stald eller Fjøs maa intet Tilsig ske til Brønd eller Vandbeholder, hvorfra Drikkevand tages.

8. I Brønd eller Vandbeholder, hvorfra Drikkevand tages, maa ikke foretages Vask, spildes Urenlighed eller foretages noget, som gjør Vandet urent.

9. Gjødsel eller Pudret maa ikke oplægges nærmere Andenmands Vaaningshus end 25 Meter, medmindre den skal bruges til Jord, der ligger i mindre Afstand fra saadant Hus, end her nævnt. Ved et paaført Lag Jord, Kalk, Aske, Gibs eller lignende, skal der sørges for, at Stank saavidt muligt undgaaes. Undtagelser fra denne Bestemmelse kunne bevilges af Sundhedskommissionen.

10. Fabrik eller Oplag af Gjenstande, der ved Uddunstning eller Røg kunne blive skadelige for Sundheden, maa kun anlægges paa Steder, som Sundhedskommissionen tillader, og ere underkastede de Paabud, som den finder fornødne, for at de nævnte Ulemper kunne hindres.

11. For Sundheden skadelige Afløb fra Fabrikker samt andre Brug og Huse over Andenmands Eiendom maa kun ske gjennem tætte og lukkede Afløbsrør, og Afløbet ledes ud paa passende Steder efter Sundhedskommissionens nærmere Bestemmelser.

12. Exportører af Is skulle tilholde sine Arbeidere at anskaffe Siddebretter, der ere forsynede med Pigger, og at benytte disse Bretter ved Sidden paa Isen.

13. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Føde- og Drikkevarer og umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

14. Sundhedskommissionens Medlemmer have at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald foranledige Overtrædelser paatalte efter Lovgivningen.

15. Nærværende Forskrifter gjælde indtil Videre.

Forskrifter angaaende Forsigtighedsregler ved Fabriker til Forfærdigelsen af almindelige Fosforstikker.

Approberede ved Kongelig Resolution af 8de April 1890.

1. I Fabriklokalerne maa der altid sørges for tilstrækkelig Renholdelse og Luftvexling; særlig i de Rum, hvor Fosformasse findes eller færdige Stikker pakkes eller opbevares, maa der ved dertil skikkede Apparater skaffes stadig, rigelig og fuldt effektiv Ventilation.

2. Det maa ikke tillades Arbeidere at nyde noget Slags Levnetsmidler i de under 1 nævnte Lokaler.

3. I eller ved Fabriklokalerne maa der altid findes de fornødne Vaske- og Skylleapparater i brugbar Stand, hvorhos der af vedkommende Arbeiderbestyrer maa drages Omsorg for, at ingen af de Arbeidere, der er beskjæftigede i de under 1 nævnte Lokaler, forlader Fabriken uden forinden at have vasket Hænder og Ansigt samt skyllet sin Mund.

4. Der maa ligeledes drages Omsorg for, at det samme bliver iagttaget, forinden Indtrædelse finder Sted i Spiselokale, naar saadant forefindes inden vedkommende Fabrik.

5. Der skal sørges for at ny ansatte Arbeidere gjøres bekjendt med de for Bedriften eiendommelige Farer samt de nødvendige Forsigtighedsregler.

6. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase Overholdelsen af de ovennævnte Forskrifter, og bliver Overtrædelse af samme at anmelde for Sundhedskommissionen, der i Tilfælde bevirker Paatale efter Loven.

V. Sundhedsforskrifter for Bærums Herred.

Approberede ved Kongelig Resolution af 5te Novbr. 1881.

§ 1. Ethvert Vaaningshus skal, medmindre Sundhedskommissionen maatte fritage derfor, opføres paa Undermur af Sten af mindst 16 Centimeters Høide over Jordoverfladen. Husets nærmeste Omgivelser skulle derhos udjevnes eller afgrøftes saaledes, at saavel Grundvand som Overvand har frit Afløb fra Bygningen.

§ 2. a. Gulvet i nederste Stokværk skal være forsvarlig tæt og frit for Træk.

b. Beboelsesværelserne maa ikke gives mindre Høide end 2.20 Meter fra Gulv til Loft og skal være forsynet med mindst 1 Vindu, indrettet til at aabnes.

§ 3. Til hvert Vaaningshus eller for hver Opsidder paa en Gaard skal være et Vandhus (Privet), saaledes beliggende og indrettet, at Stank saavidt muligt undgaaes.

§ 4. Ved Vaaningshuse maa ikke henkastes Feieskarn, Affald eller anden Urenlighed.

§ 5. Huseiere skulle være forpligtede til at rengjøre Grøfter og Fortauge langs Veie, der støder til deres Huse og Gaardsrum, saa ofte Sundhedskommissionen forlanger det.

§ 6. Sundhedskommissionen kan negte Beboelse af Huse eller Værelser, der ved Mangel paa Lys og Luft eller ved Fugtighed, Urenlighed, Overfylden med Mennesker o. s. v. befindes at være skadelige for Sundheden, indtil de paaklagede Mangler er afhjulpne.

§ 7. Brønde og Vandbeholdere skulle være rene og fri for forurensende Tilløb. Fra Vandhuse (Priveter) og Gjødselbinger, fra Oplag af Gjødsel, Pudret eller andre Affaldsstoffe maa intet Tilsig ske til Brønd eller Vandbeholder, hvorfra Drikkevand tages.

§ 8. I Brønd eller Vandbeholder, hvorfra Drikkevand tages, maa ikke foretages Vask, spildes Urenlighed eller foretages noget, som gjør Vandet urent.

§ 9. Gjødsel eller Pudret maa ikke oplægges nærmere Andenmands Vaaningshus end 25 Meter, medmindre den skal bruges til Jord, der ligger i mindre Afstand fra saadant Hus end her nævnt. I saa Fald skal der ved et paaført Lag Jord, Kalk, Aske, Gibs eller lignende sørges for, at Stank saavidt muligt undgaaes. Undtagelser fra denne Bestemmelse kunne bevilges af Sundhedskommissionen.

§ 10. a. Saadanne Fabriker, industrielle Anlæg eller Oplag af saadanne Gjenstande, der ved Uddunstning eller Røg kunne blive skadelige for Sundheden, maa kun anlægges paa Steder, som Sundhedskommissionen tillader, og ere underkastede de Paabud, som den finder fornødne for, at de nævnte Ulemper kunne hindres.

b. Hvor Sundhedskommissionen finder Afløb fra Fabrikker, industrielle Anlæg og Oplag skadelige for Sundheden, kan den paabyde saadanne Forholdsregler, at Ulempen derved fjernes.

§ 11. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Fødemidler og Drikkevarer samt umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 12. Sundhedskommissionen har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald foranledige Overtrædelser paatalte efter Lovgivningen.

§ 13. Nærværende Forskrifter gjælder indtil videre.

VI. Sundhedsforskrifter for Strømmen og Lillestrømmen med omliggende Dele (af Skedsmo Herred).

Approberede ved Kongelig Resolution af 3die December 1864.

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal der iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke bliver kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor disses Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2. Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere iagttages følgende:

a. Det maa opføres paa Graastens Undermur af mindst 6″ Høide over Jordoverfladen. Husets nærmeste Omgivelser skulde derfor udtørres eller afgrøftes, saa at Vandet har Afløb fra Bygningen.

b. Ethvert Beboelsesværelse maa ikke gives mindre Høide end $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft, og idet mindste et Vindu skal være forsynet med Kroge og Hængsler, saa det med Lethed kan aabnes.

c. Gulvet i Beboelsesværelse maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse lægges lavere end 1 Fod over Overfladen af den Huset omgivende Grund.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus, der udgjør særskilt Eiendom, skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Tag eller Væg sammen med noget Vaaningshus eller Afløb til noget saadant eller til Vandbeholder paa Gaarden.

§ 4. Kogeovn maa ikke anbringes i Husene, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at den ved Kogning fremkomne Damp opfanges og ledes ud i det frie.

§ 5. Heste, Kjør, Svin eller Faar maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, der har Væg eller Tag sammen med dette.

§ 6. Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urensligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere Vaaninghus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Madvandet hentes. Inden den nævnte

Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenslighed kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheder saavidt muligt afledes.

§ 7. Hvis Nogen agter at opføre eller flytte Husebygning, har han at anmelde dette for Formandskabets Ordfører og vedkommende Sundhedskommissions beskikkede Tilsynsmand.

§ 8. Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at paatale efter Lovgivningen.

VII. Sundhedsforskrifter for Skedsmo Herred.

Approberede ved Kongelig Resolution af 9de Marts 1883.

Inden Skedsmo Herred skulle følgende Forskrifter gjælde:

§ 1. Sundhedskommissionen kan nægte Beboelse af Huse eller Værelser, der ved Mangel paa Lys, Luft eller ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfylden af Mennesker eller af andre Grunde findes at være skadelige for Sundheden, indtil de tilstedeværende Mangler er rettede.

§. 2. Ved Opførelse af nyt eller ved betydeligere Forandring af ældre Vaaningshus skal betimelig Anmeldelse derom ske til Sundhedskommissionen, og er derved under dennes Tilsyn at iagttage:

a. at Vaaningshuset opføres paa Underlag af Sten eller Stolper af mindst 15 Centimeters Høide over Jordoverfladen, og at Byggegrunden med Omgivelser udjævnes og afgrøftes, at saavel Grund- som Overvand har Afløb fra Bygningen;
b. at Beboelsesrum ikke gives mindre Høide end $2^1/_3$ Meter fra Gulv til Loft og forsynes med mindst et Vindu, indrettet til at aabnes;
c. at der til hvert Vaaningshus, som udgjør særskilt Eiendom, haves Vandhus, saaledes beliggende og indrettet, at for Sundheden skadelig Stank eller Afløb hindres.

§ 3. Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter indrettes, maa ikke anbringes nærmere Vaaningshus end 12 — tolv — Meter, og skal ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, som tjene til Opbevarelse af Levnetsmidler. Undtagelse fra denne Bestemmelse kan meddeles af Sundhedskommissionen.

§ 4. I Beboelsesrum maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og føres ud i det Frie.

§ 5. Huseiere og Leiere have at paase, at Feieskarn, Affald, Spildevand eller anden Urenliged ikke henkastes saaledes, at Ulempe eller Stank derved forvoldes, men henbringes til et passende Sted.

§ 6. Brønde, Vandbeholdere og Vandløb, hvorfra Drikkevand tages, maa holdes frie for Forurensning og skadeligt Tilløb.

§ 7. Gjødselbinger, Gjødselsamlinger eller Oplag af Affaldsstoffe maa i intet Tilfælde anbringes saaledes, at derfra sker umiddelbart Tilsig til Brønd eller Vandbeholder eller Vandløb, hvorfra Drikkevand tages.

§ 8. Gjødsel maa ikke oplægges nærmere Andenmands Vaaningshus end 60 — sexti — Meter, medmindre den skal benyttes til Jord, der ligger i mindre Afstand fra saadant Hus end her nævnt. I saa Fald skal der ved Paaførelse af Jord eller paa anden Maade sørges for, at Stank ikke udbredes fra Gjødseloplaget. Undtagelse fra denne Bestemmelse kan bevilges af Sundhedskommissionen.

§ 9. Pudretfabriker og saadanne industrielle Anlæg, eller Oplag af saadanne Gjenstande, som ved Uddunstning eller paa anden Maade kan medføre Fare for Sundheden, maa kun finde Sted med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 10. Hvor Sundhedskommissionen finder Uddunstninger eller Afløb fra industrielle Anlæg, Oplag eller fra Gjødselsamlinger skadelige for Sundheden, kan den paabyde eller i Tilfælde for Vedkommendes Regning træffe saadanne Forholdsregler, at Ulempen derved fjernes.

§ 11. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og anmelde Overtrædelse til Ordføreren, der i fornødent Fald bevirker Paatale efter Lovgivningen.

§ 12. Nærværende Forskrifter gjælde indtil videre.

VIII. Sundhedsforskrifter for Urskog Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 7de August 1867),

I Henhold til § 11 jfr. § 4 i Lov om Sundhedskommissioner m. V. af 16de Mai 1860 har Kommunebestyrelsen i Urskogs Herred i Akershus Amt efter Forslag fra Sundhedskommissionen sammesteds under 11te Juni d. A. enstemmig fattet Beslutning om almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herredet, saalydende:

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal der iagttages, at intet Vaaningshus maa opføres saaledes, at den eller de Vægge i Huset, hvori Vindu anbringes, kommer noget ligeoverfor staaende Hus nærmere end mindst 15 Alen. Heller ikke maa Nogen opføre nogetslags Hus ligeoverfor et allerede opført eller under Bygning værende Vaaningshus nærmere end mindst 15 Alen fra den Væg, hvori dettes Vinduer ere anbragte.

Saafremt lokale Forholde gjør det umuligt eller særdeles vanskeligt at iagttage denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen gjøre Undtagelse derfra.

§ 2.

Ved Flytning eller Opførelse af Vaaningshuse iagttages, at Grunden forinden tilstrækkelig er afgrøftet og Muldjorden derfra bortført; at Bygningen hviler paa Undermur af mindst 1 Fods Høide over Jorden, og at Beboelsesværelserne gives en Høide fra Gulv til Loft af mindst 7 Fod og forsynes med Vinduer af passende Størrelse, hvoraf idetmindste ét er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

Beboelsesværelserne maa ogsaa forsynes med dobbelt Gulv, hvoraf Undergulvet ved hensigtsmæssig Bedækning vel tættes.

§ 3.

Ethvert Vaaningshus skal have Vandhus, der ikke maa have Væg eller Tag fælles med Vaaningshuset eller Afløb til noget saadant.

§ 4.

Heste, Kjør, Faar, Gjeder eller Svin maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette, medmindre Sundhedskommissionen dertil giver sit Samtykke.

§ 5.

Gjødningsstoffe, Affald fra Husene, Aadsler og andre stinkende Gjenstande maa ikke uden med Sundhedskommissionens Tilladelse oplægges eller henkastes nærmere Vaaningshus eller Alfarvei end 8 Alen; ikke heller maa Ansamlinger deraf være saaledes beliggende, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Drikkevand hentes. Feining af Vaaningshusets nærmeste Omkreds skal foretages mindst én Gang ugentlig.

§ 6.

Forurensning af Damme og Brønde, hvis Vand bruges i Husholdningerne, forbydes, hvad enten den sker ved urent Tilløb fra Gjødselansamlinger og deslige, eller paa anden Maade.

IX. Sundhedsforskrifter for Fet Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 31te Januar 1868).

I Henhold til § 11 jfr. § 4 i Lov om Sundhedskommissioner m. M. af 16de Mai 1860 har Kommunebestyrelsen i Fets Herred i Akershus Amt efter Forslag fra Sundhedskommissionen sammesteds under 9de December sidstleden enstemmig fattet Beslutning om almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herredet, saalydende:

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal der iagttages, at intet Vaaningshus maa opføres saaledes, at den eller de Vægge i Huset, hvori Vindu anbringes, kommer noget ligeoverfor staaende Hus nærmere end mindst 15 Alen. Heller ikke maa Nogen opføre nogetslags Hus ligeoverfor et allerede opført eller under Bygning værende Vaaningshus nærmere end mindst 15 Alen fra den Væg, hvori dettes Vinduer ere anbragte.

Saafremt lokale Forholde gjør det umuligt eller særdeles vanskeligt at iagttage denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen gjøre Undtagelse derfra.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshuse iagttages, at Grunden forinden tilstrækkelig er afgrøftet og Muldjorden derfra bortført, at Bygningen hviler paa Undermur af mindst 1 Fods Høide over Jorden og at Beboelsesværelserne gives en Høide fra Gulv til Loft af mindst 7 Fod og forsynes med Vinduer af passende Størrelse, hvoraf idetmindste ét er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

Beboelsesværelserne maa ogsaa forsynes med dobbelt Gulv, hvoraf Undergulvet ved hensigtsmæssig Bedækning vel tættes.

§ 3.

Hvor Sundhedskommissionen finder, at et i Forhold til Værelsernes Rumindhold for stort Antal Logerende indtages, kan den skride ind og bestemme sammes Maximum.

§ 4.

Ethvert Vaaningshus skal have Vandhus, der ikke maa have Væg eller Tag fælles med Vaaningshuset eller Afløb til noget saadant.

§ 5.

Heste, Kjør, Faar, Gjeder eller Svin maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette, medmindre Sundhedskommissionen dertil giver sit Samtykke.

§ 6.

Gjødningsstoffe, Affald fra Husene, Aadsler og andre stinkende Gjenstande maa ikke uden med Sundhedskommissionens Tilladelse kastes i Elve eller Bække eller henlægges nærmere Vaaningshus eller Alfarvei end 8 Alen; ikke heller maa Ansamlinger deraf være saaledes beliggende, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Drikkevand hentes.

Feining af Vaaningshusets nærmeste Omkreds skal foretages mindst én Gang ugentlig.

§ 7.

Forurensning af Damme og Brønde, hvis Vand bruges i Husholdningerne, forbydes, hvad enten den sker ved urent Tilløb fra Gjødselansamlinger og deslige eller paa anden Maade.

X. Sundhedsforskrifter for Eidsvolds Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 10de August 1878).

§ 1.

Ethvert Sted, hvor Vaaningshus opsættes, bør have en tør Undergrund, og hvor dette ikke er Tilfældet, skal Undervandet bortskaffes ved tilstrækkelig Drænering. Dog skal, saavidt muligt, sørges for Afhæld fra Bygningstomten til alle Sider.

§ 2.

Vaaningshuset skal ligge frit fra Jorden og ikke lavere end 12 Tommer eller ca. 3 Decimeter fra samme, og det bør helst anbringes paa Stenmur.

§ 3.

Beboelsesværelser skulle ikke være lavere end 7 Fod eller ca. 2,2 Meter fra Gulv til Tag, og ethvert Beboelsesrum skal være forsynet med mindst et Vindu, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

§ 4.

Kogeovn skulle i Regelen ikke anbringes i de almindelige Beboelsesrum, hvor saa er Tilfældet, bør der sørges for, at den ved Kogningen frembragte Damp kan bortskaffes ved Skorstenspibe eller anden Indretning.

§ 5.

Privet, Fjøs, Stald og Svinebinge skal ikke anbringes nærmere et Vaaningshus end 12 Alen eller 8 Meter og skal ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, der tjener til Opbevaring af Levnetsmidler. Med Hensyn til Priveter kan Undtagelser gjøres, naar de er saaledes indrettede, at al Udduustning og Stank forebygges.

§ 6.

Heste, Kreaturer, Grise og Kjør maa ikke have Tilhold i Vaaningshus.

§ 7.

De i § 5 nævnte Udhuse skulle lægges saaledes, at ikke noget Indsig derfra finder Sted til Vaaningshuset eller der, hvor Beboerne henter sit Koge- og Drikkevand.

§ 8.

Ethvert Vaaningshus skal være forsynet med et Privet, der maa tømmes mindst hvert Kvartal, hvis ikke dets Indhold opblandes eller paa anden Maade gjøres uskadeligt.

§ 9,

Affald, Feieskarn, Gjødsel, Skyllevand eller anden Urenslighed skal henbringes til Gjødselbinge eller Vandhus og skal ikke tillades henkastede udenfor Husdøren eller i sammes Nærhed.

§ 10.

Afvigelse fra ovenstaaende Regler kan finde Sted, hvor Sundhedskommissionen anser det hensigtsmæssigt.

XI. Kjøbstaden Drøbaks Sundhedsforskrifter.

(Vedtagne af Kommunebestyrelsen 10de September 1862, approberede ved Kongelig Resolution af 16de November 1862).

§§ 1, 7 og 12 senere forandrede, § 15 ny.

---

§ 1.

Gader med Rendestene og Grøfter skal renses, saa ofte det fornødiges til Undgaaelse af Stank, og i det mindste hver Lørdag. Denne Renselse besørges af Grundeieren. Offentlige Pladse og egentlige Veie besørges rengjorte for Kommunens Regning.

§ 2.

Gaardspladse, Portrum og deslige bør holdes tilbørlig rene og fri for Stank.

§ 3.

Feieaffald eller anden Urenlighed maa ikke henkastes paa Gader, Veie eller offentlige Pladse, men enten kastes i Vandhusene eller bringes til et saadant Sted, hvor ingen skadelige Uddunstninger længere ere deraf at befrygte.

§ 4.

Grund- og Overvand samt Skylle- og Spildevand skal gives et uhindret Afløb.

§ 5.

Vandhuse bør anbringes adskilte fra Vaaningshuse, Gader og befærdede Steder og være indrettede saaledes, at de ikke udbrede Stank eller ere til Anstød for det Sømmelige.

§ 6.

Enhver Gjødselbinge bør være forsynet med en Indklædning, som gjøres saavidt muligt uigjennemtrængeligt for Indholdet.

§ 7.[1])

Gjødselbinger maa i Almindelighed ikke anbringes nærmere ved Brønde eller Indretninger for Drikkevand end 4 Meter. Gjødselbinger skal udtømmes mindst 2 Gange aarlig, helst i Mai og Oktober Maaneder. Til Transporten benyttes tætte Vogne eller Trillebøre, saa Spild paa Gader og Veie undgaaes. For at hindre Stank fra Priveter, Stalde, Fjøs og Grisehuse skal i Sommermaanederne Juli til og med September, naar paakræves, Indholdet bortskaffes eller desinficeres. Slagterier, Garverier og Kjælderrum saavelsom Værksteder, hvor Opsamling af Affald kan fremkalde Stank, skal holdes rene og luftige samt, naar fornødiges, desinficeres.

§ 8.

Fra Vandhuse og Gjødselbinger bør Afløb kun finde Sted gjennem i deres hele Løb tætte og lukkede Afløbsrender.

§ 9.

Grisehuse skulle være fjernede fra Vaaningshuse og Indretninger for Drikkevand og ikke vende ud til offentlige Veie.

§ 10.

Gjødsel, Ben, Klude og deslige Gjenstande bør ikke henlægges saa nær Vaaningshuse og alfar Vei, at de ved Uddunstning kunne virke skadeligt paa Sundhedstilstanden.

§ 11.

Vandbeholdere og Brønde skulle holdes tilbørlig rene og befries fra overjordisk eller underjordisk Tilløb fra Gjødselansamlinger, Kloaker og deslige. De skulle mindst én Gang aarlig fuldstændig renses.

§ 12.[2])

Sundhedskommissionen kan til Forebyggelse af skadelige Næringsmidlers Salg naarsomhelst anstille eller lade anstille Undersøgelse, dels af de paa Torve, i Udsalgs- og Beværtningssteder falbudne Næringsmidler, dels af de paagjældende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagsteder, og er til dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver.

---

[1]) Forandret til den nuværende Lydelse ved Kgl. Resol. af 26de November 1887.
[2]) Forandret til den nuværende Lydelse ved Kgl. Resol. af 22de Marts 1879.

Forefindes skadelige Næringsmidler, skulle de efter Beslutning af Sundhedskommissionen tilintetgjøres, bortskaffes eller paa andre Maader gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning.

Sundhedskommissionen kan paabyde, at Kjød og Flesk ikke maa falbydes uden forud at være undersøgt paa saadan Maade, som af Kommissionen bestemmes.

Sundhedskommissionen kan paa samme Maade, som ovenfor bestemt, kontrollere og efter Omstændighederne forbyde Salget af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbreden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædningsstoffe, Vortebrikker og deslige.

§ 13.

Sundhedskommissionen har at paase, at offentlige Bygninger samt private Beboelsessteder have tilstrækkelig Luftvexel.

§ 14.

I andre Tilfælde, som ikke ere berørte i ovennævnte Paragrapher, har Sundhedskommissionen Ret til at indskride, hvor det maatte befindes nødvendigt for Sundhedstilstanden inden Kommunen.

§ 15.[1])

Ved ethvert Dødsfalds Anmeldelse for Skifteretten skal Dødsanmeldelsen ledsages af Attest fra examineret Læge angaaende Dødsaarsag.

XII. Sundhedsforskrifter for Ladestedet Son.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 16de November 1861).

§ 1.

Offentlige Pladse, Gader og Veie med tilhørende Rendestene og Grøfter skulle rengjøres hver Løverdag. I denne Henseende sørger enhver Eier eller Beboer for sin Grund samt for den Del, som støder til den bebyggede Grund.

§ 2.

Gaardspladse, Portrum og deslige bør holdes tilbørlig rene og frie for Stank.

§ 3.

Feie-Affald eller anden Urenlighed maa ikke henkastes paa Gader, Veie eller offentlige Pladse, men enten kastes i Vandhusene eller bringes til et saadant Sted, hvor ingen skadelige Uddunstninger længere ere deraf at befrygte.

§ 4.

Grund- og Overvand samt Skylle- og Spildevand skal gives et uhindret Afløb.

§ 5.

Vandhuse bør anbringes adskilte fra Vaaningshus og befærdede Steder og være indrettede saaledes, at de ikke udbrede Stank eller ere til Anstød for det Sømmelige.

[1]) Tilføiet ved kgl. Resl. af 23de April 1892.

§ 6.

Enhver Gjødselbinge bør være forsynet med en Indklædning, som gjøres saavidt muligt ugjennemtrængelig for Indholdet.

§ 7.

Vandhuse og Gjødselbinger maa ikke anbringes nærmere ved Brønde eller Indretninger for Drikkevand end 6 Alen.

§ 8.

Fra Vandhuse og Gjødselbinger bør Afløb kun finde Sted gjennem i deres hele Løb tætte og lukkede Afløbsrender.

§ 9.

Grisehuse skulle være fjernede fra Indretninger for Drikkevand og ikke vende ud til offentlige Veie.

§ 10.

Gjødsel, Ben, Klude og deslige Gjenstande bør ikke henlægges saa nær Vaaningshuse og alfar Vei, at de ved Uddunstning kunne virke skadeligt paa Sundhedstilstanden.

§ 11.

Vandbeholdere og Brønde skulle holdes tilbørlig rene og befries fra overjordisk eller underjordisk Tilløb fra Gjødselansamlinger, Kloaker og deslige.

§ 12.

Sundhedskommissionen kan efter Omstændighederne indskrænke eller forbyde Salg af skadelige og bedærvede Næringsmidler, og i sidste Tilfælde endog paase dem tilintetgjorte.

§ 13.

I andre Tilfælde, som ikke er berørte i ovennævnte Paragrafer, har Sundhedskommissionen Ret til at indskride, hvor det maatte befindes nødvendigt for Sundhedstilstanden inden Kommunen.

XIII. Sundhedsforskrifter for Kraakstad Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 6te December 1890).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side, ikke bliver kortere end 10 m. Mindre Afstand maa der heller ikke være mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive særdeles vanskelig.

---

[2]) Tilføiet ved Kgl. Resol. af 23de April 1892.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere følgende iagttages:

a. Det maa opføres paa Graastens Undermur af mindst 15 cm. Høide over Jordoverfladen. Husets nærmeste Omgivelser skulle derhos udjævnes eller afgrøftes, saa at Vandet har Afløb fra Bygningen.
b. Ethvert Beboelsesrum maa ikke gives mindre Høide end 2,30 m. fra Gulv til Loft og skal være forsynet med Vindu, der har Kroge og Hængsler, saa at det med Lethed kan aabnes.
c. Gulvet i Beboelsesrummet maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse lægges lavere end 32 cm. over Overfladen af den Huset omgivende Grund.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus, som udgjør særskilt Eiendom, skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesværelse, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin og Faar maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, der har fælles Væg eller Tag med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere Vaaningshus end 8 m., og Ansamlingen deraf maa ikke være saadan beliggende, at derfra er Udsig til Steder, hvorfra Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt mulig afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Sundhedskommissionen eller vedkommende af Sundhedskommissionen beskikkede Tilsynsmænd.

§ 8.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig til at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XIV. Sundhedsforskrifter for Vestby Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 27de Mai 1887).

Approbation i Henhold til § 11, jfr. § 4 i Lov om Sundhedskommissioner m. v. af 16de Mai 1860 meddeles paa den af Herredsstyrelsen for Vestby Herred i Akershus Amt under 9de April d. A. fattede Beslutning om almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herred saalydende:

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke bliver kortere end 10 Meter.

Mindre Afstand maa heller ikke være mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere følgende iagttages:

a. Det maa opføres paa Graastens Undermur af mindst 16 Centimeters Høide over Jordoverfladen.

Husets nærmeste Omgivelser skulle derhos udjevnes eller afgrøftes, saaat Vandet har Afløb fra Bygningen.

b. Ethvert Beboelsesværelse maa ikke gives mindre Høide end 2,30 Meter fra Gulv til Loft, og skal være forsynet med Vindu, der har Hængsler og Kroge, saa at det med Lethed kan aabnes.

c) Gulvet i Beboelsesværelse maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse ligge lavere end 30 cm. over Overfladen af den Huset omgivende Grund.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus, der udgjør særskilt Eiendom, skal være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesværelse, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin eller Faar maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere Vaaningshus end 8 Meter, og Ansamlingen deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbar Tilsig til Steder, hvorfra Madvand hentes.

Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Sundhedskommissionen eller vedkommende af Sundhedskommissionen beskikkede Tilsynsmand.

§ 8.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen forpligtet til at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XV. Sundhedsforskrifter for Enebak Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 9de Marts 1869).

I Henhold til § 11, jfr. § 4 i Lov om Sundhedskommissioner m. M. af 16de Mai 1860 meddeles Approbation paa den af Kommunebestyrelsen i Enebak Herred i Akershus Amt under 6te August 1881 fattede Beslutning om almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herredet saalydende:

§ 1.

Ethvert Vaaningshus, som herefter flyttes eller opføres, skal staa paa en Undermur af mindst 3 Decimeters Høide over det omgivende Jordsmon, være tilbørlig afgrøftet og Muldjord derfra bortført. Der maa være sørget for tilbørligt Afløb af Grund- og Overvand.

§ 2.

Beboelsesrum skulle ikke være lavere end 2 Meter fra Gulv til Tag, og de maa have mindst 1 Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

§ 3.

Hvor Kogeovn anbringes i almindelige Beboelsesrum, skal Vedkommende bortskaffe den ved Kogningen frembragte Damp ved Skorstenspibe eller anden Indretning.

§ 4.

For ethvert Bosted skal i Regelen inden 1 — ét — Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et ordentligt Vandhus; dette skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, mindst 1 Gang om Aaret, og skal der ved jevnlig Paafyldning af Jord, Aske, Sod, Sagflis o. desl. sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt.

§ 5.

Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter indrettes eller flyttes, maa i Regelen ikke anbringes nærmere et Vaaningshus end 6 Meter og skal ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, der tjener til Opbevarelse af Levnetsmidler. Med Hensyn til Vandhus kan Undtagelse gjøres, naar de er saaledes indrettede, at al Stank og Uddunstning forebygges. De i denne § nævnte Udhuse skulle tillige lægges saaledes, at ikke noget Indsig derfra finder Sted til Vaa-

ningshus eller der, hvor Beboerne hente sig Mad- eller Drikkevand, eller til offentlig Vei.

§ 6.

Affald, Feieskarn eller Gjødsel, stinkende Skyllevand eller anden Urenlighed skal ikke tillades henkastet udenfor Stuedøren eller i sammes Nærhed, men henbringes til Gjødselkast, Vandhus eller Kompost.

§ 7.

Sundhedskommissionen har at føre Tilsyn med, at Afløb af skadelige eller ildelugtende Stoffe fra Fabriker eller Værksteder sker paa hensigtsmæssig Maade.

§ 8.

Huse, som udleies eller anvises Ubemidlede, bør jævnlig undersøges af Sundhedskommissionen. Findes der i saadanne beboet Rum, som ved Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning eller af anden Aarsag skjønnes at være skadeligt for Sundheden, bør dets Beboelse forbydes, indtil Manglerne ere rettede.

§ 9.

Bedærvede eller for Sundheden skadelige Fødemidler maa ikke udsælges inden Herredets Grændser, og kan Sundhedskommissionen i fornødent Fald besørge saadanne Varer tilintetgjorte.

§ 10.

Afvigelser fra disse Vedtægter kan kun finde Sted, naar Sundhedskommissionen finder det nødvendigt.

§ 11.

De, der herefter maatte ville bygge eller flytte Bygninger, har at anmelde saadant for Sundhedskommissionens Formand eller et af Kommissionens Medlemmer, der pligter at oplyse om de gjældende Sundhedsregler.

§ 12.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er ethvert Medlem af Sundhedskommissionen pligtig til gjennem Ordføreren at foranledige anmeldt for Politiet, hvorefter Paatale og Ansvar vil blive gjort gjældende efter Loven.

XVI. Sundhedsforskrifter for Aas Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 11te Oktober 1866).

---

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke bliver kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra

disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a) Det maa opføres paa Graastens Undermur af mindst 6 Tommers Høide over Jordoverfladen. Husets nærmeste Omgivelser skulle derhos udjevnes eller afgrøftes, saa at Vandet faar Afløb fra Bygningen.
b) Ethvert Beboelsesværelse maa ikke gives mindre Høide end $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og skal være forsynet med Vindu, der har Kroger og Hængsler, saa det med Lethed kan aabnes.
c) Gulvet i Beboelsesværelse maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse ligge lavere end 1 Fod over Overfladen af den Huset omgivende Grund.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus, der udgjør særskilt Eiendom, skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

Kogeovn maa ikke anbringes i Husene, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin eller Faar maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, og Fugtigheden deraf, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet og vedkommende af Sundhedskommissionen beskikkede Tilsynsmand.

§ 8.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XVII. Sundhedsforskrifter for Frogn Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 20de Februar 1869).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke bliver kortere end 15 — femten — Alen. Mindre Afstand maa heller ikke findes mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser, hvor deres Iagttagelse vilde blive særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a. Det skal opføres paa Graastens Undermur af mindst 6 Tommers Høide over Jordfladen. Græstorv og Madjord skal bortføres. Husets nærmeste Omgivelser skulle udjevnes og afgrøftes, saa at Vandet har Afløb fra Bygningen.
b. Ethvert Beboelsesværelse maa ikke gives mindre Høide fra Gulv til Loft end $3^1/_2$ — tre og en halv — Alen og skal være forsynet med Vindu, der har Hængsler og Kroge, saa at det med Lethed kan aabnes.
c. Gulvet i Beboelsesværelse maa ikke lægges lavere end 1 — én — Fod over Overfladen af den Huset omgivende Grund.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus, der udgjør særskilt Eiendom, skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesværelse, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin eller Faar maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere Vaaningshus end 12 — tolv — Alen og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet og vedkommende af Sundhedskommissionen beskikkede Tilsynsmand.

§ 8.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen forpligtet til at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XVIII. Sundhedsforskrifter for Nesoddens Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 28de December 1868).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke bliver kortere end 15 — femten — Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke være mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a. Det maa opføres paa Graastens Undermur af mindst 6 Tommers Høide over Jordoverfladen. Husets nærmeste Omgivelser skulle derhos udjevnes eller afgrøftes, saaat Vandet har Afløb fra Bygningen.
b. Ethvert Beboelsesværelse maa ikke gives mindre Høide end $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og skal være forsynet med Vindu, der har Hængsler og Kroge, saa at det med Lethed kan aabnes.
c. Gulvet i Beboelsesværelse maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse ligge lavere end 1 — én — Fod over Overfladen af den Huset omgivende Grund.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus, der udgjør særskilt Eiendom, skal der være et Vandhus. Det maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesværelse, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin eller Faar maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere Vaaningshus end 12 — tolv —

Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet og vedkommende af Sundhedskommissionen beskikkede Tilsynsmand.

§ 8.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen forpligtet at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XIX. Sundhedsforskrifter for Kvinnherred Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 14de Juli 1893).

§ 1.

Ved Opførelse af nye eller Flytning af gamle Vaaningshuse skal Anmeldelse herom gjøres til nærmestboende Medlem af Sundhedskommissionen, som har at paase nedenstaaende Regler iagttagne:

a. Afstanden mellem Vaaningshuset og Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus maa være mindst 8 — otte — Meter, og disse Bygninger maa ikke have Tilsig til Vaaningshuset.
b. Tomten maa vel afgrøftes og al Madjord fjernes.
c. Bygningen maa hvile paa en forsvarlig tæt Grundmur, der intetsteds maa være lavere end 30 cm. — tredive Centimeter.
   Ved stærk Heldning af Tomten kan det tillades, at Muren paa Opsiden kun gjøres 15 cm. høi.
d. Værelserne maa have en Høide fra Gulv til Loftsbjælken af mindst 2,25 Meter — to Meter og fem og tyve Centimeter.
e. Gulvet i nederste Stokværk maa gjøres tæt og trækfrit.

§ 2.

Hvor Kogeovn benyttes, skal den inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation være forsynet med en Hætte, som kan opfange og bortlede Røg og Damp. De saakaldte «lukkede Ovne» tillades benyttede.

§ 3.

Inden ovennævnte Frist skal der ogsaa for ethvert Bosted være opført et Vandhus. Dette maa ikke ligge nærmere Alfarvei end 8 Meter og ligesaalidt som de øvrige Udhuse have Tilsig til Vandtaget. Paa tætbebyggede Steder, hvor denne Afstand ikke kan opnaaes, maa Vandhuset forsynes med tætte Tønder eller Kasser, og Indholdet maa jevnlig overstrøes med Muldjord eller andet, saa Stank undgaaes. Tønderne maa tømmes saa ofte, at ikke Indholdet rinder over.

§ 4.

Ingen Husdyr maa have stadigt Tilhold i eller under Vaaningshuset.

§ 5.

Ansamlinger af ildelugtende Affald og anden Urenlighed fra Husene maa ikke lægges Vaaningshuset eller Alfarvei nærmere end 8 Meter.

§ 6.

Alle Vandansamlinger omkring Husene maa afledes og Fordybninger udfyldes, saa Gaardstunet saavidt muligt kan holdes tørt og rent.

§ 7.

I Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke vaskes Klæder eller foretages noget, der kan forurense Vandet, uden forsaavidt dette sker nedenfor Vandtaget.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Mad- og Drikkevarer og i fornødent Fald lade dem tilintetgjøre. Den kan i Tilfælde forlange sig Prøver udleverede til Undersøgelse. Dette gjælder ogsaa andre Gjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, f. Ex. Legetøi, Tapeter o. s. v. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes af Kommissionens Ordfører eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer. Klæder, der har tilhørt Spedalske eller Tæringssyge, maa ikke bruges eller afhændes, medmindre de blive rensede saaledes, som Kommissionens Ordfører paabyder.

§ 9.

Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høi Grad forurenses eller skadelig Stank udbredes, skal Plan for Anlægget forelægges Kommissionen. Finder denne, at Anlægget vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa dette ikke sættes iværk, førend de af Kommissionen antydede Ulemper er paaviste at være afhjulpne.

Enhver i Virksomhed værende Bedrift skal være Sundhedskommissionens Tilsyn underlagt, og Vedkommende skal være forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, Kommissionen til Fjernelse af stedfundne Ulemper maatte give.

§ 10.

Finder Sundhedskommissionen noget beboet Hus eller Forsamlingsrum at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenslighed eller lignende, kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 11.

Hvis de stedlige eller pekuniære Forhold vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Kommissionen paa Ansøgning indvilge Afvigelser.

§ 12.

Overtrædelser af disse Regler pligter ethvert af Kommissionens Medlemmer eller enhver af den opnævnt Tilsynsmand at melde til Kommissionens Ordfører.

XX. Sundhedsforskrifter for Fjelbergs Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 1ste Marts 1884.)

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages:

a. At Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 6 — sex — Meter.
b. At Madjorden er bortført fra Grunden og denne tilstrækkelig afgrøftet.
c. Bygningen skal hvile paa en Undermur, der ingensteds maa være lavere end 30 — tretti — Centimeter.
d. Ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,20 Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst et Opslagsvindu.
e. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres tæt og trækfrit.
f. Anbringes Kogeovn i Beboelsesværelse, maa den være forsynet med en saadan Indretning, at al Damp enten gjennem Skorstenen eller paa anden Maade kan ledes ud i det Frie.

§ 2.

Sundhedskommissionen kan forbyde Beboelse af Huse eller Værelser, der af Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker befindes at være skadelige for Sundheden, indtil Manglerne ere afhjulpne.

§ 3.

Paa enhver Gaard skal der inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Vandhus, der i Almindelighed bør anbringes i en Afstand af mindst 6 — sex — Meter fra Vaaningshus eller Rum, hvor Levnetsmidler opbevares.

§ 4.

Affald, Feieskarn, Gjødsel, stinkende Skyllevand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes nærmere Vaaningshus end 6 — sex — Meter, medmindre det henlægges i forsvarlig Kompost og dækkes med Jord. Tunet skal holdes rent.

§ 5.

Brønd, Bæk og Elv, hvorfra Vand tages til Drikkevand eller Madbrug, maa ikke forurenses eller have Tilsig fra Vandhus, Gjødseldynge eller Ansamling af Urenlighed.

§ 6.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af Kjød af syge Dyr eller andre for Sundheden skadelige Næringsmidler eller Brugsgjenstande samt i fornødent Fald paabyde sammes Tilintetgjørelse.

§ 7.

Overtrædelse af disse Forskrifter skal af nærmeste Tilsynsmand meldes til Sundhedskommissionen, der, om Saadant ansees nødvendigt, bevirker Paatale mod Vedkommende.

§ 8.

Afvigelser fra ovennævnte Regler kan med Sundhedskommissionens Samtykke finde Sted.

XXI. Sundhedsforskrifter for Finaas Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 2den Februar 1865.)

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald-, Fjøs- eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres imellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, imod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der maa være saa høi, at Husets Gulv overalt bliver mindst $^1/_2$ Alen over Jorden. Denne Mur skal idetmindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet Materiale eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst $1^1/_4$ Alens Høide og $1^1/_2$ Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt og imellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller fast og tør Fyld.

Hvis Armod er til Hinder for denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen tillade Undtagelser derfra.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller til enhver Opsidder skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb hen til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum under Vaaningshusets Tag.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes.

Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelse af foranstaaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXII. Sundhedsforskrifter for Stords Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 4de August 1863.)

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side, og Fjøs-, Stald- eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilket Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet, og Madjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der maa være saa høi, at Husets Gulv overalt bliver mindst $^1/_2$ Alen over Jorden. Denne Mur skal i det mindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet Materiale eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst $1^1/_2$ Alens Høide og $1^1/_4$ Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det mod Lethed kan aabnes.
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt, og mellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller anden tør Fyld.

Hvis Armod er til Hinder for Iagttagelse af denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen tillade Undtagelse derfra.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb hen til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum under Vaaningshusets Tag.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes.

Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXIII. Sundhedsforskrifter for Fitje Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 25de Februar 1863).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der maa være saa høi, at Husets Gulv overalt bliver mindst $^1/_2$ Alen over Jorden. Denne Mur skal idetmindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet Materiale, eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst $1^1/_2$ Alens Høide og $1^1/_2$ Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt, og mellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb hen til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Høns maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum under Vaaningshusets Tag.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XXIV. Sundhedsforskrifter for Tysnes Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 25de Februar 1863).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommisonen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført;

b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end 1/2 Alen over Jorden. Denne Mur skal i det Mindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet Materiale, eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt;
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst 3 1/2 Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst 1 1/4 Alens Høide og 1 1/2 Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes;
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt, og mellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller anden fast tør Fyld. Hvis Armod er til Hinder for Iagttagelse af denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen tillade Undtagelse derfra.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb hen til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan fuldstændigen opfanges og ledes ud i det Frie

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Høns maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum under Vaaningshusets Tag.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes.

Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XXV. Sundhedsforskrifter for Fuse Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 18de November 1876.)

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning

paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 2.

Ethvert til Beboelse bestemt Hus, der herefter opføres, skal hvile paa Undermur, der intetsteds maa være lavere end 1/2 Alen over Jorden. Muldjorden under Bygningen maa være bortført, og der maa være sørget for tilstrækkeligt Afløb for Grund- og Overvand.

§ 3.

Ethvert Beboelsesværelse der herefter indredes, skal være mindst 7 Fod fra Gulv til Loft, og Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, tæt og trækfrit.

§ 4.

Ethvert Beboelsesværelse skal være forsynet med mindst et Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet eller, hvis flere haves, da disse tilsammen skal have en Størrelse af mindst 2 1/2 □ Alen.

§ 5.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ei anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 6.

Heste, Kjør, Faar, Svin og Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette. I Beboelsesværelser maa ikke huses Fjærkræ.

§ 7.

For hvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ei have Tag eller Væg fælles med noget Stuehus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken disse Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 8.

Ethvert Vandhus skal tømmes mindst 1 Gang om Aaret eller oftere, saafremt Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder maatte finde det fornødent.

§ 9.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og lignende Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse henkastes nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller eller Ujevnheder, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamle sig, udfyldes, og Fugtigheden saavidt mulig bortledes. Tunet skal holdes rent, og Gulvene i Beboelsesværelser renvaskes mindst 1 Gang hver 8de Dag.

§ 10.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte noget Vaaningshus, har han derom at underrette Ordføreren i Herredsstyrelsen eller en af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 11.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Fødevarer eller Drikkevarer og umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 12.

Brønd eller Opkomme, hvoraf Nogen henter Drikkevand, maa ikke paa nogen Maade gjøres urent. Det samme gjælder Bæk; dog kan Sundhedskommissionen i Tilfælde, hvor den anser det for uskadeligt, tillade Vask i samme.

§ 13.

Sundhedskommisionens Medlemmer have at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelsen paatalt.

§ 14.

Hvor de stedlige Forholde skulde lægge væsentlige Hindringer iveien for ovenanførte Bestemmelsers Overholdelse, kan der med Sundhedskommissionens Samtykke gjøres enkelte Afvigelser derfra.

XXVI. Sundhedsforskrifter for Os Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 10de Januar 1877).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygninger paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 2.

Ethvert til Beboelse bestemt Hus, der herefter opføres, skal hvile paa Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden. Muldjorden under Bygningen maa være bortført, og der maa sørges for tilstrækkeligt Afløb for Grund- og Overvand.

§ 3.

Ethvert Beboelsesværelse, der herefter indredes, skal være mindst 7 Fod fra Gulv til Loft, og Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, tæt og trækfrit.

§ 4.

Ethvert Beboelsesværelse skal være forsynet med mindst et Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet, eller hvis flere haves, da disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst $2^1/_2$ □ Alen.

§ 5.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ei anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 6.

Heste, Kjør, Faar, Svin og Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette. I Beboelsesværelser maa ikke huses Fjærkræ.

§ 7.

For hvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ei have Tag eller Væg fælles med noget Stuehus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken disse Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 8.

Ethvert Vandhus skal tømmes mindst 1 Gang om Aaret eller oftere, saafremt Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder maatte finde dette fornødent.

§ 9.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og lignende Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse henkastes nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes, og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller eller Ujevnheder, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamle sig, udfyldes og Fugtigheden saavidt mulig bortledes. Tunet skal holdes rent, og Gulvene i Beboelsesværelser renvaskes mindst 1 Gang hver 8de Dag.

§ 10.

Naar Nogen agter af opføre eller flytte noget Vaaningshus, har han derom at underrette Ordføreren i Herredsstyrelsen eller et af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 11.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Fødevarer eller Drikkevarer og umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 12.

Brønd eller Opkomme, hvoraf Nogen henter Drikkevand, maa ikke paa nogen Maade gjøres urent. Det samme gjælder Bæk; dog kan Sundhedskommissionen i Tilfælde, hvor den anser det for uskadeligt, tillade Vask i samme.

§ 13.

Sundhedskommissionens Medlemmer have at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelsen paatalt.

§ 14.

Hvor de stedlige Forholde skulde lægge væsentlige Hindringer i Veien for ovenanførte Bestemmelsers Overholdelse, kan der med Sundhedskommissionens Samtykke gjøres enkelte Afvigelser derfra.

XXVII. Sundhedsforskrifter for Fane Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 23de Februar 1882).

§ 1.

Ved Flytning eller Opførelse af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end $9^1/_2$ Meter.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end 21 Centimeter over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $2^2/_{10}$ Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst 94 Centimeters Høide og 94 Centimeters Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt, og imellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag Ler eller anden fast og tør Fyld.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus, heller ikke noget Afløb hen til noget saadant, eller til Indtag for Mad- og Drikkevand.

§ 4.

Kogeovn maa ikke anbringes og benyttes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan fuldstændig opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Melkebeholdninger maa ikke hensættes Natten over i beboet Værelse; hvor eget Melkerum ikke haves, bør saadant efterhaanden indrettes.

Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg og Benyttelse af Næringsmidler, der ere bedærvede, eller som den anser skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte.

§ 6.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg og Tag fælles med dette.

§ 7.

I Brønd, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller idethele Noget foretages, som kan gjøre Vandet urent.

§ 8.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husholdningerne og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede i Dynge eller Kompost ved offentlige Veie eller Vaaningshus nærmere end $7^1/_2$ Meter, og Ansamlinger deraf maa intetsteds være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand, $7^1/_2$ Meter, fra Vaaningshus skulle Huller i Jordsmonnet, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 9.

Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelserne paatalte.

XXVIII. Sundhedsforskrifter for Sunds Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 28de Juni 1879.)

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygninger paa den anden Side ikke skal gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstande maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilket Vaaningshuset har Vinduer.

§ 2.

Ethvert til Beboelse bestemt Hus, der herefter opføres, skal hvile paa Undermur, der intet Sted maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden.

Muldjorden under Bygningen maa være bortført, og der maa være sørget for tilstrækkeligt Afløb for Grund- og Overvand.

§ 3.

Ethvert Beboelsesværelse, der herefter indredes, skal være mindst 7 Fod fra Gulv til Loft, og Gulvet i nederste Stokværk skal være tæt og trækfrit.

§ 4.

Ethvert Beboelsesværelse skal være forsynet med mindst et Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet eller, hvis flere haves, da disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst $2^1/_2$ □ Alen.

§ 5.

I de saakaldte Lemstuer hvor Kogeovn anbringes, maa man ved en Aabning i Lemmen eller paa anden Maade sørge for, at den ved Kogningen frembragte Damp ledes bort fra Beboelsesværelserne.

§ 6.

Heste, Kjør, Faar, Svin og Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

I Beboelsesværelse maa ei huses Fjærkræ.

§ 7.

For hvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ei have Tag eller Væg fælles med noget Stuehus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilke Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 8.

Ethvert Vandhus skal tømmes mindst en Gang om Aaret eller oftere saafremt Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder maatte finde det fornødent.

§ 9.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og lignende Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse henkastes nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes, og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Drikkevand hentes. Inden nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller og Ujevnheder, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamle sig, udfyldes og Fugtigheden, saavidt muligt, bortledes. Tunet skel holdes rent, og Gulvene i Beboelsesværelserne renvaskes mindst en Gang hver 8de Dag.

§ 10.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte noget Vaaningshus, har han derom at underrette Ordføreren i Herredsstyrelsen eller en af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 11.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Fødevarer eller Drikkevarer og umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 12.

Brønd eller Opkomme, hvorfra Nogen henter Drikkevand, maa ikke paa nogen Maade gjøres uren. Det samme gjælder Bæk; dog kan Sundhedskommissionen, hvor den anser det for uskadeligt, tillade Vask i samme.

§ 13.

Sundhedskommissionens Medlemmer have at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelse heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelse paatalt.

§ 14.

Hvor de stedige Forholde skulde lægge væsentlige Hindringer i Veien for ovenanførte Bestemmelsers Overholdelse, kan der med Sundhedskommissionens Samtykke gjøres enkelte Afvigelser derfra.

XXIX. Sundhedsforskrifter for Austevolds Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 28de August 1886).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshuse paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke skal gjøres kortere end 10 Meter. Mindre Afstande maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Bygning, mod hvilken Vaaningshuse har Vinduer.

§ 2.

Ethvert til Beboelse bestemt Hus, der herefter opføres, skal hvile paa Undermur, der intet Sted maa være lavere end 35 Centimeter over Jorden.

Muldjorden under Bygningen maa være bortført, og der maa være sørget for tilstrækkeligt Afløb for Grund- og Overvand.

§ 3.

Ethvert Beboelsesværelse, der herefter indredes, skal være mindst 2,25 Meter fra Gulv til Loft, og Gulvet i nederste Stokværk skal være tæt og trækfrit.

§ 4.

Ethvert Beboelsesværelse skal være forsynet med mindst 1 Vindu indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet, eller, hvis flere haves, da disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst Meter 1^2 (1 □ meter).

§ 5.

I de saakaldte Lemstuer, hvor Kogeovn anbringes, maa man ved en Aabning i Loftet (Lemmen) sørge for, at den ved Kogningen frembragte Damp ledes bort fra Beboelsesværelserne.

§ 6.

Heste, Kjør, Faar, Svin og Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette. I Beboelsesværelse maa ei huses Fjærkræ.

§ 7.

For hvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ei have Tag eller Væg fælles med noget Stuehus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 8.

Ethvert Vandhus skal tømmes mindst en Gang om Aaret eller oftere, saafremt Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder maatte finde det fornødent.

§ 9.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og lignende Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse henkastes nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 8 Meter. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes, og maa ikke være saaledes beliggende, at

derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Drikkevand hentes. Inden nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller og Ujevnheder, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamle sig, udfyldes og Fugtigheden, saavidt muligt, bortledes.

Tunet skal holdes rent og Gulvene i Beboelsesværelserne renvaskes mindst én Gang hver 8de Dag.

§ 10.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte noget Vaaningshus, har han derom at underrette Ordføreren i Herredsstyrelsen eller et af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 11.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Fødevarer eller Drikkevarer og umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 12.

Brønd eller Opkomme, hvorfra nogen henter Drikkevand, maa ikke paa nogen Maade gjøres uren. Det samme gjælder Bæk; dog kan Sundhedskommissionen, hvor den anser det for uskadeligt, tillade Vask i samme.

§ 13.

Sundhedskommissionens Medlemmer have at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelse heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelsen paatalt.

§ 14.

Hvor de stedlige Forholde skulde lægge væsentlige Hindringer iveien for ovenanførte Bestemmelsers Overholdelse, kan der med Sundhedskommissionens Samtykke gjøres enkelte Afvigelser derfra.

XXX. Sundhedsforskrifter for Fjelds Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 16de December 1865).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstande maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulige eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være

lavere, end 1/2 Alen over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.

c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst 3 1/2 Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst 1 1/2 Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

d. Gulvet i nederste Stokværk skal gjøres dobbelt og imellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

Hvis Armod er til Hinder for Iagttagelse af denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen tillade Undtagelse derfra.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan fuldstændig opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlingen deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikkevand eller Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamle sig, udfyldes, og Fugtigheden derfra, saavidt muligt, afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXXI. Sundhedsforskrifter for Askøens Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 2den December 1865.)

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen.

Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intet Sted maa være lavere end 1/2 Alen over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst 3 1/2 Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst 1 1/2 Alens Høide og 1 1/2 Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt, og mellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

Hvis Armod er til Hinder for Iagttagelsen af denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen tillade Undtagelse herfra.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikkevand elller Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde samme for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXXII. Sundhedsforskrifter for Askøens Herreds mere bymæssig bebyggede Strøg

(regnet fra Holen i Nord til Stranden i Syd langs med vestre Side af Puddefjorden og indbefattende Laxevaag og Damsgaard m. m.)

Approberede ved Kongelig Resolution af 9de Marts 1887.

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 10 Meter; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig, naar for Tilfældet ingen Skade for den almindelige Sundhed deraf kunde være at befrygte.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført, og Byggegrunden, selv om den er Fjeld, er jævnet saaledes, at der ikke findes Fordybninger, hvor Vand og urenlige Tilløb kunde ansamle sig under Bygningen.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end 32 Centimeter over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse, selv om det er i Kjelderetage, skal gives en Høide af mindst 2,20 Meter fra Gulv til Loft og maa være forsynet med Vinduer af mindst 1 Meters Høide og 1 Meters Bredde, der er saaledes indrettede, at de med Lethed kan aabnes.
d. Alle Gulve i et Vaaningshus skulle gjøres dobbelte, og mellem Gulvenes Beklædninger skal indlægges et Lag af stampet Ler eller anden fast, tør og uantændelig Fyld af mindst 5 Centimeters Tykkelse.

§ 3.

Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høiere Grad forurenses og Stank udbredes, eller ved hvilken Stoffe behandles, der kunne være skadelige for Arbeidernes og de Omboendes Sundhed, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa det ikke sættes i Værk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler ere paaviste at være afhjulpne. Med Hensyn til Afstanden mellem saadant Anlæg og Nabohuse er det overladt Sundhedskommissionen efter Omstændighederne at fatte Bestemmelse. Efterat Bedriften er traadt i Virksomhed, skal den være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn, og er enhver Vedkommende forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af stedfundne Ulemper maatte give.

§ 4.

Til ethvert Vaaningshus eller for en Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus for hver 20 Personer, der antages at benytte samme. Det maa ikke

have Væg eller Tag tilfælles med Vaaningshus, medmindre det er indrettet efter Sundhedskommissionens Bestemmelser for det specielle Tilfælde. Vandhusene skulle stedse være forsynede med tætte Kasser til Optagelse af Exkrementerne, og til disse Kasser skal der høre tætte Laag, der paalægges, naar Kasserne udtages for at tømmes, og Tømningen maa ingensinde foregaa paa Gaardspladsen eller paa Gader og Veie. Vandhusene maa ikke heller være saaledes beliggende, at der fra dem er Udløb eller Tilsig mod Vaaningshuse eller Indtag for Mad- og Drikkevand, det være sig Bæk (ɔ: Brønd) eller Elv.

§ 5.

I Beboelsesværelse maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre de ere forsynede med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp fuldstændig kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 6.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Samling af Fjærkræ maa ikke huses i selve Vaaningshuset eller i noget Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette. Dog kan Sundhedskommissionen for enkelte Tilfælde, naar Husene er ordentlig indrettede, give Tilladelse at holde f. Ex. Høns.

§ 7.

Sundhedskommissionen er berettiget til at forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Næringsmidler, f. Ex. umoden Frugt, og, om fornødiges, paase dem tilintetgjorte paa Vedkommendes Bekostning, hvilket ogsaa gjælder andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbreden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Beklædningsstoffe og deslige. Til Anstillelse af Undersøgelser i saadan Anledning er Sundhedskommissionen berettiget til at fordre sig udleveret de nødvendige Prøver.

§ 8.

Feieskarn, Kjøkkenaffald eller Gjødningsstoffe maa ikke henkastes paa Vei, Stranden eller i Fjæren, medmindre det kan ske saa langt ude, at det selv ved laveste Vandstand ikke nogensinde kan lige tørt. Ved ethvert Vaaningshus skal derfor til midlertidig Optagelse af saadanne Sager findes en tæt og med Laag forsynet Boskasse, der maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke kan finde Sted eller Stank udbredes derfra.

Gjødningsstoffe og ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ophobede nærmere Vaaningshus, offentlig Gade eller Vei end 10 Meter og Ansamlinger af saadant maa aldrig nogetsteds være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes. Inden ovennævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori stillestaaende Vand og Urenligheder kunne ansamles, af Grundeieren besørges udfyldte og Fugtigheden derfra bortledet.

§ 9.

Al Rengjørelse af Veiter, Rendestene og Kloaker, Bortførelse af Urenligheder samt Desinfektion udføres naar, saa ofte og saaledes som Sundhedskommissionen bestemmer.

XXXIII. Sundhedsforskrifter for Aarstad Herred.

(Approberet ved Kongelig Resolution af 2den December 1865).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst $1^1/_2$ Alens Høide og $1^1/_2$ Alens Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres dobbelt og imellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

Hvor Armod er til Hinder for Iagttagelsen af denne Bestemmelse, kan Sundhedskommissionen tillade Undtagelser derfra.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller have Afløb hen til noget saadant.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan fuldstændig opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikkevand eller Madvand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra — saavidt muligt — afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 8.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XXXIV. Sundhedsforskrifter for Haus Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 19de August 1874).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, førend Grunden, paa hvilken Vaaningshuset ønskes opført, er tilstrækkeligt afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden, og skal den ved Rapning med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst et Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes; Vinduet eller, hvis flere anbringes, da disse tilsammen skal have en Størrelse af mindst $2^1/_4$ Kvadratalen.
d. I Husets nederste Stokværk skal under ethvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem Gulvets begge Beklædninger anbringes et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

Sundhedskommissionen kan dog i Tilfælde af Uformuenhed eller hvor Gjennemførelse paa Grund af stedlige Forholde vilde blive umulig eller særdeles vanskelig, tillade Undtagelse fra den i § 1 og 2 indeholdte Bestemmelser.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken disse Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse findes henkastede nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller eller Ujevnheder, hvori Vand eller Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Næringsmidler eller Drikkevarer samt af umoden Frugt og kan i fornødent Fald endog besørge samme tilintetgjorte

§ 9.

Sundhedskommissionen har at føre Indseende med, at Leiehuse og Arbeiderboliger ikke overfyldes med Beboere. Det paaligger Eierne af Leiehuse og Arbeiderboliger at sørge for, at der er tør Adkomst til Huset, og at der for dettes Beboere til enhver Tid er Adgang til paa Stedet eller i sammes Nærhed at erholde tilstrækkelig Forsyning med rent og godt Mad- og Drikkevand.

§ 10.

Bygninger, bestemte til Beboelse eller dagligt Ophold for et større Antal Mennesker, saasom Leiehuse, Arbeiderboliger og Fabriker, skulle af Eieren inden en af Sundhedskommissionen bestemmende Frist være forsynede med et tilstrækkeligt Antal Vandhuse, der skulle være bekvemt beliggende og være forsynede med tætte Kasser til Optagelse af Exkrementer og Urin, indrettede saaledes, at de med Lethed lade sig tømme og desinficere. I Reglen bør der være indrettet et Vandhus — Aflukke for hver 20 Mennesker, som antages at maatte benytte samme

§ 11.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig til at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXXV. Sundhedsforskrifter for Bruviks Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 21de September 1874).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages.

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, førend Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden, og skal den ved Rapning med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst et Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes; Vinduet eller, hvis flere anbringes, da disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst $2^1/_4$ □ Alen.
d. I Husets nederste Stokværk skal under ethvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem Gulvets begge Beklædninger anbringes et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

Sundhedskommissionen kan dog i Tilfælde af Uformuenhed eller hvor Gjennemførelsen paa Grund af stedlige Forholde vil blive umulig eller særdeles vanskelig, tillade Undtagelse fra de i § 1 og § 2 d indeholdte Bestemmelser.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken disse Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, som har Tag eller Væg fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse findes henkastede nærmere Vaaningshus end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller eller Ujevnheder, hvori Vand eller Urenligheder kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at melde dette til Herredsstyrelsens Ordfører.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Næringsmidler eller Drikkevarer samt af umoden Frugt og kan i fornødent Fald endog besørge samme tilintetgjort.

§ 9.

Sundhedskommissionen har at føre Indseende med at Leiehuse og Arbeiderboliger ikke overfyldes med Beboere. Det paaligger Eierne af Leiehuse og Arbeiderboliger at sørge for, at der er tør Adkomst til Huset, og at der for dettes Beboere til enhver Tid er Adgang til paa Stedet eller i sammes Nærhed at erholde tilstrækkelig Forsyning med rent og godt Mad- og Drikkevand.

§ 10.

Bygninger, bestemte til Beboelse eller dagligt Ophold for et større Antal Mennesker, saasom Leiehuse, Arbeiderboliger og Fabriker skulle af Eieren inden en af Sundhedskommissionen bestemmende Frist være forsynet med et tilstrækkeligt Antal Vandhuse, der skulle være bekvemt beliggende og være forsynede med tætte Kasser til Optagelse af Exkrementer og Urin, indrettede saaledes, at de med Lethed lade sig tømme og desinficere. I Regelen bør der være indrettet et Vandhus-Aflukke for hver 20 Mennesker, som antages at maatte benytte samme.

§ 11.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXXVI. Sundhedsforskrifter for Hosanger Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 10de Juli 1874).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, førend Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden og maa ved Rapning med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv

til Loft og være forsynet med mindst et Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet, eller hvis flere anbringes, da disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst $2^1/_4$ □ Alen.

d. I Husets nederste Stokværk skal under hvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem begge Beklædninger anbringes et Lag af Ler eller anden fast og tør Jord.

Sundhedskommissionen kan dog i Tilfælde af Vedkommendes Uformuenhed, eller hvor Gjennemførelsen paa Grund af stedlige Forholde vilde blive umulig eller særdeles vanskelig, tillade Undtagelse fra Bestemmelserne i § 1 og Litr. d af § 2.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Tag eller Væg fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken disse Vandhuse skal være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse findes henkastede nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unnødig Stank undgaaes, og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller eller Ujevnheder, hvori Vand eller Urenligheder kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte noget Vaaningshus, har han at melde dette til Herredsstyrelsens Ordfører eller en anden af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Næringsmidler eller Drikkevarer samt af umoden Frugt, og kan i fornødent Fald endog besørge samme tilintetgjort.

§ 9.

Sundhedskommissionen har at føre Tilseende med, at Arbeiderboliger ikke overfyldes med Beboere. Det paaligger Eierne af Leiehuse og Arbeiderboliger at sørge for, at der er tør Adkomst til Huset, og at der for dettes Beboere til enhver Tid er Adgang til paa Stedet eller i samme Nærhed at erholde tilstrækkelig Forsyning med rent og godt Mad- og Drikkevand.

§ 10.

Bygninger, bestemte til Beboelse eller dagligt Ophold til et større Antal Mennesker, saavelsom Leiehuse, Arbeiderboliger og Fabriker skulle af Eierne inden en af Sundhedskommissionen bestemmende Frist være forsynet med et tilstrækkeligt Antal Vandhuse, der skulle være bekvemt beliggende og være forsynede med tætte Kasser til Optagelse af Exkrementer og Urin, indrettede saaledes, at de med Lethed lade sig tømme og desinficere. I Regelen bør der være et Vandhus-Aflukke for hver 20 Mennesker, som antages at maatte benytte samme.

§ 11.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXXVII. Sundhedsforskrifter for Hammers Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 7de November 1874).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, førend Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden og skal den ved Rapning med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres forsvarlig tæt.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst 1 Vindu, indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes; Vinduet eller, hvis flere anbringes, da disse tilsammen skal have en Størrelse af mindst $2^1/_4$ □ Alen.
d. I Husets nederste Stokværk skal under ethvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem Gulvets begge Beklædninger anbringes et Lag af Ler eller anden fast og tør Fyld.

Sundhedskommissionen kan dog i Tilfælde af Uformuenhed, eller hvor Gjennemførelsen paa Grund af stedlige Forholde vil blive umulig eller særdeles vanskelig, tillade Undtagelse fra de i § 1 og § 2 d indeholdte Bestemmelser.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med noget Vaaningshus eller have Afløb til noget saadant. Tiden, inden hvilken disse Vandhuse skulle være opførte, bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 4.

I de saakaldte Lemstuer maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan ledes ud i det Frie.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 6.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse findes henkastede nærmere Vaaningshus eller alfar Vei end 12 Alen. Ansamlinger deraf skulle være saaledes indrettede, at unødig Stank undgaaes og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller eller Ujevnheder, hvor Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 7.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Herredsstyrelsens Ordfører.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salget af bedærvede Næringsmidler eller Drikkevarer samt af umoden Frugt og kan i fornødent Fald endog besørge samme tilintetgjort.

§ 9.

Sundhedskommissionen har at føre Indseende med, at Leiehuse og Arbeiderboliger ikke overfyldes med Beboere. Det paaligger Eierne af Leiehuse og Arbeiderboliger at sørge for, at der er tør Adkomst til Huset, og at der for dettes Beboere til enhver Tid er Adgang til paa Stedet eller i sammes Nærhed at erholde tilstrækkelig Forsyning med rent og godt Mad- og Drikkevand.

§ 10.

Bygninger, bestemte til Beboelse eller dagligt Ophold for et større Antal Mennesker, saasom Leiehuse, Arbeiderboliger og Fabriker skulle af Eieren inden en af Sundhedskommissionen bestemmende Frist være forsynet med et tilstrækkeligt Antal Vandhuse, der skulle være bekvemt beliggende og være forsynede med tætte Kasser til Optagelse af Exkrementer og Urin, indrettede saaledes, at de med Lethed lade sig tømme og desinficere. I Regelen bør der være indrettet et Vandhus-Aflukke for hver 20 Mennesker, som antages at maatte benytte samme.

§ 11.

Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XXXVIII. Sundhedsforskrifter for Herlø Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 23de Oktober 1875).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden melem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs (Gjødselpladsen iberegnet) eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu, naar dette tilhører Beboelsesværelse. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshuse skal endvidere følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst $1^1/_2$ Alens Høide og Bredde og saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. I Husets nederste Stokværk skal under hvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem begge Beklædninger indlægges et Lag af Ler eller anden tør Fyld.

§ 3.

I Beboelsesværelse maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes bort.

§ 4.

Heste, Kjør, Faar, Gjeder eller Svin maa ikke huses i Beboelsesrum og for herefter opførende Huses Vedkommende heller ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, der har Tag eller Væg fælles med dette.

§ 5.

For ethvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der inden 2 Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Vandhus, der ikke maa have Tag eller Væg fælles med Vaaningshus eller Afløb til noget saadant.

§ 6.

Ansamlinger af Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald og anden Urenlighed maa ikke have Tilsig til Vaaningshus eller Steder, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes.

§ 7.

I Brønd, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vadsk, spildes Urenlighed eller foretages Noget, der kan gjøre Vandet urent; det samme gjælder om Bæk eller Elv, medmindre Forurensningen foregaar nedenfor det Sted, hvorfra Vandet hentes.

Enhver Brønd skal inden en vis af Sundhedskommissionen fastsat Frist være forsynet med Laag.

§ 8.

Enhver, der agter at flytte eller opføre nogen Husebygning, skal derom gjøre Anmeldelse til vedkommende Tilsynsmand, som har at underrette ham om, hvad han ifølge foranstaaende Forskrifter pligter at iagttage.

§ 9.

Mangel paa eller Forsømmelse ved disse Bestemmelsers Efterfølgelse ligesom andre Forholde, der kunne synes at have en for Sundheden skadelig Indflydelse, er Tilsynsmanden pligtig at anmelde for Sundhedskommissionen, der, om nødvendigt, bevirke Paatale efter Loven.

XXXIX. Sundhedsforskrifter for Mangers Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 11te December 1875).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs (Gjødselpladsen iberegnet) eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshus har Vindu, naar dette tilhører Beboelsesværelse. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelse fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere Følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Madjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end $^1/_2$ Alen over Jorden.
c. Ethvert Beboelsesværelse (Lemstue) skal gives en Høide af mindst $3^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst $1^1/_2$ Alens Høide og Bredde og saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. I Husets nederste Stokværk skal under hvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem begge Beklædninger nedlægges et Lag af Ler eller anden tør Fyld.

§ 3.

I Beboelsesværelser maa Kogeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes bort.

§ 4.

Heste, Kjør, Faar, Gjeder eller Svin maa ikke huses i Beboelsesrum eller for herefter opførende Huses Vedkommende uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, der har Tag eller Væg fælles med Vaaningshus.

§ 5.

For ethvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der inden 2 Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Vandhus, der ikke maa have Tag eller Væg fælles med Vaaningshus eller Afløb til noget saadant.

§ 6.

Ansamlinger af Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald og anden Urenlighed maa ikke have Tilløb til Vaaningshus eller Steder, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes.

§ 7.

I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller foretages Noget, som kan gjøre Vandet urent. Det samme gjelder om Bæk eller Elv, medmindre Forurensningen foregaar nedenfor det Sted, hvor Vandet hentes. Enhver Brønd skal inden en vis af Sundhedskommissionen fastsat Frist være forsynet med Laag.

§ 8.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte Hovedbygning, skal han derom gjøre Anmeldelse til vedkommende Tilsynsmand, som har at underrette ham om, hvad han ifølge foranstaaende Forskrifter har at iagttage.

§ 9.

Mangel paa eller Forsømmelse ved disse Bestemmelsers Efterfølgelse ligesom andre Forholde, der kunne synes at have en for Sundheden skadelig Indflydelse, er vedkommende Tilsynsmand pligtig at anmelde for Sundhedskommissionen, der, om nødvendigt, bevirker Paatale efter Loven.

XL. Sundhedsforskrifter for Lindaas Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 9de Oktober 1875).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs (Gjødselpladsen iberegnet) eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen. Mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu, naar dette tilhører Beboelsesværelse.

Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagttagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshuse skal endvidere følgende iagttages:

a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end 1/2 Alen over Jorden.
c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst 3 1/2 Alen fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst 1 1/2 Alens Høide og Bredde og saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
d. I Husets nederste Stokværk skal under hvert Beboelsesværelse anbringes dobbelt Gulv (Indskudsgulv), og skal mellem begge Beklædninger indlægges et Lag af Ler eller anden tør Fyld.

§ 3.

I Beboelsesværelse maa Kogeovn ikke anbringes, uedmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes bort.

§ 4.

Heste, Kjør, Faar, Gjeder eller Svin maa ikke huses i Beboelsesrum og for herefter opførende Huses Vedkommende heller ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med Vaaningshus.

§ 5.

For ethvert Vaaningshus eller hver Opsidder paa en Gaard skal der inden 2 Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Vandhus, der ikke maa have Tag eller Væg fælles med Vaaningshus eller Afløb til noget saadant.

§ 6.

Ansamlinger af Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald og anden Urenlighed maa ikke have Tilsig til Vaaningshus eller Steder, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes.

§ 7.

I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller foretages Noget, som kan gjøre Vandet urent. Det samme gjælder om Bæk eller Elv, medmindre Forurensningen foregaar nedenfor det Sted, hvor Vandet hentes. Enhver Brønd maa inden en vis af Sundhedskommissionen fastsat Frist være forsynet med Laag.

§ 8.

Enhver, der agter at flytte eller opføre nogen Husebygning, skal derom gjøre Anmeldelse til vedkommende Tilsynsmand, som har at underrette ham om, hvad han ifølge foranstaaende Forskrifter pligter at iagttage.

§ 9.

Mangel paa eller Forsømmelse ved disse Bestemmelsers Efterfølgelse, ligesom andre Forholde, der kan synes at have en for Sundheden skadelig Indflydelse, er Tilsynsmanden pligtig at anmelde for Sundhedskommissionen, der om nødvendigt bevirker Paatale efter Loven.

XLI. Sundhedsforskrifter for Røldals Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 4de Februar 1893).

§ 1.

Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2.

Ved Flytningen eller Opførelsen skal iagttages:

a. at det opførendes Hus ikke kommer til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus og ikke kommer dette nærmere end 10 — ti — Meter.
b. at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side, Stald, Fjøs, Ladebygning og Vandhus paa den anden Side ikke bliver mindre end 6 — sex — Meter.
c. at Grundmurens Høide ikke nogetsteds bliver mindre end 50 — femti — Centimeter over Jorden.
d. at Byggegrunden med Omgivelser afgrøftes, Muldjorden bortføres, saa der udenom Huset bliver en mindst 1 — een — Meter bred Gang eller Vei til Paafyldning af Sand eller Smaasten.

§ 3.

Ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst $2^1/_2$ — to og en halv — Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med Opslagsvindu. Gulvet maa gjøres tæt og trækfrit. Hvor Kogeovn anbringes, skal saadan Indretning anskaffes, at den ved Kogningen frembragte Damp opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 4.

Til ethvert Vaaningshus skal høre et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller med Rum, hvori Madvarer opbevares, heller ikke Afløb til noget saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 5.

Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 6 — sex — Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Huseieren har strengt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødselkjælderen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 6.

I Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke foretages Vask eller Slagtning, medmindre det sker nedenfor det Sted, hvorfra Nogen vanligen henter Vandet.

§ 7.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler og af Brugsgjenstande, som kan blive skadelige for Sundheden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordre sig udleveret Prøver. Standsning af Salg af saadanne formentligen

sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 8.

Hvor de lokale Forholde vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afvigelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 9.

Overtrædelse af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen eller enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Formand.

XLII. Sundhedsforskrifter for Ullensvang Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 22de December 1874).

§ 1.

Ingen maa opføre Hus foran anden Mands Vaaningshus i nærmere Afstand end 15 Alen uden vedkommende Eiers Samtykke. Sundhedskommissionen kan dog i enkelte Tilfælde dispensere fra Regelen.

§ 2.

Vandhus maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller Afløb til noget saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 3.

Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 4.

Overtrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen.

XLIII. Sundhedsforskrifter for Ulviks Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 3die December 1892).

§ 1.

Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning skal iagttages:

a. at det opførende Hus ikke kommer til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus;
b. at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side, Stald,- Fjøs, Ladebygning og Vandhus paa den anden Side ikke bliver mindre end 10 Meter. I mindre Afstand maa Vaaningshus heller ikke være fra andet Hus paa samme Eiendom eller Nabohus, mod hvilket det har Vindu;
c. at Byggegrunden under Vaaningshus med Omgivelser afgrøftes, og Muldjorden derfra bortføres, saaat der udenom Huset bliver en mindst 1 Meter bred Gang eller Vei til Paafyldning af Sand eller Smaasten;
d. at Grundmurens Høide under Vaaningshus ikke nogetsteds bliver mindre end $^1/_2$ Meter over Jorden;
e. at ethvert Beboelsesværelse maa have en Høide af mindst $2^1/_2$ Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med Opslagsvindu; Gulvet maa gjøres tæt og trækfrit.

§ 3.

Hvor Kogeovn anbringes i Beboelsesrum, skal saadan Indretning anskaffes, at den ved Kogningen frembragte Damp apfanges og ledes ud i det Fri.

§ 4.

Til ethvert Vaaningshus skal der høre et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller med Rum, hvori Madvarer opbevares, heller ikke Afløb til noget saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 5.

Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 10 — ti — Meter, og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad eller Drikkevand hentes. Huseieren har strengt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning eller anden Urenligheder ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødselkjælderen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 6.

I Brønd eller Opkomme, hvorfra tages Vand til Husholdningen, maa ikke vaskes eller Vandet tilføies anden Urenlighed, og heller ikke i Elv eller Bæk, medmindre det sker nedenfor Sted, hvor saadan Hentning vanlig finder Sted.

§ 7.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler, og af Brugsgjenstande saadanne, som kan blive skadelige for Sundheden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordre sig udleveret Prøver. Dette Forbud kan foreløbig udstedes af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 8.

Hvor de lokale Forholde vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afvigelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 9.

Overtrædelse af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen eller enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Formand.

XLIV. Sundhedsforskrifter for Gravens Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 3die December 1892).

§ 1.

Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedkommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2.

Ved Flytningen eller Opførelsen skal iagttages:

a. at det opførende Hus ikke kommer til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus og ikke kommer nærmere end 10 Meter;
b. at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side, Stald, Fjøs, Ladebygning og Vandhus paa den anden Side ikke bliver mindre end 10 Meter;
c. at Grundmurens Høide ikke nogetsteds bliver mindre end $^1/_2$ Meter over Jorden;
d. at Byggegrunden med Omgivelser afgrøftes, Muldjorden bortføres, saa der udenom Huset bliver en mindst 1 Meter bred Gang eller Vei til Paafyldning ef Sand eller Smaaasten.

§ 3.

Etvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst $2^1/_2$ Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med Opslagsvindu. Gulvet maa gjøres tæt og trækfrit. Hvor Kogeovn anbringes, skal saadan Indretning anskaffes, at den ved Kogningen frembragte Damp opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 4.

Til ethvert beboet Vaaningshus skal høre et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller med Rum, hvori Madvarer opbevares, heller ikke Afløb til noget saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 5.

Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 10 Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Huseieren har strengt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene men i Gjødselkjelderen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 6.

I Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke foretages Vadsk eller Slagtning, medmindre det sker nedenfor det Sted, hvorfra Nogen vanligen henter Vandet.

§ 7.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler eller for Sundheden skadelige Brugsgjenstande samt fordre sig Prøver udleveret af disse. Standsning af Salg af saadanne formentligen sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 8.

Hvor de lokale Forholde vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afvigelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 9.

Overtrædelse af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen eller enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Ordfører.

XLV. Sundhedsforskrifter for Vikør Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 25de Marts 1872).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 15 Alen; mindre Afstand maa der heller ikke gjøres mellem Vaaningshus og enhver anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshus har Vindu. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser for Steder, hvor deres Iagtagelse vilde blive umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2.

Gjødningsstoffe, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede eller ansamlede nærmere noget Vaaningshus end 12 Alen, og Ansamlinger deraf maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 3.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Formandskabet.

§ 4.

Ovetrædelser af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalte efter Lovgivningen.

XLVI. Sundhedsforskrifter for Jondals Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 19de August 1874).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger maa iagttages, at Afstanden mellem hvilkensomhelst Slags Husebygning og den Væg af Andenmands Hus, der er forsynet med Vinduer til Beboelsesværelser, aldrig bliver mindre end 15 Alen, uden at dennes Samtykke dertil er erholdt. Den Forurettede har betimelig at paatale Overtrædelse af denne Bestemmelse til Sundhedskommissionen, der i Tilfælde af Umulighed eller særdeles Vanskeligheder ved Bestemmelsens Gjennemførelse kan tillade den overskredet eller i modsat Fald bør foranledige Overtrædelsen paatalt.

§ 2.

Mødding maa ikke anlægges nærmere Vaaningshus end 12 Alen og heller ikke saaledes, at derfra er umiddelbart Tilsig til Sted, hvorfra Drikkevand tages. Ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urensligheder maa kun henkastes paa Mødding eller i større Afstand fra Vaaningshus end 12 Alen. Vandhus, der er hensigtsmæssig indrettet, kan anlægges nærmere Vaaningshus end 12 Alen, saafremt Vanskeligheder frembyder sig for en saa fjern Afstand. Inden den nævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes. Overtrædelser heraf er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt.

XLVII. Sundhedsforskifter for Ævanger Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 24de April 1889).

§ 1.

Ved Flytning af Vaaningshus saavelsom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paaabegyndes.

§ 2.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal der iagttages:

a. at Vaaningshus ikke maa opføres nærmere Grændse mod Naboeiendom end 10 Meter, og Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Fjøs, Ladebygning og Vandhus paa den anden Side, ikke maa være mindre end 12 Meter, og saavidt muligt afsides beliggende fra Naboens Vinduer, at det opførende Hus ikke kommer til at borttage Udsigt og Sollys fra denne;
b. at Grundmurens Høide bliver mindst $^1/_2$ Meter over Jorden;
c. at Byggegrunden med Omgivelser afgrøftes, Muldjorden bortføres og saavidt muligt planeres, at der ogsaa udenom Huset kan blive en 2 Meters bred Gang eller Vei til Paafyldning af Sand eller Plattingsten.
d. Beboelsesrum for Familie med Børn maa have en Gulvflade af mindst 16 m^2, Høide fra Gulv til Loft mindst $2^1/_2$ Meter, og maa være forsynet med mindst 1 Vindu, som kan lukkes op og igjen.

§ 3.

I Beboelsesværelse maa ikke koges eller Kogeovn anbringes, medmindre den er forsynet med Indretning til at optage og bortføre Røg og Damp.

§ 4.

Til ethvert beboet Vaaningshus skal høre et Vandhus med tæt Gulv og ordentlig indrettet Sæde, samt med godt cementeret Gjødselkjælder eller solid tæt Trækasse, saa at Gjødsel og Gjødselvand ikke spredes i Vandhusets Omgivelser og udbreder Stank.

§ 5.

Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs eller andre Huse og Indretninger, som afsætte for Sundheden skadelig Stank, maa ikke herefter opføres nærmere Vaaningshus end 12 Meter og ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, hvori Madvarer opbevares.

§ 6.

Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Hest maa ikke have Plads i eller under Vaaningshuset.

§ 7.

Huseiere har strengt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed, f. Ex. Urin og anden Afføring, ikke henkastes rundt Husvæggene eller omkring Indgangstrapperne, men enten bringes hen i Gjødselkjælderen, under Vandhuset eller i en særskildt dertil indrettet Kasse.

Denne Kasse maa ikke være nærmere Vaaninghusets Væg end $3^1/_2$ Meter.

§ 8.

Brønde og Vandløb, hvori Drikke- og Madvand tages, maa holdes rene og ikke have Tilsig fra forurenset Jordbund. Heller ikke maa Vaskning af Klæder eller andre Gjenstande foretages i eller ovenfor Vandtaget.

§ 9.

Gjødsel, deri ogsaa indbefattet Pudret, maa ikke oplægges nærmere beboet Hus eller rodelagt Vei end 50 Meter, med mindre den skal benyttes paa Jord i mindre Afstand. I sidste Tilfælde dog ikke nærmere end 10 Meter.

§ 10.

I Huse, hvori hersker kroniske Sygdomme, der kan befrygtes at medføre Fare for Smitte, f. Ex. Tæring, Spedalskhed, skal det paasees, at det ophostede ikke kastes udover Gulvet eller spyttes op efter Væggen, men samles omhyggeligt i et tæt Krus med Laag paa; ligesaa at Saarvæsker og Saarfiller opsamles i et særskilt Kar. Disse Urensligheder maa ikke opsamles i Gjødselen, men opbrændes eller nedgraves i en Meters Dybde.

§ 11.

Som i foregaaende § nævnt forholdes ogsaa i Tilfælde smitsomme epidemiske Sygdomme f. Ex. Typhus, Kopper, Skarlagensfeber o. s. v., og maa navnlig saadanne Syges Afføring nedgraves i samme Dybde, som i foregaaende § anført.

§ 12.

Uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa ikke sælges Fødemidler, som har henstaaet i Huse, hvori forekommer smitsom Sygdom, heller ikke Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr. Klæder og andre Gjenstande, der have været benyttede af Personer, som have lidt eller ere døde af nogen epidemisk og smitsom Sygdom, maa ikke afhændes, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen anser det fyldestgjørende.

§ 13.

Sundhedskommissionen har til enhver Tid at paase, at ikke for Sundheden skadelige Fødemidler eller Frugter forhandles, og bør i fornødent Fald sørge for sammes Tilintetgjørelse.

§ 14.

I Almindelighed skal ethvert Beboelsesrum vaskes to Gange aarlig og Gulvene mindst en Gang ugentlig, og ligesaa ofte skal Tunet renses i 2 Meters Afstand fra Huset.

§ 15.

I de bymæssig bebygdede Dele af Herredet, Bolstadøren og Ævanger, maa ingen Gjødseldynge ligge i det Frie. men være anbragt i tæt Hus. Luftning af Seng- og Gangklæder samt Tørring af Vaske- og Farvetøi maa ikke finde Sted paa Gjærderne langs Hovedveiene. Heller ikke maa det tillades fra Trapper og Vinduer langs disse at ryste Gulvtæpper eller andre Gjenstande, der afgiver Stank eller Støv.

§ 16.

Det paaligger ethvert Medlem af Sundhedskommissionen at føre Tilsyn med, at disse Forskrifter overholdes, og i Tilfælde af Overtrædelse snarest muligt at anmelde samme til Sundhedskommissionens Formand.

§ 17.

Hvor lokale Forhold vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særdeles vanskelig, kan Afvigelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

XLYIII. Sundhedsforskrifter for Voss Herred.

(Approberede ved Kronprinsregentens Resolution af 8de Juni 1881).

§ 1.

Ingen maa paa ny Grund opføre Hus nærmere anden Mands Vaaningshus end 10 Meter uden vedkommenee Eiers Samtykke, eller paa gammel Grund nærmere end tidligere, hvis Afstanden er under 10 Meter. Sundhedskommissionen kan dog heri gjøre Undtagelser.

§ 2.

Beboelsesværelser maa være saaledes indrettet, at de med Lethed kunne udluftes.

§ 3.

Til ethvert Vaaningshus eller til enhver Opsidder paa en Gaard maa der være et Vandhus, som maa være ordentlig indrettet og aflukket

§ 4.

Affald, Feieskarn, Gjødsel og andre Urenligheder skal ikke tillades henkastede udenfor Stuedøren eller i sammes Nærhed eller ved alfar Vei, og Omgivelsen af Vaaningshus skal holdes fri for stinkende Gjenstande.

§ 5.

I Brønd, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke foretages Vaskning af Klæder eller andre Ting, ligesom saadant Vandsted maa være frit for Tilsig af Urenlighed fra Gjødseldynger, Vandhus og lignende.

§ 6.

Pudret eller anden Gjødsel, der transporteres paa Jernbanen, skal i Maanederne fra Juni til September snarest muligt bortkjøres fra vedkommende Station, hvortil den er adresseret.

§ 7.

Overtrædelse af disse Regler skulle anmeldes til Sundhedskommissionen, der i fornødent Fald bevirker Tiltale efter Loven.

XLIX. Sundhedsforskrifter for Vossestrandens Herred.

(Approberede ved Kongelig Resolution af 22de Mai 1880).

§ 1.

Ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, skal staa paa en Undermur af mindst 1 Fod eller 3 Decimeters Høide over den omgivende Jord. Madjorden under Bygningen maa være bortskaffet, og der maa være sørget for tilstrækkeligt Afløb for Grundvand og Overvand.

§ 2.

Beboelsesrum skulle ikke være lavere end 7 Fod eller 2,2 Meter mellem Gulv og Tag eller Lem og maa have mindst et Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

§ 3.

Hvor Kogeovne anbringes i Beboelsesrum, skal der sørges for, at den ved Kogningen frembragte Damp kan bortskaffes gjennem Skorstenspiben eller anden Indretning.

§ 4.

Affald, Feieskarn, Gjødsel, Skyllevand og anden Urenlighed skal ikke tillades henkastet udenfor Stuedøren eller i sammes Nærhed, og Omgivelsen af Vaaningshuset skal holdes frit for stinkende Gjenstande.

§ 5.

I Brønd eller Bæk, hvorfra Vand til Mad eller Drikke tages, maa ikke foretages Vaskning af Klæder eller andre Ting. Ligesaa paasees, at der til det Sted, hvorfra Vand til Husholdningen tages, ikke foregaar Tilsig af Urenlighed fra Gjødseldyngen, Vandhus og lignende.

§ 6.

Overtrædelse af disse Forskrifter skulle anmeldes af det nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen for denne, der, om nødvendigt, bevirker Paatale efter Loven.

Trykfeil og Rettelser.

		Staar:	Læs:
Pag. V.		denstistes (5)	dentistes (5)
— XXIX		Tabel XVI	XV
— XXX		— XVII	XVI
— XXXI		— XVIII	XVII
— 21.	Retsmedicinske Forretninger	9	11
— 26.	Morbus Brightii, Dødsfald	27	26
— 27.	Hernia umbilicalis	1	11
— 72.	Kræft, Dødsfald	104	105
	Blegsot og Anæmi, Dødsfald	13	1
— 72.	Hedemarkens Distrikt, Blegsot, Dødsfald	15	1
— 115.	Hjelpevakcinatører	25	27
— 123.	Tandlæger	-	3
— 184.	Blodgang, Ialt opgivne Dødsfald	-	1
	Ialt opgivne Dødsfald	238	239
— 186.	Blegsot og Anæmi, Dødsfald	4	5
	— — — Nordmøre Fogderi	3	4
— 192.	Døde paa Barselseng. Lægerne:	11 Kv.	18
	Barselfeber	4 —	11

1893